

variatio in permanētia seu in cōtinuatione durationis que est per mediam corruptionē inter generationē rei z eius reparationē: nō impedit eius unitatē. ¶ 8.º arguit q̄ probatio cōclusio- nis nō valeat que consistit in hoc. s. q̄ si actio vel motus non possit reparari idēz numero: q̄ nec terminus motus vel actionis. z hoc tripliciter. primo qz duo motus differentes s̄m speciem vt motus rectus z circularis: possunt esse ad eūdē terminum vel locū numero vt patet. 7.º. physicoꝝ. Secūdo qz augustinus. 3.º. de trini. ca. 9. dicit q̄ generatio ynuoca et equiuoca possunt ad idē terminari. aliqua enī sunt q̄ possunt generari ex putrefactione et nihilominus ex p̄p̄agatione. Tertio qz in p̄posito resurrectio z naturalis p̄pagatio: ad idē terminantur numero: z tñ sunt diuerse actiones s̄m speciem differentes. z ideo non sequitur si mutatio vel actio nō est vna: q̄ ideo non sit forma vna vel idē terminus. ¶ 9.º. qz auctoritas phi. 2.º. de generatione ad oppositum allegata: non cōcludit p̄positum. qz intētio philosophi est q̄ ea quoz suba non deperit: redeūt eadē numero: sicut sol ē idē numero in qualibet circulatione. sed ea quoz suba deperit: nō est necesse eadem numero redire. sed non intendit q̄ non sit possibile. hec scotus. ¶ Contra eandē conclusionem arguit aureolus dubitatuē in q̄rēdo. qz non aparet ratio quare non possit per agens naturale idē numero redire: nisi p̄pter diuersitatē tēporis precedētis z sequētis. sed hoc non valet: qz identitas temporis non requiritur ad identitatē effectus. qz si sic: sequerētur multa inconuenientia. primum est. qz capio ignē z stupam: tunc in illo instanti possum applicare ignem ad stupam. pono q̄ non applicē p̄o illo instanti sed p̄ alio. aut ergo erit idēz ignis generatus in stupa q̄ fuisse in illo instanti applicat⁹ fuisse: aut non. si sic: ergo varietas temporis nihil facit ad varietatem effectus. si non: hoc videtur manifeste inconueniēs q̄ ille ignis nunq̄ potuisset produci ab aliquo igne nisi in illo instanti. Secūdū est qz pono q̄ ignis calefaciat aliqd̄ calefactibile vsq̄ ad certum gradū et tunc cesset calefacere. pono q̄ post modicam horam incipiat iterum calefacere illud idēz. hoc p̄posito manifeste patet q̄ eadē numero intēsiōne intendit nunc istum calorem illius calefactibilis: qua intendisset si prima calefactio non cessasset. ergo identitas temporis nihil facit ad p̄positum. hec aureolus in forma. ¶ Contra secundam conclusionem arguit durandus in hunc modum dicens q̄ salua reueren-

tia potētie diuine cui subest omne possibile: videtur q̄ nullū p̄manēs corruptum vel annihilatū pōt idē numero reparari. quod pōt multipliciter probari. primo sic. nō plus pōt deus nunc agens p̄ voluntatē: q̄ si ageret ex necessitate nature. sed si deus ageret ex necessitate nature: nō posset eandē rem numero corruptaz reparare. ergo nec agēs per voluntatem. maior patet qz posse respicit potētiam. eādē autē potentiam supponimus in deo si ageret ex necessitate nature: quā habet agens p̄ voluntatē. voluntas enī non addit nec auget potentiam: imo quicquid pōt per solam potētiam. sed p̄ voluntatē habet q̄ potentia s̄m formā voluntatis creat in actū. vnde p̄ voluntatem non habet nisi libertatē vtēdi potentia: quam non haberet si ageret ex necessitate nature. vnde philosophi q̄ posuerunt deum agere ex necessitate nature: posuerunt in eo tantam potētiam quantam nos ponimus. s. infinitaz. minor declaratur. qz si deus ageret ex necessitate nature licet ageret p̄ potētiam infinitam: ageret tamē modo alioꝝ agentium naturalium. p̄pter quod licet posset producere p̄fectiorē effectum q̄ alia: non posset tamē corruptum reparare sicut nec alia. Cōfirmatur. quia pater in diuinis generat filium ex necessitate nature. z ab omnibus conceditur q̄ si diuina generatio interrumpetur z iteraretur q̄ esset alia generatio z alius filius. z si hoc esset i deo respectu diuinorum: fortiori rōne esset i eo respectu creaturarū. ¶ 2.º. ratio talis est. agēs naturale non pōt reparare idē s̄m numerum: ergo nec deus. antecedēs supponit. p̄batur consequentia. qz si agēs naturale non posset reparare idē s̄m numerum z deus possit: hoc erit vel p̄pter differentiam virtutis agētis vel p̄pter differētēz modū agēdi. ex parte enī termini non pōt esse differentia cum ponatur idē terminus respectu vtriusq̄ agētis z actionis. non p̄pter differētēz modū agēdi vt pote qz deus agit sine motu z mutatione natura vero non. qz in reparatione rei quo ad formam corruptam: a quocunq̄ fiat ē vera mutatio: quia subiectum se habet aliter nunc q̄ p̄us. s. materia recipiēs formā que p̄us fuit spoliata. vnde si lumine corrupto de⁹ repararet ipsuz esset vera mutatio sicut si sol repararet illud. Itēz q̄ aliquid rei remaneat idēz numero: magis videtur facere q̄ illud cuius erat pars possit idē numero redire: q̄ si nihil remaneret. qz plus est reparare vtrāq̄ partē q̄ alteram tantum. sed in motu z mutatiōe aliqd̄ rei corrupte remanet. s. materia vel subm: in annihilatione autē angeli

nihil remanet. ergo facilius videtur quod res corrupta reparatur per motum et mutationem: quam res annihilata per creationem vel recreationem. ergo modus agendi per motum et mutationem non impedit agens naturale plusquam diuinum quin possit idem numero reparare. Item nec propter differentiam virtutem agendi ut pote quod deus agit infinita virtute: agens vero naturale finita. quia effectus finitus qui secundum spiritum suam potest produci et produci a virtute finita: nunquam exigit infinitatem virtutis in causa sua nisi propter modum quo produci. puta si produciatur per creationem vel alio modo quam creature non competit. sed omnis forma naturalis in rebus generabilibus et corruptibilibus excepta anima rationali: est quidam effectus finitus qui secundum spiritum suam potest produci et produci a virtute finita. ergo nunquam requirit in producente virtutem infinitam nisi produciatur per creationem vel tali modo qui creature non competit. sed eius productio in secunda productione etiam si fiat a deo: est per veram mutationem sicut si fieret a creatura ut statim dictum est. ergo reparatio rei corrupte non necessario requirit virtutem infinitam. differetia ergo virtutis infinite in agente: non potest esse causa quare deus posset reparare idem numero non autem natura. quod ergo est in causa quare natura non possit: absque dubio videtur esse illud quod tangit philosophus. 2. de generatione. scilicet quod idem manens idem semper natum est facere idem. ad hoc autem quod agens faciat idem numero: oportet quod maneat idem in se quo ad virtutem et idem in habitudine ad passum vel productum quo ad actionem. cuius autem actio nature interruptur: non manet eadem habitudo agentis ad passum vel productum. nec eadem habitudo reparari potest. et ideo non potest reparari idem productum secundum numerum. istud etiam inuenitur in deo per comparisonem ad ea quorum substantia deperit in toto vel in parte. quia actio dei in creaturam interruptur: et ideo non manet eadem habitudo dei agentis ad creaturam pro prima rei productione et eius reparatione. et hec ratio communis est ad ea que sunt successiva et permanentia. ¶ 3. ratio talis est. quia idem locus acquiritur pluribus motibus localibus. sed eadem forma secundum materiam vel secundum numerum non acquiritur pluribus actionibus: et causa est quia motus non terminatur ad locum ut sit sed ut mobile sit in loco. et ideo non oportet locum variari naturaliter. sed formam oportet variari actione per quam forma acquiritur. Ex hoc potest sic argui. si eadem forma numero sit in materia pluribus actionibus: oportet quod utraque actio

vel saltim altera terminetur ad formam non ut sit simpliciter sed ut sit in materia vel in subiecto. et propter hoc ad eandem formam terminatur generatio hominis et eius resurrectio: quia vel utraque actio vel saltim altera terminatur ad animam non ut simpliciter sit sed ut sit in materia. sed in his quorum substantia deperit: utraque actio. scilicet productionis et reparationis terminatur ad formam ut sit et non solum ut sit in hoc. scilicet materia vel subiecto. ergo impossibile est quod he due actiones terminentur ad eandem formam. ¶ 4. ratio talis est. quia si deus crearet angelum et postea annihilaret et deinde repararet: verum esset dicere quod angelus bis fuit realiter et non numeratione agentis puta dei qui unus est: nec cuiuscumque extrinseci ab angelo: quod si deus nihil fecisset nisi angelum quem annihilatum postea reparasset: adhuc esset verum dicere quod angelus bis fuisset. quod non posset verificari nisi numeratione angeli vel durationis eius quod idem est. ¶ 5. ratio talis est. quia eandem formam puta lumen idem numero reparari aut est possibile simpliciter aut impossibile simpliciter. si sit possibile: ergo erit possibile virtute nature. probatur. quod quando cumque alius effectus est simpliciter possibilis et causa est eque potens nunc et prius: ex tali causa potest idem effectus produci nunc et prius. si ergo reparatio eiusdem luminis est effectus simpliciter possibilis: ergo causa naturalis que primo facit et eo corrupto manet eque potens ut prius posset illum modum essendi secundum numerum reparare. hoc autem est falsum. relinquitur ergo quod reparatio eiusdem luminis secundum numerum: est simpliciter impossibilis. talis autem effectus subterfugit omnem causam. ergo per nullam virtutem potest idem lumen secundum numerum reparari. ¶ 6. ratio est quia multiplicato eo a quo per se et totaliter vel essentialiter dependet effectus: multiplicat effectus. sed productum illo modo dependet a productione. ergo impossibile est esse unum productum et duas productiones. ¶ 7. quia hoc expressit dicit frater thomas ut dicit. 4. sententiarum. dist. 44. ar. 2. in solutione tertij argumenti quod fuit tale. unus homo non est plura animalia etc. ad quod respondet quod illa ratio concludit optime etc. ut prius recitatum est. ex quibus clare patet quod intentio eius est quod ea quorum substantia in aliquo deperit: non possunt secundum numerum reparari. hoc dicit in eodem. 4. dist. 12. ar. 2. q. 4. in cor. solutionis. et in vltima parte. q. 77. ar. 5. idem per omnia dicit. hec autem pars fuit eius opus vltimum et finale ut patet ex eius incomplectione. hec durandus. ¶ 8. arguit aureolus

probando q̄ corruptum redire idē numero aliquo modo implicet cōtradictionē. qz illud quo apprehenso omnibus alijs stantibus eis dē intellectus necessario ponit diuersitatē numeralē circa illud: impossibile est q̄ illo stante stet numeralis vnitas. si enī illud posset stare cum identitate numerali: intellectus concipiens illud non necessario poneret circa illud diuersitatē numeralem. ergo si apprehenso aliquo omnibus alijs stantibus eis dē intellectus necessario ponit diuersitatē numeralē: videtur impossibile q̄ illo stante fiet identitas numeralis. sed apprehenso hoc q̄ aliquid fuit corruptum z rediit omnibus alijs stantibus paribus: intellectus necessario ponit circa illud diuersitatē numeralē. ergo impossibile est q̄ stante hoc q̄ aliquid sit corruptū z postea redierit: impossibile est q̄ illud sit idem numero. maior patet. quia si intellectus cogitur estimare z ponere diuersitatem numeralē: necessarium oportet q̄ hoc sit ex natura terminorū sic occurrētium intellectui qui statim apprehendit talem diuersitatem sine discursu. minor probatur. accipio enim eundem motorem numero idē celum mobile: eandē terraz circa quam moueatur. volo q̄ omnia ista sint eadē hodie z cras postea considero reuolutiones celi ab oriēte in occidēs z ecōtra q̄ sunt hodie: z ulterius cōsidero reuolutiones q̄ erunt cras: quero vtrum iste vbietates z reuolutiones vel circulationes sint eedez hodie z cras seu hodie z heri aut nō. si nō habetur propositum. si vero intellectus cōsiderat istas esse easdē hodie z cras: contra quia tūc non conciperet plures motus nec hodie et cras nec duos dies: qz p̄ diuersas reuolutiones fiunt alij z alij dies. ergo intellectu apprehēdēte diem hodiernā z crastinā: essent dies vn̄. ergo intellectus non hēt vnde numeret istas vbietates ex numeratione celi vel motorū vel terre circa quā mouetur: quia ista manēt hodie z cras eadē numero. ergo hoc habet ex natura interruptionis qz eo ipso quo reuolutio et dies concipit vt interrupta: concipit vt numerata. similiter sol mouetur ab oriēte z sit aer lucidus et ascēdēte sole cessata aer eē lucidus z post sole redeunte iterū fit lucidus. patet q̄ intellectus non apprehēdit primam lucē z secundam eē eadē: z tamē manet idē sol z idē aer. vnde ergo: certe non nisi q̄ intellectus apprehēdit lucez corruptam z post redeunte interruptam z ex hoc necessario numerat ipsam omnibus alijs stantibus eis dē. similiter idē patet d̄ lumine candelee pluries abscofse z discoopte q̄ intellectus necessario numerat hoc so-

lo cōprehenso q̄ lumē interrūpit z redit. ¶ 9°. arguit sic. qz sicut se hēt quātitas pmanēs ad suum diuisionatū: sic quātitas successiva ad suū. s̄ si interrūpat quātitas pmanēs: necessario numerat suū quātum nec manet idē numero. sicut lignū ante diuisionē erat vnū numero z post diuisionē est plura. ergo sic erit de quantitate successiva q̄ illud qd̄ est quātū successiuū cuius est ipm durās: si interrūpat necessario cedit in aliatatē numeralē. sed eē tēporalia in q̄ significānt p̄ verba: sunt q̄dam durabilia z mēsurata tēpore. ergo impossibile ē q̄ si sint interrupta fm tēpus: sint eadē numero. ¶ Confirmatur. quia sicut se hēt motus ad suam durationē: ita q̄es ad suā pmanētiaz qz tēpus mēsurat omnia ista. s̄ interrupta duratione: motus non pōt cōcipi idē qui prius quia non est idē tēpus. ergo ita est d̄ quiete z pmanētiaz. ¶ 10. arguit sic. quia interrupto intellectu alicuius: interruptitur et ipsuz. z illo non redeunte: non redit. oppositum enim implicat cōtradictionē. sed d̄ intellectu vniuscuiusqz eē z actus: est duratio z tēpus quia talia significata p̄ modum verbi: non possunt intelligi sine tēpore z duratione. sed idē tēpus z eadē duratio nullo modo pōt redire eadē numero si interrupta. ergo nec eē aut quicūqz alius actus talis. minor probatur primo qz eē z ea q̄ significatur p̄ verba: includūt in suo intellectu ipsum tēpus vt patet p̄ cōmētatozem. 4°. phy. qui dicit q̄ formalis ratio motus in q̄ est passio: est q̄ sit mutatio coniūcta tēpori. z subdit q̄ verba sunt imposita formis fluctibus. fluxus autē intelligi non pōt sine tēpore. sed probat minor quo ad aliā partē. s̄ q̄ non possit idē tēpus aut idē motus redire idē numero. quia impossibile est motum seu tēpus corruptū z rediēs continuari: alia tēpus rediēs non fuisset interruptum nec corruptum illud quod rediit. ¶ Confirmatur. quia ratio quare aliqui imaginant q̄ corruptū possit idē numero redire: est quia capiūt q̄ tēpus non sit de eētiaz z intellectu rei. est tñ de omni intellectu quo res exprimit per verba. ¶ Confirmat. quia impossibile est q̄ aliquis bis viuat nisi duplici viuere. sed q̄ prius fuit mortuus z postea reuixit: bis vixit. ergo oportet q̄ sit duplex viuere: ergo duplex eē. maior patet p̄ simile. qz impossibile ē aliquē bis moueri vno motu. ergo impossibile est aliquē bis viuere nisi p̄ duplex viuere. ¶ 11°. arguit qz variata causa variat effectus. sed causa idētiaz in forma corrupta z redeunte: est idētiaz materie z agētis. ipsius autē corrupti licet sit eadē materia: non tamē est idē agēs formaliter

in actu. agēs enī formalit̄ in actu: est p̄ actio-
nē r̄ formalē p̄ductionē. sed p̄ductio r̄ actio nō
ē eadē q̄redit post interruptionē. ergo nec agēs
in actu: q̄b̄ requirit ad idēitatē numeralē. Cōfir-
mas. qz sicut actio specificat̄ ex termino r̄ forma
sic numerat̄ ex ip̄o. si ergo nō possit redire eadē
actio: nec eadē forma. ¶ Cōtra tertiā p̄clusionē
arguit aureolus p̄bādo q̄ oēm rē successiuā cor-
ruptā p̄ter tēp̄ pōt deus eadē numero reparare
sive illa sit mot̄ sive actio sive relatio. primo sic.
deus pōt facere quicq̄d facere nō est nō facere r̄
q̄ factū nō implicat p̄tradictionē. sed si de⁹ faciat
aliq̄d quicq̄d sit sive p̄manēs sive successiuus q̄b̄
fuit sub p̄rioritate esse sub posterioritate: nulla
est cōtradictio. qz cōtradictio ē affirmatio r̄ ne-
gatio eiusdē de eodē. sed in p̄posito nō sequitur
affirmatio r̄ negatio eiusdē p̄dicati de eodē sub-
iecto. si enī dicat̄ q̄ subiectū p̄rioritatis r̄ poste-
rioritatis est idē numero: nō negatur idē de eo-
dē: qz subm̄ p̄rioritatis v̄l posterioritatis nō est
ipsa p̄rioritas vel posterioritas. si enī substractū
p̄rioritatis r̄ posterioritatis eēt idē q̄b̄ p̄rioritas r̄
posterioritas: cōtradictio eēt q̄ deus repararet
aliq̄d corruptū p̄ri⁹: qz tūc faceret q̄ p̄oritas eēt
posterioritas. ¶ 2. qz deus pōt facere p̄tra re-
pugnantia intellectū vbi nō pōt inferri contra-
dictio p̄imi modi. licet ergo repugnet intellec-
tui significare q̄ idē numero repararetur: cui⁹ ra-
tio ē qz duratio ē de cō intellectu rei: ideo nume-
rata duratiōe intellect⁹ numerat̄ necessario ip̄m
durās. p̄pter q̄b̄ cōmuniter dicat̄ q̄ res p̄manēs
nō mēsurat̄ tēpore. s̄ licet hoc repugnet intellec-
tui intelligere r̄ significare: qz tñ pōt arguere q̄
ibi nō est cōtradictio qz p̄dicatū affirmatū r̄ ne-
gatū nō dicat̄ de eodē qz non est idē res durās r̄
sua duratio sive res p̄or r̄ sua p̄oritas. ergo etē.
hecaureolus. ¶ Cōtra eadē cōclusionē arguit
ab alijs. qz nulla rō adducta p̄o illa cōclusionē
sive a sctō thoma sive a godofredo sive ab ip̄o
durando: efficaciter concludit p̄positū. q̄b̄ patet
discurrendo p̄ singulas rationes eorū. godofredus
namqz arguit sic primo loco p̄o illa cō-
clusionē. qz ponere vnitatē cū interruptione eēndi
in illis d̄ quorū vnitatis rōne est continuatio
implicat cōtradictionē. qz ponēdo p̄tinationē
eēndi: negat̄ interruptio. r̄ ponēdo interruptio-
nē: negatur cōtinuatio. et sic ponēdo vnitatē in
talibus cū interruptione: est implicare cōtradi-
ctionē. sed omnia successiuā sicut motus et tēp̄
includūt in ratione sue vnitatis continuatē
eēndi: quia eorū vnitatis est eorum continuatē.
ergo ponere vnitatē in talibus cū interruptiōe

est ponere contradictoria. q̄b̄ ponit q̄ dicit eun-
dem motū qui fuit reparari: quia discōtinuatus
est. ¶ 2. ratio eius de⁹ talis est. qz qui ponit ea
esse simul de quorū ratione est non eē simul: cō-
tradictionē implicat. sed d̄ ratione p̄ioris r̄ po-
sterioris in motu r̄ tēpore est non esse simul. er-
go qui ponit ea esse simul implicat cōtradictio-
nē. sed qui ponit partē motus vel tēpore p̄teri-
tam eandē numero reparari: non solū ponit p̄i-
us r̄ posterius esse simul sed etiā esse idē quia p̄-
teritum p̄ius et postea reparatū sequitur q̄ p̄i-
us r̄ posterius sint idem r̄ per consequēs simul.
¶ 3. sua ratio est ista. quia ponatur q̄ mobile
moueat̄ ab. a. in. c. p. b. si ergo eadem pars nu-
mero motus q̄ p̄cessit pōt postea reparari: se-
quitur q̄ pars motus q̄ fuit ab. a. in. b. possit re-
parari postea dū mobile moueat̄ ab. a. b. in. c.
sed hoc implicat cōtradictoria. quia sequeretur
q̄ idē mobile moueretur simul pluribus moti-
bus differētibus solo numero: r̄ q̄ eo dē tēpore
moueretur ad. b. r̄ a. b. ergo eandē partēz mo-
tus numero q̄ p̄cessit posse reparari: implicat
contradictionē. he sunt rationes godofredi q̄
vidēt̄ esse eedē cum probatione scti thome p̄
tertiā p̄clusionē inducta: r̄ cū probatione hērici
7. quod libet. q. 14. ¶ P̄dicte tñ rōnes non
vidēt̄ valere. nō quidē p̄ima. v̄si ad illā respō-
det durand⁹ dicēs q̄ quicq̄d sit de cōclusionē: rō
tñ p̄ima videt̄ solubilis. cū enī dicat̄ q̄ omne suc-
cessiuū ad sui vnitatē numeralē requirit continui-
tatē eo q̄ sua vnitatis est sua continuatē: dicēdū
q̄ cōtinuitas q̄ requirit ad vnitatē mot⁹ nō est cō-
tinuitas ei⁹ cū alio motu: qz sine hac q̄libet mo-
tus est vnus in se. nec est cōtinuitas eiusdē mo-
tus ad seipsum qz idē non continuat̄ sibi ip̄i. sed
est continuatē partū continētū eundē motū.
sola ergo interruptio huic continuatē contraria
soluit vnitatē motus. nunc autē ita est q̄ in-
interruptio q̄ esset inter p̄imū motum et eius re-
parationē: non solueret illam continuatē nec
esset ei contraria. ponimus enī q̄ sicut p̄ima vi-
ce partes motus fuerūt continuatē: ita r̄ in eius
reparationē. interruptio ergo q̄ ponere ē: solū
argueret q̄ motus p̄imo existēs et postea repa-
ratus non essent duo motus continuatē cōstitū-
entes p̄ suam continuatē vnū tertius motū.
sed nō argueret qui eēt idē motus p̄mo existēs
r̄ postea reparat⁹. q̄b̄ aut̄ plus assumit q̄ mot⁹
requirit ad sui vnitatē continuatē essendi: dicen-
dū q̄ cōtinuitas eēndi quā requirit mot⁹ nō est q̄
sit cōtinuē r̄ semp̄: alioqui hoc pōt poni dato q̄
motus corrupt⁹ idē numero reparat̄. qz tā p̄ma

vice q̄s secunda: ponitur q̄ eius duratio esset continua successione suaruz partium. hec durandus. **C** Similiter secunda ratio nō videtur valere. qz vt patet per dicta aureoli contra tertiā cōclusionem recitata: nulla cōtradictio est q̄ illud quod fuit subiectū prioritatis postea sit subiectū posterioritatis. **C** 3^a. deniqs ratio non videtur valere. imo sicut dicit durādus illa ratio clare b̄ficat: quia cū dicitur q̄ si deus posset reparare eundē motuz fm numerum tūc prima pars mot^o qua transitur ab. a. in. b. posset reparari dum adhuc durat secūda pars qua transit̄. a. b. in. c. dicendū enī q̄ hoc non est vex. quod etiam patet in permanentib^o. si enī ponamus q̄ deus posset reparare albedinem corruptam in aliquo cui successisset nigredo opposita vel alia albedo numero differens a p̄ma tamen non diceremus q̄ deus possit reparare eādē albedinē stante nigredine in eodez subiecto vel alia albedine numero differēte. non enī pos sunt opposita esse in eodez simul subiecto nec duo accidētia solo numero differētia. similiter in p̄posito p̄ma pars mot^o non pōt reparari manēte secūda. sed nullū argumentū est nō pōt hoc modo reparari: ergo nullo modo. imo est fallacia cōsequētis p̄cedendo a destructione inferioris ad destructionem superioris. aliquid enī implicat contradictionem vno modo quod nō implicat alio modo. hec durādus. videtur ergo q̄ rationes ille nō sufficienter probent conclusionem. **C** Alter^o videtur q̄ nec rationes quibus durandus eandē p̄bat cōclusionem valeant. premittit enim durandus quomodo successiua vel transeuntia differūt a p̄manentibus ex quibus arguit ad proposituz. prima differentia est. quia res p̄manens duratione sua non interrupta: potest pluries sumi fm se totam et fm quālibet partem sui vt homo vel lapis. successiua vero et generaliter transeuntia: nō possunt pluries sumi fm se nec per aliquid sui duratione sua non interrupta. secunda differentia ē q̄ res permanentes sunt res p̄prie et simplicit̄ vt homo lapis albedo nigredo et sic de ceteris. res autem successiue non sunt res p̄prie et simplicit̄ sed solum quedam rerum habitudines vel q̄dam reales modi essendi. cuius ratio est. quia illud quod adueniens alicui non reddit ipsuz magis compositū q̄ prius: non est res p̄prie et simplicit̄. sed talia sunt omnia transeuntia et successiua vt motus tempus et huiusmodi. non enī celum est magis compositum q̄ si stare: quia mot^o ad locum nihil variat circa rez vt dicitur. 8°. p̄by. et idem est de motu ad formam q̄^m est p̄cise de ratione motus. quia nullam compositionem po-

nit fm se circa subiectum p̄ter illam que est forme terminantis motum et est res permanens. **C** Ex prima differentia arguit sic. minus est rem iam existentem conseruare ne corrūpatur: q̄ corruptam reparare. sed in successiuis et transeuntibus deus non potest rem conseruare ne corrūpatur. ergo fortiori ratione nec potest corruptā reparare. maior videtur manifesta. sed minor p̄batur. quia si aliquod successiū vel transeuntis posset conseruari dum est in esse ne corrūperet: tūc posset pluries sumi. et sic esset p̄manens et nō trāsiens. Sed dicit aliquis q̄ de rōne trāseuntis est q̄ non possit pluries sumi continue et sua duratione non interrupta: quia tunc esset stans et nō trāsiens. sed nihil p̄hibet quin possit pluries sumi ea interrupta. nec p̄pter hoc erit stans sed qualibet vice erit fluens et transeuntis. p̄pter quod maior videtur falsa. quia magis videt̄ esse contra rōnez successiui vel transeūtis q̄ possit p̄manere ne corrūpatur: q̄ possit reparari postq̄ corruptū est. sed istud non valet. quia si idē successiū puta idē motus numero pōt reparari: veruz esset dicere q̄ mobile subiectū esset bis motū realiter. illud aut̄ nō diceretur ratione numerationis subiecti quia illud est vnuz. nec ratione numerationis spacū qz similiter est vnum. ergo oportet q̄ sit ratione numerationis motus vel durationis eius vel mensure extrinsece. si rōne numerationis mot^o: habetur p̄positū qz omnis realis numerus est pluriuz rerū. et ita motus p̄cedēs et sequens nō essent vnus motus realiter sed plures quod est nostruz p̄positum. si de^o q̄ hoc est p̄pter numerationē durationis: in idem redit. qz duratio motus non est aliud q̄ mot^o. et ideo si vnuz numerat̄ realiter: et aliud. nec ratione mēsure extrinsece vel cuiuslibet alteri^o extrinsece: qz de^o posset facere q̄ esset soluz motus primi mobilis et illum posset interrūpere et iterato reparare et esset verū dicere q̄ celū esset bis motum: non per numerationē alicui^o mensure extrinsece quia nulla esset: nec p̄ numerationē subiecti vel spacū aut mouentis. ergo p̄ numerationem mot^o vel durationis q̄b̄ idē est. **C** Item eundem motū posse reparari vel est possibile simpliciter: vel impossibile simpliciter. si sit impossibile simpliciter: ergo erit possibile virtute nature. probatio. quia quādo cūqz aliquis effectus est simpliciter possibilis et causa est eque potens nunc et prius: et causa talipotest idē effectus p̄duci nunc sicut prius. si ergo reparatio eiusdē motus sit effectus simpliciter possibilis: ergo causa naturalis q̄ primo facit et eo corrupto remanet eque potens vt prius: possit illuz motum eundē numero repa-

re. hoc autem est falsum. relinquatur ergo q̄ repa-
ratio eiusdē motus fm̄ numerū est effect⁹ simplr
impossibilis. talis autē effect⁹ subterfugit omnes
causam. ergo per nullam virtutē potest mot⁹ idē
numero reparari. ¶ Itē si motus posset idēz nu-
mero reparari: eodē modo posset et tēpus. et sic
dies que precessit posset statiz reparari et non so-
lum semel sed semp. et ita totus decursus tēporis
esto q̄ duraret in infinitū: nō esset realiter nisi vn⁹
dies imo vna breuissima hora vlt breuissima pars
vnius hore. qz idē argumentū potest fieri de ho-
ra et de parte hore sicut de tota die. q̄ omnia sunt
absurda. ergo et c̄. ¶ Ex secunda differētia argu-
it sic. licet idēz subiectum posset esse successiue sub
oppositis formis vlt habitudinibus: impossibile ta-
men est et cōtradictionē implicat q̄ oppositarum
formarum vel habitudinū vna sit alia nec simul
nec successiue. sicut possibile est q̄ eadez aqua pri⁹
sit calida et postea frigida vel q̄ idem homo pri-
mo sedeat et postea stet. sed impossibile est q̄ ca-
lidas sit frigiditas vel q̄ sedere sit stare. s̄ si idēz
successiuum vel transiens posset reparari: seq̄tur
q̄ vna habitudo sit alia. ergo impossibile est q̄ idēz
successiuū vel transiens reparetur. minor pbatur.
quia sicut dictum est: successiua non sunt proprie-
res sed habitudines rerum. sicut motus essentialiter
est successio vel habitudo successionis mobi-
lis in loco. per eandem rationē partes mot⁹ sunt
essentialiter partes successionis. partes autē suc-
cessionis: sunt prius et posterius vel potius prio-
ritas et posterioritas. ita q̄ quādo dicitur q̄ vna
pars motus est posterior: et alia prior: non est p̄-
dicatio denominatiua alicuius habitudinis addi-
te ad partes mot⁹: sed est essentialis quia partes
motus sunt essentialiter ipsa habitudo priorita-
tis et posterioritatis existentie mobilis fm̄ aliaz
et aliam partē in loco: sicut mot⁹ est essentialiter
successio eius per totum locum. si ergo pars mot⁹
que preterit posset reparari eadē numero: tunc
habitudo prioritatis efficeretur habitudo poste-
rioritatis quod est impossibile vt dictum fuit. pa-
tet ergo q̄ successiua vt motus et tempus nō pos-
sunt eadem numero reparari. hec durand⁹. Sed
q̄ ista rationes non sufficiēter concludāt p̄positū
imo sint solubiles: ostendit petrus de palude di-
cens q̄ ad rationes illas durādi potest instari qz
durandus ad suam primā rationē bene instat nec
soluit ad instātiā sed contra arguit adducendo
nouam rationem ad conclusionē. et potest instā-
tia cōfirmari sic. plus enim videtur aliquid d̄ no-
uo p̄ducere quod nūquā habuit esse: q̄ illd̄ quod
aliquod esse habuit illo perduto reparare. si ergo

plus est aliquid corruptū reparare q̄ existens ne
corruptatur conseruare: similiter maius est illud
quod nūquā fuit p̄ducere q̄ p̄ductum p̄seruare.
sed motū qui nūquā fuit pot̄ deus de nouo p̄du-
cere. ergo multo magis productū nescueret et de-
sineret cōseruare. conlequens est falsum: ergo et
antecedēs. et sic si ratio bene concludit q̄ motus
non pot̄ postq̄ fuit reparari: ita concludit q̄ ante
q̄ fuit non potuit p̄duci. p̄pter qd̄ est dicendū q̄
maior est vera ex parte agētis: quia non est mino-
ris virtutis p̄ducere et reparare q̄ p̄ductum con-
seruare: sed non ex parte effectus. sunt enim aliq̄
effectus quibus repugnat conseruari eodez mo-
do nunc et prius sicut successiua: non autem p̄du-
ci et ideo possunt p̄duci ad essendū non autē con-
seruari in essendo. ¶ Ad secundam rationē vt di-
cit pot̄ instari. quia ex sola numeratione habitio-
nis vel habitudinis pot̄ dici aliquid eē bis habitum
sine hoc q̄ habēs vel habitū sit multiplicatū. sicut
corpus humanū fuit in resurrectione bis animatus
vel vnitum sine binario corpoz et animarum ex
sola habitudine eoz adinuicē multiplicata: ita et
in p̄posito. item si vltima spera moueretur: nihil
esset ibi habēs nisi celū: nec habitus nisi mot⁹: nec
vbi nec aliquis terminus: et tamē diceret bis mo-
tum si ei⁹ motus interrūperet sicut alia corpoza q̄
mouent̄ ad vbi et locum. ergo. ¶ Ad tertiā pot̄
dici q̄ idēz numero reparari est possibile simplici-
ter et tamen est impossibile nature quia quāuis natu-
ra agentis et subiecti sint eque potentia sicut pri⁹
ex quo sequitur q̄ eque perfectuz effectū possunt
producere sicut prius: non tamen se habent eodē
modo numeraliter adinuicē sicut prius: sed solū
modo eadē specie. et ideo in eundē effectum spe-
cie possunt non numero. licet autem materia nō
eodem modo se habeat ad deum postq̄ habuit
formam q̄ prius quando eā a deo recipiebat: de⁹
tamen eodem modo se habet ad omnia. et vltē-
rius etiā deus ex parte obiecti nullam habitu-
dinem requirit. vnde sicut sine subiecto pot̄ p̄du-
cere effectum: sic sine hoc q̄ subiectus habeat eā-
dem habitudinem potest eundem effectum imp̄-
mere. ¶ Ad quartam dicit q̄ bene concludit nisi
q̄ est ibi petitio principij. quia cum continuitas sit
tota causa vnitatis in rebus successiuis motu et tē-
pore: nullus diceret tempus posse reparari q̄ ne-
garet de motu. si autēz dicatur q̄ post diē iudi-
cij erit vna dies: nihil ad p̄positum quia loqui-
mur de die qui est motus celi: tunc autem non e-
rit. sed forte aliquis diceret q̄ nullum est incon-
ueniens si sit idem dies numero heri et hodie: si-
cut nō est inconueniens si est idem asinus germani

suscitatus et mortuus et oculus perdit⁹ et restitu-
tus. ¶ Ad quintam dicit q^d supponit multa falsa i
plogo suo. primo q^d omnes res permanentes sint
res proprie et simpliciter dicte. quia hoc est con-
tra eum quid dicit q^d relatio est res permanentes: que
tamen est habitudo et per consequens non est res
proprie et simpliciter fm eum. etiam fm eum se-
quentia sex predicamenta non sunt res sed habitu-
dines: quoz tamē sit⁹ habitus et vbi possunt ha-
bere esse permanentes quod est cōtra suā distinctio-
nem. ¶ 2°. quia cū motus sit actus entis in potē-
tia: et ex actu et potentia pprie dicta sit cōpositio
vera et ppria: videt⁹ q^d omnis motus cuz suo mo-
bili faciat vnam compositionē. nec obstat quod
dicit quia non variat aliquid circa subiectuz: quia
verum est de motu ad vbi in mobili incorporali.
sed falsum est de mobili corporali quod per mo-
tum calefit. motus autem ad formam: per se va-
riat aliquid circa subiectum quantum ad accidē-
talia. sed q^d ad substantiam non nisi per accidēs
in q^d generatio et corruptio sunt termini altera-
tionis extrinseci. ¶ 3°. quia continuitas successi-
ua que per essentiam est motus: nō est habitudo
sicut nec continuitas manens vt linea superfici-
es corpus. quia simul iste species quantitatis po-
nuntur in predicamentis. et sicut diuisibilitas i ea
que insunt est ratio cōmunis quantitatis: ita con-
tinuitas omnis quantitatis continue tam perma-
nentis q^d successiue. differentia autem diuisiua ali-
cuius predicamenti non videtur esse species alte-
rius cuz predicamenta sint impermixta. vnde cū
continuitas et prioritas sint differentie quantita-
tis: quia prima diuidit contra discretum secunda
contra permanentem: videtur q^d ista non sint es-
sentialiter habitudines que sunt de genere rela-
tionis. hec petrus. ex quibus videtur q^d rationes
durandi non sufficienter probant conclusionem
istam. ¶ Alterius videtur q^d nec rationes quo-
rūdam aliozum ad eandem conclusionem suffici-
ant. arguunt enim sic primo. quia sicut continui-
tas est de ratione linee: sic de ratione temporis. sⁱ
deus non potest facere q^d linea discontinua sit v-
na: quia cum numerus causetur ex diuisione con-
tinui: contradictio est q^d sit continuum actu diui-
sum et non sit ibi numerus: et sic esset vnum et nō
vnum sed multa. ergo similiter est ex quo motus
est interruptus non est vnus. ¶ 2°. arguūt. quia
deus non potest facere speciem generis alicuius
simul cum oppositis differentiis. sicut non posset
facere aliquod animal quod simul esset rationa-
le et irrationale. sed presens preteritum et futuruz
sunt differentie per se essentielles in motu et tem-

poze. ergo non potest facere d⁹ preterito presens
vt. s. quod est preteritum: idem numero sit p^rens
¶ 3°. arguunt. quia cōtradictio est q^d idem sibi ip-
si succedat. cum autem posterius succedat priori
facere de motu preterito presentē: est facere q^d v-
num idem et fm idem sit prius et posterius et si-
bi ipsi succedat: imo q^d sit et non sit: quia quod p^re-
terierat: non est: et quod est nō preterijt. he sunt ra-
tiones eorum. ¶ Sed iste non videtur valere ad
propositum concludendum vt dicit petrus. nam
contra primā est instantia. q^d sicut de⁹ non potest
facere q^d due linee simul existentes in actu diuise
sint vna: sic etiam non potest facere q^d duo mot⁹
simul existentes discontinuati sint vn⁹ nec de hoc
est questio. sed sicut potest facere q^d linea ānibila-
ta eadem numero reparatur et habebit eādē nu-
mero continuitatem quā prius non obstante dis-
continuitate temporis que fuit media: sic et mo-
tum qui fuit cum sua continuitate reparabit non
obstante q^d sua cōtinuitas fuerit interrupta sicut
et continuitas linee fuit annihilata. ¶ Similiter
vt dicit secunda ratio videtur non valere si mo-
tus est alia res a tempore. quia licet nō possit fie-
ri de preterito presens sicut nec d⁹ albedine nigre-
do sit tamen hoc est verum: tamen sicut subiectuz
quod est album fit nigrum: sic videtur q^d motus
qui erat subiectum temporis preteriti vel futuri fi-
at subiectū t^ris p^rsentis. imo pl⁹ videtur q^d de vno
contrario fiat aliud formaliter. quia non est ma-
ior impossibilitas inter contraria prope dicta
puta albedinē et nigredinē: q^d inter formas suba-
les distinctas p^r differentias oppositas puta aiatum
inanimatū. sed deus posset subito facere de trun-
co vitulū et de non viuo viuū et e contra. ergo de
albedine nigredinē. sed ibi ē subiectū cōmune q^d
remanet et forma cedit forme nō vna sit alia. ideo
et c. ¶ Deniq³ tertia ratio non videtur valere vt
dicit petrus. quia diceretur q^d deus non posset fa-
cere quin preteritū sit preteritū: sed id ipsuz quod
est preteritum potest resumere vt et fuerit prete-
ritum et nihilominus sit presens et futuruz. si enī
deus celum dum mouetur annihilaret et postea
repararet: nihil prohibet vt videtur q^d cum eadē
latione qua prius monebatur: ipsum repararet.
ideo et c. ¶ Alterius bernardus de gānaco in im-
pugnationib⁹ henrici quodlibet. 7°. q. 14. argu-
it q^d deus posset eundem motum numero repara-
re. quia sicut interruptio in esse aliozum nō impe-
dit. p^rpter identitatē ordinis ad potētiam diuinā
sic nec in motu. ergo et c. vbi sciendū q^d bernard⁹
ibidem inducit aliquas rationes generales ad p^r-
bandū q^d deus omne corruptuz vel annihilatum

potest idē numero reparare dicēs. corrupta aliq̄ forma: certū est q̄ materia manet eadez numero et etiā potētia ad formā fm̄ q̄ materia ē sua potētia. sed si in materia distiguim⁹ istā potētiam per respect⁹ diuersos ad formas diuersas: nō manet eadē potētia. potētia autē hoc secundo modo dicta: dicit ordinem ad talē vel talē formā. sed in materia non manet ampli⁹ ordo ad formā corruptam eandem numero reparandā. qz materia nō est p̄ se in potētia ad formā que per agēs naturale non pōt in ea introduci: qz potētia passiuā nō extēdit se vltra actiuā que sibi correspondet. nullū autē agens naturale pōt eandē formā numero reparare cū non possit eandē trāsmutatio- nē numero repetere. ergo in materia nō remanet potētia ad eandē numero formā que corrupta ē reparandā: sed ad eandē in specie solū. identitas autem talis potētie: nihil facit ad hoc q̄ idem numero resurgat. bene tamen manet materia in potētia ad eandem formā. sed hec potētia non est naturalis sed obedientialis: quia solum respectu dei qui potest in materia facere quicquid nō implicat contradictionē. qd̄ non est si eadez forma numero reparē. in materia autē preter potentiam naturālē est potētia obedientialis sicut et in ceteris creaturis. et quia nulla corruptio vel annihilatio diminuit de diuina potētia aliquid: sicut deus potuit hanc formā p̄ducere antequā p̄duceretur ita pōt postq̄ corrupta est vel etiā annihilata. vñ si materia prima annihilaretur: de⁹ posset eandem numero reparare cum eius annihilatio nihil subtrahat diuine potētie. itē diuina potētia eo q̄ potētia: habet quendam ordinem ad oīa p̄ ipam̄ possibilis saltē rōnis: qz entis ad non ens non est nisi relatio rationis. iste autem ordo non tollitur ex parte diuine potētie per annihilationem cuiuscūq̄. quia ita potest dei potētia circa nihil sicut circa aliquid. vnde eque potest producere lapidem de materia et de nihilo. ergo annihilatio rei non impedit quin deus possit eandem reparare. ex quo etiā patet q̄ interruptio in esse nō impedit quin deus eandem rem numero possit reparare. quia eundem ordinem quem habet potētia dei ad illud esse: semper habet. ita q̄ licet fiat interruptio in ipso esse: nūquam tamen in illo ordine quin semper illud esse dependeat a potētia dei. licet quando illud esse est in actu: potētia dei infuat. quando autem non est: non influit. et ideo infinites potest idem numero quantūcūq̄ corruptum vel annihilatum fuerit reparare. et hoc est proprium deo et nulli alteri agenti cuius potētia non habet eundem ordinem ad rem que est et ad

illam que non est: cum potētia creata non respiciat nihil quasi potens aliquid de nihilo producere sicut potētia dei. item quod producitur p̄ eandem actionem numero: potest esse idē numero etiam in naturalibus. sed deus eadez actione numero producit hoc productū cum primo producit et cum secundo: quia ex parte dei non diuersificatur actio. nec ex parte eius in quo recipitur. quia hoc non diuersificat necessario actiones: qd̄ non requiritur ad eam. receptio autē in subiecto non requiritur in actione diuina que nullum subiectum necessario requirit. nec terminus diuersificat. quia sicut deus concepit hoc productum producere quando primo producit: ita etiam quando annihilatū est pōt idem concipere quod iterū infinites producat. vnde sicut conceptus diuini⁹ semper fertur super hoc productum quantūcūq̄ annihilatur: ita pōt et potētia qua agit semper per eandem actionem. quod patet in simili. edificator enim pōt concipere eandē domū numero quam prius fecit que modo corrupta est: et p̄ducere eandem specie non numero quia alia et alia actione agit nunc et prius. alia autē et alia actio requirit alium et alium terminum. sed quia deus eadem actione semper agit idem frequenter: pōt esse terminus sue actionis. non ergo idēitati potētie materie vel cuiuscūq̄ creature imponēdū est q̄ possit idē numero resurgere: sed diuine potētie que potest quicquid non implicat contradictionem. hic autem nulla contradictio est cum interruptio in esse respectu diuine potētie non faciat aliquam diuersitatem in esse. hec ille. et postea subdit sicut supra dictum est q̄ ista argumenta ita concludunt de successiuis sicut de permanentibus. quare et c. ¶ Ultimo arguitur contra ea q̄ dicit sanctus thomas in quarto et supra recitata sunt. arguit siquidē scotus q̄ aliquid totaliter annihilatum possit per dei potētia idē numero reparari. primo quia ad hoc est auctoritas augustini. 2. 2. de ciuitate dei cap. 10. 2. vbi loquens de carne hominū reddenda in resurrectione: et si inquit omnibus perisset modis nec vlla eius materia in vllis naturis remansisset: vnde vellet eam repararet omnipotēs. ergo totaliter corruptum et destructum in totali esse potest idē numero reparari. ¶ 2. quia si destructū esset annihilatum: illud nihil sequēs annihilationē: esset eius dē rationis cum nihilo quod esset termin⁹ a quo creationis. patet. quia iste mutationes opposite haberent idem pro termino: vna pro termino a quo alia pro termino ad quē. sed nihilum prece- dens creationē nō repugnabat quin illud cui op-

ponitur posset creari. ergo et post annihilationem poterit recreari idē numero. Confirmat ratio. qz planum est qd ex parte cause manet eadem ptās. ex parte autē lapidis esto qd lapis sit annihilat^o: tāta est possibilitas simpliciter ad esse post annihilationē: quāta ante creationē quia nō magis icludit contradictionē. nec illud nihil in quo cessit lapis: magis priuat possibilitatē quia non priuat nisi tanquā oppositū. sed eidem et essentialiter oponebatur ante creationem. ergo et c. ¶ 3°. quia in homine est aliqua entitas positiua que neq; ē pars materialis nec formalis nec partes simul sicut probatum est in tertio et arguitur sic. quia ali quid est ibi causatū a causis intrinsecis. sed nec causa materialis nec causa formalis est causata a causis intrinsecis nec ambo simul. est ergo ibi aliqua alia entitas a causis diuisim acceptis: z illa dstruitur: alioquin homo non esset vere mortuus: quia nō est z corruptio totalis entitatis hominis. et tamen illa entitas reparabit eadem numero: alioquin non esset idē homo. ergo. ¶ 4°. quia si de^o in hoc instāti. a. et i toto tēpore medio vsq; ad. b. et in instanti. b. conseruaret istud esse: concedendum esset qd esset omnino idē numero. ergo si i. a. conseruat et idem in. b. instanti: et in tempore nō conseruet: erit idem. et tamen erit interruptuz in tempore intermedio. probatur consequentia. qz identitas istius esse vt est in. b. ad seipsum vt est i. a. non dependet essentialiter ex cōseruatione. p illo tempore medio. quia neq; vt a causa formali neq; vt a causa materiali neq; vt a quacūq; causa essentiali. hoc etiam probatur aliter. quia alioquin non posset deus idem esse causare in aliquo instāti posteriori quod in instanti priori. quia si in instanti priori causat et in tempore sequenti conseruat illud esse: vt conseruatum i tempore essentialiter requiritur ad identitatem illius cause in instanti. b. et si tunc non esset conseruatum in illo tempore sed priuo causatum in. b. non possz creari idem. ¶ 5°. quia diuersitas posteriorz non arguit diuersitatem priorum essentialiter. sed illa instantia ad ipsum esse permanēs sunt essentialiter posteriora. vnde et idem esse manet in qbuscūq; instantibus succedentibus. ergo siue fiat cōtinuatio inter illa instantia siue non: non minus ipsum esse poterit idem esse. ¶ 6°. sic. si idem eē esset i. a. et in tēpore sequenti in. b. esset idem in. a. et in. b. ergo si destruat postorius eo quod est durare i tempore intermedio: adhuc non necessario seqretur ex hoc diuersitas eius in. a. et in. b. ¶ 6°. qz ex illa radice qd esse simpliciter interruptū vel destructum non potest redire idem: sequuntur mul

ta inconuenientia. primuz est qd deus non posset resuscitare brutum idem numero. cuius oppositū nō nūquaz legitur factum miraculose a sanctis. vt patet de tauro quez suscitauit sanctus siluester vt habetur in legēda eius. et hoc negare deo eē possibile: videtur esse magne infidelitatis. et tamē anima eius sensitua interrupta ē et destructa. Secundum est quia omnia accidentia que corrupūtur in corruptione hominis vel ante resurrectionem: nō possēt eadē numero redire. et tūc homo resuscitatus non haberet eandem propriam passionem numero quam prius. quia ista propa passio non mansit post mortē quia erat totius vt totius et non tm anime. sed consequēs est impossibile qd sit idem sub specie et non habeat eandem propriam passionem. Tertium est. quia potentie anime sensitue que fm te sunt accidentia: cū nō sint accidentia solius anime sed totius compositi primo de sensu z primo de somno: qd non possent redire eodem. et ita homo resuscitatus non haberet eandem potentiam visuam vel audituam. Quartum est qd non haberet eandem quantitatem numero. quia illa non manet nec in materia sola manente: nec in anima intellectiua. igit et c. ¶ 7°. positio tua deficit. quia totuz esse hominis potest manere non interruptum. primo quia vt probatum est entitas totalis interruptitur. Secundo quia esse anime intellectiue non est totale esse hominis vt tu accipis. quia omne ens habet ali quod esse. sed homo vt homo: est aliquod ens et non tm anima. ergo habet aliquod esse propriuz et non tm esse anime. Tertio quia contradicis tibi. quia alibi dicis qd status anime in corpore est perfectior qd status eius extra corp^o: quia ē pars compositi et omnis pars: materialis est respectu totius. Contra hoc arguitur. quia quod habz totaliter idem esse: non est imperfectius ex hoc solo qd nō cōmunicat alteri idem eē. sed per te anima separata habet totaliter idem esse quod coniuncta: imo esse quod est totale eē hominis quādo qd cōmunicatur corpori. ergo ipsa in nullo ē imperfectior pro eo qd non cōmunicat idē esse corp^o. maior apparet. quia perfectio naturaliter presupponitur ei quod est cōmunicare perfectionē. ergo non est maior vel minor per hoc qd cōmunicat vel nō cōmunicat. et hoc maxime si per talem cōmunicationem nullum aliud est eē totius qd istud idem. Quarto quia in homine est aliqua forma substantialis alia ab aīa intellectiua. et per consequēs cū cuiuslibet forme sit dare eē: in anima intellectiua non est totale eē compositi. ergo et c. ¶ 8°. quia tunc cum in morte christi relatio maternitatis

q̄ erat in virgine ad xpm fuerit interrupta in passione xpi: sequitur q̄ post passionem non est eadem mater numero q̄ prius. hec cor^o in forma. **C**ōtra eandē cōclusionem arguit aureolus et p̄mo p̄bat q̄ dicere q̄ nulla realitas q̄ in morte fuit corrupta redeat eadem numero in resurrectione: est derogare veritati resurrectionis imo negare resurrectionē. tum qz resurrectio est ei^o quod cecidit iterum resurrectio. nisi aut̄ aliquid corruptum et perdens esse iterū redeat: non stat veritas definitionis resurrectionis. ergo nec veritas diffinitio. qz ille casus non est localis sed fm entitatem in nō esse. Tum secundo quia forte corrupto corrupti^o eius humanitas que est tertia entitas distincta a materia et forma. z illa eadem numero redibit in resurrectione. Tum tertio quia dato opposito: sequuntur innumerabilia incōueniētia vt puta q̄ sanguis xpi quem resumpsit in passione nō fuit idem numero et ante passionē. quia ille fuit corruptus nec eius forma substantialis mansit cum nō sit animatus anima xpi. similiter q̄ capilli sanctorū quorū constat formā subalem in morte corrumpi: nō resurgent idē numero cōtra illud euangeliū: capillus de capite vestro non peribit. similiter sequitur q̄ non redibit eadem ppria passio indiuidui: qz illa per te est accidens et corrūpitur in morte. seq̄tur etiam q̄ non redibit eadē masculinitas et femineitas: similiter nec eadē filiatio. similiter seq̄tur q̄ nō redibit eadem caro numero. quia caro humana nō dicit solā materiam et formā: sed dicit materiā accidētibus affectā ex secūdo de anima vbi habetur q̄ caro est mediū calidi et frigidi et humidi et siccitatis. item q̄ sensus tactus non redibit idē numero: ac p̄ hoc nec idē aial: similiter nec idē oculus. q̄ omnia sunt cōtra sacras scripturas. **C**2°. p̄bat q̄ dicere q̄ nullū corruptū possit idē numero redire diuina virtute: derogat diuine omnipotentie. tuz quia augustinus. 22. d. ciuitate dei vbi querens quomodo caro comesta a vermib^o incinerata et dispersa resurget et redibit eadē: dicit hoc non esse difficile apud illum qui nouit omnes partes. et dato fm eum q̄ non remaneret s̄ omnibus perisset modis vt nulla eius materia in vllis nature latebris remansisset: vnde vellet repararet eam altissimus omnipotens. tum quia i principio capituli querens de cicatricibus martyrum si remanebunt et redibunt: dicit q̄ apud omnipotentem possibile est q̄ redeat. et hoc oportet concedere de xpo fm textum euangeliū. cuius apparens apostolis post resurrectionem dixit. videte manus meas et pedes meos qz ego ipse sum. ergo redierūt eedē cicatrices. aliter non fuisset effi-

car argumentū xpi ad p̄bandū resurrectionem. diceretur enim sibi q̄ nō sunt iste cicatrices s̄ alie. tum quia damascenus querēs possibilitatē resurrectionis: nō vadit ad aliud q̄ ad resurrectionem christi. vnde libro quarto caplo vltimo dicit. non ens factum et effluxum: reparare poterit idē iterū omnipotens. tum quia textus canonicus hoc idem ostendit vt patet de virga virtute diuina conuersa in serpentē et iterum redeūte eadem numero. et de manu moysi que prius fuit facta leprosa que postea rediit ad priorem statum. tum quia miracula sanctorum hoc testantur: vt patet de tauro quem sanctus siluester suscitauit. hec ille.

Quantū ad arti-

culū tertius primo notandū est put acipitur ex dictis facti thome in pluribus locis et signāter de potētia dei. q. 2. ar. 2. ad. 5^m et. q. 9. ar. 5. ad. 18^m. et. q. 10. ar. 2. ad. 12^m. q̄ generans et omne agens naturale assimilatur sibi genitum vel passum: non q̄ ad proprietates indiuiduales s̄ fm formā specificā. et rō ē. qz talis assimilatio causatur fm rationem principis formalis actionis vel generationis. illud eniz est principū actionis in agente: fm quod effect^o agentis assimilatur. huiuscemodi autem principium non ē principaliter proprietas indiuidualis sed specificā: siue sit principium mediatum sicut est forma substantialis agentis: siue sit principium immediatū sicut est forma accidentalis. non eniz pater ex ratione generationis generat filium sibi similem in paternitate que est proprietas indiuidualis. nec sapiēs generat sapientem nec artifex artificē nec petrus petrū. generat tamē semp homo hoīez z leo leonē et sic de ceteris q̄ denominant fm formā specificā. in rebus etiā inaiatis ignis generat ignē sibi similem in forma specificā: nō in pprietatibus indiuidualib^o que accipiunt fm hic et nūc et fm alia principia indiuiduātia. nō enim ignis generat ignem in eodē loco in quo ipse est. nec ignis generatus generat in eodē nūc in quo ignis generans est generatus: nec semp eiusdē quantitatis et virtutis et actionis: nec in eadē numero materialis ni vel carbonis. vnde tam est propositio assumpta vera et infallibilis: q̄ etiā in diuinis vbi maxima vnitas est: nō fallat. non enim pater generat patrem aut ingentū: sed filium ab eo distinctū in proprietatibus personalibus. nec pater et filius spirant patres aut filium: sed spūm sanctū ab eis distinctū propter et personalī. generat tū de^o deū et deus spirat deū. eo q̄ deitas q̄ hēt modū quē-

dā forme specificæ in eo q̄ cōmunis ē trib⁹ p̄sonis est principium formale generationis et spiratio- nis. ¶ Ex quibus inferim⁹ ad p̄positū n̄fē q̄stio- nis q̄ nulla consequentia necessaria inferri p̄t q̄ si agēs est idēz numero etiā si eadē numero sit ma- teria: q̄ effectus sit idēz numero. probatur hoc. qm̄ forma individualis non est illi principij agē- di. nec per consequēs assimilatio effectus ad cau- sam agentē: sit quantū ad eius formā individua- lem sed fm̄ formā specificam vt deductū fuit. er- go idētitas numerica agentis: non causat effectū esse idēz numero. vnde p̄s octavo methaphisi- ce vbi dicit q̄ si effectus est idēz: principij agens aut mouens est idēz: intelligit de idētitate speci- fica non de individuali vt dare accipitur ex exem- plis ab eo positis. vnde sanctus thomas conclu- dens ibi sententiam p̄i ait. si ergo contingit ali- quid idēz fm̄ speciem fieri ex alia et alia mate- ria vt phialam ex auro et argento: manifestū est q̄ principium mouens oportet esse idē. s. artem. ex quo etiā consequit̄ q̄ illud dictum p̄i: idēz in q̄ idēz natum est facere idēz: debet intelligi de idētitate specifica non d̄ individuali que nō est per se et principaliter principium agendi: ac per hoc nec causa assimilationis effectus ad agēs: q̄- q̄ principia individualia nōnūquā conferant ad quādā operationis d̄terminationē. put. S. Tho. docet de potētia dei. q. 2. ar. 2. in cor.

¶ Secundo Notandū est q̄ sicut p̄s dicit p̄ phy. non quodlibet sit naturaliter ex quolibet: sed vnum- quodq̄ habet pp̄iam materiā ex qua fit. put ip̄e dicit etiā octavo libro metha. nec iterum agens naturale ex qualibz materia facere potest effectū quem aptum natum est facere: sed requirit mate- riam dispositam sue virtuti et actioni proportio- natam. sicut enim agens naturale est quid finitūz et determinatūz in specie: ita est finite virtutis ac actionis ad vnum aliquid determinate: sic vt nō nisi certo modo et per determinata media suum effectum p̄ducatur. et presertim hoc apparet quādo effectus habet agens vniuocum a quo ex necessi- tate nature procedat: ita q̄ agens naturale equi- uocum ad eius p̄ductionem non sufficiat quēad- modū est de animalib⁹ p̄fectis q̄ non generantur nisi ex semine. ad quoz p̄ductionem simul cū vir- tute celesti sine qua nihil hic inferius naturaliter generatur: requirit̄ necessario agēs eiusdē speciei. p̄pter quod p̄s dicit. 2. phy. q̄ sol et homo ge- nerāt hoīem. ¶ Ex quibus inferim⁹ q̄ p̄ agēs natu- rale idēz numero corp⁹ quod fuit viuū: post ip̄i⁹ mortem resurgere non potest nec ab aīa resumī.

p̄bat illud. qm̄ cadauera mortuozū aut pulueres vel elementa in que mortuozū corpora soluu- tur: nō sunt pp̄ia materia corporis humani per animam viuificandi. nec sunt materia disposita z proportionata ex qua agens vniuocum. s. homo producere possit aut hominem aut corpus viuū anima rationali. nam nec ad productionēz homi- nis nec ad formationē humani corp⁹s homo age- re potest naturaliter nisi per virtutem seminis ab eo resoluti et in loco determinato. s. in matrice mulieris materiā corporis humani ad carnez et ossa disponentem et preparantem. cum autēz circa pulueres et cadauera mortuorum nec semē nec aliqua virtus humana talium operationum efficaciam habere possit naturali virtute: conse- quens est q̄ per agens naturale nec idēz homo qui viuus fuit resurgere nec idēz ip̄ius corp⁹ nu- mero resumī possit. Si autēz quis contentiose di- cat q̄ celum primū alterans hec inferiora per ali- quam influentiam potest ex pulueribus aut cada- uere absq̄ hominis interueniente naturali ope- ratione corpus humanum formare et ad animā et anime virtutes recipiendum organizare: quē- admodum et potest vermes aut ranas absq̄ agē- te vniuoco quandoq̄ generare: poterit simili p̄- teruā contendere dicens primūz hominem ex li- mo terre virtute celesti fuisse materialiter forma- tum contra scripture sacre doctrinam dicentis ge- ne. 2. formauit dominus deus homines de limo terre et inspirauit in faciem eius spiraculum vite. non enīz maioris virtutis aut efficacie est ex limo terre corpus hominis formare: q̄ illud ex pulue- ribus aut etiā ex elemētis in que resoluitur cor- pus mortuum iterato reformare. nam vtrobiz est materia multūz remota et indisposita ad cor- poris humani formationem nullam inclinationē seu aptitudinem naturalem ad illud habens. Et de pulueribus in quos humana corpora resoluū- tur post mortem: notāter id dicit sanct⁹ thomas in cōmento super epistolas pauli exponens illud p̄ 2. Corin. 13. inspiens tu quod feminas non viuī- ficatur nisi prius moriatur. vnde pari absurdi- tate vtraq̄ contentio esset refellenda. homo nāq̄ aut etiā humani corporis formatio vt supra ta- ctum est: non nisi per virtutem seminis ab homi- ne decisi et certo modo ac loco et per determina- ta media multisq̄ motibus et alterationibus ac conuersionibus et ad vltimum nisi per cōmixtio- nem viri et mulieris: naturaliter produci aut for- mari non potest. talē enim modū p̄ducendi hoī- nes et hominum corpora viuētia: deus a princi- pio mundi instituit et naturalibus causis indixit.

iuxta illud gene. p^o. masculū et feminā creavit eos benedixitque illis deus et ait. crescite et multiplicamini et replete terram. vbi interlinearis dicit. fecunditatez sexus accipite. et glosa ordinaria. multiplicatio inquit hominū: coniunctione maris et femine perficitur. nō igitur dānande sunt nuptie quas ad propagationem superna benedictio instituit. Unde augustin^o nono libro super genisum ad litteram caplo. 3. exponēs illud gene. 2. faciamus ei. s. ad adiutoriu simile sui ait. si autem queratur ad quam rē fieri oportuerit hoc adiutoriu nihil aliud pbabiliter occurrit q̄ propter filios p̄ creandos. sicut adiutoriu semini: terra est vt virgultū ex vtroq; nascatur. hoc enim et in prima rerum conditione dictum erat masculuz et feminaz fecit eos et benedixit eos deus dicens crescite et multiplicamini et implete terram. queratio conditionis et coniunctionis masculi et femine atq; benedictio: nec post peccatū hominis penāq; deficit. ipsa enī est fm quam nūc terra hominib^o plena ē dominantib^o eius. hec augustin^o. p̄missaz rationē p̄tēdit. S. Tho. in hac dis. ar. p^o. sub. ar. 3.

Tertio Notādū est q̄. S. Tho. 4. quodlibet. arti. 5. tenet q̄ qz vnitas rerum successiuaz sicut mot^o et temporis habet in sui ratione durationis cōtinuitatem que interrūpitur in earū corruptione: de^o nō pōt illa eadem numero reparare si corrumpan^t. eo q̄ talium interruptio: eoz repugnat vnitati individuali. ea autē que cōtradictionē implicant: sub numero deo possibilū nō cōtinent^r quia deficiūt a ratione entis. verūtamē res ille quarū vnitas nō habet in sui ratione cōtinuitatem durationis sicut sunt res permanētes nisi per accidēs inquātū earum esse est subiectū motui: si in nihilū redigā^t vel si corrumpan^t fm substantiā: possunt per diuinā potentiam eedē numero reparari: non tñ p̄ agēs naturale: eo q̄ naturale agēs nō pōt illa p̄ducere sine motu queadmodū deus pōt. quia in dei potestate ē p̄ducere effectus sine causis medijs. hec ille. Et quātū ad id quod s̄c̄r^o doctor dicit d̄ agēte naturali: stat eius ratio in hoc. put aliqui ei^o sequaces intellexerūt: q̄ quia agēs naturale nō potest aliqd p̄ducere nisi p̄ motuz: oportet q̄ nouo motu corrupta restaurent^r alio a motu quo primo fuerūt p̄ducta. sed diuersis moribus et p̄ductionibus: p̄duci nō pōt eadē res numero. tuz qz omnis res p̄ducta depēdet essentialiter a sua p̄ductione. ac p̄ hoc vbi est diuersitas numero p̄ductionū: nō pōt esse idēitas numerica rerū p̄ductarū. tum etiā qz diuerse p̄ductiones nō vident^r posse terminari ad esse idē numero. idēitas autē

fm numerū ipsius esse: requirē ad idēitatem numericam rei. Sed isti vt nobis videt^r falluntur in verbis s̄c̄ri doctoris quātū ad vtrāq; p̄bationē. quātū ad primaz quidem: qm̄ expresse tenet. S. Tho. dis. sequente. 4. 4. q. p^o. ar. p^o. sub. ar. 2. ad 2^m. q̄ alia et alia cōiunctio corporis et anime in prima hominis generatione et i resurrectione: q̄ cōiunctio vt dicit significat actionē vel passionē non pōt impedire idēitatem humanitatis vtrōq; et p̄ consequēs nec hominis: quia actio et passio ex quib^o consurgit humanitas: nō sunt d̄ essētia humanitatis. et ideo earū diuersitas nō inducit humanitatis diuersitatez. nam et generatio et resurrectio nō sunt idem mot^o numero: nec tamē p̄pter hoc ipeditur idēitas resurgētis. hec ille. Vbi manifeste apparet q̄ nō fuit aliquādo mētis eius dicere q̄ idēitas numero motus v̄l actionis requirē necessario ad idēitatem numericā rei. p̄ducte. imo patet q̄ mens eius fuerit diuersis morib^o et p̄ductionibus vt generatione et resurrectione eandem rem numero posse bis produci. Et p̄ terea ad p̄bandū q̄ idēz homo numero resurget assumit ipse doctor sanctus p̄ efficacī fundamentō loco p̄ime allegato sub. ar. p^o. ad. 4^m. et. 1°. quodlibet. ar. 6. q̄ remanentib^o principijs essentialibus indiuidui materia. s. et forma: remanet indiuidū idem: etiam si accidētia eius varientur et mutantur. cum ergo mot^o et actio per quā res p̄ducitur sit illi accidens et nō de ipsius essentia: cōsequens est q̄ eius diuersitas fm mentez Sancti Thome non obstat qui res ipsa sit eadē numero. Quātū ad secundā vero p̄bationem fallunt^r plane: qm̄ quicqd̄ esset de alijs rebus ab homine i q̄rum corruptione esse earū interrūpitur et perit: tamen ratio nihil. p̄bat de homine cui^o esse manet idē numero et actu in anima. aia enī rationalis quāuis in corpore esse existentie acquirat: retinet tamē illud idē a corpore separata. vnde p̄ mortem hominis nō interrūpit^r aut discontinuat^r ipm̄ ei^o esse. ac p̄ hoc ex interruptione aut diuersitate ipsius esse p̄bati nō pōt q̄ per agēs naturale idem homo numero nō possit reparari. qd̄ tñ. S. Doc. per verba allegata contendebat maxime p̄bare. vñ videt^r q̄ sanct^o thomas aliā rōnem p̄tendat in verbis supradictis ad p̄bandū q̄ per agēs naturale nō pōt idē numero corruptū resumī. Ad cuius intellectū animaduertēduz est q̄. S. Tho. in eo quodlibet non loquit^r de qualicūq; rei corruptione vt p̄dicti eius sequaces male videntur sensisse. sed loquit^r de corruptione totalis substantie rei per quam res in nihilum decidit. et hoc patet tam ex titulo questionis q̄ ex ipsi^o cōclusionē. vbi cum

vbi cum dicit si in nihilū redacta fuerint vel si fuerint fm substantiā corrupta: ly fm substantiam: debet intelligi totā. et disiunctio vel tenet expositiue et ponit p seu. sic ergo vere capiendo mentem sancti doctoris ratio quā pretendit ex illo fundamento. s. q agēs naturale non pōt res pducere sine motu: est talis. agēs per motum necessario requirit materiā presuppositā qz motus est act⁹ existentis in potentia. cum autē eius qd in nihilū decidit vel fm totā subam rei deperit nec forma nec materia remaneat: consequēs est qz p agēs naturale qd necessario agit p motum: id quod in nihilum decidit vel fm totā sui subam deperit: idē numero reparari aut restaurari nō pōt. sed solūmodo p agēs diuinū quod pōt agere absqz motu ac per hoc nulla presupposita materia. vnde soli⁹ dei est et creare et ea q in nihilum decidūt eadez numero restaurare. Si vero quis cōtra titulū et decisionem quo dlibeti p allegati cōtendat dicere qz sanctus thomas intelligit nō solū de corruptione totius substantie sed etiā tātūmodo de partib. s. formē subalis: adhuc argumētatio seu pbatio quam illi pretendūt ex dicto fundamēto nullā habet efficaciaz fm doctrinam sancti thome prout supra fuit deductū. sed pōt ex illis verbis ratio alia accipi doctrine sancti doctoris consona. et est rō talis. quia omnis mot⁹ et actionis vel opationis naturalis principiū formale in agēte est illud in quo effectus agēti assimilaf. agit enī omne agēs sibi simile in quātū agit. principiū autē formale agendi non est agēti forma individualis sed forma specifica: siue tale principiū sit mediatum siue imediatum. put in pmo notabili deductū fuit. quia ergo inquit sanctus doctor: agēs naturale non potest aliquid producere absqz motu quo agit circa materiam quam presupponit quia ex nihilo aliqd facere non potest: consequēs est qz per agēs naturale non possit produci aliquid nisi simile aut idē fm formā et nō fm materiam. ac per hoc qz non agit nisi simile aut idem fm speciem et nō idē numero qm est ex vi motus eius vel actionis. Et licet per hanc rationem directe et imediate probeatur qz non possit produci idem numero ipsi agenti: ex consequenti tamen imo et multo magis pbatur qz non possit produci idem numero alteri. quoniā agēs per formā suam que est agendi principium: magis natum est assimilare sibi passum qz alteri. veruntamē prima ratio sumpta ex premiffis verbis sancti doctoris. s. agēs naturale non potest agere seu producere absqz motu: ē magis ad mentem et ad propositum sancti thome in p allegato quodlibet.

Quarto Notandum est circa secundam cōclusionē qz sic rō dūrandus allegat. S. Tho. videtur tenere. non nullis locis oppositū conclusionis. s. qz res permanentis si fuerit corrupta vel annihilata non potest eadē numero redire etiam p potentia diuinaz. sicut in hoc. 4. supra dis. 12. q. p. ar. 2. sub. ar. 4 in cor. vbi expresse dicit qz id quod in nihilū redactum est non pōt iterū idem numero sumi. Item parū infra cōcludēs contra opinionē quorūdam sic dicit. et ideo impossibile est dicere qz substantia panis redeat nec fm totū nec fm partē: si redire proprie sumatur vt sit idem numero quod redit. si autē materia panis redire dicatur non qz eadē numero redeat sed alia eiusdē rationis: tūc oportebit dicere qz illa alia materia de nouo creet. hec sanct⁹ thomas. in cuius vltimis verbis satis apparet qz loquitur non d potētia agētis naturalis sed de potentia dei cuius solius est materiam creare. Idē videtur tenere in hac dis. 4. q. p. arti. p. sub. ar. 2. ad. 3. vbi dicit qz si in homine pref anima rationalē esset alia anima sensitua vt quidaz opinati sunt: argumentū ad quod respondet optime concluderet. s. qz homo resurgens non esset idem animal numero. nam stante illoz opinione cum anima sensitua non sit incorruptibilis sicut patet in brutis: in morte hominis corrumpere siue cederet in nihilum: et ita non posset eadē numero redire ac per hoc nec idē numero animal et per consequens nec idē homo. quia quod nō est idem animal: nō est idem homo. et videtur loqui de potentia dei per quam resurrectio hoīm ē futura. Item illud idem videt dicere. 3. p. q. 77. ar. 5. c. inquit enī. si vero suba panis aut vini sit annihilata: non pōt iterū redire. quia quod in nihilum redigitur: non redit iterū idem numero. nisi forte dicat redire predicta substantia: quia deus de nouo creat aliam nouā substantiā loco prime. hec sanct⁹ thomas. vbi loqui videt nō d potētia agētis naturalis: sed de potētia dei cui⁹ solius est nouā subam de nouo creare. Sed quia in preallegato quodlibet sanct⁹ doctor ex pposito mouet questionem vtrū deus possit id quod in nihilum est redactū idem numero reparare arguens pro et contra: et sic d principali intentione questionē pertractans et per membra diuidens concludit res permanentes corruptas vel in nihilum redactas eadē numero posse per dei potentiam redire non autem successiuas vt sunt motus et tēpus hoc tenēdum est fuisse de mente ipsius quicquid dixisset in alijs locis incidentaliter loquens alias deducēdo qstiones. sic enī pbs in pleriqz philo

lophi libris utitur. propositioibus aliorum ad propositum suum perbandum: contra quas tamen arguit ubi occurrit ex proposito et in speciali de eis inquirere et veritatem determinare et illas refutat. non enim eis aliquando usus fuerat tanquam ex propria sententia sed sicut procedens ex concessis ab adversariis. unde et sanctus thomas in ipso met articulo per durandum allegato. 4. 4. distinctionis huius quarti: quia argumentum primum specialiter tangebatur questionem de reditu eius de rei numero post ipsius corruptionem. probans ex auctoritate philosophi partem negativam: ipse sanctus doctor in responsione tenuit partem affirmativam conformiter his que in questione de aliquo determinaverat: respondens ad dictum philosophi quod loquebatur de iteratione que fit per motum vel mutationem naturalem. ac per hoc quod ratio inducta finem philosophi intentionem: non est ad propositum. ubi. scilicet. sermo erat de resurrectione communi que non per motum vel mutationem naturalem sed per virtutem et actionem divinam est futura. ex quo satis apparet quod in responsione ad tertium immediate subsequens eius de articulo non mutavit sententiam: sed usus est aliorum opinione contra ipsosmet ponentes animam sensibilem et rationalem diversas esse in homine.

¶ Quinto notandum est quod sicut boetius dicit in libro de ebdomada. id quod est: potest habere aliquid admixtum seu adiunctum. sed ipsum esse: nihil preter se habet admixtum nec aliquo participat. cuius ratio assignatur a sancto doctore in commento: ex duplici modo quod aliquid potest aliud participare. est enim duplex modus participandi. unus est quo materia vel subiectum participat formam vel accidentem. et isto modo esse non potest aliquid aliud participare quia est quid abstractum et formalissimum et est actualitas omnis forme. abstractum autem designatur absque concrectione quemadmodum bonitas et albedo et similia. participatio vero per modum quo materia vel subiectum participat formam vel accidentem: non fit absque compositione participantis et participati et nomine concreto designatur sicut est lignum vel album. alius modus participandi est quod particulare vel singulare participat universale sicut homo animal. per quem modum etiam ea que in abstracto designantur: participant aliud participare. sicut albedo participat colorem et bonitas qualitatem. sed ipsum esse: nec isto modo aliquid participat quia est quid communissimum nihil super se habens sub ratione esse universali. unde et ipsum ens quod est communissimum: participat ipsum esse per modum quo concretum participat abstractum. **¶** Ex quibus inferimus cum. S. Doc. in. q. de potentia dei. q. 5. ar. 5. ad

2. quod esse subale rerum permanentium: est per se quid simplex et indivisibile et per consequens totum simul ac per hoc quod non mensuratur tempore sed instanti. unde opus. 4. 4. capitulo. 3. cum dixisset. S. Tho. in principio capituli quod mobilia que ad suum esse et suam durationem mensurantur tempore quia duratio eorum non est tota simul: quasi in fine capituli exponens illud finem verum sensus: sic ait. iuxta quod intelligendum quod mobile potest considerari dupliciter. vel que ad suam substantiam seu essentiam: vel quantum ad suum esse. si consideratur que ad suam substantiam: sic non mensuratur tempore. eo quod substantia mobilis in quolibet nunc temporis est: nec habet successionem nec prius nec posterius. si autem consideretur quantum ad suum esse: hoc potest esse dupliciter. quia aut considerari potest que ad suum esse subale: aut que ad suum esse quod habet in motu quod est suum moveri. si consideratur primo modo: sic non mensuratur tempore. secundo autem modo mensuratur tempore. moveri enim mobilis: non est totum simul sed successivum. hec ille. Ex quibus apparet quod finem mentis sancti thome: esse subale finem se totum est simul non in successione. unde idem esse existentie vel subsistentie est in rebus inanimatis per totam earum durationem et idem vivere in animalibus. vivere autem viventibus est esse prout philosophus dicit. 2. li. de anima. Unde. S. Tho. 2. li. sen. disti. 15. q. 3. ar. 5. ad. 4. dicit quod divina bonitas semper esse rebus influit: non aliud et aliud sed unum et idem: nec tamen res dicuntur semper fieri vel creari vel institui apud nos: sed tunc cum primo esse acceperint. Iuxta quod in de virtute in communi. arti. 11. in cor. dicit. esse substantiale quod dat forma substantialis: est uno modo. et ideo ubi est aliud esse substantiale: est alia res. Item contra generalem. li. 2. capitulo. 19. ratione. 4. dicit. ipsum esse creature substantiale non est divisibile predicto modo. scilicet. finem magis et minus. Et iterum dicitur a sancto doctore in nonnullis locis: esse corruptibilem rerum mensurari tempore eo quod subiaceat motui duplici ratione. ratione. scilicet. subiecti quod subiacet transmutationi propter actionem contrariorum quorum est subiectum. et iterum ratione causarum inferiorum que conferunt ad conservationem ipsius esse. que subiacent motui et transmutationi saltem corporum celestium ex quibus duratio rei habet varietatem finem quam ipsius esse rei per accidens dicitur variari. est enim duratio accidentis consequens rem ipsam ratione sui esse. Unde. S. Tho. 2. q. 31. ar. 2. in cor. quia humanus inquit esse subiacet causis transmutabilibus: finem hoc hominem esse est in tempore. Item 2. sen. disti. 19. q.

2. ar. p^o. ad. 4^m. dicit q^d esse reruz temporaliū nō mensurat tempore nisi. put subiacet variationi ex motu celi. Itēz. 4°. sen. dis. 17. q. 2. ar. p^o. sub. ar. 3. ad. 3^m. esse inquit hoīem quod fm se est in istāti: accidēs mēsurat tempore fm q^d cause sue variabiles sunt p^o tempus. sed quādiu cause ipsi⁹ esse hominis manēt eedē: et ipsum esse manet. s^o mutatis causis mutat illud esse prioz destructo. hec ille. Itē dis. 49. q. 3. ar. p^o. sub. ar. 3. sic dicit. p^o accidens vero aliquid i tempore esse dicitur: ad cuius speciei cōplementū nihil requirit quod in futurū expectet: sicut esse hoīem quod in vno instāti cōpletur: sed est cōiunctuz motui q^d per se est in tēpore. put esse hoīs variabile ē. Itē in. q. de po^o del. q. 5. ar. p^o. ad. 2^m. dicit q^d ipsum esse rerū permanentiū non est diuisibile nisi per accidens. put alicui motui subiacet. fm se autē est in instāti. In cōmento quoq^z sup. 8°. phy. lectione. 21. sic dicit. motus fm se cadit in tēpore. esse vero non cadit in tempore sed solum fm q^d subiacet motui.

Sexto Notandum est q^d res successiua ideo sic dicta est: quia eius partes ex quibus constat sibi inuicē succedunt et non simul stant: ad differētiam rei pmanētis cuius partes simul stant. rerū autem successiuarum est differētia. quia quedaz sunt successiua discreta sicut mot⁹ qui reperitur in angelis ex indiuisibilibus cōpositus: et tempus eiuscemo di motū mēsurans: de quibus dictū fuit in pmo libro distin. 37. alia successiua sunt cōtinuitatē habentia quozum partes nō solum sibi inuicē succedūt: sed continuantur et copulant^r ad aliquē terminū quod est cōmune omni cōtinuo. put dicit in predicamentis. ex ratione autē successionis. puenit in reb⁹ successiuis q^d semp vna pars sit prioz et alia posterior. ex ratione vero cōtinuitatis: competit rei successiue vnitas et idētitas. imo nō est alia vnitas rei successiue et idētitas: nisi ei⁹ cōtinuitas fm quam solum totū cui⁹ partes sunt diuerse et nō simul stāt est vnum et idē numero. vñ de ratione totius successiui cōtinui sunt duo. s. q^d sit vnū et idē numero in sui totalitate nam hoc ipm est esse cōtinuum: et q^d sit ex partibus prioz et posteriori cōpositū. Ex quibus inferim⁹ q^d quia corrupta vel annihilata res successiua eius prioz cōtinuitas redire nō potest eadem numero per aliquam potētiam: cōsequens est q^d nec redire possit eadez numero ei⁹ vnitas et idētitas. assumptum probatur. qm re successiua corrupta: eius cōtinuitas interrumpitur imo et destruitur. posito ergo q^d res ipsa successiua vt motus vel tempus restauret per potētiaz diuinam: continuari non potest rei iam corrupte

quia non enti nihil potest cōtinuari. ergo non est vna vtriusq^z cōtinuitas. existente autem alia et alia cōtinuitate rei successiue corrupte et rei instaurate: non pōt esse res ipsa vna et eadē numero. Sed ad hanc rationē dicitur q^d licet cōtinuitas rei instaurate nō possit cōtinuari cōtinuitati rei corrupte: redit tamē ipsa eadez in re restaurata sicut et redit ipsamet res corrupta. Sed responsio hec stare non pōt. quod pbatur ex rōne priozis et posterioris rei successiue. nam dato casu q^d res successiua corrupta vel annihilata restauratur: necesse ē q^d omnes partes rei instaurate: posteriores sint omnibus partib⁹ rei prius corrupte tum quia succedunt illis. quod autē alteri sic succedit in rebus successiuis: posterius est eo. tū etiā quia restauratio rei corrupte: est in tēpore posteriori illi tempoz quo res corrupta prius esse habuerat. ergo partes rei instaurate posteriores sūt partibus priozis rei corrupte. cū ergo partes priores et partes posteriores in rebus successiuis nō possint esse eadez numero sed necessario sunt alie et alie: consequēs est q^d non eadem numero sūt alia et alia sit cōtinuitas vtrarūq^z. et per consequens res que ex vtriusq^z constituit est alia et alia. si vero iterū dicatur subterfugiendo q^d ad eandēz cōtinuitatem rei alicuius successiue non necessario exigitur q^d sint eadem partes numero sed q^d sibi inuicem succedant: dicimus q^d nec istud valet i pposito nostro. tum quia licet ad cōtinuitatem sufficiat q^d partes sibi inuicē succedant: ad eandē tū numero cōtinuitatē requirit necessario q^d eedē numero sint partes sibi inuicē succedētes. quia sicut simpliciter ad simpliciter: ita magis ad magis. tum secundo q^d inter rem prius corruptā et eius instauracionem: intercidit tempus medium in q^o nec iste nec ille sunt. ratione cuius ipsa successio vtrarūq^z partium non pōt habere cōtinuitatez cū fuerit prius interrupta. interruptio autem successionis: soluit et rescindit eius cōtinuitatem. patet igitur q^d partes rei successiue instaurate p^o quācūq^z potētia: continuari non possunt partib⁹ rei successiue prius corrupte. et per consequēs nec ex successione vtrarūq^z partū constitui pōt vnuz et idē totū cōtinuū successiuū. Sed forte rursus dicitur q^d inter rem corruptā et eius instauracionē nō necessario intercidit tēpus mediuz: sed eē pōt q^d in tempore pcedente res successiua corrupta^r et in instanti quod est termin⁹ ipsius tps restauret per dei potētia. inter tēpus autē et vltimū istās quo terminat: nō cadit aliquod mediū vt pbs pbat. 4°. et. 6°. phy. Sed ptra hoc sunt duo. vnū est q^d saltē vbi intercidit tēpus mediū vel incidit

duo instātia q̄ etiā successiōnē et cōtinuitatez res-
cindunt: non potest per potentiā diuinā eadez
res numero successiua redire q̄b̄ satis esset nostro
pposito. aliud est. qz etiā in casu q̄. s. nō incideret
tempus mediuz: stat ratio supra posita. pbans q̄
rei instaurate et rei prius corrupte partes nō p̄nt
esse eedē numero: cū alie sunt priores alie poste-
riores. que diuersitas licet nō repugnet identita-
ti partiū rei pmanēntis nec earum cōtinuitati: re-
pugnat tamē cōtinuitati et identitati numerali
partiū rei successiue q̄ necessario exigit eundē nu-
mero ordinem in earum successiōne. eo q̄ rei suc-
cessiue cōtinuitas et ei⁹ partiū: ex ipsa earuz suc-
cessiōne cōstet. cū enī non sint simul pmanētes: cō-
tinuari sibi inuicem non p̄nt nisi successiōnis non
interrupte cōtinuitate: ex qua prioris et postero-
ris partis semp est idem ordo in re successiua. ita
q̄ eiusdē numero rei successiue nūquā ea pars q̄ ē
altera prior: est illa posterior aut simul cuz ea nec
ecōtra. nec eiusdē numero rei successiue possunt
esse nunc partes priores nunc posteriores sibi ip-
sis inuicem. q̄b̄ necessario cōtingeret si res succes-
siua corrupta eadem numero posset redire. nam
vt supra dicebatur: partes eius in reditu postero-
res essent partibus quas ante corruptionem ha-
buit vt pote in posteriori tempore esse habētes.
ex quo sequeret q̄ esset eadē res numero et non
esset eadē res numero. quia in eo q̄ partes rei cor-
rupte sunt priores partibus rei instaurate: sequit̄
q̄ res corrupta et res instaurata non sit eadē nu-
mero. sed ponebatur eadē numero. et ita esset ea-
dem numero et nō esset eadem numero: quod ē
cōtradictoria esse simul vera. vnde patet ex pre-
missis q̄ nō subiacet potētē diuine rē successiua
corruptā seu ānihilataz eadē numero restaurare.

Quantū ad arti-

culū quartū respondēdū est ob-
iectionib⁹ in cōtrariū. Et quidez
ad primū scoti cōtra p̄mā cōclu-
sionē dicit q̄ auctoritas p̄bi non
est ad ppositū. qz p̄hs loquit̄ de identitate et di-
uersitate specifica vt manifeste accipit̄ ex exēplis
ab eo ibi positis et patet etiāz rōne. nā sicut dedu-
ctū fuit in p̄mo notabili: in agētē naturali p̄ncipiū
formale agēdi fm q̄ effect⁹ assimilāt agētē: nō est
forma indiuidualis sed specifica. et ideo ex ipsa ra-
tione actionis vel pductionis non habet passum
vel pductū q̄ sit simile vel idem agenti identita-
te numerica sed dūtaxat specifica. vnde vt bene
durandus obiicit contra arguentē: si ppositio p̄bi
deberet intelligi q̄ ad identitatem vel diuersita-

tem numericam: eadē numero circulatio celi q̄ fir-
it heri esset hodie et cras et semper: cum agēs sit
idem numero. s. mouens celum et idem numero
subiectum. s. celum. nec valet argumentum a simi-
li quod aliqui adducunt dicentes q̄ sicut agēs idē
specie producit idem sibi specie: ita agēs idē nu-
mero producit idem numero. qm̄ similitudo non
valet pro eo q̄ p̄ncipiū formale agēdi sicut di-
ctum est non est forma indiuidualis sed forma spe-
cifica. et assimilatio producti vel passi ad agēntē
naturaliter fm id quod est p̄ncipiū formale agē-
di. ¶ Ad. 2^m. dicitur q̄ hoc argumentuz est repli-
ca cōtra respōsionem quā ipse arguēs introducit
quaz nos nō pbam⁹ et ideo cōtra nos nō militat.
¶ Ad. 3^m. dicit q̄ idē numero bis p̄duci: non sim-
pliciter est ipossibile qz deo ē possibile. ē tñ ipossibi-
bile agētē naturali p̄p̄ rōnes tactas in p̄mo et se-
cūdo notabili. ex q̄bus etiā apparet falsitas vlti-
me cōsequētē. nō enī res post sui corruptionē est
sic in potētē agētis naturalis: nec etiā in potētē
materie. p̄p̄nq̄ sicut ātē q̄ p̄mo fieret. ¶ Ad. 4^m.
dicit q̄ assumit falsū. s. q̄ idētitas numerica radij
vltimo instāti nō depēdet a cōtinua existētia ra-
dij tēpore intermedio. qz imo ip̄a continuatio ra-
dij in toto illo tēpore causat q̄ idem radius sit in
quolibet ei⁹ instāti. vnde si tēpore intermedio ces-
set existētia radij: nō iam erit idē radius in vlti-
mo instāti cum habeat alias indiuiduales condi-
ciones. s. quandā nouitatē quia tēpore interme-
dio non fuit et postea est. itē est noua actione agē-
tis p̄ductus: eo q̄ agēs p̄ casum fuit in ocio tēpo-
re intermedio: ac p̄ hoc aliter se habuit nūc q̄ pri-
us. item et ipse radius habuit esse in alia tēpore
duratione. huiuscemodi aut diuersitas condicio-
num indiuidualium facit rem esse non eandē nu-
mero. ¶ Ad. 5^m. dicit q̄ antecedēs est vey loquē-
do de potētē materie remotissima q̄ est idem cū
sua essentia q̄ nullū ordinē determinatū habz ad
determinatā formā. et tunc cōsequētia est nulla
qm̄ agēs naturale nō est sufficiēs ex tali potētē
remotissima formā determinataz educere: quod
tamen de⁹ p̄t qui etiam ex nihilo p̄t formā edu-
cere. vt enim deductū fuit in secundo notabili: a-
gēs naturale non p̄t ex quolibet facere q̄libet
sed ex materia disposita et p̄portio nara facit de-
terminatū effectū. illa aut p̄positio nihil ēi potē-
tia materie q̄ p̄ agēs naturale. nō possit in actu
reduci: habet veritatē de potētē naturali non de
obediētiali. potētē aut naturalis materie per se
est ad id ad quod agēs naturale habet per se et di-
recte potētē actiua. id autem est simile vel idem
specie non numero. put in p̄mo notabili fuit bdu-

cum. ¶ Ad. 6^m. dicitur q^d pductionez rei corrupte non impedit negatio ipsius in q^o negatio est. sed impedit quia in agente naturali non est potentia actiua ad pducendū rem corruptaz vel annihilatam eandem numero. nec in materia est potentia per se ad illud sicut dictū est. impediunt preterea indiuiduales proprietates vt temporis loci et aliarum circumstantiarū q^{ae} faciunt vnum numero. ¶ Ad. 7^m. dicitur q^d in eo cōmittitur fallacia non cause vt cause. non enim variatio in pmanentia vel duratione rei corrupte impedit per se eādē numero redire: sed impediunt que dicta sunt i pcedente solutione. ¶ Ad. 8^m. dicitur q^d procedit ex falso intellectu quē arguēs habuit i verbis sancti thome. nō enī sanct^{us} doctor fundat pbatioez cōclusionis in hoc q^d actio vel motus alius et ali^{us} non possit terminari ad idē numero sicut male intellexit arguēs: cum ipse teneat contrarium de prima hominis generatione et d^e eius resurrectione sicut in tertio notabili fuit ostensus. sed fundat illam in hoc quia agēs naturale p̄supponit materiā eo q^d agat necessario per motuz. et ideo actio eius nō se extendit ad id quod est simpliciter corruptū vel annihilatū. naz de tali corruptione ibi loquebatur. put latius deductuz fuit in tertio notabili. ¶ Ad. 9^m. dicit q^d arguēs false exponit textū p̄bi sicut clare apparet litteraz inspiciētī. vnde nullus comētator talem habuit expositionē. vbi et comētator auerōis sic ait. dicamus ergo q^d omnis substantia indiuidua manens incorruptibilis necessario reuertitur fm idē indiuiduum. corruptibilia autēz impossibile est vt reuertantur nisi fm speciē. verbi gratia. aer gēfirabitur ab aqua et aqua ab aere: non q^d indiuiduū illius aque corrupte reuertatur per se quamuis materia esset eadē et agens idē. qm̄ si idē agens ex eadē materia faceret lateres z postea corrumpērentur vt faceret alios postērius: manifestum est q^d differūt a pcedentibus. hec comentator. ¶ Ad ea que obijcit aureolus cōtra eandem cōclusionem dicitur q^d quicquid sit de eozū p̄cessu nam non est satis efficax: et tamē quantū ad p̄sensufficit: pcedunt ex falso supposito. non enim diuersitas temporis est sufficiens causa quare non possit per agēs naturale idē numero corruptū redire. sed causa est que in pcedētibus solutionibus est tacta z latius in primo et secundo notabilibus. ¶ Ad argumenta durādī contra secundā cōclusionem: ad primū dicitur ad minozē q^d est falsa. et ad e^o p̄bationē dicimus q^d quāuis in tali casu de^{us} ageret modo aliorum agētū naturalium quātū ad hoc q^d est ex necessitate nature agere: non tamē seq^ueretur q^d quantuz ad omnia haberet modum agēdi illozū. nam cū deus habeat virtutē et potētiam infinitam quam nullum agens naturale habet: alium modū agendi habere posset q^o ad illa q^{ae} virtutem et potentiam infinitam requirunt. sicut est agere nulla materia p̄supposita et agere in istāti et agere ex quolibet quo dlibet nulla dispositio ne aut proportione naturali p̄supposita. quos modos agendi non attingit agēs naturale quia est virtutis finite et non agit nisi per motum. et d^e numero illozū est eādē rem numero corruptam restaurare. Ad confirmationem dicimus p̄mo q^d argumentum est cassum quia procedit nō solum ex casu impossibili: sed etiam in composibili. dicitur secundo ex superabundanti q^d posito p̄ impossibili casu arguentis: argumentuz procedit ex falso supposito. quia enim diuina generatio nō est res successiua cum sit ipsa dei patris potentia z substantia: eadē numero gēfiratio virtute dei patris et idē filius reiteratur. ¶ Ad. 2^m. negat consequētia. et ad eius p̄bationem dicit q^d illud est propter differentiam virtutis agentis et p̄pter differentem modum agēdi. et ad eius p̄mam improbationem q^d .f. non p̄pter differentem modum agendi: dicitur q^d arguens insufficienter tangit differentiam vtriusq^{ue} agentis q^o ad modum agendi. nam non solum aut primo et per se stat i hoc q^d est agere cum motu vel mutatione vel sine illis: sed in multis alijs. et quantum sufficit ad p̄positum nostrum stat in hoc cōdifferentia: q^o deus potest ex nihilo aliquid agere: propter quod potest corruptum seu annihilatum idē numero restaurare. hunc autēz modum agendi naturale agens habere non potest. item potest deus agere ex materia p̄supposita absq^{ue} motu et mutatione prius disponente et preparante ac proportionante materiā ad formam introducendam. q^o lem modum agendi non potest habere agens naturale. quam obrem deus potest ex quolibet q^olibet agere quod non potest agens naturale. et licet in tali modo agēdi materia aliquo modo mutetur quia nunc habet formā quam prius non habebat: nō tamen mutatur p̄reuis alterationibus et motibus quibus mutatur et variatur fm modum agendi agentium naturalium. patet igitur q^d nostra conclusio verificatur propter diuersum modum agendi agentis dei et naturalis agētis. Item neq^{ue} valet improbatio arguentis secunda quātū. .f. ad differentē virtutem agentis. vnde cōceditur primus p̄cessus vsq^{ue} ad minozem principaliter intentaz ab arguente. .f. q^d productio rei corrupte secundo facta etiam si fiat a deo: est per

v iij

verā mutationē sicut si fieret a creatura. ad quāz dicim⁹ q̄ deficit. tum qz falsum est q̄ etiaz si de⁹ in reparatione eiusdem rei numero ageret per veram materie vel subiecti mutationez: q̄ effectus fieret a creatura per talem motū et mutationez. nam vt statim probatum est: agens naturale nō potest effectum naturaliter producere omni illo motu et eo solo quo agens diuinū potest illū producere. tum etiaz quia reparatio rei corrupte vel annihilate etiam si fiat per motum vel mutationem: requirit in agente virtutē infinitam q̄ possit ex q̄libet facere quodlibet: eo q̄ res corrupta non remaneat in potentia naturali ad secundam suimet numero p̄ductionez vt deductum est supra. vnde argumentum procedit ex falsis. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ assumptū est falsum q̄^m ad secundā partem. s. q̄ eadē forma s̄m numerū non acquiritur pluribus actionib⁹. nec causa ibi assignata est vera. imo eadē forma numero acquiri pōt varia actione. Unde ad formaz argumētū dicit primo q̄ maior nō est vniuersaliter vera nec arguens eam probat. Dicit secundo q̄ z si in actionib⁹ agētium naturalium gratia materie sit vera eo q̄ ppter rationes p̄allegatas non possunt rē corruptā eadē numero reparare: formaliter tñ et p se nō repugnat pluribus actionibus eandē formā acquiri non solum vt sit in subiecto: sed etiā vt simpliciter sit. Nec valet ratio quorūdam p̄bare volentium q̄ repugnet cōtradictorie pluribus actionib⁹ agētis vel agētium naturalium eandē formā acquiri. arguunt enim sic. omne agēs naturale agit p̄ motuz ita q̄ actio agentis naturalis materialiter est motus. sed mot⁹ s̄m p̄m. 3°. phy. est in genere z specie sui termini. ergo multiplicat vel identificat ex ratione sui termini: quia a quo aliqd spēm habet habet et vnitatem vel pluralitatem. sequitur ergo q̄ ad eandem formā numero non pōt diuersi mot⁹ terminari: ac p hoc nec actiones diuerse agentis naturalis. Sed certe ratio istoꝝ parū valet nam valet gr̄a materie nō gratia forme. qm̄ licet actio agētis naturalis nō sit sine motu qui s̄m se specificat a termino z educat ad ei⁹ predicamētuz et genus z specē: formale tñ in actione nō est motus nec accipit ex termino: sed p̄p̄iū genus z differētiās habet et ad speciale predicamētū pertinet: et diuersificat eius species s̄m formarū diuersitatē q̄ sunt principia agēdi. vnde p se et formaliter loquēdo actio sicut nō specificat a termino: ita nec identificat nec plurificat ab vnitatem vel pluralitate termini. et p consequēs nō repugnat per se et formaliter loquēdo q̄ eadē actio terminetur ad plures terminos sicut est de actione di-

uina: aut q̄ plures actiones terminent ad eundē numero terminū. plures nāq; actiones etiā agentium naturalium: ad eandē formā et ad idē productum videmus terminari. sol enim et agens particulare diuersis actionibus eandē rem producūt vt plantā vel animal. quocirca p̄s̄ dicit. 2°. phy. q̄ sol et homo generāt hominē eundem. s. numero. non certe eadem actione sed pluribus. consimiliter pater et mater diuersis actionib⁹ eundem numero filiū generāt. et licet mater magis habeat vt patiens q̄ vt agens: aliquas tamen habet actiones circa filij generationez. et si id reperitur in actionibus agētium naturalium: multo veri⁹ erit si fuerit agens diuinū cui⁹ actio nullā realem includit relationē ad eius p̄ductuz. ¶ Ad. 4^m. dicitur q̄ in illo casu angelus dicitur bis creat⁹: non numeratione ipsius angeli nec ipsius esse subalis: s̄ propter duplicē eius creationē passiuam et ppter duplex tempus vel duplex instans temporis in q̄ primo et secūdo fuit et creatus et habuisset esse. ¶ Ad. 5^m. patet solutio ex response ad tertiū scoti contra p̄mā conclusionem. ¶ Ad. 6^m. dicitur q̄ minor est falsa. vt enim deductum est i tercio notabili ex dictis sancti thome: nec actio nec passio sunt de essentia rei producte. ¶ Ad. 7^m. patet quid dicēdū sit ex quarto notabili. ¶ Ad. 8^m. quod est aureoli dicit q̄ maior est vera de intellectu qui falli non potest: nō autē de intellectu qui humanis vel sensibilibus imaginationibus decipi potest. et tūc ad minorē dicit q̄ quantū ad circulationes et reuolutiones et dies vel tēpora nō militat contra nos. nam ista sunt entia successiua de quibus cōclusio nostra tertia tenet q̄ si corrupta vel annihilata fuerint: per nullā potētiam possunt eadē numero restaurari. de luce vero solis q̄ s̄m se est qualitas ac per hoc resp̄m̄: dicim⁹ q̄ intellectus verus et qui nō fallitur vnā tantūmodo lucez solis et eandē numero iudicabit esse tam sole ascendēte q̄ descendente: quicqd̄ dicat intellectus deceptus ex sensus apparentia. idē dicendum est de lumine candelē absconse et discooperte. vtrōbiq; enim est eiusdem lucis cōtinuatio q̄q; sensus noster id non percipiat eo q̄ res p̄ ipsam bis illuminatur. Unde. S. Tho. 2°. sentē. distin. p^a. q. p^a. arti. 5. ad primū in opposituz dicit. q̄ si sol esset ab eterno: radius eius ab eterno esset. Et infra distin. 15. q. 3^a. arti. p^o. ad. 4^m. dicit q̄ sicut influentia solis per irradiationem est semper quādiu aer illuminatur vt possit dici semp sol facit lumen in aere: ita et diuina bonitas semp esse rebus influit: non aliud et aliud sed vnum et idē. Item quodlibet. 4°. arti. 9. ad primū: lumen in-

quit semper fit in aere quia semper actione solis illuminatis conseruatur: non q̄ semper fiat aliud et aliud lumen. ¶ Ad. 9^m. conceditur deductio. non enīz aliquid concludit nisi de rebus successiuis. Et ad confirmationē de quiete: idem est dicēdum. nam vt. S. Tho. dicit infra dis. 49. q. 3. ar. p^o. sub. ar. 3. in cor. quies sicut et mot^o est in tēpore eo q̄ quiescere est eodez modo se habere nunc vt prius. ita q̄ de ratione quietis est vt aliqd sui completēti in futurū expectet. omne autē tale vt ibi sanct^o doctor premitit est per se in tempore. ¶ Ad. 10^m. dicitur q̄ minor est falsa loquendo de esse rerū permanētū et de actu qui est forma. et ad eius probationē dicit q̄ dictuz comentatoris non habet veritatē de verbis substantiuis seu significantibus res pmanētes qualia sunt esse viuere et similia: sed de verbis adiectiuis impositis ad significandū res successiuas. s. formas fluentes vl fluxus earū. et per hec patet ad primā confirmationē. Ad secundā confirmationem negat antedens. nā vt dictum fuit ad. 4^m durādi contra secundā cōclusionem: s̄m idē numero esse et viuere potest aliquid bis esse et viuere. ppter duplicē sui pductionem saltem passiuā: et ppter duplicēz sui durationem vel tempore vel instanti. neq̄ valet eius pbatio per simile de motu. quia mot^o ē essentialiter res successiua: non autem esse aut viuere. ¶ Ad. 11^m. dicitur q̄ pcedit ex falso supposito. s. q̄ requiritur ad idētitatem rei restaurate postquaz fuit corrupta: idētitas agētis s̄m q̄ est actu agens idest s̄m q̄ agit eadem actione numero qua primo rem pduxit. hoc autem non necessario exigit q̄^m est ex ratione idētitatis rei prout dictum fuit ad. 3^m. durandi contra secundam cōclusionē. quod autem arguens dicit q̄ non est eadem productio actio post interruptionē: dicitur q̄ loquēdo de actione dei per cuius solam potentiam fit q̄ redit eadem numero res corrupta: dictum arguentis est falsum. nam dei vna tātūmodo actio est qua producit omnes creaturas ⁊ circa vnīuersas res agit etiam si millesies eas produceret. Ad confirmationem dicitur q̄ assumit falsum. nō enī actio formaliter et inquantuz actio: specificat ex termino: sed magis ex p̄cipio formali prout sanctus thomas docet in pluribus locis: et per se habet genus et differentias que pertinent ad speciale predicamentum. ¶ Ad argumenta aureoli cōtra tertiam cōclusionem: ad primū dicitur q̄ minor est falsa. imo ex illa positione sequeretur contradictio prout deductum fuit in sexto notabili. neq̄ valēt ea que arguens adducit ad probationem minoris. quia licet non sequatur hec cōtra-

dictio. s. q̄ prioritas sit posterioritas: sequitur tamen ista contradictio q̄ eodem partes numero si mul sint priores et posteriores respectu eiusdē: et q̄ eadem numero res sit et non sit eadez numero prout ibi fuit ostensum. Et per hec patet responsio ad. 2^m. vbi arguens nōnulla falsa assumit. vt q̄ duratio sit de cōintellectu rei. item q̄ repugnet intellectui eandem numero rem permanentēz corruptam restaurare: propter que etiā argumentū deficit. ¶ Ad argumenta aliorum cōtra eandem cōclusionem dicitur q̄ assumptū est falsuz. et ad eius probationē dicitur q̄ impugnatio prime rationis non valet. dicimus enim cum arguente q̄ continuitas que requirit ad idētitatē numeralez motus: est continuitas suarū partiū. sed hec eadē numero nō redit nec redire potest in restauratio ne rei prius corrupte. nam ad eandem cōtinuitatem numero necessario exigitur idem ordo partium sibi inuicem succedētium. nam continuitas partium rei successiue: ex earū successione non interrupta constat prout dictū fuit in sexto notabili. in restauratio ne rei successiue corrupte non potest idem ordo partiū redire. quia cū esse huiuscemodi partium sit in successione: necesse ē q̄ partes rei instaurate succedant partibus quas res habuit ante sui corruptionē et sint illis posteriores tam ex ratione successione q̄ etiā quia existunt tempore posteriori. cum autez partes priores et posteriores rerū successiuaruz non possint esse eodem: consequens est q̄ res ex eis constituta non possit esse eadez numero. ita q̄ ponere ipsam eandem numero: est ponere contradictoria prout in sexto notabili fuit deductum. ¶ Neq̄ valet impugnatio secunde rationis. nam non solum sequitur q̄ eadē res q̄ prius fuit subiectū prioritatis: postea sit subiectuz posterioritatis vt arguens fingit. sed sequitur q̄ eadem res sit simul prior et posterior seipsa s̄m idem. ac per hoc q̄ sit eadē res numero ⁊ non sit eadem res numero quod ē contradictoria simul eē vera. ¶ Impugnatio autē tertierationis non militat contra sanctū thomaz q̄ talē rōnē nō adducit. et per consequēs neq̄ cōtra eum militat subsequentes instantie cōtra rationes aliorum inductas ad probandum tertiaz cōclusionēz. et ideo nobis non incumbit ad eas respondere. ¶ Ad rationem bernardi de gānaco quam adducit contra tertiam cōclusionē ex simili de rebus permanētibus: dicit q̄ non est simile de successiuis. quia ad restauratio nem eiusdem numero rei successiue post eius corruptionem: sequitur implicatio contradictionis vt dictum est: nō autem ex restauratio ne rei permanētis corrupte.

Ad argumenta scoti ultimo posita contra ea q̄ scripsit sanctus thomas in quarto et in tertia parte que recitata sunt in quarto notabili preter q̄ ad septimum non respondemus. qm̄ sicut ibi deductum fuit non videtur. S. Tho. illa scripsisse tanquam ex propria sententia: sed sequens aliorum opinionem vbi quasi incidenter tangebatur materia. vnde in 4.º quodlibet ibi allegato vbi ex proposito inquirebat veritatem questionis: contrarium tenuit.

Ad 7.º in quo pbare nititur q̄ non totum esse hominis remaneat in anima separata quod est contra doctrinam sancti thome in multis locis: dicimus ad primam impugnationem q̄ si loquatur de totali entitate hominis. s. corpe et anima: antecedens est falsum. nam anima non corrumpitur nec materia prima. si autem loquatur de totali entitate que. s. resultat ex vnione anime et corporis que dicitur humanitas consequentia est nulla. nam quauis humanitas in morte hominis non remaneat: nihilominus remanet cum anima separata a corpe idem esse quod prius fuit totius compositi. et per hec patet responsio ad primam impugnationem.

Ad secundam impugnationem dicitur q̄ arguens falsum assumit. qm̄ vnum et idem esse existentie est anime et totius hominis. neq̄ valet probatio assumpti quia iterum assumit falsum. qm̄ capiendo ens prout dicitur ab actu essendi: homo et anima coniuncta corpi vnum et idem ens dicuntur: eo q̄ habent vnum et idem esse existentie numero quicquid sit de esse essentie.

Ad tertiam impugnationem dicitur q̄ assumptum est falsum. quia in dictis. S. Tho. nulla contradictio est in eo de quo arguens obijcit. non enim sibi inuicem repugnant q̄ status anime sit perfectior in corpe q̄ extra corpus: et q̄ totum esse hominis remaneat cum anima separata. non enim status anime dicitur perfectior in corpore pro eo q̄ habeat plus de esse existentie vel plura esse existentie q̄ a corpe separata. nam neq̄ existens in corpe habet nisi vnum tantum modo esse existentie nec plus de eo participat cum sit de se quid indiuisibile cuius proprietates est vel totum haberi vel nihil. et de eius indiuisibilitate latius dictum fuit in quinto notabili. attenditur autem plus de perfectione anime in corpe q̄ extra corpus: q̄ ad hoc quia in corpore complet rationes speciei humane q̄ resultat ex vnione eius ad corpus. et quia eius cognitio naturalis ad quam requiritur accipere a sensibilibus: perficitur in corpore magis q̄ extra.

Unde. S. Tho. in questionibus de anima. ar. p.º. i. responsione ad primum dicit q̄ licet anima habeat esse completum: non tamen sequitur q̄ corpus ei accidentaliter vniam. tum quia illud idem esse quod est

esse anime comunicatur corpori vt sit vnum esse totius compositi. tum etiam quia et si possit esse subsistere: non tamen habet speciem completam: sed corpus aduenit ei ad completionem speciei. Et ad 7.º. dicendum inquit q̄ anime vniam corpus et propter bonum quod est perfectio subalis vt. s. completatur species humana: et propter bonum quod est perfectio accidentalis vt. s. perficiatur in cognitione intellectiua quam homo ex sensibilibus acquirit. Unde ad formam argumenti dicitur primo q̄ maior procedit ex falso supposito. s. q̄ sanctus thomas dicitur animam separata ex hoc solo esse imperfectam quia non comunicat corpori suum esse. hoc autem falsum est. nam vt ex dictis patet: non ex eo solo anima separata a corpe habet statum imperfectionis q̄ in corpore: sed magis propter ea que statim dicta sunt. Dicitur secundo q̄ maior propositio sicut iacet est falsa quando id quod habet totaliter esse: est naturaliter aptum natum comunicare alteri suum esse. sicut est anima intellectiua q̄ naturaliter apta nata est vniri corpori et ei comunicare suum esse et in corpore habere complementum speciei. vnum. quodq̄ autem tunc perfectum est quando attingit vel habet id ad quod naturaliter est aptum natum. Neq̄ valet probatio maioris. quia licet perfectio qua naturaliter aliquid est in se: presupponat ei quod est comunicare alteri suam perfectionem non inde sequitur q̄ aliqua perfectio illi adueniat ex ipsa communicatione quando naturaliter aptum natum est illam comunicare. nam vt. S. Tho. notat p.º. q. 6. arti. 3. in cor. perfectio alicuius rei triplex est. prima quidem finis q̄ in suo esse constituitur. secunda vero est prout ei aliqua accidentia supadduntur ad perfectam operationem necessaria. tertia autem perfectio alicuius est per hoc q̄ attingit illud ad quod ordinatur.

Ad quartam impugnationem dicitur q̄ assumptum est falsum. de quo latius dictum fuit supra in secundo libro. Argumenta aureoli ultimo posita concedimus quia pro nobis faciunt. Ad argumentum ante oppositum patet responsio ex supra dictis. Et in hoc articulo terminatur.

Tertius cir

ca quadragesimater
tiam distinctionē q̄ri
tur vtruz resurrectio
omnium mortuozuz
erit in eodem instan-
ti et arguitur q̄ non.
quia nullus resurget
in instanti. ergo et c̄.

consequentia patet. antecedens probatur. quia nullus motus localis potest esse in instanti nec subito vt habetur in d̄ sensu et sensato. sed ad resurrectionem exigitur aliquis motus localis in collectione cinerum. ergo non fiet in instanti nec subito. ¶ In oppositum arguitur quia p̄^o Cozin. 1 s̄. dicitur. omnes quidem resurgemus in momento ī ictu oculi. ergo resurrectio omnium erit subito.

¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt sup̄.

Quantuz ad pri-

mum articulum sit prima conclusio q̄ resurrectio mortuozū fide tenenda est. ratione tamē naturali probabiliter cōvinci potest.

hanc conclusionem tenet. S. Tho. quantum ad primā partem in hac distin. ar. p̄^o. sub. ar. p̄^o. et. 3. Et opusculo. 3. caplo. 1 s̄ 4. Item opusculo. 6. in caplo de carnis resurrectione. Quantū vero ad vtrāq; partē tenet illam contra gen. li. 4°. caplo 79. ¶ Secunda cōclusio est q̄ licet resurrectio sola diuina virtute perficiatur: tamē angeli cooperabuntur ad aliquid preambulum resurrectioni. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in hac distin. vbi supra. ar. 2. sub. ar. 3. ¶ Tertia conclusio ē q̄ resurrectio singulozum erit in instanti. hanc conclusionē tenet. S. Tho. in hac disti. ar. 3. sub. ar. 3. ¶ Quarta cōclusio est q̄ omnes homines resurgent simul et in eodem instanti. hanc conclusionē tenet. S. Tho. in cōmento super epistolas pauli p̄^o Thes. 4°. lec. 2^a.

Qantum ad se-

cundū articulum arguenduz est contra conclusiones. Et quidez contra primaz arguit scotus dupliciter. p̄mo contra fundamentum conclusionis. s. q̄ rationes pbantes imortalitatem anime non sunt efficaces. secundo q̄ concesso illo fundamento: rationes pbantes resurrectionem non conuincunt. ¶ Contra primū arguit sic. quia prima ratio nostra que fundatur ī bac

propositione q̄ naturale desiderium non est frustra et c̄: illa inquit probatio nō valet. quia aut arguitur de naturali desiderio prope dicto et illud non est aliqs actus elicitus sed sola inclinatio nature ad aliquid: et tūc planuz est q̄ nō pōt pbari desideriu naturale ad aliquid nisi primo pbetur possibilitas in natura ad illud. et p̄ cōsequēs ecōuerso arguendo: est petitio p̄ncipij. aut arguit de desiderio naturali minus p̄pe dicto q̄. s. est aliqs actus elicitus sed concorditer inclinationi naturali et tūc certuz est q̄ nō potest pbari q̄ aliquod desideriu elicutum sit naturale illo modo nisi prius pbetur q̄ ad illud idē sit naturale desideriu p̄mo modo. ¶ Et si arguas. illud naturaliter desideratur quod apprehenso statiz actu elicito desiderē quia ista p̄ntas non videt esse nisi ex inclinatioe naturali: hoc vno modo negaref. primo quia vitiosus statim inclinatur ad desiderandū fin suuz habitū illud qd̄ ei offerf. sed quia natura non statim ex se est vitiosa nec in omnibus: et quilibz statim appetit illud apprehensum: sequit q̄ illud desideriu non est vitiosum. ergo ista responsio nō est generalis. ideo pōt dici q̄ oportet ostendere illā apprehensionē esse fm̄ rectā rationē et non erroneam. alioquin si ad apprehensionez erroneā statim omnes appetāt actu elicito: nō sequitur illud esse consonum inclinationi naturali nature imo magis oppositū. non est aut manifestū per rationem naturalē q̄ ratio ostendēs hoīem semp̄ eē tāquā appetibile: sit recta et non erronea. quia pri^o oportet ostendere q̄ illud posset competere homini. breuiter ergo omne mediū ex desiderio naturali videtur esse inefficax: qz ad efficaciaz ei^o oportet ostendere vel potentiam naturalem esse in natura ad illud: vel q̄ apprehensio ad quam statim sequitur desiderium illud si est actus elicitus: sit apprehensio certa et non erronea. et horuz p̄mū est idem cum p̄clusionē q̄ cōcludit ex desiderio naturali. secūdū autē est difficilius vel minus notum cōclusionē ista. et si dicat q̄ desideriu naturale hominis ad imortalitātē pbat ex hoc q̄ naturaliter fugit mortē: non valet quia equaliter concluderet de bruto. ¶ 2°. principaliter arguit ad idem q̄ illa ratio que adducitur ad idem ostendenduz ex imaterialitate ipsius anime que infert animaz non habere potentiam ad non esse: non valet. qz licet materia sit illud quo res potest esse et non esse: non tamen est sic intelligendum q̄ materia est qua res cuius ipsa est pars potest esse et non esse. sed sic q̄ materia est qua res cuius ipa ē pars vel que recipitur in ipsa: potest esse et nō esse. alioquin forma ignis non posset non esse: qz materia

non est pars forme ignis. ¶ 3°. arguit q̄ illa ratio que sumitur ex identitate esse ipsius anime in corpore et extra corpus: non valeat. quia si intelligitur animam per se habere esse idem in toto et extra totum prout per se esse distinguitur cōtra inesse accidentis: hoc modo forma ignis si esset sine materia: haberet per se esse et tunc posset concludi q̄ forma ignis esset incorruptibilis. si autem intelligitur de esse per se quod competit composito vel supposito in genere substantie: falsum est q̄ anima sine corpore habeat per se esse. quia tunc esse eius non esset cōmunicabile alteri. quia indiuiduis etiam per se esse isto modo est incōmunicabile. tamē quolibet modo intelligatur: ratio deficit. anima habet per se esse sine corpore: ergo nō indiget corpore. quia in secundo intellectu: antecedens est falsum. in p̄mo consequentia non valet: quia nisi addas in quod naturaliter sine miraculo habet per se esse primo modo. sed hec propositio est credita et non per naturalē rationem ostēsa. ¶ 4°. principaliter arguit. quia illa ratio que fundatur in hoc q̄ anima nō est separabilis a se ipsa et ē: non concludit. quia non omnis corruptio est per separationem alicuius ab alio. accipiendo enim esse angeli si illud ponatur aliud ab essentia: non est separabile ab ipso. est tamen distinctibile per successionem oppositi ad ipsum esse. hec ille. ¶ 2°. loco arguit q̄ rationes probātes animā non posse perpetuo remanere extra corpus: sint inefficaces. primo quidē: quia prima ratio q̄ fundatur in hac propositione: nulla pars extra totū est perfecta et ē: non p̄cedit. quia illa maxima nō est vera nisi de parte que recipit aliquā perfectionem in toto. anima rationalis autem non recipit sed cōmunicat. vnde ratio potest formari ad oppositum quia nō repugnat alicui eque perfecto in se manere: licet alteri non cōmunicet suam perfectionem. hoc autem apparet ex causa efficiēte cui nō repugnat quātūcūq; manere sine suo effectu. sed anima manet eque perfecta in esse suo. proprio siue coniuncta siue separata tantū in hoc habēs differētiam q̄ separata non cōmunicat suū esse alteri. ¶ 2°. quia secunda ratio fundata super hoc q̄ separatio anime a corpore est violenta et ē: non p̄cedit. quia dicitur q̄ duplex est inclinatio naturalis. vna ad actū primū et imperfecti ad perfectum et concomitatur potentiam essentialē. alia ad actum secundū et concomitatur potētiam accidentalem. de prima verum est q̄ oppositum ei⁹ est violentum et non perpetuū: quia ponit impetionem perpetuā quā p̄s habuit. p̄ inconueniēti: quia ponit in vniuerso causas aliquando abla-

tias cuiuscūq; imperfectionis. sed secunda inclinatio et si perpetuo suspendatur: nullū violentū proprie dicitur. quia nec imperfectio nature aut inclinatio anime ad corpus est tantū secundū modo. vel diceretur s̄m auicenas q̄ appetitus anime satiatus est per hoc q̄ perficit corpus: quia cōiunctio est ad hoc vt anima mediāte corpore acquirit suam perfectionem et per consequente ne corpore. simul autem cōiuncta acquisiuit quātū ipsum simpliciter appetit acquirere illo modo. ¶ 3°. principaliter. quia tertia ratio fundata super iusticia dei retribuentis: non valet. quia nō apparet per rationem naturalem q̄ sit vnus rector hominum s̄m leges iusticie retribuiue et punitiue. et esto q̄ sic: diceretur q̄ vniciq; in bono actu suo sit retributio sufficienter. sicut dicit Augustinus. iussisti domine et ita ē vt sit sibi pena omnis peccator. ita q̄ ipsum peccatū est prima pena peccati. hec scotus. ¶ Contra secundam conclusionem arguit aureolus probando q̄ opinio nostra habet ponere q̄ anima beata potest virtute propria se vnire corpore organico et disposito: et ita q̄ resurrectio non solum fiat diuina virtute quoad vnionem anime et corporis. quero inquit qd̄ intelligis per talem vnionem quam tu ponis esse relationem inter animam et corpus. aut intelligis intimam presentialitatem anime ad corpus: aut vltra istam intimam presentialitatem dicit ali quod agere fluens ab anima in corpus. modo anima potest in istos duos respectus in ordine ad corpus perfecte dispositum. tum quia potest se facere intime presentem corpore perfecte disposito et potest propria virtute corpus perfecte dispositum animare. ergo et ē. de presentialitate eius. p̄bo assumptum. quoniam sicut anima post resurrectionem existens in celo potest se et corp⁹ propriū facere intime presens alicui corpore in terra: sic separata corpore disposito. ¶ Confirmat. quia sicut angelus potest propria virtute se transmutare in vna presentialitate ad aliam qua caret et de non presente facere presentem se alicui: ita videtur q̄ anima separata possit facere se presentem intime suo corpore. secundū similiter p̄bo. s̄. de animare. quia omne agens respectu illius quod dicitur ab eo profluere: habet potentiam. modo animare et viuificare dicitur profluere ab anima. ergo et ē. ¶ 2°. loco arguit q̄ vnio anime cum materia nō importet coniunctionem seu copulationem que sit habitudo mera positiua sed magis aliquid priuariū scilicet indiuisiōnem. non enim anima et corpus sunt proprie copulata vel vnita scilicet aliquo medio: sed potius sunt vnum indiuisum

in actu. et hoc probatur duplici ratione. prima ē. quia non est maior vnitas duarum partium lig-
ni eiusdem continui sub quantitate: q̄ sit compo-
siti ex materia et forma. sed vnitas partium ligni
sub quantitate: non est vnitas que sit copulatio
aut quedaz habitudo positiva: sed est vnitas om-
nimode indiuisiōis eo q̄ pars est omnino indi-
uisa in actu ab alia parte: alias nō esset vnitas cō-
tinuationis. Secunda ratio est fm̄ q̄ omnes di-
cunt: tres sunt substantie. s. materia et forma ⁊ cō-
positum ex his quod nō est res superaddita sed
resultans ex duabus. tunc sic. compositum nō est
altera partium nec ambe vt iuncte sunt: quia nō
coniunguntur proprie sed diuiduntur abinuicem
in actu. et hoc modo dicenduz est q̄ sunt vna res
indiuisa in quoddam tertium resultans. probat̄
ergo q̄ sit dare talem tertiam rem: et per conse-
quens q̄ materia et forma sunt idem in actu: et p̄
consequens indiuisa in illa re. quia entitas com-
positi est vna res. res autem et vnum conuertun-
tur: et vnum et indistinctuz sunt idem. quero qd̄
est subiectuz illius indiuisiōis et indistinctionis
aut illud est materia et forma sic q̄ quodlibet eo-
rum fm̄ suam entitatem sit indiuisum ab alio: aut
illud est res tertia que sit addita: aut illud est v-
trūq̄. s. materia et forma vt sunt indiuisa. non pri-
mo modo: quia indiuisio non potest fundari i re-
bus diuisis. nec secundo modo: quia tunc compo-
situm esset res tertia composita et esset diuisa ab
alijs. oportet ergo dare tertium. s. q̄ illam indiui-
sionem fundat vtrūq̄. s. materia et forma: et hoc
modo resultatiue constituāt vnum indiuisuz. Cō-
firmatur per dictum philosophi approbantis di-
ctum licrofon qui dicit q̄ non debet concedi ista
homo est alb⁹: sed homo albet. quia in prima no-
tatur diuisio inter subiectum et predicatum quod
non notatur in secunda. et aristotiles quidem di-
cit q̄ subiectum ⁊ forma sunt duo in potentia sed
nō i actu. hec aureolus. **C**ontra eandem con-
clusionem tendunt in virtute argumenta henrici
quodlibeto. 11°. q. 14. vbi querit vtrū anima se
parata non impedita possit reuiri virtute ppria
corpozi disposito. dicit enim sic. anima cum sit for-
ma que non educitur de potētia materie sed crea-
tur et per naturam vel essentiam sit presens suo
perfectibili vt proprium actiuū cum proprio pas-
sivo: actionē que est esse: anima ex seipsa agit na-
turaliter in proprium corpus cum est ei approxi-
mata. sicut calidū approximātū calefactibili: per-
ficit ipsum in esse calido. proprium enim actiuum
approximātū suo passivo: impossibile est non agere
propriam actionem. et ideo anima vnita corpo-

ri: communicat ei vires suas vt forma materie. et
ideo cum vnita fuerit corpozi suo disposito vt se
habeat ad ipsum sicut naturalis perfectio: agit in
ipsum perfectionem que ē esse. ita tamē q̄ licet a-
nima non impedita voluntarie transferat se i cor-
pus suum et ei intinetur: per hoc tamen non vni-
tur ei sic. naz tam anima q̄ angelus potest se trās-
ferre in lapidem: sed sic intinata corpozi suo disposi-
to vt naturale actiuuz. pprio passiuo: naturaliter
non volūtarie nisi volūtate concomitante: vni-
tur corpozi et dat ei esse substantiale. sicut si sub spe-
cieb⁹ sacramēti virtute diuina reitref substantia
panis: ille species illi subiecte darent esse acciden-
tale sicut prius. et sicut graue non impedituz facit
se deorsum et vnit se ei vt terminetur appetit⁹ ei⁹.
sed hoc aliter est in graui aliter in anima. qz gra-
ue per pondus grauitatis: anima per pondus a-
moris volūtarij fertur ad suū corpus et ei intima-
tur. tamen p pondus amoris naturalis: vni-
tur ei et quiescit naturalis appetitus. et sic propria virtute
potest se trāsferre ad suuz corpus non impedita.
hecille. **C**ontra tertiā conclusionē arguit durā-
dus probando q̄ resurrectio mortuoz q̄ ad or-
ganizationē corpoz non fiet in instāti. primo qz
impossibile est motū locale fieri in instāti. sed si
organizatio corpoz in resurrectione subito fieret
motus localis fieret in instāti. ergo ista organiza-
tio non fiet subito. maior supponit. s. minor pbat̄.
quia pulueres ex q̄bus formabit̄ corp⁹ vel erunt
maioris quātitatis aut minoris q̄ corp⁹ formādū
aut equalis. si maioris quātitatis et corp⁹ forme
ex eis subito: sequit̄ q̄ aliqd̄ de loco puluerz rema-
nebit vacuū: aut ad illuz mouebit̄ alia pars aeris
circūstātis in istāti. vacuū aut nō pōt eē: ergo iste
mot⁹ erit i istāti. si aut sit maioris quātitatis q̄ corp⁹
formādū: idē sequit̄. qz corp⁹ formatum subito
occupabit maiorē locū. s. hoc nō poterit eē nisi su-
bito cedat ei aliq̄ pars aeris circūstātis. cessio aut̄
illa nō poterit fieri subito nisi qz pars illa aeris q̄
d̄ cedere subito moueat̄ d loco: et sic idē qd̄ pri⁹.
si aut equalis: idē sequit̄. qz organizatū aliter figu-
rabit̄ q̄ pulueres ex q̄bus formabit̄. s. i figuratiōe
noua necesse ē eē nouū ordinē et nouā positionē
partiū sub i fm̄ dextrū et sinistrū ante ⁊ retro. si q̄
corp⁹ formabit̄ subito: noua positio partiū fieret
subito. s. talis nō pōt fieri nisi cū locali cessioe cor-
pis circūstātis. q̄ mot⁹ localis est i istāti. forte di-
ces ad hāc rōnez q̄ mot⁹ local pōt diuina x̄tute fie-
ri in istāti: licet hoc nō possit fieri x̄tute nature. il-
la at̄ cessio q̄ localit̄ cedit pars aeris corpozi resurgēti
fiet x̄tute diuina. nā sic corp⁹ motū ab aliq̄ expellit̄
aliud d loco suo ⁊ cogit ipm moueri: et tñ corpus

expulsū pprie nō mouet a corpe expellēte s̄ a mo-
 to re eius: ita in pposito deus formās corpus ma-
 ius q̄ sint pulueres ex quib⁹ formabit: formando
 tale corpe expellet partes aeris circūstātis de lo-
 cis suis in instāti. sed ista respōsio nō videt vale-
 re. qz qd̄ dicit q̄ motus localis virtute diuina pōt
 fieri in instāti: nō est verū. qz simile est de altera-
 tione per quā forma educit de esse imperfecto ad
 esse pfectum p medios gradus: et de motu locali
 per quē mobile quacūq; virtute moueat ptransit
 de extremo in extremū p mediū. sed talis altera-
 tio nō pōt fieri in instāti sed necessario fit in tpe.
 ergo et ois motus localis. maior patet. qz magis
 videt q̄ talis alteratio possit fieri in instāti q̄ ali-
 quis mot⁹ localis. videm⁹ eni in genere alteratio-
 nū q̄ aliqua pōt fieri in instāti etiā p naturā vt il-
 luminatio aeris. sed nullū motū localē videmus
 fieri in instāti. ergo quantū est ex genere eoz: ma-
 gis repugnat morui locali fieri in instanti q̄ alte-
 rationi. in speciali aut̄ ponit simul causa vtrobiz
 quia ponit q̄ nō sit pcessus ab extremo in extre-
 mū nisi per mediū. quia si nō est possibile talē alte-
 rationē esse in instāti: impossibile est aliq̄ motū
 localē fieri in instanti. minor pbaf. qz sequeret q̄
 subiectū alterationis simul esset magis pfectus et
 min⁹ pfectū fm eandē formā vel spēm. qz in eodē
 instāti esset sub forma fm gradū mediū et fz gra-
 dum pfectū. illud autē est impossibile: qz tunc idem
 posset simul esse magis et min⁹ calidū et magis et
 min⁹ album quod ē impossibile qz maius et min⁹
 habēt oppositionē et incōpossibilitatē cuz possint
 esse termini mot⁹ seu mutationis. itē si mot⁹ localis
 posset fieri in instāti: sequeret q̄ mobile simul esset
 in medio et in termino. si enim pri⁹ esset in medio
 q̄ in termino: iam nō esset mot⁹ in instanti sed in
 tēpore: quia pri⁹ et posteri⁹ duratione necessario
 requirunt tēpus. sed idē corpus esse simul ī diuer-
 sis locis localiter: est impossibile quacūq; virtute. er-
 go impossibile est q̄ mobile simul sit in medio et ī
 termino. et p cōsequēs q̄ mot⁹ localis fiat in instā-
 ti. ¶ 2.º principaliter arguit cōtra conclusionem
 pbādo q̄ aiatio et organizatio nō fiāt in eodē in-
 stāti. qz animatio est qdam mutatio. sed termini
 mutationis q̄ sunt habit⁹ et priuatio fm phm. 7.º
 et. 5.º. pby. non possunt esse simul tēpore in eodē
 subiecto. ergo aiatio neq; pcessit tpe in corpe orga-
 nizato q̄ subiectū anime puatio actualis existēs ip-
 siusaie. et sic animatio corpis et eius organizatio
 non fuerūt simul. For̄te dicit ad hāc rōnem q̄ il-
 la aiatio non erit mutatio: qz omnis inductio for-
 me in passum quam nō pcessit ipm passum tpe
 nō ē mutatio sed ē passio de genere passionis. q̄

non sit mutatio: videtur qz omnis mutatio est in-
 ter terminos oppositos qui nō cōpatiunt se inuicē
 in eodē subiecto p eodē instāti. ergo vbi est vera
 mutatio: oportet terminū a quo p̄sistere in sub-
 iecto ante introductionē termini ad quez. si ergo
 subm nō p̄existit: nō erit mutatio. erit tñ passio
 quia omnis receptio passio quedam est. Sed ista
 respōsio non valet. licet eni possit esse aliq̄ passio
 seu receptio q̄ non sit vera mutatio: tñ animatio
 q̄ erit in resurrectione: erit vera mutatio quia subz
 se habebit aliter tūc q̄ prius. materia eni i q̄ reci-
 pietur aia: fuit pri⁹ imediate sub forma pulueris.
 non eni vt isti imaginant̄ p̄cedet formatio cor-
 poris naturaliter aiationem: imo animatio p̄ce-
 det naturaliter formationē. si enim formatio cor-
 poris p̄cederet aiationē: p̄cederet eam vt dispositio
 materie in fieri solū qz illa nō manet cum for-
 ma. sed talis formatio vt isti dicūt in eodē instāti
 est cum aia. ergo simul esset et nō esset. Itē deus
 in agēdo non indiget dispositionē fieri: qz potest
 quālibet formā introducere in materiā imediate
 post quacūq; aliam. nō eni est limitatus ad agē-
 dum per determinata media sicut agentia natu-
 ralia. cū ergo animatio fiat virtute diuina: patet q̄
 nō requirit aliquā dispositionē in fieri p̄cedētē.
 nec pōt dici q̄ formatio corpis sit dispositio in eē
 et q̄ p̄cedat animationē: qz omnis dispositio in
 esse sequit formā subalem q̄ imediate pficit mate-
 riā et prius ordine nature q̄ quecūq; alia p̄fectio
 ¶ Cōtra quartā cōclusionē arguit durādus. dicit
 eni q̄ nō omēs resurgēt in eodē instāti: s̄ prius re-
 surgent illi q̄ fuerūt mortui q̄ illi q̄ in aduentu xpi
 inuenient̄ viui et nihilomin⁹ morient̄ vt resurgāt.
 et dicit q̄ hoc oportet ponere maxime ppter au-
 ctoritatē scripture. dicit eni ap̄ls p̄ Thesa. 4.º. q̄
 mortui qui in xpo sunt: resurgēt prius. deinde nos
 qui relinq̄mur simul rapiemur cū illis in nubibus
 obuiā xpo in aera. ex quo patet q̄ quādo mortui
 iā resuscitati obuiabunt xpo in aera: tūc simul ra-
 pient̄ illi q̄ viui inuenient̄. sed illi in ip̄o raptu mo-
 rient̄ et deinde resuscitabunt̄. ergo posteri⁹ resus-
 citabunt̄ q̄ p̄mi qz cuz primis resuscitatis adhuc
 vixerunt vita mortali. hoc etiā cogunt verba au-
 ctoritatis. dicit eni q̄ illi prius mortui: viuerāt ma-
 ioris meriti et maioris dignitatis apud deum q̄
 aliq̄ eoz qui postea fuerūt mortui. nec videt̄ itel-
 ligi de prioritare nature: qz inter indiuidua eius-
 dem speciei non est ordo nature. oportet ergo q̄
 intelligat̄ de prioritare t̄pis q̄ iā alijs resuscitatis
 illi qui in aduentu xpi viui reperient̄: cū illis rapien-
 tur adhuc viuetes vita mortali: ac deinde moriē-
 tur et postea resuscitabuntur. hec ille.

Quantum ad ar

ticulū tertium pmo notandum est qd vt. S. Tho. dicit i hac dis. 43 ar. p. sub. ar. 3. principiu resurrectionis corporū humanorum nō pōt esse natura: quāuis ad vitam nature resurrectione terminet. cuius rationē assignat qz in natura nullū est actiuū principiu resurrectionis nec respectu cōiunctionis anime ad corp⁹: nec respectu dispositionis q̄ est necessitas ad talē cōiunctionem. qm̄ talis dispositio induci nō pōt a natura nisi determinato modo p vias generationis ex semine. vnde et si ponat̄ eē aliqua potētia passiuā ex pte corporis seu etiā inclinatio quecūq; ad anime cōiunctionē: nō est talis q̄ sufficiat ad rōnem mot⁹ naturalis. Idē sententialiter dicit contra gen. li. 4. caplo. Sl. respōsione vltima. resurrectio inqt̄ quantum ad finē naturalis est inq̄m̄ naturale ē aie esse corpori vnitā. sed pncipiū ei⁹ actiuū nō est naturale sed sola virtute diuina causatū. Cōsonāt ista verbis apli p. 1. Cor. 15. dicētis. quoniam quidē per hominē mors. s. p adam: et p hominē. s. xpm̄ resurrectio mortuoz. Iuxta quod ioan. 5. dicebat dñs. qui in monumentis sunt audient voces filij dei et q̄ audierint viuent. et caplo. 6. et ego resuscitabo eum in nouissimo die. hic est qd articulus fidei ponitur in simbolo carnis resurrectio. ¶ Ex quibus inferim⁹ qd nō fuit de mēte sancti thome aliquando dicere qd generalis hoim resurrectio futura cognosci possit ratione naturali demonstratiua. pbat̄ hoc. qm̄ quod naturali virtute siue actiuā siue passiuā fieri nō potest: ratione naturali et presertim demonstratiua a priori cognosci nō pōt. nam rō naturalis nequāq; se extēdit ad cognoscēdos effectus efficaciter aut demonstratiue causarū supernaturaliū: cū non se extēdat lumie naturali ad cognoscendū demonstratiue quidditates supernaturalium causarum: et p consequēs nec efficaciam virtutis earū. quia virtus et opatio rei: subam eius demonstrat: eo qd ppa rei opatio psequat̄ pprā ipsi⁹ naturā. ¶ Ergo. S. Tho. dicit ptra gē. li. 4. ca. 79. qd ad ostēdendū resurrectionē carnis futurā euidēs rō suffragat̄: debet accipi nō simpliciter et absolute dictū: sed ex quibusdā suppositis q̄ ibi subiungit. s. qd anime hoim sunt imortales: et qd naturale hois desideriu est rēdere ad felicitatē. itē qd ex diuina puidētia peccantib⁹ p̄digne pena debet et bene agētib⁹ p̄miū. ex quibus suppositis: resurrectio nē hoiz seu corporū humanoꝝ ibi sc̄tus doctor ducit. qz veritas licet nob nō p̄stet p rōnē naturā lē certitudie euidētie: qz tñ intellect⁹ lumie natura-

li illustrat⁹ hēt ad eis assentiendū. pbabiliores rōnes q̄ ad pbandū opposita: ideo illoꝝ veritatē p̄supponit tanq̄ recto iudicio rōnis cōsentaneā. ex qua p̄supposita: cognosci pōt p certitudinē euidētie futura resurrectio corporū humanoꝝ. vt enim deductū fuit pmo libro pma q̄stione plogi: ex pncipijs nō scitis s̄ firmit̄ creditis: pōt inferri cōclusio scientifica et p euidētiam cognita. nā vt ibi fuit declaratū euidētia p̄clusionū nō necessario arguit euidētiam pncipioꝝ in omni cognoscēte q̄m̄ ad qd rei vlt̄ ppter qd. sufficit enī qd q̄s firmit̄ assentiat pncipijs vlt̄ p̄positionib⁹ p̄suppositis: ad habēdū euidētiam p̄clusionū q̄ ex illis p̄suppositis necessario cōsequitur. nec refert qd eiuscemodi credit̄ vlt̄ p̄supposita sint. p̄positiones necessarie et p̄ se note: aut qd sint. pbabiliores q̄s opposite: dū tñ credēs vel eas p̄supponēs firmit̄ illis assētiat. et quāuis tal̄ deductio nō sit demonstratio faciēs simpliciter scire. i. oib⁹ est tñ demonstratio faciēs scire credēti pncipia.

¶ Secundo Notandū ē qd ad pbandū veritatē aliquā in rēta. S. Tho. sicut etiā est moris phi et cōmunis oiz doctoꝝ scribētū: nō solū adducit rōnes necessarias vel simplr euidētes: s̄ etiā. pbabiles et verisimiles. nā ex vtriq; fm̄ earū grad⁹ veritas adiunatur. uno tñ nōnūq; putat sibi satis eē quēadmodū et p̄hs solit⁹ ē facere: si afferat tantū modo. p̄positiones recto iudicio pbabiliores q̄s sint earū opposite. tñ qz forte veritas pbāda nō patit̄ demonstrationē humano igenio euidētē. qm̄ vt p̄hs dicit p. ethi. certitudo nō est in oibus similr pquirēda. nā ad hoim disciplinatū p̄tinet vt nō aliā certitudinē querat in vnaquaq; materia: q̄ patit̄ rei natura. tum etiā quia veritatis amatorib⁹ sufficit ad pbandas conclusiones intētas: p̄positiones habere pbabiliores et magis intellectui cōsentaneas q̄ earū opposite. vñ in p̄posito nfo. S. Tho. pbat̄ i diuersis locis aīas hoim eē imortales: et qd naturale desideriu ē hoī p̄petuo viuere: ac etiā qd fm̄ ordinē diuine iusticie et puidētie: hoies et i corpe et in aīa sunt puniēdi vel p̄miādi. p meritis suis: si cut et p corp⁹ et p aīam peccāt et bene agūt. ex quibus p̄suppositis vt inqt̄ ptra gētilēs loco sup̄ allegato: rō euidēs accipi pōt ad pbandā futurā hoim generalē resurrectionē. pbat̄ aut̄ ea ipsa q̄ p̄supponit: multis rōnib⁹. quibusdā efficaciter id pbātib⁹ iuxta modū q̄ lumie rōnis naturali in hac vita ab hoīe. p̄bari p̄nt. quibusdā vō tāquā multo magis recte rōni p̄sentaneis ac pbabiliorib⁹ q̄s sint illarū opposite: ita vt inuidie aut ipudētie sit illas negat̄. q̄ p̄batio sufficit nō p̄tētiosiz q̄rētib⁹ veritatē: et p̄cipue qm̄ etiā fidei documētis roborat̄. nō. n. doctor

veritatis debitor ē omnia q̄ docet pbare demon-
stratione a priori via tātūmodo resolutoria. nec
tenetur ora preruoz et qui nō nisi cōtentionibus
studēt: obstruere. essz enī labor supuacaneus. naz
calūniatoribus et cōtentionosis: nequaquā desunt
verba quib⁹ veritatem impugnare audeant et cō-
tentionib⁹ p suo desiderio inseruiāt. imo et si an-
gulo condudant: foramina sibi fictionū et adiuē-
tionū parare nō cessant quibus hinc inde euade-
re possint ne a veritate capiantur. quēadmodum
iuxta chrisostomi exēplū super illō Athethi. 22.
tunc abeunt pharisei et t. si aliquis claudere vo-
luerit aque currētis meatuz: si exclusa fuerit p ali-
quā violentiā: aliunde sibi semitam querit.

Tertio Notandum est q̄ in aiabus
separatis est naturalis incli-
natio ad ppria corpa. tum quia anime create fue-
runt a pncipio vt essent forme taliū corporū. for-
me aut: naturalis appetitus est vniri pprie mate-
rie. ppter quod phs dicit. 8. metha. q̄ non est q̄
renda ratio quare ex materia et forma vnuz fiat
nisi quia hic est act⁹ et illa est ipsius potentia. tum
etiam qz anima quādiu est separata: nō hēt totaz
sui pfectionē. neqz quātū ad esse qz creata ē a deo
vt sit pars essentialis hoīs. pars autē non totalit̄
est pfecta extra totū. item nec habet complemen-
tum speciei separata a toto cui⁹ est completūtz
habere speciei. nec iterū habet totā sui pfectionez
q̄ ad opationē et virtutem. desunt enī illi pprie
opationes q̄ per corp⁹ necessario exercent̄ quales
sunt vegetatiue et sensitiue. desunt ei preterea po-
tentie naturales q̄ sunt dictarū opationū imedia-
tum pncipiū. nā licet ea habeat aīa separata ī
radice sue virtutis et essentie: non tū illa habet ī
actu: cū earū ppriū subm sit cōposituz ex corpe et
anima. vnde resurrectio futura hoīm: dici pōt na-
turalis nō solum quia terminat̄ ad vitam nature
idest q̄ naturaliter viuif: sed etiā quia aīa natura-
lem habet appetitū et inclinationē vt reuinat̄ p-
prio corpori. Sed occasione dictoz quidā etiā
sancti thome sequaces opinati sunt q̄ in resurre-
ctione cōmuni vnio aiarum ad corpa sufficienter
disposita et organata: nec ex necessitate nature
supposito cōmuni cursu fm diuinā ordinationem
q̄ habita dispositione sufficiente in subiecto: stati-
et necessario introducī forma. ppter quod talis
dispositio dicit̄ necessitas ad formā. dicunt prete-
rea q̄ quia ppo actiuo naturali approximato suo
passiuo vltimate disposito necessario sequitur a-
ctio agētis in passum sicut calidū approximātū ca-
lefactibili satis disposito non pōt non agere in ip-
suz: ideo in generali resurrectione corpibus refoz-

matris et organizatis ac sufficienter dispositis: ani-
me seipsas reuiniunt effectiue per actū elicitū pro-
prie voluntatis quo appetūt et volunt corporib⁹
reuniri. Probant isti opinionē suam. qz anime sal-
tem beatificate possunt se trāferre ad quodcūqz
corpus voluerint quēadmodū et angeli sancti. cū
ergo velint et appetant reuniri suis corporib⁹: po-
terunt se trāferre multo magis in ppria corpa
q̄ in alia. vnde dicunt q̄ mot⁹ seu translatio qua
anime se transferunt in propria corpa sicut illozū
motores: est voluntaria actu volitionis elicto.
q̄ autem sic translate vniantur eis vt forme sub-
stantiales dando illis esse et vitam: inest eis na-
turaliter inq̄ ex sui natura sunt forme ipsozū cor-
porum. Sed certe istoꝝ opinio deficit et in p-
batione et in presupposito et in seīpa. in probatio-
ne quidē: qz non est equa libertas transferendi se
ad corpora animab⁹ etiam beatis et angelis. naz
quia anima a sui creatione et ex ppria natura de-
terminatur ad vnum solū corpus quod viuificat
nō pōt etiam a corpe separata aliquod aliud cor-
pus mouere naturali virtute. et p consequēs nec
ei vniri vt motor. angel⁹ vero quia nec ex sua na-
tura nec ex ei⁹ creatione est forma dterminata ad
aliquod corp⁹ imo est naturaliter a corporibus
absolutus: potest indistincte se transferre ad qu-
cūqz corpus voluerit et illud mouere. Deficit
preterea opinio in presupposito. supponit enim q̄
in resurrectione reformatio corpoz quantuz ad
suas partes integrales et organizatio precedit a-
nime reuinionem tanquā dispositio media neces-
sitans anime vnionem. hoc autē falsum est. tū qz
vt. S. Tho. optime deducit. p. q. 76. ar. 6. et i.
.q. de spiri. crea. ar. 3. et in. q. de anima. ar. 9. ani-
ma non vnitur corpori per medium nec median-
tibus aliquib⁹ dispositionib⁹ accidentalib⁹. et vni-
uersaliter nec forma subalis sue materie eo q̄ ma-
teria fm seipsam est in potētia ad esse subale cor-
porē quod ei acquirī ex ipa forme subalis vnio-
ne: ita vt ad hoc nullaz requiratur dispositio. vnde
anima et oīs forma subalis: nō subiecto cōposito
s̄ materie nude vnif q̄ est. ppriū ipsi⁹ receptiuū. in
nuda autē mā ante formā subalem non sunt aliq̄
accidētia q̄ ex sui ratione p̄supponūt subiectum in
actu. vtz ē tū q̄ quedā dispositiones possūt q̄daz
modo dici medie respectu forme subalis. put dice-
tur q̄stione sequēte. Tū etiā qz specialirōne defi-
cit p̄suppositū ī resurrectione futura in q̄ fm cōem
sentētia doctoz reformatio corpoz humanoꝝ
quātū ad pres integrales et eozū organizatio sola
diuina virtute fiet cui⁹ opatio nō indiget tpe. vñ vt
cōmuniter ponitur huiuscemodi reformatio et

ganizatio simul cū animatione p anime reunionē fiet in instāti. ita q̄ deus vnico aiā corpibus re format ea debitis partibus et organis necessarijs ad anime opationes. ac p hoc fm ordinez cause agentis ipsa vnio animarū ad corpa et eoz viui ficatio precedit naturaliter reformationem cor porū et organizationem. ¶ Kursus illoz opinio deficit in seipsa. quia anime humane vniant cor poribus siue in sui creatione siue in resurrectione sicut forme eoz sbales dātes eis eē z viuere. vnio autē formatū subalium ad pprias materias: non est per ipsarū actionem ita q̄ seipsas effectiue vniant. sed vnio earū quantū est ex parte sui est p in formationē. quāobrem dicunt vniriformaliter dūtaxat. vnio autē subspūalis ad corpales p modum forme: est vnio q̄m ad esse. nullius autē rei eē est sue potestatis subiectū. et ideo nō est in prāte sube spūalis vniri corpori vel ab eo separari. effe ctive autē et per actionē: a sola causa efficiente cau satur. ¶ Unde. S. Tho. cōtra gen. li. 2. caplo. 68. forma inquit subalis est p̄cipiū essendi subaliter ei cuius est forma. nō p̄ncipiū effectiuū sed for male quo aliquid ē et denomiā ens. forma nāq; et materia conueniūt in vno esse: quod nō conti git de p̄ncipio effectiuo cum eo cui dat esse. hec ille. Et infra caplo. 71. dicit. non est aliqd̄ vnum faciēs ex materia et forma nisi agēs quod poten tiam reduxit ad actum. hec ille. ¶ Neq; possunt sal uare dictū suum fm q̄ anima est motor corporis. quia q̄ anime humane vniant corporib⁹ vt eozū motores: habēt ex eo ipso q̄ sunt eoz forme sub stantiales dantes eis esse et viuere. vnde nō alio modo anime mouent corpora q̄ in formāt: q̄ dā do eis vitā. ex quo fit vt si aliquod membrū cor poris mortificetur: non possit ab anima moueri. omnis nāq; mot⁹ corpi animato cōueniēs ab ani ma: est opatio vite. cum ergo anime separate nō possint habere a seipsis effectiue. s. p actum pprie voluntatis q̄ vniant corporibus dando eis vitā sicut eozū forme subales vt pbatum est: sequitur q̄ neq; a seipsis habeāt. i. p propria voluntatez q̄ vniant suis corporibus vt motores: sed q̄ id ha beant a deo q̄ animas creauit et talē naturā illis dedit vt essent suoꝝ corpōꝝ forme subales: et eis naturaliter vniant p̄mo z p se vt forme: et ex cō sequenti vt motores. verū tamē non negamus q̄ anime separate in resurrectione habeāt actū vo luntatis elicitz q̄ velint et illis cōplaceat corpi bus reuniri. nō tñ ita q̄ talis actus sit causans reu nionem: sed quia est illam tantū modo concomi tans. vnde p concomitantiam dūtaxat sustineri posset dictum istoꝝ: quāuis non sit pprie dictum

nec tali modo loquendi cōmuniter est vtendum absq; determinatione apposita. vt dicatur q̄ ani me separate in resurrectione seipsas reuiniunt cor poribus per concomitantiaz: quia de ipsa earum reunionē quam solus deus sua potentia et bene placito facit: ille gaudent.

¶ Quarto Notandū est q̄ in resurre ctione corpōꝝ concurrūt quattuor actiones. put ex dictis sancti thome ac cipitur in hac dis. ar. 2. sub. ar. 3°. scilicet collectio cinerū et eorum preparatio ad reformationē cor poris humani: et ipa corpōꝝ reformatio ac orga nizatio: et vnio anime ad corp⁹ formatū et orga nizatum. p̄me due actiones vt cōmuniter ponit fient ministerio angeloz fm illud abathe. 2. 4. mittet filiushois angelos suos et congregabunt electos eius a quattuor vētis a sūmis celoꝝ vsq; ad terminos eoz. i. a quattuor climatib⁹ mūdi. s. oriente occidēte aequilone et austro. q̄ loca ponū tur pro quocūq; loco indeterminate vbi fuerint pulueres et cineres corpōꝝ mortuoz. mot⁹ autē localis quo angeli mouent corpa: non fit in instāti sed in tēpore siue discreto siue cōtinuo. put dictuz fuit in secūdo libro. vnde due actiones p̄mo enu merate in tēpore fiet nō in instāti: si instans pprie capiat p indiuisibili t̄pis. eo q̄ nō fiāt absq; motu locali q̄ saltē a creatura fieri non pōt nisi in tpe. si vero capiat min⁹ pprie p tpe breuissimo et imp ceptibili: posset dici q̄ predictae due actiones an geloz fient in instāti. fm quē moduz illud apli p̄ 2. cori. 15. in momēto in ictu oculi: pōt referrī etiaz ad actiones p̄dictas angeloz. due vero alie actio nes. s. formatio corpōꝝ et organizatio z vnio ani me ad corpa: fiet in resurrectione a solo deo. non enī illa duo fieri pōt ministerio āgeloz. nā imuta tio materie p formā: nō subest potētie angeloz nisi applicādo p motum locale actina passiuus. put augustin⁹ dicit. 3°. li. 6. tri. et deducit illd. S. Tho. in plurib⁹ locis vt. p̄. p. q. 91. ar. 2. et. q. 110. ar. 4. ad. 3°. et p̄tra gē. li. 3°. caplo. 103. ¶ Ergo pp̄uz actiuū i natura nō est qd̄ possit ex puluerib⁹ corpo rum p mortē resolutoz eadē numero corpa refoz mare et organizare. put deductū fuit i p̄mo nota bili: p̄his est q̄ angeli ex puluerib⁹ ab eis collectis refozmare et organizare nō pōt corpa hoiz mor tuoz. et multo min⁹ nec aias corpib⁹ ipis reunire q̄ sicut a solo deo creāt: ita z a solo deo pprijs cor porib⁹ vniant. de⁹ autē qz i resuscitatione mortuo rum et generaliter circa creaturas non agit ex ne cessitate nature sed per voluntatem: potest age re refoz mationem et organizationē corpōꝝ et in tēpore et in instāti. est enī huiuscemodi effect⁹

cui non repugnat fieri in tempore aut in instanti. vnio vero anime ad corpus si consideret ex parte anime: fieri non potest successive in tempore: sic intelligendo quod aliquid anime prius vnias corpori et aliquid post. quia cum nullum indiuisibile habeat partes: esse non potest secundum vnaz partem et non secundum aliam: sed aut totum est aut nihil est. anima autem secundum suam essentiam indiuisibilis est. unde et in corpore quod viuificat tota est in toto et tota est in quolibet eius parte. quaz obrem secundum rationem sue essentie vniri non potest corpori nisi tota vnietur. et per consequens repugnat anime quod eius vnio ad corpus quantu[m] est ex parte sui vnietur successive ac in tempore. non enim potest esse in motu vel actione successio ex parte mobilis aut passivi: nisi mobile habeat partem et partes secundum quas successio datur. verumtamen posset deus si vellet vnionem anime ad corpus facere successive et in tempore: hoc modo quod anima primo vniret tota vni membro vt capiti et postea vniret alteri membro tota. sed quia voluntatem dei et rationes diuine prudentie comprehendere non possumus: iudicare nos oportet de diuinis actionibus et effectibus secundum ea que nature reru[m] patiuntur. videmus autem quod in actionibus reru[m] naturalium trahitur mora temporis et maior vel minor secundum maiorem vel minorem resistantiam mobilis ad motum vel etiam ex parte medij. resistantia autem huiusmodi est propter aliquem defectum agentis. nam si agens esset summe potens: nec passum aut mobile nec etiam medium per quod fit motus sue actioni resistere posset. cum autem deo agenti ex nulla parte possit a creatura fieri resistantia cum sit infinite virtutis: iudicandum nobis est quod diuine actiones circa creaturas presertim ille in quibus agentia creata non comunicant: fiant in instanti non per successionem temporis. ac per hoc tenendum est quod in resurrectione reformatio et organizatio corporum et vnio animarum ad omnes partes suorum corporum: fiet diuina virtute et actione in instanti. et habet auctoritatem apostoli per 1 Corin. 15. dicentis. omnes quidem resurgemus in momento in ictu oculi. vbi secundum expositionem sancti thome in commento: ly in momento quod accipit magis proprie per instanti tempus quod est nunc: refertur ad organizationem corporum et ad vnionem animarum corporibus que fiunt a deo. quod vero dicit in ictu oculi: refertur ad collectionem puluerum et eorum dispositionem que per angelos fient in tempore imperceptibili. ictus enim oculi prout dicitur esse apertio palpebrarum: fit in tam breuissimo tempore quod quasi est imperceptibile.

Quinto Notandum est quod durandum ad argumenta que adducunt contra tertiam conclusionem que sunt originaliter scoti res-

pondeat dicentes ad primum quod non oportet motum localem fieri in instanti dato quod organizatio fiat in instanti. quia cum collectio puluerum fiat prius tempore ministerio angelorum: potest deus facere quod pulueres ex quibus corpora formantur sint eiusdem quantitatatis et figure cum corporibus formandis. et tunc non habebit locus argumentum: quia corpus formatum precise occupabit illum locum quem pulueres occupabant. vel dato quod corpus formatum sit maioris quantitatatis quam pulueres: potest dici quod deus annihilare poterit partes aeris circumstantis que sufficit per occupationem corporis formandi et illud est conuenientius dicere quam ponere motum localem fieri in instanti quia illud est possibile secundum omnes. motum autem fieri in instanti est simpliciter impossibile. similiter si corpus formatum sit maioris quantitatatis melius esset et possibile dicere quod locus ad modicum tempus maneret vacuus: quam quod partes aeris vicini illuc mouerentur in instanti. deus enim potest facere vacuum per vacuum dicitur vltimum continetis non habentis actu aliquod corpus concretum. sicut posset omnia annihilare que sunt infra celum remanente in sua figura. Posset etiam dici per aliquos quod rarefactio condensatio cum sint alterationes: possent fieri in instanti. ad rarefactionem enim sequitur maior quantitas que secundum istos de nouo generatur: et per condensationem sequitur minor que similiter de nouo generatur. et sic per subitam rarefactionem aut condensationem potest aer occupare maiorem vel minorem locum: et siccedere alteri vel implere locum alterius et non per motum localem. hec durandum. et vt nobis videtur prima responsio et tertia sunt magis verisimiles quam secunda. Potest etiam probabiliter dici quod quantumuis motus localis proprie dicitur per nullam virtutem possit fieri in instanti eo quod de ratione eius sit durationis successio: capiendum tamen translationem corporis de loco ad locum per mutationem secundum quod a motu distinguitur: fieri potest in instanti saltem virtute diuina. non enim repugnat contradictione quod fiat transitus de loco ad locum in instanti magis quam de forma ad formam. sed deus potest transmutare in instanti aliquid de forma ad formam vt album in nigrum et contra sine repugnantia contradictionis: nam et hoc potest natura in generatione reru[m] naturalium quia in eodem instanti fit transitus de forma in formam. simul enim et in instanti introducit in materia forma ignis et expellit formam aeris quia generatio vnus est corruptio alterius. ergo multo magis deus potest transire in instanti corpus de loco ad locum absque contradictione. imo et videtur quod huiusmodi translatio de facto fuerit in formatione corporis christi in utero virginis. quod vt communiter tenetur virtute spiritus sancti formatum fuit et organizatum ac animatum non in tempore sed in instanti. ex quo necessario sequitur quod subito in instanti

in instāti occupavit maiorē locū. qđ fieri nō potuit nisi corpus in eo existēs cederet corpori xp̄i trāsferēdo se in aliū locum in eodē instāti. alias dandū fuisset vbi vacuū vel p̄ aliquod tēpus fuissent duo corpora i eodē loco quod nullus scribētium dixit: qđuis t̄ hoc deo sit possibile. Secūdū hoc igitur p̄babiliter dici pōt ad argumētationē durandi qđ in resurrectione corporū: in eodem instāti in quo formā t̄ organizatur corp⁹ diuina virtute t̄ occupat maiorē locū qđ pulueres ex quib⁹ formā si maioris est quātitatis: corpus p̄existēs in ea parte quā occupat corpus organizatū simul t̄ i eodē instāti cedit illi trāsferendo se in aliū locū saltrē diuina virtute si naturaliter id fieri nō pōt: quod nobis quicqđ dicat durandus certum non est. nam s̄m p̄hos quib⁹ etiam theologicōsentiūt: quādo ex aere generatur ignis vel ex aqua aer: corpus generatū cū sit rari⁹ qđ illud ex quo fit: necessario occupat maiorē locum. oportet igitur qđ aliud corp⁹ in illa parte maiori p̄existēs: cedat illi t̄ trāsferatur vel s̄m totum vel s̄m partē in aliū locū in instāti tēporis. Probatur hoc. quia generatio fit in instāti: ita qđ aer vel ignis est generat⁹ in instanti t̄ per cōsequēs in eodē instāti est in loco sibi eq̄li alias in aliquo tēpore eēt corpus nō in loco qđ est absurdū. cum ergo locus sibi equalis sit maior qđ corpus ex quo generatus est: ex necessitate debet subintrare locum alterius corporis sibi p̄existētis nam locus ille nō erat vacuus. oportet igitur qđ tale corpus in ip̄o eodem instāti cedat corpori generato trāsferēdo se in aliū locū vel s̄m totum vel s̄m partē. alioquin vt supra dicebatur seq̄retur vnū e duobus: vel qđ detur vacuū quod p̄his est absonū: vel qđ duo corpora p̄ aliquā moram tēporis sint in eodē loco quod est impossibile absqđ diuino miraculo. non ē aut̄ probable qđ in omnibus eiusmodi generationibus naturalibus imisceat̄ diuinū miraculum. **C**Si vero quis obiiciat contra p̄missa qđ omnis mutatio ē terminus alicuius motus s̄m doctrinā philosophi t̄ etiā sc̄ti doctoris qđ nō videtur s̄m hanc respōsionē verificari: dicimus qđ immo verificat̄. nā in generatione ignis ex aere: acq̄sitiō maioris loci t̄ translatio corporis cedētis in aliū locum: est terminus motus alterationis qđ naturaliter p̄cedit generationē disponēs materiā ad formā intrōducendā. t̄ pari modo in resurrectione corporū ip̄a loci acq̄sitiō corporis organizati t̄ animati simul etiā t̄ trāsitus corporis illi cedētis: sunt termini mot⁹ localis quo misterio angeloz pulueres colliguntur et dispo-

nunt ad corporū reformationē et organizatiōnē. neq; est incōueniēs qđ duo termini sint vnus motus quādo vnus terminat p̄mo t̄ alius ex cōsequētī t̄ vnus terminat p̄pter aliū: p̄ illaz regulam topicā: quādo vnū p̄pter aliud: vtrobiz vnū. **C**Ad ea autē qđ durādus adducit ad p̄bādum motū locale nō posse fieri in instāti: dicimus qđ nō sunt ad p̄positū n̄m qđi p̄cedūt de alteratione et motu locali p̄prie dictis qđ sunt d̄ extremo in extremū p̄ mediū. nos aut̄ loq̄mur de eis s̄m qđ sunt qđam mutationes d̄ extremo ad extremū absqđ medio. non ē enī necessarium qđ in motu locali fiat trāsitus de loco ad locum p̄ mediū spacū. sicut patet de motu angeloz qđ possunt trāsire a loco in locū sine eo qđ mediū spacū transeāt p̄out dictū fuit in secūdo libro.

Quantum ad ar

ticulum quartū respōdēduz est obiectionib⁹ cōtra cōclusiones. **E**t qđ ē ad argumēta scoti p̄tra fundamētū prime cōclusionis patet respōlio ex his qđ dicta sunt in p̄o t̄ secūdo notabili. **C**Ad ea vero qđ secūdo loco arguit: ad p̄mum dicit qđ minor ē falsa. imo anima rationalis recipit vnita corpori aliquas p̄fectiōes quas non hēt separata a corpore: de quibus dictū est in tertio notabili. t̄ illa ip̄a cōmunicatio quā arguens cōcedit fieri p̄ aiām corpori: est qđā aie p̄fectio eo qđ naturaliter apta nata sit ad id cōmunicandū corpori: vt eē t̄ viuere et reliq; p̄fectio nes potētiaz t̄ opationuz aie. neq; valet simile qđ arguēs adducit d̄ causa efficiēte. qz talis causa efficiēs de qua verificatur dictuz arguētis: nō est ex sua natura ordinata ad cōmunicandū p̄fectionē suā effectui quē admodū est aia rōnalis. **C**Ad. 2^m. dicit qđ distinctio arguētis est ficticia. nam oppositū vtriusq; inclinationis ē habēti inclinationē violētum. non enim graui t̄m modo est violētum p̄uari grauitate: sed etiā est violētum impediri qđ deorsum nō moueat̄ vel etiā qđ sursum ferat̄. dictum aut̄ auicene parū valet qz naturalis anime appetitus nō solū est vt corpori coniungat̄ quocūq; modo vel quātacūq; mora: sed etiā vt corpori cōiūcta maneat in sempiternū. s̄m illud apli. 2°. Cori. 5°. nam t̄ qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauari eo qđ nolumus expoliari. s. a corpore sed sup̄estiri vt absorbeat̄ qđ mortale est a vita. **E**t cōfirmatur per id qđ dñs dicit in euāgelio mathei 26. pater mi si possibile ē trāseat a me calix iste. vbi interlinearis dicit. s. vt me nō moriēte mors

moriatur. Cōfirmatur secūdo rōne. quia mors
 non eēt penalis naturaliter nisi in aīa eēt appeti-
 tus naturalis ad manēdū cū corpore. ¶ Ad. 3^m
 dicitur q̄ assumptū est falsuz prout ex deductio-
 ne sc̄i thome optime apparet d̄ diuina prouidē-
 tia contra gē. li. 3°. ca. 64. 7. 75. 7. 76. 7. 77. 7.
 ca. 111. cū septē capitulis sequētibus. 7 de diuī-
 na iusticia p̄ penas 7 p̄mia ca. 140. cū septē ca-
 pitulis sequētibus. Itē. p̄. p. q. 22. de dei prouī-
 dentia. 7. q. 103. et de diuina iusticia. q. 21. Et in
 hoc. 4°. infradis. 46. 7 in plerisq̄ alijs locis. Et
 certe mirabile ē q̄ arguētū nō appareat ratio na-
 turalis ad probādū q̄ sit vnus rector hominū
 fm̄ leges iusticie retributiue et punitiue: ad q̄
 p̄bi fidei veritate carētes sola ductiratione na-
 turali plures inuenerunt rationes. sicut patet p̄
 p̄m. 12. metha. 7. 10. ethicoz. 7 in libro politi-
 coz. vnde salua pace eius dixerit: videtur q̄ affe-
 ctu tantūmodo contentiōnis nēdicā proteruie
 contra p̄nam conclusiōne argumēta sua cōfin-
 xerit. ¶ Ad argumēta aureoli contra secūda
 conclusiōne ad p̄mū circa id quod querit dici-
 mus q̄ vnio seu cōiunctio aīe ad corp⁹ fm̄ sc̄m
 thomā in pluribus locis et signāter dis. sequenti
 q. p̄. ar. p̄. sub. ar. 2°. ad. 2^m. p̄t dicere actionē
 7 passiōne et relationē. p̄t etiam significare inti-
 mā p̄sentialitatē aīe ad corpus vt arguēs dicit.
 tunc ad minorem dicimus q̄ est falsa quocumq̄
 modo dictoz capiatur vnio. 7 ad probatiōne
 de intima p̄sentialitate: dicitur q̄ similitudo nō
 valet. quia p̄sentialitas quā anima ex se p̄t effe-
 ctū habere post resurrectionē simul cū corpo-
 re ad aliud corpus in terra: est tūmodo p̄sentia-
 litas motoris quā habebit per dotē glorie. p̄-
 sentialitas autē aīe separate ad corpus propriū
 est non solum per modum motoris sed est etiā
 tāq̄ forme materie pprie. vñ sicut deductū fuit
 in tertio notabili: q̄uis anima propria volunta-
 te possit se et corpus suum mouere motu locali
 7 tamē vnire se corpori vt forma eius naturalis
 dando illi esse 7 vitā: non est per se in voluntate
 anime per aliquē eius actum elicitum: sed natu-
 raliter inest ei non effectiue sed formaliter. effe-
 ctū autē a principio agēte quod est deus. 7 de
 hoc latius dictum fuit in tertio notabili. Et per
 idē patet responsio ad confirmatiōne. quia p̄-
 sentialitas angeli est tantūmodo sicut motoris
 7 non sicut forme naturalis vel substāialis cor-
 poris 7 ideo non est simile. neq̄ valet probatio
 secūdi: quoniā animare 7 viuificare nō dicitur
 q̄ aīa proficere effectiue sed formaliter. ¶ Ad
 id quod secūdo loco arguit ad p̄mā ratio-

nē dicitur q̄ non aliud concludit nisi q̄ forma 7
 materia vnite habēt inter se quandā indiuisiōne
 quia sunt vnū in composito et in vno esse exi-
 stentie. sed ex hoc non sequitur q̄ non sibi inui-
 cē coniungantur. vnū enī quod formaliter di-
 cit indiuisiōnem: omne ens consequitur. sed non
 ideo abentibus remouentur vnitates quedam
 positīue. neq̄ ē omnino simile de partibus ligni
 prout arguēs putat. qz partes ligni sunt eiūsdē
 rationis 7 nature. materia vero 7 forma nō sunt
 vnūs nature sed diuersarū. 7 ideo magis pro-
 prie possunt dici inter se cōiuncta q̄ partes ligni
 q̄q̄ 7 ip̄e satis congrue dici possunt coniuncte.
 Ad secūdam ratiōne respōdetur consimiliter:
 nam siue compositum ex materia 7 forma sit ter-
 tia res ex illis resultans siue non sit tertia res: rō
 non probat propositum arguētis. nā ex ea non
 aliud concludit q̄ q̄ materia 7 forma vnite ha-
 beant in composito quandā vnitatis indiuisiō-
 nem. sed ex eo non sequitur q̄ non sit ibi vnitas
 positīua. imo omnis indiuisiō cū sit p̄uatiō re-
 quirat vnitatē positīuam in qua fundetur: alio-
 quin cum de se sit negatio: per seipsam subsiste-
 re non potest. ¶ Ad ea que hēricus inducit cō-
 tra eandē conclusiōne dicitur q̄ non militat cō-
 tra nos. non enī ex verbis eius accipi potest cla-
 re q̄ dicat animā posse se vnire corpori effectiue
 sed magis formaliter: cū dicat q̄ si non sit impe-
 dita possit se vnire corpori disposito: non volū-
 tarie nisi voluntate concomitante: sed naturali-
 ter quod 7 nos fm̄ doctrinam sancti thome te-
 nemus. in hoc tamē deficit q̄ dicit animā dare
 esse corpori mediante actione. hoc autē falsum
 est. quinimo anima non aliter dat esse q̄ info-
 mando 7 viuificando corpus formaliter: quod
 non est per actionē sed per formale efflu-
 xum. ¶ Ad p̄mū durandi contra tertiā con-
 clusiōnem patet responsio ex quinto notabili.
 ¶ Ad. 2^m. respondet ipse durandus q̄ argumē-
 tum procedit ex falso supposito. quia non ponī-
 mus vt argumētum supponit q̄ organizatio p̄-
 cedat tēpore vel natura: sed econuerso anima-
 tio ordine nature precedit organizationem. et
 subiectū eius est sola materia que prius fuit sub
 forma puluerum 7 postea efficitur sub anima et
 sic est ibi vera mutatio. hecille. et stat solutio in
 hoc quia p̄uatiō existentie anime in corpore: nō
 est simul cum organizatione sed precedit ipam
 in materia. ideo non est in eodem instanti cum
 animatione: q̄uis organizatio sit cum ea in eo-
 dē instanti. ¶ Ad argumentū durandi contra
 quartam conclusiōnez respondet sanctus tho-

mas in cōmento super epistolam primā ad the-
sa. ca. 4. lec. 2. q. ex auctoritate apostoli ab
arguēte inducta non accipitur q. mortui qui in
christo sunt resurgent prius q. illi qui reperient
vini. sed quod ex ea potest accipi est q. illi prius
resurgēt q. isti occurrant christo. ita q. ordo nō
ponatur resurrectionis ad resurrectionē: sed re-
surrectionis ad raptum vel ad occurrētiam. vn-
de apostolus non dicit: deinde nos qui viuimus
resurgemus. sed dicit: deinde nos qui viuimus
simul rapiemur cū illis in nubibus obuiā christo
in aera. quia enim poterat quis opinari q. veni-
te domino ad iudicium: illi qui pro tunc viui re-
perietur prius ei occurrant q. q. in christo mor-
tuis fuerant: ideo apostolus volens illā opinio-
nem excludere dicit q. tam viui qui tunc reperie-
tur q. qui mortuis fuerant: simul rapiemur in nu-
bibus obuiā christo. quod intelligendum est
viuis prius morientibus z simul cum alijs resur-
gentibus. Et hoc consonat dictis eiusdem apo-
stoli p. 1. Corin. 5. dicētis. omnes quidem resur-
gemus in momento in ictu oculi. Cum autem
ambrosius z augustinus dicunt q. qui tūc inue-
nientur viui in raptu morientur: raptus non ac-
cipitur pro raptu in nubibus: nam ante q. in nu-
bibus subleuentur illi qui viui reperientur: mo-
rientur in terra et resurgent simul cum alijs. sed
dicuntur in raptu morituri: quia rapti id est bre-
uissimo tēpore erunt mortui quia statim resur-
gent. Ad argumentū ante oppositum respon-
det sanctus thomas in hac distinctione articulo
tertio sub articulo tertio ad quartū: q. congre-
gatio cinerum que sine motu locali esse non po-
test: fiet ministerio angeloz. z ideo erit in tēpo-
re sed imperceptibili propter facilitatē operan-
di q. cōpetit angelis. z subintelligitur q. alia fiet
absq. motu locali vt organizatio corpoz z ani-
matio. z in hoc articulus terminatur.

Distinctio. xliiij.

Quæstio. q.
dragesimā q. r-
tā distinctionē
p. mo. q. r. v. r. u.
in resurrectione
animar. resumat
idē corp. n. u. m.
ro. q. d. p. u. s. h. u. i.
t. arguit q. n. o.
q. z. corp. h. u. m. a.
n. u. pericorup

tionē vsq. ad elemēta resoluit. s. z. ille partes ele-
mētoz in q. s. corp. h. u. m. a. n. u. m. resolutū est: nō con-
ueniūt cū corpore humano q. d. in ea resolutū ē
nisi i materia p. m. a. q. modo q. libet alie partes ele-
mētoz cū p. d. i. c. t. o. corpore p. u. e. n. i. u. t. si autē ex alijs
partib. elemētoz corp. formaret: nō diceretur
idē numero. ergo nec si ex illis partib. corp. re-
paret: erit idē numero. ¶ In oppositū arguit.
q. z. sicut dicit damascen. li. 4. resurrectionē ē ei.
q. d. cecidit secūda surrectio. s. z. hoc corp. q. d. nunc
gerim. p. morte cecidit. ergo idē numero resurget.
¶ In hac q. stione erūt q. t. u. o. z. articuli vt sup.

Quantum ad p.

Quāntum ad p.
mū articulū sit ista conclusio q. ad
idētitatē resurgētis exigit q. ha-
beat eādē materiā numero. ita
q. si aia petri formaret materiā
corporeis pauli: nō eēt idē petr. q. p. r. h. e. c. cōclu-
sio hētur ex dictis. S. Tho. in hac dis. q. p. ar. p.
sub. ar. p. z. 2. Et q. d. libet. 11. ar. 6.

Quantum ad se.

Quāntum ad se.
cundū articulū arguit cōtra cō-
clusionē cōtra quā arguit durā-
tus dices q. cuiūq. materie aia
vniat in resurrectione ex quo ē
eadē forma s. m. n. u. m. e. z. p. s. e. q. u. e. s. erit idē petr.
s. m. n. u. m. e. q. d. p. b. a. t. p. m. o. sic ex natura materie
s. m. p. h. m. 7. metha. materia s. m. se nec ē q. d. neq.
quātū neq. q. le nec aliud p. d. i. c. a. m. e. t. o. z. nec tñ est
nihil nec negatio nec p. u. a. t. i. o. sed ē tñ pura potē-
tia susceptiua formaz corporealiū z p. u. a. t. i. o. n. u. m. z
ideo dicit beat. augustin. 12. cōfessionū q. ma-
teria nec ē corp. nec forma nec aliqd. s. se forma-
tū z sic est. p. p. r. i. e. nihil: z tñ nō est nihil s. z. est aliqd.
in forme receptiū oīum formaz. z comētatoz s.
suba. o. z. bis dicit q. materia subatur. p. posse. ex q.

patet q̄ ad intrinsecā naturā materie nulla actualitas oīo ptinet sed pura potētialitas ad recipiēdū quācūq; actualitatē in materia possibilē recipi. ex hoc arguitur sic. quādo aliqd nullā diuersitatē hēt ex se: sed oportet q̄ quā hēt vel habere pōt trahat ex alio. s. ex forma sibi idita et ex dāte forma; ex vno formaliter et ex alio effectiue. ergo materia debet iudicari eadē vel diuersa solū ex forma sibi indita. existiēte ergo eadē forma oīnis materia sibi vnita nūc et p̄us: debet iudicari eadē. si autē hec: et cōpositū. maior de se manifesta ē. minor. p̄bat ex natura materie q̄ est q̄ materia sit pura potētia vt statū dictū est. qz ex quo materia est pura potētia: d̄ se nō hēt aliqd esse s̄ solū posse eē: sed totū suū esse ē a forma et p̄ cōsequēs idētitas et diuersitas: cum ab eodē habeat quod libet eē et esse vnū in se et diuersum ab alio. materia ergo cū de se nullā habeat entitatē sed solū potētia ad entitatē: ex se non hēt aliquā diuersitatē sed solū potētiam ad diuersitatē. et hoc est quod dicit cōmētator sup. 2.º. metha. q̄ in fundamentū nature nihil est distinctū. vocat autē fundamentū nature materiā primā. et patet minor. sequitur ergo conclusio. ¶ 2.º. sic. nisi tota vnitas materie et cōpositi eēt a forma: tūc aīal qd nutritur post conuersionē alimēti nō esset simpliciter idē qd prius et quo ad eētia. cōsequēs est falsus ergo et antecedēs. falsitas cōsequētis patet p̄ da mascenum. li. 4.º. ca. 5.º. vbi dicit q̄ panis et vinum et aqua: in corpus et sanguinem comedētis trāsmutant: nec tamē fit aliud corpus q̄ p̄mo. et idē videtur sentire aristoteles primo de generatione. est etiaz ad hoc ratio: qz si aīal esset aliud eētialiter post nutrimentū q̄ ante: aut eēt fin totum aut fin partē. non fin se totū vt de se patet. tūc enī in oī nutritione eēt noua generatio quod est falsum. nec fin partē: qz aut fin formā aut fin materiā. non fin formam: qz vt dicitur p̄º de gene. in hoc differt nutritio a generatione q̄ in nutritione nō accipit materia noua forma q̄ prius non fuit: sed fit solū sub forma q̄ prius extitit. in generatione autē accipit materia nouam formam q̄ omnino nō fuit. nec fin materiā quia aut fin totum aut fin partē. non fin totū quia materia animalis preexistēs: non simul tota abijcitur et alia totaliter noua inducitur vt de se patet. nec fin partē: quia materia non hēt de se partē et partē in essentia sua circumscrip̄ta partialitate quātitatina de qua nō loquimur. ergo idē animal penitus quo ad substātiā in toto et in parte est ante nutritionē et post. et sic patet falsitas consequētis. probatio consequētis. quia p̄

nutritionē forma animalis fit de nouo in materia alimēti q̄ si de se haberet aliquam vnitatē p̄ter illā quam hēt a forma: tunc materia post nutritionē differret a materia ante nutritionē sicut differt totum a parte. et p̄ consequēs esset aliud animal saltezin parte. patet ergo q̄ materia de se nullam habet idētitatē aut diuersitatem nisi quam habet a forma. et sic manēte eadem forma erit eadem materia vnde cūq; veniat et p̄ consequēs idē cōpositum. ¶ 3.º. arguit. quia rationes partis opposite non procedūt. arguunt enim sic quidam dicētes q̄ si anima petri vniret materie non quam hic habuit sed illi quam paulus habuit: non eēt homo idē numero simpliciter. quia variato vno de illis q̄ sunt de necessitate ad vnitatē cōpositi: variatur cōpositum. sed sic est hic. ergo et c. maior ab omnibus conceditur. probatio minoris quo ad illaz partē q̄. s. vnitas cōpositi depēdet non solum ex forma sed ex forma simul et materia. quia ab illo habet aliquid vnitatē a quo entitatē. sed cōpositum habet entitatē essentialē non solum a forma sed a forma et materia simul: alias tota eētitas et eētia hominis eēt in anima separata. ergo et vnitas eētialē. Item probatio q̄ materia non sit vna vnitate sue eētie que est potētia a forma. quia vnum conuertitur cum ente. vnde sicut in materia ē triplex entitas: sic et triplex vnitas. est enim in materia prima potentia quedam a solo deo effectiue et a nullo alio quomodo cūq;. se cūdo participat a forma eē actuale. tertio a quātitate eē extēsum. p̄º debetur vnitas substantialis potētialis. secundo vnitas substantialis actualis. tertio vnitas accidētalis que est principium numeri. modo ista vltima numeratur numero quantitatis cuius est effectus formalis. ita q̄ illi qui dicunt q̄ in augmēto tota quātitas preexistēs corrumpitur et noua generatur: nō possunt saluare q̄ sit idē quantū puer et senex licet sit idē homo. et similiter s̄i corpore christi viuo et mortuo resuscitato non esset eadē quantitas numero: non eēt idē quantum numero. sed quo ad se cūdum est vnitas actualis substantialis a forma substantiali. vnde ista est tota a forma substantiali et sola sicut prima a forma accidētali. tertia est vnitas potētialis quam habet a se nō ab alio formaliter sicut nec entitatē. verbi gratia. in generato et corrupto est vna materia numero numero sitate eētiali potētiali non actuali nec accidētali. hanc rationē alij deducunt aliter dicētes sic. ab eodē habet aliquid vnitatē et entitatē in se et distinctionē ab alio. sed materia hēt enti-

ratē essentialēz non a forma nec p formam licet nō sit forma. ergo habet vnitatē in se et distinctio nē ab alio non a forma nec p formam. non ergo habet materia totā vnitatē et distinctio nē a forma sicut supponūt priores rationes. Probatur minor tripliciter. p^o qz materia est ingenerabilis et incorruptibilis vt dicit p^o. phy. sed nulla entitas q̄ sit in materia p formaz vel a forma ē ingenerabilis et incorruptibilis cum p generationēz acquiratur et p corruptionē amittatur. ergo et c. Itē secundo realis cōpositio ē ad minus duoz realiter differentium. sed materia et forma faciunt compositionē eēntialē vel realē. ergo sunt duo realiter distincta. quod non eēt nisi materia fm se haberet aliquā realē vnitatē preter illam quā habet a forma. Itē tertio subiectum manet idē sub vtroqz termino transmutationis. sed materia est subiectum transmutationis q̄ est a forma in formā. ergo eadē est materia sub diuersis formis. quod nō posset eē si materia haberet totāz vnitatē suam a forma. Sed q̄ iste rationes non cōcludāt patet. qz cū materia d se sit in pura potētia ad eē: ex tali entitate cōpetit ei duplex distinctio. vna qua distinguitur a puro nō ente p hoc q̄ ipa ē aliquo modo ens. alia qua distinguit ab actu p hoc q̄ ipa est potētia. et d hac duplici distinctioe pcedit ratio q̄ probat q̄ materia hēt aliquam entitatē et vnitatē in se p quam est ingenerata et incorruptibilis et alia a forma realit et subiectū trāsmutationis q̄ est a forma in formam. et ad hoc sufficit entitas potentialis solū et vnitatis proportionabiliter ei correspondēs. sed de hac nō loq̄mur: sed solū querim^{us} de distinctioe materie a materia et eius vnitatis. talē autē distinctio nē: impossibile est inuenire in materia fm se cuius omnis materia sit pura potētia tātū. et p hoc vna non potest distingui ab alia fm cōmūnerationē potētie cum in hac conueniāt: sed fm numeralē distinctio nē potētie a potētia. qz numerus eoz q̄ sunt vnius rationis: supponit actualitatē eoz seu entitatē actualē eozū qua numerātur si sunt actu plura. si autē solū possunt esse et nondū sunt possunt quidē plura esse fm numez sed nondū sunt. cū ergo materia non hēat aliquam entitatē actualē fm se sed omnē quam hēt habeat p formam et a forma: psequēs est q̄ fm se non pōt habere aliquē numerū quo distinguatur actu ab alia materia. Si autē aliquis diceret q̄ tota distinctio numeralis ē quidē p formam vel a forma se solū q̄tum ad fieri nō aut q̄tum ad conseruari ac p hoc materia q̄ est facta p formā diuersa numero a quacūqz alia materia: semp remanet alia

nec recipit aliam vnitatē numeralē sub quacūqz forma fiat de nouo sed semp retinet pexistētē et sic non oportet q̄ materia q̄ sit sub alia forma sit eadē numero cum omni materia q̄ prius fuit sub eadē: dicēdum q̄ non valet. quia licet in causis efficiētibus aliquid possit esse causa in fieri et non in conseruari: non tamen in causis formalibus. nihil enīz pōt eē albū sine albedine. cū ergo forma sit causa entitatis et vnitatis materie p quā vna distinguitur ab alia nō efficiēs sed formalis impossibile est talē distinctio nē fieri vel cōseruari sine forma. patet ergo q̄ remanēte eadem forma fm numerum: quēcūqz materia adueniat et vnde cūqz: est idē homo fm numerum propter hoc q̄ tota vnitatis actualis cuiuscūqz rei ē a forma. ¶ 4°. arguit. quia fm hanc viam euadunt multedifficultates q̄ sunt circa materiam resurrectionis. sicut est illa de costa ad e d qua formatū est corpus mulieris vt dicitur gene. 2°. et illa qua queritur si aliqs homo nutritur ex carnis alterius hominis et de supfluo alimēti generetur alius homo in quo illorum talia resurgēt. fm enīz ea que dicta sunt prius: non differt q̄tum ad vnitatē numeralē resurgētis in quo talis materia resurgat cum ipsa de se nullam habeat vnitatē aut pluralitatē: sed omnia ista competunt ei p formam que si est eadē: totum cōpositum erit idē. hec durandus. ¶ Contra eandē conclusionē arguit ioannes de neapoli. 2°. quodlibet. q. 6. vbi sic dicit. si anima petri vniretur materie pauli vel lapidis: eēt idē petrus numero qui fuit. quod pōt sic probari. existēte eadē forma numero et eadē materia: est idē cōpositum numero. s; sic ē in proposito. ergo et cetera. maior patet de se. quia sicut entitas realis compositi depēdet extrinsece et eēntialiter ex sola entitate materie et forme: sic et vnitatis numeralis ex vnitatis numerali. minor etiam q̄tum ad vnam partēz supponitur. s. q̄ sit eadē forma: sed q̄ ad aliam declaratur. Ad cuius enidētiam sciēdum est q̄ duplex vnitatis attribuitur materie. s. intrinseca et eēntialis: et alia extrinseca. sed prima ē potētia q̄dam de genere substantie. et q̄ ad talem vnitatē dicitur eē vna materia omnīū generabilium et corruptibilium seu inuicē trāsmutabilium vt patet in primo de generatione. et alia est supueniens. s. vnitatis actualis et hec est etiā duplex. quia quedā est substāntialis quam. s. habet a forma substāntiali ratione cuius dicitur eē vna materia in vno cōposito. et quedā est actualis accidentalis quaz hēt a quantitate dūmēsiua fm quā dicitur eē materia generati et corrupti qz forme

earum succedunt sibi in eadē parte materie. materia autem partialitate hēt a quantitate dimēsiua. sed constat q̄ si anima petri vniretur materie lapidis vel pauli: esset eadē materia q̄ prius exiit sub forma petri cum p̄sistēte primo modo identitatis ⁊ secundo. Ad vnitate autem numeralē cōpositi: iste due vnitates materie sufficiunt nec requiritur tertia. quod probatur dupliciter. Primo quia plures partes materie quantitatiue distincte possunt concurrere ⁊ de facto concurrūt ad vnum numero vt patet de diuersis partibus materie elementorum concurrentibus ad generationem mixti quod est vnum numero: ⁊ d̄ materia cibi ⁊ cibati que post nutritio nē sunt in nutritio quod est vnum numero. Secundo quia si aliqua mulier de carnibus humanis nutritur sic q̄ materia fetus fuisset sub forma substāiali alterius hominis ⁊ tandē proles continue de humanis carnibus vesceretur: constat q̄ in resurrectione finali materia talis proles esset sub formis illorum hominū quorum carnibus talis proles nutrita fuisset ⁊ mater eius pasta. ⁊ per consequēs sub forma talis proles esset alia materia isto modo ab ea q̄ prius fuit sub eadem forma. ⁊ tamen talis esset idē homo in numero qui prius fuit propter vnitate numeralē forme substantialis ⁊ propter vnitate materie numeralē primam ⁊ secundam de tribus predictis q̄uis deesset tertia. ergo predictae due sufficiunt ad vnitate numeralē compositi nec requiritur tertia. per quod etiam patet conclusio principalis. q̄ si anima alicuius hominis desineret eē in tota sua materia ⁊ d̄ nouo vniretur toti alicui alteri materie: eēt idem homo numero qui fuit. C. 2.º. principaliter. quia hanc secundā conclusionē cum predicta secunda ratione expresse ponit augustinus. 2. 2. d̄ ciuitate dei. ca.º. 20. vbi agens de resurrectione finali querit de illis qui vescuntur carnib⁹ humanis sub qua forma resurgēt: ⁊ respondet q̄ sub forma illorum quorum fuerunt ille carnes: et materiam in tali homine deus aliunde supplebit. et nihilominus erit idē homo numero qui fuit. vnde dicit sic. q̄ ritur cum caro hominis mortui etiam si sit viuentis caro: cui potius eorum in resurrectione reddatur vt potest quispiam cōfectus fame atq; cōpulsus vescatur cadaueribus hominum. ⁊ subdit responsionem paucis interpositis. reddetur caro illi homini cuius caro humana p̄m̄it⁹ esse cepit sua. illi vero quez fames exinanīuit: ab eo qui p̄t etiam exalata reuocare reddetur. ⁊ subdit quod ē ad propositum. quāuis et si omnib⁹

perisset modis nec vlla eius materies i vllis nature latebris remansisset: vnde vellet eam repararet omnipotens. C. 3.º. quia hec esse videtur sentētia iōānis baptiste abathe. 3.º. potēs ē de⁹ de lapidibus istis suscitare filios abzabe. ex quo videtur q̄ anime filiorum abzabe qui iā mortui erant: possent vniri materie lapidis ⁊ essent nihilominus idē filij abzabe qui fuerant. vnde dicit hieronimus sup matheum predicta verba exponēs. in quo dei indicat potētiam vt qui d̄ nihilo cuncta fecerat: possit ⁊ de saxis durissimis populum procreare. prima enim sunt rudimēta fidei credere deū posse quicq; velit. hec iōānes.

Quantum ad ar

ticulum tertiu⁹ primo notandū est q̄ vt latius deductū fuit. 3.º. dist. secundū libri. q. p.º. cōmunicatio materie q̄ est pei⁹ plurificationē sub multis formis et in multis indiuiduis nō fit nisi pei⁹ diuisionē quaz materia non habet a se sed a quātitate prout p̄bus inquit p.º. p̄by. materia enim prima de se circumscrip̄ta quātitate: vna numero est omniū generabiliū ⁊ corruptibiliū. fit autē plures numero p̄ quantitatem per quam habet extēsiōnē ⁊ diuisionē. vnde materia p̄ quantitātē habet q̄ sit principium pluralitatis indiuiduorum ⁊ indiuiduationis cuiuslibet fm q̄ indiuiduum ē hoc aliquid ad sensum demonstrabile distinctū loco ⁊ positione ac figura a quocūq; alio sue speciei. ac p̄ hoc a quantitate primo et deinde ab alijs accidentibus q̄ consequuntur ⁊ fundātur in quātitate: hēt q̄ sit materia propria. i. indiuiduata huius ⁊ illius. materia autē sic plurificata ⁊ indiuiduata simul etiaz quia hēt rationē primi subiecti qd̄ in alio non recipit: ē primū principiu⁹ indiuiduationis formarum vt expresse dicit. S. D. p.º. q. 75. ar. 5. in. cor. vt enī ipse docet in pluribus locis: forma receptibilis in materia q̄m̄ est d̄ se comunicabilis est multis fm eandē rationē. ⁊ inde ē q̄ quia species rerum ē principaliter a forma: ideo vna species comunicabilis est pluribus indiuiduis. plures enim homines vnus tātū modo sunt sp̄ci. ⁊ iterū. pprietates q̄ per se cōsequūtur formā: sūt pluribus indiuiduis cōmunicabiles quē admodū risibile ⁊ disciplinabile sunt. pprietates omnibus hominibus communes. indiuiduatio autē ⁊ incōmunicabilitas forme ⁊ formarum multiplicatio ac diuersitas fm numerū prouenit ex parte materie ⁊ ex parte materialiu⁹ proprietatū. et hinc ē q̄ oēs aie q̄tū est de se sunt eq̄les p̄fectio-

ne specifica. sunt autē incōles fm pfectiones indiuiduales ex parte corporum in quibus recipiuntur et in quibus indiuiduantur et multiplicantur prout ostensum fuit libro secundo dis. 32^a. vnde proprie loquēdo materia non habet a forma indiuiduationē et q̄ sit hec sed magis ecōtra

¶ Neq̄ obstat dictis quod. S. Tho. dicit. p^o. p. q. 7. ar. p^o. in. cor. q̄ materia quodāmodo finit p̄ formam inq̄tum materia anteq̄ recipiat formā est in potētia ad multas formas: sed cum recipit vnam: terminatur p̄ illam. forma vero finitur p̄ materiam inq̄m forma in se considerata cōmunis ē ad multa. sed p̄ hoc q̄ recipitur in materia: sit forma determinate huius rei. nā finitatio seu terminatio materie p̄ formā non est per modum indiuiduationis sed p̄ modum pfectionis inq̄tū p̄ formā eius potētia reducitur ad actum: et de indeterminata ad plures formas: sit determinata ad vnā formā. nō q̄ fiat de vniuersali particularis seu indiuidua: nā materia et eius potētia ex se est vna numero omnium generabilium et corruptibilium. itaq̄ vna numero existēs: est indeterminata ad plures formas et multis plurificabilis: quēadmodū limus terre vni^o numero existens est cōmunicabilis et plurificabilis in multa vasa. qz enī cōmunitas materie ad plura materialia ē realis: cōpatit̄ secū indiuiduationē materie. nā indiuiduatio nō repugnat cōmunitati s̄ vniuersalitati. vna enī ciuitas nūero et vna possessio: ē cōmunis plurib^o. finitatio vero et terminatio forme p̄ materiam: est p̄ modū indiuiduationis. qz forma q̄ de se ē cois et vniuersalis ad plura indiuidua: p̄ hoc q̄ recipit̄ in materia indiuiduat̄ et est ppria forma indiuidui distincta nūero a forma ppria alteri^o indiuidui.

¶ Aduertēduz tñ q̄ qz aī humane sunt a solo deo p̄ creationē et a deo infundūtur corporib^o: ideo indiuiduatio aīaz humanaz nō solum ē a corporib^o q̄ sūt eaz. pprie materie: sed ē p̄cipaliter a deo q̄ diuersas aīas numero diuersis numero corporibus deputat: et hāc infūdūt huic corpori et illā illi put accipi pōt ex dictis. S. Tho. cōtra gē. li. 2. ca. 81. et magis plane in responsionibus ad articulos cētum et octo magistrī iōānis de vercellis ar^o vltimo.

¶ Ex quib^o inferimus falsam eē opinionē et absq̄ fundamēto dicētū materiam a forma tñ modo habere vnitatē et pluralitatē et idētitatē aut diuersitatē. p̄bat̄ hoc ex p̄missis qm̄ dictū istoz. p̄cedit ex falso fundamēto. s. q̄ materia hēat indiuiduationē et idētitatē aut diuersitatē a forma p̄ se. hoc aut̄ falsuz est sicut ex supradictis fuit deductū.

¶ Secundo Notandū est q̄ licet forma subalis adueniat materie nude nullā formā. s. habēt nec substantialē nec accidētālē: non tñ phisice loquēdo aduenit materie se habēt fm totā sue potentie capacitatē indifferēter ad omnes formas. Ad cuius intellectū considerādū est q̄ p̄ motū p̄cedentē introductionē forme: materia disponebatur ad certā et determinatam formam quā in termino motus recipit. inter motuz aut̄ et eius terminum: nulluz cadit mediū forme vel durationis. nec inter tempus alterationis et instans generationis ad quod terminatur. vnde non est dandū tēpus aut instans temporis inter vltimaz dispositionez materie et introductionem forme in quo materia sit indifferēs ad omnes formas ita vt causalitas q̄ualitatū et dispositionum que per totum tēpus alterationis disponunt ad forme substantialis introductionē: attingat tanq̄ eius terminum ipsam forme introductionem et vniōnē cum materia q̄ sit in instāti quod terminat motum alterationis p̄cedētis: q̄uis nō semper attingat ad ipam forme substātiā producēdaz. Neq̄ obstat q̄ forma aduenit materie nude ab omi alia forma et dispositione. qz talis denudatio materie nō nisi p̄ introductionē forme cōplet. forma enī sua introductione: simul et materiam informat et a p̄cedētib^o forma et dispositionib^o expoliat. ac p̄ hoc ipsam materiam nudā attingit et replet vt nulluz tēpus vel instans tēporis dari possit in quo materia nō hēat vel dispositiones ad formā: vel ipaz formā. et propterea phis dicit q̄ corruptio vnius est generatio alterius. quia. s. ipa corruptio p̄cedētis forme: nō nisi generatione et introductione aduenētis forme p̄ficiatur. vñ p̄cedētes dispositiones necessitat̄ et vt ita loquar trahūt nouā formam. ac p̄ hoc ipa forma nō aduenit materie indifferēti sed determinate et disposite. i. q̄ immediate ante instans introductionis forme fuit disposita ad ipsius forme receptionē. itaq̄ vtrūq̄ vere dici potest et q̄ forma substantialis vni^o et aduenit materie nude ab oī forma substantiali vel accidētali qz. s. in ipsa forme vniōne materia expoliatur oī forma substantiali et accidentalī quā prius habuerat. et q̄ aduenit et vnitur materie disposite ea. s. ratione quia tali materie vnitur q̄ immediate ante instans vniōnis disposita erat ad talis forme receptionē. ita q̄ nullum tēpus aut instans temporis p̄cessit immediate forme introductionem in quo materia non fuisset disposita ad illam recipēdaz et in quo ad ipsius introductionē non necessita-

ret cursu et ordine nature. sicut autem materia dicitur disposita modo predicto ad recipiendam formam subalem quia agens intendit: ita et disposita ad recipiendum ex consequenti simul cum forma quantitate et qualitates et generaliter dispositiones quibus fit propria materia et proprium subiectum forme denuo introducte. ipse enim dispositiones precedentes que disponebant materiam ad forme subalem introductionem: simul disponebant ex consequenti materiam ad recipiendum cum forma dispositiones conuenientes forme: quibus materia esset propria ipsius materia. Et ut ista melius capiatur proponamus sub exemplo que in generatione ignis ex aere: ignis generans agit in aere alterando ipsum inducens in eo caliditatem et alias ignis qualitates: simul et minus et gradatim corruptes aeris qualitates disponendo materiam aeris ad recipiendum formam ignis subalem. tandem qualitates ignis virtute ignis agens intendit ut intenditur: ut per earum actionem necessario corruptas aeris forma et inducatur forma ignis substantialis inductis simul cum forma qualitatibus igni congruentibus: corruptis tamen prius natura simul cum forma aeris et in eodem instanti qualitatibus igneis disponentibus in toto tempore alterationis. qualitates autem iste precedentes et disponentes: sunt eiusdem speciei cum qualitatibus inductis cum igne generato: sed sunt alie ab eis numero. et quibus sint dispositiones non repugnantes forme ignis generati: corruptuntur tamen in eius aduentum per corruptionem subiecti quod erat aer. accidentia namque dupliciter corruptuntur. et actione contrarij: et corruptione subiecti. differunt autem iste dispositiones cum forma inducte: a primis dispositionibus disponentibus sicut perfectum et imperfectum. prime enim sunt imperfecte unde et compatiuntur secum in eodem subiecto aliam formam ut aeris: quam tales dispositiones cum noua forma subsequentes non compatiuntur. differunt preterea quia prime dispositiones dicitur esse dispositiones quantum ad fieri tamen modo forme introducende: eo que sine illis naturaliter non fiet introductio forme in materia. disponunt enim preparando materiam ad receptionem forme. subsequentes vero sunt eius dispositiones quantum ad esse: quia per eas secundum cursum nature forma introducta habet esse in materia: et ipsis corruptis forma desinit esse in materia. rursus prime dispositiones possunt dici medie inter materiam et formam quia ad earum unionem disponunt et quasi mediant quia precedunt in materia formam introducendam. dispositiones vero aduenientes cum forma: sunt posteriores in materia ipsa forma. unde non intelliguntur ut me-

die inter materiam et formam: immo magis forma est media inter ipsas et materiam. nam introducta forma prius natura: subsequuntur ipse dispositiones in materia. Et de istis secundis dispositionibus verificatur quod sanctus thomas dicit in pluribus locis que forma non unum materie per aliquod medium. ac per hoc que nec anima unum corpori mediatis dispositionibus accidentibus. sicut patet. prima. p. q. 76. ar. 6. Et de spiritualibus creaturis ar. 3. Item in. q. de anima. ar. 9. nam de primis dispositionibus quantum ad fieri: ipse doctor sanctus tenet que predicte medie inter materiam et formam. unde contra gen. li. 2. ca. 71. postquam deduxit que anima non unum corpori per medium nec uniuersaliter forma materie subiugit. potest tamen dici aliquid esse medium inter animam et corpus et si non in essendo: tamen in mouendo et in via generationis. in mouendo quidem que in motu quo anima mouet corpus: est quodammodo mobile et motus. anima enim omnes operationes suas efficit per suas potentias. unde mediante potentia mouet corpus et adhuc membra mediante spiritu et ulterius unum organum mediante alio organo. in via autem generationis: dispositiones ad formam precedunt formam in materia: quibus sint posteriores in essendo. unum et dispositiones corporis quibus fit proprium perfectibile talis forme: hoc modo possunt dici medie inter animam et corpus. hec ille. Quod autem dicit dispositiones ad formam precedunt formam in materia quibus sint posteriores in essendo debet intelligi non quasi eodem numero sint dispositiones que precedunt et dispositiones posteriores in essendo: sed que sunt eodem specie et differunt ut primus est sicut perfectum et imperfectum. De ipsis etiam dispositionibus precedentibus intelligitur quod dicit. prima. p. q. 48. ar. 4. que habilitas materie ad recipiendum formam: est per dispositiones quibus materia preparatur ad actum. que quanto magis multiplicans: tanto magis est habilior ad formam. **E**x supradictis inferimus ad propositum nostre questionis que per actionem agentis et per dispositiones quibus materia disponitur ad recipiendum formam subalem: fit materia propria susceptibile et propria materia talis forme: et non simpliciter neque primo per formam ipsam. ac per hoc dicimus que corpus hominis ab agente mediatis dispositionibus habet que sit propria materia et proprium subiectum anime rationalis: et non primo aut simpliciter ab anima rationali. et per consequens nec que hoc corpus sit idem vel diuersum illi. contra opinionem quorundam dicentium que a sola anima et ab agente habet corpus humanum que sit idem vel diuersum alteri. ita que si anima petri in resurrectione communi refu-

mat corpus qđ fuit pauli: erit illud idē corpus nu-
mero quod fuerat ante mortē ipsius petri. certe
istoz opinio qđ ad radicē est falsa. put ex premis-
sis fuit deductus. ac p hoc quod ex ea inferunt de
anima et corpe humano nō habet veritatē et ca-
sus est impossibilis. put. S. Tho. pbat contragē.
li. 2. caplo. 73. et est eius pbatio. qm̄ q̄ est ppo-
tio aie hois ad corp^o hois: eadem est. ppo-
tio aie hois ad corpus hois huius. vñ sicut impossi-
bile est q̄ aia hois ingrediat aliud corpus qđ hois
sicut q̄ aia canis ingrediat corpus lupi: ita nō est
possibile aiam huius hois ingredi aliud corpus qđ
istius hois. ad motiū aītilloz. s. q̄ ab eo habet
res vnitatem a quo habet esse: dicitur in solutio-
nibus argumentozum.

Tertio Notandū est q̄ qz vnum et
ens cōuertit̄ et vnū quodq̄
intantū est vnū in qđ est ens. put p̄s dicit. 4. me-
tha. ideo sicut in materia considerat̄ triplex enti-
tas: ita et cōsiderat̄ triplex vnitās. considerat̄ enī
in materia quedā entitas potentialis quātū ad
id quod est in se: quia est qđaz potētia a deo crea-
ta in ordine ad formā subalez: non ad hāc vel ad
illā determinate tanqđ ad p̄zius ipsius actum. et
hanc entitatē consequit̄ vnitās quedā realis qua
omniū generabiliū et corruptibiliū dicit̄ esse vna
numero materia. Alia entitas cōsiderat̄ in mate-
ria actualis quā habet a forma qua in formā f̄m
q̄ p̄ eam actu existit in rerū natura. et hāc entita-
tem cōsequit̄ in materia vnitās quā specificā nō
directe sed p̄ reductionē. forma enim ex p̄zia rō-
ne habet q̄ sit cōstitutiuā speciei. vnde per hoc q̄
aduenit materie ipsam in formans: constituit for-
maliter compositū in determinata specie ad quā
reductiue pertinet materia: eo q̄ partes ad sp̄m
totius pertinent per reductionem non directe qz
per se et directe non reponit̄ in genere vel specie
nisi quod habet rōnem totī. vnde talis entitas
et vnitās magis p̄zie conuenit materie ex rōne
compositi qđ ex rōne forme: quāuis quodā modo
forma sit causa. Alia entitas considerat̄ in mate-
ria actualis sed accidētalis qua dicit̄ esse extensa
et dimēsonata: quā habet a quātitate f̄m quam
materia dicit̄ esse magna vel parua. et hāc entita-
tem consequit̄ in materia vnitās numeralis. Et
qm̄ p hoc q̄ aliquid est vnū: habet q̄ sit in se indi-
uisum et distinctū ab aliquo alio: ideo f̄m quālibz
harū vnitātū vna materia dici pōt̄ distincta ab al-
lia. p̄ primā nāqz vnitatē distinguit̄ materia p̄ma
generabiliū et corruptibiliū a materia corporum
celestiū. nā sicut dictū est: p̄ma vnitās consequit̄ ma-
teriā f̄m p̄ziā rōnē in qđ est potētia. Qz ergo

alterius rōnis est potētia materie generabiliū et
corruptibiliū a potētia materie corporū celestiuū
qz illa est potētia ad esse ista vero est potētia t̄m-
modo ad vbi: ideo f̄m primā vnitatē accipit̄ di-
stinctio materie vtrozūqz corporū. Secūdu vero
tertiā vnitatē accipit̄ distinctio vni^o materie signa-
te vel indiuidualis ab alia. distinguit̄ enī materia
huius indiuidū a materia alteri^o indiuidū etiaz si
sint eiusdē speciei: p hoc q̄ materia hui^o habet aliā
numero quātitatē et extēsiōnē et figurā ac sitū et
sic de ceteris. p̄zietatibus q̄ f̄m quātitatē dicunt̄
vel in ea fundant̄: a quātitate et ceteris condicio-
nibus quibus materia alteri^o indiuidū est signata et
indiuiduata. Secūdu vero vnitatē secundā quā
materia hēt suo modo p̄ formā: non p̄zie et dire-
cte accipit̄ distinctio materie a materia: sicut nec
p̄pe et directe materia dī vna f̄m illam vnitatē
sed reductiue t̄m modo. vñ non est in vsu philoso-
phoz saltē magne auctoritatis dicere q̄ vna ma-
teria in generabilibus et corruptibilibus differat
specie ab alia materia: sed t̄m modo primo et ter-
tio modis reperit̄ apud p̄bato s phos et maxime
apud aristotelē cui^o p̄ fisica doctrina verior et p̄-
babilior habet: q̄ vna materia distinguit̄ ab alia.
Unde. S. Tho. in. q. de sp̄ia. crea. ar. 8. in cor. sic
ait. distinctio materie a materia non inuenit̄ nisi
duplex. vna f̄m p̄zam rationē materie et hoc f̄m
habitudines ad diuersos actus. cū enim materia
f̄m p̄ziā rationē sit in potētia: potentia autē ad
actū dicatur: necesse est q̄ f̄m ordinē actū atten-
datur distinctio in potētis et materijs. et hoc mo-
do materia inferiorū corporū q̄ est potētia ad esse
differt a materia celestiuū corporū que est potētia
ad vbi. secūda autē distinctio materie: est f̄m dimē-
siōnē quātitatis: put materia existens sub his di-
mēsiōnibus distinguit̄ ab ea q̄ est sub alijs dimen-
siōnibus. et p̄ma quidē materie distinctio facit di-
uersitatē f̄m gen^o. qz f̄m p̄m. 5°. metha. genere
aut differunt: f̄m materiā diuersa. secūda autē di-
stinctio materie facit diuersitatē indiuiduozū in
eadē specie. hec sanct^o doctor. Ex quibus colligit̄ q̄
ois distinctio materie a materia est vel f̄m gen^o q̄
accipit̄ ex ipsa potētia materie. vel f̄m numerum
et hec accipit̄ ex diuersitate dimēsiōnū primo: et ex
cōsequēti aliaz accidētaliū dispositionū. nō ergo
per formā subalem distinguit̄ hec materia ab illa
sicut false quidā opinati sūt. ac p hoc nec materia
habet a forma q̄ sit vna nisi sicut fuit p̄missum in-
directe et reductiue. imo magis forme subales plu-
rificat̄ et distinguit̄ numero sub vna sp̄e ex eo q̄ i
plurib^o et distinctis numero materijs recipiūt. q̄ vñ
habeat q̄ sint plures et distincte numero: dicitur est

latius in primo notabili. vñ quāuis hui⁹ forme sit hec materia et alteri⁹ altera : id nō infert causatiue sed magis cōsecutiue. hec enim indiuidua materia: infert hāc indiuiduā formā sicut causa effectū. nā materia est causa hecēitatis et indiuiduationis forme. forma vero hec et indiuidua: arguit vel infert hāc indiuiduā materiā tanquā p̄p̄riū subm nō sicut causa effectū: imo econtra sicut effectus arguit et infert causam cōsecutiue. consequit enim ad hāc materiā signatā: q̄ forma in ea recepta fiat hec et signata sicut effect⁹ cōsequit ad causam. omne enī receptum recipit ad modū recipientis quē modū recipiēs illi cōmunicat.

Quantū ad arti-

culū quartū respōdendū est oblectionibus aduersariorū. Et q̄ dē ad primū durādi cōtra cōclusionē dicit q̄ minor argumentationis est falsa. s. q̄ materia omnē diuersitatē quā habet trahat a datē formam effectiue et a forma formaliter et a nullo alio. qm̄ vt deductū fuit in p̄mo et tertio notabilib⁹: diuersitatē indiuiduales non trahit materia a forma subali directe ⁊ per se loquēdo: imo ecōtra forma habet illā diuersitatē a materia dimētionata et indiuiduata. et ad probationē minoris dicit q̄ assumptū est verū. p̄portionaliter capiēdo esse et esse vnū aut diuersum. et tunc ad minorē dicim⁹ q̄ licet materia de se nullam habeat diuersitatē: nō inde sequit q̄ omnem illā habeat a forma: naz nec habet a forma subali omnē suā entitatem. sicut enim suba cōposita nō habet omnē suā entitatē a forma subali sed indiuiduā entitatē habet a materia quāritatib⁹ ⁊ qualitātib⁹ signata: ita etiā et materia que ē pars substantie cōposite et cui⁹ entitatē participat: nō omnē suā entitatē habet a forma. quāuis enī esse sube cōposite sit formaliter a forma in q̄ est eē simpliciter: in q̄ tamē est esse indiuiduatur nō est p̄mo et p̄ se a forma sed a materia dimētionib⁹ et qualitātib⁹ signata. quēadmodū licet cōpositū sit ens simpliciter p̄ formā subaiem: nō inde sequit q̄ sit ens albū et quantū p̄ formā subalem. auctoritas autē comentatoris nō facit ad p̄positū arguentis. cōcedim⁹ enī q̄ i materia p̄ma fm̄ se precise nihil est distinctū: s̄ nō idē sequit q̄ omnē distinctionē habeat a forma. ¶ Ad. 2^m. negat cōsequētia. et ad ei⁹ p̄bationē dicim⁹ q̄ materia alimēti post cōuersionē p̄ virtutē nutritiuā: aliquā habet vnionē p̄ter q̄ a forma. s. a materia nutriti prius existente i quā conuertit et cum qua fit etiā subaliter vna et eadē materia nutriti. vnde post cōuersionē: ean-

dem vnitatē et idētatē numero seu indiuidualē ab ea participat sicut et naturā. huiuscemodi autē indiuidualem vnitatem: nō habet materia per se et directe a forma sed magis econuerso vt supra dictum est. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ assumptum est falsum. ⁊ ad ei⁹ p̄bationē dicit q̄ respōsio arguentis ad rationes p̄ nostra cōclusionē: nō valet. concedimus enī q̄ vna materia nō pōt distigui ab alia fm̄ cōmunē rationē potētie: sed negamus q̄ non possit distigui materia a materia fm̄ speciale ac numeralē distinctionē potētie a potētia. neq̄ valet eius p̄batio nā minor est falsa. qm̄ vt sepe dictū est supra et deductū fuit in notabilibus: materia non habet omnē entitatē actualem a forma q̄ ad omnē modū et rōnem ipsius entitatis. solutione autē arguetis nō indigem⁹. ¶ Ad. 4^m. dicimus q̄ p̄pter difficultates occurrentes vt ipsemet arguēs alibi dicit non est recedendū a veritate. maxime quia via sancti thome omnes illas difficultates optime euadit sicut patet legenti accuratius doctrinam suā de hac materia. et quia q̄ difficultius est in eis: tangit et obicit iōānes d̄ neapoli: ad respōsiones suorū argumentorū id referuamus. ¶ Ad argumēta iōānis de neapoli cōtra eandem cōclusionem dicimus ad primū q̄ stante casu per eum posito: minor argumentationis est falsa. et ad eius p̄bationē admittimus diuisionē vnitatis materie quā introducit quāuis nō sit omnino sufficiens. et tunc ad minorē dicimus q̄ est falsa nā non esset vna et eadē materia vnitate numerali: cū non haberet illā vnitatē ac idētatē que materie cōuenit p̄ dimēiones et alia accidētia ipsam indiuiduantia et q̄ faciunt ipsam esse hanc et vnā numero. Et cū arguēs dicit q̄ ad vnitates numeralem cōpositi due prime vnitates materie sufficiūt nec requirit tertia: dicim⁹ q̄ est falsum. qz dimēiones p̄ se faciunt ad indiuiduationē cōpositi ex materia et forma. Et ad arguetis primā p̄bationē dicimus q̄ assumptū est falsum q̄ ad vtrūq̄ loquēdo de distinctione partiu⁹ p̄ separationem ab vnitate totius mixti vel nutriti. nam falsum ē q̄ in generatione mixti concurrant plures partes elementorū actu et formaliter distincte. qm̄ vt p̄b dicit p̄mo libro de generatione: elemēta non manent actu in mixto sed virtute in vno tātūmodo videlicet q̄ ad formas subales: i vna forma substantiali mixti q̄ virtute cōtinet p̄fectionē formarū elemētorū. quantū vero ad qlitates: manēt i vna media qlitate q̄ sapit naturā qlitatū elementorū. q̄ qualitas est p̄pria corporis mixti: differēs tñ in diuersis mixtis s̄z diuersaz mixtionis p̄portionē. materie autē cibi ⁊ cibati post nutritionem nō sunt

diuerse numero materie: sed vna tñ facta per cō
 uersionem alimēti in substantiam aliti. vnde i vno
 numero nutrito: vna numero materia est dimen
 sionata. p conuersionē nāq; alimēti: incorporatur
 alimentū nutrito ita q; vnum corpus numero ex
 vtroq; constituatur. Ad secūdā pbationē respō
 det. S. Tho. in hac disti. q. p^a. ar. 2. sub. ar. 4. ad
 4^m. q non est possibile q; totū quod fuit in carni
 bus comestis: in semen conuertat. quia post mul
 tam depurationē cibi peruenitur ad decoctionē
 seminis quod est supfluitas vltimi cibi. illud autē
 quod de carnibus comestis in semen conuertitur
 magis p̄tinet ad veritatē humane nature in eo q̄
 ex semine nascit: q̄ in illo ex cuius carnibus semē
 est generatum. et ita resurget in eo qui ex semine
 nascitur. residuum autē materie resurget in illo ex
 cuius carnibus comestis semen est generatū. hec
 sanct^o thomas. Et stat solutio in hoc q; quia semē
 non est de veritate humane nature in generante
 sed in generato ad quod ex intentione nature or
 dinatur: ideo resurget in generato. et residuū quā
 titatis debite suplebit in resurrectione diuina vir
 tus aliunde. quod supplementū diuina virtute cō
 uertetur in substantiā dicte partis generate ex se
 mine. et sic fiet vnū numero corpus quod fuerat
 in viuo. Itēq; obstat q; illa pars seminis est 3 par
 ua quantitate: quoniā virtute diuina pōt conuer
 ti magnū corpus in substantiā parui ita vt sit vnū
 et idē cū illo. nam et virtute naturali multo mai^o
 corpus per totaz vitā hominis ex cibis comestis
 conuertit in subam corporis nutriti quod habuit
 mox generat^o quod fuit parvissimū: et totum fit
 vnum et idem corpus numero. ¶ Ad. 2^m. princi
 pale dicitur q; ex auctoritate augustini non habe
 tur q; materia totaliter aliena: fiat materia alicui
 us resurgentis eadē numero quā ante mortē ha
 buerat. ppter idētitatem anime quod arguens p
 bare nititur: sed per virtutem diuinā que pōt etiā
 id quod in nihilū redactū est idē numero repa
 rare. hoc autē aliud est dictu ab eo qd̄ arguens pro
 bare conat. vnde dictum augustini nō confert ad
 suum. pposituz imo magis ad nostrū qui ponim^o
 resurrectionem corpoꝝ in idētitate numerali so
 la diuina virtute fieri. que pōt iuxta verbuꝝ augu
 stini carnē humanā alicui^o vnde vellet eam repa
 rare etiam si omnib^o modis perisset nec vlla ei^o
 materies in vllis nature latebris remansisset. vñ
 de sanct^o thomas opus. 32. d natura materie ca
 pitulo septimo pcludēs sic ait. ex quo patet q; idē
 homo numero resurget et nō alius cū omnia sua
 principia redeāt adinuicē eadē numero. aia enim
 humana simpliciter eadē numero manet post moꝝ

tem cū plenitudine virtutū suarū ad p̄ficiendum
 materiā in omni gradu eodē quo prius eam perfī
 cit. etiā materia manet eadē numero cū ipsa sit in
 corruptibilis. easdē etiam dimēiones necesse est
 manere in materia licet non nisi in potentia et cō
 stat q; non naturali: aliter agens p̄ficū easdem
 numero p̄duceret quod falsum est. manent ergo
 in potentia materie eodē numero respectu agen
 tis diuini. quia aliter non foꝝet idē numero indivi
 duum: cum dimensiones agant ad individuatio
 nem vt supra dictum est. et ideo ex eadem mate
 ria et eisdē dimēionibus cum anima eadem re
 surget idē homo numero et non alius. ¶ Ad. 3^m.
 dicitur q; verbū iōānis baptiste impertinēter ad
 ducitur. nam locutio illa est figuratiua et suscita
 tio capitur ibi p conuersione gētilium. vnde inter
 linearis super verbo lapidibus dicit. gētib^o quoꝝ
 corda erant insensibilia. et glosa marginaria. gen
 tiles inquit lapides vocat. et est sensus. ne glorie
 mini de semine carnis: quia hi tñ sunt filij ei qui
 per gratiā sunt illuminati et interius suscitati. Et
 huic intellectui consonant verba hieronimi q; ar
 guēs inducit sic exponentis. in quo dei indicat po
 tentiam vt qui de nihilo cuncta fecerat: possit et
 de saxis durissimis populum procreare. sed 2 si lo
 cutio beati iōānis fuisset ad proprietatem sermo
 nis: non inde arguens concluderet suuz intentū.
 quoniam sicut dictum est: non est idem dicere q;
 deus possit virtute sua infinita materiam lapidis
 facere eandem numero cuz materia corpoꝝis pe
 tri: et dicere q; illud possit fieri ex sola vnione et i
 formatione anime petri quod arguens contēdit
 probare. ¶ Ad argumentum ante oppositum di
 citur q; licet corpus humanum per mortem vsq;
 ad elemēta resoluatur: potest virtute diuina ideꝝ
 numero resumī: non solum q̄^m ad materiam pri
 mam: sed etiam q̄^m ad dimensiones et alias pro
 prietates individuales quibus materia fit vna et
 eadem numero. Et preterea materia que semel
 fuit sub forma petri: aliquam habitudinem habet
 ad animā petri quam non habet ad alias formas
 sub quibus nūquam fuit. ac per hoc verius dicitur
 esse eadē petri materia q̄ quecūq; alia existēs sub
 formis elementozū. Et in hoc articulo terminat.

Tertius cir

ca quadragesimas q̄r
tā distinctionez queri
tur vtrū corpa scōrū
p^o resurrectionē erūt
ipassibilia et arguit q̄
non. om̄e enī mortā
le est passibile. sed hō
p^o resurrectionez erit
aīal rationale mortale. hec enī est diffinitio hoīs
q̄ nūq̄ ab eo separabit̄. ergo corp^o erit passibile.
¶ In oppositū arguit̄. qz om̄e passibile est corrup
tibile: qz passio agētis facta abicit a suba. sed cor
pora sanctorū post resurrectionē erunt incorrup
tabilia vt dicit̄ p^o 2. cor. 1. 5. seminat̄ in corruptione
surget in incorruptione. ergo erunt impassibilia.
¶ In hac q̄stione erunt q̄ttuor articuli vt supra.

Quantus ad pri

mū articulū sit ista cōclusio q̄ in
passibilitas corpis glorificati p
uenit in eo virtute diuina p qua
litate supnaturalē corpis gloriozo
inherentē ppter plenū dominiū anime super cor
pus. hec cōclusio habet̄ ex dictis. S. Tho. in hac
dis. q. 2. ar. p^o. sub. ar. p^o. et. 2. et. ar. 3. sub. ar. p^o.

Quantū ad arti

culū secundū arguēduz est cōtra
cōclusionē cōtra quā scōr^o arguit
pbādo q̄ impassibilitas corpis
gliosi nō pueniat ex pleno domi
nio anime super corpus nec ex cessatione motus
celi. non quidē ppter primū: quia arguitur sic. qz
aīa non repugnat qualitatibus elementaribus q̄
sunt in corpore suo etiā in q̄m^o contrarie non redu
cte ad mediū in q̄ sunt actiue. p3 qz supponit eas ī
suo susceptiuo et nihil repugnat ei qd̄ exigit ī suo
susceptiuo. nec etiā repugnat effectib^o illaz q̄lita
tū. qz si agūt mutuo: nō agūt nisi actiōe vniuoca.
saltē effect^o illi nō repugnāt aīe vsqz ad magnam
intēsiōnē qz cum hoc stāt cum aīa licet intendant̄
vsqz ad magnam gradum. ergo tunc non repug
nabunt anime vt est forma informās. si ergo aīa
phibet actionem illarum qualitarum non ppter
repugnantiam sui ad actionem illaruz sed ppter
imperium sui per actum voluntatis quasi ex ple
no dominio super corpus: licet non videtur pro
babile quia supremus angelus per solum imperi
um sue voluntatis non potest impedire actionez
alicuius naturalis cause. cause enim naturales nō

obediunt angelis ad nutum q̄m^o ad actionem et
alterationem earum. Dicitur forte q̄ imperium
voluntatis non phibet qualitates illas adinūcē
agere: sed ex anima plenarie beata redundat in
corpus quedam qualitas prohibēs h̄mōi passio
nem corruptiuam. sicut durities est quedā impaf
sibilitas. s. prohibens hanc passionem que est fa
ciliter incidi. sed contra hoc est. illa qualitas non
est q̄litas celestis. tū qz nec p̄spicuitas neclux nec
lumē. tū qz corp^o humanū cū sit mixtū: nō ē recep
tiuū q̄litas celestis. vel ergo erit q̄litas elemēta
ris vel p̄pa mixti. s. siue sic siue sic: nō ipedit om̄ez
actionē vel passionē. patet hoc etiā in exēplo. qz
licet durities phibeat incisionē: nō tū cōbustionē
vl aliā passionē destructiuā. hoc etiā p̄bat̄ p̄ rōnē.
qz om̄es forme eiusdē susceptiui p̄xiui: sunt eius
dē gēris phisici ex. 5. et. 10. metha. s. om̄es tales
sunt p̄trarie vl medie vt habet̄ in eodē. 10. om̄es
aut̄ h̄mōi: nō phibēt actionē mutūā imo sunt p̄ci
pia actionis mutue. q̄ ista q̄litas ē elemētaria vel
mixta et p̄p̄is eiusdē susceptiui non phibeat om̄
passionē corruptiuā: s. magis erit p̄ncipiū agēdi z
pariēdi. ¶ Itē illa q̄litas aut repugnat alijs q̄lita
tib^o: et tūc nō phibz om̄e actionē qz est eiusdē rō
nis. aut nō repugnat: et tūc nō phibz actionē ali
cui^o illaz in aliā. qz iste alie sunt inter se repugnā
tes et ita p̄ncipia mutuo agēdi. et ita nulli earum
actionū repugnat. q̄ aut̄ cessatio mot^o celi nō sit
causa hui^o impassibilitatis: p̄bat̄. tū qz cōtrabocess
articul^o. stante celo: approximatio igne stupe q̄ ig
nis nō corrupat stupā: erroz. tū qz h̄z phz. 2. d. ge.
mot^o celi p̄ tātō est causa generationis: qz addu
cit generās. ergo t̄m̄o modo facit ad p̄sentia vl ap
proximatiōnē generantis respectu materie. ergo
si sine motu habet̄ eadē p̄sentia vel approximatio
eque foret generatio exēplū hui^o. si subito p̄ diu
nā potētia sol fieret p̄sens aeri sicut nūc sit p̄ mo
tū: eodē modo illuminaret et calefaceret sibi sup
posita sicut nūc calefacit. imo tūc qd̄ nō cessaret
agere quousqz totali corrupissz sibi suppositum si
posset corrupere se. nūc aut̄ qz nō imozat̄ sup passū
suppositū: min^o agit efficaciter in ip̄m. ¶ Cōtra eā
dē cōclusionē arguit aureol^o pbādo q̄ ista ipassi
bilitas nō pueniat ex aliq̄ forma passiuā. qz ipassi
bilitas corpuz nō solū cōsistit in nō posse pati ab
iectionē forme cōueniēris: sed etiā trāllationē vio
lentā de loco ad locū. sed hāc secūdā impassibili
tatē non videt̄ h̄re posse corp^o p̄ aliquā qualitatē
qz sic oporteret q̄ per illā fieret fort^o et valenti^o ī
resistendo q̄ sit quecūqz potentia motiua creata.
p̄batur p̄ sequentiā per aristotelē in de motu ani
maliz qui dicit q̄ oportet potentiam resistentis

fortiore quidem esse potētia mouente. sed nō est dare vt videt aliquā potētia in corpe glorioſo excedentē vim motiuam omnium angeloꝝ vel alioꝝ mouentium. ergo et c. ¶ 2°. quia illa virtus tollerēt passibilitatem abiectiuam impediēdo agens ne ageret. aut ergo hoc erit subtrahendo actionē agētī: aut passionem materie. sed nulla virtus creata potest suspendere virtutem actiuam ab agere nec materiam a pati. eo q̄ nulla virtus creata potest separare subm a sua, ppria passione. agere autem videt. ppria passio esse virtutis actiue: sicut calefacere caloris et hoc passiuo presente. similiter passio materie: est pati fm comentatoꝝ secūdo celi et mūdi. ¶ 3°. quia nulla virtus creata potest auferre illud qd̄ conuenit alicui in secūdo modo dicendi per se. sed cōposito ex elementis conuenit per se secūdo modo patiet corrumpi. qz pmo celi et mūdi dicit q̄ per se est q̄ omne corruptibile corrupat et omne passibile patiat. ¶ 4°. nūq̄ abiectiuā passio pōt ab aliqua forma impediri nisi. ppter manutenētia forma cōtrarie. sed quecūq̄ forma manuteneat in corpe glorioſo: nō est tante actiuitatis q̄ possit resistere omni agenti cōtrario. ergo nulla talis forma in corpe glorioſo pōt sic manuteneri vt p hoc excludat omnis passio abiectiuā. Dices q̄ illa qualitas est ligans formā cū materia: vel vnā formā cū alia et reddens impossibile separari ab alia. et ideo licet forma nō habeat de se q̄ possit manuteneri in subiecto per resistentia et cōtra omne corruptiuū: tamē hoc potest habere mediante illa qualitate. Cōtra qz tunc oporteret q̄ qualitas illa fundaret formalē contrarietate ab actiuis q̄ apta nata sunt agere i corpus: ex quo esset corpi ratio resistēdi omni agētī. quo posito: sequit q̄ illa qualitas possit pati: cū omne cōtrariū patiat a cōtrario. et q̄ sic posset diminui et posset corrūpi. et ita nō redderet corpu incorruptibile. hec aureolus. ¶ Cōtra eandē cōclusionē arguit durādus pbādo q̄ impassibilitas corpu glorioſoꝝ nō erit p aliquā formā inherētem: s̄ solū p diuinā virtutē assistentē beatis et phibēt actionem cuiuslibz extrinseci inferentis passionē. quod probat primo sic. quia sicut statui beatoꝝ repugnat passio contra naturam: sic et motus localis contra voluntatem. inaturalitas autem importat violentiam et displicentiam in cognoscentibus. sed q̄ corpora beata nō possint moueri cōtra voluntatem: non conuenit eis per aliquā virtutem inherētem: sed solum per diuinā virtutem eis assistentem. ergo idem sentiēdū est de passione que est contra naturā. probatio minoris. si enī esset in corporibz beatis p aliquam virtutē intrin-

secam q̄ non possent ab alio moueri contra voluntatem: oportet q̄ in quolibet beato esset tāta virtus in resistendo quanta esset in quocūq̄ alio impellendo. istud autē non est verū. qz fm hoc oportet in minimo beato ad hoc q̄ non posset moueri cōtra voluntatē: esse tantā virtutē quāta ē in quocūq̄ hoīe vel angelo. alioquin si nō esset tāta: posset moueri ab alio cōtra voluntatē. ponere autem in minimo beato equalē virtutē cū omnibus aliis tā hoībus q̄ angelis: inconueniēs est cū fm naturam angeli excedat hoīes: et fm gliam sint gradus tam in hoībus q̄ in angelis. ergo et c. ¶ 2°. sic. quia passibilitas prope dicta et corruptibilitas sibi correspondēt. ergo et impassibilitas et incorruptibilitas. sed incorruptibilitas beatoꝝ nō erit per aliquam virtutem inherētem vt pbabit: ergo nec impassibilitas. pbatur minor. quia effectus cōmunis requirit causam cōmunē. sed incorruptibilitas post resurrectionem erit cōmunis bonis et malis. ergo in eis erit per aliquam causam cōmunem. sed in malis incorruptibilitas non erit p aliquam formā inherētem: ergo nec in bonis. q̄ autē in malis non sit incorruptibilitas per aliquā formā inherētem: probatur ex dictis alioꝝ q̄ tenēt oppositam opinionem. hoc enī expresse cōcedūt. et probatur p rationem. quia cū passio prope dicta sit via ad corruptionem vt dicit. 2°. de gene. si aliqua forma prohiberet corruptionē in dānatis: phiberet et passionem qz ad vtrūq̄ se extenderet virtus eius. nec ageret libere vt vnus phiberet aliud vero pmitteret. cū ergo dānatoꝝ in corporibz nō phibeat passio ppe dicta: patet q̄ non phibeat corruptibilitas p aliquā formā inherētem. ¶ 3°. sic. qz augustinus in epla ad dioscoꝝ sic dicit sicut ab igne fornacis caldeoz abstulit de x̄tate cōburendi q̄ ad aliqd̄ qz .s. corpa pueroꝝ illesa seruata sūt: s̄ māsit q̄ ad aliqd̄ qz illo igne cōburebant ligna: ita auferet ab omnibz corruptionez et dimittet eis naturā modo p̄dicto. .s. impediendo excessum actionis. et sic impassibilitas erit in corporibus beatoꝝ p hoc q̄ virtus diuinā beatis assistēs phibeat actionē cuiuslibz extrinseci inferētis corruptionē. ¶ 4°. sic. qz effectus p̄uatius nō requirit nisi causā p̄uatiuā. s̄ eē impassibile ē quidā effectus p̄uatius. ergo nō requirit nisi causā p̄uatiuā. nō ergo oportet q̄ corpora glorioſa sint impassibilia p aliquā formā inherētem. hec durādus. ¶ Cōtra eandē cōclusionē arguit hēricus. 9. q̄dlz. q. 16. vbi sic dicit. oportet q̄ illud p qd̄ corpu beatiū est impassibile: sit tale q̄ p̄seruet ip̄s ne ab aliquo interiori vel exteriori pati possit nisi a solo deo. nec hoc poni potest virtus elementaris vt argutū est. nec celestis: quia celum nō veni-

in compositione cuiuscumque corporis. oportet ergo
 quod sit aliquid positivum supernaturalis per quod corpus bea-
 tum omnino sit impassibile. dicitur autem aliquid quod hec virtus
 non erit aliud quam gloria anime per quam corpus suum erit ple-
 narie subiectum sibi. propter quod in corpore non pote-
 rit esse aliquid passio contra eius dispositionem: quia passio
 non fit ab aliquo agere in passum nisi quia dominium
 forme debilitat supra patiens. sed hoc non sufficit
 quia quantumcumque corpus sit subiectum anime: si nihil re-
 ceptivum sit in corpore per quod in se vel a se sit impassi-
 bile: quia quod non patitur hoc habet ex illa subiectione
 ut dicunt: ex hoc ergo bene habebit quod nunquam pa-
 tietur: sed non quod quantum est de se sit impassibile. nos
 autem querimus causam impassibilitatis qua nec pati
 possit. si enim dominium anime super corpus non potest debilita-
 ri: posset tamen debilitari dominium alicuius qualitatis et
 si nunquam debilitaretur: et sic posset fieri passio a quali-
 tate vicere. nos autem querimus corpus impassibile quod ex
 se necesse est non pati. unde ex ista ratione non potest poni
 corpus impassibile propter gloriam anime nisi ponendo quod
 anima in homine det esse corporeum ut homo non sit composi-
 tus nisi ex anima et materia prima. ubi non video ali-
 quam mixtionem nec formam elementarem nec illam que est ex
 elementis nec aliam corruptionem quam separationem ani-
 me a materia. nunc autem nos ponimus separationem
 anime a corpore quod habet esse corporeum per formam que
 resultat ex elementis ex quibus componitur que per suam
 potentiam continet animam. quia si sola anima sit forma in homine
 non video causam corruptionis siue anima sit glorifica-
 ta siue non. quia si corpus humanum ex se passivum est secundum
 aliam formam quam sit anima: oportet quod sit impassibile ex dis-
 positione positiva secundum se preter animam: et quod immutet
 corpus immediate cum de passibili sit impassibile. et simi-
 liter homo de mortalifactus immortalis: non novam vi-
 tam assumendo sed quedam modum vite. ita quod si im-
 possibile anima non gloriosa corpori existenti cum tali disposi-
 tione coniungeretur: immortalis esset homo. si autem homo
 esset compositus ex anima et sola materia prima: cum ma-
 teria prima ex se sit incorruptibilis sicut corpus cum
 illa dote: non potest poni ista via quod sit ex se corrupti-
 bilis. hec henricus.

Quantum ad ter-

tiū articulum primo notandum est quod
 quatuor ista: impassibilitas subtili-
 tas agilitas et claritas: sunt in cor-
 poribus glorificatis et ad eorum or-
 natum et decorum: simul etiam et ut per ea corpora perfecte
 obediant aibus suis et eis subdantur: non solum quan-
 tum ad esse subale quod ab aibus corpora habent: sed
 etiam in quantum anime sunt ipsorum motores. ut enim S.
 Tho. deducit infra dis. 49. q. 4. ar. 5. sub. ar. 3.

ex eo corpus gloriosum subtile dicitur: quia perfecte ab
 anima informatur quantum ad esse subale. impassibile vero
 dicitur: ex eo quod ex vi anime conservatur immune ab om-
 ni lesione. in quantum autem et perfecte subditur corpus glo-
 riosum anime ut forme secundum accidentales formas
 que sunt in corpore ab anima: accipitur corporis clari-
 tas. in quantum vero corpus perfecte subditur anime ut
 motori: sic ponitur in eo agilitas. habet namque ani-
 ma beata pro eo quod est perfecte subdita deo et illi
 per beatitudinem coniuncta: hoc singulare munus
 quod corpus sit illi perfecte subditum et in quantum
 est eius forma et in quantum est motor ipsius. ut sic cor-
 pus sit illi proportionatum et quantum ad omnia beneficia
 positum. et quoniam huiusmodi munera dantur
 corporibus humanis in premium meritorum quorum
 anime sunt principales cause etiam si per corpora
 opera meritoria exerceantur quia eius libera volun-
 tate ac electione fuerit et anima est que movet corpus
 et quid sit agendum imperat: rationabiliter dicte
 perfectiones reddunt a gloria anime in corpus
 ut etiam corpora dicantur gloriosa. nam et ab ani-
 ma meritum dicitur redundare in corpus. ita ut to-
 tus homo et quantum ad animam et quantum ad corpus me-
 reri dicatur in bonis operibus. unde et congruum
 est ut et homo premietur et quantum ad animam et quantum
 ad corpus per reddantur ab anima in corpus. et hanc
 redundantiā ab anima in corpus resurgentium: ponit
 expresse augustinus in epistola ad consentium. anima
 quippe ait in corpore animali vivit quidem: sed non
 vivificat visque ad auferendam corruptionem. in
 corpore vero spiritali: quoniam perfecte adherens deo
 unus spiritus est: sic vivificat ut spiritaliter corpus effi-
 ciat absorbens omnem corruptionem. hec augustinus.
 ubi quod dicit de incorruptione: intelligendum est
 et de aliis tribus perfectionibus supra positis: nam
 idem est iudicium de omnibus. Iste autem modus
 redundantie glorificationis ab anima in corpus
 congruit nature anime a qua naturaliter fit redun-
 dantia in corpus proprium quantum ad esse et o-
 perari sibi conaturale. unde sicut huiusmodi na-
 turalis redundantia fit ab anima in corpus per ali-
 qua positiva corpori inherencia sicut est esse et vi-
 ta et potentie ac virtutes quibus corpus disponi-
 tur et proportionatur anime et quantum ad esse et quantum
 ad operari: ita et rationabiliter ponitur quod redun-
 dantia glorie supernaturalis fiat ab anima in cor-
 pus per aliqua positiva corpori inherencia quibus
 corpus reddatur benedictum et proportio-
 natum anime gloriificate et quantum ad esse et quan-
 tum ad operari que in statu glorie sibi conveniunt.
 non enim gloria minus efficax est quam natura im-
 mo magis eo quod naturam perficiat. Et preterea

nisi obedientia et subiectio corporis ad animam in vita gloriosa inesset illi p aliquod inherens positium non esset corpus popta et delectabilis. naz nullus actus est delectabilis et facilis rei nisi sit illi conaturalis p aliquam formam inherente que sit pncipiū talis actus. vnde et ppter hoc ponit cōmuniū charitas in hoie forma qdam et virt⁹ inherens ac iformans: ne opa charitatis ab hoie pcederēt nō pō pte et delectabiliter. Et cōfirmat. qz fm hoc dicitur sapiē. 8. qz disponit oia suaviter: qz oia mouet ad ppas actiones et debitos fines: dādo singulis reb⁹ formas p quas ad fines sibi pstitutos a deo ad ppas opationes inclinānt. Itē cuz pfecta obedientia et subiectio absqz vlla repugnātia corporis ad animam sit qd supnaturalē excedēs naturalē corporis cōdicionē: tū qz naturalē est cōpositū ex contrarijs sibi inuicē repugnātib⁹: tū etiā ppter motus appetit⁹ sensitiui ad terrena et sensibilia tēdētes: et lassitudinē et debilitatē ac infirmitatē mēbroz et organoz qbus caro cōcupiscit aduersus spūm. put apls dicit gala. 5. nisi potētie naturalē corporis humani supadderēt aliq forma p quaz ad plenā et omnimodā obediētiam anime tenēdā pfecterēt: multo impfectioz esset mot⁹ corporis p virtutē anime glificatē ceteris actib⁹ et actionib⁹ et naturalib⁹. Itē hūc modū redūdantie ponit. S. Tho. in hac dis. q. 2. ar. 3. sub. ar. p. in cor. cor⁹ inquit gliosum erit omnino subim aie glificate: nō solum vt nihil in eo sit qd resistat voluntati spūs qz hoc fuit etiā in corpe ade: sed etiā vt sit in eo aliq pfectio effluēs ab aia glificata in cor⁹ p quaz habile reddat ad pdictā subiectionē. qz quidem pfectio dos glificati corporis dicit. Itē in respōsione ad secundū dicit qz post resurrectionē aia pfecte dñabit corpus: tū ppter pfectionē pprie virtutis: tū ppter habilitatē corporis gliosi ex redūdātia glorie ab aia in ipm. Tandē sententiā tenet. p. q. 97. ar. p. in cor. et. 2. li. dis. 19. ar. 5. Et hoc consonat verbis apli dicētis p. 1. cor. 15. seminā in corruptione. i. cor⁹: surget in incorruptione. seminā in ignobilitate: surget in glia. seminā in infirmitate: surget in virtute. seminā cor⁹ aiale: surget cor⁹ spūale. et infra. oportet corruptibile hoc induere incorruptionē: et mortale hoc induere immortalitatem. vbi satis inuit apls ex modo loquēdi qz incorruptibilitas et virt⁹ et glia ac immortalitas corporū re surgētū: futura est p aliquā formā seu dispositionē corporibus inherētē cū dicit. surget in virtute surget in glia surget corpus spūale et c. huiuscemodi eni denominationes ex cōmuni vsu loquētū pre supponūt in subiecto denominato aliquā formā positiaz cui⁹ rōne sint vere et ppe. Cū aug⁹ in epla

ad cōsentī exponēs pdicta verba apli. qd inqt sibi vult ista distinctio et mortui resurgēt incorrupti et nos imutabimur: nisi qz omnes incorrupti resurgēt. sed ex his iusti etiā imutabunt in illā incorruptelā cui omnino nulla possit nocere corruptio ac p hoc qd in eam non cōmutabunt: incorrupti qdē resurgēt integritate mēbroz: sed tū corū pēdi dolore penaz. hec aug⁹. vbi nō dicerent iusti imutari ad differētiam maloz: nisi aliqd positium inherēs recipent fm qd imutent. Et cōfirmant ista p id qd apls ibi subiūgit dicēs. qlis terren⁹ tales et terreni: et qlis celestis tales et celestes. Et plen⁹ philipē. 3. saluatore inqt expectam⁹ dñm nrm iē sum xpm qz reformabit cor⁹ humilitatis nre cōfiguratiū corpi claritatis sue. s. nulli dubiū esse debz qz celestis. i. xps resurrexit et nūc vivat in corpe habēte impassibilitatē subtilitatē agilitatē et claritatem p formas inherentes: cū etiā in vita mortali degens habuerit in trāsfiguratione cor⁹ clarificatiū per formā claritatis suo corpi inherentes. alioquī claritas ipa nō fuisset visa a circūstātib⁹ aplis sicut in euāgelio legit: quāuis nō fuerit. p tunc claritas illa assumpta sicut forma pmanēs quemadmodū post resurrectionē: sed sicut passio trāsiens hoc tū nō abstulit ipsi inherētiam corpi. nō enim rubedo qd hoī supuenit verecūdia cōmoto aut calor ira p moto: desinit esse erubescenti vel irato inherens: quāuis non sit illi vt forma permanens sed velut trāsiens. Unde hieronimus exponens illa verba et resplenduit facies eius sicut sol. Atharhei 17. dicit. quomodo transfiguratus sit euāgelista demonstrās dicit. et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autē eius facta sunt alba sicut nix. vbi splendor faciei ostenditur et candor describitur vestium: non substātia tollitur sed gloria cōmutatur. certe transformatus est domin⁹ in eam gliam qua ventur⁹ est postea in regno suo. transformatio splendorem addidit: facies non subtrahit. hec hieronimus. Et preterea aliter fuit cor⁹ xpi incorruptibile in triduo et aliter post resurrectionem. nam in triduo nondum erat gliosum sed in triduo erat incorruptibile per virtutem assistentem solum. ergo post resurrectionē existēs iam gliosum: fuit incorruptibile etiā per virtutem inherentem. Item pbat sententiā nraz multum expresse quod augustin⁹ scribit in epistola ad dioscorū. tam potenti ait natura deus fecit animā: vt ex eius plenissima beatitudine que in fine temporū sanctis promittitur: redundet etiā in inferiorem naturam quod est corpus non beatitudo que fruētis et intelligentis est propria: s. plenitudo sanitatis. i. incorruptionis vigor.

Secundo Notādū est q̄ quattuor p̄fectiones supra dicte gloriōficationē corporū resurgentiū p̄cerneutes et disponētes corpora ipsa ad p̄fectā obediētiam et subiectionē aīarū: cōsueuerunt a magistris dotes corporū nominari p̄pter aliquā similitudinē quāz habēt ad dotes q̄i matrimonio carnali danī sp̄ōso a parētib⁹ sp̄ōse ad sustinēda onera matrimōij. et accipiūt similitudo p̄t. S. Tho. d̄ducit Isra dīf. 49. q. 4. ar. p̄. p̄ totū. qm̄ sicut dotes in carnali matrimonio assignant sp̄ōso ad vsū: tū p̄petas et dominiūz ipsaz p̄tinēt ad sp̄ōsam: vñ et soluto matrimonio dos remanet sp̄ōse fm̄ iura: sic et in matrimonio sp̄uali p̄dicte p̄fectiones danī sp̄ōse sp̄uali. s. ecclie i mēbris suis a p̄fe sp̄ōse q̄ est tota trinitas eo q̄ effect⁹ in creaturis ad totā p̄tinēt trinitatē. ita q̄ sunt ipsi sp̄ōsi. s. xp̄i in q̄m ad ei⁹ gliaz et honorē cedūt. sed sunt sp̄ōse qz in ip̄a et ad ei⁹ ornatū ac decorē danī. z sicut dotes in matrimonio carnali nō p̄sueuerūt assignari sp̄ōse qm̄ desp̄o fact sed quādo i domū sp̄ōsi traducit sic q̄ p̄sentialiter sp̄ōsuz habeat: ita et sp̄ualis matrimōij dotes nō p̄ferunt i hac vita i q̄ iuxta verbū apli. 2. a. Cori. 5. p̄egrinamur a dño. sed donant sp̄ōse qm̄ trāsserūt in domū sp̄ōsi. s. in gliaz eterne vite i qua sp̄ōso p̄sentialit̄ p̄sunt. p̄pter quā rōnez dona gr̄e q̄ in hac vita fidelib⁹ danī: nō p̄sueuerūt appellari dotes. Et qz nō oportet q̄ similia in oib⁹ sint similia: sufficit ad p̄fataz adaptationē q̄ in dotibus matrimōij sp̄ualis assignet similitudo ad dotes matrimōij corporalis q̄m ad p̄missa et si q̄ alia iueniri p̄t: quāuis nō in oib⁹ inter has dotes et illas similitudo aptet. vñ p̄dicte sp̄uales dotes nō danī ad onera matrimōij sustinēda cū in patria nec on⁹ nec labor aut fatigatio vlla sit s̄ sūma q̄es et gaudiū ac omniū bonoz aggregatio. itē nec in matrimonio sp̄uali dotes p̄tinēt ad ornatū et decorē exteriorē quēadmodū dotes matrimōij corporalis: sed p̄ferūt sp̄ōse ad ornatū et decorē interiorē fm̄ illud. p̄phete oīs glia ei⁹ ab intus. Unde leui argumētatione vel magis fallaci obijciūt q̄daz p̄bare volentes q̄ dotes sp̄uales p̄assignate non sint forme aut p̄fectiones corporib⁹ gl̄ificatis intrinsece inherētes: p̄ eo q̄ dotes matrimōij corporalis sint sp̄ōsis nō forme inherētes sed dona q̄daz ab extrinseco decorātia. certe hoc modo argumētationibus: logici cōsueuerūt ioco respōdere q̄ similitudo non currit quattuor pedib⁹ sed semper aliquo vel aliquibus claudicat. Clerū respondentēs ad rem eoz obiectioni: dicim⁹ q̄ possz habere aliquē colorē si p̄assignate quattuor p̄fectiones: p̄ncipaliter darent p̄o ratione dotis quēadmoduz

id quod in matrimonio corporali assignat in dotē. hoc tñ est falsuz. imo p̄ncipaliter danī diuinit⁹ ad disponēdū et p̄ficiēdū corpora resurgentiū vt sint apta et p̄portionata aīab⁹ gl̄ificatis tā in decorē q̄ in debita subiectione ad exequēdas aīarū operationes corporales: et ne in aliq̄ sint aīabus ponderi aut rebellioni quēadmoduz in hac vita vbi caro cōcupiscit aduersus sp̄m̄ et corp⁹ quod corūp̄t grauat aīam. ratio aut̄ et nomē dotis nō p̄mo z p̄ncipaliter: sed ex cōsequētī p̄pter similitudines assignatas sup̄inducta est a magistris ad quādam adaptationē. vnde p̄siderata earū p̄pria et p̄ncipali rōne: magis habēt q̄ sint corporib⁹ intrinsece inherētes: q̄ q̄ sint ab extrinseco p̄assistētā tā tūmodo diuine virtutis corpora denominātes. nā p̄fectiones z dispositiōes rez p̄pe loquēdo intrinsece sūt ill.

Tertio Notādū est q̄ iuxta doctri nā phi p̄ libro de generatione et iducit illud. S. Tho. li. 3. sentē. dīf. 1. q. 2. ar. p̄. sub. ar. p̄. nō q̄libet mot⁹ est passio p̄pe loquēdo sed tantūmodo mot⁹ alterationis. et rō ē quia passio p̄pe dicta est fm̄ quā aliqd̄ a re abijciatur ei cōnaturale aut cōueniēs: et aliqd̄ ei imp̄mit sue nature extraneū vel discōueniēs. passio enim importat quādam victoriā agētis sup̄ passum. omne aut̄ qd̄ vicif: quasi trahit extra terminos p̄pos ad terminos alienos. s. vicētis. quēadmodū signis agat in aerē et ei⁹ resistētiaz superet: trahit aerē ad eius p̄petates et naturā. vñ alterationes q̄ fiūt cōtra naturā alterati: magis p̄pe dicunt passiones sicut egrotationes q̄ sanationes p̄t p̄ba dicit. 5. metha. inde est q̄ illuminatio p̄pe nō dicitur passio quāuis sit alteratio: qz p̄ eam nō abijciūt qualitas aliq̄: sed magis recipit nō inaturalis sed nature cōueniēs. per motū autē locale nō abijciatur aliqd̄ a re ei intrinseco nec aliqd̄ illi imp̄mit. nā mot⁹ localis est fm̄ id qd̄ est extra rē q̄ mouet. s. fm̄ locū. locus enī est q̄ p̄ motū locale et dep̄ditur et acquirif. ac p̄ hoc qd̄ mouet fm̄ locū: nō patitur p̄prie loquendo. Et ex quib⁹ inferim⁹ q̄ dos impassibilitatis qua p̄ficiēt post resurrectionē cōmunē corpora btōruz: nō ordinat p̄pe loquendo ad resistēduz motori ne violēter ab eo moueant motu locali. nec fortificat corp⁹ gloriōsuz ad eiusmodi resistētā. p̄batur hoc ex supra dictis. qm̄ dos impassibilitatis ad remouēdū passibilitatez corporū conferf. sed h̄m̄oi passibilitas est q̄ a passione p̄pe dicta denominat p̄ quā a re q̄ patif abijciūt aliq̄ forma vel q̄litas sibi cōnaturalis aut nature cōueniēs nā passibilitatē ip̄oze dictā q̄. s. non abijciūt aliqd̄ a re sed tā tūmodo facit eam receptibile: nō aufert a corporib⁹ gloriōsis sicut est passio q̄ in actibus

in actibus potētiarū sensitivarū cōtingit. nō enīz
corpa glorioza min⁹ mouent a sensibilib⁹ similitu
dines eoz recipiēdo: q̄ ante glificationē imo ma
gis ac pfecti⁹: quanto vires sensitive q̄ in aīa radi
cātur p eius glificationē sunt maioris virtutis et
efficacie. cuz ergo p motū localē nō inferat passio
ppriēdicta his q̄ mouent vt deductū est: sequit̄
q̄ impassibilitas corpoz glificatoz nō impediāt
directe et p se quī corpa glīosa moueri possint ab
aliquo motore extrinseco motu locali: p̄tra opinio
nez quozūdam dicētium q̄ dos impassibilitatis si
tmeser corpibus gloriozis: eque p̄seruaret ipsa
ne ab aliq̄ mouerent localiter: sicut nec q̄ ab illo
paterent passione alteratiua. vñ pbabili⁹ dici pos
set si in corpibus glīosis debeat poni aliqd̄ positi
uum ad resistendū motiōi locali alicui⁹ motoris
extrinseci: q̄ illud fuerit dos agilitatis p quā vt cō
muniter doctores dicūt corpus glīosum pfecte sub
iicit anīme glīficate in q̄ est corpus motor. naz
p dotē agilitatis sic corp⁹ est anīme subiectū z aīa
illī dominat vt motor: q̄ ad ipsi⁹ nutuz et libitum
quocūq̄ voluerit aīa moueat corp⁹ localiter. ad
tale autē dominiū anīme z obediētīā ac subiectio
nem corpis: videt̄ conseq̄ q̄ cōtra voluntatē anī
me moueri nō possit corp⁹ localiter. verūtamen
veri⁹ nobis videt̄ q̄ ad resistēdum motorī extra
neo ne violenter corp⁹ glīosum moueat localit̄
sufficit glōrificatio et bītudo anīme p quā aīa sic
p̄ficiat et dominat corpi: vt nulli creature ipsa no
lente subiciat corp⁹ ad motū localē: nec aliquid
triste aut sibi indecēs vel discōueniens a creatura
aliq̄ aīa beata pati possit. violētīa autē q̄ corpi suo
inferret ad motū localē: magis redundaret in de
dec⁹ et violētīaz anīme q̄ corpis: qz directe fieret
cōtra dominiū anīme supra corp⁹. et ideo magis
videt̄ q̄ anīma beata ex vi ac pfectione sue bītū
dinis habeat q̄ tali violēto motui resistat: q̄ q̄ ex
dote corpoz illi resistatur: cum ipsa violētīa nō
directe inferatur corpoz sed anīme.

Quantum ad ar

triciū quartū rīndendū est obie
ctionib⁹ in p̄trariū. Et q̄dem ad
p̄mū scoti p̄tra p̄clusionem dī q̄
rīssio ibi data ē bona. et ad eius
ipugnationem dicat̄ q̄ diuisio ex qua p̄cedit argu
mentū est insufficientēs. nō enī q̄litas q̄ corpa resurgē
tiū erūt impassibilia ē qualitas celestis nec elemen
taris nec qualitas p̄p̄a et naturalis mixti: sed ē q̄
dā qualitas sup̄naturalis redūdās ad corpus ex
glīa beatitudinis anīme p quā habet plenū domi
niū supra corpus. vñde qz argumētum p̄cedit de

qualitate p̄p̄a et cōnaturali corpi mixto: nō est
ad p̄positū. ¶ Ad. 2^m. de repugnātia illi⁹ q̄litas
ad alias: dicat̄ q̄ qualitas p̄dicta sup̄naturalis nō
impedit actionē qualitātū elemētariuz vel mixti
ob cōtrarietātē vel repugnātiā formālē ad illas
sed ex rōne p̄fectionis qz sic p̄ficiat et fortificat sub
iectū q̄ a nulla cōtrarietate agētīū naturalīū pati
pōt passioe lesiua seu corruptiua. ¶ Ad. 3^m. qd̄ ar
guēs obijcit. pbās q̄ cessatio motus celi nō sit cau
sa impassibilitatis corpoz: dicim⁹ q̄ nō militat con
tra doctrinā. S. Tho. quā scripsit in secūdo ope
z vltimate: q̄cqd̄ scripsit in p̄mo ope: de quozum
varietate lati⁹ dictū fuit in. 2°. li. dif. 14. sub quar
to notabili. ¶ Ad argumēta aureoli cōtra eandē
p̄clusionē: ad p̄mū dicat̄ q̄ assūptū est falsum. naz
sicut deductū fuit in tertio notabili: impassibilitas
corpoz resurgētīuz non ordinat̄ p̄ se loquendo
ad resistēdū agētī cōtrario q̄ ad motū localez: s̄
ad resistēdū passiōi lesiue seu corruptiue a qua
denominat̄ passibilitas p̄p̄iēdicta: p̄tra quā dat̄
dos impassibilitatis. ¶ Ad. 2^m. dicat̄ q̄ virt⁹ impas
sibilitatis dat̄ corpi glīficat̄ ad subtrahēdū pas
siōē corpi corpoz vigorādo ac p hoc impediēdo
actionē cōtrarij agētis ne passiōē abiectiua infe
rat illi. et tūc ad minōrē dicat̄ q̄ est falsa. et ad ei⁹
p̄bationem dicat̄ q̄ supponit falsum. s. q̄ agere sit
p̄p̄ia passio virtutis actiue. hoc autem est falsuz
imo est actio ab illa procedens. actio autem nul
lius rei est propria passio sicut nec eius effect⁹ ad
quem actio terminatur. sed bene verū est q̄ age
re semper cōsequit̄ virtutem actiua naturalem si
non sit aliqd̄ impediēs et patiens sit sufficienter dis
positum: q̄ duo in p̄posito nostro desunt. quia im
passibilitas impedit actionē agentis cōtrarij: et
corpus glōrificatum nō est ad patiendū disposi
tum. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ minor est falsa. licet enīz
composito ex elemētis per se conueniat esse passi
bile et corruptibile: non tamē p se illi cōuenit pati
et corrupi: alias semper illi cōuenirent. ad aucto
ritatē autē p̄bi dicimus q̄ loquit̄ s̄m viā nature.
impassibilitas autē facit q̄ corpus passibile de na
tura sua: nūquāz patiatur virtute diuina q̄ est sup
omnem vim et cursuz nature. ¶ Ad. 4^m. dicat̄ q̄
responsio ibi posita bona ē. et ad ei⁹ impugnationem
dicitur q̄ assūptū est falsum. nam nō soluz
contrarietas est ratio formalis resistēdi cuilibet
agenti: sed etiā forma p̄ficiens et vigorē p̄stans
subiecto ne patiatur a contrario: quāuis huiusce
modi forma agētī aut eius virtuti actiue non con
trariet̄. non enim celū habet virtutē contrariā ca
liditati ignis: quāuis resistat illi ne ab eo calefiat
aut exuratur. ¶ Ad argumēta durādi cōtra eandē

conclusionem: ad primū patet responsio ex solutione ad primū aureoli: et latius ex his que dicta sunt in tertio notabili. quod autē arguenti ut dicit est magnū inconueniēs q̄ in minimo beato sit virtus equalis ad resistendū virtuti et hoim et angelorū: nobis non est incōueniens per virtutem illi diuinitus datā. esset autē inconueniēs si illi inesset ex natura sua. ¶ Ad. 2^m. dicit primo q̄ non est simile de incorruptibilitate dānatorū et beatorū. et ad pbationē dicitur q̄ assumptū est falsum. nō enim est vniuersaliter veruz q̄ effectus cōmunis aliquibus pueniat ex causa cōmuni. sicut incorruptibilitas q̄ cōmunis est anime et celo: non habet in vtroq̄ vnā causā cōmunē precise sed diuersā. quia incorruptibilitas aīe illi cōuenit ex spūalitate sue nature. corpori vero celesti: nō ex ea causa sed qz non est cōpositū ex cōtrarijs. Dicitur secundo falsum esse q̄ incorruptibilitas sit effectus cōmunis in beatis et in dānatis sicut nec impassibilitas. qm̄ impassibilitas in beatis: aufert omnem passionem nō solum lesionis: sed et tristitie et doloris. talis autē nō est impassibilitas dānatorū. et idem iudiciū est de incorruptibilitate quia ut arguens supponit: sibi inuicē correspondent impassibilitas et incorruptibilitas. ¶ Ad. 3^m. dicitur q̄ in verbis augustini aduerbiū sicut: non designat omnimodam similitudinem sed q̄ ad aliquid. s. q̄ ad effectum: qz vtrobiq̄ impedita fuit actio agētis contrarij manente natura. non autē fuit ei⁹ intentio ponere similitudinem vtrobiq̄ q̄ ad causam et modū cause. nam ipsemet augustin⁹ i epistola ad consentium tenet expresse q̄ incorruptibilitas corporum beatorum erit per imutationē ipsorum. s. p̄ formā inherentes. incorruptibilitas autē dānatorum nō erit per eorū imutationem. s. ex aliqua forma inherente. idem tenet de forma inherente in corporibus beatorū in epistola ad dīoscorū. et de vtraq̄ auctoritate augustini verba inducta fuerunt in primo notabili. ¶ Ad. 4^m. dicitur q̄ effectus priuatiuus non necessario exigit causam positiuā formale in subiecto. et tamē quādo effectus priuatiuus designat perfectionē et nobilitatez subiecti: perfectio est si ex causa formali aut fundamentali positiuā procedit. vnde qz incorruptibilitas in beatis est ad eorū perfectionē et gloriā: inest eis p̄ formā inherente positiuā. in dānatis vero quia est ad eorū punitionem et malum: nō inest incorruptibilitas per aliquā formam positiuā. ¶ Ad id quod ex dictis henrici obijcitur: dicimus q̄ non aliud ex dictis eius militat contra nos: nisi quia arguit q̄ si in homine nō est alia forma substāntialis preter animā rationa-

lem: corpora resurgentium non erunt impassibilia per aliquā dotem impassibilitatis sed per naturam: quia tunc in homine nihil aliud esset nisi materia prima et anima rationalis quarum que libet est incorruptibilis ex sui natura. vnde et cōpositum ex eis precise incorruptibile erit per naturam. Sed ad hanc obiectionem respondemus q̄ licet in homine non sit alia forma substāntialis preter animā rationale: est tamē in eo forma mixti accidentalis. i. complexio ex qualitatibus elementorum in corpore humano resultans: in qua virtus vnius elementorum predominatur: ex q̄ prouenit actio et passio qualitatū per quas disponitur corpus ad corruptionem et tandem corrūpitur. vnde propter hanc formā mixti habentes in virtute contrarietatem qualitatū elementarium et alias dispositiones quas requirit corpus humanum que sunt corruptibiles: corpus humanum est corruptibile per naturā. ac per hoc indiget supernaturali virtute per quā fiat mūere glorie incorruptibile. ¶ Ad argumentum ante oppositum respondet Sanct⁹ Thomas in hac distinctione questione secunda articulo primo sub articulo p̄mo ad p̄mū: q̄ fm̄ anselmū mortale ponit a philosophis in diffinitione hominis qui nō crediderunt hominem totum aliquādo posse eē imortalem: quia non viderunt homines nisi fm̄ hui⁹ mortalitatis statum. ¶ Vel potest dici fm̄ p̄m. 8. methaphisice: q̄ quia differentie essentielles sunt nobis incognite: vtimur quandoq̄ differentijs accidentalibus ad significādum essentielles differentias que sunt accidentalium causa. vnde mortale non ponitur in diffinitione hominis q̄ si ipsa mortalitas ad essentiam hominis pertineat: sed quia illud quod ē causa passibilitatis et mortalitatis fm̄ presentem statum. s. compositio ex contrarijs est de essentia hominis. sed tūc non erit causa ei⁹ propter victoriā anime super corpus. hec sanctus thomas. Et in hoc articulo terminatur.

Queri^o cir

ca quadragesimā q̄r-
tam distictionez q̄rit
vtrū corp^o gliosum p
dotē subtilitatis pos-
sit esse in eodē loco si-
mul cuz alio corpe et
arguit q̄ sic. qz vt dī
philip. 3°. reformabit

corp^o humilitatis nre cōfiguratiū corpi claritatis
sue. sed corp^o xpi potuit simul esse cuz alio corpe i
eodē loco vt patet p hoc q̄ post resurrectionē in-
trauit ad discipulos ianuis clausis vt dicit iōā. 2°
ergo etiā corpa gliosa rōne subtilitatis poterunt
esse cū alijs corpibus nō gliosis simul in eodē lo-
co. ¶ In oppositū arguit. qz dicit boeti^o in libro d
trinitate: in numero differētiā varietas facit acci-
dentiū. nā tres hoies neqz genere neqz specie sed
suis accidētib^o distāt. nā si v^o omnino cūcta ab his
accidētia separam^o: tū lo^o est cūcti diuersus quē
vnū fingere nullo modo possum^o. ergo si ponan-
tur duo corpa in eodē loco: erūt vnū corp^o nume-
ro. ¶ In hac q̄stione erūt q̄ttuor articuli vt sup̄.

Quantuz ad pri-

mū articulū sit p̄ma conclusio q̄
corpa brōrum erūt subtilia p ali-
quā formā eis inherētez q̄ dicit
dos subtilitatis. Ihāc cōclusionē
tenet. S. Tho. in hac dis. q. 2. ar. 3. sub. ar. p^o. i. c.
Itē in radis. 49. q. 4. ar. 5. sub. ar. 2. et sub. ar. 3
¶ Secūda cōclusio est q̄ corp^o gliosum non hēt
ex rōne sue subtilitatis q̄ possit esse cū alio corpo-
re simul in eodē loco. Ihāc cōclusionē tenet. S.
Tho. in hac dis. q. 2. ar. 2. sub. ar. 2. in. c. ¶ Ter-
tia cōclusio est q̄ diuina virtute duo corpa possūt
simul esse in eodem loco. Ihanc cōclusionē tenet
S. Tho. loco p̄mā allegato sub. ar. 3.

Qantum ad se-

cundū articulū arguendū est cō-
tra cōclusiones. Et quidez cōtra
p̄mā arguit durādus. pbando q̄
dos subtilitatis non est qualitas
inherēs corpi glioso. p̄fecta inquit subiectio cor-
poris ad aiā q̄ ad opationes cognitiuas ⁊ appe-
titiuas: videt p̄tinere ad dotē subtilitatis. et hec
subiectio pōt intelligi vel quantuz ad opationes
sensitiuas precise vt nihil sit in corpe quo puritas
taliū opationū impediāt sicut nūc fit in nobis fre-
quenter p̄pter gr̄oficiē et impuritātē spirituz de

seruictiū opationib^o sensitiuis. omnis enim talis
impuritas segregabit a corpibus gliosis. vel pōt
intelligi talis subiectio p̄pter p̄fectam obediētiaz
quā tunc habebūt vires sensitiue appetitiue ad ra-
tionē. q̄ obediētia nō est modo quādo caro cōcu-
piscit aduersus spūm. et ob hoc corp^o nunc dicit
aiale ab aialitate: qz mor^o aiales magis sunt i no-
bis fm̄ ipedimētū sensualitatis q̄ fm̄ dictamē ra-
tionis. sed tunc dicit corp^o spūale: qz omnes tales
motus erūt plenarie subiecti spūi. quocūqz autē
modo rū accipiat spūalitas: nō videt necessariuz
q̄ dicat aliquā qualitātē sup̄naturalē inherētez
corpōrib^o gliosis. qz subtilitas p̄mo modo ac-
cepta. s. p̄ puritate opationū sensituarū: pōt esse
p̄ solā puritatē humorū et spūum deseruictiū ope-
rationibus sensitiuis. secūdo modo autē accepta
potest esse p̄ diuinā puidētā assistentē. nec appa-
ret bene quomodo p̄ aliquā qualitatem inherētē
hoc esse possit. quia actus cuiuscūqz qualitatis si-
ue naturalis siue sup̄naturalis: nō est liber sed ne-
cessarius et ideo ad idē semp̄ inclināt. sed obediē-
tia viriū sensituarū ad rōnem vel intellectū: non
pōt esse fm̄ inclinationē ad idem: qz quādo qz f̄z
rectam rōnem aliquid est appetendū: quādo qz
vero et^o oppositū ideo et ē. et quāuis fm̄ hāc viā
subtilitas nō sit aliqua forma subtilitatis sicut nec
impassibilitas: pōt tamen dici dos quia dos spon-
se ex qua istud nomen tractum est: consistit nō so-
lum in illis que sponsam ornant et circūstāt q̄si
intrinsece: sed etiā in his que assistunt extrinsece
vt si ad tuitionē eius daretur ei certa custodia mi-
litum. hec durandus. ¶ Cōtra secūdam cōclusio-
nem arguit ab alijs. pbando q̄ per dotē subtilita-
tis corp^o gliosum possit esse cū alio corpe. p̄mo
quia cuiuscūqz dotis corporis gliosus: est aliquis
p̄p̄rius effectus. sed dotis subtilitatis nō videtur
esse aliquis effect^o nisi penetrare aliud corp^o ⁊ fa-
cere se simul cuz eo. sed hec est forma creata et da-
tur corpōribus gliosis. ergo possunt se facere si-
mul cum alio corpore non subtili penetrādo ip-
sum. ¶ 2°. quia illud posset esse p̄ virtutē creatā
pbatur. quia xps in q̄^m deus posset facere q̄ cor-
pus gliosum esset cū glioso. nec tamen sequi-
tur q̄ posset se facere simul cū non glioso. igit̄ nō
est tm̄ per diuinā potentā: sed per aliquid quod
est in eo. sed hoc non videtur aliud q̄ dos subtili-
tatis. ergo et ē. ¶ 3°. si subtilitas nō esset rō essen-
di cū alio corpe: tunc corpus post resurrectionē
esset in onus anime. anima enī quantum est ex se
pōt esse cū quocūqz corpe. et si corpus non possz
esse cum alio corpore: tā esset sibi in onus quia nō
posset cū illo illud quod possz sine ipso: quod est

contra augustinū. 1o. de ciuitate dei. ¶ 4°. sicut deus posset facere vnū corp⁹ p nunc cū alio corpore: ita pōt ipm cōseruare p aliquod tēpus ⁊ ppetuo. igit̃ a simili poterit sibi dare aliquā formā p quā sit cum alio corpore et p quā perpetuo cōueniat sibi esse cum alio p libito volūtatis sue. ¶ 5°. magis videt̃ de corpibus gliosis q̃ p subtilitatem suā possint se facere simul cū alio corpore: q̃ de alijs nō gloriois. sed aliq̃ alia corpa inueniunt̃ q̃ possunt se facere simul cū alio corpore vt ignis cum ferro et vinū cū pane. ignis enī in ferro oportet q̃ vere sit: qz ferrū ignitū habet p̃riā opationem ignis et ferri seu actionē: vnde si est acutū comburit et scindit. nec pōt dici q̃ sit ibi in aliena materia: quia due forme subales specificē nō possunt pficere simul eandē partē materie. q̃ etiā vinū sit vbiq̃ in pane: patet quia vini humiditas est i pane. sed humiditas non pōt separari a p̃rio subiecto vt patet p̃ p̃m. 2°. de aia de humido aque ⁊ aeris licet min⁹ sit sensibile. vnde quando cūq̃ imprimunt̃ digiti in aere vel in aqua: fm eū intercipitur aqua inter digitos. qd̃ patet qz manet humiditas q̃ non separatur ab eis. ergo multo magis hoc possunt corpa glorioisa. hec argumēta recitat scot⁹ tanq̃ aliena. ¶ Cōtra tertiā conclusio nem arguit durandus p̃bando q̃ per nullā potētiam possit fieri q̃ duo corpa sint simul in eodē loco. p̃rio siue q̃ sint indistincta fm situm. qz corpus nō impedif̃ esse simul cum alio corpore: nisi rōne quantitatis. quia nihil pōt p̃hibere quin corpus possit esse simul cum alio corpore in eodē loco: nisi illud p̃ quod vnū corpus requirit distinctum situm ab alio. nihil enim est impeditiuū idētitatis: nisi quod est causa diuersitatis. s̃ sola quātitas est illud p̃ quod vnū corpus requirit distinctū situm ab alio. ergo sola quantitas fm naturā impedit similtatē pluriū corporū in eodē loco. hoc supposito p̃batur q̃ duo corpa ex hoc q̃ habent distinctas quantitates: nō possint esse simul in eodē loco. primo sic. nō minus necesse ē duo corpa distingui ab inuicem situ et positione: q̃ duas partes eiusdem corporis. sed partes quantitatis eiusdem corporis sic necessario distinguuntur situ seu positione: q̃ impossibile est eas simul esse similtate opposita huic distinctioni. ergo similtiter duo corpa adeo distinguuntur situ et positione: q̃ non possunt esse simul similtate illi distinctioni opposita. vtraq̃ p̃missa p̃batur et p̃mo maior sic. quia actualis diuisio partū quātitatis: non tribuit partib⁹ diuisis q̃ possint esse plus simul q̃ ante diuisioem. sed vna quantitas efficitur due sola diuisioe. ergo similtas q̃ repugnat

partibus eiusdem quātitatis: repugnat q̃buscūq̃ duabus quātitatib⁹. et iterū due quantitates iter se diuise possunt vniri et fieri partes eiusdē quātitatis: sicut ecōuerso partes vnite diuidi p̃nt et fieri quātitates distincte. p̃pter qd̃ omnino videtur idem esse iudiciū de quātitatib⁹ diuisis et de partibus eiusdē quātitatis: p̃cipue quia quelibz pars quātitatis est quātitas. ⁊ sic patet maior. s̃ q̃ quā impossibilitatē habēt partes eiusdē quātitatis vt sint simul: eandē habent quecūq̃ corpa. minor p̃bat. s̃ q̃ partes eiusdē quantitatis sic distinguuntur situ vel positione q̃ nullo modo p̃nt simul eē similtate opposita tali distinctioni. qz de intrinseca et essentiali ratione quantitatum sine qua nō est possibile quantitātē esse vel intelligi: est q̃ habeat partē extra partē seu iuxta quod vocat̃ ad p̃sens distigui positione vel situ qui est ordo partium in toto. que diffinitio vel distinctio fm positionem et ordo repugnat similtari partis in parte vel partis cum parte. vnde contra rationē quātitatis est q̃ partes ei⁹ sint simul: sed semp vna est extra aliam et non in alia vel cum alia. alioquin due non essent aliquid maius vna nec totū mai⁹ parte quod est impossibile. et sic patet minor. sequitur ergo cōclusio principalis. s̃ q̃ duo corpa vel due quantitates necessario distinguuntur situ seu positione sic q̃ impossibile est ea esse simul: s̃ necessario vnū est extra aliud et nō in alio nec cuq̃ alio positione vel situ indifferens. ¶ 2°. p̃bat̃ sic idem et est eadem virtus rōnis cum precedente. quia si duo corpa possūt esse simul ita q̃ quātitates eorum sint indistincte fm situm vel positionem modo quo expositum est: p̃ eandē rōne partes eiusdem quātitatis p̃nt sup se replicari ita vt sint indistincte positione nec vna sit extra aliam. et tantū poterunt replicari: vt tota replicatio fiat sup vnam minimā partem: ita q̃ extra eaz non sint alie sed in ea vel cum ea simul. hoc autē videtur impossibile. quia tunc maximum corpus posset contineri localiter a minimo loco. s̃ a solo loco illius partis sup quam facta esset replicatio. et sic totus vnus mons maximus posset intrare per foramen acus: et totum celum contineri i minima bursa saluata quantitate vtriusq̃. s̃ montis et celi: quod non videt̃ possibile. quare et ē. ¶ 3°. sic. sicut partes quantitatis successiue vt sunt tempus ⁊ motus habēt inter se ordinē durationis: sic partes quantitatis p̃manentis habēt inter se ordinē positionis. sed nulla virtute pōt fieri q̃ partes quantitatis successiue vt sunt partes temporis et motus sint simul duratione cum de ratione earum sit prius et posterius fm durationē. ergo

similiter nulla virtute fieri potest q partes quantitatatis permanentis sint simul positione. et p eandem rationem nec due quantitates diuersoꝝ coꝝpoꝝ cum idem iudiciũ sit vtrobicq; pro eo q que libet pars quantitatis est quantitas vt dictu; fuit. quare et c. ¶ 4.º. quia sicut se habet duo accidentia eiusdem speciei ad idem subm; sic duo corpora ad locum. sed duo accidentia eiusdem speciei non possunt simul esse in eodẽ subiecto. ergo nec duo corpora in eodem loco. minor probatur. qz duo accidentia eiusdẽ speciei vel sunt equalis gradus vel inequalis; puta quia vnum est intensius alio. si sint inequalis gradus; impossibile est q sint simul in eodem subiecto. alioquin idem subiectũ esset magis album et minus albu; quod videtur implicare contradictionem. et iteru; termini motus vel mutationis sunt impossibiles. sed huiusmodi accidentia possunt esse termini motus vel mutationis s; alteratione; intensiõis et remissionis. quare et c. si vero sunt eiusdem gradus; idẽ sequit. qz subm non est in potentia ad aliquã formam nisi mediante mutatione. sed subm habens aliquã formã; non potest mutari ad similitudinem eiusdem gradus priore manente. quia idem non potest simul esse tale formaliter in actu et tale in potẽtia. sed illud sequeret si subiectu; habẽs aliquã formã; posset mutari ad similitudine; ergo et c. ¶ 5.º. quia rationes que fiunt pro parte opposita sunt solubiles. quod patet discurrendo per singulas. primo quidem arguunt q duo corpora non possunt esse simul in eodem loco. quia christus natus est clauso matris vtero; remansit eni; virgo post partum. sed istud non potuit esse nisi corpus christi nascendo simul esset cum corpore matris. quare et c. sed ista ratio non valet. dicitur enim q verissimum est beatam mariam virgine; permansisse in partu et post partum sicut ante. fuit enim virgo non solum ex carentia experientie delectationis veneree per quam experientia; virginitas proprie amittitur; sed etiam propter integritatem membri corporalis. nec tamen propter hoc in natiuitate christi fuerunt duo corpora simul scilicet corpus christi cum corpore matris; qz est alius modus possibilis scilicet q virtute diuina fuit facta dilatatio neruorum et meatuum naturalium; non ruptio aliqua vel fractio aliqua. sicut s; augustinum. l. 4. de ciuitate dei factum fuisset in omnibus mulierib; si status inocentie durasset. quia tunc peperissent sine dolore que nunc est pena peccati s; sententiam domini gene. 3.º. vnde proles nata fuisset per dilatationem membroru; naturalium et non per fractionem vel diui-

sionem que non pot esse in sentiẽtib; sine dolore. et hunc modum vident tenere gregorius nicenus et ambrosius sup illo verbo Luce. 2.º. omne masculinum et c. ibi enim dicit gregorius nicenus sic. hoc aute; legis decretũ in solo incarnato deo singulariter et ab alijs differenter impleri videt. ipse naq; solus ineffabiliter conceptus ac incomprehensibiliter edificatus; virginelem vterũ aperuit. non ante conubio referatũ seruans post partum mirabilẽ inuolabiliter signaculu; castitatis. et ambrosius dicit ibidem. non enim rursus coitus vluue virginalis secreta referauit; sed immaculatum semen inuolabiliter vtero spiritus sanctus infudit. et subdit quod est ad propositum dicens. q ergo vluuam sanctificauit alienam vt nasceretur propheta; hic est qui aperuit matris sue vluuam vt immaculatus exiret. ¶ 2.º. arguunt quidam dicentes q xps ponitur surrexisse clauso tumulo. quod non potuit esse nisi simul esset corpus christi cum lapidibus sepulchri. sed hec ratio non valet. quia ex nullo textu sacre scripture habetur q christus resurrexit clauso sepulchro. et ideo assertio contra ria non preiudicat fidei neq; scripture. q si ex dictis aliquoꝝ sanctorum haberetur q christus resurrexit clauso sepulchro; accipiendum est. p opinionem. et si hoc dictum esset approbatu; per ecclesiam; tunc respondendum esset sicut in solutione tertij argumenti statim dicitur. ¶ 3.º. arguunt quidam quia christus post resurrectionẽ intrauit ad discipulos ianuis clausis vt habetur ioã. 2.º. sed hoc non concludit; quia hoc est absolute verũ. s. q cum fores essent clausẽ venit iesus. sed non dicitur q intrauerit per ianuas clausas. cum enim corpus gloriosum possit moueri per aerem sicut per terram; et christus diuina virtute potuit corpus suum ostendere et occultare prout voluit; potuit intrare ad discipulos per fenestras vel per alium aliquem locum; et tunc primo se ostendere quando fuit coram discipulis; sed non per ianuas clausas. et si per ianuas clausas intrauit; potuerit subito claudĩ et subito aperiri; ita vt apertio et clausio lateret discipulos. et quia res dicitur fieri quando inorescit; ideo dicitur clausẽ quia apertio earum nulli apparuit. et hoc modo posset dici surrexisse clauso sepulchro si illud alicubi legeretur. vt posset dici q christus ratione qua deus habuit in sua potestate corpus et figuram corporis sui; ita q potuit figuram corporis sui mutare in figuram angustam et sic intrare per quãcũq; rimã ianuarũ eis remanentibus clausis. et quãuis aliqui dicant hoc non fuisse conueniens; nullus tamẽ dicit qui fuerit possibile christo inquantu; deus. conueniẽ-

tius autem videtur ponere modum qui ab omnibus credit esse possibilis: quod ponere illum qui a pluribus impossibilis reputatur. beatus etiam augustinus videtur hunc modum tenere. potest etiam aliter responderi ad predictas tres instantias dicendo quod si deus potest facere et facit quod idem corpus christi sit simul in celo et in sacro absque hoc quod sit in medio: multo fortius potest facere quod idem corpus sit successive in locis distantibus et non in medio. et sic potuit de facere quod corpus christi fuisset primo in utero matris et postea extra absque hoc quod fuisset in medio simul cum corpore matris. et idem potest dici de egressu christi ex sepulchro clauso et de ingressu ad discipulos ianuis clausis. et si istud est possibile deo quod prima facie apparet possibile quod illud quod fide tenemus de simultate existentie realis corporis christi in celo et in sacramento et de simultate eiusdem in pluribus sacris tunc predicte instantie sumpte ex dictis scripture sunt claresolute et omnes auctoritates sanctorum doctorum predicta loca scripture exponuntur. ¶ 4° arguunt quidam. quod corpus celeste non potest dividi saltem quantum ad substantiam sperantur. unde dicitur iob. 2. 7. quod celi velut solidissimi quasi ere firmati sunt. si ergo corpus gloriosum non posset simul esse cum alio corpore: nunquam corpus christi ascendisset ad celum imperium: nec corpora sanctorum post resurrectionem illuc ascenderent quod est erroneum. sed dicendum quod siue ponatur celum diuisibile per naturam siue virtute diuina: non oportet ponere corpus christi in ascensu ad celos simul fuisse cum corporibus sperantur: sed celum cessit corpori christi. et si dicatur quod omne diuisibile est corruptibile dicendum quod non oportet quia diuisio non arguit corruptibilitatem in illis in quibus est: sed addit facilitatem quia corruptibile diuisum in plures partes facilius corrumpitur quam si esset integrum. quia singule partes non possunt tantum resistere quantum totum integrum. diuisio tamen non dat eis corruptibilitatem sed superponit. quod patet. quia si esset quantum mathematicum quantum diuisum divideretur: non corrumpere. non enim corrumpere a contrario quia quantitas non habet contrarium. nec corruptione subiecti quia subiectum non habet ut ponitur. nec diuisione ad minima: quod tale quantum in se diuisibile est in infinitum. nec est possibile peruenire ad minimum: nec coniunctum toti nec separatum a toto. patet ergo quod diuisio non arguit corruptibilitatem saltem illa que fieret virtute diuina. nec celi dicitur solidissimi qui possint diuina virtute diuidi et perbere transitum corporibus gloriosis ad celum imperium. sed dicuntur solidissimi quod naturaliter sunt incorruptibiles. videtur etiam quod rationabiliter oporteat hoc ponere. quia nisi celum sit in aliquid diuisibile ita ut cedat corpori glorioso: necessarium est quod cor-

pora gloriosa nunquam possint esse in celo nisi semper simul cum alio corpore. quod forte reputaret aliquis factis absurdum. ¶ 5°. arguunt quidam. quod corpus non impeditur esse cum alio corpore: nisi ratione quantitatatis. sed virtute diuina fit quod in sacro altaris est corpus christi simul cum quantitate panis. ergo eadem virtute posset fieri quod simul esset cum substantia panis. ergo duo corpora essent simul. sed dicendum quod corpus christi. puri spectat ad genus substantie: est vere in sacro altaris. nec illud est contra dicta nisi ponatur quod in eodem sacro sit quantitas corporis christi. quia sola quantitas impedit coexistentiam plurium corporum in eodem loco. sicut autem ostensum fuit prius: non est verum quod quantitas christi sit in hoc sacro: nec ex vi conversionis ut omnes concedunt: nec ex aliqua concomitantia quantum unum ab altero non separatur ut plenus fuit supra declaratum. item in omnes corpus christi non est in sacramento altaris quantitatively: sed sub qualibus parte hostie quantum cum minima est totum corpus christi. unde non potest ibi videri nec a seipso nec ab alio ut fuit declaratum in precedentibus. nec ut sic competebat corpori christi aliquis motus vel actio seu passio. quando autem querimus utrum virtute diuina unum corpus possit esse cum alio: intelligimus hoc de existetia quantitativa utriusque corporis. et ideo non est simile hinc et inde. ¶ 6°. principaliter arguit. quod tenentium partem oppositam: probabilior modus ponendi est illorum que dicuntur quod modus quo est possibile duo corpora esse in eodem loco talis est. quantitas enim per quam corpus comparatur ad locum: habet duo facere. scilicet reddere corpus quantum et occupare locum. primum est actus eius formalis. secundum est actus eius quasi cause efficientis. ex quo potest tripliciter argui. primo sic. sicut se habet calor ad calefaciendum: sic quantitas ad occupandum locum. sed virtute diuina potest fieri quod calor presens calefactibili non calefaciat ipsum ut factum fuit in fornace babilonis respectu trium puerorum. ergo eadem virtute fieri potest quod quantitas presens loco non occupet locum. et sic alia quantitas poterit esse simul cum ipsa. ¶ 2°. sic. virtute diuina potest fieri quod prius maneat a motu posteriori cum hoc non implicet aliquam contradictionem seu repugnantiam intellectuum. sed dare esse quantum subiecto prius competit quantitati quam occupare locum. quod ille est actus formalis qui simul est cum forma in subiecto. alius autem est actus eius ut efficietis respectu alterius que frequenter est tempore posterior. ergo virtute diuina potest fieri quod corpus maneat quantum et non occupet locum. et sic idem quod prius. ¶ 3°. sic. non videtur quod duo corpora impediant simul esse in loco eodem nisi quod non apparet per quod distinguere. Illud non impedit quod corpora suis quantitatibus distinguuntur non g-

loca: quāuis p̄distinctionē loꝝ appareat v̄l ma-
nifestet̄ distinctio corꝝ. dato etiā q̄ distiguerent̄
p̄ loca: de^o tñ p̄t̄ facere p̄ se q̄d p̄t̄ facere mediā-
tib⁹ causis secūdis. et ita p̄t̄ distinguere duo cor-
pora et distictionē eorꝝ p̄seruare absq̄ distictio-
ne loꝝ. q̄re et c̄. iste in quaz modū iter ceteros
p̄babilior est: s̄ tñ nō valet nec p̄cludit. ¶ D̄f̄ enī
ad p̄mū q̄ nō est s̄le d̄ calefactiōe respectu calorū
et de occupatione loci respectu quātitat̄. q̄z p̄ ca-
lefactiōe fit aliq̄ natura ī calefacto. s̄. calor c̄ vir-
tute diuina p̄t̄ īpediri ne fiat p̄seruādo quātitem
oppositā. p̄p̄t̄ q̄d calidū p̄sens calefactibili: p̄t̄ vir-
tute diuina īpediri ne calefaciat. s̄ ad occupare lo-
cū: non seq̄t̄ aliq̄ nā absoluta ex p̄sentia locati ad
locū v̄l ecōtra: s̄ ex hoc solū occupat̄ loc⁹ a locato
q̄z locatū h̄t̄ istā locū distictiōe suarū partū. cūz
ergo hoc sit essentialē locato. put̄ ē quātū: īpossi-
bile ē q̄ locatū sit ī loco et q̄ nō occupet ip̄m. ac p̄
p̄sequēs quī sit īcōpossibile alteri sic occupanti.
¶ Similr̄ secūda rō nō valet. d̄f̄ enī q̄ de^o p̄t̄ fa-
cere q̄ corp⁹ sit quantū et q̄ nō occupet locū: q̄z
p̄t̄ facere corp⁹ sine loco. s̄ supposito q̄ corp⁹ sit ī
loco: nō p̄t̄ fieri q̄ nō occupet locū q̄z nō est p̄us
īmo nec aliū realiter ē quātū eē ī loco q̄z occupare
locū. q̄z occupare locū est ī loco h̄re partes posi-
tione distictas et distictas ad īnuicem et ab oī alia
quātitate. et istud nō est aliud q̄ eē quātū. nec ī
p̄posito facit difficultatē corp⁹ cōtinēs aliud ī q̄
cōtentū d̄f̄ esse sicut ī loco. q̄z si duo corꝝ pone-
rent̄ eē ī eodē loco cōtinēre et p̄us corp⁹ totalr̄
ānihilaret̄: nō p̄pter hoc p̄cedentia corꝝa desine-
rēt simul esse. et quāuis ista similtas nō est s̄m lo-
cū: est s̄ tñ s̄m positionē partū q̄ semp est īcōpos-
sibilis quātitati: cum disticta partū quātitati sit
essentialit̄ intriseca quātitati. ¶ Silr̄ tertiū nō cō-
cludit. d̄f̄ enī q̄ de^o nō p̄t̄ cōseruare distictionem
corꝝ sine distictione loꝝ. q̄z p̄t̄ facere plu-
ra corꝝa q̄ruz neutrū sit ī loco. nō tñ p̄t̄ facere q̄
duo quāta sint disticta et partes eorꝝ sint positio-
ne distictē: cū hoc sit p̄tra intrisecārōnem quātita-
tis. et q̄z hoc seq̄t̄ si ponerent̄ plura corꝝa ī eo-
dē loco: ideo illud nō ē possibile. ¶ Ad formā ergo
rōnis dicēdū q̄ nō p̄hibent̄ plura corꝝa esse ī
eodē loco q̄z loc⁹ sit causa distictionis corꝝ: sed
q̄z distictio corꝝ requirit̄ distictā positionē eorū
quaz nō cōpatit̄ vnitas loci. sic ergo videt̄ q̄ duo
corꝝa quātitatiue sumpta nulla x̄tute p̄t̄ simul
eē ī eodē loco. si aut̄ alter eorꝝ nō cōpararet̄ ad
aliud quātitatiue sicut est d̄ corꝝe xp̄i ī sacro vel
alio modo deo possibili licet nob̄ ignoto: tūc vnū
corp⁹ posset eē simul cū alio ī eodē loco. s̄ alterū
nō esset ibi localiter nec quātitatiue. hec durād⁹.

¶ Cōtra eandē p̄clusionē arguit scot⁹ ip̄robādo
modū ponendi q̄ dicit̄ solū deū posse facere duo
corꝝa simul ī eodem situ. p̄mo q̄z vel manēt p̄ri-
cipia essentialia istoꝝ corꝝoꝝ vt sunt ī vno loco
disticta: vel non. si sic: ergo solus de⁹ nō p̄seruat
q̄z cū causis secūdis manētib⁹ et cōcurrentibus cō-
seruat cui⁹ cōtrariū dicit̄ ī positione. si nō: seq̄t̄
q̄ de⁹ cōseruat et nō p̄seruat vnū et idē simul. q̄z
cōseruat s̄m te illud esse distictū. nō p̄seruat enī
nisi q̄d est. s̄ mā illi⁹ est mā istius et forma illius est
forma istius. ergo nō sunt disticta nec p̄seruat vt
disticta. et sic ponis contradictoria. et si dicas q̄
deus p̄t̄ p̄seruare illa corꝝa disticta sine distictio-
ne p̄ncipioꝝ intrisecorū illoꝝ: hoc nō valet. quia
de⁹ nūquā cōseruat nec p̄t̄ p̄seruare rē sine suis
p̄ncipijs essentialib⁹ vt hoīem sine aīa et corꝝe hu-
mano. ergo nec distictas res p̄t̄ p̄seruare sine di-
stictis p̄ncipijs essentialib⁹. talia aut̄ sunt mate-
ria et forma. ergo et c̄. ¶ 2°. sic. aut sit⁹ est forma-
le distictiū et essentialē quātitatiue: aut accidētā-
le et casuale. si formale et essentialē: ergo deus de
potētia absoluta non p̄t̄ p̄seruare quātitates di-
stictā ab alia sine situ. sicut de⁹ nūq̄ p̄t̄ facere ef-
fectum cause formalis sine ipsa vt hoīem sine aīa
albū sine albedine: q̄z est cōtradictio. si autē situs
sit accidētalis aut casualis rō distictionis quanti-
tatis: ergo ante illud habuit causam essentialē
formalē distictionis. p̄p̄riā. et tūc deus cōseruat
illa disticta s̄m suas causas p̄ores sine illo quod ē
accidētalis rō. vel si est casualis: tūc cōseruat cau-
sam sine effectu q̄d est possibile. ¶ 3°. quia ī causis
eiusdem ordinis nō est cōtrariū. sed disticta quā-
titas est causa distictionis situs effectiua vt acci-
pis ī vna ratione cōtra aliā opinionē. ergo ecō-
uerso situs nō p̄t̄ esse causa effectiua distictionis
quātitatiue. ¶ 4°. quia inter quātitatē et quātita-
tem nō est repugnātia formalis nec inter situm et
sitū nec inter vbi et vbi. q̄d p̄batur. quia quecūq̄
forme quātūtūq̄ sint cōtrariē si sint ī diuersis: ni-
hil sibi repugnāt. sed duo vbi sunt ī diuersis. er-
go nō repugnant. vñ dato q̄ ī hoc corꝝe sit hoc
vbi et ī alio aliud vbi: ista duo nō repugnant res-
pectu corꝝis sibi subiecti. quia hoc vbi est ī vno
corꝝe et aliud est ī alio. si ergo est īpossibilitas q̄
ista duo vbi sint ī diuersis: hoc nō ē p̄pter repug-
nantia quā habēt inter se absolute: nec etiā vt cō-
parant̄ ad subm. oportet ergo q̄ sit. p̄pter cōpa-
rationē ad eundē terminū respectu cui⁹ accipiunt̄.
sed nec sic est īcōpossibilitas. q̄z duos res-
pectus extrisecos esse ī diuersis nō ad diuersos ter-
minos: nō est īpossibile. q̄z nec est īpossibile de
respectib⁹ intrisecis aduenientib⁹ vt duos respe-

ctus similitudinis i diuersis ad vnu sile. hoc etiaz patet. qz icopossibilitas quat ad quat coexistenti in eode loco: sicut incopossibilitas cause essen di sine suo effectu naturali. s. cuz causa sit por suo effectu et omne pus naturalr dens possit cōseruare sine posteriori: nō est ipossibile quatū esse simul cū quāto et quatū esse sine suo effectu q est esse in loco distincto. ¶ Cōtra eandē cōclusionē arguit aliū vt recitat scōr⁹ q p nullā potētiam duo corpa possint eē simul. pmo qz fm boetiū pmo d trinitate: in numero differētiā accidētū varietas facit. z sequit. loc⁹ semp est diuersus. corpoz duoz locuz vnu: nullo modo fingere possum⁹. ex hoc sic arguitur. si varietas loci in numero differētiā facit: ptra dictio ē q duo corpa sint in eode loco. ¶ 2°. qz dimēso est formalis rō repugnādi duo corpa esse i eode loco. qz fm p⁹hm. 4. phy. sole dimēsoes faciūt p se distare nō p passionē nec p aliquid aliud. tūc sic. si formalis rō repugnādi duo corpa esse simul est dimēso distincta: tūc manēte dimēsoe q ē formalis rō huius repugnātie: ipossibile est duo corpa esse simul. Confirmat sic. sic se vident hē due dimēsoes ad essendū in eode loco: sicut duo accidētia ptra raria ad idē subto. s. duo accidētia ptra raria nō pnt esse simul i eode subto. s. nec duo corpa habētia distinctas dimēsoes pnt esse simul i eode loco. maior pba⁹. qz qd d inducit vnu ptra riorū expellit reliquū. ergo q mouet vnu corpa ad locū expellit reliquū. sed hoc non fieret si possent eē simul i eode loco. s. q aut duo accidētia ptra raria nō possint eē simul i eode subto p aliquā potentia: p 3°. 4°. metha. vbi dicit pbs q si ptra raria sunt in eode pari rōne et ptra dictoria. ¶ 3°. sic. in corpe naturali nō sunt nisi ista. s. materia et forma z qlitates et quatitates. sed formalis rō repugnādi duo corpa esse in eode loco: nō est materia nec forma subalis nec qlitates: qz corpa aliqd pōt rare fieri z p densari manēte eadē materia et forma et qlitatibus sola quatitate mutata. sed tū corpus p dēsa tū et rarefactū occupat aliū et aliū locū. ¶ 4°. nā duo idiuisibilia nō pnt esse imediate: qz tūc nō essent duo ex. 6°. phy. ergo a simili pōt argui. si duo corpa sunt simul imediata: nō remanēt duo. eadē enī rō q est d vno est d alio. ¶ 5°. qz a puncto ad pūctū nō pōt trahi nisi vna linearecta. sed si duo corpa essent simul: pōt trahi duē linee recte quasi in duobus corporibus. ergo et. c.

Quantus ad tertium articulum primo notandum est quod ut S. Tho. deducit p⁹ 2° 1° 5. lec. 6. exponēs illd apli seminat cor-

pus aiale surget corpa spūale: aia rōnal dē et aia r spūs. sed aia dē fm q pficit corpa. spūs aut dicit p prie fm mentē fm q spūalibus substātis. i. anget assimilaf. iuxta illd 2° pbe. 4. renouamini spū mē tis vfe. vñ z potētiaz aie qdā sunt q pueniūt aie fm q denominaf aia corpus viuificās: quibus. s. aia opaf circa corpus: sicut potētie vegetatiue q ordinant ad corpa nutritionē et augmētationē et fm corpus generationē. alie sunt potētie q cōueniūt aie fm q hēt rōnem spūs sicut sunt rōnales. s. intellectus z volūtas qbus mēsnā pficā. nā his potētis et eaz opationib⁹: creaturis spūalib⁹ assimilaf. alie vero sunt potētie q cōueniūt aie et sub rōne aie et sub rōne spūs. et iste sunt potentie sensitiue q inquātū hnt eē in corpe et determinaf subiectiue ad organa corpalia: respiciūt aiam. pur est aia corpus viuificās. in q⁹ vero deseruiūt aiez sunt velut ei⁹ instrumēta ad opationes mēris. s. intellectus et voluntatis q ortū hnt a sensu. p statu isto i q indiget phantasmātib⁹: ordinant ad aiam sub rōne q est spūs. qz igit corpa pficā ab aia vt sit pueniēs eius opationib⁹ cū vna qz res sit. p p sua opationē: ideo fm q diuersimode corpus subijcā aie et illi deseruiūt in opationibus suis: sic diuersimode dē esse pfectū p aiaz. vñ qz in statu huius vite corpus nfm deseruiūt aie in opationibus q pueniūt aie in q⁹ est aia corpus viuificans et sustētās quatū aut ad opationes aie fm q hēt rōnez spūs quāuis aliq modo subseruiat aie: tū multū ipedimentū illi affert. ppter ipius sifirmitates et necessitates ac passiones: iuxta qd dē Sapīē. 9. corpa qd corūpūt aggrauat aiam: inde est q corpus nfm i statu huius vite ē et dnomiāf magis aiale q spūale vt pote magis paratū et pcoraie ad illi deseruiēdū i opationibus q sunt aie vt aia est. s. in vegetatiuis et sensitiuis: qz i opationibus q sunt ei⁹ sub rōne spūs. fm quā rōnem apls dicit p⁹ 2° 1° 2°. aialishō nō pcepit ea q sunt spūs dei. vocāshōies aiales eos q sensuū motus et opatiōes sequūt in iudicādo q⁹ ad vī apprehēsiuā et i appetēdo q⁹ ad vī appetitiuā. in statu vero resurrectionis in q opatiōes pme q ad bonū corpa directe ordināf. s. vegetatiue cessabūt: qz nec gēfiratio erit dicēte dño i resurrectionē nec nubēt nec nubentē. Abathei 19. neqz augmētuz corpa erit aut nutrimentū: qz neqz esuriēt neqz sitiēt Apocha. 7°. sed corpus ab sqz vllō ipedimēto et labore icessanter seruiet aie ad spūales opationes eius: idcirco tūc corpa nfm iuxta verbū apli erit spūale. Colligimus itaqz ex supdicti q p⁹ resurrectionē corpa scōz erūt spūalia. tū qz tāta erit cōcordia carnis et spūs viuificāte spū. i. aia fm q est spūs subditā carnez: vt nihil

carnis spūi repugnet quēadmodū nunc qñ caro concupiscit aduersus spūm vt apłs dicit Gala. 4.º. tū etiā qz nullis corp'alib' alimēt' quib'º corpa ad vitā aialez sustētant egebūt: s' solo spū viuificāte omnis esuriēdi ac sitiēdi molestia deuitabitur. Et hāc duplicē rōnez tagit augustin' in libro enchiridid. et. 13. li. de ciuitate dei. huiusmodi aut. ppetas spūalitat'is nō cōnumerat dotib'º corpoz: sed est tanq' eaz radix. nā ex eo q' corpa post resurrectionē erūt diuino munere omnino subiecta et obediētia aie nō solū sub rōne q' aia est sed etiā vt spūs ē modo sup' exposito: puenit q' sint receptibilia q' tuoz dotū p' deriuationē ab aia in corpus.

Secundo Notanduz est q' nomē subtilis dī d' corpb'us gliosis nō s'z ppetatē sed p quādā trāsumptionē. ipositū est enī nomē subtilis s'z ppetatē et p' may nominis ipositionē a virtute penetrandi. vñ corpa facile penetratiua: subtilia dīr a pho. 2.º. de gen. quāobzē corpa rara et fluida: subtilia appellānt eo q' quālibz partē etiā minimā tangētis se subitrāt sicut aq' et aer. corpa p'terea solida et nō fluida q' ex sui dispositione sunt bene penetratiua: subtilia cōsueuerūt dici quēadmodū veru et ac. et ista s'z grad' virtutis penetratiue dicūt corpa magis vel min'º subtilia. p' oppositū aut corpa grossa dicūt q' nō facile sunt penetratiua. vñ corpa q' s'z ppetatē dicunt subtilia: aut sunt fluida v' humida aut rara vel sunt ex sui cōpositione acumine q'dā disposita. his enī ppetatib'º corpa sunt facile penetratiua. sed p' hāc nominis rōnez z ppetatē: corpa gliosa p' resurrectionē nō magis dicerent subtilia q' in statu hui'º vite anteresurrectionē. qz non plus hñt virtutis penetratiue illa q' ista corpa: cū vtraq' sint eadez numero singuloz hominū eiusdē quātitatis et corpulentie et eiusdē figure ac cōplexionis. quāobzē nomē subtilis vt p'missim' non ppe denominat corpa gliosa. Itēq' obstat q' corpa gliosa p' resurrectionē poterūt celos penetrare et p' p'is quecūq' alia corpa q'd fieri non pōt ab ipsis eiusdē corpb'º in statu hui'º vite existentib'º qm virt' illa penetratiua nō pueniet corpb'º gliosis p' dotē subtilitatis aut p' aliquā formā eis inherētē: sed p' dei virtutē illis assistentē sicut ponit se cūda p'clusio. et ideo ab illo modo penetrādi non dicunt corpa subtilia. verūtāme trāsumptiue corpa gliosa dicta sunt subtilia: ppter aliquā cōuenientia quā hñt ad corpa rara q' s'z ppetatē vocāt subtilia. corp' enī raz. pur phs dicit. 4. phy. illud dī q'd hēt paz d' materia sub magnis dimētionib'º. et quia hoc ipm. puenit ex pfectione specifica forme: inde est q' corpa rara ceteris parib'º plus hñt

de forma q' de materia: p cōtrariū ad corpa dēsa in quib'º plus ē de materia q' de forma. et dicunt rara plus hñt de forma: non solū rōne pfectionis specificē forme subalis: sed etiā ex rōne dimētionū q' sunt quedā forme accidentales. vnde in elementis ignis et aer q' sunt elemētariora: dicūt magis formalia q' aqua et terra q' sunt elementa densiora. qz ergo corpa gliosa erūt pfectissime p aias viuificata et anime habebūt plenū dominiū sup' corpa ita vt corpa dicāt maxime formalia tāquā formis plena z p'fundata nihil ī se habētia formis repugnās aut nō cōueniēs: ideo p quādam assimilationē ad corpa rarioza trāslatiue appellānt subtilia: nō qz rara sed qz formalia. i. formis omnino subiecta et plena. **Et** supradictis in hoc et in pcedente notabili inferim' q' de mēte S. Tho. in hac dis. q. 2. ar. 2. sub. ar. 3. et ītra dis. 49. q. 4. ar. 5. sub. ar. 3. adiunctis his q' dicit p'º 2º. 15. in cōmēto lec. 6. corpa gliosa duplici rōne subtilia appellānt. vna est qz sunt maxime formalia modo p' exposito. qua rōne inter elementa aer et ignis dicunt corpa subtilia. alia est qz non solū sunt aie summe obediētia z subiecta sub rōne qua aia est: sed etiā sub rōne qua aia spūs est. ita vt nō tā dicatur caro concupiscit aduersus spiritum: sed magis ipsa dicantur spiritualia corpa ex omnimoda conformitate et obediētia ad spiritum. et quoniam subtilitas spiritibus et rebus spiritualibus appropriatur: ideo hac secūda ratione corpb'us gloriatis subtilitas attribuitur. p' possunt etiā dici corpa gloriata subtilia: qz in sua compositione nihil impuritatis aut male cōmixtionis vel cōnexionis aut etiā inepte cōmixtionis habebunt. iuxta quod apostolus dicit p'º 2º. Corinthioz. 15. seminatur scilicet corpus in ignobilitate: surget in gloria. seminatur in infirmitate surget in virtute. ea enim que nihil sedum aut impurum vel etiā extraneum habent cōmixtū appellāntur subtilia. sicut aurum purissimum vel argentum: subtile dicitur.

Tertio Notandum est q' vt Sanctus Thomas tradit supra distinctione decima articulo tertio sub articulo tertio ad primū: et sumptum est a philosopho quarto methaphisice: vnitatis rei consequitur esse ipsū. partes autem alicuius continui ante diuisionem non habent esse actu cuiuslibet propriū sed potentia tñ. habent tamen esse actu cōmune oib'º. i. eē totū. et ideo nulla partiū ī toto hēt vnitatē p' paz ī actu sed oēs participāt vnitatē totū: ita q' totū et partes sunt vnū ens actu. et inde est q' partiū ī toto: nō est accipe numerū in actu s'z in potentia

tū. et ppter ea forma q̄ est tota in ip̄o toto et tota in partib⁹ ei⁹: nō dī ante diuisionē cōtinuū eē in eo plures vel pluries actu sed tūmodo in potentia. post diuisionē vero multiplicat̄ fm actū: sicut patet d̄ forma ligni et etiā de aīa in aīalib⁹ anulosis. Et hic accipit̄ intellect⁹ ei⁹ qd̄ ip̄e. S. Doc. dicit p̄mo qd̄lib⁹ articulo penultimo q. s. duo corpa facit actual' diuisionē materie corpal. duas autē ptes vni⁹ corpis: diuisibilitas potētiālis. vñ qz esse actu in loco debet ppe et p se quāto habēti esse in actu ideo p̄tib⁹ i toto continuo nō debet loc⁹ pp̄ actu s̄ ipsi toti p̄tēse cui⁹ locus ē vn⁹ omniū partiū rōne toti⁹ cui⁹ sunt ptes. et hec ē sentētia p̄bi. 4. phy.

¶ Ex q̄bus iſerim⁹ q̄ duo corpa vel due ptes continui diuise magis habēt q̄ distiguant̄ loco et situ q̄ due ptes exites in toto. p̄bat hoc. qz duabus aut plurib⁹ partib⁹ in toto exitib⁹: vn⁹ tūmodo locus et sit⁹ actu debet vt p̄missum ē. s. loc⁹ toti⁹. sed duob⁹ corpb⁹ vel duab⁹ partib⁹ cōtinui actu diuisis: ex natura corpozitat̄is et dimēsiōis quātitatiue nō vn⁹ locus s̄ plura loca et plures situs actu debent. ac p̄ hoc min⁹ p̄nt dici simul eē in eodē loco duo corpa vel due ptes diuise a toto: q̄ due partes vel plures exites in toto. ipsa enī actualis diuisio partiū quātitat̄is a toto: tribuit partibus diuisis q̄ nō possint esse simul in eodez loco plus q̄ ante diuisionē: sicut et eis tribuit q̄ habeāt esse actu et sint plura corpa. vñ partes i toto p̄nt dici h̄e vnū et eundē sitū localē. s. toti⁹ quātitatiui: quāuis nō eandē positionē vel positionis ordinē i toto. Ut enī. S. Tho. ait opus. 42. de natura generis caplo antepenultimo: positio fm q̄ p̄tinet ad gen⁹ quātitatis: differt a positioe q̄ est predicamentū qd̄ situs appellat̄. qz positio primo modo dicit ordinē partiū adinuicē in toto exitiū. positio autē p̄dicamentū: dicit ordinē partiū toti⁹ locati ad locū. et hec positio nō est sic essentialis et de intrinsecarōne toti⁹ cōtinui quē admodū et prima sine q̄ cōtinuū intelligi nō p̄t. qz de rōne essentiali quātitatis cōtinue est h̄e partē post partem cōtinuitate extēsas q̄ sine positioe p̄mo modo dicta eē nō p̄t. essentie autē p̄dicamentoz sunt imp̄mixte: ita q̄ nihil qd̄ est in vno p̄dicamento fm se est de essentia ei⁹ qd̄ est in altero p̄dicamēto. sunt enī p̄dicamēta decē genera p̄mo distincta. p̄sequēs est ergo q̄ situs q̄ ponit vnū de decē p̄dicamentis esse nō possit d̄ essentia seu rōne essentiali quātitatis cōtinue q̄ in altero p̄dicamēto p̄ se reponit et est ipsi⁹ p̄ se differentia.

¶ Q̄ aut aliquādo rep̄atur dicit̄ a p̄bis q̄ totus loc⁹ respondet toti corpi locato et p̄s loco. p̄portionaliter respōdēt partibus locati aut q̄ totū est in toto loco et pars i pte

nō ideo dicit̄ est q̄ si p̄prie loquendo ptes totius corpis locati habeāt partes ipsi⁹ loci tanq̄ p̄pria loca realit̄ et actu: s̄ qz rō humana sua cōceptione vel imaginatione diuidit partes locati q̄ sunt potētia diuisibiles fm ordinē et mensurā partiū loci et sic singulis tribuit tanq̄ p̄pria loca singulas partes loci. eo q̄ rō sua apprehensione p̄t diuidere. i. seorsum cōcipe vel imaginari ea q̄ realiter sūt vnita: et pariformiter vnire. i. vnita apprehēdere ea q̄ in re sunt diuisa. s̄ qd̄ qd̄ intellect⁹ n̄ apprehēdat et tñ a pte rei ea q̄ sunt diuisa et plura: nō sunt vnū aut indiuisum. nec ecōtra qd̄ est vnū et indiuisū nō est actu plura et diuisa. nō enī p̄t n̄ rōnis apprehensionē vel cōceptionē: aliqd̄ i re ipsa mutat̄.

¶ Quarto Notādū est q̄ sancti et doctores dicentes q̄ sola virtute diuina et p̄ miraculū duo corpa possunt eē simul in eodem loco: itelligūt d̄ loco p̄po ita q̄ idē loc⁹ p̄pus sit vtriusq̄ corpis simul. naz duo corpa esse simul in eodē loco cōmuni vel q̄ idē locus sit p̄prie vni et cōmunis alteri: fieri p̄t p̄ naturā et partē. nā loc⁹ p̄pus infimi celi ē loc⁹ cōmunis spe re ignis. et ambe spere h̄nt vnū locū cōmunē. s. superficie cōcauā tertij celi. et locus p̄pus aeris. s. cōcauū elementi ignis ē loc⁹ cōmunis elemēti aque. et aq̄ et aer simul h̄nt eūdez locū cōmunez. s. superficiem cōcauā p̄mi celi. et iterū p̄ artem si rota fiat i medio rote: locus p̄pus maioris rote est loc⁹ cōmunis rote minoris introcluse. et si tres rote fuerint: due rote introcluse habebūt simul eundē locū cōmunez. s. locum p̄pus rote maioris. Sed sic dicēdo dubiū est q̄ modo sc̄ti et doctores dicāt q̄ qñ x̄ps nascendo exiuit d̄ vtero x̄giali clauso salua omnino x̄ginitate et itegritate claustris pudoris: et qñ p̄ resurrectionē itrauit ad discipulos in nui clausis ioā. 2. o. et qñ ascendit i celū vidētib⁹ discipulis actuū p̄: duo corpa simul fuerūt i eodez loco p̄ miraculū sola dei x̄tute. qd̄ etiā dicit̄ futurū eē p̄ diem iudicij qñ sc̄ti et iusti cū suis corpb⁹ penetrabūt celos ad sedes sibi paratas iter angelos dei. Et ē causa dubitatiois p̄serti seq̄ntib⁹ viā S. Tho. quoniā vt ip̄e dicit in hac dī. q. 2. ar. 2. sub. ar. 3. ad. 3. qñ duo corpa sic se h̄nt q̄ vnū est alteri introclusū: corpa mai⁹. s. icludēs ē loc⁹ corpis minoris rōne illi⁹ superficie q̄ d̄signat̄ ex p̄tactu terminioz corpis minoris. et loq̄ sanct⁹ doctor d̄ loco p̄prio nā de eo fuerat tota vis argumentationis q̄ ducit ad hoc incōueniens q̄ si locus corporis maioris sit locus cōmunis corporis minoris. s. introclusi: locū tñ p̄prium nō h̄t. Ad qd̄ r̄ndet. S. Doc. q̄ illa positioe facta q̄ supponit i argumēto corpus mai⁹ est locus corpis minoris et ē p̄t re-

citatu est. vñ nisi intelligeret de loco comuni non esset argumentu solutu cui? tota vis erat de loco proprio. cui? igitur in casibus enumeratis vñ corpus sit alteri introclusum ac p hoc minoris circūferentie: videt fm dicta sc̄i thome q̄ loc⁹ ppus corp⁹ nis xp̄i trāseūtis p̄ clausum vter⁹ virginales fuerit superficies q̄ in ip̄o transitu designabat̄ intra terminos dimēsiōnū vteri virginalis ex cōtractu terminos corp⁹ nis xp̄i. et idē videt̄ contigisse quando xp̄s intravit ad discipulos ianuis clausis q̄. i. ip̄a penetratione ianuarū: loc⁹ pp⁹ xp̄i fuit superficies q̄ ex ei⁹ cōtractu designabat̄ infra terminos quātitat̄is ianuarū. et idē videt̄ dicendū qm̄ in ei⁹ ascensione penetravit celos. et idip̄m erit sentiendum de quo cūq; corp⁹ glioso aliud corp⁹ penetrante. ex quo sequit̄ q̄ in casib⁹ prenotatis nō contingit duo corpa esse in eodē loco pp̄o: imo quodlibet eorū hēt suū pp̄iū locū. nā corp⁹ penetrās et introclusum hēt p̄ loco pp̄o superficiē corp⁹ cōtinentis et includētis vt deductū est. corp⁹ vero cōtinentis et includēs: hēt p̄ loco pp̄o superficiē alteri⁹ corp⁹ eius dimēsiōnes circūscribentes. p̄datet igitur ratio dubitādī q̄modo in casib⁹ p̄allegatis: cōmunis sentētīa doctorū teneat duo corpa simul esse i eodē loco pp̄o. vñde magis videt̄ dicendū q̄ ratio miraculi in commemoratis casib⁹ stet in eo q̄ vñum corp⁹ penetrat aliud quātū cūq; solidū sit et ei introcludit̄ absq; alicui⁹ eorū rptione aut diuisione vel diminutione et generaliter om̄i imutatione alteratiua ad itra: manēte vtroq; corp⁹ i tota sui integritate ac etiā sine eo q̄ vñū corp⁹ alteri cedat. nā huiuscemodi effect⁹ excedit penit⁹ viz causarum naturalū imo et totius nature create. Tenēs tñ cōmunē viā doctorū: dicere possum⁹ q̄ in p̄assignatis casibus et similib⁹ ratio q̄ pbat q̄ corp⁹ alteri introclusum hēat pp̄iū locū superficies videlicet corp⁹ introcludētis quā corp⁹ introclusum designat ex cōtractu suarū dimēsiōnū: falsum supponit. s. q̄ talis designatio fiat actu et realiter in corp⁹ penetrato etiā includēte. nam in p̄dictis casibus vt cōmuniter ponit̄ a sc̄tis et doctoribus penetratio et itroclusio vni⁹ corp⁹ p̄ aliud: facta est absq; vlla corruptione vel rptione aut diuisione vel quacūq; imutatione intrinseca vtriusq; corp⁹: seruata penit⁹ illoz omnimoda integritate et cōtinuitate. ac p hoc dari nō pōt actualis designatio superficies i corp⁹ cōtinentē et includēte per cōtractū corp⁹ introclusi. nā talis d̄signatio actualis fieri non posset sine aliq; rptione reali corp⁹ penetrati seu introcludētis. pbat̄ hoc. qm̄ fm doctrinā p̄bi. 4. phy. quā om̄es tenēt: locus est superficies separata subiecto actualiter et realiter a

corp⁹ locato et ab ei⁹ dimēsiōnibus. talis autē separatio fieri nō posset p̄ cōtractū corp⁹ alteri itroclusi: nisi facta aliq; rptione vel discōtinuatione reali in corp⁹ cōtinentē et introcludēte: p̄ quā superficies corp⁹ vni⁹ esset a superficie alteri⁹ disticta subiecto et separata. nā ante penetrationē nulla erat in p̄fundo corp⁹ penetrati actu et realiter signata superficies. p̄datet igitur falsum esse qd̄ supponebat̄. s. q̄ in casibus supra cōmemoratis locus pp̄ius corp⁹ xp̄i esset q̄dam superficies in corp⁹ penetrato designata. restat ergo q̄ vel corpus xp̄i in ipsa penetratione vel trāsitu p̄ aliud corp⁹ nō habuit locū pp̄iū qd̄ est deo possibile vt. S. Tho. dicit in respōsione p̄ime allegata. vel habuit p̄ loco proprio pp̄iū locū corp⁹ ab eo penetrati et p̄ quod trāsibat. ac p hoc necessario duo corpa fuissent simul in eodē loco pp̄io qd̄ et cōmuniter a doctoribus tenet̄ et ab ip̄o sc̄to doctore. et tūc dicendū est q̄. S. Tho. in p̄allegatis verbis non loquit̄ in casibus p̄notatis in quibus fm doctrinā sanctorū et vt nobis videt̄ fm veritatē fidei vt ex verb̄ scripture sacre accipi pōt p̄ corp⁹ xp̄i est penetratio facta alteri⁹ corp⁹ salva vtriusq; corp⁹ omni integritate modo supra explicato. sed loquit̄ absolute de inclusione corp⁹ in aliud corpus nō p̄ substitutionē et penetrationē reale vni⁹ p̄ aliud: sed p̄ quandā iuxtapositionē: sicut quādo rota in rota ponit̄ et aqua in vase. vel si loquit̄ de penetratione q̄ vñū corp⁹ aliū penetrat: nō loquit̄ in casu q̄ integritas vtriusq; corp⁹ modo supradicto seruet̄. nā et argumētū absolute p̄cedit de corp⁹ i alio iduso: nō de corp⁹ xp̄i aut de corp⁹ glorioso.

Quantum ad articulum quartum respondendum est obiectionib⁹ in contrariū. Et quidē ad ea q̄ durandus inducit cōtra primā cōclusionē dicitur p̄mo q̄ p̄cedunt ex falso supposito. s. q̄ subiectio corp⁹ gliosi q̄ ad operationes cognitiuas et appetituas p̄tinet ad dotē subtilitatis. hoc aut̄ falsū est. nā vt. S. Tho. dicit i hac dis. q. 2. ar. 3. sub. ar. p̄. ad. 3. p̄ dotē agilitatis corp⁹ gliosum reddidit̄ habile nō solū ad motū locale: s̄ etiā ad sensū et ad om̄es alias opatiōes aie p̄ corp⁹ exequētes. Idēz deducit̄ i fra dis. 49. q. 4. ar. 5. sub. ar. 3. c. Ad qd̄ aut̄ p̄ficiat corp⁹ gliosum dos subtilitatis: dictum fuit in p̄cedēte articulo sub p̄mo notabili et sup̄ in hoc notabili sc̄do. ¶ D̄ sc̄do q̄ etiā si dos subtilitatis p̄ficeret corp⁹ ad obediēdū aie i suis opatiōnib⁹: rō nō p̄baret ei⁹ p̄positū. tū qz falsū assumit. nō enī veruz̄ q̄ act⁹ cuiuscūq; qlitat̄ siue natural

siue supernaturalis sit determinatus ad vnū trīmodo et necessari^o ac p hoc nō liber. nā saltē de actibus q̄lītatis supernaturalis vt fidei spei et charitatis verū nō est. nā nisi act^o istarū qualitatū essent liberi. i. a libero arbitrio pcedētes: nō essent meritorij qd̄ est absōnū. tū etiā quia et si dos subtilitatis esset ad aliqd̄ vnū determinata: obiectio non cōcludit. qm̄ illud vnū esset pficere corp^o ad pfectā obediētiam anime. ad qd̄ licet semp inclinaret nihil repugnaret q̄ quādo q̄ corp^o obediat aie in hoc et quādo q̄ in alio etiā actu oposito vt nunc ad motū nūc ad quietē. qm̄ ista variatio nō esset ex parte corpis sed ex parte aie nūc impantis corpori vt moueat nunc vero vt quiescat. et sic inclinatio corpis p dotē subtilitatis ad vnū trīmodo esset. i. ad obediendū anime ad nutū. ¶ Ad argumēta cōtra secūdā cōclusionē ad p̄mū dicit q̄ minor ē falsa nec arguens illā. pbat. ¶ Ad. 2^m. dicit p̄mo q̄ antecedēs sicut iacet est falsum quātū ad secūdā partē. nā vt sanct^o thomas deducit in hac dif. q. 2. ar. 2. sub. ar. 4. diuina virtute eque pōt fieri vt duo corpa glorioza sint simul: sicut et duo nō glorioza et sicut glīosum et nō glīosum. Dicit secūdo negādo cōsequētā. nulla enī rōne sequit̄ q̄ si xps̄ in q̄^m deus non posset facere simul corp^o glīosum cū nō glīoso: q̄ id posset facere corp^o glīosum per aliquid positium in eo existens. imo magis sequitur q̄ nullo modo possit illud facere. qm̄ si maior potētia aliqd̄ non pōt: multo minus id poterit potētia inferior et minor. ¶ Ad. 3^m. negatur cōsequētā. et ad ei^o pbatōnē dicit q̄ pcedit ex falso supposito quātū ad secūdā partē. q̄ si nos dicim^o q̄ corp^o post resurrectionē non possit esse cū alio corpore simul in eodem loco. hoc autem nos nō dicim^o. imo dicim^o q̄ poterit sed non per aliquā formā vel virtutem sibi inherētem: s̄ per diuinam virtutē assistētem volūtati aie beate. p quē modū augustīn^o dicit corpus beati posse cum alio corpore simul esse in eodem loco. ¶ Ad 4^m. dicit q̄ cōsequētia est nulla. non enī ad omnem effectū quē de^o pōt facere sua infinita potentia: pōt dare virtutem creat̄ alicui creature. sicut deus potuit et pōt mundū creare: sed nulli creature cōferre pōt virtutē vel formā aliquā ad creandum mundū vt cōmunis sentētia tenet doctorū. ¶ Ad. 5^m. respondet sanct^o thomas sup boetium de trinitate vbi q̄rit an duo corpa possint intelligi simul esse in eodē loco in responsione ad. 3^m. q̄ in ferro ignito nō sunt duo corpa sed vnū corpus habēs qd̄ spēm ferri sed aliquas pprietates ignis. et per eandē respōsionem dici debet q̄ panis intinctus vino: vnū corpus est nō duo corpa.

nam in ipsa intinctione panis: substantia vini corrumptur et manēt vini pprietates. si tamē in pane essent aliq̄ue porositates: in illis posset substantia vini remanere: sed tūc nō essent duo corpa simul in eodē loco. pprio. quia locus pprio corporis panis esset superficies corpis illū cōtinētis. pprius autē locus vini esset superficies cuiuslibet porositatis in pane existētis. et ad pbatōnē arguentis dicitur q̄ licet humiditas non possit a pprio subiecto separari naturaliter ita q̄ subm vt aqua et aer maneant absq̄ humiditate: pōt tamē p subm cōmunicari alteri subiecto quē ad modū et caliditas ignis. dictū autē p̄hi non obstat qz loquit̄ in casu particulari ex quo nō inferitur q̄ in omnib^o sic contingat. ¶ Ad argumēta durandi cōtra tertiā cōclusionē: ad primū admittimus assumptū. i. q̄ distincta quantitas cū distinctione materie quā facit: est causa q̄ vnū corpus naturaliter requirit distinctū situm ab alio et impedit similitudinem plurimū corporū in eodē loco. et tunc ad argumētū qd̄ ex hoc supposito arguēs format: dicim^o q̄ minor ē falsa. qm̄ vt deductum fuit in tertio notabili: partes quātitatiue existētes in toto: nō habēt actu et realiter alium locum nisi locū totū. ac p hoc totū cōtinuū et eius partes omnes simul sunt actu in eodem loco: totū per se et partes rōne totius. q̄ autem plures partes cōtinui in toto aptitudinē habeāt vt sint in pluribus et distinctis locis si diuidant̄ inter se et a toto: nō tribuit eis q̄ dū habēt esse in toto actu habeāt distinctionē sit^o. vñ in maiorē ppositione mel^o et veri^o dixisset arguens q̄ magis necesse ē duo corpa distigui ab inuicēz situ et positione: q̄ duas partes eiusdē corpis. arguēs autē videt̄ decept^o fuisse putans q̄ sicut ptes h̄nt in toto ordinē positionis ac p hoc diuersuz sitū quātitatiuū in toto: ita hēant distinctū sitū localē. hoc autē ē falsū. nō enī h̄nt partē extra ptē in loco: ē de essentiali rōne quātitatis cōtinue: sed bene h̄nt partes extra ptes in toto. nec ex hoc seq̄ illud necessaria p̄na nisi s̄m potētia causarū naturalium. vñ argumētū pcedit ex falsis. ¶ Ad. 2^m. d̄ q̄ nobis nō est in cōueniēs q̄ x̄tute diuina corp^o magnū sit i minimo loco. nā et nōnulli doctores intelligūt verū eē ad l̄faz qd̄ d̄ns dicit Athathei. 19. facili^o ē camelū pforamē ac^o trāsire: q̄ diuinitē intrare in regnū celozū. s̄ q̄cqd̄ sit de hoc: verūtū ex casu posito d̄ replicatione ptiū totū sup se: nō seq̄ q̄ maximū corp^o cōtineat localit̄ a minimo loco. nā licet ex ipa replicatione ptiū fiat multo mior lōgītudo totū corpis nō sic fieret minima latitudo. nā p replicationem cresceret corpulētia s̄z pfunditatē ita vt tota corpis superficies circūferētie requireret magnū locū

eo q locus circūscribit locatum fm om̄ez ei⁹ sup-
ficiem. put ph̄s dicit. 4°. phy. vnde in argum̄to
negāda est cōsequētia qua infer̄t q ex replicatio-
ne partiū toti⁹ sequit̄ maximū corp⁹ esse in mini-
mo loco. ¶ Ad. 3^m. dicit q similitudo sūpra i ma-
iori est vera loquēdo de ordine positionis partiū
quātitatū in toto : qm̄ vtrōbiq; ē par necessi-
tas. et sic cōcedim⁹ q nulla virtute fieri pōt q par-
tes quātitatis cōtinue pmanētis sint simul posi-
tione. et p eandē rōnem nec due quātitates diuer-
soz corpōz. s̄ hoc cōcesso: nō sequit̄ ppositūz ar-
guētis. s. q p nullā virtutē fieri pōt q diuerse par-
tes quātitatis vel due quātitates diuersoz corpo-
rū sint simul positione seu situ locali. qm̄ positio
vel sit⁹ localis nō est ita essentialis quātitati cōtin-
ue quēadmodū positio vel ordō positionis par-
tiū in toto. nā sicut dicebat̄ in tertio notabili: po-
sitio et sit⁹ localis ptinet ad aliud p̄dicamentūz a
quātitate. ac p hoc nō pōt esse de essentia quanti-
tatis qz essentia p̄dicamentoz sunt impermixte.
¶ Ad. 4^m. dicit q maior est falsa qm̄ alia est cō-
paratio vtrōbiq;. nā accidētia cōparant̄ ad subm
informatiue et intrisece. due aut̄ forme eiusdē spe-
ciei non pnt̄ simul informare subm̄ idē fm eandē
partē. corp⁹ aut̄ cōparat̄ ad locū sicut ad aliquid
extrisecū z nō informatiue. duo aut̄ nō repugnat
ad idē cōparari nō informatiue s̄ extrisece : tam i
absolutis sicut plures linee circuli ad idē centruz
terminant̄ et cōparant̄: q̄s in relatiuis quēadmo-
dū in patre z matre sunt due relatiōes realester-
minate ad eūdē filiū. locatū vero cōparat̄ ad lo-
cū sicut ad terminū. put ph̄s dicit. 4°. phy. ¶ Ad
5^m. d̄ q assumptū est falsū sicut patebit p singu-
las r̄siones ad rōnes oppositas. p̄ma nāq; r̄sio
ad p̄mā rōnem est ficticia et p̄tra auctoritates sa-
cre scripture fm q cōmuniter exponunt̄ a sc̄tis et
in ecclia cātant̄. canit̄ enī ab vli ecclia de btā vir-
gine q est porta illa clausa de q̄ ezechiel. 4. 4. d̄
et p̄uertime ad viā porte sanctuarij exterioris q̄
respiciebat ad oriētē et erat clausa et dixit d̄s ad
me. porta hec clausa erit et nō apiet̄ et vir nō trā-
siet p̄eam. et post pauca. eritq; clausa p̄cipi. vbi
interlinearis dicit. virgo maria virgo ante partū
virgo in partu virgo post partū. hec verba p̄phe-
te p̄tractās augu⁹ in f̄mone castissimū ait. quid ē
porta i domo d̄ni clausa nisi q maria semper erit
intacta. et infra. et qd est clausa erit in eternū: ni-
si qz maria virgo est ante partuz et post partū. et
sequit̄ loquēs in p̄sona btē x̄ginis. illi facta suz ia-
nuā clausa: q post suā resurrectionē ingressus est p
ostia clausa. et infra. q nat⁹ ē de v̄tre meo: me ma-
trē dimisit̄ intactā. adimpleuit v̄trē meū diuinita

te et v̄trez meuz nō euacuauit castitate. de beata
etiā x̄gine cantat ecclia q est ort⁹ conclusus fons
signat⁹. dicere autē q v̄ter⁹ beate x̄ginis in partu
filij dei fuerit relaxat⁹: apte repugnat p̄dictis au-
ctōritatib⁹. nā relaxatio talis esse nō posset nisi cū
quadā dilatatione mēbz x̄ginalis q nullo modo
fieri posset manēte eius omnimoda integritate.
non enim integritas corpis solidi soluit̄ per solaz
eius ruptionem aut scissionē: sed etiā per p̄tinuita-
tis p̄stine relaxationē. nam qd relaxat⁹: nō manet
ita solidū z cōpactū sicut fuerat ante relaxationē.
ac p hoc nec manet i eadē integritate nec ita clau-
sum sicut ante. Et cōfirmat̄. qm̄ si eque integrū z
clausū ac solidū mansiss̄ claustrū virginalē post
relaxationē ab arguēte confictaz sicut p̄us: vt qd
ponit̄ ab eo mēbz virginei relaxatio. vnde videt̄
q arguēs p̄tēdat aliquē modū apertionis fuis-
se mēbz virginei in partu filij dei. qd manifeste de-
rogat virginitati beatissime matris q̄ a sanctis et
a tota ecclia predicat̄ cuz integritate inuolata
claustrū pudoris. vnde augu⁹ in quodaz sermone
de natiuitate d̄ni ait. fas nō erat vt p eius aduētū
violaretur integritas matris qui venerat sanare
corrupta. et in alio sermone eiusdē festi. cur⁹ ortus
inquit ex carne vbertatez nutrientis attulit: inte-
gritatē parietis nō abstulit. item leo papa in ser-
mone secūdo de natiuitate inquit. oportuit enim vt
p̄mā genitricis integritatē: nascētis in corruptio-
custodiret. et in tertio sermone. hūc inquit sibi di-
em quē in salutem mundi ex beata maria nascere
tur elegit: integro p omnia pudore generātis. cui-
us virginitas sic nō est violata partu: vt non fue-
rat temerata cōceptu. et iterū in sermone quarto
de beata virgine dicit. que salua integritate virgi-
nea: corpee tū ess̄ ministra substantie. vnde cō-
tra fictionē dicte relaxationis posset sic argui. vel
talis relaxatio scidit aut discontinuauit cōtinuita-
tē mēbz virginei aut non. si primū dicat̄: error
est manifestus contra virginitatē beatissime ma-
tris que ab vniuersali ecclia predicat̄ virgo an-
te partum et virgo in partu et virgo post partum
dicēte. p̄pheta: ecce virgo cōcipiet et pariet filiu. z
si vero in relaxatione facta nō fuit ruptio aliq̄ seu
scisura aut discōtinuatio partiū claustrū virginalis
id ipsum sequitur quod sua fictione vitare conten-
dit scilicet duo corpōza simul esse in eodē loco. nā
quantūcūq; mēbz pudoris relaxatū fuisset dum-
tamen nec corruptio nec partiū discōtinuitas fa-
cta fuisset: in ipso exitu corpis x̄pi necessario duo
corpōza fuissent in eodē loco. ita enī duo corpōza si
mul sunt in eodem loco si corpus gloriozū pene-
trans p̄trāseat papirū subtilem: sicut si transiens

penetraret parietē ferreuz. nā difficultas effendi duo corpora simul in eodē loco non stat in grossitie aut duritie vel mollitie corporuz; sed in hoc q̄ vnum corp⁹ penetrās et trāsies p̄ aliud absq̄ eorum cōtinuitatis ruptione nō habet locū, p̄p̄riuz nisi locū corp̄is penetrati. put deductū fuit in q̄r̄to notabili. q̄ aut̄ corpa sint duriora aut mollia v̄l laxiora nihil facit ad p̄positū. Ad dicta vero ambrosij ⁊ gregozij niceni respōdet. S. Tho. 3°. p. q. 28. ar. 2. ad p̄^m. q̄ p̄missa verba ambrosij dicta sunt exponēdo id q̄ euāgelista induxit d̄ lege. s. om̄ne masculinū adaperiēs vuluā sanctū d̄no vocatur. q̄ quidē vt beda inq̄t consueue natiuitatis more loquit̄: nō q̄ d̄ns sacri v̄tris hospiciū quod ingressus sanctificauerat: egressus de uirgiasse credendus sit. v̄n̄ illa aptio nō designat reserationez claustrī pudoris virginei: sed solū exitū. plis d̄ vtero matris. hec. S. Doc. Et in eo sensu accipi debet dictū gregozij niceni. ¶ Itēq; valet respōsio arguētis ad secundā rōnem: q̄m̄ et temeraria est repugnās sentētie sanctozū doctoz et veritati q̄ cōmuniter in ecclesia predicat̄. v̄n̄ sup̄ illud abathe. 28. et accedēs reuoluit lapidē et sedebat super eum: dicit interlinearis. nō vt egressuro ianuas aperiat: sed vt egressum ei⁹ pandat iā factum. Itē augustin⁹ in sermōe tertio d̄ resurrectione: fellit inquit custodes. s. xp̄s. exiliuit de sepulchro apparuit discipulis ianuis nō apertis. inde clausus exit: huc exclusus intrauit. Itē beda in homelia. qui enī mortalis clauso virginis vtero potuit nascendo ingredi mundū: ipse fact⁹ immortalis clauso sepulchro potuit resurgēdo exire de mūdo. Itē chrisostom⁹ super ioānem. surrexit q̄dem d̄ns lapide et signaculis sepulchro iniacētib⁹. ¶ Itēq; valet respōsiones ad tertiā rationem. nō p̄ima quia nisi xp̄s intrasset ad discipulos post resurrectionē p̄ ianuas clausas: nō ita accurate euāgelista ioānes cōmemorasset ioā. 2. o. q̄ fores essent clausē quādo venit iesus ⁊ stetit in medio discipuloz. q̄ et iterū eodē cap̄lo notanter repetiuit dicens. et post dies octo iterū erant discipuli ei⁹ intus et thomas cū eis: venit iesus ianuis clausis et stetit in medio. imo si intrasset p̄ fenestram aut rimas aliq̄s dom⁹ sicut iste desipit: videret euāgelista cōmemorās et repetēs q̄ intrauit ad discipulos ianuis clausis: causam dare falsitati q̄ est absurdū. nō enī. put aug⁹ dicit in eplā ad hieronimū fas est in sacra scriptura fictū aut sup̄flnū aliquid imaginari. Unde ip̄e aug⁹ in q̄dā sermōe paschali. nōnulli inq̄t de hac re ita mouent̄ vt pene peredūtent afferentes cōtra diuina miracula p̄iudicia ratiocinationū suarū. sic enī disputāt. si corp⁹ erat

si hoc surrexit de sepulchro q̄d pependit in ligno quomodo p̄ ostia clausa intrare potuit. q̄bus respōdet: si cōprehendis modū nō est miraculum. vbi deficit ratio: vbi est fidei edificatio. Idē super ioānem exponens p̄missa verba euāgeliste. molli inquit corporis vbi diuinitas erat: ostia clausa non obstiterunt. ille quippe nō eis apertis. s. ianuis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuolata p̄mansit. ¶ Itēq; secūda respōsio stare pōt. nā vt sanct⁹ thomas arguit cōtra sic respōdētēs in hac dis. q. 2. ar. 2. sub. ar. 5. in cor. q̄ corpus aliquod sit in minoz loco q̄ sit sua quantitas esse non pōt nisi per hoc q̄ quantitas corp̄is p̄pa efficiatur aliquo modo minoz seipsa. q̄ quidem non pōt intelligi nisi dupliciter. vno modo ex variatione quātitatis circa eandē materiā. vt. s. materia q̄ p̄mo subest magne quātitati: postea sub sit parue. sed hoc esse nō pōt: q̄ mutatio quantitat̄is circa materiā: repugnaret impassibilitati et incorruptibilitati corp̄is gloriofi. quia nullus motus q̄ fit fm̄ aliquid intrinsecū rei: pōt esse sine passione abijcēte a suba. et p̄terea sequerē q̄ corp⁹ gloriofuz quādoq; esset rari⁹ et quādoq; spissius. q̄ cū nihil diuidi possit ab eo de materia sua: quādoq; eadē materia esset sub paruis dimētionibus et quādoq; sub magnis: ⁊ ita rarefieret et dēfaretur q̄d esse non pōt de corp̄e impassibili. alio modo pōt intelligi q̄ quantitas corp̄is gloriofi efficiat̄ minoz seipsa ita. s. q̄ p̄res corp̄is gloriofi subintrent se inuicē et sic redeat ad quātūcūq; paruā quantitatē. s. hoc nō pōt esse q̄ repugnaret recte dispositioni corp̄is humani q̄ requirit d̄terminatū sitū et distātiā partiū. v̄n̄ nec p̄ miraculū nūquā hoc fiet. et ideo dicēdū q̄ corp⁹ gloriofuz semp̄ erit i loco sibi eqli. Q̄d aut̄ arguēs dicit augustin⁹ fuisse sue opinionis: ē falsissimū sicut p̄ ex auctoritatib⁹ sup̄ posit̄. ¶ Itēq; valet r̄sio quā vltimo ponit ad tres p̄dictas istātiās. tū q̄ nō ē sise q̄d adducit. q̄m̄ corp⁹ xp̄i nō est in sacro locali: nec quātitatiue sed p̄ suā subam. est aut̄ p̄tra rōnem corp̄is q̄ localiter trāseat d̄ loco ad locū absq; medio. put p̄hs p̄bat. 6. p̄by. tū etiā q̄ nec ex textu sacre scripture nec ex intellectu sc̄toz doctoz talis mod⁹ h̄fi pōt in p̄dictis casib⁹. v̄n̄ ea facilitate cōtēnēd⁹ est: q̄ et absq; fundamēto et ficticie ē adinēt⁹. et licet deo fuerit possibilis: mod⁹ tū ponēdi sc̄toz doctoz verior ē et securior vt pote magis cōcordās l̄re sacre scripture cōtra quā stādū nō est phātasiss hoiz nō trāscēdētib⁹ rez sensibiliū cōdicionēs. ¶ Itēq; iteruz valet r̄sio eius ad quartā rōnem. nā cū celum sit infrangibile et indiuisibile per naturam. put p̄hs docet. 2. o. 11. o. de celo: vnde et iob. 27. dicitur q̄

celi velut solidissimi quasi ere firmati sunt: nō minus incōueniēs est p naturā ponere corp^o celeste scīdi aut diuidi vt cedat corpozi gloriofo: q̄s duo corpoza simul esse in eodē loco. cū ergo a sanctis doctozib^o cōmunitē teneat et vniuersalis ecclia predicet cōcorditer littere sacre scripture q̄ in natiuitate xp̄i et in ei^o exitu de sepulchro et in ipsius ingressu ad discipulos ianuis clausis: duo corpoza simul steterint in eodē loco: securi^o et veri^o dicitur q̄ in ascēsiōe xp̄i super om̄es celos duo corpoza fuerint simul in eodē loco: q̄s q̄ aliud genus miraculi p rruptionē et scissionē celoꝝ factum sit. p̄sertim qz prim^o modus ascēsiōis xp̄i per celoꝝz .s. penetrationē: p̄dicatur in vniuersali ecclia. q̄ predicatio nō est contēnenda dicēte ap̄lo p^o Lōrin. 1. s. si inanis ē predicatio n̄ra: inanis ē et fides n̄ra. ¶ Respōsiōnē aut̄ arguētis ad quintā rōnez admittim^o. sed ratio illa quinta nō est sancti thome neq; fm̄ ei^o doctrinā pbaref. ¶ Ad. 6^m. p̄ncipale dicitur q̄ r̄nsiōnes date ad tres rōnes alias pbātes q̄ p diuinā potētā duo corpoza p̄nt esse simul in eodez loco: nō sufficiētē soluūt. nō prima ppter duo. p̄mum ē qz supponit falsum. nā quādo virtute diuina ipedit ne ignis exurat seu calefaciat sicut factū fuit in camino triū pueroꝝ: non solū diuina virt^o ipedit naturā calozis ne iprimaf calefactibili: s̄ etiā ipedit et aufert ab igne actionē vt calefacere vel cōburere p quā natura calozis ifunditur calefactibili. quāuis et possibile sit deo subtrahere effectū nō subtrahēdo actionē cause secūde. et pari modo p̄nt impedire ne corpus adueniens loco alteri^o expellat p̄mum a loco aut distinguat sibi locū ab illo. ac p hoc facere p̄nt q̄ ambo corpoza simul sint i eodē loco. vnde nihil differt ad p̄positū q̄ manente actione secūde cause subtrahat de virtute eius effect^o: aut q̄ simul cū effectu subtrahat vel impediāf actio: naz deo vtrūq; est eque possibile. Secūdū est qz licet ad occupare locū nō sequat̄ i loco ex p̄sentia locati aliq̄ forma intrinseca: seq̄tur tū aliq̄ extrinseca loco et intrinseca locato. s. vbi qd̄ fm̄ auctoꝝez sex p̄ncipioꝝ est forma q̄dam distincta ab alijs p̄dicamētis existēs subiectiue in locato. ita q̄ p hoc q̄ deus ipedit actionē corpoꝝ secūdo adueniētis. s. expulsionē corpoꝝ primo existētis in eodē loco: ipedit ne ex eius p̄sentia causef forma vbi distincta a forma vbi corpoꝝ p̄us existētis. et sic nō solū ipedit actionē corpoꝝ locati: sed etiā ipedit in loco extrinsece et intrinsece in locato quandam distinctā formā vbi. ¶ Itēq; valet r̄nsiō ad secūdā ratiōnē: qm̄ minor est falsa capiēdo occupare locū fm̄ viz nominis. vnde occupare locū dupliciter potest accipi. vno

modo quātū ad rōnem nominis: et sic occupare locū idem est q̄ locū replere. alio modo occupare locū est replere locū et nō cōpati in eodem loco aliud corpoꝝ: et hoc secundum se habet ex additione ad primū. et quāuis fm̄ vim et ordinē nature duo ista nō separent̄ adiucē: s̄ qz nō cōpat̄ aliud corpoꝝ in eodē loco se hēt ex additione ad replere et occupare locū fm̄ primā acceptionez: est qd̄ posteri^o illo. et p consequens p̄nt diuina virtute ab eo separari ita vt duo corpoza sint in eodē loco illū repleāt et illū simul occupēt fm̄ q̄ occupare locū capiūt in p̄ma significatione. vñ cōcedimus q̄ corpoꝝ occupare locū est in loco h̄re partes positione distinctas et distātes abinuicē. sed falsum est q̄ de ei^o rōne essentiali et p̄meua sit h̄re partes positione distinctas et distātes loco ab omni alia quātitate vt arguēs infert. vñ arguēs deceptus est in significatione p̄maria ei^o qd̄ est occupare locum. ¶ Itēq; valet respōsiō ad tertiā rōnem qm̄ assumit falsum. nā cū locus sit extrinsecus locato: non possunt duo corpoza habere distinctionez inter se a loco nisi ab extrinseco. s̄ necessariū est cum sint duo corpoza fm̄ subam et fm̄ p̄p̄tates intrinsecas q̄ ab intrinseco distiguanf adinuicē: qd̄ arguēs necessario hēt p̄fiteri cū ponat deū posse facere plura corpoza quozū neutrū sit in loco. et cum distinctio corpoꝝ ab extrinseco sit posterior et accidētalis quātū attinet ad p̄positū: consequēs est q̄ de^o p̄nt cōseruare distinctionē subalem et intrinsecam duoz corpoꝝ absq; eoz distinctione extrinseca et accidētali. Qd̄ aut̄ arguēs dicit deus nō posse facere duo quāta distincta sic q̄ partes eoz sint positione indistincte: cōcedimus capiēdo positionez fm̄ q̄ est ordo partiū in toto et p̄tinet ad p̄dicamentū quātitatis: q̄ positio est de intrinseca ratiōe quātitatis. si aut̄ arguens intelligat sicut videtur de positione q̄ est ordo partiū locati in loco que pertinet ad p̄dicamentū situs: negamus illud. et ad huius improbationē dicimus q̄ assumptū est falsum. non enī positio situs est de intrinseca ratiōe quātitatis. et hoc habet ipse arguēs cōcedere cum ponat deus posse facere plura corpoza quozum neutrū sit in loco. nam corpoza quāta quedam sunt et quātitas est de intrinseca eozū cōpositione: ita vt nō sit dare corpus nec mathematicum nec naturale sine eo q̄ sit quantum vel quantitas. ¶ Cum vero arguēs vult respōsiōnez suam coaptare et applicare ad formaz argumenti primo contradicit sibi ipsi dicens q̄ nō prohibetur plura corpoza esse in eodem loco: qz locus sit causa distinctionis corpoꝝ: nam parū supra dixit oppositum. Secūdo aut̄ assumit falsum. nā vt su-

pra dictū est: distinctā positionē corporū cōparit
 vnitas loci p virtutē diuinā. ¶ Ad argumēta sco-
 ti cōtra modū dicēdi sancti thome .s. q solus de⁹
 pōt facere duo corpa esse in eodē situ: ad primū
 dicit q pcedit ex malo intellectu verborū sancti
 thome. nā cū dicit sanct⁹ thomas deū solū id pos-
 se: nō intēdit excludere omnē cooperationē vel cō-
 causalitatē causarū naturalū. sed mēs sua est dice-
 re q ad illū effectū nulla alia causa sufficere pōt
 nec pōt ad illū attingere quāuis ad aliqua q talis
 effect⁹ p̄supponit cooperetur. sicut p̄ncipia essentia-
 lia duorū corporū cooperant ad cōsistētā corporū
 sine qua duo corpa nec in eodē loco nec in diuer-
 sis esse nō possēt: et dimēssiones q cooperant p hoc
 q apte nate sunt esse in loco. sed neutra istarum
 causarū attingit ad hunc effectū qui ē duo corpo-
 ra esse in eodē loco. Et cōsimiliter cū dicit q sol⁹
 deus cōseruat duo corpa in eodē loco: debz intel-
 ligi in q̄ ipsa cōseruatio terminat ad hoc q sint
 simul in eodē loco. ad quē effectū sola dei opatio
 attingit p̄ se: quāuis ad hoc q ipsa corpa sint et di-
 stincta sint numero: cooperant diuine actioni p̄nci-
 pia eorū essēntialia et accidētalia. Et est similis mo-
 dus loquēdi cū sancti et doctores cōmuniter di-
 cunt q infusio gr̄e homini est a solo deo: qz ad hūc
 effectū p̄ se solus de⁹ attingit. quāuis ad quedam
 q huiuscemodi infusio p̄supponit. s. ad hoīs cōsi-
 stētā cause naturales cooperentur. nā si homo nō
 esset: nō posset illi gr̄a infundi. Respōsio autem
 quā arguēs intro ducit ad nihilū valet. ¶ Ad. 2^m
 dicit q sit⁹ q dicit ordinē et positionē partiū in to-
 to: est essēntiale distinctiū quātītatis. et sine hoc
 situ de⁹ nō pōt p̄seruare quātītātē cōtinuā distin-
 ctam ab alia. sit⁹ vero q dicit ordinē et positionē
 partiū cōtinuū in loco: ē accidētale distinctiū ip-
 sius: non tñ casuale. et sine hoc situ de⁹ pōt cōser-
 uare duo quāta et duo corpa. nam ante istū sitū
 formalē causam et essēntiales distinctionis habet
 quātītātē q est causa distinctionis situs localis. vñ
 S. Tho. sup boetiū de trini. vbi q̄rit an loci varie-
 tas aliquid faciat ad diuersitatē fm numerū: di-
 cit q ex eodez causat diuersitas fm numerū: ex q
 causat necessitas diuersitatis locorū i diuersis cor-
 poribus. s. ex diuersitate materie sub dimensiō-
 nibus existētis vt parū supra inquit et latius articu-
 lo p̄cedēte. et p̄cludēs ait. et ideo ip̄a diuersitas lo-
 corū in se considerata est signū diuersitatis fz nu-
 merū. Et i respōsione ad p̄mū et. 2^m. et. 3^m. dicit
 q rationes ille cōcludūt q diuersitas loci nō est
 causa diuersitatis indiuiduorū fm se qd̄ ipse cōce-
 dit: sed per hoc inquit nō remouet quin causa di-
 uersitatis locorū. s. diuersitas materie sub dimen-

sionibus sit causa diuersitatis fm numerū. vñ fm
 ista argumētū nihil cōcludit cōtra nos. ¶ Ad. 3^m
 dicitur ad maiorē q in causis eiusdē ordinis et ra-
 tionis: nō datur circū. sed in minori deficit argu-
 mentū: quia distincta quātītās et distinct⁹ sit⁹ loca-
 lis nō sunt cause adinuicē eiusdē ordinis. nā disti-
 cta quātītās est causa distinctionis situs a priori.
 distinct⁹ vero sit⁹ est causa distinctionis quātītatis
 a posteriori et p modū signi. ¶ Ad. 4^m. dicimus
 q quicqd sit de eius p̄cessu: et tñ nihil cōcludit cō-
 tra nos. imo id ipsum insert qd̄ nos tenemus. s. q
 non ē impossibile deo: quātū esse simul cū quanto
 et quantū eē sine suo effectu qui ē esse in loco dis-
 tincto. ¶ Ad argumēta aliorū cōtra eandē cōclu-
 sionē q recitat scot⁹: ad primū respōdet ipse scot⁹
 q auctoritas boetiū sic est intelligēda non q acci-
 dentia faciāt indiuiduū nec ei⁹ differētā substan-
 tialē et multo min⁹ locus qz possibile est corp⁹ in-
 diuiduū esse sine loco sicut patet de vltima spera.
 sed est intelligēdū q facit diuersitatē numeralē
 id est ostēdit nobis diuersitatē numeralē qz diffe-
 rētia accidētū facit nobis talē diuersitatē inotes-
 cere. et quo ad hoc meli⁹ facit locus ad inotescen-
 dū q̄ alia: eo q naturali cognitione nō possum⁹
 illa duo corpa cognoscere si ipsa essent in vno lo-
 co. hec scot⁹. et cōsonat sentētie sancti doctoris si-
 cut patet in respōsione ad secūdū imediate p̄e-
 cedente. ¶ Possēt etiā breui⁹ dici ad argumētū
 q boetius loquit de differētia indiuiduorū non a
 priori sed a posteriori. et cū dicit nullo modo fin-
 gere possum⁹ duob⁹ corporib⁹ vnū locū: loquit cōsi-
 derata vi naturalū causarū: nō p̄siderata dei potē-
 tia a q̄ magis depēdēt omnes effect⁹ causarū secu-
 darū q̄ ab ipsis causis secundis. p̄pter qd̄ illis re-
 motis deus pōt p̄ducere effect⁹ quos vult. sic ex-
 ponit sanct⁹ thomas sup boe. de tri. in respōsione
 ad. 4^m. ¶ Ad. 2^m. respōdet scotus negando ma-
 iorē. s. q dimēssio ē formalis ratio repugnādi duo
 corpa esse simul. nā vt dicit: disticte dimēssiones
 cū sint in distinctis subiectis non habēt formales
 repugnātiām fm se q nō est nisi quo ad idē subm
 sed pōt esse repugnātia inter eas quātū ad effe-
 ctū que fm eum dicit repugnātia virtualis. qm̄
 repletio loci facta p vnum corpus: repugnat q si
 mul fiat repletio eiusdē loci p aliud corpus. de⁹
 autem pōt subtrahere effectū a sua causa natura-
 li. et ista etiā solutio concordat doctrine sancti
 thome vt patet ex eius dictis proxime allegatis.
 Ad cōfirmationē respōdet scotus negādo simi-
 litudinem. et causa dissimilitudinis est quia distin-
 cte dimēssiones nō sunt formaliter contrarie. et
 ideo possunt esse simul i eodē loco potius q̄ duo
 accidentia

accidētia cōtraria. Et p̄ hec patet respōsio ad id qđ sequitur q̄. s. vnū cōtrariū expellit aliū a subto. nā supponit falsuz qz distictē dimēsiōnes nō sunt p̄trarie. put dictū est. ¶ Ad. 3^m. respōdet sicut ad 2^m. q̄ licet dimēsiō sit causa repugnandi q̄ duo corpora sint i eodē loco: nō tñ est rō formalis sicut dictū est. ¶ Ad. 4^m. respōdet ip̄e scot^o q̄ cōsequētia nō valet. qz indiuisibilia nullā hñt magnitudinē ⁊ ideo fiūt vnuz simul posita. diuisibile autē licet sit cū aliō diuisibili: manet tñ magnū. ⁊ ideo nō valet si indiuisibilia nō p̄t esse simul nisi fiāt vnū: qđ idē sit d̄ diuisibilib^o. s̄ respōsio ista manifeste assumit falsum. nā duo p̄cta terminātia duas lineas simul existētes sūt simul ⁊ tñ nō fiūt vnū imo qđlibet p̄ctuz ē distictū subto ab aliō. vn̄ meli^o respōderi pōt ex dictis. S. T. in hac dif. q. 2. ar. 2. sub. ar. 2. ad. 3^m. negādo maiorē. ⁊ ad eius pbationē dicūt q̄ p̄bus loq̄tur supposito p̄ impossibili q̄ duo p̄cta existerēt fm se nō tāq̄ termini magnitudinū. nūc autē qz fm veritatē duo p̄cta nō p̄t esse i rex nā nisi sint terminū magnitudinū vt lineaz: duo p̄cta p̄t eē simul i eodē loco ita q̄ nō fiāt vnū sed maneāt disticta subtris eo tñ mō quo p̄cto cōuenit eē in loco. s. p̄ accidēs qz corpus vel linea cui^o est termin^o est p̄ se in loco. put p̄bus dicit. 4°. phy. ¶ Ad. 5^m. respōdet S. Tho. loco p̄ime allegato sub. ar. 3°. i respōsione ad scōm q̄ minor est falsa. nā posito p̄ diuina virtutē q̄ duo corpora sint i eodem loco: nō ideo due linee recte p̄t trahi a p̄cto i p̄ctū s̄ a diuersis p̄ctis. nā cū p̄ct^o sit subiectiue in corpore cuius ē termin^o: due linee recte i duob^o corpore nō p̄t trahi nisi q̄libet a p̄cto in punctū in suo corpore qđ est distictum numero ab aliō corpore fm subam et accidētia intrinseca: q̄uis nō loco. vn̄ argumētū fallit supponēs q̄ ab eo dē puncto designato i loco deberēt trahi due linee duoz corpore existētū in ipso loco. qđ falsuz est qm̄ linea recta in aliquo corpore nō trahit nisi a p̄cto in p̄ctū existētū subiectiue in ipso corpore cui^o sunt termini. ac p̄ hoc in diuersis corpore b^o a diuersis p̄ctis trahūtur diuersē linee recte. ¶ Ad argumētū ante oppositū respōdet. S. T. in hac dif. q. 2. ar. 2. sub. ar. 2. ad. p^m. q̄ corpus xpi nō habuit ex dote subtilitatis q̄ possit esse simul cū aliō corpore in eodē loco sicut minor argumētū supponit. sed id pōt ex diuinitatis virtute post resurrectionē sicut i natiuitate. ⁊ ideo nō sequit^o q̄ rōne subtilitatis id conueniat corpore bus gloriofis. ⁊ in hoc articulus terminatur.

Uteri^o cir

ca distictionez q̄dragelima quartaz q̄rit vtrū aia sepata possit pati ab igne corporeo et arguitur q̄ nō. qz oē qđ patit recipit aliqd ab agēte. si ergo aia patiat ab igne corporeo: oportet q̄ aliqd ab eo recipiat. sed oē qđ recipitur in aliquo ē in eo p̄ modū recipiētis. ergo qđ recipitur ab igne in aia nō est i eo materialiter s̄ spūaliter. sed forme rerū in aia spūaliter existētes: sūt p̄fectiones illius. ergo si ponat^o q̄ aia patiat ab igne corporeo: hoc nō erit i ei^o penā s̄ magis in eius p̄fectionē. ¶ In oppositū arguit. qz eadem rō est de aiabus separatis ⁊ de oibus q̄ ab igne pati possunt. sed oēs ab igne corporeo patiūtur cū puniātur ab illo igne a q̄ corpora dānatoz post resurrectionē patiūtur que oportet eē corporeū. ergo aie separate ab igne corporeo pati possūt. ¶ In hac q̄stioe erūt q̄ttuoz articuli vt s̄.

Quantum ad p̄-

mu^o articulū sit p̄ma cōclusio q̄ ignis inferni affliget corporaliter dānatos post resurrectionē q̄uis nō alterabit eoz corpora a sua naturali dispositione. h̄ac p̄clusionē tenet S. Tho. in hac dif. q. 3. ar. p^o. sub. ar. 3. in. cor. et ad. 3^m. Et cōtra gē. li^o. 4. ca. 89. Itē qđlibet. 7 ar. 11. ⁊ 13. ¶ Secūda cōclusio est q̄ aia separata pōt pati ⁊ affligi ab igne corporeo. h̄ac p̄clusio nē tenet. S. T. in hac dif. q. 3. ar. 3. sub. ar. 3. Itē cōtra gē. li^o. 4. ca. 90. Et in q̄stionib^o de aia. ar. 21. Et qđlibet. 3. ar. 13. ¶ Tertia cōclusio ē q̄ p̄uatio diuine visionis ē p̄cipalis pena dānatoz. h̄ac cōclusionē tenet. S. T. in plerisq̄ locis ⁊ p̄serti in q̄stionib^o d̄ aia loco p̄ime allegato i cor. Et cōtra gē. li^o. 3. ca. 141. Itē opus. 3°. ca. 174.

Quantum ad se-

cundū articulū arguendū est cōtra cōclusiones. Et quidē contra p̄mā arguit durādus ⁊ p̄mo cōtra cōclusiones in se. ⁊ arguit p̄mo sic. illud qđ nihil reale abijcit sed solū illud qđ est nature p̄ueniēs: nō affligit nec inducit veram passionē que sit vere afflictīua. sed p̄ spūalē imutationē nihil reale abijcit: sed solū ponitur

illud quod est nature conueniens: quia talis receptio est perfectio sensuum. ergo per tale immutationem nihil affligitur: nec talis receptio est passio vere afflictiva. utraque premissarum de se patet. ¶ 2.º. sic. per illud quod est commune beatis et damnatis: non potest poni afflictio damnatorum. sed spiritualis immutatio sensuum a sensibilibus: est communis beatis et damnatis. ergo per illam non potest poni fieri afflictio damnatorum. patet maior. quia posita causa communis: ponitur effectus communis. et ideo si causa afflictionis esset in beatis et damnatis: sequitur quod afflictio similiter esset eis communis quod non est verum. minor similiter patet de se. quia sensus beatorum immutabuntur simpliciter a sensibilibus sicut sensus damnatorum: alioquin non cognosceretur sensibilia quae damnati cognoscunt. si autem dicatur quod beati apprehendent ignem seu immutabuntur sicut damnati ab illo: non tamen apprehendent ipsum ut nocivum vel lesivum quomodo damnati ipsum apprehendent: contra quia aut ille ignis erit in corporibus damnatorum lesivus aut non. si non et tu dicis quod apprehendent eum ut lesivum: ergo ista apprehensio erit falsa. et sic non affligetur secundum veritatem ab igne sed solus ex sua falsa apprehensione seu estimatione quod est inconueniens. Et iterum unde veniret damnatis illa falsa estimatio quod iudicaret illum ignem ut eis nocivum si in veritate non sit eis nocivum. non potest dici quod a deo quia deus nulli immittit falsum iudicium sicut nec per se appetitum. nec ex seipsum: quia damnati post resurrectionem erunt eque perfecti seu perfectiores sicut nunc sunt. et ideo sicut nunc possunt recte iudicare de igne utrum sit eis nocivus vel non: ita tunc poterunt ut videtur. Et iterum quicquid sit de aliis sensibilibus aliorum sensuum et maxime visus quod possunt immutare sensum intentionaliter sine reali et naturali immutatione quod tamen non omnes concedunt: sensibilia tamen tactus et maxime calor non videtur immutare sensum tactus nisi naturali immutatione vel saltem non sine ea. calor enim non videtur in medio vel organo causare nisi calorem. vel si causet aliquid aliud: non tamen sine calore. propter quod non bene apparet quomodo calor ignis non possit sensum tactus immutare spiritualiter et non naturaliter. si vero ille ignis sit eis vere lesivus: habetur propositum. scilicet quod damnati affligentur vera passione naturali ab igne illata. quod patet sic. obiectum tempore vel natura precedit actum potentie. sed ignis ut vere lesivus immo ut actu ledens: est obiectum actualis apprehensionis vel actualis afflictionis sequentis in damnatis. ergo prius tempore vel saltem natura: ignis ledit corpora damnatorum: quam apprehendatur et quam sequatur dolor in eis. sed illa lesio ex quo precedit omnem

immutationem spirituales: non potest esse nisi per mutationem realem et naturalem. quare etc. sic ergo patet quod dolor sensibilis qualis ponitur in damnatis non potest causari per solam immutationem spirituales seu intentionalem. Et quod dicitur quod sensibilia proportionata delectant in proportionata vero offendunt dato quod non immutentur immutatione naturali ut colores et soni: non valet. quia quis tristitia possit causari ex omnibus illis quibus non letibus accidunt ut ostendit Augustinus l. 4. de civitate dei: dolor tamen sensibilis secundum eundem non est nisi ex lesione carnis proveniens. premissa ergo sensibilia quantumcumque in proportionata causare possent tristitiam seu displicentiam. sed dolorem sensibilem nihil potest causare nisi quod corpus immutat realiter. ¶ 2.º. principaliter arguit contra probationem conclusionis quae dicitur quod quia celum per motum suum est primum alterans: ideo cessante motu celi cessabit omnis alteratio. illud enim non potest teneri saltem Parisius cum sit articulus condemnatus. dicit enim articulus quod dicere quod cessante motu celi si ignis esset iuxta stupam non combureret illam: error. Item illa ratio videtur repugnare positioni. quia primum alterans est causa communis alterationis et non cuiusdam tantum. si ergo per cessationem motus celi tanquam primum alterans cessent alie alterationes: oportet dicere quod omnes cessent et non quedam sic et quedam non quod est contra eos qui dicunt quod cessabit actio naturalis non autem intentionalis. Item quia ista distinctio alterationum seu passionum est satis dubia. quia omnis alteratio quam facit sensibile in motum vel in sensum: videtur esse naturalis et realis. naturalis quidem: quia est ex principiis naturalibus naturaliter agentibus. realis vero: quia per eam fit vera et realis forma in susceptivo quae habet totum suum esse circumscripta omni operatione anime. verum quia immutatio talium sensibilibus non corrumpit aliquid per se sed solum illa quae sunt a sensibilibus tactus: quia consistencia corporis per se dependet ex qualitatibus tangibilibus et non ex aliis sensibilibus ideo immutationes qualitatium tangibilium possunt per se pertinere ad corruptionem corporis. non autem ille que sunt ab aliis. propter hoc tamen non debet dici quod immutatio que fit a qualitatibus tangibilibus sit realis et naturalis: illa vero quae fit ab aliis sensibilibus non sit realis et naturalis sed solum intentionalis. omnes enim sunt reales et naturales et equaliter dependent a primo alterante. et ideo si immutatio aliorum sensibilibus puta colorum et soni possunt esse cessante motu celi: eadem ratione poterit esse immutatio naturalis secundum qualitates tan

gibiles. Item nullo modo videtur qd celum ratione sui motus localis sit causa alicuius alterationis nec illius qd est ab illo immediate nec cuiuscumq; alterius. primo quia principium quo alterans alterat naturaliter: est aliqua qualitas alterantis sine yniuoca cum termino alterationis sine equiuoca. sed motus localis non est aliqua qualitas corporis celestis nec aliqua forma absoluta. ergo non potest esse principium seu ratio alicuius alterationis. maior patet. quia sola forma potest esse principium quo aliquid agit. illa autem respectu alterationis non potest esse forma substantialis vt patet per aristotelem de sensu et sensato. nec quantitas: quia illa nullius actionis est principium imo abstrahit ab omni actione et passione. nec relatio vt patet. 5. phy. relinquitur ergo qd sit aliqua qualitas et sic patet maior. minor de se manifesta est et nihilominus habetur. 8. phy. vbi dicitur qd motus localis nihil variat in celo et ideo solus ille motus ei attribuitur. Secundo quia impossibile est qd aliquid habens principium agendi eque perfectum vt prius et passum eque dispositum vt prius: non possit agere sicut prius. sed cessante motu celi ignis remanebit ita calidus sicut prius et stupa eque disposita vt calefiat sicut prius. ergo eis approximatis necessario ignis comburet stupam sicut prius. et eodem modo cum corpora dñatorum sint vere passibilia: carēt enī dote impassibilitatis quaz habent corpora beatorum: poterunt vere calefiere et imitari ab igne sicut nunc immutantur. cessatio ergo motus celi non impedit veram et naturalem alterationem corporum. quia motus eius ad illam non requiritur: quibus requiratur ad alterationem generationis et corruptionis et aliarum mutationum per hoc qd adducit alterans scilicet solem et alia astra respectu diuersarum partium terre que sui presentia agunt vbi prius non agebant et propter sui absentiam non agunt vbi prius agebant. hec ille. Contra eandem conclusionem arguit scotus probando qd cessante motu celi agentia inferiora possent agere. quia non est ratio agendi ex parte cause particularis: nisi quia habet formam sufficienter actiuam et passum sufficienter approximatum. et si dicas qd cum hoc requiritur aliud agēs vniuersale. scilicet celum: volo non inq̄tum motus localiter quia motus localis non est sibi ratio agendi in suo ordine. nihil enim facit motus localis s̄m philosophū. 2. de generatione: nisi qd est adducens generans hoc est per seipsum fit approximatio agentis habentis virtutē actiuam propriā: et approximatio ad passum

est habitudo siue aspectus ad corpus celeste habens determinatam rationem cause superioris respectu cause inferioris suppositae: que omnia haberet etiam si requiesceret. ergo requisita ad actionem essent tunc q̄ nunc. hec ille. Contra eandem conclusionem arguit aureolus probando qd organa sensuum damnatorum puta tactus calescit realiter. primo quia apprehensio excellentis calidi est quedam calefactio trahens medium armonie tactus ad extremum. sed ita erit in damnatis. ergo etc. 2. sic. nā scriptura dicit qd dānati mittentur in ignē et ardebunt. 3. quia auctoritates sanctorum puta augustini et gregorij idē sonant nec distinguunt passionem intentionalem a reali. 2. loco vult probare qd non possit esse in sensu passio intentionalis sine reali: quoniam passio intentionalis actio est realis. primo nam s̄m aristotelem. 2. de anima excellens sensibile corrumpt sensum. et hoc patet per experientiam in visu respectu intensissimi coloris et in auditu respectu excellentis soni. sed impossibile est qd aliqua actio corrumpt sensum nisi sit actio realis vt cum apprehensione concurrat realis transmutatio. 2. nam ibidē philosophus dat differentiam inter sensum et intellectum. quia intellectus post excellens intelligibile fortius intelligit. e contrario autē est de sensu. nam auditus post maximum sonum minus audit: quod non esset nisi potentia auditiva transmutaretur realiter. 3. quia ad experientiam patet qd post visionem intensam coloris viridis remanet potentia visiva alterata adeo vt alia videantur sibi virida. similiter post maximum lumē apparent omnia luminosa: quod non esset nisi apprehensio sensuum esset cum reali transmutatione. similiter idem patet quia ad sensationem odorū sunt in sensu reales transmutationes nam puocant et curant reuma. non ergo operatio sensus est abstracta sicut operatio intellectus. 4. quia dicit philosophus. 2. de anima qd visio est quedam coloratio. similiter auditio est quedam sonatio. et ratio est quia obiectum sensibile actuatur et quodammodo transmutatur sensum ad sui similitudinem realem. 5. quia organa sensuum existunt in quadam spoliatioe a forma apprehēdenda in quodam medio inter extrema. visus enim est spoliatus ab excellenti colore et lumine: ideo eius organum consistit in quadā diaphoneitate. et similiter tactus consistit in medietate qualitatum tangibilium recedente ab extremis. tale autē medium extremorum in quolibet organo sensuum vocat aristoteles armoniam. tunc sic. comprehensiones sensuum non sunt nisi mutationes mediorum. s̄ huiusmodi

mutationes medioꝝ sunt reales trāsmutatio-
nes. ergo imutationes sensuum sunt passiones
trāsmutative. ⁊ hic est q̄ magis facte abijciunt a
sensu p̄ tanto q̄ sensibilia agētia fm̄ suas extre-
mitates corrūpunt p̄portionē sensus p̄o tāto
q̄z trahunt eā a medio ad extremū. nec aristote-
les intēdit q̄ huiusmodi trāsmutationes sensuū
sint generaliter salus ⁊ p̄fectio nisi s̄ mutatione
sensus vsq̄ ad gradus q̄ p̄portionatur armo-
nie organa a qua cū exeunt: trahūt mediū ad ex-
trema. ideo cōphēsiō summe calidi i sensu ta-
ctus nō est aliud q̄ calefactio. similiter cōprehē-
siō excellētis coloris i visu: est quedā coloratio
trahēs mediū ad extrema et ideo abijcit a suba.
hec ille. ¶ Cōtra eandē conclusionē arguit hēri-
cus quodlibet. 11°. q. 8^a. dicēs. dicunt q̄dā q̄ sola
apprehēsiō sine imutatione reali pōt causare do-
lozē ⁊ maiorēz q̄ si esset ibi realis imutatio sicut
erit i corporibus dānatoꝝ. q̄ ignis non imuta-
bit corpora eoz cōburēdo: sed per spēm intētio-
nalē calozim imutabit excessiue ad quā seq̄tur
maxim^o dolor. sed quomodo possit hoc fieri na-
turaliter: nō video. q̄ si in tali imutatione nulla
sit abiectio: nihil recipitur nisi sensibile fm̄ q̄ sen-
sibile. si autē non causat dolorē sed delectationē
vnde nō affligeret ea nisi sup̄naturaliter sensus
p̄fectissimos. Si ergo oportet ponere corpora
dānatoꝝ vere affligi nec sit ibi imutatio corrup-
tiua nec deus imittat dolorē q̄z tunc p̄o nihilo
esset ibi ignis: tunc si p̄ciperetur corruptiua imu-
tatio vbi nō est deceptio: esset sicut est i dormiē-
tibus q̄ somniāt se cōburi. hec ille. ¶ Itē bernard^o
ibidē sic dicit. positio illa que ponit corpora dā-
natoꝝ affligi per intētionālē imutationem
non naturalē vel realē: non est multuz ratio-
nabilis. q̄ licet app̄henderēt illam imutationē in-
tentionālē: tamē cum hoc scirent q̄ in nullo pōt
eis nocere. ⁊ ideo non apprehenderent dolorēz.
¶ Itē illa imutatio intētionalis non fit ab igne ni-
si per imutationē naturalē: aliter non plus affli-
geret eos calor ignis presentis q̄ absentis. quia
ex quo nō imutat realiter: sufficeret q̄ calor eēt
imaginatus. ea enī que imaginantur: frequēter
plus mouent q̄ ea que in picturis videmus. ille
autē ignis non plus faceret i eis q̄ ignis pictus
q̄ reduceret eis ad memoriā veruz ignē absq̄
hoc q̄ aliquam realem imutationē faceret i eis.
sicut aliqui dicunt q̄ ignis verus nullam realez
imutationem facit i eis. hoc autē est idem dicere
ac si negaretur illa afflictio fieri per verum ignē.
¶ Itē apprehēdere nocūmentum quod nullo mo-
do nocere potest: est deceptio. et sic deciperētur

dānati. et ideo hec positio non est multū tenen-
da. hec ille. ¶ Cōtra secundaz conclusionē ar-
guit durandus dicēs q̄ hec opinio probabilis ē
ponendo q̄ aīa separata vel angelus sit in loco
per essentiam suā. q̄z tunc potest virtute diuina
detineri in loco ne moueatur ad alium ad quez
vellet. non tamē bene apparet quomodo virtus
detētiua sit in igne. ⁊ sic ab eo patitur eo modo quo desiderās
mortē ⁊ fastidiens vitā: dicit q̄ aīa patitur a suo
corpore in quo detinetur. ⁊ nihilominus graue
videtur aliq̄bus q̄ iste sit totus mod^o quo ani-
ma vel demones patientur. quia fm̄ hunc mo-
dum: equaliter pateretur aīa vel demon si deti-
neretur i pulcherrima camera ⁊ optime ornata
sicut patitur ab igne: q̄z non ponitur pati nisi q̄-
tenus detinetur. hoc autē non reputatur ad eo
penale cōmuniter seu graue: sicut p̄dicamus eē
graue penam damnatoꝝ hominum vel demo-
nū. Et confirmatur. q̄z sicut anime dānatoꝝ
detinetur i inferno: sic aīe pueroꝝ decedētuz
in solo originali in libo. si ergo sola detentio est
afflictio: seq̄tur q̄ aīe decedētium i originali tā-
tum affliguntur: q̄tum demones ⁊ aīe dānato-
rum quod non videtur conueniēs. si vero spūs
ponatur esse in loco p̄ operationē: tunc non be-
ne apparet qualiter patiatur a loco p̄ detētiōē.
q̄z operationum quedam manēt i agente vt in-
telligere ⁊ velle: ⁊ p̄stas non potest spūs eē ma-
gis i loco q̄ per essentiam. alie vero sunt q̄ tran-
seunt i materiam exteriorē: et per has solas pōt
cōpetere spūm esse i loco quatenus mouet vel
facit aliqd̄ circa locum vel circa corpus existens
in loco. hec autē operatio licet possit conuenire
angelis: non tamē pōt cōuenire animabus sepa-
ratis. q̄z aīa separata nec mouet ad formam q̄
est cōmune sibi ⁊ angelis. nec pōt mouere aliqd̄
corpus ad locum: q̄z cum habeat determinatuz
mobile. s. corpus cui vnitur vt forma mediante
quo mouet quicqd̄ mouet: separata ab eo nihil
aliud pōt mouere. si ergo spūs non sit i loco nisi
per operationē ⁊ nullā talē pōt habere aīa sepa-
rata: seq̄tur q̄ ipsa nō sit i loco. ⁊ p̄ consequēs q̄
ibi non detineatur nec p̄ determinationē affliga-
tur. ¶ Itē probatur de aīa ⁊ angelis simul esto q̄
vtriq̄ conueniat operari circa locū q̄ non affli-
gātur p̄ detētiōē in loco. q̄z si esse i loco ē ope-
rari i loco: eē seu detineri violēter i loco: est ope-
rari i loco violēter vel p̄tra voluntatē. sed illud
nō pōt cōpetere aīe separate vel angelo. ergo ⁊c.
maior de se patet. minor probatur. quia magis

pōt homo cogi ad operādū q̄ angelus vel aīa separata. sed homo non pōt cogi coactione simpliciter dicta ad operandum ea que dependent ex libero arbitrio: q̄nis possit impediri ne faciat quod vellet facere. nam si p̄ violentiam manus alicuius hominis applicetur ad pcutiēdum aliū talis non pcutiet actiue. q̄ principium actiuum operationis non est in illo sed mere passiuum. et multo magis videtur q̄ aīa separata vel angelus non possit cogi ad aliquam actionē depēdētez a libero arbitrio. talis autem est omnis actio quā habet vel habere pōt aīa separata vel angelus circa locum. quare si eē in loco est operari in loco: et detineri in loco est operari in loco violēter patet q̄ nec angelus nec aīa sepata possunt violēter detineri in loco. nec p̄ consequens affligi p̄ violētā detentionē. Si vero dicatur q̄ non sunt in loco nec detinentur in loco p̄ actionez suam in locum sed potius p̄ actionē quaz recipiunt a loco: contra. detineri a loco supponit esse in loco. si ergo passio spūs in loco est per detētionē in loco seq̄tur q̄ passio in loco supponit esse in loco. sed posterius presupponēs suum p̄us: non est causa eius. ergo patet q̄ a loco non est ratio anime v̄l angelo q̄ sit in loco. hec ille in forma. **C**ontra eandē arguit henricus. 8°. quod libet. q. 34. dicens. quidā dicunt q̄ spūs alligatur igni et nō pōt separari et impeditur ab agēdo quod agere cupit et in hoc summe affligitur. sed hoc modo nō patitur ab igne inferēte passionē nisi occasionaliter. sed ip̄e in se huiusmodi dolore excitat sicut cor hominis excitaret passionē iracundie ad presentia repugnantis. Itē dicunt alij q̄ patitur ab igne non vt est natura inflictiua: sed vt ē instrumentū diuine iusticie. sed sic nō plus pateretur ab igne in q̄tum est calidus q̄ ab aere. ideo dicēdū est q̄ ignis affligit spūm in q̄tum calidus. et eodē genere ē afflictiuū quo affligit sensus. **C**ontra tertiā conclusionē arguit aureolus probando q̄ miseria dānatorum p̄cipalius formalis et essentialis consistat in displicētia d̄ deo eterna: q̄ in carētia diuine visionis vel in afflictione penali. p̄mo sic. in illo actu cōsistit infelicitas dānatorum: q̄ est summū malum illorum. patet quoniā sicut felicitas est summū bonū formale beatorū sic infelicitas dānatorum est summū malum formale illorū. et sicut felicitas beatorū consistit in summo eorū bono essentialiter: sic infelicitas dānatorū in summo eorū malo. sed malignari diuinitate siue displicere de diuinitate quod idem est: est summe malū formale dānatorū et maius q̄ non videre diuinitatē. probatur. q̄ non vide

re diuinitatē vt sic non habet rationē detestabilis et culpe. vt for̄metur sic ratio. illud quod habet maiorē rationē detestabilis et fugibilis: habet maiorē rationē mali ad porētā cui inest. sed displicere de diuinitate habet rationē detestabilis et fugibilis plus incōparabiliter q̄ non videre deum. q̄ non videre deū est tantūmodo malum non vidēti. sed displicere et odiuz illud sunt actus q̄ q̄tū est d̄ se p̄narēt diuinitatē si possent. omnis enī qui odit alium q̄rum est de se vellet illū non eē. et ideo odire diuinitatē: est velle non esse diuinitatē. **C**onfirmatur hoc ex diffinitio ne felicitatis quā ponit aristoteles p̄ ethi. dicens q̄ est opatio hominis fm̄ maximū bonū eius in vita p̄fecta. ergo per oppositū infelicitas est opatio fm̄ maximū malū hominis i vita imp̄fectissima. sed nulla est opatio q̄ consistat in tanta detestabilitate et habituali malo: q̄ illa que est abominatio et displicētia diuinitatis. ergo et c. **C** 2°. sic. beatitudo et infelicitas opponunt. tūc sic. maior est oppositio inter actus contrarios positie q̄ inter actū et p̄uationē eius. et ideo maior malū est illud quod opponit bono cōtrarie: q̄ illud quod opponitur p̄uationē tantūmodo. patet enī q̄ p̄us est iniuste agere: q̄ soluz non agere iuste p̄uationē. sic ergo cū infelicitas consistat in malo maxime opposito beatitudinis: oportet q̄ consistat i actu opposito contrarie: non actu opposito p̄uationē. s̄ beatitudo cōsistit i actu visionis fm̄ aliquos: vel fm̄ alios et melius i vltima cōplacētia diuinitatis q̄ est delectatio q̄dam vltimata d̄ deo viso. oppositū autē visionis: nullum est nisi oppositum p̄uationē puta non videre. opposituz autē cōplacētie cōtrarie est ip̄a displicētia. ergo i illa maxime consistit infelicitas. **C** 3°. sic. beatitudo consistit in q̄tatione vltimi finis. sed in q̄tatio in diuinitate non est aliud q̄ displicētia de illa. probatur. q̄ per opposituz q̄tatio est summa cōplacētia in illa. ergo infelicitas dānatorū consistit in quadā displicētia vltimi finis et p̄ consequens diuinitatis. ista autem displicētia non est aliud q̄ odire deū et displicere i eo. hec aureolus

Quantum ad ar

ticulum tertium p̄mo notandū est prout ex dictis. **S.** Tho. accipitur. p̄. 2°. q. 35. ar. p̄. 7. 2°. q̄ delectatio et dolor ad appetituz p̄tinent. omnis autē motus appetitiuus seu inclinatio consequēs app̄hensionē: p̄tinet ad appetitū intellectiū vel sensitiū. nam inclinatio appetitus naturalis non consequitur app̄hensionem

ipius appetentis: sed alterius. s. datoris nature. delectatio vero et dolor presupponunt in eodem subiecto sensum vel apprehensionem alicuius: vel nocui aut disconuenientis: sicut est dolor: vel conuenientis sicut est delectatio. unde dolor non est passio corporis nec subiectine est in corpore: quous causa ipsius in corpore sit. s. lesio vel aliquod aliud corporis nocuum aut disconueniens. sed motus doloris semper est in anima. non enim corpus doli re potest nisi dolente anima. item nec dolor est actus virtutis sensitivae apprehensivae: quous ad dolorem requiratur apprehensio lesionis vel nocui aut disconuenientis per virtutem aliquam cognoscitivam. s. est actus vel motus ut premissum est appetitus vel sensitivi vel intellectivi sicut quod dolor ex duplici apprehensione causari potest prout. S. Doc. dedit ubi supra. ar. 2. s. vel ex apprehensione exterioris sensus: vel ex apprehensione interioris sive intellectus sive imaginationis. interior autem apprehensio ad plura se extendit quam exterior. eo quod quous cadunt sub exteriori apprehensione: cadunt sub interiori sed non e converso. veruntamen sicut ex visu loquendi illa delectatio que ex exteriori apprehensione causatur: delectatio nominatur: illa vero que ex apprehensione interiori causatur gaudium appellatur: ita et ille solus dolor qui ex apprehensione interiori causatur: tristitia nominatur. qui vero causatur ex exteriori apprehensione: communi nomine appellatur dolor. unde tristitia est quousdam species doloris sicut et gaudium delectationis capiendum dolorem communiter pro actu vel motu appetitus causato ex apprehensione generaliter alicuius nocui. et sic capit dolorem apostolus. ro. 9. dicens. tristitia est mihi magna et continuus dolor cordi meo: pro eodem utens tristitia et dolore. si tamen dolor capiatur pro motu appetitus causato ex apprehensione exterioris sensus vel nocui coniuuncto presenti: sic dolor ex opposito distinguitur contra tristitiam sicut distinctionem apprehensionis interioris et exterioris. horum autem dolorum interiorum qui alias dicitur dolor cordis: est maior et grauior tam ex parte cause quam ex parte apprehensionis prout. S. Tho. dicit. p. 2. loco supra allegato ar. 7. ex parte quous cause: quous causa doloris exterioris est malum coniuunctum quod repugnat corpori. causa autem interioris doloris est malum coniuunctum quod repugnat appetitui. ex parte vero apprehensionis: quous dolor exterior sequitur apprehensionem interiorem vel imaginationis vel etiam rationis. cum itaque dolor interior repugnet directe et per se appetitui dolor autem exterior repugnet appetitui non p-

se sed quia repugnat corpori: sequitur quod ex parte cause dolor interior sit maior quam exterior. nam id quod est per se est prius et melius in bonis et peius in malis eo quod est per aliud. similiter etiam ex parte apprehensionis dolor interior est maior. nam apprehensio rationis et imaginationis est aliorum quam apprehensio sensus tactus. unde simpliciter et per se loquendo dolor interior grauior est dolore exteriori. veruntamen quando dolor exterior est cum dolore interiori: tunc dolor augetur. quous ergo in dante uterque dolor coniungitur: ideo grauius est dolor dante orationi.

Secundo Notandum est quod obiecta sensuum sunt ipsa sensibilia extra sensus existentia habentia esse reale et naturale in vniuersitate rerum. et ista sensibilia sunt que a sensibus per se et directe percipiuntur: quous medium quo ipsa percipiuntur et apprehenduntur a potentibus sensitivis sit species et similitudo cuiuslibet sensibilis quam sensus immediate recipiunt: et qua mediante feruntur in ipsa sensibilia tanquam in propria obiecta. licet enim species albedinis intentionaliter pueniat ad organum et ad ipsum sensum visus: non tamen cognitio et iudicium potentie visivae fertur in ipsam albedinis specie: sed in albedinem realiter extra oculum existentem. unde et percipit gradum intensiōnis eius et ipsius extensionem ac magnitudinem et figuram supra quam fundatur: quous species predicta albedinis in visu recepta intentionaliter illas condiciones non habeat actu. et idem dicendum est in singulis sensibus. non enim sensus auditus iudicium et cognitio fertur directe et per se in speciem soni aut vocis quam immediate recipit et a qua imutatur intentionaliter: sed per sonum et vocem extra auditum in rerum natura existentem cuius est ipsa species et quam representat. et idem est circa intellectum. qui licet speciem rei intelligibilis primo et immediate recipiat: eius tamen cognitio et iudicium per se et primo ac directe non fertur supra ipsam speciem receptam: sed supra rem intelligibilem extra intellectum existentem per speciem representatam. et ratio generalis est quous omnis potentia sive sensitiva sive intellectiva: primo et per se ac directe fertur in proprium obiectum quod non est species vel similitudo que in sensu vel in intellectu recipitur subiective: sed res ipsa representata. non enim obiectum visus dicitur species coloris sed ipse color: et sic de ceteris obiectum namque est quod primo per se et directe terminat actionem potentie. Ex quibus inferimus quod cum motus vel actus aut passio appetitus cau-

setur ex apprehensione et perceptione ac iudicio virtutis cognitiue et ipsum necessario presupponat: primo et directe fertur in ipsas res apprehensas et cognitas tanquam in propria obiecta potentie cognitiue: non in species vel similitudines rerum in vi cognitiua intentionaliter et immediate receptas. vnde et philosophus. 6. metha. ponit bonum et malum esse differentias appetibiles eo quod sint condiciones rerum in esse reali et naturali existenti circa quas versatur potentia appetitiua. neque enim appetitus dolet aut tristatur nec delectatur de specie coloris vel soni intentionali sed de ipso colore aut sono in rerum natura existente quorum sunt ipse species. et circa etiam sensum tactus non dolet aut tristatur appetitus nec delectatur de specie obiecti tangibilis conuenientis vel disconuenientis: quam sensus tactus intentionaliter recipit: sed de ipso obiecto tangibili conuenienti vel disconuenienti extra sensum tactus existente. nam hoc est quod sensum tactus offendit et ledit aut demulcet et inuauat. et ideo bonum vel malum quod tactui infert: quid reale est non apparens aut similitudinarium quemadmodum ignis pictus ut quidam obijciunt: quibus non inferatur secundum naturalem corporis vel organi immutationem. ¶ Aduertendum tamen quod quia obiecta sensus tactus sunt qualitates quibus corpus animalis et organa sensuum constant et conseruantur ac etiam corrumpuntur: dupliciter possunt dici conuenientia vel disconuenientia sensui tactus. vno modo respectu nature corporum et organorum. ex eo enim quod sensus tactus est aptus natus apprehendere et percipere qualitates tangibiles et quibus ut dictum est conseruatur et etiam corrumpitur corpus animalis: habet sensum et perceptionem earum prout sunt conuenientes vel disconuenientes aut nocive nature corporis propter quod ut sanctus thomas dicit de veri. q. 26. ar. 3. in. cor. tactus appellatur sensus eorum ex quibus componitur animal et per quod corrumpitur. Alio modo possunt dici tangibilia conuenientia vel disconuenientia sensui tactus secundum rationem talis potentie in quantum. scilicet conueniunt vel disconueniunt proportioni et armonie sensus tactus quod habet respectu proprii obiecti. et iste modus secundus conuenientie vel disconuenientie est magis proprius sensui tactus eo quod est ipsius potentie in ordine ad proprium obiectum. ac per hoc magis directe et primo et per se apprehenditur a sensu tactus quam primus modus. ex quo fit ut apprehensio et cognitio sensus tactus semper sit cum perceptione conuenientie vel dis-

conuenientie secundo modo dicte: sed non semper cum perceptione primi modi: quemadmodum in danna tis post resurrectionem communem.

Tertio Notandum est prout sanctus thomas dicit de veritate. q. 26. ar. 5. in. cor. quod quia passio proprie accepta est cum quadam abiectioe prout patiens a contraria qualitate transmutatur in contrariam ampliatum nomen passionis secundum visum loquentium ut qualitercumque aliquid impediatur ab eo quod sibi competit: pati dicitur. ut si dicamus graue pati ex hoc quod prohibetur ne deorsum moueatur. et hominem pati si prohibeatur suam facere voluntatem. huiusmodi autem impedimentum: dupliciter potest contingere. vno modo ex improportione et disconuenientia obiecti sensibilis: et secundum istum modum tam sensus tactus quam ceteri omnes dicuntur pati ab obiecto improportionato et disconuenienti: circa quod sensus non potest habere in actu suo illam perfectionem ad quam eius virtus se extendit. nam cum obiectum sit motuum potentie et reducens potentiam ad actum conuenientem sue virtuti: si obiectum mouens sit illi disconueniens et improportionatum: non poterit actum proportionatum sue virtuti elicere. vnde quod sensus isto modo impeditur a sua perfecta operatione: pati dicitur passione pro predicta. Alio modo contingit impedimentum in operatione sensus ex lesione organi corporalis: et isto modo pati possunt omnes potentie que habent esse in organo corporalibus. nam cum he potentie vtantur organo corporalibus ad proprias operationes: necesse est quod ad defectum organorum sequatur defectus in sensuum actionibus. ac per hoc ex lesione vel nocumeto organi patitur sensus impedimentum proprie operationis. isto etiam modo patitur quibus indirecte potentie organo corporalibus non vtentes sicut intellectiue: secundum quod accipiunt ad proprias operationes a potentibus organo vtentibus. contingit namque quod lesio organo virtutis imaginatiue intellectus operatio impediatur: eo quod intellectus indiget phantasmatibus ad suam operationem. isto etiam modo passionis ex lesione vel nocumeto corporis: speciali quadam ratione pre ceteris sensibus patitur sensus tactus pro eo quia apprehendit et percipit ipsam corporis lesionem vel nocumetum quod alij sensus non percipiunt. ut enim dictum est supra: sensus tactus est sensus. id est habet sensationem eorum ex quibus componitur animal et per que corrumpitur. et ideo eius est lesio et nocumetum corporis sentire: ex cuius apprehensione causatur in appetitu sensitiuo dolor corporalis. quod non solum dicitur cor-

et odor fetidus est olfactui penalis et illū offendit et figure horribiles offendūt et cruciat visum: cū tamen voces dissonenec odor fetidus nec facies horrida afficiāt suis qualitatib⁹ predictos sensus naturali imutatione. sicut enī odor fetidus nō facit fetidū olfactū nec vocū dissonantia sensum auditus formaliter absonū nec figura horribilis sensum visus facit horridū et tamē penā et cruciatuz suis potētis ingerūt: ita et ignis calidissimus corporib⁹ et tactui opposit⁹ sensuz tact⁹ offendit et cruciat: nō illū vel ipsius organū exurēs aut calefaciens: sed quia ē illi improporcionat⁹ et discōueniens ac horridus tanq̄ armonie et tēperamento sue virtutis offensiu⁹. sentit nāq̄ ipsius calorē intensissimū et suo tēperamēto plurimū discōueniens: ac p hoc et sue cōueniētis opationis impeditiuum. vt enī premissum ē in tertio notabili: qualitercūq̄ aliqd impedit ab eo qd sibi cōuenit: patif. Predicta rōni ad penā dānatoz accedit q̄ ex ordinatione diuine iusticie: tātū infert crudat⁹ et doloris ignis infernalis dānatis hominib⁹: quantuz eis inferret si eoz corpa exurēdo torq̄ret. vñ si q̄ sequēs imaginationē fm ea q̄ vident in hoc statu nō satis cōprehēdat q̄ ignis inferni sola imutatione spūali possit inferre dānatis hoib⁹ tā acerbissimā penā corporalē quāta in ecclesia predicatur adiūgat premissis q̄ pena et cruciatuz dānatoz ordinatione diuine iusticie eis irrogat ppter eoz demerita. vnde volūate et dispositione dei: tantus dolor et cruciat⁹ acetiā supercedēs pōt illis inferri ab igne p solā actionē et imutationē spūales quātus inferri posset p imutationē naturalē calefaciēdo et exurendo. nā et naturaliter non est minoris efficacie ad causandū dolorē acerbissimum apprehensio aīalis q̄ fit p imutationem sensuū spūritualē: q̄ ea q̄ fit p imutationē corpis materialē. imo est plerūq̄ maioris. put in pmo notabili deductuz fuit. Scit ad ista qd. S. Tho. dicit in hac dis. q. 3. ar. 2. ad 3^m. ignis inquit ille erit instrumentum diuine iusticie puniētis. instrumentū autēz nō solum agit in virtute ppria et p ppiū modū: sed etiā in virtute pncipalis agētis et fm q̄ est regulatū ab eo. vnde quāuis ignis fm ppiam virtutē non habet q̄ aliquos cruciat magis vel minus s̄z modū peccati: habet tamen hoc fm q̄ eius actio modificat ex ordine diuine iusticie. hec ille.

Quinto Notandū est q̄ vt lat⁹ fuit deductuz. li. 2°. dis. 2. q. p^a. sub notabili pmo: qd sc̄tus thomas dicit subaz incorporeā vt angelū vel aīam humanā esse in loco nō p essentiā sed p opationē: debet intelligi nō q̄ ipsa essentia rei incorporee presentialiter nō sit

in loco sed tātūmodo ei⁹ virtus et opatio: nā hoc expresse est cōtra ipsi⁹ doctrinā vtibi fuit pbatum. sed debet intelligi sic q̄ suba incorporea nō est in loco p essentiā. i. q̄ eius essentia nō est illirō essendi in loco sed sua virtus et opatio. itaq̄ suba incorporea et eius essentia ē in loco quādo opat in loco vel aliquā habet ad locū habitudinē. sed ratio formalis qua sic est in loco: nō est ipsa essentia sed eius opatio vel qualiscūq̄ vnitio aut habitudo. put ibi expositū fuit. sed vt ibi tactū fuit: ea sūt intelligēda loquēdo de existētia substātie spūalis in loco fm viā et ordinē nature quē deus illi indidit. qm̄ supnaturaliter et virtute diuina: non solū dicto modo cōuenit eis esse in loco: sed modis alijs. put diuina puidētia disposuerit. Vñ circa ppositū n̄e secūde pclusionis dicim⁹ viā sequētes sancti doctoris q̄ post hanc vitam anime dānatoz sunt sicut in loco in inferno et in ipso infernali igne per diuinam iusticiam et voluntatem per quā ibi eternaliter detinentur etiam si nullam operationem habeant circa locum inferni aut ignis nec circa corpora in eis existētia. sunt ergo ipse anime et animarū essentia dānatoz in inferno sicut in loco: quāuis nec earū essentia aut operatio sit illis existēdi in eo loco ratio et causa: sed ipsa diuina iusticia et dei prouidentia. et licet non dicatur ibi esse per operationem: potest tamen dici q̄ sunt ibi per passionē quam sustinent: non tanq̄ p causam aut rationem formalem: sed magis tanq̄ per effectū. vt sic deducatur consequentia. anime dānatoz sunt in inferno et in igne eterno ibi parato: quia diuina iusticia tali loco illas alligauit. et quia sic sunt in tali loco: ideo ibi taliter puniuntur et patiuntur. **Ex** quibus inferimus q̄ in cassuz laborant nōnulli querentes a nobis qui ponim⁹ substācias spirituales esse in loco per operationē que sit illa operatio per quam sicut per rationem formalem anime dānatoz et demones sunt in loco inferni et in eius ignibus. naz vno verbo sue questionī respondemus q̄ et si nullam habeant in inferno operationem per quāz ibi sunt: veraciter tamen ibi sunt vt in loco: causa et ratione supposita. Neq̄ contradicimus nobis dicentes substācias spirituales esse in loco naturaliter per operationem. nam sic dicendo: non dicim⁹ q̄ substātie imateriales et spūales nulla virtute eē pnt in loco nisi p opationē: s̄ q̄ naturali virtute cōuenit eis eē in loco p opationē. et adhuc capiēdo multū large opationē. put sc̄bo libro loco pallegato anotatus fuit ex dicti sc̄i thome. vñ nulla in nob̄ ē contradictio si nūc dicam⁹ q̄ supnaturalit⁹ et virtute diuina aīe et subspūales pnt esse in loco nō p opationē.

Quantū ad arti-

culū quartū respondēdū est ob-
iectionibus cōtra p̄clusiones. Et
quidē ad primū durādī cōtra p̄-
mā p̄clusionē dicī ad minorē q̄
est falsa quātū ad secundā p̄tem. nō enī est veruz
q̄ imutatio spūalis sit semp̄ cōueniēs nature sen-
suū nisi quādo obiectū imutās est p̄portio-
natum potētie sensitue. si aut̄ sit illi ip̄portio-
natum: est per cōsequēs ei discōueniēs et nociuū. et d̄ hoc la-
tus fuit dictū in tertio ⁊ quarto notabilib⁹. ¶ Ad
2^m. dicī q̄ licet imutatio spūalis sit genere cōmu-
nis beatis et damnatis: differt tū specie in vtrīq̄
nec vt sic est illis cōmunis. nā imutatio spūalis sē
sui in beatis est p̄portio-
nata eoz sensib⁹ vt pote
ab obiecto p̄portio-
nato causata. imutatio vero
spūalis sensuū dānatoz est illis imp̄portio-
nata et discōueniēs tanq̄ ab obiecto discōueniēte et
imp̄portio-
nato causata. vñ responsio ibi data
bona est. Et ad ei⁹ primā impugnationē dicimus
q̄ ignis inferni erit corp̄alibus sensib⁹ dānatoz
vere lesiu⁹ et nociuus: nō ex lesione aut imutatio-
ne alteratiua corp̄oz: sed quia ledit armoniā sen-
sus et naturali eius p̄portioni nocet: eo q̄ sit ob-
iectū imp̄portio-
natum et discōueniēs. nā vt in
tertio notabili allegatū fuit ex auctoritate p̄bi: sē
sus cōsistit in quadā p̄portione in ordine ad p̄pri-
um obiectū. vnde estimatio dānatoz qua iudi-
cant illū ignē esse eis nociuū: vera est. arguēs aut̄
decept⁹ est putans q̄ ignis inferni sola lesione aut
imutatio-
ne naturali corp̄is causet nocuētū sen-
su. q̄d non est verū vt in predictis notabilibus sa-
tis deductū fuit. Ad secundā impugnationē d̄ sen-
sibilib⁹ tact⁹ est eadē respōsio. assumit enī arguēs i
ea hoc falsum si vtr̄ capiat q̄. s. sensibilia tact⁹ non
imutant sensum tact⁹ nisi naturali imutatio-
ne vñ
nō sine ea. hoc certe veritatē nō habet nisi quādo
organū tact⁹ aptū natuz est imutari naturali imu-
tatione. put dictū fuit i tertio notabili. q̄d in p̄po-
sito n̄fo nō cōtingit. qm̄ corp̄a dānatoz imutabi-
lia sunt tali imutatio-
ne diuina iusticia id exigēte.
Quod aut̄ vltimo arguēs obijcit contra id quod
dictum est q̄. s. sensibilia tactus absq̄ imutatio-
ne naturali nocent sensui: dicimus q̄ augustinus vbi
allegatur: loquit̄ de dolore sensibili fm̄ statū vite
presentis in quo lesio carnis pōt contigere in cor-
poribus humanis. nos aut̄ loquimur in cōclusiōe
de dolore sensibili corp̄oz dānatoz in futuro sta-
tu in quo nō ex lesione carnis: sed ex lesione sen-
sus corp̄alis causabit̄ dolor sensibilis. ¶ Ad. 2^m.
p̄ncipale contra p̄bationem cōclusiōis ⁊ ad ar-

gumentū scoti p̄tra eandē cōclusiōnem dicitur q̄
non militāt p̄tra nos. qm̄ p̄batio illa p̄cessationē
motus celi nō est de mente sancti thome in vlti-
mis eius scriptis: quicquid in p̄mis tenuerit. put
latius ostēsum fuit li. 2°. dif. 14. sub quarto nota-
bili. ¶ Ad argumēta aureoli cōtra eandē conclu-
siōnē: ad primū dicī q̄ assumptū est falsuz nec ar-
guēs illud p̄bat. et est exp̄resse cōtra p̄b̄m in. 2. li.
de anima. ¶ Ad. 2^m. dicim⁹ q̄ vbi dicitur in sacra
scriptura q̄ dānati mittent̄ in ignē et ardebūt: ar-
dor accipitur pro sensu et p̄ceptione ardoris. sen-
tiet nāq̄ sensus corp̄oralis tactus calorē ignis eē
maximū: nō ex imutatio-
ne naturali corp̄oz: sed
ex imutatio-
ne spūali. et de hoc satis dictuz fuit in
tertio et quarto notabilibus. Et in eodē sensu au-
gustin⁹ et gregori⁹ et alij sancti loquunt̄ de ardo-
re dānatoz. nec fuit illis opus sacra scripturam ex-
ponentib⁹ distinctionē facere de passione natura-
li et intentionali que in rudimentis p̄bie cōmuni-
ter docetur. ¶ Ad id q̄d secūdo loco vult p̄bare
dicimus ad p̄mā p̄bationē q̄ actio dicī realis du-
pliciter. vno modo ex eo q̄ realē alterationē vel
transmutationē naturalē causet in passum. et isto
modo negat sanct⁹ thomas realē actionē in imu-
tatione spūali circa corp̄a dānatoz. alio mo-
do dicitur actio realis ex eo q̄ non est fm̄ solā in-
tellectus apprehēsiōnē. et isto modo cōcedim⁹ q̄
imutationes spūales sensuū sunt reales et causāt
effectum realē. vnde imutatio intentionalis non
dicī ab intentione quā intellect⁹ quibusdā reb⁹
per considerationem attribuit: sed dicī intentio-
nalis. i. fm̄ similitudinē et sp̄m facta: non imedia-
te per ipsam rem fm̄ esse materiale q̄d habet: vñ
de et spūalis quādoq̄ appellat̄. q̄ aut̄ talis actio
corumpat sensum vel eius organū: p̄ accidēs cō-
tingit et nō fm̄ omnē statū vt dictū est. ¶ Ad se-
cundam p̄bationem concedimus antecedens
et pro nobis facit. sed negam⁹ consequēs capiēdo
transmutationē realē pro naturali. i. quātū ad na-
turalē dispositionē organi sensus. ¶ Ad tertiā di-
cimus q̄ nihil cōcludit cōtra nos. nā talis altera-
tio potētie visive non est d̄ per se fm̄ imutatio-
ne naturalem: sed per intentionalem et spūalem. q̄
aut̄ odores aliquādo reuma curēt: non ideo eoz
naturaliter imutent potētiā olfatiuam: sed qz
fumalis quedam euaporatio recipitur in organo
olfatus: que transmutatione naturali illud imu-
tās causat reumatis sanitatem: et non ipsa poten-
tie olfatiue sensatio. vnde p̄batio arguēt̄ p̄cedit
ex falso. ¶ Ad quartā dicī q̄ arguēs falsum impo-
nit aristoteli. nā ipse contrariū docet in. 2. de ani-
ma. ¶ Ad quītā cōcedim⁹ p̄ambulū ibi posituz.

et ad probationē ex eo sumptā: negat assumptum. nam cōprehēiones sensuum: sunt sensibiliū apprehensiones et pceptiones. que licet causent ex mutatione medioꝝ: nō tñ sunt ipse medioꝝ mutationes. et cū inde infert arguēs q̄ mutationes sensuum sunt trāsmutative: cōcedim⁹ spiritualiter non naturaliter et materialiter p̄ se loquendo. et ideo falsum est q̄ magis facte abijciant a sensu loquendo de abiectioe naturalis dispositionis. qđ autē ultimo infert q̄ cōprehēio calidi nō sit aliud q̄ calefactio et cōprehēio coloris sit quedam coloratio: falsum est. non enim id ex precedentib⁹ recte intellectis quē ad modū exposuim⁹ vera cōsequentia pōt concludi. ¶ Ad argumēta henrici et bernardi dicī q̄ pcedunt ex vno falso presupposito. s. q̄ ignis inferni nō vere affligit corpora dānatoꝝ absq̄ eoꝝ imutatione naturali. hoc autē falsum est. p̄t late deductū fuit in notabilib⁹. cruciat p̄fecto vere et realiter sensus corporales dānatorum et ipsum etiā tactū non exuredo aut calefaciendo: sed maxima sua disproportione offendente armoniā et p̄portionē ipsoꝝ sensuū. offendit siquidē sensum visus ignis infernalis sua specie horribili. nam cū damnati sint igne circumdati et inuoluti: habent semp ignem oculis obiectū. qui etiā apud nos in statu hoc grauis et horribil⁹ est oculis corporalibus: ita vt ipsum ferre diu nō possent: non solum p̄pter organi corruptionē: s̄ etiam quia lumē ignis est improporcionatum potentie visue et sibi odiosus. quāto magis erit oculis dānatoꝝ odibilis et horribilis lux illa sulphurea sedissima et quadam terrena opacitate cōmixta ignis infernalis: ex cuius apprehensione causet in appetitu maxim⁹ dolor et angustia. est etiā ignis inferni maxime nociuus et horribilis sensui tactus: non ipsum vel ipsius organū exuredo vel calefaciēdo: sed quia eius calor nimis ab ipso grauius sentit tanq̄ sue p̄portioni et temperamento offensiuus. sicut enim et nūc sensus tactus calore sentit excessiuū ignis oppositi in mēbris corporis absq̄ eo q̄ sensus ipse naturali imutatione calefiat quātū cūq̄ membra ipsa calefiāt et exurent: ita et in inferno sensus tactus corporis dānatorum sentiet nimīū calozē ignis oppositi absq̄ eo q̄ exuratur vel calefiat: nulla etiā exustione aut calefactione corporib⁹ imissa. nō enī sensus tactus sentit calozē vel frigus ea ratione p̄ se loquendo quia corpus vel eius organum calefit aut frigescit: quoniā vt deductū fuit in tertio et quarto notabilibus: imutatio naturalis corporum vel organorum: non necessario requiritur ad sensationē et p̄prias operationes potentiarum. sed propte

rea quia calidum vel frigidū sibi est oppositū vt p̄prium obiectū. vnde sicut quādo est nimis caloz exurēs corpus sentit vt nociuus armonie corporis: ita etsi non exurat corp⁹ si tamē est improporcionat⁹ sensui tact⁹: sentit nihilominus vt nociuus p̄portioni et armonie potentie tactive. ¶ Ad ea q̄ durand⁹ arguit cōtra secundā conclusionē: ad p̄mū dicī q̄ nos sponim⁹ essentiā anime separate et angeli vt demonis esse in inferno sicut in loco et ibi detineri per diuinā iusticiā modo exposito in quito notabili. neq̄ fieri debet vis vtrū dici debeat q̄ ab igne detinent vel in igne prout arguēs difficultat: quia vtrūq̄ possibile est p̄ virtutē diuinā. cū autē arguens dicī q̄ sola detentio non videt esse sibi tanta pena quātā ecclesia p̄dicat paratā esse dānatis angelis et aiabus: dicī q̄ substantie nobili et inter alias creaturas digniori habēti ex sui natura arbitriū libertatē sicut est anima rōnalis et angelus: grauiissima pena est cōtra voluntatē suā detineri nefaciāt aut vadat quo velit. et precipue ab infimo corpore et in fedissimo ac turpissimo loco et sue dignitati abiectissimo q̄lis est locus inferni qui in inferioribus partib⁹ et obscurissimis terre situs est. naz creature intellectuali maxime dignitatis et excellentie est liberi esse arbitri et sua libertate potiri. vnde et metrice canitur. non bene pro toto libertas vendit auro. et homines pro libertate tutanda: omnia bona et vitaz corporalem frequenter exponunt. veruntamē ex ipsa aiarū detēione cōsequuntur plurime alie penalitates vt mentis perturbatio p̄ ira et impatientia contra deum: et rabies quedaz q̄ inde liberari non possunt: et angustia intollerebilis q̄ in eo loco societati demonum sint eternaliter deputati et quā plurime alie quas longum esset recitare. vnde quāuis in pulcherrima camera et optime ornata anima contra suam liberam voluntatem sit detēta et alligata sicut in carcere: nō leuiter sed grauius pateretur. multo tamen grauius et intollerabili⁹ patit sub terra et in turpissimo loco incarcerata vbi omnes spurcitie et toti⁹ mundi purgamenta post ignis conflagrationem congregabuntur prout. S. Tho. notat infra dis. 47. q. 2. ar. 3. sub. ar. 3. ad. 3^m. et dis. vltima. q. 2. ar. 3. sub. ar. p^o. vt impleatur illud sapiētie. S. pugnabit cum illo. s. deo iudice orbis terrarū contra insensatos. ¶ Ad confirmationē vero dicī q̄ nō est similis detētio aiarū in inferno: et aiāz in solo originali decedentiū in libo. quia detentio illarū in inferno: erit cum multis et intollerabilibus penis. non autem talis erit detentio harum in limbo. non enim miseria et acerrima pena animarū

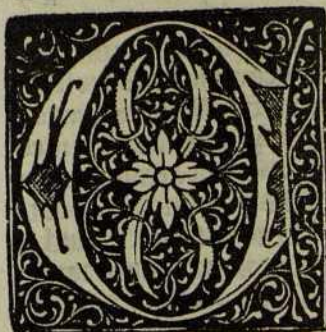
in inferno est ex sola detentione: sed ex multis alijs que consequuntur: quibus et ipsa detentio secundum se non est similis utrarumque animarum ut constat etiam medicriter sapientibus. Alia vero que arguens obijcit de actione immanente vel transiente: non sunt ad propositum cum non ponamus animas damnatorum esse in loco inferni per operationem quicquid sit de argumentationis processu quoniam in nonnullis est vitiosus.

Ad ea que henricus adducit contra eandem conclusionem dicitur quod deductio est puerilis. nam spiritus igni alligatus et illi incarceratus et ab eo impeditus ne libere operetur: non occasionaliter sed casualiter ab illo patitur. sicut homo veraciter et casualiter a carcere patitur si ab eius inclusione et frigore ac feditate non commentum accipiat. potest autem ignis inferni et animarum detentio inibi penas superdictas inferre animabus: non sua virtute sed in quantum est instrumentum divine iusticie. per quem modum etiam ab aere paterentur si deus illas carceri aereo manciparet: et a quocumque alio corpore cui divina iusticia eas alligaret. unde et gregorius libro quarto dialogorum narrat quod germanus episcopus capuanus invenit animam paschalis diaconi in terminis angulanas penas luentem pro eo quod partem laurentij contra simachum papam tenuisset.

Ad argumenta aureo loco contra tertiam conclusionem dicitur quod non obstant nostre conclusioni. nam illa procedunt de maximo malo et summa miseria culpe. nostra autem conclusio loquitur de maximo malo et summa miseria pene. ista enim plurimum differunt. nam ut accipitur ex dictis sancti thome in plerisque locis: culpa et pena differunt. primo quia culpa est malum actionis: pena autem est malum agentis. secundo quia culpa est voluntaria: pena vero contra voluntatem patientis. et ex his consequitur tertia differentia quia scilicet culpa est in agendo: pena vero in patiendo.

Ad argumentum ante oppositum respondet sanctus thomas loco pro conclusione allegato ad 4. quod ignis agit in animam non pro modo influentis. scilicet calore: sed pro modo detinentis. et ideo ratio non est ad propositum. Et in hoc articulo terminatur.

Distinctio. xl. v.

Arca qua

dragesima quinta distinctio queritur verum sancti qui sunt in patria cognoscant omnes nostras et arguitur non. quia sicut sancti post mortem videtur verbum ita et angeli de quibus dicitur abbatheus. angeli eorum semper videtur faciem patris. sed angeli verbum videntes non propter hoc omnia cognoscunt: cum a necessitate minores a superioribus purgantur ut patet per dionysium quinto capitulo celestium hierarchie. ergo nec sancti quantumvis videant verbum: in eo omnes nostras cognoscunt nec alia que circa nos agunt.

In oppositum arguitur. quia super illud iob. 14. siue nobiles fuerint filij eius siue ignobiles non intelliget: dicit beatus gregorius in libro moralium. hoc de aiabus sanctis sentiendum non est: quia quantumvis omnipotens dei claritas videtur: nullo modo credendum est quod sit foris aliquid quod ignorat. ergo sancti omnes sibi factas cognoscunt.

In hac questione erunt quattuor articuli ut supra.

Quantum ad primum

articulum sit ista conclusio quod beati in patria videtur in verbo omnes mentales et vocales eis a nobis directas. hanc conclusionem tenet S. Tho. in hac distinctio. q. 3. arti. primo.

Quantum ad secundum

articulum arguitur contra conclusionem pro qua arguitur durandum hunc modum dicens. in beatis hominibus et angelis ponitur duplex cognitio. prima. scilicet naturalis et beata: et quedam media que est revelatoria. si quare de prima cognitione an per eam beati cognoscant omnes nostras dicendum est quod non: saltem a se separe. et hoc per dupl. primo quia naturalis cognitio a se separe non est perfectior quam naturalis cognitio eiusdem anime perfecte. alio qui fugiendum est a se uniri corpori si ex eius unione ipsa efficeretur imperfectior. si anima perfecta corpori non cognoscit naturalis cognitione cogitationes cordium nec exteriora facta absentium. ergo similis anima separeta non potest cognoscere cognitione naturali omnes nostras mentales nec vocales vivorum absentium.

2. quia naturalis cognitio anime separete composita est bonis et malis. si mali non cognoscunt nec cogitationes nec facta viventium sicut dicit

beatus gregorius sumēs argumentū de aīa diuī-
tis epulonīs qui ignorabat statū et facta suozum
fratrū. ergo nec anime beate cognoscūt naturali
cognitione facta vel cogitata viuētū. si autem
querat an beati cognitione beata cognoscāt ora-
tiones nīas vocales vel mētales; dicendū est q̄
non. quia illa q̄ quādoq; cognoscunt et quādo q;
nō: non p̄tinēt ad cognitionē beatā. sed cognitio
si quā habēt beati de orationibus nostris menta-
libus vel vocalib⁹: nō semp est in eis. quia si cog-
nitio talium semp esset in eis: eadē ratione et cog-
nitio omnīū alioz particulariū cōtingentiū. et sic
non indigerent q̄ eis aliquid reuelaret quod fal-
sum est: cuz angeli q̄ non sunt anūab⁹ inferiores
preuelationē purgantur a nesciētia multarū rez
vt patet p̄ dionisiū. ergo talis cognitio nō est bea-
ta. minor iā patet: sed maior pbatur. quia cog-
nitio beata est vna cognitio semp manēs p̄manens
et respectu vniū p̄ncipalis obiecti eodez modo
semp se habentis. et ideo impossibile est q̄ p̄ eam
aliquid de nouo cognoscāt nisi sit aliqua mutatio
in obiecto representate vel in ipsa opatione vel
vtroq; modo. cōstat autē q̄ in obiecto non pōt
esse aliqua mutatio nec in actione quin sit alia f̄z
numerū: nisi forte f̄m intēsiōē mutaret. in simpli-
cibus enim formis: nō inueniūt aliud genus muta-
tionis. mutatio autē f̄m intēsiōem nō est in beati-
tudine: alioquin beatitudo essentialiter augeret
quod nullus ponit. etiam si esset: nō sufficeret ad
hoc q̄ aliqd d̄ nouo cognoscere: sed solū ad hoc
q̄ prius cognitū intēsius cognoscere. restat ergo
q̄ in cognitione beata non est mutatio nisi sit alia
f̄m numerū. et sic non esset eadez beatitudo qua
semper aliquis est beatus quod est incōueniens.
relinquitur ergo q̄ ea que nō semper cognoscunt
a beatis: non cognoscantur cognitione beata. et
hec fuit maior. minor pbata est. ideo sequitur cō-
clusio. si autem loquamur de reuelationis cog-
nitione: sic dicendum est q̄ omnes beati cognoscunt
ōfones nīas siue mentales siue vocales que ad
eos dirigunt. quia f̄m beatum augustinum et ha-
betur in littera dis. 49. ad beatitudinez requirūt
q̄ vnusquisq; habeat quicquid vult: nec velit ali-
quid inordinate. sed quilibet recta volūtate vult
cognoscere ea que ad ipsuz pertinent. et ideo bea-
ti quibus nulla rectitudo deest: volunt cognosce-
re ea que ad ipsos p̄tinēt et cognoscūt. sed ora-
tiones quas ad eos dirigimus: ad eos pertinent
tanq; ad mediatores inter nos et deuz. ergo bea-
ti illas orationes cognoscunt. et tamen hoc non
fit cognitione naturali vel beata vt probatū est.
relinquitur q̄ sit cognitio reuelatoria que perti-

net ad beatitudinē accidentalē. hec durandus in
forma. Contra eandē cōclusionē possēt addu-
ci multa argumenta anglicoz doctoz q̄ recitata
fuerunt tertio sententiaz dum de scientia anime
xp̄i tractaretur: sed non oportet hic recitare.

Quantū ad arti-
culum tertium notandum est pp-
ter argumentationē durandi q̄
vbiq; sanct⁹ thomas loquitur
de hac materia q̄ ego videri: te-
net q̄ beati hoies ⁊ angeli nō successiue sed simul
et vno intuitu vidēt in verbo oīa que ab eis i ver-
bo vident. ita q̄ nec in visione verbi nec in visio-
ne rerū in verbo p̄ficiant. et f̄m hāc sancti docto-
ris doctrinā: in p̄optu et breui sermone respōde-
ri pōt ad obiectionē qua durandus pbare nititur
q̄ sc̄ti in p̄ria nō cognoscāt in verbo oīones hoīz
hic viuētū eis directas. nā tota vis sue argumēta-
tionis stat in duob⁹ ab eo p̄suppositis. vnū ē q̄ vi-
sio btā est vna tūmodo semp manēs nullā varia-
tionē aut inouationē h̄ns nec circa verbū nec cir-
ca res i verbo visas. secūdu p̄suppositū est q̄ beati
non cognoscūt a p̄ncipio sue btitudinis nec semp
ōfones ad eos visas nec mētales nec vocales: p̄
eo q̄ si huiuscemodi oīones sc̄ti a p̄ncipio sue btī-
tudinis habuissēt i verbo: cōsimili rōne haberent
cognitionē omnīū aliaz rerū cōtingentiū. Respōde-
m⁹ ergo cōcedēdo primū p̄suppositū q̄ secūdu ab
eo suppositū ē falsuz. imo q̄libz btūs a p̄ncipio sue
btitudinis cognoscit in verbo oīa illa q̄ vnquā in
verbo cognoscet. Itēq; valet obiectio durādī cō-
tra hoc: qz nō est sile d̄ alijs particularib⁹ cōtingē-
tib⁹. nā cū oīones a viuētib⁹ f̄se sanctis sint d̄ p̄ri-
nētib⁹ ad ipos et p̄p̄s ad eoz beatitudinē. put i
hac dis. S. Tho. deducit. q. 3. ar. p̄. sicut a p̄ncipi-
pio totā et plenā habēt sancti suam beatitudinez
ita et habent cognitionē omnīū eoz que ad btītu-
dinē et gloriā suam p̄tinēt. de alioz vero particu-
lariū cognitione q̄ ad sc̄toz btitudinē directe nō
p̄tinēt: est alia ratio. Qz si rursus cōtra hec instet
qz nullius creature cognitio ē de suba beatitudi-
nis: ergo ad btitudinē equaliter se videt h̄fē cog-
nitio omnis creature: ac p̄ hoc btūs aut oēs crea-
turas cognoscit i verbo aut nullā: r̄idet. S. Tho.
de veri. q. 8. ar. 4. ad. 12. m. q̄ quāuis nulla cog-
nitio creature sit d̄ suba btitudinis q̄si beatificās: tū
aliq̄ creature cognitio p̄tinēt ad btitudinē tāquā
necessaria ad aliquē actū beati. sicut ad btitudinē
angeli pertinet vt cognoscat omnes qui suo offi-
cio cōmittunt. et similit̄ ad sanctoz beatitudinez
pertinet vt cognoscant omnes qui eoz beneficia

implozāt vel etiā creaturas alias de quib⁹ laudare debent deū. hec ille. per q̄ satis patet responsio ad dicta durandi cōtra cōclusionem. Verū tamē videt nobis sine assertione q̄ absq; preiudicio doctrine sancti thome: responderi posset ad premisam durandi obiectionē concedēdo secundum p̄suppositū. s. q̄ sancti in patria nō vidēt in verbo a principio sue beatitudinis omnes orationes que ad eos pro quocūq; tpe dirigunt. et circa primūz p̄suppositum distinguendo sic. q̄ eoz q̄ vident in verbo: quedam cognitio et visio est in qua cōsistit substantia et p̄fectio beatitudinis sicut visio triūz p̄sonarū in vnitāte essentie simul etiā et omnīū essentialiū ac notionaliū attributoz dei. p̄cessionū quoq; et relationū p̄sonaz et si qd aliud est qd directe diuinitatē et p̄sonarū trinitatē concernat. in hoz siquidē visione stat tota beatitudinis suba. ita vt etiā si nihil aliud beati in verbo cognoscerent: vere et p̄fecte essent beati. vnde aug⁹ quinto libro cōfessionū. infelix inquit homo q̄ scit illa oia. s. creatā te aut nescit. beat⁹ aut qui te scit etiā si illa nesciat. qui vero te et illa nouit: nō p̄pter illa beati⁹: sed p̄pter te solū beat⁹ est. Quedā vero sunt visa in verbo: in quoz visione ex pte ipsorū nō p̄sistit subaliter beatitudo: sed est illorū cognitio p̄tinēs ad beatitudinē cuiuslibz beati. et ista sunt omnia illa q̄ p̄tinent ad p̄fectionē naturalem intellect⁹: nā ad hec se extēdit naturale desiderīū rationalis creature: quē admodū generaz species rerū et rationes earū que in deo videbit quilibet vidēs essentiā diuinā put. S. Tho. docet p̄. p. q. 12. ar. 8. ad. 4. hozū aut visio non distinguit realiter a visione primo posita trinitatis p̄sonarū in vnitāte essentie et diuinozū attributoz: q̄ ad visionis subam: sed distinguit rōne a parte rerū cognitaz. et harū vtrarūq; rerū visionē b̄ti habēt a principio sue beatitudinis nec in ea p̄ficiunt. Alia vero sunt quoz cognitio nō pertinet ad essentialē p̄fectionē intellectus beati et p̄sequēs nec ad eoz beatitudinē. sicut est cognitio futuroz cōtingētū et cogitationū aliarūz creaturarum et eoz q̄ fieri p̄nt a deo non tū sunt aut fiēt. et hozū cognitionez nō habēt: regulariter beati in visione verbi sed p̄ reuelationē vel alias. de his nāq; sūt illuminationes et locutiones angelozū de quib⁹ sanct⁹ thomas i secūdo libro sentētiarū dif. 11. Et p̄. p. q. 106. et. 107. Itē de veri. q. 9. Iheca aut sūt in duplici differētia. nā quedā sunt q̄ nec fm se nec ex directione vel intētionē alterius p̄tinēt ad essentialē p̄fectionē intellectus beati. et ista nullo modo p̄tinēt ad p̄fectionē beatitudinis nec regulariter cognoscuntur in visione verbi. Alia vero sunt

quelicet fm se et absolute non sint de p̄fectionē essentiali intellectus beati: sunt tū de eius p̄fectione ex intentione aut directione alterius. et s numero istoz sunt ofones et petitiones q̄ a nob sūt angelis et hominib⁹ beatis de particularibus necessitatib⁹ n̄is. hoz p̄fecto noticia absolute et fm se nō p̄tinet ad p̄fectionēz sanctorū. ac per hoc nec ad eoz beatitudinē. verū tamē quādo huiusmodi ofones et petitiones ad eos diriguntur a nobis: iā eaz noticia ad p̄fectionē p̄tinet beatoz et p̄tis ad eoz beatitudinē. nam licet desiderīū sanctorū in patria nō se extēdat ad cognoscēda facta et vota alioz simpliciter: extendit tamē se ad omnia illa cognoscēda q̄ illis attinēt. attinēt autē ofones dū ad eos dirigunt. vnde nō esset desiderīū beatoz cōpletū et p̄tis nec cōpleta ipsorum beatitudo: nisi ea cognoscerent cū ad ipsos pertineant. Et qm̄ ea que ad beatitudinē cuiuslibz beati p̄tinent: ipse videt et cognoscit in verbo in cui⁹ visione consistit beatitudo: consequēs est q̄ eiusmodi orationes et implorationes q̄libet b̄tis ad quem sūt cognoscit in verbo. Rursus quia vt deductum est: tales orationes aut petitiones scire non absolute et fm se nec semp fuit de p̄fectione intellectus beati ad quem sunt: et p̄ cōsequēs nec ad eius beatitudinē p̄tinuit: sed postq; ad illum per ipsos orātes et implorantes directe fuerunt: sequit q̄ tunc et non ante vise sunt in verbo a beato deum vidente: non tamen noua visione q̄ ad sui subam sed ipsa eadem visione numero qua a principio sue beatitudinis deuz et alia i verbo videt. Et est simile quod dictus fuit fm doctrinam sancti thome libro secundo distīn. 3. q. 2. q̄ per easdem species numero a sua prima conditione angelis concreatas: cognoscunt angeli futura contingētia quando actu sunt in rerum natura que tamen dum futura erant: per easdē ipsas species non cognouerant: ea ratione quia posita in actu existentie: habent actualem assimilationem ad dictas species et non ante. ratione cuius tunc pertinent ad eorum cognitionē et non ante dum futura contingētia essent. sit aut de nouo ipsa assimilatio nulla facta mutatione in speciebus: sed in rebus ipsis que de potentia reducunt ad actū. Sic suo modo in proposito n̄o: nulla facta mutatione in obiecto. s. in verbo in quo ab eterno omnes res create et omnia earū facta et vota et conditiones ac p̄prietates actu et perfectissime reluctant ac representantur: nec in ipsa visione beati ad quem orationes porriguntur q̄ ad visionis subam: qm̄ ipsa eadē numero visione qua a principio sue beatitudinis videt in verbo: videt nunc

orationes sibi directas: et potest poni exempluz in eo qui aspiciens in speculo plures facies resultant: si alia facies de nouo speculo obijciat: eodem aspectu numero videt faciē hanc de nouo resultantem in speculo: quo alias a principio videbat facies: q̄s nō est per omnia simile exempluz quia res in verbo nō pprie sunt tanq̄ in speculo s̄ magis sicut in causa prout. S. Tho. dicit de veritate. q. 8. ar. 4. in corpore. et. q. 12. ar. 6. in corpore et tamen q̄^m ad propositum nostrū: nihil differt q̄ res sint in verbo sicut in speculo vel sicut in causa. nam sicut in speculo potest videri de nouo facies superueniēs ipso eodem aspectu quo p̄me pp̄ter hoc q̄ illi de nouo obijciatur: ita et potest videri in verbo de nouo oratio vel petitio susa ad beatum eadem numero visione quam a principio beatitudinis habuit: p̄pterea q̄ diuina voluntate et p̄uidencia tunc et non ante obijciatur et manifesta tur menti ipsius beati eo q̄ sit ad ipsum pertinēs quāuis in verbo ab eterno actu et perfectissime reluceret sicut et cetera omnia que quoquo modo habent rationem entis. Et in ista dicendum est q̄ vbi sanctus thomas dicit q̄ omnia q̄ videt beatus in verbo: simul et non successiue illa videt ita q̄ in tali visione nullus beatus proficit: debet intelligi de illis in quorum visione consistit per se et directe beatitudo vel ad eam sunt per se consequentia que supra annotauimus in primis duobus membris. non de omnibus que vident̄ in verbo a beatis. Si enī beatitudo anime augetur intensiue post diem iudicij resumpto corpore etiā q̄^m ad visionē dei vt ipse doctor sanctus infra tenet distin. 49. q. p̄. ar. 4. sub. ar. p̄. in corpore et in responsione ad tertiu et quartū: non absurde potest dici modo supra exposito: quoddam beatitudinis augmentum extensiue in beatis esse. immo et magis videtur augmētū beatitudinis posse fieri extensiue q̄^m ad aliqua particularia facta vel dicta hominum vt nos ponimus: q̄ intensiue etiā circa visionē dei prout Sanctus Thomas loco p̄allegato tenet. hęc scripsimus non assertiue sed tanq̄ probabiliter dicta saltem ad exercitandum legentium aut scribentium ingenia.

Distinctio qua dragesima vi. quadragesima vii. et quadragesima viii.

Circa qua

dragesimā sextā quadragesimā septimā et quadragesimā octauā distinctionē quā vtruz x̄ps i generali et vltimo iudicio iudicans s̄m formā hūanā sit ostēsur̄ reprobat formā diuinā et arguit q̄ sic. qz

si nō hoc potissime videret qz diuinitas sine gaudio videri nō p̄t. s̄ hoc nō valet: qz ea q̄ sunt i affectu: nō de necessitate sequūt̄ ad ea q̄ sequunt̄ in intellectu. vñ augu⁹ dicit. p̄cedit intellectus et seq̄t̄ tardus aut nullus affectus. s̄ visio ad intellectū p̄tinet: gaudiū autē ad affectū. s̄ p̄t eē visio diuinitatis sine gaudio. In oppositū arguit. qz dicit iōā. 17. hęc ē vita eterna vt cognoscāt te deū x̄ps. ex q̄ p̄z q̄ es sentia beatitudinis i dei visione p̄sistit. s̄ de rōne beatitudinis ē gaudiū. ergo diuinitas sine gaudio videri nō p̄t. et per p̄ns nō videbit̄ in iudicio ad dānatis.

Quantum ad primū articulum sit p̄ma conclusio q̄

x̄ps i vltimo iudicio iudicabit nō solū i nā hūana s̄ etiā q̄dā modo s̄m nāz humanā. hęc conclusiō tenet. S. T. 48. dis. hū⁹ q̄rti. q. p̄. ar. p̄. Et. 3. p. q. 59. ar. 2. Itē opul. 3. p. p̄. caplo. 57. Secūda conclusio ē q̄ x̄pi diuinitas i iudicio possit a malis videri sine gaudio. hęc conclusiō tenet. S. T. loco p̄allegato dis. 48. ar. 3. Tertia conclusio est q̄ in vltimo iudicio oīa merita et demerita singulorū erūt oib⁹ bonis et malis nota. hęc conclusiō tenet. S. T. sup̄ dis. 43. ar. 5. sub. ar. 2. Quarta conclusio ē q̄ pbabile est illō v̄le iudiciū futuruz eē q̄^m ad discussionē et sententiā mentaliter et non vocaliter. hanc conclusiō tenet. S. T. dis. 47. huius quarti. q. p̄. ar. p̄. sub. ar. 2.

Quantum ad secundū articulum arguitur contra conclusiones. Et quidem contra primā arguit scotus p̄mo. qz

aliud est dicere x̄ps i forma humana iudicabit: et aliud x̄ps s̄m formā humanāz

Distinctionis. xlvj. xlvij. xlvij.

iudicabit. vera eni est ista q̄ christus in forma hu-
mana creat animas. sed nō ista: sc̄m humanita-
tem creat. imo q̄cqd̄ fecit verbū ex quo naturam
humanā assumpsit qz faciēs naturā humanā non
deposuit: hoc fecit in natura hūana. nisi distiguas
hoc quod ē in natura humana: ad intellectū eius
quod dicit̄ fm̄ naturā. vbi notat̄ nō t̄m̄ concomi-
tātia ad actū: sed causalitas nature humane res-
pectu act⁹. si primo modo intelligas q̄ in natura
humana iudicabit: nō est questio nisi eadez isti v-
trū quādo iudicabit deponat naturā humanam.
ergo oportet ad hoc q̄ sit alia q̄stio q̄ habeat ali⁹
intellect⁹ qui magis p̄pe exprimit̄ sic: fm̄ naturā
humanam iudicabit. sed hoc est falsū loquendo
de iudicare principaliter. quod p̄bat̄. quia iudici-
um principale est p̄fecta et p̄pria determinatio
eius quod reddendū est alicui fm̄ merita. ista au-
tem determinatio p̄fecta includit perfectū dicta-
men intellectus q̄ hoc sit reddendū: et perfectāz
determinationez voluntatis per velle efficac̄ suf-
ficiens ex se ad executionem illius determinati. s̄
christus fm̄ naturam humanam nō p̄t̄ habere
tale velle respectu p̄mij reddendo illud iudica-
to. quia non potest habere imperium principalit̄
efficax coniungendi animā aliquam obiecto bea-
tifico. quia fm̄ augustinum de vidēdo deuz: in ei⁹
potestate ē videri. si vult enim videtur: si nō vult
non videtur. ¶ 2°. quia rō cōclusionis non valet
loquendo de principaliter iudicare. quia x̄ps per
actuz redēptionis nō meruit principale dominiū
respectu hominis. p̄bat̄. nā in q̄m̄ redēptor habu-
it rōnem cause meritorie pro nobis. causa autem
q̄ tantū est meritoria: non p̄t̄ esse p̄cipalis. nō
eniz causat nisi quia ab alia causa principaliori ac-
ceptat̄ que p̄pter istud acceptatum principaliter
causat. ergo esto q̄ trinitati teneamur tanq̄m̄ dño
supremo p̄pter redēptionem quasi nouo iure vlt-
tra ius dominiū quod habet ex creatione quod ve-
rum esset si tantū bonum esset nobis redēptio vt
accepta a trinitate q̄m̄ creatio: adhuc non sequit̄
q̄ x̄po fm̄ naturā humanāz ratione redēptionis
obligemur vt supremo dño. ¶ 3°. quia alia ratio
non valet. quia christus non introducit in q̄m̄ re-
dēptor vt principalis introducens: sed tantū mo-
do vt causa meritoria. hec scot⁹ in forma. ¶ Con-
tra secundā cōclusionē arguit idem dupl̄r. p̄mo p̄
bando q̄ diuina essentia p̄t̄ videri sine hoc q̄ vi-
dens eam gaudeat. p̄mo qz omne absolutū prius
alio: p̄t̄ sine contradictione esse sine eo. sed visio
diuine essentie est absolutū aliquid saltem ab om-
ni respectu ad gaudiūz et est p̄ius naturaliter illo.
non enim obiectū delectat nisi prius apprehēsum.

ergo sine cōtradictione posset visio illius essentie
esse in aliquo sine delectatione. nec istud negaret
p̄hs nisi qz poneret cōnexionē causāz simp̄r̄ ne-
cessariā. ita q̄ fm̄ eum necessariū est simplicit̄ cau-
se p̄ime coagere secundis fm̄ q̄ p̄t̄ coagere eis.
coagēdo aut̄ nature rōnali iā vidēt̄ diuinā essen-
tiam q̄m̄ p̄t̄ coagere: sequit̄ delectatio. qz causa
p̄ima illius delectationis quātū est ex se: necessi-
tatur ad illū effectū. sed theologi negāt illā p̄posi-
tionē. ad quod cūqz necessitat̄ causa secūda quā-
tum est ex se: necessitat̄ causa p̄ma. quia negant p̄-
mam causam necessario coagere cause secūde q̄m̄
p̄t̄. ¶ 2°. quia rō tua nō valet. nō enim p̄bat̄ ni-
si q̄ illa ratio delectabilitatis q̄ est diuina bonitas
nō possit esse nō delectabilis. sed nō sequit̄: ergo
non p̄t̄ nō delectare. qz delectabile dicit̄ aliquid
in se: vel si dicit̄ respectū nō nisi a p̄t̄udinales qui
necessario cōsequit̄ fundamentū. sed delectare di-
cit̄ effectum posteriorē contingēt̄r causabilē ma-
xime ex cōtingēt̄r determinatione voluntatis ad
coagendū ipsi delectabili. ¶ 3°. quia illa auctori-
tas ioan. 17. hec est vita eterna et c̄: non iuuat. qz
fm̄ p̄hm̄. 12. metha. actus intellectus est vita. er-
go actus intellectus eterni est vita eterna. si actu
actu. si a p̄t̄udine: a p̄t̄udine. vidēt̄ aut̄ visio di-
uine essentie si concederetur dānatis licet nō essz
eterna actu: tamen a p̄t̄udine q̄m̄ esset ex parte
actus vel potentie: apta nata essz vt esset eterna.
sed si ex hoc inferas ergo beatitudo: nō sequit̄. im-
mo si tu dicas x̄pm̄ dicere q̄ hec est beatitudo vt
cognoscāt te et cetera: tu nō accipis textū euāgelij
sed quādā glosam specialiorēz intellect⁹ littere. si
ergo vis p̄t̄t̄ p̄derare verbū sine omni glosa: sol-
uo tibi q̄ est vita eterna. si aut̄ p̄ alias glosas vis
arguere q̄ loquat̄ de beatitudine: ergo licet mihi ad-
dere glosam nō distrahēt̄: vt cognoscāt te aman-
do et fruēdo. hec scot⁹. ¶ 2°. loco cōtra eandē cō-
clusionē arguit idē scot⁹ p̄bādo q̄ bt̄us nō neces-
sario fruāt̄ deo et q̄ clara dei visio nō iferat̄ neces-
sario i volūtate appetitū vel dilectionē sui. p̄mo
qz habit⁹ nō p̄t̄ esse causa p̄oz opationis q̄ potē-
tia s̄ semp̄ secūda: qz si lud ē potētia q̄ simpliciter
possum⁹. vñ hitus nō vt̄t̄ potētia: sed potētia hi-
tu sicut causa secūda. causa aut̄ p̄oz nō determinat̄
ad agēdū nec p̄p̄is necessitat̄ p̄ causam secundā
sed ecōtra. ergo null⁹ hitus aut̄ lumē glorie neces-
sitat̄ volūtate ad fruēdū deo. ¶ 2°. quia brā vir-
go habuit in via maiorēz charitatē charitate ali-
cui⁹ bt̄i inferioris grad⁹. et t̄m̄ ista charitas nō ne-
cessitabat eam ad fruēdū deo etiaz q̄ p̄t̄plaba-
tur deū. ¶ 3°. quia esto q̄ lumen glorie necessitet
intellectū ad videndū omne obiectū p̄sens: t̄m̄ si
voluntas

voluntas sit causa imperas illam visionē: pōt nō imperare. contingenter enī cōiungit intelligentiā memoriē illius obiecti quod cōtingēter amat. videt autē q̄ illi habeat sic coniungere qz p̄ augusti nū de trinitate in multis locis: in significatione verbi perfecti cōcurrīt voluntas sic copulās. illa autē visio est verbū pfectū fm̄ eum. l. 5. de trinitate. ergo nullus habit⁹ necessitatī in patria volūtatez ad fruendū deo. ¶ 4°. quia volūtās beata est eadē potentia q̄ fuit nō beata. ergo habens eaz potest q̄m̄ est ex parte potētīe: in quēcūqz actū in quem prius poterat. quia nihil eam necessario impedit nec deficit necessario aliquid requisitū: licet forte nō possit possibilitate p̄pinqua peccare qz impedita est vel suspēsa vel p̄uenta per actionē cause superioris p̄ueniētis et continue agētis ad oppositum. s. ad actū beatificū. et sicut causa supior pōt potentia absoluta agere ad oppositū nō tamē potētia ordinata: sic simpliciter possibile est impediētū cessare et voluntatē peccare. sed nō ē possibile potētia ordinata impediēs cessare: nec etiāz est in p̄pinqua potestate volūtatis peccare: quia nō est in potestate eius q̄ impediens cesset: sicut non est in potestate cause secūde actio p̄me. ¶ 5° quia cōtra libertatem volūtatis est q̄ determine tur ad bene velle p̄ quēcūqz habitū inherētē sibi. quia ipsa non esset voluntas: nisi esset causa p̄ respectu sui habitus et ita nata vti habitu et d̄terminare ipsum ad agēdum et non d̄terminari ab ipso sic q̄ oppositum non sit in sua potestate. quia sic ipsa totaliter quantū ad illud subiaceret habitui. ¶ 6°. quia si volūtās beata necessario fruere tur deo: hoc videt̄ pro tanto q̄ visio beatifica cum includat perfectionē cuiuslibet alterius finis intrinseci: non relinquit volūtate in potentia respectu alterius et tollit omnē priuationē sicut forma celi a sua materia. sed illud motiū nulluz est. quod patet. quia nulla forma pōt auferre p̄uationem a susceptiuo q̄ natū est recipere aliam formā. quia manēte in ea aptitudine ad recipiendū: non pōt tolli carentia nisi ponat̄ illud: nec aliter tollit nisi sicut illud ponit. forma ergo celi cū non includat in se formas inferiorz simpliciter nec eminenter eo modo quo ens infinituz includit omnia alia sequit̄ q̄ non tollit a sua materia priuationē ista rū formaz: et tamē materia est capax istaz. vnde ista via videt̄ irrationabilis ponendū celū incorruptibile: qz p̄ istam viāz nō tollit corruptibilitas in q̄m̄ est ex principijs intrinsecis: licet saluet̄ q̄ non possit corrumpi ab agente naturali: quia ista forma ita continet alias q̄ p̄ aliquod agens naturale non potest expelli. exempluz huius patet in a-

nima intellectiua que est forma perfectior forma celi: non tamē tollit aliquā priuationē aliaruz formarū: imo nec constituit corp⁹ incorruptibile respectu agentis naturalis: pro quāto aliquā formā concomitantem requirit ad quā pōt naturale agens attingere corrupendo. sola ergo forma infinita si posset materiam p̄ficere: posset per viam istam auferendo. s. priuationem cōstituerē cōpositum incorruptibile. tamē adhuc esset dubiū an susceptiuū esset in potētia ad alias formas sub p̄p̄rijs rōnibus quas habet in illa forma vna infinita. hec scotus. ¶ Cōtra eandē arguit godofred⁹. 2° quodlibeto. q. p̄. p̄bando q̄ de⁹ potest suspendere actum volūtatis manēte aperta visione. quia sicut deus potest subtrahere influentiā suā reb⁹ q̄m̄ ad suum esse subale et redigere eas in nihiluz ita pōt subtrahere influentiā suā q̄m̄ ad p̄fectiones secundas. s. q̄m̄ ad opationes. ita q̄ pōt subtrahere rebus opationes suas: sicut subtraxit ab igne in camino p̄uoruz. et potest manente vna actione: aliā subtrahere nisi sit de ratione ei⁹. sicut de ratione amādī est habere obiectū condignuz. et ideo licet nō possit ipsum diligere sine cognoscere: pōt tamē causare cognitiones boni sine eius amore: quia nō ita dependet equaliter cognitio ab amore sicut e contra. ¶ 2°. quia ratio inducta p̄ conclusionē q̄ visio dei est beatitudo q̄ non potest esse sine dilectione et delectatione: nō valet. diceretur enim q̄ videns deum et non amās: esset̄ beatus quo ad quid in q̄m̄ haberet principales actū beatitudinis: nō tamē esset beatus simpliciter quia ad esse beatū simpliciter concurrīt act⁹ vtriuzqz potentie. hec ille. ¶ Ad idem arguit ibidem bernardus de gānaco dicens q̄ contrariū conclusionis est p̄babil⁹. quia voluntas in nihil ferē nisi supposita diuina influentiā: siue moueat̄ a se siue ab obiecto. hanc autē influentiā deus pōt subtrahere a voluntate. et ideo sicut instrumentum non mouetur subtracta influentiā principalis agentis: sic nec voluntas diligendi deum fertur in eū nisi de⁹ actum volūtatis influat: quez tamen potest nō influere cum sit essentialiter posterior q̄ actus intellectus. hec ille. et idem argumentum facit contra henricum. l. 2. quodlibet. q. 5. ¶ Cōtra eandem arguit durandus distīn. 48. q. 2. dicens cui⁹ queritur an diuinitas possit videri sine gaudio v̄ delectatione: aut queritur de potestate dei aut d̄ natura rei. si queritur de potestate dei: sic dicēdū est q̄ de potentia absoluta posset facere q̄ intellectus creatus videret ipsum nude et aperte: et tamen non delectaretur neqz gauderet. cuius ratio est. quia quādo duo actus sunt subordinati in rō-

Distinctionis. xlvj. xlvij. xlvij.

ne priori & posteriori: prior actus potest esse sine posteriori absque aliqua contradictione. sed visio diuine essentie et quecumque cognitio se habet ad gaudium seu ad delectationem voluntatis ut prior: quia voluntas non potest gaudere vel delectari in alio nisi percognito. ergo non implicat contradictionem ponere visionem sine gaudio vel delectatione. sed deus potest facere quicquid non implicat contradictionem. que et est. Si autem queratur de natura rei: sic dicendum est quod ad visionem diuine essentie nudam et apertam necessario sequitur gaudium vel delectatio. cuius ratio est. quia summum bonum presens et cognitum et nihil habens admixtum de ratione mali: necessario delectat loquendo de necessitate rei siue ordinis naturalis in rebus creatis. unde et diffinitur delectatio per causam suam quod est coniunctio conuenientis cum conuenienti cum eius perceptione. sed deus visus est summum bonum nihil habens de admixtione mali cum ipse in essentia sua sit bonitas et eius visio sit summa et conuenientissima hominis perfectio. ergo ipse sic cognitus necessario causat delectationem in cognoscente. et ad hanc intentionem procedit argumentum factum in contrarium. scilicet quod visio dei est beatitudo ad quam necessario sequitur gaudium vel delectatio. hec durandum. Contra eandem conclusionem possent adduci multa argumenta que recitat ad aliam 12. quod prima. sed quia in secundo recitata sunt et soluta: ideo hic non oportet ea replicare iterum. Contra tertiam conclusionem arguit durandum dicens quod non oportet ad hoc ut sententia iudicis appareat iusta: quod quilibet cognoscat sigillatim omnia merita vel demerita aliorum: sed sufficit quod cognoscat illos qui erunt a dextris esse bonos et iustos quibus dicitur: venite benedicti et est. illos autem qui erunt a sinistris cognoscat esse malos et iniustos quibus dicitur: ite maledicti et est. 2. quia non occurrit aliqua auctoritas sacre scripture que expresse dicat quod peccata alicuius in speciali fiant alijs nota. quauis sit expressa auctoritas beati augustini quod quilibet in speciali sua peccata cognoscet. dicit enim secundo de ciuitate dei quod omnia unice mentis intuitu enumerabuntur. quod autem cognoscitur solum in genere: non enumeratur. Contra quartam conclusionem arguit durandum dicens quod licet discussio meritorum et demeritorum fiat tantum mentaliter: tamen sententia proferetur vocaliter. quod probatur quia christus iudicabit ut deus et homo. ergo iudicium eius fiet non solum diuino modo sed etiam humano. fiet autem diuino modo per hoc quod merita et demerita uniuscuiusque ad memoriam imperceptibiliter reuocabuntur: et sic discussio eorum erit mentalis. modo autem humana

no fiet: si sententia sit vocalis. ergo utroque modo fiet iudicium. scilicet mentaliter et vocaliter. 2. quia sententia debet coaptari his contra quos fertur. ergo sicut in iudicio particulari fertur sententia mentaliter vel spiritualiter contra animas exutas corporibus que sunt mere spiritus: ita in iudicio generali debet ferri sententia contra animas resumptis corporibus partim spiritualiter et partim corporaliter quod fiet si meritorum discussio fiat mentaliter: quoniam si fieret vocaliter requireretur longissimum tempus. prolatio vero sententie fiet vocaliter quia poterit ferri in modico tempore. hec ille.

Quantum ad tertium articulum primo notandum est quod magister iohannes scotus circa primam conclusionem refert positionem sancti thome quasi ad litteram secundum quod illam deducit in hac dis. 48. loco pro conclusionem allegato. et arguit contra eam inueniens quod sanctus doctor intellexisset christum in generali iudicio esse iudicaturum secundum quod homo. ita quod iudicium eiusmodi conueniret christo secundum humanam naturam primariam auctoritate nulla. scilicet priori presupposita. et certe mirabile est quod tantus vir vel non habuisset in verbis sancti thome verum intellectum quem ille multipliciter expressit in primo et secundo opere. vel si mentem ipsam et intelligentiam attigit: quod finxit se aliter intellexisse. sed siue obiectiones scoti procedant ex falso intellectu siue ex conficta quadam inaduertentia et dissimulatione: nullatenus sententia sancti doctoris repugnat: quod nunquam tribuit christo secundum naturam humanam primariam auctoritatem iudicandi homines ad premia vel supplicia eterna: sed auctoritatem secundariam et quasi delegatam. Unde in hac dis. 48. loco pro conclusionem allegato arguit sic primo loco. iudicium auctoritatem requirit in iudicatore. sed auctoritas super viuos et mortuos est in christo secundum quod est deus. ergo in forma diuinitatis iudicabit. Item secundo loco arguit sic. in iudice requiritur potestas inuincibilis. unde Eccle. 7. noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irruere iniquitates. sed virtus inuincibilis prouenit christo secundum quod est deus. ergo in forma diuinitatis iudicabit. Item quarto loco arguit sic. Danielis. 7. dicitur. aspicienda donec throni positi sunt et antiquorum sederunt. throni autem iudicariam potestatem designant. antiquitas autem de deo dicitur ratione eternitatis ut dionysius dicit in libro de diuinis nominibus. ergo secundum hoc iudicare conuenit filio. put est eternus. non igitur secundum quod homo. Ecce argumenta: et sequuntur responsiones. Ad primum dicendum inquit est quod in christo secundum diuinam naturam est auctoritas dominij respe

ctu vniuersalis creature ex iure creationis, sed in ipso fm humanā naturam: est auctoritas dominij quam p passionē pmeruit: et est quasi auctoritas secundaria et acquisita: sed prima est naturalis et eterna. Ad secundū respondet q̄ quāuis xp̄s fm q̄ homo nō habeat a se inuincibilē potestatem ex naturali virtute humane speciei: tū ex dono diuinitatis etiā in humana natura habet inuincibiles potestātē fm q̄ omnia sunt subiecta pedib⁹ eius vt dicit p̄ Cozin. 12. et Hebreoz. 2. et ideo iudicabit quidē in humana natura: sed ex virtute diuinitatis. Ad quartuz respondet q̄ in illa visione danielis manifeste exprimitur totus ordo iudicarie potestatis. q̄ quidē sicut in p̄ma origine ē in ipso deo et specialius in patre qui est fons totius diuinitatis. et ideo p̄mo p̄mittit q̄ antiquus dieruz sedit. sed a patre iudicaria potestas traducta est in filium nō solū ab eterno fm diuinā naturā: sed etiam in tpe fm humanā in q̄ meruit eam. et ideo subiungit in visione predicta. ecce cū nubibus celi quasi filius hominis veniebat et vsq; ad antiquum dierum puenit et dedit ei potestatem et honorem et regnuz. hec sanct⁹ thomas in p̄mo opere. In secūdo vero opere. 3. p. q. 59. ar. 2. in cor. potestātē iudicandi quā xp̄s habet: deducit ⁊ fundat in auctoritate illa ioā. 5. potestātē dedit. s. pater ei. s. filio iudicium facere qz filius hominis est. ex qua auctoritate satis constat q̄ auctoritas iudicandi in christo fm humanam naturam: non ē primaria sed secundaria et a diuinitate deriuata. Item in eadem questionis decisione sic ait. sciendum tamen q̄ quāuis apud deum remaneat prima auctoritas iudicandi: hominibus tamē cōmittitur a deo iudicaria potestas. Et infra. sicut enim inquit deus per causas medias tanquā propinquiores effectibus cooperatur: ita iudicat per hominem christum homines vt sit suauis iudicium hominibus. Et in responsione ad. 3^m. dicēdū inquit q̄ cognoscere occulta cordium et diiudicare: pertinet per se ad solum deum. sed ex refluentiā diuinitatis ad animam christi: conuenit etiam ei cognoscere et iudicare occulta cordium. et ideo dicitur Ro. 2. in die cum iudicabit deus occulta hominum per iesum christuz. hec sanct⁹ thomas. Ex quibus omnibus allegationib⁹ manifeste apparet q̄ sanctus thomas nequaquā tribuit christo fm humanam naturam auctoritatem seu potestatem iudicandi viuos et mortuos p̄maria: s̄ secundaria t̄rimodo ⁊ p̄ cōmissionē a dō. s. tota trinitate.

¶ Secundo Notādum est q̄ non ē idem dictu xp̄o compete rit potestas iudicandi viuos et mortuos in hūa-

na natura: et dicere xp̄o competit fm humanam naturam potestas iudicandi viuos et mortuos. nam ad veritatem prime locutionis sufficit q̄ potestas iudicandi competit christo habenti humanam naturam et in ea in iudicio apparenti. sed ad veritatem secūde p̄positionis nō solum id exigit sed etiam q̄ humana natura sit xp̄o causa vel ratio habendi potestatem iudicandi. multe nāq; p̄positiones verificantur de xp̄o primo modo: que secundo modo nō sunt vere. verū enim est dicere xp̄s in humana natura vel habens humanā naturā creat animas quotidie ⁊ est vbiq; ac gubernat mundū. sed verū nō est dicere q̄ christus fm humanā naturam vel fm q̄ homo sit vbiq; vel creat animas aut gubernat mundū. quoniam humana natura non est causa seu ratio formalis quare huiusmodi actus xp̄o conueniant. vnde circa p̄mū modum loquendi nulla versatur dubitatio inter doctores. sed questio est circa secundū modū loquendi. Verum quia vt dictum fuit notabili p̄cedente christo data est potestas iudicaria quasi cōmissaria aut delegata per quem modum non cōuenit ei fm diuinā naturā in qua est patri equalis et habet eandem numero potestatem ex rōne sue nature diuine cum patre ⁊ spiritu sancto: ideo oportet dicere q̄ potestas iudicaria secundaria et quasi delegata competit christo fm humanam naturam. quod multis auctoritatibus et rationibus astrui potest: e quib⁹ aliquas auctoritates sacre scripture cum expositionibus sanctorū doctorum hic afferemus. Prima est illud ioannis. 5. et potestatem dedit ei iudicium facere quia fili⁹ hominis ē. vbi interlinearis dicit. filius hominis habet potestatem iudicij vt et a malis possit videri. et notandum q̄ aduerbium quia: designat rationem date potestatis. vnde dicta verba augustin⁹ pertractans super ioānem ait. quia verbum caro factum est ex virgine maria: homo factus: fili⁹ hominis est. et quia filius hominis est: accepit potestatem iudicium facere quod. s. erit in fine seculi. Secūda auctoritas est illud Abathe. 2. 5. cū venerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli cum eo: tunc sedebit super sedes maiestatis sue et congregabuntur ante eum omnes gentes ⁊ separabit eos ab inuicēz sicut pastor segregat oues ab hedis. que verba exponens hieronimus inqt. post bīduum quidem pascha facturuz et tradendus cruci et illudendus ab hominibus: recte promittit gloriā triumphantis. hec ille. vbi gloriā triumphantis appellat aduentum filij hominis ad iudicium in maiestate sua de quo ad litteram loquitur textus. vnde sicut verificatur fm humanā

Distinctionis. xlvj. xlvij. xlvij.

naturam quod dicitur post biduum pascha factus et tradendus cruci et illudendus ab hominibus: ita et secundum humanam naturam capiendum est quod dicitur. permittit gloriam triumphantis. scilicet aduentum filii hominis ad iudicium in maiestate sua et cetera. Tertia auctoritas est mathei ultimo ubi Christus ipse dicit. data est mihi potestas in celo et in terra. ubi glossa dicit. hoc non de coeterna patris diuinitate sed de assumpta dicitur humanitate. Cui consonat hieronimus dicens. illi potestas data est qui paulo ante crucifixus qui sepultus in tumulo qui postea resurrexit. cum autem crucifixus sit et sepultus secundum humanam naturam: consequens est quod et secundum humanam naturam data est sibi potestas in celo et in terra. potestatem autem consequitur iudicandi facultas secundum illud apostoli I Ro. 13. vis non timere potestates: bonum fac. si autem malum feceris: time. non enim sine causa gladium portat. dei enim minister est vindicis in iram et qui malum agit. Est etiam ad idem auctoritas apostoli. I Ro. 14. ubi cum apostolus diceret. in hoc enim Christus mortuus est et resurrexit ut uiuorum et mortuorum dominus esset: subiungit. tu autem quid iudicas fratrem tuum. omnes enim stabimus ante tribunal Christi. in quibus verbis satis accipitur quod apostolus ea ratione tribuat Christo tribunal quod est sedes iudicij: quia per hoc quod mortuus est et resurrexit: uiuorum et mortuorum dominus naturam humanam et non quod ad diuinam: sequitur quod secundum naturam humanam sibi competat tribunal iudicij. Rationes autem quamplures id attestantur quas sanctus thomas assignat in primo et secundo opere locis pro conclusione allegatis quas non erit opus hic recitare.

Tertio Notandum est quod voluntas dicitur libera eo quod non necessitatur prout. S. Tho. docet de veritate. q. 22. arti. 6. unde sicut duplex est necessitas una coactionis et alia naturalis ordinis vel inclinationis ita duplex est libertas voluntatis. una a coactione et hec est propria voluntati in quantum est voluntas ac per hoc ipsam consequitur in omni statu nature et respectu cuiuslibet obiecti. est enim contra rationem voluntatis cogi. nam aliquid cogi prope loquendo: nihil aliud est quam violentiam sibi inferri. violentum autem secundum philosophum. 3. ethicorum est cuius principium est extra nihil coherentem passo uim. cum autem voluntas ex sui ratione sit quedam inclinatio et appetitus quidam: omnis eius actus ex ipsius inclinatione procedit. nam sicut dicitur aliquid naturale quia est secundum inclinationem nature ita dicitur aliquid voluntarium quia est secundum incli-

nationem voluntatis. unde non potest contingere quod voluntas aliquid velit: et quod inclinatio eius id non feratur. et per consequens non est possibile quod ad illius uolitionem voluntas nihil conferat. ac per hoc quod talis eius actus sit coactus et violentus secundum premissam descriptionem violenti. sicut enim est impossibile quod aliquid simul sit violentum et naturale: ita est impossibile quod aliquid simul sit coactum et voluntarium. Alia est libertas qua uoluntas dicitur libera a necessitate naturalis ordinis vel inclinationis. et ista non est propria uoluntati in quantum est voluntas: eo quod ipsa uoluntas ad aliquid necessitatur naturali ordine et ex naturali sua inclinatione prout adducit. S. Tho. p. 1. q. 82. ar. 1. p. 1. Et p. 2. q. 10. ar. 1. p. 1. et 2. et in plerisque alijs locis. Neque huiusmodi libertas consequitur uoluntatem respectu quorumlibet obiectorum: sed tantummodo respectu eorum que sunt et ordinantur ut media ad finem: ad quem tamen necessarium ordinem aut connexionem non habent. et inde est quod huiusmodi libertas: diuine uoluntati non tribuitur circa proprium et per se uoluntatum quod est ipse. neque tribuitur uoluntati create hominis uel angeli respectu ultimi finis clare uisi. Falsum est igitur ut nonnulli opinantur quod uoluntas beati libera sit isto secundo modo libertatis ad amandum vel non amandum beatitudinem suam aut essentiam diuinam clare uisam. et multo minus ad imperandum intellectui beato ne. scilicet diuinam essentiam uideat aut contempletur. hoc patet. quia ut libro primo distinctione prima questione tertia notabili quarto deductum fuit: talis uoluntas moueretur ad id imperandum contra iudicium rationis: quod de uoluntate beata dici non potest. quoniam in patria ubi omnia consona sunt est perfecta potentiarum tranquillitas ita ut actus unius actui alterius non repugnet. Probatur assumptum. quoniam quia intellectus clare uidens essentiam diuinam iudicat rectissime diuinam essentiam esse summam et purissimam bonitatem: ac per hoc diligendam esse summe. et per consequens quod actus illam diligendi non sit suspendendus. Et confirmatur. quia uoluntas ad nihil mouetur nisi propositum sibi fuerit per rationem. nam bonum cognitum est proprium obiectum voluntatis. unde nisi per iudicium rationis proponeretur uoluntati ut bonum diuinam essentiam clare uisam non esse amandam vel actum illam diligendi esse suspendendum: uoluntas ad neutrum moueretur. cum autem non sit possibile intellectus beati tale iudicium ferre quia ut sic esset peruersum et per consequens non esset iudicium intellectus beati sed miseri et infelicis: se-

quitur q̄ voluntas nullo modo possit moueri v̄ ad non amandum essentiam dei clare visam : vel quod idem est ad suspendendū actum diligendi circa illam. et per eandem rationem nec imperare potest intellectui q̄ suspendat actum videndi essentiam diuinam sibi clare et immediate obiectaz seu propositam. nam talis voluntas non est beata sed misera et peruersa contra rectum rationis dictamen imperans.

Quarto Notandum est ad declarationem premissorum q̄ vt. S. Tho. deducit de veri. q. 24. ar. 8. liberum arbitrium creature per gratiam potest confirmari in bono. quod quidē ex hoc apparet. p̄pter hoc enim naturaliter liberum arbitriū creature in bono confirmatū esse non potest : quia in sua natura non habet p̄fecti et absoluti boni rationez : sed cuiusdam boni particularis. huic autem perfecto bono et absoluto scilicet deo : liberum arbitriū p̄ gratiam vnitur. vnde si fiat p̄fecta vnio vt de ipse sit liberi arbitrii tota causa agendi : in malū flecti non poterit. quod quidem in aliquibus contingit et precipue in beatis. quod sic patet. voluntas enim naturaliter tendit in bonū sicut in suū obiectum. q̄ aut aliquando in malum tendat : hoc nō contingit nisi quia malum sibi sub specie boni proponitur. malum enī est inuoluntariū vt dicit Dionisius. 4. cap̄lo de diu. no. vnde nō p̄t esse peccatum in motu voluntatis. s. q̄ malum appetat nisi in apprehensiuā virtute defectus p̄existat per quem sibi malum p̄ponitur vt bonum. hīc autē defectus in ratione potest accidere dupliciter. vno modo ex ipsa ratione. alio modo ex aliquo extrinseco. ex ipsa quidē ratione : quia inest ei naturaliter et immutabiliter sine errore cognitio boni vniuersali : tā boni quod est finis q̄ boni qd̄ est ad finem. non autē in particulari sed circa hoc errare potest vt existimet aliquid esse finem quod nō est finis : vel esse vtile ad finem quod nō est vtile. et p̄pter hoc voluntas et naturaliter appetit bonū qd̄ est finis. s. felicitatē in generalit̄ : et similiter bonū qd̄ est ad finē. vnusquisq̄ enī appetit naturalit̄ vtilitatē suā simpliciter. s. in hoc vel in illo fine appetēdo aut hoc vel illo fine vtili eligēdo : incidit peccatum voluntatis. Ex aliquo autem extrinseco rō deficit : cum propter vires inferiores que intense mouentur in aliquid : interruptitur actus rationis vt limpidie et seruenter suum iudicium de bono voluntati non p̄ponat. sicut cū aliquis habēs rectam estimationē de castitate seruanda : et per concupiscentiam delectabilis appetit contrarium castitati. p̄pter hoc q̄ iudicium rationis aliquantū

concupiscentia ligatur vt p̄s dicit. 7. ethi. Uterq̄ autē istoz defectū totaliter a beatis tollet ex cōiunctione ipsoz ad deū. nā diuinā essentia videntes : cognoscent ipsum deū esse finem maxime amandū. cognoscent etiam omnia q̄ ipsi deo vnūt vel q̄ ab eo disiungūt in particulari cognoscentes deum non solum in se sed p̄t est ratio alioz. et ex hac cognitionis claritate intantū mens corroborat q̄ in inferioribus virib⁹ nullus mot⁹ insurgere poterit nisi fm regulā rationis. vnde sicut nunc immutabiliter bonū in generali appetimus : ita immutabiliter in particulari bonū debitum appetit beatorum. p̄ supernaturālē autē inclinationē voluntatis erit eis charitas p̄fecta ligans eos cum deo. vnde nullo modo peccatū i eis incidere poterit. et sic erunt p̄ gr̄az confirmati. Ex quibus apparet falsitas dicentū q̄ contra libertatē voluntatis ē q̄ determinetur ad bene velle p̄ quēcūq̄ habitū inherētē sibi. imo vt. S. Tho. deducit. 2. 2. q. 24. ar. 1. in cor. habitū p̄p̄iū est vt inclinet potentia ad agendū quod cōuenit habitui : in q̄ facit aliquid videri bonū quod ei cōuenit : malum autē quod ei repugnat. sicut enim gustus diiudicat saporē fm suam dispositionē : ita mens hominis diiudicat de aliquo faciēdo fm suam habitualem dispositionem. vnde et p̄s dicit. 3. ethicoz q̄ qualis vnusquisq̄ est : talis finis videtur ei. hec sanctus thomas.

Quinto Notandū est q̄ circumstantie et gesta q̄ i iudicio generali concurrūt : nō sunt satis determinate et particulariter in sacra scriptura expressa. nam et de die vniuersalis iudicij domin⁹ dicit Abarci. 13. q̄ nemo scit neq̄ angeli in celo. et ideo tertia et quarta conclusio capiēde sunt tanq̄ p̄babiliter dicte et etiam p̄babilius q̄ earū opposite. verū tertia conclusio magnū videtur habere fundamentū in textu sacre scripture. p̄ Lōzin. 4. vbi apls reprehendēs eos q̄ de factis et dictis alioz iudicant : ait. itaq̄ nolite ante tēpus iudicare quo ad usq̄ veniat dñs qui et illuminabit abscondita tenebrarū et manifestabit consilia cordiū. non enī facerent hec ad p̄positum apli nisi illuminatio et manifestatio absconditoz et cordiū : futura esset in die iudicij non solū singulis quo ad se sed etiam quo ad alios. vnde et iter linearis super illud : illuminabit abscondita tenebrarū dicit. et quia tunc omnia nota omnibus : poterūt de se iudicare et de alijs. Cui consonat quod iōānes chrisostom⁹ dicit et habetur supra dis. 17. in littera dicens. nūc autē si recorderis peccatōz tuoz et frequenter ea in conspectu dei pronuncies et p̄ eis deprecēris : citius illa

delebis. si vero obliuisceris: tunc eorum recordaberis nolens quando publicabunt in conspectu omnium amicorum et inimicorum et sanctorum angelorum. Accedit et his auctoritatibus ratio satis probabilis quam sanctus thomas inducit supra dist. 43^a. loco per conclusionem allegato. nam ut inquit: sicut oportet quod iudex et assessor iudicis merita cause cognoscant ad hoc quod iusta sententiam proferant: ita oportet ad hoc quod iusta sententia appareat: quod omnibus sententiam cognoscentibus: innotescant merita et demerita singulorum. hoc autem fiet diuina virtute vel ad memoriam singulorum illa reducente si noticiam eorum habuit hic aliquando: vel si non habuit: nouam eorum noticiam mentibus singulorum ingerente.

Quantum ad ar

ticulum quartum respondendum est obiectionibus aduersariorum. Et quidem ad argumenta scoti contra primam conclusionem dicitur quod procedit ex falso vel ficto intellectu in scriptis sancti thome. unde non militat contra ipsius doctrinam sicut patuit in primo notabili. Ad argumenta eiusdem contra secundam conclusionem: ad primum dicitur quod si arguens loquitur de potentia secundum ordinem nature: prima propositio non est verum vera. nam anima intellectiua prior est naturaliter suis potentibus intellectiuis: et tamen non potest esse sine illis. et subiectum prior est naturaliter sua propria passione: et tamen ordine et potentia nature non potest esse sine illa. licet enim actus intellectus naturaliter prior sit actu voluntatis et quandoque possit sine illo esse: verum tamen quando voluntas ab obiecto intellectus necessitat ad actum: non potest esse via nature quod actus intellectus sit qui sequatur voluntatis actus. et de hoc satis fuit dictum in tertio et quarto notabili. si autem arguens loquitur de potentia dei absoluta: argumenta eius non militant contra nostram conclusionem quam non intelligit de potentia dei absoluta. ut dictum fuit libro primo dist. 9. q. 3. in quarto notabili. Ad 2^m. dicitur quod ratio sancti thome per conclusionem non solum probat de aptitudine: sed etiam de actu. ut ex tertio et quarto notabili apparet. unde falsum arguens assumit nec illud probat. Ad 3^m. respondet magister durandus quod expositio arguentis ad illud iohannis 17. hec est vita eterna et cetera: est absurda et periculosa in fide. nam si nomine vite eterne non designatur nisi actio vitalis eterna et non beatitudo ipsa: tunc dici potest quod damnati habebunt vitam eternam quia habebunt aliquam operationem vitalem eternam puta dolorem vel tristitiam mentalem de amissione beatitudinis et de afflictione corporis pignere. cui dicto contradicit scriptura

sacra ab abathe. 2. que vitam eternam promittit solis bonis dicens. ibunt hi. scilicet mali in supplicium eternum iusti vero in vitam eternam. hec durandus. Et certe arguens deceptus est putans quod eadem significatio sit nominis in vi vniuersalis dictionis assumpti: quasi significat si accipiat secundum partes. et quod vita eterna secundum partes et in vi diuersarum dictionum non aliud significat quam operationem vitalem eternam quam potest competere et bonis et malis et beatis et damnatis: existimauit quod etiam in vi vniuersalis dictionis secundum quod beatitudo sola dicitur vita eterna ex verbo sacre scripture et sanctorum doctorum: conueniret cuilibet operationi vite si maneat in eternum. hoc autem est falsum et ex falsa imaginatione pueniens. nam in diuinis patet spiritus et filius est spiritus quod deus spiritus est ut dicit iohannes 4°. ite et pater est sanctus et filius est sanctus: et tamen hoc nomen spiritus sanctus in vi vniuersalis dictionis: est nomen proprium soli persone que procedit a patre et filio secundum omnes sanctos et doctores communiter. ita ut hec sit falsa. pater est spiritus sanctus et filius est spiritus sanctus sumpto nomine ex verbo loquentium in vi vniuersalis dictionis. Ad ea que idem scotus arguit secundo loco dicitur ad primum primo quod minor propositio est falsa tam in naturalibus quam in supernaturalibus. nam omnis virtus et vniuersaliter omnis habitus determinat potentiam respectu actus. unde et philosophus 2°. ethice. potentiam dicit qua possumus: habitum vero quo taliter possumus. habitus enim virtutis determinat potentiam ad bene operandum: malus vero ad malum. Respondet secundo quod argumentum supponit falsum. scilicet quod habitus qui est lumen glorie in patria et necessitat voluntatem ad fruendum deo sit posterior voluntate. hoc autem falsum est. immo respectu obiecti voluntatis in patria et respectu ipsius actionis: lumen glorie prius est voluntate. nam per lumen glorie potentia intellectus beati videt diuinam essentiam et proponit eam ut proprium obiectum voluntati. arguens autem procedit in argumento tanquam si omnis habitus esset posterior omni potentia quod minus docte dicitur. licet enim habitus sit posterior natura potentia quam informat nihilominus potest alias potentias procedere. Ad 2^m. dicitur quod quantumcumque beata virgo habuerit in via maiorem charitatem quam alij sancti: non ostendebat beate virgini diuinam essentiam clare visam. nec in patria charitatis est diuinam essentiam aperte manifestare: sed lumen glorie. unde ex perfectione charitatis et presertim in via non potest inferri clara visio diuine essentie que est prima causa necessitandi intellectum ad fruendum deo. unde in argumento committitur fallacia secundum non causam ut causam. Ad 3^m. dicitur primo quod assumptum est fal-

sum in pposito nro. qm̄ voluntas non p̄t impe-
rare vel nō imperare aliquid nisi sibi proponatur
ab intellectu vt bonū quod ab intellectu beato cō-
tingere non p̄t in patria. sic respōdet sanct⁹ tho-
mas ad simile argumentū de veri. q. 24. arti. 8.
ad. 2^m. quod erat tale. in potestate liberi arbitrij
est vti gratia vel non vti: nā liberū arbitriū a gra-
tia cogi non p̄t. sed si liberū arbitriū gratia sup-
infusa nō vtī: cedit in malū. ergo nulla gratia su-
perueniēs p̄t liberū arbitriū cōfirmare in bono.
ecce argumentū: sequit̄ respōsio. ad secundū dicen-
dū q̄ in potestate liberi arbitrij est nō vti habitu
cum p̄t hoc ipm̄ quod ē nō vti habitu sibi pponi
sub specie boni: quod de gratia in beatis accidere
non p̄t. hec sanct⁹ thomas. Dicit̄ secūdo q̄ posi-
to licet non cōcesso q̄ volūtas posset nō impera-
re vifionez diuine essentie supposito lumine glorie
et obiecto presente: postq̄ tamē imperat illam ⁊
intellect⁹ pponit volūtati diuinā essentiā esse sū-
mum bonū: nō p̄t voluntas illā non amare. put
extertio ⁊ quarto notabili aparet. et in hoc casu
loquit̄ nostra cōclusio. ¶ Ad. 4^m. dicit̄ q̄ quicqd
sit de quibusdā ppositionib⁹ in eo assumptis nam
non sunt vsq̄quaq̄ vere: et tamē argumentū nō
militat cōtra nr̄am cōclusionē. quia nō aliud con-
cludit nisi q̄ de potētia dei absoluta et nō de ordi-
nata: potest volūtas non diligere essentiā diuinā
clare vifam. et hoc nos cōcedimus sicut dicitur su-
it in respōsione ad primū primo loco cōtra hanc
secundā cōclusionē. ¶ Ad. 5^m. dicit̄ q̄ assumptum
est falsum neq̄ valet eius p̄batio. tum quia habi-
tus quo volūtas necessitat̄ ad amandū diuinam
essentiā dare vifam: nō est sibi inherēs nec su⁹ ha-
bitus: sed est habit⁹ intellect⁹. s. lumen glorie faci-
ens diuinā essentiā dare videri. tum etiam qz etiā
de habitu informāte voluntatē est falsa propo-
sio prout ex quarto notabili est manifestū. ¶ Ad
6^m. dicitur q̄ procedit ex falso supposito. nō enim
sanct⁹ thomas assignat rationem quā arguēs idu-
cit ad pbandū cōclusionēz vt arguens fingit sicut
patet in locis p̄ conclusionē allegatis et extertio
et quarto notabili. ¶ Neq̄ est simile quod in argu-
mento inducitur de forma celi: qm̄ in materia celi
non est potētia ad aliā formā sicut vifum fuit in se-
cundo libro. et inde est q̄ materia celi non p̄t na-
turaliter alia forma informari. sed intellectus bea-
tus licet videat diuinā essentiā: non ideo tollit̄
aut minuitur eius potētia ad hoc q̄ ab alijs obie-
ctis informetur et pficiatur. vnde intellectus bea-
tus non solum cognoscit diuinā essentiā: s̄ mul-
ta alia de creaturis etiam p̄ aliam cognitionem.
¶ Ad argumenta godofredi contra eandē conclu-

sionem: ad primū dicitur q̄ non militat p̄tra nos
qui tenem⁹ q̄ deus de potētia absoluta p̄t suspē-
dere actū voluntatis manēte aperta vifione. no-
stra aut̄ conclusio intelligit̄ q̄^m est ex parte natu-
re rei. s. voluntatis beati. ¶ Ad. 2^m. dicit̄ q̄ capiē-
do beatitudinē sicut arguēs capit: nō est ad p̄posi-
tum n̄e cōclusionis q̄ loquit̄ de p̄fecta ⁊ simplici-
ter beatitudine qualis est in p̄ria. ¶ Ad argumē-
ta bernardi et durādī cōtra eandē cōclusionēz di-
citur q̄ non militant cōtra nos quia p̄cedūt d̄ po-
tentia dei absoluta s̄m quā non obsistūt nobis q̄
idipsum tenem⁹. ¶ Ad argumēta durādī contra
tertiā cōclusionē: ad primū dicit̄ q̄ assumptū ē fal-
sum. non enīz sufficeret saltē nō satisfaceret plene
cōsciētis existentiū in iudicio si cōfusa cognitione
p̄ hoc q̄ quidam sunt a dextris et quidā a sinistris
cognoscerēt rectitudinē diuine sentētie q̄^m est ex
parte rei. vnde pbabilius dicit̄ q̄ nō soluz noticia
confusa et in generali sed noticia in particulari et
p̄ certitudinē cognoscerēt om̄es sentētia iudicis ius-
tam et rectissimam: singuloz merita et demerita
cognoscētes. ¶ Ad. 2^m. dicit̄ q̄ quāuis non sit au-
toritas sacre scripture q̄ in forma verborū illud
dicat expresse: est tamē auctoritas sacre scripture
q̄ recte intellecta illud p̄bet sicut aparet ex quin-
to notabili. ¶ Ad argumēta durādī cōtra quar-
tam cōclusionē dicit̄ q̄ vt tactū fuit in quinto no-
tabili: non p̄t p̄ certo diffiniri de circūstantijs eo-
rum q̄ in iudicio generali facta et dicta erūt: eo q̄
sacra scriptura aut certa dei reuelatio nos nō do-
cuit expresse de singulis. et ideo cōtra diuersa opi-
nionē magis tamē verissimile est q̄ sentētia p̄fere-
tur mentaliter sicut et meritoz ac demeritozū dis-
cussio. q̄ augu⁹ tenet. 2°. de ciuitate dei. vnde qz
arguēs de discussione tenet q̄ fiet mentaliter: si p̄-
prie debeat fieri coaptatio: rationabili⁹ est q̄ sen-
tētia p̄ferat̄ mētaliter. neq̄ oportet q̄ sentētia illa
p̄feratur more iudicū humanoꝝ qui sicut accusa-
tio et testificatio in causis sūt vocaliter: ita ⁊ sen-
tentiā ferunt vocaliter. in generali tñ iudicio ac-
cusatio et testificatio ac defensio erit mētalīs. s̄m
illud apli 1Ro. 2. testimoniū illis reddēte consciē-
tia ipsoꝝ ⁊ inter se inuicē cogitationū accusantiū
aut etiā defendentiū in die cū iudicabit dñs occul-
ta hoim. idcirco rationabili⁹ dicit̄ q̄ sentētia p̄fere-
tur mētaliter. nec oportet q̄ sentētia coaptet̄ his
cōtra quosdā: sed magis accusationi et meritis
cause. ¶ Ad argumētū ante opposituz respondet
S. Tho. dif. 48. hui⁹ quarti. q. p̄. ar. 3°. ad. 3^m. q̄
verbum augustinū est intelligendū quando id q̄
apprehendit̄ per intellectū p̄cedentē: est bonuz

per participationē et nō p essentiaz sicut sunt oēs creature: eo q̄ in eis pōt esse aliqd̄ quare affectus nō moueat. similiter etiā in via de^o cognoscit̄ per effect^o: et intellect^o nō attingit ad ipsam essentiaz bonitatis ei^o. vnde non oportet q̄ in via affectus intellectū sequat̄: sicut se q̄ ref̄ si essentia eius vide- ret q̄ est ip̄a bonitas. Et in hoc articulo terminat̄.

opationis. ergo nō est simpliciter pfectio: p suam opationē. beat^o vero est simpliciter pfectio: p suā beatitudinē. ergo et ē maior. pbat̄. quia effectus nō est simplicit̄ pfectio agētis: cū agēs vel sit eque pfectū puta si est vniuocū: vel est illo pfecti^o puta si sit equiuocū. Cōfirmat̄. qz si simplicit̄ sit de imp- fectio: pfecti^o: ergo simplicit̄ mutat̄. incōueniens aut̄ est agēs in eo q̄ agēs mutari fm̄ p̄bz. 3. p̄by. quia tunc in eo q̄ esset in actu essz in potētia. Cō- firmat̄ etiā quia beat^o nō ē causa effectiua sue bea- titudinis quia tūc beatificaret se. est aut̄ causa ef- fectiua sue opationis. ergo et ē. Dicit̄ forte q̄ i a- ctu sunt duo. s. suba actus et forma a qua habet p- fectio. et fm̄ p̄mū principū eius ē potētia natu- ralis. q̄ ad secundū principū ei^o est habit^o. si ergo ille sit acquisit^o et ē sicut tu ponis: cōtra hoc argui- tur. P̄ri^o essentialiter nō pōt depēdere ab aliqua causa a qua non dependeat posteri^o essentialiter. s̄ actus est p̄rior essentialiter sua forma: alioquin non necessario illa forma p̄exigeret actū ad sui esse. ergo si intellect^o creat^o est causa sube act^o: tūc illa forma depēdebit ab intellectu creato: et non nisi in aliquo genere cause qz nihil videt̄ essentia- liter depēdere ab aliquo qd̄ non ē causa ei^o loquē- do de actu puro quocūqz. Itē illa forma nō est ni- si aliqua cōditio ipsi^o actus. potētia aut̄ q̄ elicit a- ctum non elicit illū nudū sed cū tali vel tali condi- cione seu circūstātia. ergo potētia nō tm̄ est causa substātie act^o sed etiā illi^o forme actus. Itē q̄ habi- tus sit causa distincta a potētia alicui^o distincti om- nino videt̄ p̄babile. tū quia nō est nisi causa secun- da respectu potētie. causa autē secunda et prima non habēt distinctos effect^o sibi p̄prios. tum qz res- pectu neutri^o: esset hec prima et illa secūda. quia ille effect^o p̄p̄ri^o habitui esset necessario forma ab- soluta quia relatio nō est p se termin^o actionis v̄l agentis. nō est aut̄ p̄babile actionē attingētes obie- ctum beatificū includere duo absoluta. ¶ 2°. p̄ri- cipaliter arguitur sic. qz habitus est perfectio sim- pliciter nobilior actu. sed beatitudo est perfectio nobilissima. ergo magis cōsistit in habitu q̄ in a- ctu. probatur maior. tum quia fm̄ p̄hm. 3°. thopi- coz bonum diurnius est melius. sed habitus ē bo- num diurnius seu permanentius q̄ actus. qz habi- tus est de difficili mobilis: actus autem statim trā- sit. tum quia habitus est aliqua causa actus: alio- quin non facilius nec perfectius ageret habēs ha- bitum q̄ non habens. non autem est causa nisi ef- fectiua quod patet discurrendo per causas. et nō effectiua vniuoca vt patet. ergo equiuoca ac per hoc nobilior. ¶ 3°. quia absolutum sine contradi- ctione potest manere absqz respectu fundato in

Distinctio. xlii.

Circa q̄^o dragesimā nonā distinctionez q̄rit̄ vtrū vltima bea- titudo vel felici- tas hūana sit ali- quis act^o etern^o et arguit̄ q̄ non. qz beatitudo est hominī cōmuni- cabilis. s̄ eterni- tas nō pōt ei cōmunicari qz qd̄ in tēpore factū est non pōt esse eternū. ergo vltima beatitudo hūa- na nō est aliq̄s act^o etern^o. ¶ In oppositū arguit̄. qz vltima hoīs beatitudo in dei visione cōsistit. s̄ in hoc cōsistit vita eterna vt patet ioānis. 17. hec ē vita eterna vt cognoscāt te. ergo beatitudo hu- mana est aliquis actus eternus. ¶ In hac q̄stio- ne erunt quattuor articuli vt supra.

tas nō pōt ei cōmunicari qz qd̄ in tēpore factū est non pōt esse eternū. ergo vltima beatitudo hūa- na nō est aliq̄s act^o etern^o. ¶ In oppositū arguit̄. qz vltima hoīs beatitudo in dei visione cōsistit. s̄ in hoc cōsistit vita eterna vt patet ioānis. 17. hec ē vita eterna vt cognoscāt te. ergo beatitudo hu- mana est aliquis actus eternus. ¶ In hac q̄stio- ne erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad pri- mū articulū sit p̄ma conclusio q̄ beatitudo seu felicitas humana est act^o et nō habit^o. hanc cōclu- sionē tenet. S. Tho. in hac disti. .q. p̄. ar. 2. sub. ar. 2. Itē. p̄. 2°. q. 3. ar. 2. ¶ Se- cūda conclusio est q̄ beatitudo hoīs est vita eter- na et act^o eternitate mēsurat^o. hanc cōclusionē te- net. S. Tho. in hac disti. vbi supra sub. ar. 3. Itēz p̄tra gentiles libro. 3°. cap̄o. 61.

Qantum ad se- cundū articulū arguēdū est con- tra cōclusiones. et q̄dez cōtra p̄- mā arguit scot^o p̄bādo q̄ bitu- do nō cōsistat in opatione. quia nullū agēs est p̄fecti^o ex hoc q̄ p actionez suam ali- qd̄ p̄ducit. sed operās est aliquo modo causa sue

eo quia est prius naturaliter tali respectu. sed respectus ad obiectum fundat in operatione. ergo operatio potest esse et manere sine respectu ad obiectum. sed sine eo non est beatitudo: alioquin esset beatitudo et non in obiecto beatifico. ¶ 4°. quia nulla operatio immediate perficit essentiam sed solum potentiam. sed beatitudo immediate perficit essentiam anime. ergo beatitudo non consistit in operatione. minor probatur quintupliciter. Primo quod nobiliori perfectioni correspondet nobilior perfectibile. sed beatitudo est nobilissima perfectio. essentia autem est nobilior perfectibile quam potentia secundum rem si differant realiter: et saltem ratione si differant ratione: quod qualis est ordo aliquorum distinctorum realiter: talis est ordo eorumdem secundum rationem quando sola ratione distinguuntur. prima propositio licet habeat instantiam de perfectionibus alterius rationis secundum genus puta de subaliis et accidentalibus: siquidem perfectio subalis quia dat esse simpliciter requirit perfectibile secundum quid ens. scilicet in potentia. perfectio autem accidentalis quod dat esse secundum quid requirit perfectibile simpliciter ens in actu. tamen de perfectionibus accidentalibus comparatis inter se videtur esse vera comparando ad perfectibilia receptiva actuum. quod si imperfectum est capax alicuius accidentis quod maxime perficit illud accidentaliter: superius non potest summe perfici accidentaliter illa perfectione nec alia nisi eccellente. ¶ 2°. probatur eadem minor. quia quicquid est immediatum susceptivum accidentalitatis si possit per se esse: posset per se recipere illud et non aliud nisi mediante illo. ergo si potentia anime posset esse separata ab essentia: posset recipere beatitudinem et per consequens esset beata: essentia autem non sine illa. et ita natura non intellectualis posset esse beata quod accidens et natura intellectualis manens in se non posset esse beata quod carens immediato susceptivo beatitudinis. ¶ 3°. ad idem. quod natura intellectualis non esset beata nisi per accidens: sicut lignum calefacit quod calidum. consequens est inconveniens quia perfectio per accidens non est essentialiter perfectio illius cuius est per accidens. consequentia probatur. quia ita in esset nature beatificabili beatitudo per accidens medium: sicut calefacere inest ligno mediante calore. ¶ 4°. ad idem. gratia est gloria consummata. sed gratia est principaliter in essentia anime et redundat in potentia sub ratione habitus et virtutis. ergo et cetera. ¶ 5°. quod beatitudo est per quendam illapsum vel circumintellectionem obiecti beatifici respectu beatificabilis. et iste illapsus vel circumintellectio potius est in essentia quam in potentia. nam ex illapsu in essentiam redundat vel derivatur in potentias. non autem econverso quia a priori fit redundantia vel derivatio in posterius et non econtra. illud enim est

principaliter tale a quo aliud est tale et non econtra. assumptum probatur. quia beatitudo principaliter consistit in obiecto increato inquam est bonum voluntatis create. ipsa autem anima vel natura angelica mediante voluntate transformatur ut convertatur in illud prout est possibile vi amoris secundum quod dicit dionysius quod amor est vis transformativa et conversiva amantis in amatum. et hugo super illud calidum et acutum et super fervidum. amor unum facere vult dilectum cum ipso. scilicet amate. et post dilectus ingerit se ut si fieri possit hoc ipse sit quod ipse. scilicet qui amat. et sic miro quodam modo incipiat expelli et exire a se. Ex his arguitur sic. ut natura amans exatex se et incipiat esse quod amat: non potest fieri nisi per circumintellectionem. non autem anime aut nature create illaberetur divinitas sed potius econtra ut in natura tali nihil appareat nisi summe vel divine dispositiones: imo ut non appareat aliud esse quam deus. sicut ferrum candens igne lucet et ardet ut ignis quasi non sit nec appareat esse aliud quam ignis. hec scorus. ¶ Contra eandem conclusionem arguit henricus. 3°. quodlibet. q. 12. ubi querit utrum beatitudo principaliter perficiat essentiam anime vel potentiam: et respondet sic. dicendum inquit quod secundum alicenam et alios philosophos bonum quod est beatitudo hominis non respicit essentiam anime sed solum potentiam mediante operatione. sed isti non videruntynam beatitudinem que consistit non solum in actu intellectus et voluntatis in quibus non est nisi beatitudo creata: sed principaliter consistit in obiecto quod est beatitudo increata que deus est inquam est bonum voluntatis que se transformat in illud quam possibile est secundum naturam et hoc vi amoris secundum quem elicitur ut habitu voluntatis volitio vera. unde hugo super septimum capitulum celestis hierarchie dicit. si enim in dilectum non vadis adhuc foris amas. et sequitur. amor enim te facere vult unum cum illo quam dilectio supereminet scientie et maior est intelligentia. plus enim diligit quam intelligit et intrat dilectio et appropinquat ubi scientia foris est. quod fit non per hoc quod homo illabatur divinitati sed divinitas anime. sicut ferrum candescit ex hoc quod ignis profundat se in ferro et non per hoc quod ferrum profundat se in igne. illapsus autem magis fit in essentia anime quam in potentia. sicut gratia et gloria que est gratia consummata principaliter est in essentia et ex redundantia in potentia sub ratione habitus et virtutis. per tale enim illapsus anime inflamat et illuminat ardoze caliditatis et potest esse possibile dei formalitatem habet ut quasi non sit. et appareat aliud esse quam deus. sicut ferrum candens in igne lucet et ardet ut quasi non appareat esse aliud quam ignis nec distinctum quid ab eo. deinde

per derivationē diuinitas illabit^r potentijs. i. sube-
 put habet rationem potentie. vnde est vn^o illap-
 sus nec pōt fieri illapsus in essentia quin redūdet
 in potētis. dico ergo q̄ beatitudo p̄ncipali^o p̄fi-
 cit essentia q̄s potentias: quia in illa p̄ncipali^o ha-
 betur deus q̄ est beatitudo: et p̄ficit illā quodam
 modo p̄ suā essentia. potētias autē anime nō nisi
 per illas opationes terminatas ad essentiam sub
 ratione veri et boni: licet p̄ceptio huius p̄fectiōis
 non p̄ueniat aīe nisi p̄ potētias. hec ille. ¶ Cōtra
 eandē cōclusionē arguit aureolus p̄bādo q̄ beati-
 tudo nō consistat in opatione s̄m suā rōnem ab-
 soluta. put est quedā q̄litas absoluta: sed poti^o p̄-
 ut est exhibitua obiecti in esse p̄sentiali. p̄mo sic.
 opatio n̄ra sub illa ratione est beatificatiua sub q̄
 infaciatiua q̄z beatitudo est summa facietas iux-
 ta illud augustini beat^o est q̄ habet quicq̄d vult. s̄
 opatio nō est faciatua vt est talis qualitas sed vt
 exhibitua obiecti beatifici in esse p̄sentiali. er-
 go et ē. maior nota est et p̄bata p̄ augustinū. 12. d̄
 ciuitate dei. minor patet quia solū finis habet fa-
 cere: non autē illud q̄d est ad finē vt sic. operatio
 autē in ratione qua est q̄litas p̄cisa exhibitione
 obiecti: est ens ad finē et nō ipse finis. similiter vt
 sic est bonū finitūz limitatū. nullū autē tale bonū
 faciat. item vt sic distinguit a deo. nullū autēz bo-
 num faciat nisi deus ex p̄mo cōfessionū. item vt sic
 relinquit potētia ad aliā opationem puta aliaz vi-
 sionem. nō ergo vt sic cōtinet omnē formā. et per
 consequēs vt sic nō faciat. ergo per oppositū ipsa
 faciat in q̄s^m est finis. et hoc habet in q̄s^m est exhibi-
 tiua finis et vt sic est infinita et summū bonum et
 virtualiter continens omne bonū. ista tamē non
 cōpetunt opationi formaliter: sed extrinsece in q̄s^m
 est exhibitua summi boni z infiniti. ex quo patet q̄
 vt sic non relinquit potētiam ad aliud: quia omne
 bonū cōtinet ciuilitate in eo quod exhibet. ¶ 2°.
 sic. philosophus dicit p̄mo ethi. de bono z dicit q̄
 bonū accipit p̄ vtili qualis est oīs bonitas ordina-
 bilis in finē. vlteri^o obiectū beatificū est vltimus
 finis: act^o vero est finis sub fine. his suppositis ar-
 guo sic. in omni ordinabili in finem et in omni eo
 q̄d est finis sub fine: ratio ei^o quod est ordinabile
 in finē nō accipit penes absolutū sed in cōnexio-
 ne ad finē. que cōnexio cōsistit in exhibitione ipsi^o
 finis. hec p̄positio apparet in exēplo. si enī appeto
 potione exhibentē sanitatē: nō eam appeto prop-
 ter absolutū sed p̄cise vt ordinat et cōnectitur sa-
 nitati. si enim appeteret ratione absoluti: iā nō ap-
 peteretur p̄pter aliud sed p̄pter se. sed bonitas a-
 ctus beatifici est bonitas ordinabilis in finez nec
 appetitur propter se sed p̄pter aliud: nec beatifi-

cat propter se sed propter obiectū quod exhibet
 p̄sens. ergo non beatificat nec ratio ei^o in q̄s^m est
 beatitudo sumi debet penes eius absolutū sed pe-
 nes exhibitionē finis. ¶ Confirmat. quia q̄n ali-
 quid nō competit alicui p̄ se et primo sed per aliū
 non competit sibi per rationes sui absoluti sed ex
 cōnexionē ad illud. sed beatificare non competit
 opationi per se et primo sed ex ratione obiecti. er-
 go et ē. vnde si de^o faceret absolutū opationis si-
 ne exhibitione obiecti: nō beatificaret. si autē per
 impossibile faceret exhibitionē obiecti remoto ab-
 soluto ipsius act^o beatificaret. vnde ex hoc potest
 sic argui. illud essentialiter cōsistit in eo: quo posi-
 to et remoto omni alio ponit: et q̄ remoto omni
 alio posito remouet. sed sic est de exhibitione ob-
 iecti. ergo. ¶ Confirmat. quia s̄m augustinū bea-
 tus est q̄ habet quicq̄d vult et nihil male vult. i. q̄
 habet quicq̄d recte vult. ista autē habitio nō consi-
 stit i absoluto opatiōis q̄z illo voluto nō ex hoc ha-
 bet voluto eē bonū. s̄ cōsistit i exhibitione obiecti
 q̄ exhibitioe habet p̄sentialit omne bonū in qua-
 dam ratione eminenti. hec aureolus. ¶ Cōtra se-
 cundam cōclusionem arguit scotus probando q̄
 visio beatifica non mensuretur eternitate. primo
 quia s̄m te principū actus q̄s^m ad subam est potē-
 tia. sed s̄m formā suam principium eius est habi-
 tus. et si habitus sit iusus: perfectio actionis erit
 a causa exteriorē que causat habitūz. ex hoc argui-
 tur sic. impossibile est actū in q̄s^m informatum s̄m
 quam rationem tu dicis actum beatificatū: eē ma-
 gis permanentem vel imutabiliorē esse q̄s^m s̄m sub-
 stantiā: quia impossibile est illud cui inest aliquid
 per accidens: esse imutabilis eo cui inest. ergo si
 actus s̄m subam mēsurat̄ euo quia esse eius s̄m te
 mensuratur euo: sequitur q̄ actus in q̄s^m informa-
 tus vel habituatus haberet maiorem immutabili-
 tatē q̄s^m cui. ¶ 2°. quia apparet manifeste falsum q̄
 aliquod creatum mēsuret̄ eternitate vt distigui-
 tur cōtra eum. quia si eū includat successionem
 siue potētialitatem ad diffiniēdū: hoc videt̄ com-
 petere cuilibet creato quod nō est p̄prie tempo-
 rale. eternum enim sicut est totum simul actu: ita
 caret potētia non essendi. ¶ 3°. quia tua proba-
 tio non valet. nō enim sequit̄. creatura intellectua-
 lis non pōt ex suis naturalib^o in beatitudinē. ergo
 bitudo in sua natura est eminentioris p̄manētie
 q̄s^m creatura intellectualis q̄z est accidēs eius et ta-
 le accidens quod non consequit̄ principia subie-
 cti nec subest causalitati huius subiecti: est tñ in se
 quoddā min^o nobile et min^o p̄manēs. ¶ 4°. quia
 nō aliter visio q̄s^m tristitia damnatorum sit eterna
 patet. quia matheidecimo q̄nto dī. ite maledicti

in ignem eternū. et multa talia ponuntur in scrip-
turis. constat autē q̄ illa pena non est eterna ali-
qua eternitate distincta ab euo vel tempore ppe-
tuo. ergo cōsimiliter perpetuitas beatitudinis nō
est proprie eternitas nec necesse esse: sed eui pos-
sibilis esse et nō esse tñ ppetuo cōseruati. hec ille.

Quantus ad ter-

tiū articulū primo notādū est q̄
sicut latius dductū fuit libro ter-
tio dis. 23. q. p̄. sub tertio nota-
bili: habitus adueniens potentie
opatiue: vnū principiū constituit cū ea ad eundē
actū. quēadmodū ex specie sensibili vel intelli-
bili et potētia quam informat: fit vnū p̄ncipiū sen-
tiendi aut intelligēdi respectu eius de3 actus. ac p̄
hoc eadē opatio pfecta ī suo genere est et a poten-
tia et ab actu sicut vnus effectus ab vna causa vel
p̄ncipio. ita q̄ et suba act⁹ et actus modificatio
seu determinatio ē ab vtroq; et ab habitu et a po-
tentia p̄ habitū informatā. vnde idē numero act⁹
meritorius et q̄ ad subam act⁹ et q̄ ad rōnem
meriti ē ⁊ a potētia liberi arbitrii et ab habitu cha-
ritatis. Necq; obstat qd̄ p̄s dicit. 2.º. ethi. q. 1. po-
tentia est q̄ possum⁹ et habit⁹ ē quo bene vel ma-
le possumus: qm̄ hoc p̄ dicitū est p̄ quandam ap-
propriationē. quia enī potētia sine habitu potest
actū pducere q̄ ad sui subam et habitu habet q̄
bene vel male operet: ideo p̄ quandā rōnez adap-
tationis substātia actus attribuitur potētie: habi-
tui vero attribuit̄ modus bone vel male opatio-
nis. et isto modo p̄ quandā. s. appropriationē acci-
piendū est quod. S. Tho. dicit in hac dis. q. p̄. ar.
2. ad. 2.º. de suba actus et de forma. i. habitu a q̄
perfectionem habet actus. veruntamē q̄ est ex
parte rei eadē opatio est: et q̄ ad subam et q̄
ad modum seu determinationem ipsius est tota
ab vtroq; quāuis potentia ab habitu partīcipet
modum bene vel male operandi: et habit⁹ a potē-
tia subam actus. Cōfirmā ista per diffinitiones
vel descriptiones habitus datas a comentatore
qui. 3.º. de anima dicit. habitus est quo quis agit
cum voluerit. et ab augustino dicente. habitus est
quo aliquid agitur cum opus fuerit. vt enī ex v-
traq; diffinitione accipitur: nō solus modus agē-
di habitui tribuitur: sed ⁊ ipsum agere. Falsa ē igi-
tur imaginatio quorundam opinātium q̄ quādo
actus procedit a potentia habitu informatā: sint
circa actum duo effectus distincti a duobus prin-
cipiis distinctis procedētibus. s. substantia actus
a potentia: et modus fm̄ quem actus dicitur bo-
nus vel malus ab habitu.

Secundo Notandū est q̄ vt. S.
Tho. dicit in pluribus
locis et signanter. p̄. 2.º. q. 50. ar. 2. ad. 2.º. et la-
tius in. q. de virtuti. in cōmuni. ar. 3. subiectū tri-
pliciter cōparat̄ ad accidēs. vno modo sicut pre-
bens ei sustentamentū nā accidens p se nō substi-
stit: sicut enim p̄ subiectū. alio modo sicut poten-
tia ad actū. subm enī accidētī subijcit̄ sicut quedā
potentia actui. vñ et accidens forma dicit̄. tertio
modo sicut causa ad effectū: nam p̄ncipia subie-
cti sunt p̄ncipia per se accidētis. quantū ergo ad
primū: vnū accidens alterius subiectū esse nō po-
test. nam cū nullū accidēs per se subsistat: non po-
test alteri sustentamētū prebere: nisi for̄tasse dicit̄
q̄ in q̄ est a subro sustentatū aliud accidēs susten-
tat. sed q̄ ad aliā duo vnuz accidēs se habet ad
aliud p̄ modū subiecti: nam vnū accidēs est in po-
tentia ad alterū sicut diaphaneitas ad lucē et su-
perficie ad colorē. vnum etiā accidēs pōt eē cau-
sa alterius vt humor saporis. et p̄ hūc modū dicit̄
vnū accidēs alterius accidētis esse subm: non
q̄ accidens possit alteri accidētī sustentamentuz p̄-
bere: sed quia subiectū est p̄ncipiū accidentis al-
tero mediāte. **Ex** quibus inferim⁹ ad p̄posituz
n̄z q̄ licet īmediatū subiectū beatitudinis sit po-
tentia quia est p̄ncipiū eius īmediatū: primū tñ ⁊
magis p̄prie subm beatitudinis est aīa cuius ipsa
potētia est accidēs. vnde dicere potētia anime eē
subiectum beatitudinis: non ē aliud dictū q̄ dice-
re q̄ anima ē subiectū beatitudinis mediāte potē-
tia. sicut dicere q̄ vnū accidēs est subiectū alteri⁹
nō est aliud dicere q̄ suba fm̄ q̄ est sub vno ac-
cidente est subm alterius. put. S. Tho. exponit
p̄. 2.º. loco p̄allegato. Et accedit huic rationi in
materia nostra quia beatitudo non solum est ac-
cidens sed et est actus. i. opatio quedā. actiones
aut et operationes: sunt p̄prie suppositi tanq̄ sub-
iecti agentis et nō formaz aut potentiarū q̄ sunt
p̄ncipia non agētia sed quibus agens agit. non
enī visus est p̄prie videns: sed homo vel aīa p̄
visum. et cōsimilr nō p̄prie intellectus est intelli-
gēs aut voluntas volēs: sed homo vel aīa est ītel-
ligēs et volens p̄ intellectū et volūtatē. vñ etiam
in q̄ beatitudo ē subaliter opatio: hēt. p̄ primo ⁊
p̄ncipali subiecto: nō potētia ī intellectiua ⁊ a qua
īmediate p̄cedit sicut a p̄ncipio quo: sed magis īp-
sam aīam vel hoīem a quib⁹ p̄cedit sicut a p̄nci-
pio quod: et a quibus et in quib⁹ habet substētia
et suppositionē in rerum natura. loquimur nūc
de beatitudine hominis. Patet igitur q̄ per hoc
q̄ sanct⁹ thomas ponit beatitudinem esse subaliter
operationem intellect⁹ ac per hoc q̄ subiectiue sit

in potentia intellectiva immediate: nō negat beatitudinem esse opationē anime principaliter et animā esse eius p̄mū et p̄ncipale subiectū quāvis nō immediatū. imo magis illud affirmat vt ex p̄missis manifeste cōstat. Facit ad ista q̄d. S. Tho. dicit de veri. q. 27. ar. 5. ad. 17^m. ait enī. sicut essentia anime immediate est essendū p̄ncipiū: opationis vero p̄ncipiū est mediantib⁹ potentis: ita immediatus effect⁹ gratie est conferre esse spirituale quod p̄tinet ad informationē subiecti siue ad iustificationem impij que est effect⁹ gratie operantis. sed effectus gratie mediantibus virtutibus et donis: est elicere actus meritorios quod pertinet ad gratiam coopantem. hec ille.

Tertio Notandū est q̄ vt. S. Tho. deducit. 2^a 2^e. q. 132. ar. p^o. in cor. et in. q. de malo. q. 9. ar. p^o. gloria claritatē quandā significat. vnde gloriari idem est q̄d clarificari vt augustinus dicit sup̄ iōānem. claritas autē et decor quandā habent manifestationē. et ideo nomē glorie p̄prie importat manifestationē alicuius de hoc quod suo splendore cōspiciū et decorum videtur: siue illud sit bonū corporeale siue spūale. quia vero illud quod simpliciter clarū est a multis conspici potest et a remotis: ideo p̄prie per nomen glorie designatur q̄ bonū alicui⁹ dēveniāt in multorum noticiam et approbationē. largius tamen accepto nomine glorie: nō solum cōsistit in multitudinis cognitione: sed etiā paucorū v^l vni⁹ aut sui solius. fm̄ quē modū apl̄s dicit. 2^a Corin. p^o. gloria nostra hec est testimoniū cōscientie nostre. quia ergo sancti in patria gratia consummati et confirmati habent splendore gratie et cōspicuitate omnibus manifestam et hoc in sempiternum: dicunt esse in eterna gloria. itaq̄ gloria sanctorū in patria est ipsa claritas gratie consummate. nam et fm̄ claritatē gratie in via: apostolus in p̄missa auctoritate designās gloriam in via sanctorū cū dixisset: gloria nostra hec est testimoniū cōscientie n̄re: subiūgit q̄ in simplicitate cordis et sinceritate dei et nō in sapiētia carnali: sed i gratia dei cōuersati sumus in hoc mūdo. Quāobrem S. Tho. de veri. q. 27. ar. 5. ad. 6^m. dicit q̄ sicut charitas vie non tollit in p̄ria sed remanet augmentata. p̄pter hoc q̄ in sui rōne nullū defectū importat: ita etiā gratia quia nullū in sui rōne importat defectū: p̄ sui augmentū fit gloria. nec dicit esse diuersa p̄fectio nature in statu vie et patrie q̄ ad gratiam. p̄pter formā diuersam p̄ficiētē: s̄ p̄pter diuersam p̄fectionis mēsurā. hec sc̄tus doctor. vbi apte dicit gr̄am cōsumatā et gl̄iam idē esse. cum enim gloria sit essentialiter claritas vt p̄missum

est: recte dicitur q̄ gratia cōsumata sit gloria qm̄ gratia lumē quoddā appellat. dicimus enī lumen gratie. i. lumen quod est ipsa gratia capiēdo genitūū intrāsiue. Ex quib⁹ inferim⁹ q̄ gloria sanctorū in patria nō est subalter ipsa beatitudo: sed ē quādam modo eius causa sicut et gratia cōsumata. vnde si alicubi in scriptura auctētica gloria sanctorū dicta sit ipsa beatitudo seu diuina visio aut fructio debet accipi dictum per causam non fm̄ p̄dicationem essentialē.

Quarto Notandum est p̄out. S. Tho. deducit. 2^a 2^e. q. 23 ar. 2. in cor. q̄ deus fm̄ hoc disponit omnia suauiter sicut dicit sapientie. S. q̄ mouet omnia ad debitos fines id idēs singulis rebus formas per quas inclinānt ad fines sibi p̄stitutos a deo. si enī motus aut opationes rerū non p̄cederent ab aliqua forma vel habitu p̄ficiēte et inclināte rem q̄ mouetur vel agit ad talē actionē vel motū: mot⁹ vel actio nō esset rei cōnaturalis. et p̄ cōsequēs neq̄ esset illi delectabilis et suavis imo magis esset ei quid violentū. cū autē beatitudo et visio diuine essentie sit act⁹ improporcionatus p̄ excessu nature intellectualis: si nō p̄cederet in beatitudine aliquo habitu supernaturali diuinit⁹ iuso intellectib⁹ sanctorū sed fuisset illis imissus per modū cuiusdā illapsus vt quidā falso opinati sunt: sequeretur q̄ non esset mētibus beatorū suavis et delectabilis. imo tanq̄ simpliciter ab extrinseco p̄ncipio diuinitus et imissus: esset magis violent⁹ et tristis. quē admodū est corpori graui motus sursum repugnans et violent⁹ quādo a p̄ncipio extrinseco sursum mouet. id autē dicere est absurdum de p̄fectissima operatione qualis est beatitudo seu diuine essentie visio que et fm̄ p̄hos et fm̄ theologos cōplementū habet in delectatione. vñ et p̄pheta dicebat. delectationes in dextera tua vsq̄ in finē. dexteram appellās contēplationē diuine maiestatis i patria p̄ cōparationē ad ipsius cōtemplationē i via. vnde sicut opinio magistrī in. 17. dis. p̄milibi cōmunitē a doctorib⁹ reijcī: ponens q̄ actus charitatis quo deū diligim⁹ esset penitus ab extrinseco. s. a spū sancto p̄ modū illapsus imissus et nō ab intrinseco p̄ formā aliquā volūtatē mouētē et inclināte ad charitatis dilectionē: ita et istorū cōsimilis opinio dicentū beatitudinē et visionē diuine essentie imitti a deo mētibus beatorū p̄ modū illapsus: tanq̄ falsa refellenda est. imo et quāuis aliquādo pro opinione teneri potuit et si minus vera: nunc autē pro errore censeri debet iuxta verum intellectum decretalis ad nostrū in clemētina loco quinto in numero errorum ibi compu-

tatorum. vbi textus sic dicit. quinto q̄ quelibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata q̄q̄ anima nō indiget lumine glorie ipsam eleuare ad deum vidēdū et eo beate fruēdū. hec decretalis. et facit cōtra dictā opinionē qm̄ si actus beatitudinis et visionis diuine essentie fuisset mentibus beatorū a deo p̄ illapsum imissus: non indigeret natura intellectualis lumine glorie quo eleuaretur supra sui naturā ad videndum deum et deo fruendum quod decretalis p̄o errore censet. p̄o batur illud. quoniā si actus beatitudinis et visionis dei immitteretur per modū illapsus a deo: ipse actus sufficeret mētib⁹ beatorum in puris naturalibus existentium quo viderent deum. nam ad habendum actionem aliquam penitus ab extrinseco: sufficit ipsa rei naturalis consistentia non solum non disposita: sed etiam repugnante natura dū tamē a virtute mouētis vel agētis superet. sicut patet in graui sursum p̄iecto. vel saltem sufficeret ipsa rei natura non repugnans.

¶ Quinto Notādū est q̄ vt boetius diffinit quinto libro de consolatione: eternitas est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. dicitur autē interminabilis vite s̄m q̄ interminabile dicit negationē termini et a parte ante et a parte post. vt sic dicitur interminabilis vita q̄ ne habet principium nec finem. dicitur vero tota simul: tum q̄ nec in seipsa habet prius et posterius nec preteritū nec futurū nec ista habet s̄m aliquē modū transmutationis adiuncta. et dicitur perfecta: quia nihil sibi deest nec aliquid participatione alterius habet. vnde s̄m hanc eternitatis rationē solus deus est eternus: nam nulla creatura est cuius esse interminabile sit nec principium habens nec finem. omnis enī creatura et omne aliud a deo principium habuit sui esse. neq̄ iterum aliquod ens preter deum habet omnem sui p̄fectionem totā simul. neq̄ rursus est aliqua creatura que non habeat suum esse et omnem ipsius p̄fectionem participatam a deo. soli igitur deo propriū est esse eternum essentialiter et per naturam. secundū aliquā tamen participatiōem eternitatis creature alię dicuntur eterne s̄m magis et minus s̄m q̄ plus vel minus participant de p̄fectionibus eternitatis. Unde ad p̄positum n̄m beatitudo creata hominū et angelorum est eterna in q̄m participat interminabilitatem a parte post. erit enī in perpetuū absq̄ fine. item et quia est tota simul non p̄ partes aut i successione. totam nāq̄ diuinā essentiam et omnes ipsius p̄fectiones et rationes quas vnq̄ videbit beatus: simul a principio sue beatitudinis videt. s̄z

illud augustini vltimo libro de trinitate. non erūt .s. in patria volubiles nostre cogitationes ab alijs in alia euntes atq̄ redeuntes: sed omnem sciētā nostram vno simul conspectu videbimus. quocirca hieremie. 31. propheta dicebat. et non docebit vltra vir proximum suum et vir fratrem suū dicens cognosce dominum. omnes enī cognoscēt me a minimo eorū vsq̄ ad maximū ait domin⁹. Cleruntamen eternitas huiuscemodi beatitudinis deficit ab eternitate dei: tum quia est participata a deo et non sibi connaturalis nec mensura adequata. tum etiam quia non est interminabilis a parte ante: et hoc est cōmune omnibus creatis eternitatem participantibus. Item et deficit quia quāuis ipsa eorū beatitudo s̄m se sit intrā mutabilis actu et potentia dono dei: patitur tamen secūz transmutationes nōnullas intellectio num et affectionum ac etiam locorum suo modo in quibus non eternitate sed tempore mensuratur. s̄m q̄ augustinus dicit. S. super genesim ad litteram q̄ deus mouet creaturam spiritualem per tempus. vbi et dicit q̄ per tempus moueri: est p̄ affectiones moueri. Deniq̄ et alia sunt que min⁹ participant d̄ eternitatis duratione quemadmodum dānati et eorū supplicia. quorū participatiō eternitatis q̄m ad hoc tātū modo attenditur q̄ est interminabilis a parte post p̄out. S. Tho. notat in hac dis. q. p̄. ar. 2. sub. ar. 3. ad. 4. Et p̄. q. 10. ar. 3. ad. 2. vnde et in sacra scriptura dānati cruciandi et mittendi dicūtur in ignē eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. non tamen participant intrā mutabilitate. imo nō solum in affectionibus et intellectio nibus transmutationem habent: sed etiā in eorū supplicijs. s̄m illud iob. 24. ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium. idcirco magis dicuntur mensurari tēpore et si p̄petuo: q̄ eternitate. s̄m illud psalmi inimici dñi mēti sunt ei et erit tēp⁹ eorū in secula

Quantum ad ar

ticulū q̄rtū respōdendū est obiectionibus in cōtrariū. Et quidez ad p̄mū scoti cōtra p̄mā cōclusiōnē dicit q̄ q̄cqd sit d̄ maiori p̄positione nā nō est vlr vera et p̄serti qm̄ aliqd̄ p̄ducitur per actionē agētis immanentē nā tunc tale p̄ductū cū maneat in agēte facit ad ipsi⁹ p̄fectionem quē admodū verbū formatū in intellectu p̄ ipsius opationē p̄ficit intellectu. verūt̄n̄ minor p̄positiō nō recte sumit̄ sub maiore. nā maior p̄cedit d̄ effectu agētis. p̄ducto p̄ actionē suā. q̄ aliqui vnq̄ ē q̄d extrinsecū penit⁹ nō d̄ p̄fectio agētis. minor v̄o p̄ce-

dit de operatione que cū sit in agente subiectiue semper est pfectio ipsius quia est finis quidā eius ad que ordinatur. qm̄ vnaqueq; res est. ppter suam opationem. put pbs dicit secūdo de celo. et p̄cipue id verū est de opatione imanente qualis ē beatitudo. vnde in argumento cōmittitur fallacia figure dictionis mutando effectū in opationē

¶ Et ad primā confirmationē dicim⁹ q̄ loquēdo p̄priede motu prout aliquid abijcit a re mota de quo loquitur pbs vbi allegat: prima consequentia ē falsa. naz qd̄ perficit: magis acquir̄it q̄ ab eo aliquid abijciat. vñ pbs. 7.º. phy. pbat q̄ in q̄m̄ aliquid pficit nō alterat quāuis aliquādo precedat alteratio. et ibi expresse negat alterationē esse in parte intellectiua p hoc q̄ scit aut intelligit. nec ipsa virtutū acquisitione p̄ eo q̄ vt sic pficitur. et cum arguens infert q̄ tūc in eo q̄ ess̄ in actu ess̄ in potētia: dicitur q̄ est falsa illatio. naz licet agēs antequā agat sit in potētia ad actionem: in q̄m̄ tñ agit: in actu est tam p̄mo q̄ est forma vel esse: q̄ in secūdo qui est actio vel operatio.

¶ Ad secundam cōfirmationē dicit q̄ solutio ibi data bona est et ē sancti thome in hac distin. q. p̄. arti. 2. sub. ar. 2. ad. 2.º. Et ad eius improbationē dicit q̄ forma de qua sanct⁹ doctor loquit̄ in respōsione et ipse etiam arguens in impugnatione: est cōdicio et pfectio quedam actus quaz̄ habet ab habitu pficiēte potentiam. hoc supposito: dicit p̄mo ad impugnationem q̄ talis forma non est posterior essentialiter ip̄o actu. naz qd̄ est posteri⁹ alio essentialiter cōsequit̄ illud essentialiter. ipsa aut̄ forma. i. pfectio adueniēs actui: nō cōsequit̄ essentialiter substantiā actus sed accidentaliter: alias omnis actus haberet perfectionem habitus quod est falsum. illud autem quod accidentaliter consequitur aliquid: nō necessario dependet a causa ipsius sicut patet de gratia et charitate. et idem iudiciū est de lumie glorie qd̄ sanct⁹ thomas appellat in nostro pposito formā pficiētē subam actus. Responde tur secundo q̄ impugnatio arguētis. pcedit ex falso intellectu quē habuit in verbis sancti thome putans q̄ mens ei⁹ fuisse dicere actum beatitudinis q̄m̄ ad sui subam precise: elici a naturali potētia. et q̄m̄ ad formaz̄ qua perficit: tñ modo elici ab actu luminis glorie. hoc certe falsum est. qm̄ vt deductus fuit in p̄mo notabili fm̄ doctrinā scrī thome vtrūq; est ab vtroq;. vnde argumentū procedit ex falso supposito. Et p̄ hec patet respōsio ad tertiam et quartā confirmationes q̄ pcedūt ex eodē falso supposito.

¶ Ad. 2.º. p̄cipale dicitur q̄ maior est falsa prout. S. Tho. d̄ dicit. p̄. 2.º. q. 71. ar. 3. Et ad eius primā probationem respondet san

ctus thomas ibidem ad primū q̄ nihil prohibet aliquid esse simpliciter altero potius: quod tamē fm̄ quid ab eo deficiat. simpliciter enim potius iudicatur quod p̄eminet q̄m̄ ad id quod per se p̄sideratur in vtroq;. fm̄ quid autem quod p̄eminet fm̄ id quod per accidens se habet ad vtrūq;. ostensum est autem ex ipsa ratione actus et habitus q̄ actus ē potior in bonitate et malicia q̄ habitus. q̄ autem habitus sit diuturnior q̄ actus: accidit ex eo q̄ vtrūq; inuenitur in tali natura que non potest semper agere et cuius actio est in motu transeunte. vnde simpliciter actus est potior tam in bonitate q̄ in malicia. sed habitus est potior fm̄ quid. Ad secundam probationem respōdet sanct⁹ thomas ibidem ad. 3.º. q̄ habitus est causa actus in genere cause efficientis. sed actus est causa habitus in genere cause finalis fm̄ quaz̄ consideratur ratio boni et mali. et ideo in bonitate et malicia: actus p̄eminet habitui.

¶ Ad. 3.º. dicitur q̄ maior non est vniuersaliter vera. non enim habet veritatem quando respectus consequitur per se ad absolutum. nam non potest separari a creatura respectus ad creatorem. nec manere potest potētia sine respectu et ordine ad actū. et pariformiter neq; operatio vel actus absq; ordine et respectu ad obiectum: cum ab illo habeat specificationem prout philosophus dicit. 2.º. de anima.

¶ Ad. 4.º. dicitur q̄ minor est falsa. et ad primam eius pbationem dicitur primo q̄ nobilitati perfectioni correspondet nobilius perfectibile non simpliciter sed sibi proportionatum et adequatum. nec semper imediatē sed sufficit q̄ mediate p̄ncipaliter. essentia autem anime licet sit nobilius perfectibile q̄ potentia intellectiua respectu beatitudinis: non tamen est ita adequatus et imediatum. et ideo potētia ipsa imediatius perficitur q̄ essentia anime. Dicitur secundo q̄ probatio arguentis procedit ex falso supposito. i. q̄ sanctus thomas teneat beatitudinem non esse pfectionē essentie anime. hoc aut̄ falsum est. imo tenet q̄ magis et p̄ncipali⁹ sit pfectio essentie anime q̄ potentie quāuis non imediatius. put deductum fuit in secūdo notabili. Et per hec patet respōsio ad omnes quinque probationes minoris que procedunt ex eodē falso supposito. verū tamē quia in singulis assumunt̄ alique p̄positiones minus vere: ideo singulas percurram⁹.

¶ Ad secundam pbationē dicit q̄ loquendo naturali: casus positus in argumēto est impossibilis. qm̄ potētie aie sunt naturales eius p̄prietates p̄ se cōsequentes ipsius essentiam saltem originaliter. verū tamen loquendo d̄ potentia dei absoluta: dicimus

q̄ si potētia intellectiua anime beate haberet esse separatum ab essentia aīe et diuina essentia esset illi presens quēadmodū nunc dum est anime cōiuncta: nullū nobis est inconueniēs fateri q̄ fuisz beata absq̄ anima. et cum arguēs infert q̄ tūc natura non intellectualis possit esse beata: negatur consequentia. nam potentia intellectiua habens esse subsistēs per diuinam potētia: natura quedaz est intellectualis. et quia esse eius per se subsistēs esset vitale: per consequens et eius operatio vitalis est non alia vita q̄ intellectuali. Et si obijciat q̄ sola potentia intellectiua non complet rōnem nature humane: respondemus dupliciter. primo q̄ licet non esset completa natura humana: esset tamen cōpleta quedaz natura spūialis sicut est angelus quāuis inferior illo. Respondem⁹ secundo q̄ et si potentia intellectiua subsistens per se separata ab anima nō haberet cōplementum nature humane sed esset aliquid eius: nihilominus possz beatitudinem recipe et esse beatam. quēadmodū et nunc ante resurrectionem corporis: anime sanctorum defunctorum sunt beate: quāuis non habeant completm̄ nature humane que completitur corpus simul et animaz. Neq̄ obstat q̄ talis potētia intellectiua maneret accidēs sicut nūc est in anima existens: quia sicut in sacramento eucharistie quantitas dimēsiua panis et vini per diuinam potentiam habet post consecrationez omnem illam opationez quā suba panis aut vini haberet si presens esset sicut et habet per dei potentiam eius esse subsistentie: ita et potentie intellectuē separate ab anima possz dari p̄ diuinā potētia q̄ haberet omnem illam operationem quā coniuncta anime habuisset sicut et daret sibi p̄ casum q̄ haberet esse subsistens nam ad huiuscemodi esse consequitur operari. Ad tertiam negat antecedens. nam licet anima mediante potētia sit beata: non ideo sequitur q̄ per accidēs sit beata. non enim est idem dictu causa mediata et causa per accidens. nā non dicitur artifex causa p̄ accidens domus pro eo q̄ mediante serra et dolabra illam edificat. imo quādo causa imediata recipit virtutem agendi a causa mediata: effectus magis et principaliter producit a causa mediata et prima q̄ a causa imediata. Unde in proposito nostro licet potentia intellectiua immediatus habeat perfectionem beatitudinis: magis et principaliter anima est beata cuius virtute et subsistentia potentia intellectiua sit beata. Ad exemplum autem de ligno calido: dicimus q̄ calefactio proprie et principaliter et per se a ligno calido efficitur magis q̄ a calore loquendo de principio qd̄.

et quānis lignum nō sit causa per se calefactionis lignum tamen caliduz est causa eius per se. Ad quartam dicitur q̄ non concludit propositum arguentis. quoniam gloria etiam eterna non ē ideo re in beatis quod beatitudo prout ostensum fuit in tertio notabili. vnde licet gloria sit in essentia anime sicut et gratia: non inde sequitur q̄ in essentia anime sit beatitudo subiectiue. Ad quintaz dicitur primo q̄ assumptum est falsuz prout in quarto notabili deductum fuit. neq̄ valet eius probatio. quia beatitudo et si principaliter cōsistat i obiecto increato: non tamen prout obiectum est presens intellectui per illapsum: sed per modum obiecti. nam deum esse presentem per illapsum: commune est omnibus creaturis. sed in ratione obiecti cogniti et amati: solūmodo est in creaturis intellectualibus. Dicitur secundo q̄ dato sed non concesso q̄ diuina essentia vt dare visa esset presens menti beate per illapsum: talis illapsum imediate fieret potentie et per potentiam essentie. et hoc probatur ex auctoritate dionisij quam arguens allegat. nam transformatio amantis in amatum per quam arguens dicit fieri illapsum amati in amantem: est per actum amoris s̄m dionisium. actus autē amoris imediate elicitur a potentia voluntatis: quamuis principaliter ab essentia anime. vnde ex ea ratione magis probatur q̄ beatitudo sit imediate a potentia et in potentia anime q̄ in essentia. Et per hec patet respōsio ad dicta hērici. Ad argumenta aureoli cōtra eandem conclusionem dicimus q̄ non militat contra conclusionem nostram imo conferūt ad eius declarationem. cōcedimus nāq̄ q̄ beatitudo nō consistit in operatione s̄m suam rationem absolutam: sed prout est exhibitua obiecti in esse presentiali s̄m modum loquendi arguentis. nisi enīz operatio intellectus terminaretur ad obiectum beatificum intellectui presens: non esset beatitudo. non enim visio diuine essentie est beatitudo inq̄m est visio absolute: sed inq̄m est visio diuine essentie. Ad argumenta scoti contra secundaz conclusionem: ad primum dicitur q̄ deficit dupliciter. primo quia assumptum non est simpliciter et vniuersaliter verum. naz gratia accidentaliter inest homini: et tamen facit illum magis permanere in bonis operibus et propositis q̄ permaneret per solaz naturam suam liberi arbitrij. imo et facit hominem impecabilem etiā in hac vita ac per hoc diuturnius pmanere in bono quod tamē per suam naturā non pōt sicut apparet in cōfirmatis vt in beata virgine et sanctis apostolis adhuc viatoribus prout cōmuni⁹ tenet. Secūdo deficit

quia supponit falsum. s. q. sanctus thomas teneat q. actus beatitudinis s. m. subam mēsurat euo. hoc certe est falsum. imo s. m. doctrinaz sancti thome actus beatitudinis et q. m. ad subam et q. m. ad pfectionē ex lumine glorie; mēsurat eternitate participata dono dei. put deductū fuit in quinto notabili. nec opationes intellective alie a beatitudine in btis mēsurant euo vt arguēs putat: sed tēpore quāuis nō primi mobilis. put ex dictis augustini apparet in notabili. prime allegato. ¶ Ad. 2^m. dicitur q. pcedit de eternitate essentiali et. put est mensura adequata. beatitudo autē sanctorū mēsuratur eternitate participata et nō sicut adequata mensura. ¶ Ad. 3^m. dicit q. pbatio sancti doctoris nō solū stat in eo qd arguēs tangit: sed magis in hoc q. virtute et dono dei creatura intellectualis attingit beatitudinē. ppter quod sicut homo fit particeps diuine opationis in vidēdo deū: ita fit particeps eternitatis qua diuina opatio mēsurat. ¶ Ubi S. Tho. i hac dis. q. p^a. ar. 2. sub. ar. 3. ad. 3^m. eternitas inquit nō est cōmunicabilis hōi ita q. sit ei⁹ mēsurā adequata vel alicui⁹ quod in ipso est. pōt tamē hōi cōmunicari s. m. quādā participationem vt sicut hō fit particeps diuine opationis in vidēdo deum: ita fit particeps eternitatis qua diuina opatio mēsurat. et sic ipsa ei⁹ opatio dicitur vita eterna. hec ille. ¶ Ad. 4^m. respondet sanctus thomas ubi allegatum est in fine quinti notabilis q. eternitas non est similis hinc et inde. ¶ Ad arguementum ante oppositum respondet sanctus thomas per ea que recitata sunt in responsione proxime posita ad. 3^m. Et in hoc articulus terminat.

Aterio^r cir

ca eandē distinctionez querit vtrū beatitudo vltima hōis consistat essentialiter in actu intellect⁹ et arguitur q. nō. q. beatitudo vltima hōis consistit in pfecta cōiūctione hōis ad deū. sed pfectius homo deo iungit p voluntatē q. p intellectū. vnde dicit hugo de sancto victore septimo caplo ecclesiastice hierarchie sup illud mobile et acutū et c. dilectio supeminet sciētie et maior est intelligētia. plus enī de⁹ diligitur q. intelligat: intrat dilectio vbi sciētia foris ē. ergo beatitudo magis consistit in dilectione q. in

cognitione et in voluntate q. in intellectu. ¶ In oppositū arguit q. ioānis. 17. dicit. hec ē vita eterna vt cognoscāt te verū deum et quē misisti iesū xpm. sed vita eterna est beatitudo ipsa. ergo beatitudo in cognitione consistit. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantus ad pri-

mū articulū sit pma conclusio q. vltima hōis felicitas vel beatitudo nō cōsistit essentialiter in aliq. actu volūtatis. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. q. p^a. ar. p^a. sub. ar. 2. Et p^a 2^a. q. 3. ar. 4. Et cōtra gē. li. 3. caplo. 26. Itēz qdlibet. S. ar. 19. ¶ Secūda cōclusio est q. vltima felicitas hōis cōsistit essentialiter in actu intellect⁹. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. vbi supra. Et. p^a. 2^a. q. p^a dicta. ar. 8. ¶ Tertia conclusio est q. vltima felicitas hōis non cōsistit in opatione intellectus practici. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. vbi supra sub. arti. 3. Et. p^a 2^a. vbi supra. ar. 8. Et cōtra gē. li. 3. caplis. 34. et. 35. et. 36.

Qantum ad ar-

ticulū secūdū arguēdū est contra cōclusiones. Et q. dez contra pma arguit scot⁹. pbando q. beatitudo pncipaliter cōsistit i actu volūtatis plus q. in actu intellect⁹. q. finis extra ē simpliciter optimū et sūme volēdū. ergo inter ea q. sunt ad ipm: qd est sibi imediati⁹ et magis imedia te tēdit in ipm vt in finē vltimū: est pncipaliter in beatitudine formali et magis finis intra. sed act⁹ volūtatis imediati⁹ tēdit in deū vt in finē vltimū cū finis vltim⁹ in q. m. hōi sit. p. p. iū obiectū volūtatis et ipsi⁹ velle. ergo et c. maior. pbat. illud enī est magis volēdū voluntate libera: qd appetitui naturali est magis appetēdūz naturalr. sed hōi est quod ē. p. p. iū vltimo fini qui simp. maxime appetit⁹ naturalr. ¶ 2^a. quia volūtas pōt velle suū actū sicut intellect⁹ intelligere suū actū. aut ergo vult suū actū. p. p. iū intelligere aut ecōtra aut neutriū. p. p. iū alterū. et loq. de velle ordinato. non p. mū: q. s. m. anselmū. 2^a. cur de⁹ homo caplo pmo ordo puer sus est velle amare vt intelligeret. nec tertiu: q. in ordinatis per se ad eundē finē: est alius ordo inter se tanq. ad finēz sub fine. ergo secūdū: et hoc vult anselm⁹. ¶ 3^a. si beatitudo sit sūme volēda: ergo illud est maxime beatitudo intra qd inter intrinseca est sūme volēdū. s. hōi est aliquod velle. plus enim appetit volūtas pfectionē sui in fine vltimo: q. pfectionē intellect⁹. et hoc recte

et hoc recte loquendo de appetere liberiori sicut naturalis plus appetit appetitu naturali. ¶ 4° quia perfectissimus habitus voluntatis in via perficit eam secundum capacitatem quam habet pro tunc. ergo si ille est nobilior quo cuiusque habitu intellectus: capacitas voluntatis pro via est maior vel aliquid maius quam capacitas intellectus. ergo et pro propria. quia vel est eadem capacitas hic et ibi loquendo de capacitate remota que est secundum gradum nature capacitatis: vel illa correspondet ibi. proportionabiliter isti hic loquendo de capacitate: proproxiima. quia prima capacitas non potest fieri nisi per aliquid proportionabiliter perficiens eam. ergo non nisi per nobilissimum si illa est aliquid nobilissimum. ¶ 5°. quia si nullus actus voluntatis esset essentialiter beatitudo vel de essentia beatitudinis: ergo deus posset separare omnem gaudium et delectationem a beatitudine. et sic aliquis posset esse beatus et non gauderet nec complaceret sibi in illa quod videtur absurdum. Confirmatur quia perfectus est aliquid si de essentia eius sit aliqua perfectio siue quando includit essentialiter aliquam perfectionem: quam si non esset nisi concomitans. sed de ratione beatitudinis est que sit perfectio maxima. magis autem esset perfecta si de ratione eius esset delectatio. ¶ 6°. quia pena essentialiter est tristitia: ergo premium erit essentialiter gaudium. antecedens patet. quia omnem actum voluntatis voluntas elicit voluntarie et delectabiliter et nihil tale potest ei esse penale quia omnis actus propter tristitiam: est voluntarius et delectabilis reflectendo se super actum. sicut enim volens volo me velle: ita nolens volo me nolle. sed nullum voluntarium videtur esse penale. ergo beatitudo essentialiter et formaliter non videtur esse nisi gaudium et delectatio siue actus delectabilis. ¶ Confirmatur. quia malum quod est inhonestum: pertinet ad penam per se. ergo omnem bonum honestum per se pertinet ad premium: et malum pene per se pertinet ad tristitiam sicut bonum comodi ad gaudium. hoc enim est voluntarium et delectabile sicut aliud est involuntarium et tristabile. ergo premium essentialiter includit gaudium et delectationem. hec scotus in forma. ¶ Contra eandem conclusionem arguunt alij ut recitat petrus de palude. primo sic. illa potentia que essentialiter pertinet ad imaginem dei: est que eius capax et particeps beatitudinis esse potest. sed voluntas est essentialiter pars imaginis. ergo etc. Si dicatur quod maior habet instantiam in intellectu agente que est pars imaginis nec tamen habet actum in beatitudine: dicitur quod maior propositio intelligitur de potentia passiva cum beatificari sit pati et recipere. ¶ 2°. sic. omnis actus per quem immediate et perfecte attingitur obiectum beatificum sub ratione qua est beatificus

est essentialiter beatificus. sed actus voluntatis est huiusmodi. ergo etc. maior patet dupliciter. primo quia finis quo essentialiter est actus quo immediate habet finis gratia cuius. dico autem immediate: quia propter hoc in actu reflexo non potest esse beatitudo quia non attingit obiectum beatificum immediate sed mediante actu recto. secundo probatur eadem maior. quia sicut omnis actus qui immediate attingit visibile obiectum in quantum est visibile est essentialiter et formaliter visio: sic omnis actus qui attingit immediate obiectum beatificum ut est beatificus obiectum: est essentialiter et formaliter beatitudo subiective. et si dicatur ad hanc maiorem quod vera est quando attingit obiectum nondum habitum: sed hic est iam habitum per actum intellectus ideo etc. dicitur quod non est habitum omnimodo quo haberi potest immediate quod requirit ad veram beatitudinem. nec oportet addere primo: quia si visio interrumpatur et postea videretur sicut fuit in paulo: ita esset beatifica secunda visio sicut prima. unde visio non habet rationem beatitudinis quia prima alias cognitio vere esset beatifica: sed quia immediata. Et si dicatur quod illa primitas et posterioritas que fuit in paulo accidentaliter accipitur secundum illos qui dicunt quod beatitudo augetur interius in resurrectione et quod interitio sit per generationem et corruptionem: tunc enim per se visio post resurrectionem presupponit visionem ante: nec tamen est minus beatifica secundum eandem. minor patet. scilicet quod actus voluntatis in propria immediate fertur in deum sub ratione qua obiectum beatificum: quia deus est obiectum beatificum sub ratione qua est omnis boni bonum et summum bonum. voluntas autem in propria est perfectissima. non est autem potentia perfectissima: nisi quando immediate in obiecto suo inuenit rationem omnissummi boni. cum autem eius obiectum sit bonum in communi: non est perfecta nisi attingat summum bonum in ratione omnibus boni. Item actus intellectus nihil ponit circa obiectum. ergo sicut inuenit obiectum beatificum sic simplex et immediatum representat ipsum voluntati. ¶ 3° sic. potentia que habet actum essentialiter in merito: habet actum essentialiter in premio. sed voluntas est huiusmodi. ergo etc. maior patet. quia si album in quantum est album et per se disgregat: hoc est per albedinem qua est album. sed merens in quantum est merens vel saltem per se premiatur ratione meriti quia conuenit omni et per se licet non soli cuius aliqui sint beati sine merito. sicut etiam ignis per se est calidus: quousque aliquis non ignis sit calidus vel per se vel per accidens ut aqua. ergo merens debet premiari secundum illud et per illud et secundum quod meruit. et pari ratione potentia que habuit essen-

tialiter actū in merito: habere debet actū essen-
 tialē in premio. dico autē potētia quia secus est
 de habitu. est enī aliquis habitus q̄ habuit essen-
 tialiter actum in merito sicut fides quia sine fide
 impossibile est placere deo: qui tñ nō hēt actū in
 patria quia nō manet sed potētia ibi manet. di-
 co autē qui habuit formaliter et subiectiue non
 quod in alio efficit sicut intellectus agēs quia re-
 pugnat beatitudini essentiali q̄ efficitur a po-
 tentia creata: sed debet recipi in ea. minor patet.
 quia diligere deū est per essentialit̄ actus merito-
 ri⁹. nec concludit ratio quin alie potētie possint
 beatificari vel accidentaliter vel organice vel ef-
 fentialiter vt intellectus: quia credere vel iudi-
 care est de essentia meriti sicut eligere. ¶ 4°. qz
 potentia essentialiter libera: est essentialiter bea-
 tificabilis. sed volūtas est h̄moi. ergo rē. maior
 patet. quia opposita nata sunt fieri circa idē: nō
 per accidēs sed per se. vnde cū salus beatitudi-
 nis ⁊ dānatio miserie sint opposita ⁊ nihil est p̄ se
 se dānabile dānatio perfecta. s. quo ad penā
 dāni et sensus nisi habēs vsum liberi arbitrii. er-
 go nihil est p̄ se beatificabile nisi habēs vsu li-
 beri arbitrii. q̄ autē parū illi beatificatur ē per au-
 ctoritātē. potētia autē p̄ essentialit̄ libera p̄ essentialit̄
 ē beatificabilis. sed volūtas ē h̄moi. ergo etē. Si
 dicatur q̄ intellectus agens est liber quia imma-
 terialis et tñ non est beatificabilis: dicendum q̄
 non omne immateriale est liberū nec omnis po-
 tētia immaterialis ē libera essentialiter: sed illa q̄
 est subiectum actus liberi. nō propter hoc q̄ ip-
 sum patitur: sed per hoc q̄ actus suus elicit⁹ vel
 imperatus est in potestate sua quod est de intel-
 lectu possibili et voluntate non de agēte qui pe-
 nitus agit de necessitate nature. tñ cum etiā po-
 tētie organice et pure actiue vt vegetatiua bea-
 tificentur in patria saltem accidentaliter toto cor-
 pore beatificato: non est negādum quin intel-
 ctus agens beatificetur per accidēs quia et actū
 naturalē in intellectu possibili multo nobili⁹ eli-
 ciet q̄ in via. hec petrus. ⁊ subdit q̄ iste rationes
 bene concludūt q̄ actus volūtatē essentialiter
 est de essentia beatitudinis actiue q̄ est in patria
 consistēs in delectatione dei et primi qui ē di-
 uitas ciuium superiorū et regnum dei non carēs
 felicitate politica. ¶ Contra eandē conclusionē
 arguit alij vt recitat durādus. primo quia bea-
 titudo cōsistit in actu nobilissimo. sed actus vo-
 luntatis est nobilior actu intellect⁹. ergo rē. ma-
 ior patet ex primo ethicoꝝ et decimo. minor
 probat. quia ille actus est nobilior in quo ⁊ fm
 quem sumus liberi: q̄ ille fm quem nō habem⁹

libertatem. sed fm actum voluntatis sumus li-
 beri non autē fm actum intellectus qui necessi-
 tatur ab obiecto. ergo rē. ¶ 2°. quia beatitudo
 cōsistit in operatione que elicitur a potētia per-
 fecta per nobilissimum habitū. sed volūtas per-
 ficatur nobiliori habitu q̄ intellectus. ergo in o-
 peratione volūtatē magis consistit beatitudo
 q̄ in operatione intellectus. maior patet vbi su-
 pra. minor probatur. quia nobilior habitus est
 charitas q̄ quicūq̄ alius vt patet per apostolū
 p̄ 1. Corin. 13. charitas autem perficit voluntatē.
 quare rē. ¶ 3°. in operatione illius potētie con-
 sistit beatitudo principalis: q̄ magis respicit ob-
 iectum sub ratione qua est beatificum. sed talis
 est voluntas magis q̄ intellectus. quare rē. ma-
 ior videtur manifesta quia operatiōes rationē
 sumunt ex obiectis. minor probatur. quia ratio
 obiecti beatifici est summū bonū et perfectum.
 sed sub hac ratione voluntas potissime respicit
 suum obiectum: cum ratio boni sit ratio obiecti
 voluntatis. ¶ 4°. in illo actu consistit principa-
 liter beatitudo: per quez perfectius intellectus
 vnitur deo. sed talis est actus volūtatē magis
 q̄ intellectus. ergo rē. maior patet quia beati-
 tudo nostra cōsistit in vnione ad summū bonū.
 minor pbatur quia vnio anime cū deo inchoa-
 tur in visione sed consumatur in delectatione q̄
 pertinet ad voluntatem. et iterum dicit hugo b̄
 sancto victore super septimum capitulum cele-
 stis hierarchie q̄ dilectio supereminet scientie ⁊
 maior est intelligētia. plus enī diligitur deus
 q̄ intelligatur ⁊ intrat dilectio vbi scientia foris
 stat. item quod est posteri⁹ generatione: est pri-
 us perfectione. sed actus voluntatis est posteri-
 or actu intellect⁹. ergo est perfectior. sed in per-
 fectione actu principalis consistit beatitudo. er-
 go rē. ¶ 5°. in optimo actu consistit beatitudo
 siue felicitas. sed actus voluntatis est melior a-
 ctu intellect⁹. ergo rē. maior nota est sed minor
 pbatur. quia ille actus est melior: quo efficimur
 meliores. sed per actum voluntatis dicimur bo-
 ni simpliciter loquendo et vnus melior altero.
 fm autē actū intellect⁹ null⁹ dicit⁹ bonus nec vn⁹
 melior alio loquendo simpliciter sed solum cū
 determinatione vt pote bonus clericus vel hu-
 iusmodi. quare et cetera. secundo qz ille actus ē
 melior: cuius oppositum est peius. sed dilectio-
 ni dei opponitur odium dei quod est peius ig-
 norantia vel infidelitate que opponit cogniti-
 ni dei. ergo diligere deum est melius q̄ cognos-
 cere ipsum. et sic patet minor. sequitur ergo cō-
 clusio. ¶ 6°. premiū respondet merito. sed meri

tum magis consistit in actu volūtatis q̄ in actu intellectus: ergo 2° premium. ergo 2°. ¶ 7°. si in actu volūtatis nō cōsisteret b̄ritudo: tūc vidēs deus 7 non delectatus in ipso esset beatus. hoc autē est falsum. ergo 2°. antecedēs patet sed probatur falsitas cōsequētis. quia si vidēs deū non delectaretur: posset tristari quia visio dei nō excludit tristitiā nisi inferat delectationē. qui autē tristatur miser est nam tristitia est quedā miseria et sic idē simul esset beatus 7 miser quod est im possibile. hec argumenta recitat durād² 7 sunt p̄ maiorē parte sumpta ex dictis hērici in suis quo libetis. ¶ Cōtra secundam cōclusionem et precedentē arguit scotus probādo q̄ beatitudo nō consistat formaliter nec essentialiter in vnica operatione. primo quia beatitudo cōsistit simul in actu intellectus 7 volūtatis. quod patet qz beatitudo consistit in perfecta vnione beatificabilis cum deo. hec autē concludit vnionē fm̄ omnem potentiam fm̄ quam anima est vnibilis deo. sed huiusmodi est tā intellectus q̄ volūtatis. quia sicut deus sub ratione qua est summū verū est immediatuz obiectum intellectus: ita sub ratione qua est summū bonuz est imediatum obiectum volūtatis. ergo 2°. ¶ 2°. per quaz virtutem aliquid mouetur ad terminū: per eandem quiescit in termino. sed tā per intellectum q̄ per voluntatē natura intellectualis mouetur in deū. ergo per vtrāqz potentiam in ipso quiescit. sed beatitudo est perfecta quies nature intellectualis in deo. ergo 2°. ¶ 3°. quādo ad perfectionē alicui⁹ in actu primo plura requirūtur: ad perfectionē eiusdē in actu secundo plura requirūtur. sed ad perfectionē nature rationalis in actu primo plura requirūtur. s. intellectus 7 voluntas qz si vna esset sine altera: non esset perfecta natura i actu primo. ergo ad perfectionē eius in actu secundo requiruntur multi actus secūdi istis primis correspondētes. ergo beatitudo q̄ est cōpletissima perfectio nature intellectualis: in actu secundo requirit istos duos actus secundos. maior probatur. quia natura non potest esse perfecte quiescens nisi quodlibet per se pertinēs ad eius naturalez perfectionem quiescatur. da enim q̄ aliquod tale non quietetur: ergo natura nō fm̄ quodlibet sui intrinsecuz quiescatur. ergo nō perfecte. perfectio enim quietatūna totius nature: includit p̄ se quietationem cuiuslibet actus primi per se pertinētis ad ipsam naturā. ¶ 4°. quia augustinus dicit. 13. de trinitate q̄ beatus est qui habet quicquid vult. sed non tūc recte vult homo vnam operationem sed plures: quia si recte vult fruitionem

recte vult visionē sine qua non est fruitio. si etiā recte vult visionē: recte vult fruitionē. quia fm̄ anselmū. 2° cur deus homo: natura intellectualis ad hoc accipit intellectum ad discernēdū bonum a malo: vt per voluntatem bonū diligat 7 malum odiat. Item ex eadez auctoritate si per vnam operationem potest habere quicquid vult aut ergo per operationem volūtatis: et tunc sequitur q̄ descriptio augustini equiualeat isti. beatus est qui vult quicquid vult. qz habere est velle cum ois operatio voluntatis sit velle. sed via tor vult quicquid vult. ergo ipse est hic beatus. Si autē illud habere sit per actum intellectus: tūc sequitur q̄ beat⁹ est qui intelligit quicquid vult. 7 tunc sequitur vt prius q̄ vel viator est beatus quia intelligit quicquid vult: vel oportet dicere q̄ istud habere non consistit in solo actu voluntatis nec solius intellectus nec in quacūqz vnica operatione. ¶ 5°. qz beatitudo cōsistit in operatione quacūqz per quaz beatus distinguitur a non beato per se. sed beatus per se distinguitur a non beato per actum intellectus: quia beatus videt obiectum beatificum non autē non beat⁹. distinguitur etiā per actum voluntatis: quia si cause sint distincte 7 effectus. sed actus intellectus est causa actus voluntatis: quia ea posita ponitur ille actus et illa nō posita nō ponitur et remota remouetur. hec scotus in forma. ¶ Cōtra tertiam cōclusionem arguit petrus d̄ paludē dicens. in patria sicut in via ē duplex felicitas sicut speculatiua et practica: cum quicquid perfectionis ē in via eminentius sit in patria. loquendo ergo d̄ felicitate contemplatiua: illa consistit in actu intellectus: non solum pure aut essentialiter imo totaliter. ad quaz quicūqz actus voluntatis siue sit dilectio siue delectatio aut fruitio nō se habet essentialiter imo nec consequenter nec accidentaliter: quia non potest aliquis actus voluntatis sequi intellectum pure speculatiuū. ille enim speculatiu⁹ qui non dicit de prosequibili aut fugibili nūqz mouet. 3°. de anima. et inde est q̄ habitibus speculatiuis in intellectu: nullus habit⁹ correspondet in voluntate: sed solum habitibus intellectus practici: sicut partibus prudentie correspondēt habit⁹ moralis in appetitu. ¶ 2°. possumus loqui de beatitudine supernaturali actiua: et illa consistit in actu intellectus practici antecedēter sicut 7 ois actus voluntatis: 7 in actu voluntatis essentialiter: et in actu delectationis consequenter: vel fm̄ rem si differunt res: vel fm̄ rationem si differunt ratione tātuz. ciuitas enim ciuium supernorum et eorum felicitas consistit

in dilectione dei et sui proximi ordinata quale requirit illa, et sic potest dici beatitudo pax et regnum dei, sed principalitas est penes voluntatem, quia omnis cognitio practica ordinatur ad voluntatem sicut ad finem quia finis practice est opus secundum methaphysice. C. 3°. si loquamur de beatitudine prout dicitur statum aggregatum ex illa duplici felicitate: sic consistat quidem in actu utriusque essentialiter sed in actu intellectus principaliter: quia illud quod est minus in toto aggregato est principalius, huiusmodi autem est felicitas contemplativa non activa: cuius ista sit propter illam secundum philosophum, unde cum beatitudo sit finis et non ad operationem sicut ad finem: hoc est differenter, quia beatitudo contemplativa est omnium actionum finis sui generis et aliorum, unde est simpliciter finis licet non sit finis gratia cuius quia hoc est ipsum obiectum, sed beatitudo activa est finis actionum practicarum sed non omnium simpliciter, immo ipsa ordinatur ad contemplationem que sine illa posset turbari, dilectio ergo dei in patria licet non ordinet deum in aliud tamen ipsa et ordinatur in visionem sicut minus bonum eiusdem subiecti ad aliud maius bonum eius, sed in hac deductione dubium est quod beatitudo summa non habet fruitionem annexam sed beatitudo minor, scilicet activa, cum tamen dicat philosophus per methaphysice. 7. 9°. ethice, consideratio sapientie habet mirabiles delectationes et purissimas sortes, sed illud non est nisi mediante actu practico qui dicitur deum esse summum bonum vel summe amandum et huiusmodi, hec petrus, et subdit quod quatuor rationes secundo loco posite contra primam conclusionem probant illud quod dictum est de beatitudine practica.

Quartum ad ter-

tiuum articulum primo notandum est quod secundum communiter doctores theologos et philosophos beatitudo hominis seu felicitas ponitur duplex, una est intrinseca illi et formaliter dicta: et hec beatitudo potest adhuc subdividui quia vel accipitur prout includit omnem illud quod pertinet ad perfectionem beatitudinis hominis et secundum corpus et secundum animam: et sic accipit boetius beatitudinem quinto libro de consolatione diffiniens eam quod est status omnium bonorum aggregatione perfectus, sic etiam capit beatitudinem augustinus, 13. li. de trinitate dicens quod beatus est qui habet quicquid vult et nihil mali vult, vel accipitur magis stricte pro illo quod inter omnia

bona hominis et omnes perfectiones humanas est optimum et perfectissimum, et sic beatitudo hominis ponitur eius optima et perfectissima operatio, Alia est beatitudo hominis extra ipsum suppositaliter existens, que obiective et effectively dicitur hominis beatitudo, et hec beatitudo est deus qui est simpliciter summum bonum, et dicitur beatitudo effectively: quia efficit hominem beatum causans in eo beatitudinem intrinsecam et formalem, scilicet denominatur formaliter beatus, dicitur autem beatitudo obiective: quia est proprium et immediate obiectum perfectissime operationis que dicta est beatitudo intrinseca hominis et formalis, Unde cum in presenti questione est questum utrum beatitudo hominis ultima consistat essentialiter in actu intellectus: non queritur de beatitudine obiectiva et effectiva hominis que est deus de qua in dubium non vertitur si consistat in actu intellectus an non: cum sit notissimum recte intellectus quod deus non sit actus vel operatio nostri intellectus, Item neque questio nostra querit de beatitudine intrinseca et formaliter dicta secundum primam acceptionem prout, scilicet includit omne illud quod pertinet ad hominis perfectionem vel secundum animam vel secundum corpus, nam impertinens et absque ratione questio moueretur: cum nulli dubium sit quod beatitudo sic sumpta complectatur omne bonum et omnem perfectionem tam corporis quam anime et tam intellectus quam voluntatis, ac pro hoc dubium non est quod beatitudo sic sumpta non consistit in solo actu intellectus, Restat igitur quod questio debeat intelligi de beatitudine intrinseca hominis et formaliter dicta secundum quod stricte accipitur pro prima et perfectissima hominis operatione que primo et immediate attingit summum bonum et beatitudinem que deus est.

Secundo

Notandum est quod quia beatitudo hominis est summum ac optimum bonum eius et ultimus finis ut in precedenti notabili fuit premissum: quocumque modo capiatur beatitudo siue formaliter siue obiective et effectively: necessario debet poni directe et per se obiectum voluntatis humane, nam bonum et finis in quibus huiusmodi: proprium et per se obiectum est voluntatis, et quia summum bonum est ad quod omnia alia bona referuntur et quod omne bonum in se complectitur: et ultimus finis est ad quem omnes alij fines ordinantur: consequens est quod primum et principale ac immediate obiectum voluntatis sit summum bonum et ultimus finis, ac per hoc et beatitudo ipsa quocumque dictorum modorum capiatur, nunc

est ita q̄ proprius voluntatis actus esse non p̄t
 primum & directe ac p̄ se eius obiectum sicut nec
 visio p̄t esse primum obiectum visus. tum quia
 omnis anime potētia p̄ suum proprium actum
 tendit in proprium & per se obiectum. & per con-
 sequens proprius actus potentie non est ipsum
 eius p̄ se obiectum. tum etiam quia primum ob-
 iectum voluntatis p̄cedit omnem ipsius actum.
 hoc enim est commune omnibus potentis q̄ mo-
 ventur a suis obiectis. non ergo p̄t actus vo-
 luntatis esse primum volitum quod est beatitu-
 do. tuz tertio quia nulla potētia anime fertur in
 suam propriam opationem nisi per actum refle-
 xum p̄ quem nūq̄ fertur in proprium & p̄ se ob-
 iectum: sed magis actu et opatione directa. seq̄-
 tur ergo efficaci ratiōe q̄ beatitudo siue forma-
 lis siue obiectiva vel effectiva nullo modo con-
 sistat in opatione voluntatis q̄ ad sui substan-
 tiam. ¶ Rursus in omni re que appetit aliquid
 tanq̄ finē eius & bonum ad extra. i. supposito di-
 stinctum: affectio & adeptio realis ipsius: ē finis
 & bonum appetentis ad intra. quemadmodum
 si aliquis appetat pecuniam tanq̄ finē & bonum
 ipsius: finis & bonum eius ad intra est adeptio &
 affectio pecunie. Cum ergo nullus actus vo-
 luntatis sit affectio vel adeptio vltimi finis & sum-
 mi boni quod est deus & beatitudo hominis ad
 extra: consequens est q̄ nulla operatio volunta-
 tis sit essentialiter beatitudo hominis ad intra.
 Probatio medie. quoniam tres ponūtur com-
 munitur actus seu opationes voluntatis. s. desi-
 derare amare & delectari: q̄q̄ delectari nō sit p̄-
 prie opatio. put primo libro dis. p̄. dictum fuit.
 sed nullum istorum proprie est adeptio vel affe-
 ctio aut habitio vltimi & summi boni. nam de-
 siderium ē actus vel opatio qua voluntas ten-
 dit in id quod nondum habet. constat autē q̄
 hoc non est assequi vel adipisci rē appetitam im-
 mo magis supponit rem esse non habitam et nō
 adeptam. amare etiam rem vel finē aut bonum
 aliquod: non est ex sui ratione illud assequi vel
 habere: eo q̄ amare se extendat ad bonum ab-
 sens sicut ad presens: & ad bonum non habitum
 sicut ad habitum. amamus enim absentes sicut
 & presentes. & q̄ est ex vi amoris: equale bonum
 eis optamus ac volumus. ¶ Si quis dicat q̄ a-
 mor ad absentes ē imperfectus ad presentes vero ē
 magis intimus & perfectus: non obstat proposi-
 to nostro immo iuuat. nam amor quātumcūq̄
 perfectus & intimus: non facit p̄ se & immediate rē
 amatam sibi presentē presentia reali: nec facit eā
 haberi et possideri ab amate: alioqui omnis res

intime amata esset habita et possessa realiter ab
 amante quod falsum esse constat. vnde dato q̄
 amor perfectus & intimus non eēt nisi ad presen-
 tes vt isti dicunt: p̄sentia eorum p̄ aliam opatio-
 nem q̄ per amare p̄supponeretur iam habita. et
 si iterū dicatur q̄ amare ex sui ratione ē vis vni-
 tiua amanti & amati s̄m dionisium: id est intelli-
 gēdum de vnione affectus: non p̄ realē presen-
 tiam qualem facit beatitudo formalis. & de hoc
 S. Tho. p̄ 2. q. 28. ar. p̄. delectari vero cui sit
 quedam quietatio & gaudium in bono ad pro-
 p̄supponit bonum iam affectum & habitum. nō
 enim ex hoc q̄ delectamur in aliquo: fit habitus
 & p̄sens nobis: sed magis econuerso quia ē habi-
 tum & p̄sens nobis: delectamur in eo. seq̄tur igitur
 q̄ delectari in bono non sit ipsa affectio vel
 adeptio aut possessio boni. Reliquitur igitur a
 sufficiente diuisione q̄ nulla opatio voluntatis
 est adeptio vel affectio beatitudinis q̄ deus ē.
 & p̄ consequens q̄ nullus actus voluntatis p̄t
 eē beatitudo formalis & ad intra. quia vt dedu-
 ctum est: illa operatio qua primo beatus affe-
 ctur vltimum finem & summum bonum quod est
 deus tanq̄ obiectum beatificum: est beatitudo
 formalis ad intra. Et in his duabus rationibus
 stat sentētiā: tota vis deductionis sci thome
 quam in hac distinctione adducit ad probandū
 primam et secundam conclusionē. quas placuit
 sentētiā hic adducere propter iuniores qui
 forte non aduerterēt motiua sancti doctoris et
 eorum efficaciaz. ¶ Ex quibus inferimus q̄ pa-
 rum facit ad propositum aduersariorum argu-
 mentari q̄ actus vel habitus voluntatis sit per-
 fectior q̄ actus vel habitus intellectus: ad pro-
 bandum q̄ beatitudo intrinseca & formalis exi-
 stat eēntialiter in actu voluntatis. nam sicut ex
 dictis sit manifestū: non habet actus intellectus
 q̄ in illo cōsistat essentialiter beatitudo pot̄ q̄
 actus voluntatis: propterea formaliter loquen-
 do quia perfectior illo est: sed quia actus intelle-
 ctus perfectissimus qui est visio diuine essentie
 est quedā affectio seu adeptio vltimi & summi
 boni quod ē deus. quam affectiōnē vel adep-
 tionem nullus actus voluntatis importat pro-
 ut fuit supra probatum. & iterum quia actus in-
 tellectus potest esse primum & per se volitum &
 primum obiectum voluntatis: non autem actus
 voluntatis vt supra patuit. Unde cum dicimus
 q̄ beatitudo hominis formalis & intrinseca ē p̄-
 fectissima & optima eius operatio: perfectionē
 ei tribuimus magis ex eo q̄ est adeptio & affe-
 ctio summi boni et vltimi finis: q̄ propter aliam

perfectionem quam habeat ex habitu vel potētia aut ex ipsa substantia actus: quāvis et quā ad huiusmodi perfectionē absolute loquendo: perfectior sit actus intellectus quā actus voluntatis ut infra probabitur. sed talis perfectio non est illi ratio formalis quā sit ipsa beatitudo substantialiter. Rursus nec est condicio faciēs ad propositum aduersarioꝝ quā actus voluntatis intimius et magis tendat ad deum sicut in obiectum beatificū. nam ex eo recte potest inferri quā beatitudo quā deus est sit magis et intimius obiectum voluntatis. sed inferri non potest recta consequentia quā ipse actus voluntatis quo tendit in obiectum beatificum sit beatitudo ad intra. putat sanctus thomas respondet in hac dis. q. p. ar. p. sub. ar. 2. ad. p. nā tendere in obiectum beatificum: non est ipsum ad ipsi et possidere quod est beatitudo formalis ad intra ut supra fuit probatum.

Tertio Morandum est quod ut est doctrina communis omnium doctorum: obiectum proprium voluntatis est bonum cognitum per intellectum et ab ipso sibi ut bonum presentatum. et quia omnis potentia anime siue affectiva siue cognitiua primo et directe fertur in proprium obiectum per suam operationem et in quodcumque aliud feratur fertur secundum quod participat rationem sui obiecti: ideo voluntas ferri non potest in aliquid sua operatione: quod non habeat rationem boni cogniti. ita quod omne bonum sub quacunque ratione voluntas in illud feratur: est primo cognitum ab intellectu et sub tali ratione ab eo voluntati presentatum ut bonum. ex quo fit ut quāvis quā ad aliquid voluntas moueat intellectus ad intelligendum: simpliciter tamen et primo intellectus mouet voluntatem. nā et si moueat voluntas intellectum ad exercitium sui actus: hoc non est nisi quia per intellectum proponitur voluntati tale exercitium actus: bonum esse. cum enim voluntas sit potētia ceca non cognoscēs: nisi proponeretur sibi ab intellectu aliquid esse bonum: nūquā ad id moueretur. unde omnem voluntatis actum necessario precedit apprehensio et cognitio intellectus: sed non omnem apprehensionem aut cognitionem intellectus precedit actus aut motus voluntatis. ita quod secundum ordinem et processum actuum utriusque potētie. putat mutuo se mouēt: statim in actu intellectus sicut in primo mouente prout. S. Tho. notat. p. q. 82. ar. 4. ad. 3. intellectus autem absque voluntate moueri potest: vel a principio intellectiuo alio. scilicet a deo quod est primum principium consiliandi: vel a naturali inclinatione ipsius intellectus secundum quā ad presentiam obiecti intelligibilis naturaliter mou-

uetur ad illud intelligendum sicut ad id quod est ipsius perfectio naturalis. et de principio motiuo alioz dicit illud sanctus thomas p. parte loco partime allegato. de naturali autem inclinatione vel appetitu: notat illud de veri. q. vel materia. 22. ar. 12. ad. 2. Nec est contra premissa quod. S. Tho. dicit. p. 2. q. 17. ar. 5. ad. 3. quod primus actus voluntatis ex rationis ordinatione non est: sed ex instinctu nature aut superioris cause. nam aliud est loqui de ordinatione rationis secundum imperium de qua ibi loquitur sanctus doctor: et aliud est loqui absolute de actu seu operatione intellectus. quia ordinatio rationis quā est secundum imperium: presupponit aliquem actum voluntatis ut ibi sanctus thomas docet. ar. p. itē presupponit alios actus rationis ut consilium et inquisitionem de agendis. unde ordinatio rationis secundum imperium non precedit omnem actum voluntatis. et tamē apprehensio et cognitio boni de qua hic loquimur: potest esse omni actu voluntatis. ad quā cognitionem potest voluntas moueri ad id appetendum absque ulteriori ordinatione rationis per imperium ex instinctu. scilicet nature quo voluntas naturaliter tendit in bonum cognitum: vel etiam ex motione superioris cause. scilicet dei. putat sanctus thomas dicebat loco preallegato. Ad quorum plenior est intellectus sciendum est quod intellectus duplicem habet cognitionem. unā sine discursu quā potest appellari intuitiua sicut est cognitio primorum principiorum siue complexorum siue incomplexorum quā oblata intellectui statim cognoscunt. et ista cognitionem non precedit actus voluntatis. alia cognitionem habet intellectus quā est discursiua seu ratiocinatiua per quā ex cognitione quorundam in cognitionem aliorum deuenit: eo quod oblata intellectui non statim cognoscuntur perfecte. et hac intellectus cognitionem potest precedere actus voluntatis desideratis cognoscere huiusmodi res et ad earum noticiam habendam mouētis intellectum. verum tamen hunc vel hos actus voluntatis semper precedit alius actus intellectus quo dicitur et proponit voluntati bonum esse inquire discursiue de noticia illarum rerum. **Ex** quibus inferitur quod simpliciter loquendo intellectus est superior et nobilior potētia quā voluntas. probat ex premissis. quia quanto aliquid magis habet rationem cause motiue respectu alteri: tanto est illo nobilior et perfectior. unde cum intellectus simpliciter loquendo sit prima causa voluntatem mouens ad suam operationem ut ex dictis patet: sequitur quod sit potētia nobilior illa. Accedit etiam ad id probandum quia potētie specificant. id est spiritum habent ex obiectis. illa ergo potētia est eminentior alia et perfectior cuius obiectum est simpliciter et magis absolutum. nā quanto aliquid est simpliciter: tanto magis accedit ad similitudinem dei qui est simpli-

diffimus ceteris paribus ac hoc est nobilius et perfectius. obiectum autem intellectus simpliciter est quod obiectum voluntatis. nam verum quod est obiectum intellectus accipitur secundum ipsam spiritum rei sine habitu ad aliam rem. ratio autem boni cum sit ratio appetibilis accipitur per comparationem ad aliud et convenit rei non secundum ipsam spiritum absolute quia nulla res creata est bona per suam essentiam sed per aliquid essentie additum ut boetius dicit libro de ebdo. unde. S. Tho. de veri. q. 21. ar. 5. humanitas inquit non habet rationem boni aut bonitatis nisi in quantum esse habet. natura autem vel essentia cuiuslibet rei create non est sui esse: sed esse participans ab alio. ex quo infertur quod licet bonitas absolute diceretur de re creata secundum esse suum substantiale: nihilominus adhuc remanet habere bonitatem per participationem sicut et habet esse participatum. deus vero est bonitas per essentiam in quantum eius essentia est suum esse. alias rationes plures tangit sanctus thomas in diversis locis ad probandam preminentiam intellectus ad voluntatem. et signatim contra ge. libro. 3. ca. 26.

Quarto Notandum est quod sicut philosophus docet per 1. de anima 2. 2. 7. metha. motus et operationes sunt suppositorum tanquam agentium et moventium. formis autem et partibus tribuitur motus vel actio non tanquam agentibus: sed tanquam principis vel instrumentis quibus agens agit et movet. unde proprie loquendo nec intellectus intelligit: sed est principium quo intelligens intelligit. nec voluntas amat: sed est principium quo amans amat. et quia idem suppositum est habens intellectum et voluntatem: idem est suppositum cognoscens per intellectum et amans per voluntatem. cum ergo dicitur quod intellectus proponit et ostendit voluntati proprium obiectum. scilicet bonum: est impropria locutio visum loquentium tollerata per figuram sine doctore posita parte pro toto. est enim sensus quod intelligens per potentiam intellectus proponit et ostendit volenti seu amanti proprium obiectum. scilicet bonum. ita quod idem suppositum ut est intelligens et cognoscens proponit et ostendit sibi ipsi ut volenti seu voluntati habenti bonum suum: quod sic ostensum volens percipit et cognoscit non ut volens sed ut est intelligens: et ad illud movetur affectu in quantum est volens. id est voluntati habens. verum quia intellectus et voluntas sunt principia quibus volens et intelligens habet motus suos et operationes: ideo huiusmodi motus et operationes ipsis potentibus intellectus et voluntatis accommodantur tanquam agentibus et moventibus aut motis: magis ex visu loquentium quam ex proprietate locutionis: et magis per figuram sine doctore posita parte pro toto ut dictum est. Ex quibus inferimus quod licet potentia intellectus ut et a-

lis potentia: maior est habeat inclinationem et appetitum naturalem ad actum proprium quam ad actum voluntatis: et potentia voluntatis contra magis inclinatur appetitum naturalem in actum proprium quod est velle quam in actum intellectus: suppositum tamen quod unum et idem est cognoscens et volens: appetitum rationalem illius magis vult in illum actum utriusque potentie magis inclinatur: quod perfectior et nobilior est et magis in ultimum et summum eius bonum conducit. unde volens potest magis inclinari in actum intellectus si nobilior sit: et cognoscens potest magis inclinari in actum voluntatis si melior sit. imo et eo modo quo dicitur consuevit intellectus intelligere et voluntatem velle: etiam voluntas magis inclinatur et magis tendit in actum intellectus si melior est et dignior sit quam in actum suum proprium. nam cum voluntas in nullum bonum tendat sua volitione nisi ab intellectu proponatur sibi ut bonum: consequens est quod in id quod proponitur sibi ab intellectu ut magis bonum: magis inclinatur et magis illud velit per illam regulam. sicut simpliciter ad simpliciter: ita magis ad magis. Ad habendam autem comparationem actuum intellectus et voluntatis iuxta, propositum nunc secundum bonitatem et perfectionem: advertendum est quod ut. S. Tho. deducit de veri. q. 22. ar. 11. in cor. intellectus et voluntas et eorum actus tripliciter possunt ad invicem comparari. uno modo absolute et secundum se non respectu huius vel illius rei: et sic intellectus est eminentior voluntate. nam perfectio et dignitas intellectus et actus eius consistit in hoc quod res intellecta per suam spiritum est in intellectu. perfectio autem et dignitas voluntatis et actus eius consistit in hoc quod ordinatur ad aliquam rem nobilem et perfectam secundum esse quod res illa habet in seipsa. quia igitur per se simpliciter loquendo perfectius est et dignius habere in se nobilitatem alterius rei quam ad ipsam rem nobilem extra se existentem ordinari: consequens est quod secundum hanc comparationem absolute intellectus et voluntatis altior et perfectior est intellectus. Alio modo possunt intellectus et voluntas ac eorum actus comparari per respectum ad res circa quas sunt: et isto modo si res intellecte sint perfectiori modo in intellectu eas cognoscere quam in seipsis quemadmodum sunt res materiales et corporales: intellectus est nobilior et perfectior voluntate. eo quod res ipse nobiliori modo sunt in intellectu cognoscere quam in seipsis put voluntas ad illas ordinatur. quia in seipsis sunt materialiter et corporaliter: in intellectu vero sunt immaterialiter et spiritualiter. unde perfectius est et dignius cognoscere res corporales: quam illas amare. Tertio modo intellectus et voluntas ac eorum actus possunt comparari per respectum ad res divinas et sic loquimur in statu vice in quo res divine sunt

in intellectu nō impetio: mō q̄ in seipsis nec attingimus ad earū essentia: s̄m illud apostoli p̄^o Cor. 13. videm^o nūc per speculū in enigmate: volūtas eius actus digniores sunt et perfectiores intellectu et eius actu. vnde in statu perfectionis in nobis est amor dei q̄ ipsius cognitio. s̄m quē modū hugo de sancto victore exponens illud et calidū et acutū et superferuidum. 7. ca. celest. hierar. ait. dilectio supereminet sciētia maior est q̄ intelligētia. plus enī diligit q̄ intelligitur et intrat dilectio vt appropiaret vbi sciētia foris stat. verūtamen illud plus debet accipi intēsiue nō extēsiue: quia nihil pōt volūtas diligere nisi quod p̄cognitū est ab intellectu. nec isto modo intrat dilectio vbi foris stat sciētia. Si vero fiat comparatio intellect^o ad volūtatē et eōtra in statu patrie: sic pares vidētur eē in p̄fectione et dignitate q̄^m est ex parte rei cognite et amate. tantū enī in patria beatus diligit deū: quātū cognoscit et e contra. sed supereminet cognitio dilectioni et s̄m p̄mā cōparationē iparū potētiarum et earū actū que dicta est s̄m absolutā cōparationē: et iterū s̄m q̄ etiam in p̄ria intellect^o mouet volūtatē et ostendit ei summum bonū quod debeat summe diligere et eo frui. Voluntas autē in statu p̄rie nō videtur p̄prie dici motrix intellectus etiā ad exercitiū sui act^o. s̄. visionis diuine: eo q̄ obiecto p̄sente et intīmato intellectui perfuso lumine glorie: sufficiēter mouet intellectus ad videndū dei essentiam: et obiecta liter ab ipso obiecto clare ostenso: et effectiue a deo sua virtute et motione intellectū eleuante et ei vī tribuēte: et etiā ex naturali inclinatione intellectus ipsam impellēte ad sui perfectionē optimam et vltimatam habēdam. q̄ autem voluntas velit et sibi complaceat intellectus videre diuinā essentia: magis videtur esse per cōcomitantiā acceptādo et amando ipsam visionē: q̄ per modū imperij. non enī est opus imperio vbi et naturalis appetitus inclinatur et obiectum aperte oblatum inuitat et agens potēs et efficacis vī tribuit ad vidēdū. Itē p̄eminet in p̄ria intellectus volūtatē q̄^m ad hoc q̄ primo attingit per clarā visionem deum non solum in q̄^m est p̄mū et perfectissimum entū et omnium rerum prima causa: sed etiam in q̄^m est summū intellectualis creature bonum et obiectum beatificum ac sup̄ omnia esse diligendum: ante q̄ voluntas attingat deum per amorem aut fruitionē tanq̄ bonum adeptum et sibi p̄sens saltem p̄oitate nature. nisi enī intellectus totum id cognosceret et videret ac illud dīcāret et volūtatē ostenderet

nullatenus volūtas suo amore vel quavis aliā operatione summum bonum et obiectum beatificū attingere posset. vnde attingit seu affectio per intellectum summi boni in q̄^m est obiectum beatificum: non solum est prior natura attingit et affectio voluntatis: sed etiam est ipsius causa.

¶ Quinto Notādum est prout sanct^o thomas deducit p̄tra gen. li. 3°. ca. 26. q̄ appetitus sub propria ratione appetitus non est aliqd̄ propriū intellectualis nature sed oibus reb^o naturalibus iest: q̄ suis non eodem modo sit in diuersis. que tamen diuersitas procedit nō ex ratione appetitus sed ex diuersitate cognitionis rerum. ille enī res que omnino cognitione carent: habēt appetitum naturalem tantum. qui appetitus licet non sequatur cognitionē ipsarum rerum: sequitur tamen cognitionē auctoris rerū. vnde et actiones rerū que ex suo naturali appetitu procedunt: magis attribuuntur auctori rez q̄ rebus ipsis. et hinc ē q̄ res naturales cognitione carentes: magis dicunt agi suis p̄prijis actionibus q̄ agere. res vero q̄ habēt cognitionē sensitiuā p̄cise: habēt cōsequēter et appetitum sensibile trīmodo sub quo irascibilis et concupiscibilis continētur. res vero q̄ habēt cognitionē intellectuā: habēt cōsequēter et appetitum cognitioni p̄portioatum. s̄. intellectiūm q̄ proprio nomine volūtas appellat. voluntas igit s̄m q̄ est appetit^o: nō est aliqd̄ p̄prium intellectualis nature: sed s̄m q̄ intellectus cognitionē seq̄tur et ab eo dependet. Ex q̄ bus inferimus q̄ voluntas sub ratione q̄ est appetitus: eodē modo se habet in omnibus rebus appetitum habentibus. nam vt habitum est sup̄ tota diuersitas appetitus in q̄^m appetitus est: p̄uenit ex cognitione rerum quarū est appetit^o. sicut ergo appetitus naturalis et appetitus sensitiuus se habēt in rebus q̄bus insunt: ita et appetitus qui est voluntas se habebit q̄^m est ex ratione appetitus. nunc autē sic ē q̄ nec appetit^o naturalis nec appetitus sensitiuus est finaliter p̄pter se aut p̄pter suum p̄prium actum sed propter aliquam aliam p̄fectionē rei. ergo cōsimile erit de appetitu qui ē volūtas. Probatur assumptum ratione et experimento. ratione: quoniam appetitus ex sua formali ratione non est aliqd̄ q̄ vis seu potentia qua res habēs appetitum in aliqd̄ inclinatur et in eo habito quiescit. actus vero p̄prijus ipsius est inclinatio seu inclinari in aliqd̄ quod alijs nominibus dicitur tendere vel appetere aut in re habita quiescere. sed illud aliqd̄

in quod finaliter res inclinatur vel tendit: non est ipsa vis vel potentia quae res in illud tendit nec est ipsum inclinari vel tendere quo formaliter in illud tendit. ergo appetitus quicumque sit sub ratione propria appetitus non est finaliter et ultimatè propter aliquem actum vel motum suum: sed semper ipsa potentia appetitus et actus eius ad aliquid ulterius ordinatur. Experimento autem id probatur primo de appetitu naturali. nam appetitus corporis grauis et eius actus. scilicet appetere locum deorsum et motus consequens ad locum deorsum nondum habitum et quies in eo iam habito: non sunt propter se finaliter et ultimatè. et de appetere et moueri ad locum deorsum: manifestum est quia uterque actus est sicut via quia tendentia et motus rationem habent. via autem non est propter se sed propter terminum. idem etiam apparet de quiescere in loco habito. non enim corpus graue quiescit in loco deorsum propter ibi quiescere finaliter: sed propter sui conseruationem in eo loco sibi conaturali. et simile est de omni appetitu naturali. idem etiam patet de appetitu animali vel sensitiuo. nunquam enim appetitus sensitiuus est finaliter propter actum suum: sed semper propter aliam perfectionem per actum suum acquirendam vel conseruandam. non enim animalia appetunt cibum non habitum nec delectantur in cibo habito propter ipsum appetere aut amare cibum nec propter quiescere in cibo habito: sed propter sumptionem cibi et ulterius propter conseruationem nature. ad hoc enim datus est animalibus appetitus sensitiuus ut mediante illo prosequantur conuenientiam suae nature et fugiant nocua. Consequens ergo est quod pari modo appetitus intellectiuus qui dicitur voluntas non sit finaliter et ultimatè aut propter se aut propter suam operationem: sed propter aliquam aliam perfectionem hominis cuius est appetitus. ultima autem perfectio hominis consistit in perfectissima eius operatione. unde cum in homine dari non possit perfectior aut eque perfecta operatio ad quam voluntas et operatio ipsius ac motus ordinentur et propter quam finaliter sint nisi operatio intellectus: sequitur quod voluntas et eius operatio vel motus sint finaliter et ultimatè propter operationem perfectissimam intellectus.

Sexto Notandum est quod diuisio felicitatis seu beatitudinis humane in contemplatiuam vel speculatiuam et practicam: accipitur secundum diuisionem vite actiue et contemplatiue. que etiam accipitur secundum diuisionem intellectus practici et intellectus speculatiui: eo quod vita proprie humana est secundum intellectum viuere. est autem vita contemplatiua que principaliter intendit contemplationi veritatis. vita vero actiua dicta est quia principaliter

intendit exterioribus actionibus. et de his sanctus thomas secunda secunde questione centesima octogesima articulo primo et secundo. quod ergo felicitas seu beatitudo hominis consistit in ultima et optima eius operatione: relinquitur quod felicitas seu beatitudo contemplatiua consistat in optima et perfectissima consideratione veritatis: et felicitas seu beatitudo actiua consistat in optima et perfectissima actione exteriori vna vel pluribus. Ex quibus inferimus quod quia vita actiua proprie loquendo non manet in patria: quod felicitas seu beatitudo practica in beatis proprie non manet. veritas antecedens habetur sententia domini Luce decimo cum dicit martha. martha sollicita es et turbaris erga plurima: porro vnum est necessarium: maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. ex quibus verbis habetur expresse quod vita actiua solitudinem habet temporalium et turbationem erga plurima que non sunt in patria: et quod aliquando deficiet scilicet post statum huius vite. unde augustinus in libro de verbis domini exponens illud turbaris erga plurima ait: id est circa multa occupata. vult enim homo occurrere quando ministrat et aliquando non potest. queritur quod deficiat: paratur quod adest: distenditur animus. nam si martha sufficeret: adiutorium sororis non posceret. multa sunt: diuersa sunt: quia carnalia sunt quia temporalia sunt. et infra exponens illud maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea: inquit. non tu malam sed illa meliorem. unde meliorem: quia ab ea non auferetur: a te auferetur aliquando omnis necessitas. non enim curis ueneris ad illam patriam: inuenies peregrinum quem suscipias hospitio: sed bono tuo auferetur ut quod melius est detur. auferetur a te labor ut requies detur. tu nauigas: illa in portu est. eterna enim est dulcedo veritatis. Idem augustinus de questionibus euangeliorum: martha inquit significat ecclesiam que excepit dominum in cor suum. maria soror eius que sedebat ad pedes domini et audiebat verbum illius: significat eandem ecclesiam sed in futuro seculo ubi cessans ab opere ministerioque indigentie: sola sapientia perfruitur. quod autem conueritur quod soror eius eam non adiuet: occasio datur sententiae domini qua ostendit istam ecclesiam sollicitam esse et turbamam erga plurima cum sit vnum necessarium ad quod per ministerium huius merita peruenitur. maria ergo dicitur optimam partem elegisse: quia per hanc ad illam tenditur et non auferetur. Denique gregorius sexto moralium dicit. per mariam que verba domini residens audiebat contemplatiua vita exprimitur. per martham

exterioribus obsequiis occupata: actiua vita significatur. sed marthe cura non reprehenditur: marie vero laudatur: quia magna sunt actiue vite merita: sed contemplatiue potiora. vnde nec auferri vnq̄ marie pars dicitur quia actiue vite opa corpore transeunt: cōtemplatiue autē gaudia meli⁹ et sine cōualescunt. Rursus glosa marginalia et est bede super lucam super illud maria optimam partem et c̄: dicit. ecce pars marthe non reprehenditur sed marie laudatur. neq̄ enim bonā partē elegisse mariam dicit sed optimam: vt etiā pars marthe iudicaretur bona. quare autē pars marie sit optima: subinfert̄ cum dicitur. que non auferetur ab ea. actiua etenim vita cum corpore deficit. quis enī in eterna patria panem esurienti porrigat vbi nemo esurit: quis potuz tribuat sicuti vbi nemo sitit: quis mortuū sepeliat vbi nemo moritur: cui⁹ presentē ergo seculo vita auferetur actiua. contemplatiua autē hic incipitur et in celesti patria p̄fici. quia amoris ignis qui ardoze inchoat cum ip̄m quē amat viderit: in amore semper amplius ignescit. cōtemplatiua ergo vita minime auferetur quia subtracta presentis seculi luce: perficitur. Confirmat̄ cōclusio nostra correlariā rōne. qm̄ felicitas seu beatitudo patrie cum sit vera et p̄p̄dicta: consistit in optima et vltima opatione hoīs ad quā omnes cetere ordinant̄ et illa ad nullam vltioriē. sed omnis opatio practica etiā suprema: ad aliā vltioriē ordinat̄ siue sit practica circa agibilia siue sit circa artificialia. put̄ sc̄tis thomas efficaciter deducit contra gen. li. 3. capi. 34. et. 35. et. 36. cui deductioni breuitatis causa lectorem remitto. Neq̄ obstat q̄ in patria beati sint optime dispositi et vltimate perfecti q̄ ad prudentiam et virtutes ac ipsarum actus de quibus est intellectus practicus ita vt in agendis nihil peruersum aut non rectum illis cōtingere possit. quoniā talis beatorū dispositio et perfectio: ex vera beatitudine contemplatiua puenit. s. ex coniunctione ad deum: per visionem diuine essentie primo: et per eius dilectionem ac fruitionem secundo. per quam coniunctionē ad deum qui est regula veritatis ac rectitudinis: beati sunt confirmati in bono vt nec circa agēda nec circa cognoscenda vllō modo errare possint prout sanct⁹ thomas de angelis docet. p̄. p. q. 62. arti. 8. et vniuersaliter de beatis in de veritate. q. 24. arti. 8. vnde sanctus doctor. 2. 2. q. 181. arti. 4. ostendit q̄ vita actiua non maneat post hanc vitam. et articulo primo eiusdem questionis in responsione ad tertium dicit q̄ sicut virtus que ordinatur in finem alterius virtutis transit quodā modo in

speciem eius: ita etiam quando aliquis vitatur his que sunt vite actiue soluz prout disponit ad cōtēplationē: cōprehendunt sub vita cōtēplatiua.

Quantum ad ar

ticulū quartū respondendū ē obiectionibus cōtra conclusiones. Et quidē ad primū argumentū scoti contra primā conclusionē dicitur p̄mo q̄ minor est falsa. nam imediat⁹ tendit in deum sicut in obiectū beatificū operatio intellect⁹ in quod act⁹ volūtatis non tēdit nisi mediante et p̄uio actu intellect⁹ quo ostendit̄ volūtati deum esse summū bonū et obiectū beatificū ac p̄ hoc esse summe amandū. vnde nulla ratione de⁹ attingit̄ a volūtate p̄ suū actuz: fm̄ quā non p̄us attingat̄ ab intellectu. fallitur autē arguens putans q̄ quia bonum est obiectum voluntatis: q̄ ratio boni non apprehēdatur ab intellectu. quod est falsum. nam vt in tertio notabili deductum fuit: omne bonum in quod fertur voluntas et sub quacūq̄ ratione in illud feratur: primo cognoscitur ab intellectu et per illum p̄ponitur et intimatur voluntati: ita vt nihil omnino a voluntate attingitur p̄ propriū actū: quod p̄ius nō attingit̄ intellectus per suam operationem. Dicitur secundo q̄ argumentum peccat per fallaciā fm̄ non causam vt causam. nam vt deductus fuit in secundo notabili: tendere in obiectum beatitudinis mediati⁹ vel immediati⁹: non est condicio faciens per se actum alicuius potentie eē beatitudinem formale. sed condicio conferēs ad hoc per se est q̄ talis tendentiā sit adeptio seu affectio prima et imediata obiecti beatitudinis quod est deus. talis autem adeptio non est per aliquē actū voluntatis p̄ se loquēdo. put̄ in secundo notabili fuit probatus. ¶ Ad. 2. dicit̄ q̄ ordine nature actus volūtatis ordinat̄ ad actū intellectus et signat̄ respectu beatitudinis. qz vt. S. Tho. deducit. p̄. 2. q. 4. ar. 4. in cor. rectitudo voluntatis requirit̄ ad beatitudinē et antecedenter et concomitanter. iuxta qd̄ domin⁹ dicit mathei. 5. beati mundo corde qm̄ ipsi deū videbunt. quod exponens chrisostomus inquit. mundos hic ait vel eos qui vniuersalem virtutē possident et nullius sibi malicie conscī sunt: vel eos qui in tēperantia consistūt que maxime necessaria ē ad vidēdū deum. et his consonat̄ ap̄lus hebreorū vltimo dicens. pacem sequimini cū omnib⁹ et sanctimoniam sine qua nemo videbit deū. ex quib⁹ auctoritatib⁹ plane accipit̄ q̄ bonitas volūtatis ordinat̄ ad bonum intellectus. Ad auctoritatē anselmi dicit̄ q̄

non sic iacet sicut arguēs allegat. sed quod ibi videtur facere ad ppositū arguētis: illud precipue ideo naturarationalis est vt discernat inter iustū et iniustū inter bonū et malū inter maius bonum et min⁹ bonum: alioquin frustra facta esset rationalis. et infra. ad hoc itaq; factā esse rationalē naturam certū est: vt summū bonū sup omnia amaret non ppter aliud sed ppter ipsum. Sed ista reuera parū faciūt ad intētiōē arguētis. quia aliud est loqui de rationali natura q̄ includit intellectū et volūtātē: et aliud est loqui de intellectu p comparationē ad voluntatē. nam quia rōnalis natura cōprehēdit intellectū et voluntatē que principaliter ordinat ad amādū deū: frustra esset rōnalis natura saltē q̄^m ad vnā sui partem. s. volūtātē si nō amaret deū tanquā sumū bonū. et nisi discerneret inter bonū et malū et inter mai⁹ bonū et minus bonū: frustra esset q̄^m ad aliā partē intellect⁹ qui ad illud datus est rōnali nature. non tanquā eius finis vltimus: sed tanq̄ cōsequēs ad intellectum. eo modo quo ppheta dicit. inclinavi cor meum ad faciēdas iustificaciones tuas in eternū ppter retributionez. vbi ppositio ppter non tenet causaliter sed cōsecutiue. Clertamen infra in eo dē caplo quod arguēs allegat anselmus tenet qd̄ facit pro nra cōclusionē: et ordinat act⁹ voluntatis ad actū intellect⁹ qui est assecutio vltimi finis dicens. q̄ si ad summū bonum eligendū et amandū iusta facta est. s. rationalis natura: aut talis ad hoc facta est vt aliquando assequerē qd̄ amaret et eligeret aut nō. sed si ad hoc non iusta est facta vt quod sic amat et eligit assequat: frustra facta ē talis vt sic illud amet et eligat. hec anselm⁹. in q̄bus verbis aperte colligit q̄ eligere et amare summū bonum ordinat ad ei⁹ assecutionez q̄ consistit in visione diuine essentie. ex quo etiaz patet q̄ fm anselmū assecutio summi boni non ē ipm eligere vel amare. ¶ Ad. 3^m. negat minor. et ad ei⁹ p̄bationem dicit q̄ si perfectio in fine vltimo capiatur tanq̄ in obiecto: ppositio est vera loquēdo de appetitu naturali volūtatis. sed sic sumpta ppositio non militat cōtra nos. nam et nos cōcedim⁹ q̄ perfectio volūtatis quā habet p actū suū est q̄ ferat in finē vltimū sicut in obiectū et hoc plus appetit voluntas. si aut̄ capiat perfectio voluntatis in fine vltimo quasi act⁹ eius sit finis vltim⁹ aut quid summe apētēdum a volūtate tanq̄ obiectū finale: falsa est ppositio. nō enim tanq̄ summū bonū et obiectū beatitudinis appetit voluntas recta actu libero magis actū suū q̄ actū intellectus imo minus cū sibi pponat ab intellectu actus su⁹. s. visio diuine essentie vt pfect⁹ et nobilius bonū. naz

charitas q̄ perficit voluntatem maxime in beatis nō querit q̄ sua sunt p⁹ Lozin. 13. quod exponens augustin⁹ in regula dicit. qz cōmunia pprijs nō ppria cōibus anteponit. et de hoc lat⁹ fuit dictum in quarto notabili. ¶ Ad. 4^m. pōt respōderi p illud quod respōder. S. Tho. ad simile argumētū in hac dis. q. p^a. ar. p^o. sub. ar. 2. ad. 3^m. q̄ charitas per hoc q̄ est altior virt⁹ ceteris q̄ sunt in via: non habet q̄ act⁹ ei⁹ sit substātia ipsa beatitudinis: sed vel inclinatio in ipā sicut in statu vie: vel q̄tatio in ipsa sicut i statu p̄rie. p̄dōt etiā respōderi negādo cōsequētā primā. nō enim sequit q̄ si volūtas pficiat in via pfectiori bitū q̄ intellectus: q̄ ideo eius capacitas sit maior. nō enī hoib⁹ dant̄ dona gratuita fm capacitatē naturalē quē ad modū angelis. put libro secūdo dictū fuit. imo capacitas intellect⁹ ē maior naturaliter q̄ se extēdit ad entia et nō entia et bona et mala et ad res necessarias circa quas pprie nō est volūtas. vñ nō sequit q̄ in p̄ria volūtas sit capax pfectioris bitus q̄ intellectus: s̄ magis ecōtra. nā intellect⁹ beati est capax luminis gl̄ie qd̄ precellit bitum charitatis. ¶ Ad. 5^m. respōdet durād⁹ q̄ si de potētia dei absoluta intellect⁹ dare videret deū et volūtas nō delectaret in ipso: hoc nō esset qz visio intellect⁹ nō esset sufficiens q̄^m est d̄ se q̄tate maxime volūtātē: sed qz phibetur diuina virtute cōsecutio talis q̄tatiōis. et tūc hō btūs esset in habēdo illud qd̄ iter omnia bona humana est potissimū: sed nō in habēdo q̄cqd̄ natū est cōsequi ad ipm. neq; tū ex hoc posset inferri q̄ talis beat⁹ qz nō delectat̄ de visione dei: posset de ea tristari et sic miser esse. qm̄ tristitia non pōt esse nisi de aliquo apprehenso sub rōne mali et noliti. deus autē et visio ei⁹ si ponatur sola: non pōt habere rationē mali et noliti. et ideo quāvis posset virtute diuina actus delectationis suspendi ne sequatur ad visionē: non tū in vidente deum pōt causari tristitia nec de deo nec de visione dei. hec durandus et bene. Ad cōfirmationē dicit q̄ quia essentiererū constāt suis limitibus et sunt sicut numeri prout phs dicit. S. metha. quibus addita vlt̄ subtracta vnitāte non manent eedem: ideo essentia beatitudinis vel cuiuscūq; alterius rei non esset pfectior imo destrueretur si aliquid sue essentie adderetur. vnde et cōiter a doctoribus tenetur q̄ deus non potest facere aliquam rem meliorem q̄ ipsa sit q̄^m ad bonitatem essentialē. ac per hoc falsum est q̄ beatitudo esset pfectior q̄^m ad perfectionem essentialē si delectatio esset de ei⁹ ratione. et loquimur nūc d̄ beatitudine nō prout importat aggregationē oīum bonoz: sed. put cōsistit in optima et perfectissima operatione intel-

lectualis nature. ¶ Ad. 6^m. dicit primo q̄ antecede-
 des est falsus. licet enī tristitia consequat̄ natura-
 liter ad penā: nō tamē est idē essentialit̄ quod pe-
 naritas om̄is pena ess̄ tristitia. et sic abasio mē-
 bri vel exustio corporis non essent pene corpora-
 les nec essent quid penale patiētib⁹ nisi quia illuz
 contristarent quod ē ridiculū. neq; valet proba-
 tio antecedētis. nō enī pbat̄ q̄ pena essentialit̄ er-
 sit tristitia per hoc q̄ voluntas omnē actum suuz
 elicit volūtariē ac delectabiliter: aut quia nullum
 voluntariū est penale: sed est fallacia p̄sequentis.
 Dicitur secūdo q̄ prima cōsequētia nō valet etiā
 si pena esset idē quod tristitia. qm̄ pena et p̄miuz
 nō sunt opposita fm̄ suas rōnes formales. imo pe-
 na quādoq; appellat̄ premiū maloz operum. vnde
 ap̄ls iRo. p̄ post peccata quorundam enume-
 rata: penas quas de illis inflixit: vocat mercedē
 suoz operuz dicens. mercedē quā oportuit erro-
 ris sui in semetipsis recipiētes. merces aut̄ premi-
 um est quod reddit̄ pro operib⁹. item redditio v̄l
 retributio pro opibus: p̄miuz appellatur. sed eq̄li-
 ter dicit̄ pena reddi pro malis opibus sicut et pre-
 mium pro bonis. vnde apostolus ibidem secun-
 do cap̄lo cōmuniter vtitur verbo redditiois p̄
 malis operibus et pro bonis dicēs. qui reddit vni-
 cuiq; fm̄ opa eius. his quidē qui fm̄ paciētiaz bo-
 ni operis: gloriā et honore et incorruptionē que-
 rentibus vitam eternā. his aut̄ qui sunt ex contē-
 tione et qui nō acquiescunt veritati: ira et indigna-
 tio tribulatio et angustia in omnē animaz hois
 operantis malū. et multa similia sunt in sacra scri-
 ptura quibus pena maloz dicta est premiū suozū
 operum. Et per hec patet respōsio ad confirma-
 tionem q̄ fundat̄ in predictis falsis. si autēz tristi-
 cia dicatur per se consequens ad penā: et gaudiuz
 per se consequēs ad premiū: nō militat cōtra nos
 cum dicamus q̄ gaudiū et delectatio cōsequitur
 per se ad beatitudinē essentialē sicut eius propria
 passio. ¶ Ad argumēta alioz que recitat petrus
 de palude cōtra eandē cōclusionē: ad primū dicit̄
 q̄ non aliud cōcludit nisi q̄ potētia fm̄ quā atten-
 ditur imago dei est capax et particeps beatitudi-
 nis quod nos nō negamus. sed non inde pbat̄ q̄
 pertineat essentialit̄ ad beatitudinē. sufficit enī
 ad veritatē prime p̄positionis: q̄ participet beati-
 tudine vel antecederet vel consequēter: qd̄ nos
 de actibus voluntatis concedimus. ¶ Ad. 2^m. di-
 citur q̄ minor est falsa. quoniam vt deductum fu-
 it in tertio notabili: nullus actus voluntatis pōt
 ferri in propriū obiectū etiam in obiectum beatisi-
 cū nisi mediante et p̄uio actu intellectus. item
 sicut probatum fuit in secundo notabili: per nullū

actum voluntatis sit obiectum beatificum p̄sens
 et adeptum mēri nostre quod est de ratione ope-
 rationis in qua essentialit̄ cōsistit beatitudo vt
 ibi probatum fuit. q̄ autem dicit voluntatē in pa-
 tria esse perfectissimam quia imediate in obiecto
 suo inuenit rationem om̄is sui boni: dicitur q̄ si
 aduerbium imediate capiatur per negationē alte-
 rius obiecti voluntatis. l. boni creati p̄out argu-
 ens videtur capere: non sufficit ad probanduz q̄
 actus volūtatis sit essentialit̄ beatitudo: sed re-
 quiritur vlt̄ius q̄ sit actus imediatuz per p̄ua-
 tionem alterius actus p̄uui primo attingentis
 obiectuz beatificum quod non competit alicui a-
 ctui voluntatis. cum autem dicit q̄ actus intelle-
 ctus nihil ponit circa obiectū: dicimus q̄ ad bea-
 titudinē formalem non requirit̄ q̄ aliquid ponat
 p̄p̄ie loquendo circa obiectū beatificuz: sed req̄-
 ritur q̄ ponat et faciat obiectū beatificū esse p̄-
 sens menti et a mēte habitum. ¶ Ad. 3^m. respon-
 det. S. Tho. 8. quodlibet. ar. 19. q̄ meritū consi-
 stit in agendo: premiū autem in recipiēdo. actio
 autem primo pertinet ad volūtatez quia ipsa mo-
 uet omnes alias vires. sed receptio primo p̄tinet
 ad intellectū q̄ ad volūtatem. vnde premiū pro
 priuz attribuitur intellectui: meritum aut̄ volun-
 tati. Cum aut̄ arguens dicit q̄ merēs debet p̄mia-
 ri fm̄ illud et p̄ illud p̄ quod et fm̄ qd̄ meruit: did-
 mus q̄ id non est necessarium. nam qui vadit ad
 ecclesiam beati petri ad lucrandum indulgentiā
 pedibus vadit et pedibus accorpoze meretur: sed
 premium non corpozi aut pedibus primo et per
 se datur sed anime. ¶ Ad. 4^m. dicit q̄ p̄cedit ex
 falso supposito. supponit enim q̄ libertas sit ratio
 formalis qua potētia est btificabilis. hoc autē est
 falsum. nam vt bene arguit durandus si p̄pter li-
 bertatem ponere felicitas in actu voluntatis: de-
 beret poni in actu libero et non in actu necessario.
 sed actus volūtatis respectu dei in patria: erit ne-
 cessarius et non liber. non necessitate coactionis
 sed naturalis inclinationis: siue in diligendo deū
 amore beniuolentiē: siue fruendo deo amore con-
 cupiscentiē. ex quo sequit̄ q̄ in nullo actu volun-
 tatis in patria consistit beatitudo. et ita argumen-
 tum retorquet̄ contra arguentē si eius supposituz
 sit verum. ¶ Ad argumenta tertio loco inducra
 cōtra eandē cōclusionē respōdet durandus q̄ illa
 recitat ad primū q̄ minor est falsa quia imo econ-
 trario act⁹ intellect⁹ est nobilitoz actu voluntat̄.
 et ad eius p̄bationem dicit q̄ capiēdo libertatez
 p̄t̄ opponit̄ coactioni: minor ē falsa. quia ita ē li-
 ber actus intellect⁹ sicut actus voluntatis. q̄ cir-
 ca actū p̄p̄rium nulla potētia cogit̄. p̄bat illd̄. qm̄

illud dicitur coactum quod est contra inclinationem rei. cum ergo omnis potentia habeat naturalem inclinationem ad actum. proprius: consequens est quod circa illum non cogatur. ac per hoc sicut voluntas non potest cogi circa proprium actum: ita nec intellectus. si autem capiatur libertas. putat opponitur necessitati naturali: respondet quod maior est falsa vis sumpta. alias nobilitas actus esset in deo velle et amare alia a se quam amare seipsum. quam alia a se deo vult libere: seipsum autem vult ex necessitate nature. et etiam in nobis nobilitas esset voluntas eorum que sunt ad finem quam libere volumus: quam voluntas finis que necessario volumus. hec autem omnia falsa sunt. ¶ Ad. 2^m. respondet quod licet charitas inter habitus vite sit nobilior: non tamen est simpliciter nobilior omni habitu: quia lumen glorie est nobilior charitate. nec oportet quod habitus qui est precipuus respectu meriti: sit precipuus respectu premii cum meritum et premium quasi contrarias condiciones habeat. breuius tamen respondet sanctus thomas ad hoc argumentum sicut patuit supra ad quartum scoti. ¶ Ad. 3^m. respondet in sententia sicut responsum est ad primum scoti per interemptionem minoris. et si arguatur quod obiectum beatificum habet rationem beatificantis in quo bonum: bonum autem est obiectum voluntatis: respondet quod bonum cadit per se et per prius sub obiecto intellectus quam voluntatis. sed quia bonum est obiectum voluntatis adequatum non autem intellectui qui tendit in aliquid commune. in ens et in tota rationem entis: ideo magis consequitur dici quod sit obiectum voluntatis quam intellectus. hec durandus. Sed breuius et magis ad rem respondet. S. Tho. in hac dis. q. 1^a. ar. 1°. sub. ar. 2. ad. 1^m. quod ratio illa ostendit quod beatitudo sit in voluntate sicut sui obiectum non autem quasi actus eius. Sic etiam respondet contra gentiles libro tertio capitulo. 26. ad. 1^m in contrarium. non enim inquit si felicitas per hoc quod habet rationem summi boni est obiectum voluntatis: propterea necesse est quod sit subalter ipse actus voluntatis. immo ex hoc ipso quod est primum obiectum voluntatis: sequitur quod non sit actus eius. ¶ Ad. 4^m. respondet negando minorem. et ad eius probationem respondet quod consumatio que beatitudo consumatur in dilectione: est accidentalis beatitudini. nam ipsa delectatio est quedam accidentalis perfectio precedentis operationis. vnde consumatione essentiali in sola visione consumatur beatitudo. Sed ad hoc argumentum respondet sanctus thomas loco prime allegato ad. 5^m. quod per affectum homo perfectus deo coniungitur quam per intellectum: in quo coniunctio que est per affectum superuenit perfecte coniunctioni que est per intellectum perficiens et decorans eam. sed tamen oportet quod prima coniunctio sit semper per intellectum.

autem hugonis respondet durandus quod intelligitur pro statu vite prout dictum fuit in quarto notabili. Ad illud autem quod additur quod id quod est posterius generatione est prius perfectione: respondet quod habet veritates quando id quod est posterius se habet in respectu alterius subratione materie vel subiecti. sed inter perfectiones terminantes generationem: prior est etiam perfectior. sicut forma substantialis est prior generatione: et etiam est perfectior ordine nature quacumque forma ipsam consequente naturaliter. visio autem et dilectio aut delectatio non se habent ut materia et forma: sed sicut due perfectiones quarum secunda ordinatur ad primam. ¶ Ad. 5^m. respondet negando minorem. et ad primam eius probationem dicit quod minor est falsa. nam potest aliquid dici bonum simpliciter et absolute quia est in se perfectior. et talem bonitatem magis habet homo per intellectum quam per voluntatem. vnde scientie sunt simpliciter meliores habitibus perfectioribus voluntatem. alio modo potest aliquid dici bonus bonitate relata et ordinata ad aliquid acquirendum vel agendum: et sic aliquid homo dicitur magis bonus per voluntatem et per actus perfectiores appetitum quam per intellectum. sed quia hec bonitas habet rationem meriti: respicit meritum. prima autem magis respicit premium. et ideo simpliciter et absolute meliores sunt actus habitus intellectus quam voluntatis. Ad secundam probationem eiusdem minoris dicit quod cum dicitur illud est maius bonum cui opponitur maius malum: dicendum quod ibi est duplex defectus. primus quod illa propositio est intelligenda in bonis disparatis quorum unum non supponit alterum ut si dicatur quod iusticia est melior liberalitate et iniusticia peior illiberalitate. sed inter bona quorum unum supponit alterum: non habet locum. sicut non sequitur. euechia est maius bonum quam sanitas: ergo cacochia est maius malum quam egritudo. quia euechia includit sanitatem non e converso ut apparet ex. 2° ethicorum. similiter in proposito diligere includit cognoscere et non e converso. et ideo non oportet quod si odire est maius malum quam ignorare: quod ipsum diligere sit maius bonum quam cognoscere. Secundus defectus est quia ibi non est utrobique uniformiter oppositio. quia odium opponitur dilectioni contrarie. sed ignorantia non opponitur cognitioni contrarie sed privative vel contradictorie. hec durandus. et concordat his que docet. S. Tho. prima secunde. q. 66. arti. 3°. ¶ Ad. 6^m. respondet in sententia sicut responsum est ad tertium eorum que recitat petrus de palude. ¶ Ad. 7^m. respondet sicut responsum est supra ad quintum scoti. ¶ Ad argumenta scoti contra

secundam conclusionem: ad primum dicitur qd pcedit de totali perfectione beatitudinis et essentiali et antecedente et consequere. et sic non militat contrarios qui non ponimus beatitudinē sic sumptam in vna parte sed in pluribus. et per idē patet ad. 2^m. et. 3^m. et. 4^m. et. 5^m. ¶ Ad argumētū petri de palude contra tertiam conclusionē dicitur qd procedunt ex falso supposito qd^m ad ea qd dicit de felicitate pratica qd in patria proprie loquēdo non est prout in sexto notabili probatum fuit. Quod autem dicit in primo argumento qd loquēdo de felicitate contemplatiua: actus voluntatis siue dilectio siue fruitio non se habet ad illam nec consequenter nec accidentaliter: non videtur eē verum. nam licet intellectus speculatiuus sūm sententiam philosophi tertio de anima: non dicat dō prosequibili aut fugibili nec ad hoc moueat: non ideo sequitur qd non dicat de diligibili aut fruibili. nam dilectio et delectatio naturaliter consequuntur cognitionē veritatis prout. S. Tho. pulchre deducit. 2^a 2^e. q. 180. arti. 7. nam praticus intellectus ab operatione exteriori que ad aliquid agendum vel faciendum ordinatur denominatur praticus. praxis enim grece talem significat operationem. vnde de contemplatione sapientie dicitur sapientie. S. non habet amaritudinem conuersatio illius nec tedium conuictus eius sed leticiam et gaudium. et gregorius dicit super ezechielem qd vita contemplatiua amabilis valde dulcedo est. Quod autem in secundo argumento dicit qd pax beatorū potest dici beatitudo pratica: nō admittitur. nam vt. S. Tho. deducit in hac disti. q. p^a. arti. 2. sub. arti. 4. in corpore: ad beatitudinem requiritur pax: nō que sit ipsa essentia beatitudinis: sed sicut remotio eorū que possunt beatitudinem impedire. vnde sicut ibi inuit eo appetitu naturali quo omnes appetunt beatitudinem desiderant etiam pacem pro eo qd naturaliter refugiunt impedimenta beatitudinis. ¶ Ad argumentum ante oppositum patet solutio ex his que dicta sunt in notabilibus et in responsionibus argumentorum. Et in hoc articulo terminat.

¶ **Q**ueri^o cir

ca eandē distinctionē querit^r vtrūz oēs homines appetāt beatitudinē et arguitur qd non. nullus enīz vult illd quod ignorat vt patet p augu^m. 13°. d trinitate. et p phm qd dicit tertio de aia qd

obiectū voluntatis est appetibile apprehensum. sed non omnes cognoscunt beatitudinē cum multi circa beatitudinem errauerint. ergo non omnes appetunt beatitudinē. ¶ In oppositum arguit. qz boetius tertio de consolatione probat qd mētib⁹ omnium hominum veri boni cupiditas est inserta. verum aut bonū dicit beatitudinē. ergo beatitudo ab omnibus appetitur. ¶ In hac qstione erūt quattuor articuli vt supra.

¶ **Q**uantū ad pri-

mū articulū sit ista conclusio qd oīs creatura rationalis naturaliter et ex necessitate appetit suā beatitudinē. Hāc conclusionē tenet. S. Tho. in hac dist. q. p^a. ar. 3. sub. ar. 3. Et. p^a 2^e. q. 5 ar. 8. Itē de veri. q. 22. ar. p^o. pbat omnia bonū appetere. Et contra gen. li. 3°. caplo. 16. ostendit qd finis cuiuslibet rei est bonum.

¶ **Q**uantū ad arti-

culū secūdū arguēdū est ptra cōclusionē cōtra quā arguit scotus p bādo qd implicet cōtradictionēz qd oīs appetāt beatitudinē in vli apphēsam nō autē i particulari. qz btitudo i vli apphēsa: appetit^r necessario p p hoc qd i ea ē oīs rō boni et nulla rō mali nec defect⁹ boni. cū autē in btitudine i particulari apphēsa plen^o inueniāt rō oīs boni qz in btitudine i vli: sequit^r qd tūc sine seu btitudine i particulari apphēsa oēs necessario appetēt. ¶ 2°. qz vli nō includit maiorē pfectionēz qz particulare. imo magis videt^r particulare adde re pfectionē sup vli. ergo btitudo in vli non dicit maiorē pfectionē qz in particulari. si ergo ipossibile sit nō appetere btitudinē i vniuersali apphēsa qz in ea nō ē aliq rō mali: multo minus poterit finis apphēsus i particulari nō appeti. ¶ 3°. si volūtas necessario appeteret btitudinē i vli: ista necessitas debet poni in volūate. p p naturalē i diatio nē volūtatē in btitudinē. sed inclinatio nālis ē ad

particulare et non ad aliquid vniuersale. ergo multo magis ponet necessitas in voluntate in appetendo sine vltimum in particulari. ¶ 4°. quomodo stant simul quod voluntas necessario appetat beatitudinem in vniuersali conceptam et intellectus non dicat sed dicat quod beatitudo non sit nisi in isto fine particulari: et tamen quod voluntas non necessario velit sine illum in particulari: hoc non est aliud dicere nisi quod voluntas idem appetit necessario et non necessario. ¶ 5°. quia necessitas in causa inferiori non potest determinare modum agendi cause superioris sicut nec ipsam potest determinare ad agendum. causa superior ergo si necessario agit: eadem necessitate mouet causas inferiores ad agendum quarum actiones necessario requirunt ad actionem suam. cum ergo in aliqua voluntatis actione in volendo requiratur apprehensio in intellectu: sequitur quod si voluntas necessario velit beatitudinem: quod necessario determinet intellectum ad semper considerandum beatitudinem quod est falsum. ¶ 6°. quod illa propositio in qua fundatur tua propositio falsa est. scilicet illud in quo non est aliquid ratio mali nec defectus boni: necessario est voluntas a voluntate. falsitas autem huiusmodi patet. quod voluntas respectu cuiuscumque actus volendi vel nolendi: libera est a nullo obiecto necessario. non tamen voluntas potest nolle vel odire beatitudinem nec velle miseriam. unde deberet sic argui. quod voluntas non potest resistere ab illo obiecto in quo nulla est ratio mali nec defectus boni. ergo voluntas non potest odire aut detestari beatitudinem. et hoc verum est. sed ex hoc non sequitur quod necessario velit beatitudinem. hec scotus in forma. ¶ Contra eandem conclusionem arguunt alij vt recitat durandus. et primo permittunt quandam distinctionem: secundo arguunt. dicit enim quod duplex est appetitus. scilicet naturalis et electus accipiendo appetitum electiuum non solum pro appetitu sequente electionem intellectuam quam sola fertur in beatitudinem. et differunt isti duo appetitus quod ad actus suos. quia actus appetitus naturalis non est aliquis actus elicitus: sed est aliquid naturalis inclinatio ad illud quod appetitur. actus autem appetitus electiuus vt nunc loquimur: non est sola naturalis inclinatio: sed est quidam actus elicitus qui dicitur velle. quod autem actus appetitus naturalis non sit aliquis actus elicitus probatur sic. quod actus appetitus naturalis semper est stante natura cuius est appetitus. sed nos non experimur quod aliquis actus elicitus sit semper in nobis. maxime in intellectu et voluntate de quorum appetitu respectu beatitudinis agit. ergo talis actus non est

elicitus. Confirmatur per illud quod dicit philosophus 2°. post. contra platonem quod inconueniens est in nobis esse nobilissimos habitus et quod lateant nos. et fortiori ratione inconueniens est nos habere nobilissimos actus qui lateant nos. et iterum appetitus naturalis communis est omnibus cognoscitibus et non cognoscitibus. et non solum sed potest putari materie. si constat quod appetitus naturalis in non cognoscitibus non est aliquis actus sed est sola inclinatio naturalis rei. sicut appetitus materiam est eius inclinatio ad formam. sicut dicit philosophus primo physice. quod materia appetit formam et actus appetitus grauis est inclinari deorsum moueri enim deorsum est actus generantis et non ipsius grauis vt determinat philosophus 8. physice. ergo si actus appetitus naturalis in quacumque re: non est aliquid elicitum sed est pura inclinatio rei naturalis ad suam perfectionem. hoc supposito dicitur ad conclusionem quod si loquamur de appetitu naturali: sic omnes homines de necessitate et summe appetunt beatitudinem. et quod de necessitate appetant probatur sic. quod libet res imperfecta nata perfici per aliam: naturali appetitu appetit illam per quam perficitur formaliter. et hoc statim patet: quia naturali appetitu quod dilbet imperfectum appetit suam perfectionem cum talis appetitus non sit aliud quam naturalis inclinatio imperfecti ad suam perfectionem. est etiam hec inclinatio necessaria cuius non sequatur cognitionem sine qua non est libertas. sed natura humana quantum est de se est imperfecta. summa autem perfectio appetibilis est beatitudo. ergo omnes homines de necessitate appetunt beatitudinem. quod autem summe appetant eam tali appetitu. scilicet naturali probatur sic. illud in cuius potestate non est agere: in eius potestate non est remissa agere: sed sicut necessario agit: sic toto conatu agit. si natura humana et quecumque alia quantum ad appetitum naturalem non habet in potestate sua appetere vel non appetere: sed necessario appetit quicquid appetit. ergo non est in eius potestate remissa appetere: sed necessario appetit toto conatu. hoc autem est summe appetere. ergo et est. iste autem appetitus non est appetitus voluntatis sed intellectus: quia beatitudo est actus et perfectio intellectus. appetitu autem naturali vniuersum quod appetit suam perfectionem et non aliud. et ideo appetitu naturali intellectus appetit beatitudinem et non voluntas. hec durandus. postea subdit. vtrumque autem omnes homines ex necessitate appetant beatitudinem actu elicitu qui est velle sequens cognitionem: duplex est modus ducendi. vnus est quod voluntas non vult ex necessitate beatitudinem sibi propositam in vniuersali siue in particulari sed libere. et istud probatur primo sic.

nulla necessitas potest esse in actione cause superioris a necessitate actionis potentie inferioris quia hoc includit contradictionem. quod enim necessitatur ab alio: est inferius ut sic. et ideo si superior potentia necessitaret per inferiorē: iam non esset superior sed inferior. sed voluntas inter omnes potentias est superior. ergo non potest necessitari in actione sua ex actione cuiuscumque alterius potentie. si ergo in ea sit necessitas: oportet quod illam habeat ex se. tunc arguitur sic. potentia superior quae habet necessitatem respectu suae actionis: eadem necessitate mouet potentias sibi subiectas. sed voluntas potest mouere omnes alias potentias. ergo si ipsa necessitatur ad aliquid volendum: oportet quod necessario moueat omnes alias potentias ad ostendendum sibi suum volitum. hoc autem est falsum. quia si potentie inferiores necessitarentur ad ostendendum voluntati suae obiectum respectu cui ipsa necessitatur ad volendum: sequitur quod illud obiectum semper esset ostensum et semper volitum quod est manifeste falsum. ¶ 2°. quia nullus habitus acquisitus quantumcumque sit interior potest tantum inclinare voluntatem quantum appetitus naturalis. sed si voluntas necessitaretur ad volendum: tunc tantum inclinaretur in obiectum suum per aliquem habitum acquisitum: quantum inclinatur per appetitum naturalem: quia utroque modo inclinaretur ex necessitate. ergo voluntas nullo actu elicito et concurrere quocumque habitu acquisito quantumcumque interior: necessitatur ad aliquid volendum: sed libere vult quicquid vult etiam beatitudinem tam in generali quam in particulari. ¶ 3°. confirmatur hoc per auctoritatem beati augustini in encheiridion. 56. capitulo ubi sic dicit. neque enim tunc voluntas non erit aut libera dicenda non est: quia beati esse sic volumus ut esse miserum non solum nolumus: sed nequaquam propterea velle possumus. ecce quod liberam dicit voluntatem in volendo beatitudinem. unde si voluntas habeat aliquem actum respectu beatitudinis: ille actus erit velle et respectu misericordiae erit nolle. sed non est necessarium quod voluntas habeat aliquem actum positum. quia propositum sibi quolibet obiecto bono vel malo: potest suspendere omnem actum voluntatis. ¶ 4°. quia si aliquid moueret ad oppositum potissime hoc videretur esse auctoritas augustini. 13. de tri. capitulo. 3. et. 4. dicitur quod omnes beatitudinem appetunt ut veritas clamat. et idem dicit anselmus de casu diaboli capitulo. 4. sed illud quod appetitur ab omnibus: videtur necessario appeti. nam contingetia insunt uni et non alteri. ergo beatitudo necessario appetitur. item augustinus in encheiridion dicit quod miserum esse non solum nolumus: sed nunquam velle possumus. ergo ex opposito sic volumus esse beati quod necessario hoc volumus. et probatur consequentia. quia sicut se

habet nolle ad miseriam: sic velle ad beatitudinem. et iterum omne nolle causatur ex aliquo velle. nec est aliquod velle ex quo sequatur nolle esse miserum nisi velle esse beatum. sed ista non debet mouere quia auctoritas beati augustini. 13. de tri. et anselmi de casu diaboli: intelligunt de appetitu naturali quo quilibet creatura rationalis necessario appetit beatitudinem: non autem de actu elicito. illud autem augustini in encheiridion non facit ad propositum. quia verum est quod non possumus velle miseriam: sed non sequitur ergo de necessitate nolumus miseriam. quia possumus circa utrumque suspendere omnem actionem tam nolendi quam volendi. et ideo neuter est necessarius simpliciter et absolute sed sub conditione. scilicet si habeat aliquem actum positum circa aliquod eorum. quia respectu beatitudinis non possumus habere nisi illum qui est velle. nec respectu misericordiae nisi illum qui est nolle. ¶ Contra eandem conclusionem arguit durandus ex propriis probando quod voluntas non necessario appetit beatitudinem secundum communem rationem beatitudinis. ubi dicit quod duplex est actus appetitus. quidam est efficax qui est de re habita ut delectatio: vel est motus ad rem habendam ut si sit desiderium efficaciter inclinans ad perfruitionem rei. et tali appetitu non necessario volumus beatitudinem propositam solum secundum communem rationem beatitudinis. quia tam delectatio quam desiderium efficax sunt respectu boni propositi in particulari id quo delectamur si sit habitus et in quod tendimus si sit non habitus. habitus enim rei vel persecutio ad eam: respicit singularia. est autem alius actus appetitus seu voluntatis qui non est velle efficax sed velle conditionatum seu quedam velleitas qua dicimur velle etiam ea que quandoque sunt impossibilia nobis. et hoc modo omnes volunt beatitudinem secundum communem rationem. propositum enim cuiuscumque quod bonum est bene habere et malo carere: nullum est quod quadam velleitate non tendat in hoc. sed quia non est efficax: ideo non evidenter experimur quin potius videtur esse velle habituale magis quam actuale. et hec videtur esse intentio beati augustini. 13. de tri. capitulo. 8. qui probat quod sicut omnes homines volunt esse beati: ita volunt esse immortales. constat autem quod illud velle non est efficax sed solum quedam velleitas. quia sicut nullus vellet bono carere sed potius semper bonum habere: ita vellet semper esse quia sine esse non posset bene habere. Confirmatur. quia nullus appetit quod reputat sibi impossibile. sed dantur sciunt beatitudinem esse sibi impossibile. ergo eam non appetunt efficaciter. ¶ Contra eandem conclusionem arguit alij ut recitat aureolus. primo. secundum. diffinitio. primo quia dicit augustinus primo retractationum capitulo. 9. nihil est tam in potestate voluntatis quam ipsa voluntas. ex quo colligitur quod si actus

¶ si actus voluntatis sit in potestate volētis: multo magis immediate. sed in potestate volētis est velle finem et nō velle mediāte intellectu. potest enim auertere intellectū a cōsideratione finis. q̄ facto nō volet. ergo statim cōsiderare poterit nō velle. ¶ 2°. quia agēs q̄b necessitatē ad agendum eadem necessitate remouet. p̄hibēs actionē si potest. quod patet de graui q̄b de necessitate mouetur deorsum: ideo de necessitate remouet omne p̄hibēs motū si pōt. sed volūtas nō remouet. p̄hibēs et ipediēs illā a volitione finis. s. nō cōsiderationē intellectū. et tñ posset figendo intellectū et manutenēdo ip̄m in cōsideratione finis. ergo cū non faciat: volitionē finis nō necessario eliciebat. ¶ 3°. quia impossibile est extremū alicui⁹ coordinationis respicere extremū alteri⁹ coordinationis sub quacūq; necessitate: qui tanta necessitate respiciat quod cūq; mediū necessario requisitū inter extrema. sed volitio finis est quasi vnū extremū coordinationis oīum volitionū aliarū. finis autē ē aliud extremū omniū volitionū. mediū autē inter ista duo extrema volitionū. s. et finis: est cōsideratio ipsius finis. hec autē cōsideratio nō est necessaria imo pōt eam suspēdere voluntas. ergo nec appetitus aut cōnexio volūtatis cū fine erit de necessitate. ¶ 4°. quicq̄d necessario quiescit ī aliquo sibi p̄sente: necessario manūtenet illū p̄sens sibi si pōt. sicut patet de graui q̄b manūtenet se in cētro in quo de necessitate quiescit. et similiter appetit⁹ sensitū⁹ tenet sensum in illo sensibili in q̄ necessario delectatur et quiescit si tamē pōt illud p̄sens h̄re. cuius ratio est. qz q̄ aliquid quiescat necessario in aliquo sibi p̄sente: hoc est. p̄pter cōueniētā p̄fectā et p̄pter eandē vim necessario sibi cōiungi: et ita quātū pōt facere q̄ cōiunctio sit p̄sens et in actu. sed volūtas nō necessario tenet finē sibi p̄sentē p̄ cōsiderationē: et tñ pōt. ergo nō videtur necessario quiescere in fine apprehenso. ¶ 5°. omne agens de necessitate: necessario agit vsq; ad vltimū sue potentie: vt patet de graui q̄b toto impetu mouet inferius. et ratio huius est. qz sicut in potestate sua nō est actus: ita nec intensio actus. sed voluntas nō fert de necessitate in finē apprehensum s̄m vltimū potentie sue. nō enī experimur nos intēsissime et s̄m conatum ardētissimū diligere beatitudinē apprehensam. ergo nec dilectio finis fit in voluntate de necessitate. ¶ 6°. quia potētia libera p̄ participationem: nō magis libere tēdit in obiectū q̄ illa q̄ est libera per essentiam. sed intellect⁹ in cōsiderando de fine vltimo non necessitatur a voluntate. ergo nec voluntas necessitabitur ad tendendū in obiectū. ¶ 7°. qm̄

agentia sunt ordinata: si necessitas est in superiori: et in omnibus alijs erit. sed voluntas est supior in toto regno anime et mouet intellectū ad cōsiderandū de fine. ergo si ipsa necessitatē respectu finis: et intellectus necessitabit ad cōsiderandū de fine cui⁹ oppositū experimur. ¶ Contra eandē arguit ipse aureolus p̄bando q̄ vltimo fine qualitercūq; citra intuitiua noticiā apprehēso: volūtas nō necessario eligit actū cōplacencie aut desiderij respectu illius. p̄mo qz illud nō necessario voluntas diligit aut d̄siderat: in quo defectū reperit boni et rationē alicui⁹ mali. lata enī sup illam rōnem mali aut defectū boni: apparet q̄ nō necessario cōplacebit. sed bonū summū apprehēsum in vli h̄t vt sic apprehēsum defectū boni et rōnem alicuius mali. v̄le enī est in potētia et idē: cō in vli fine apprehēso cōsiderat sub quadā imp̄fectione. vnde esse cognito ē imp̄fectū puta potētiale obscurum nō satiās nō quietās. q̄ omnia includūt defectum alicui⁹ boni et rōnez mali. ergo nō apparet q̄ sic cōceptū necessitaret volūtate ad cōplacendū in se delectandū vel quietādū. nec valet si dicat q̄ saltem necessitabit ad desiderādū. nullum nāq; desiderij h̄t necessitatē: nisi quaten⁹ cōplacētia ex q̄ orit̄ est necessaria. cū ergo volūtas nō necessario cōplaceat ī fine sic apprehēso: neq; necessario illud desiderabit: alioquin necessariū depēderet a contingēti q̄b est impossibile. nec obuiat si dicat q̄ in summo bono sic apprehēso nō inuenit̄ aliquis defectus sed in modo apprehēdendi. hoc quidez nō obstat. quia modus apprehēdēdi summe facit ad hoc q̄ obiectū moueat: cui⁹ bonum apprehensum moueat voluntatē vt patet. 3°. et h̄. et in. 6°. dicitur q̄ mēs p̄ctica mouet. vnde clare apprehēsum aliter mouet q̄ cōfuse et d̄minute. hoc enī modo nō quietat vt patet. ¶ 2°. sub illo actu nō est voluntas de necessitate: qui pōt imp̄diri et casualiter et deliberate. sed st̄te apprehēsiōe summi boni possibile est vt illū homo nō appetat nec volūtas sit sub actu desiderij. possibile iquā est ex inaduerentia et manutētiōe vt patet. quia disputātes d̄ summo bono vel studētes circa materiā vltimī finis: non sunt in cōtinuo appetitu. alias se q̄ref q̄ legēs p̄imū ethicoz et decimū esset in cōtinuo appetitu vltimi finis q̄b null⁹ experit̄. possibile ē etiā ex deliberatione: quia potest concipi desiderium finis sub ratione imp̄ditiui maioris boni puta īquisitionis veritatis circa vltimū finem quia nō bene vident qui affectant verum. multis etiā alijs causis potest homo se figere et munire ne dum considerat vltimum finem illum desideret. puta quia illud est vanū et inutile et multa talia. ergo

voluntas nō necessario desiderat finem sic apprehensum. ¶ 3°. quia quāvis hec disputatio sit de vana experientia: quilibet enim rediēs ad seipsum videre pot̄ quod expit̄ur: nihilomin⁹ tamē conādūz est declarari. nullus enim act⁹ de necessitate exis in intellectu vel volūtate: videt̄ posse latere nos vnde quilibet experit̄ quādo dubitatiue aliquid cognoscit vel quādo certitudinalr. et parimodo debet experiri quādo cōplacet imobiliter aut cōtingēter. interrogat⁹ enī quilibet laic⁹ facta sibi interrogatione de summo bono vtrū vellet ipsum habere: responderet vtiq; q̄ vellet. et si vltra interrogaret an posset non velle: responderet vtiq; q̄ si vellet illud nō curaret. imo plus vellet pro statu isto aliquid aliud. ergo patet q̄ illud non volebat de necessitate. ¶ 4°. qz nullus act⁹ volūtatis est necessarius nisi act⁹ reflexus super illū sit necessarius dum volūtas reflectit̄ super illū. verbi gratia. voluntas nō complacet necessario in aliquo nisi placeat sibi complacētia dum reflectitur sup eam. alioquin si nō necessario cōplacet in complacētia: potest sibi displicentia complacere. ⁊ sic cōplacēbit tristabiliter et violenter qđ est impossibile cū omnis mor⁹ complacētie sit spontaneus. sed clarum est q̄ act⁹ voluntatis quo reflectit̄ sup cōplacētia finis vltimi nō est necessarius. imo multi nollent q̄ illa complacētia sit necessaria vt ipsi q̄ istam partem tenent. et iterum cōplacētia nō habet in se vnde necessario complacēat: cum non sit magnum bonū hominem in tali cōplacētia occupari. ergo nec cōplacētia vltimi finis erit necessario in voluntate. ¶ 5°. quia in nullo imobilitat̄ voluntas nisi quietetur in illo. sed in complacētia vltimi finis sic apprehēsi voluntas non experitur quietē aut sui quietationē. ergo nec ibi imobilitatur. videt̄ enim esse repugnātia q̄ cōplacēat imobilitate in aliquo et tamē nō quietet̄ sed pot̄ non quiescat in eo. ¶ 6°. quia nullus amor cōcupiscētie est in voluntate necessario: nisi amor amicitie sit necessari⁹ ex quo amor cōcupiscētie procedit alias effectus esset necessarius et causa contingēs quod est impossibile. sed complacere in vltimo si ne sic vlr̄ apprehēso: non est nisi amor concupiscētie. nec enim desiderare eum est nisi concupiscere. non enim cōcupit̄ vt quoddā subsistēs quod possit complacere amore amicitie: sed pot̄ vt qđaz pfectio et bonum appetētis. nunc aut̄ omnis talis concupiscētia oritur ex amore sui ipsius. sed constat q̄ amor amicitie quo quis se amat non ē necessari⁹ sed cōtingens et in nostra potestate: alioquin non possem⁹ nos plus vel minus amare. nec caderet virtus et vitium circa istuz amorem: cum

virtus sit habitus electiuus et cum de eis que necessario sunt non vituperemur. ergo si cōtingit circa istum amorem agere et errare imo et seipsum contemnere propter deum: necesse est q̄ nullius boni concupiscētia respectu sui insit imobiliter ⁊ necessario voluntati. hec ille. ¶ Alterius arguit probando q̄ fundamēta sancti thome p hac conclusionē nō valeāt. et colligit ex dictis sancti thome in diuersis locis decem rōnes. prima est hec. dicit enim p̄s. 2°. phy. q̄ sicut se habet intellectus in speculabilibus: sic se habet finis in agilib⁹. sed intellectus de necessitate adheret principijs in speculabilib⁹: quāvis cōclusionibus adhereat contingenter. ergo voluntas vltimo fine necessario adheret: quāvis contingēter adhereat his q̄ sunt ad finē. Contra istam rationē obiicit sic aureolus dicens q̄ illa ratio euidenter est deducibilis ad oppositum sic arguēdo. sicut se habet principium in speculabilibus: sic finis in agilib⁹. sed sic se habet principium in speculabilibus respectu intellectus q̄ non solum vniuersalissimū principium de quolibet esse vel non esse et ē: necessitat̄ intellectū. imo etiam quodlibet principium particulare per se notum sicut patet in mathematicis. ergo sic se habebit finis respectu voluntatis q̄ non solū finis vniuersalissim⁹ et vltimus necessitat̄ volūtatez: imo etiam quilibet finis particularis. honor autē ⁊ voluptas et sciētia sunt per se appetibilia bona et quidam fines vt patet p̄mo ethicoz. ergo apprehenso honore aut voluptate: voluntas necessario cōplacēbit ⁊ desiderabit si ratio tua sit bona. Et confirmat. qz p̄s. 2°. phy. non loquit̄ de principijs vniuersalissimis nec de fine vltimo: sed de quolibet principio et de quolibet fine de q̄ manifeste patet q̄ nō mouet necessario volūtate: alias humilis nō p̄tēneret honores nec tēperat⁹ voluptates. ¶ Preterea quando cūq; ex vna similitudine reperta inter aliqua arguitur ois similitudo: ē fallacia cōsequētis. sed p̄s et cōmentator assumilat̄ principium fini in secūdo physicoz in ordine ad cōclusiones et ea q̄ sunt ad finē dicēdo q̄ quēadmodū si principia sunt: cōclusiones sunt. eodē modo si fines sunt: ea q̄ ad finē sunt. volēs et hoc cōcludere q̄ nō est in eis necessitas simpliciter sed p̄ditionata vt patet ibidē. ergo p̄cludēs ex hoc necessitatem simplr in volūtate respectu finis: facit fallaciam cōsequētis. ¶ Secūda ratio ē hec. omnis motus reducitur ad imobile. sicut patet de motu animalium. animal enī nō moueret̄ nisi alicui imobiliter vt patet. sed volūtas mouet̄ ad diuersa obiecta et se habet ad ea mobiliter et cōtingenter. ergo necesse est q̄ ī aliquo obiecto imobiliter

figat. illud aut non pot esse nisi vltimus finis. ergo finem vltimū vult de necessitate. **C**ōtra istā rationem dicit q̄ est deducibilis ad oppositū sic arguēdo. omnis mot⁹ reducitur ad aliquid immobile sed voluntas desiderans p se sanitatē mouet ad potiones. ergo in illa motione oportet aliqd̄ immobile reperiri. sed hoc est falsum quia nec immobilitatur voluntas in desiderio sanitatis nec in desiderio potionis. ergo non est verū q̄ omnis motus voluntatis reducatur ad aliquid in quo voluntas immobiliter quietet. nec valet si dicatur q̄ in appetitu potionis propter sanitatē nō oportet poni aliquid immobile quia appetit⁹ sanitatis est ppter felicitatem. nō valet inquam. quia dicit ph̄s primo methaphisice q̄ scire appetitur propter se esto q̄ nullum aliud bonum debeat euenire. manifestat autē hoc sensuum delectatio. ergo in isto motu p̄ciso quo quis appetit aliquid propter scire aut ppter videre: non occurrit aliquod obiectū cui voluntas inheret immobiliter et de necessitate. **P**reterea ideo animalia non mouentur nisi alicui immobili initant: quia mouentur propter impulsio nem. pars aut expellens animalia: necesse est vt figatur. sed voluntas non mouet se per expulsio nem sed per ppriam libertatem. ergo nō indiget aliquo immobili. **T**ertia ratio hec est. voluntas necessario vult illud cuius participatione vult qc̄quid vult. sed participatione beatitudinis vult qc̄quid vult. ergo beatitudinem necessario vult. **C**ōtra istam rationem instat dicens q̄ potest deduci euidenter ad oppositum. primo sic. voluntas non necessario vult illud sine cuius participatione aliquid vult. sed voluntas appetit intellectum et noticiam veritatis esto q̄ nihil aliud debeat euenire. imo precindendo omne bonū preter ipsum scire. ergo voluntas non necessario vult finem vltimū quo p̄ciso: adhuc potest appetere aliquid propter se. **P**reterea voluntas non necessario vult illud cuius participatione vult quicquid vult cuius non determinetur circa ea de necessitate que vult. sed voluntas quantūcūq; velit aliquid participatione vltimi finis: non tamen necessitatur ad illud volendum. ergo nec de necessitate volet finem. **P**reterea voluntas vult illud cuius participatione vult quicquid vult fz eos. sed estimans deum esse summū bonum: estimat participatione eius volendū quicquid vult. ergo manente illa estimatione: de necessitate vult deum. hec autem estimatio manet in quolibet fideli. ergo fidelis de necessitate vult deū. cuius oppositū ipsi dicunt. **P**reterea voluntas potest velle omne quod participat ratione vltimi finis. sed liber-

tas et experientia libertatis est magna pars vltimi finis et summi boni. ergo presente summo bono: voluntas potest vti sua libertate in non volēdo finem. aut ergo voluntas vtetur sua libertate et tamen nollet vti. et sic cogetur in nolendo finem quod est inconueniēs manifestum. **Q**uarta ratio est. quia motus secūdimotozis per impressionem primi mouentis tendit in eundem finem quo tendit primū mouens. si enim in aliū: iam nō mouetur per impressionē primi mouētis in ipsuz. sed voluntas mouet in omnia que vult ex desiderio vltimi finis. ergo nihil vult in quo non includatur desiderium vltimi finis. nec etiaz resilit ab aliquo nisi ex desiderio vltimi finis. sequit ergo q̄ nō potest resiliere a fine. et per consequēs vult finem de necessitate in vniuersali ostensum. **C**ōtra hanc rationem instat dicens q̄ ista ratio potest deduci ad oppositum sic. agens enim secūdū nō agēs fm̄ ipressionē primi: non necessario tendit in ipm̄ per oppositum. p̄positionis eozū. sed voluntas potest appetere aliquos fines secundos. ppter se et precise absq; impressione primi finis. appetit enī eos esto q̄ nullum bonuz debeat euenire fm̄ ph̄s p̄mo metha. et p̄mo ethi. ergo nō necessario mouetur in vltimū finē. **P**reterea voluntas appetit suam libertatē et vsum libertatis sue propter impressionem vltimi finis. sed volendo suam libertatem: suspendet actum suū circa vltimū finem. ergo ex impressione vltimi finis potest suspendere actum circa ipsuz. **Q**uinta ratio est. illud quod naturaliter elicitur: necessario elicitur. sed desiderium finis necessario elicitur a voluntate ipso ostēso. omnis enī natura vult et appetit naturaliter sibi bonum. iuxta illud primi ethi. omnia bonū appetunt. et illud p̄mi metha. omnes homines natura scire desiderant. et illud boetij. inserta est nobis naturaliter boni veriꝗ cupiditas. ergo voluntas de necessitate appetit vltimū finem sibi ostensum per intellectum. **C**ōtra hanc rationē instat dicens q̄ ista ratio ad oppositū reducitur manifeste hoc modo. illud quod naturaliter elicitur necessario elicitur. sed voluntas necessario elicit desiderium respectu multozum fm̄ eos. ponunt enim q̄ voluntas vult naturaliter intellectuz verum et suppositū esse et viuere et multa alia. ergo voluntas de necessitate desiderabit esse et scire et multa alia apprehensa et non solum vltimū finem. hoc autē est cōtra experientiaz: quia multi desiderant non esse et non viuere. vnde et fortis non sperans aliam vitam: exponit se mortū vt patet. 3°. ethi. **S**exta ratio talis est. quod ē idem apud omnes: tale ē immobile vt patet. 5°. ethicoꝝ.

sed velle beatitudinem cōmune est apud omnes
 s̄m augustinū. 13. de trini. caplo. 8. dicentem. om-
 nes beati esse volunt. et infra. illa vera est et pspe-
 cta et examinata et eliq̄ta accerta sententia: bea-
 tos esse oēs hoies velle. et infra. hoc veritas cla-
 mat et natura compellit cui summe bonus et imu-
 tabiliter beatus indidit. et philosoph⁹. 10. ethico-
 rum dicit q̄ volumus quidem omnes bona: eligi-
 mus autē nequaquā. et multa alia dicit de ista ma-
 teria augustinus. 13. de trini. ergo videtur q̄ volū-
 tas necessario appetit beatitudinem per intelle-
 ctum apprehensam. ¶ Contra istam rationem
 instat dicens q̄ ratio potest reduci in oppositum
 in hunc modū. illud est necessariū: quod est idem
 apud omnes. sed omnes volunt vile emere ⁊ ca-
 re vendere vt ibidem de mimo recitat Augusti-
 nus qui dixit omnib⁹ existentibus in foro. et mul-
 ta alia sunt que omnes volunt cōmuniter q̄ ad
 illa naturaliter inclinamur. ergo ista et multa alia
 de necessitate vellemus cui⁹ oppositū experimur.
 ¶ Septima ratio est. sicut se habet verū malum
 vel apparēs respectu p̄secutionis vel desiderij: sic
 verum bonū vel apparēs respectu fuge et resili-
 tionis. sed malū verū vel apparēs non pōt a vo-
 luntate desiderari vel p̄sequi. igit^r verū bonum
 vel apparēs nullo modo pōt respui. tale autē est
 beatitudo vel finis vltim⁹. ergo ab illa ostensa p̄
 intellectū: volūtas non pōt resiliere. ¶ Cōtra hāc
 rationem instat dicens q̄ rō potest deduci in opposi-
 tum sic. voluntas pōt p̄sequi quicquid itellectus
 pōt iudicare sub ratione boni. sed suspēsiō volitio-
 nis finis vltimi pōt apprehendi sub ratione boni
 inq̄^m in illa suspensione est magna libertas: et in-
 q̄^m illa volitio includit quandam inutilē occupa-
 tionē. occupari videlicet in continua mutatione
 respectu finis. ergo non apparet cur volūtas non
 possit p̄sequi illam suspensionē. ¶ Octava ra-
 tio est. q̄ si illud quod min⁹ videt inesse inest: ⁊ id
 quod magis. sed minus videt q̄ beatitudo in vli
 cognita et cōfusa trahat imutabiliter volūtatē: q̄
 de obiecto beatifico clare viso. ergo cū illa necessi-
 tate firmat: multo fortius deo clare viso. ¶ Cōtra
 hanc rōnem instat reduzendo rōnez in oppositū
 sic. si illud quod min⁹ videt inesse inest: et illud qd
 magis. sed min⁹ videtur q̄ beatitudo apprehēsa
 vt summū bonū confusum et vlt^r traheret imuta-
 biliter volūtatē: q̄ de deo apprehenso vt summū
 et sic certitudinaliter estimato: qm̄ p̄cularia ma-
 gis mouent q̄ vniuersalia in moralibus. ergo si
 summū bonum vniuersale et confusuz trahat dū
 apprehenditur imutabiliter voluntatem: multo
 fortius deus cum estimabitur summū bonum tra-

het ad se imutabiliter voluntatem ad se diligen-
 dum: cuius oppositum ipsi dicunt. nec valet si dica-
 tur q̄ hoc solum tenetur per fidem. non valet in-
 quam. tum quia hoc tenetur per rationē q̄ deus
 est summū bonum et illud quo magis excogitari
 non potest s̄m anselmū p̄solu. tuz qualicet te-
 neatur per fidem et per firmā estimationē: eque
 efficaciter mouebit ac si tenetur per scientiaz. si-
 cut dicit p̄bs. 7°. ethicozuz contra volentem eua-
 dere sermonē socratis dicentis q̄ impossibile est
 agere contra scientiam vt patet ibidem. ¶ Non-
 na ratio est. quia ab illo non potest voluntas resi-
 lire: vbi nullam rationem inuenit mali sed repe-
 rit rationem omnis boni. sed in deo clare viso nul-
 lam mali reperit rationem imo plenitudinēz om-
 nis boni. ergo a dilectione illius resiliere non po-
 test. Et confirmatur. quia voluntas mouet ex ali-
 quo cur s̄m anselmum. ¶ Cōtra hāc rōnem instat
 reducens eam in oppositū sic. si ab illo resiliere nō
 potest volūtas vbi nullam rationēz mali inuenit
 sed potius omnis boni: ergo cuz in deo concepto
 a viatore sub ratione omnis boni viator nihil ta-
 le reperiat: stante ista estimatione non poterit re-
 silire. et sic nullus poterit peccare nisi fiat p̄^r heret-
 icus. Et ad cōfirmationem dicenduz q̄ volūtas
 in resiliēdo habebit aliqd̄ cur. s. experientiam p̄prie
 libertatis. ¶ Decima ratio est. obiectuz quod re-
 plet totam capacitatem potētie imo excedit eaz
 sic implet et mouet illam q̄ non potest resiliere ab
 illo: maxime si mouetur s̄m inclinationēz nature.
 sed deus est obiectum implens totam capacitātē
 voluntatis et in ipsum diligendum voluntas na-
 turaliter inclinatur. ergo ipso presente impossibi-
 le est q̄ resiliat ab eodem. ¶ Contra hanc rōnem
 instat sic. obiectum quod non replet totam capa-
 citatem potētie: non attrahit imobiliter volun-
 tatem. sed tale est deus. quod patet dupliciter. p̄-
 mo quidez quia non replet nisi mediante actu di-
 lectionis. dilectio vero illa non replet totam po-
 tentiam voluntatis cum voluntas sit in potentia
 ad multas alias dilectiones. Secūdo vero quia
 illud nō satiat quod reliq̄t desiderij possibile res-
 pectu alteri⁹ obiecti. nūc autē presente beatitudie
 adhuc pōt volūtas in multis alijs cōplacere ⁊ for-
 sitā in experientia. p̄prie libertatis. ergo non attra-
 hit imobiliter volūtatē. sic ergo qcq̄ sit de cōclu-
 sione: rōnes nō sunt multū stabiles. et illud ē ma-
 xime rōnabile q̄ summū bonū vlt^r cōsideratuz et
 app̄hēsum trahat imobiliter volūtatē. qm̄ stāte fir-
 ma estimatiōe q̄ hoc summū bonū sit sol⁹ de⁹: ipse
 de⁹ sic app̄hēsus imobiliter mouet volūtatē. hoc
 autē videt^r necessariū: quia sumpta maiorē p̄ intel-

lectum et ei adherere per voluntatem si sit firma opinio de minori absq; hoc q; nō sit scientia: statim conclusio est volita vt patet. 7. ethi. vnde si volo omnem dulce et lacte demonstrato dicēdo hoc est dulce: statim conclusio est volita. s. hoc lac. pari rōne si de necessitate volo summū bonū: statim ergo seq̄tur q; de² est volit² de necessitate. tū q; stante cōnexionē formalis obiecti sup̄ qd̄ trāsīt potētia cuz materiali obiecto: simul trāsīt sup̄ vtrūq; potētia. si ergo summū bonū est volitū necessario et illud applicat firma opinio ipsi deo: omnino seq̄t q; de² cōcept² vt summū bonū necessario appetit. idcirco opinio illa videt̄ valde rationabilis. hecille.

Quantus ad tertium

Quantus ad tertium articulus primo notandum est prout. S. Tho. deducit. p^o. p. q. 40. ar. 3. in cor. q; duplex fit abstractio per intellectū. vna q; de² fm q; vlt abstractiō a particulari sicut animal ab hoīe. alia vero fm q; forma abstractiō a materia vel subiecto sicut forma circuli abstractiō p̄ intellectum a materia sensibili vt cupri vel eris. et ē differētia inter has abstractiones. q; fm abstractio nem vniuersalis a particulari: id qd̄ abstractiō est cōmune ei a quo abstractiō et cōmunicabile multis cōmunitate rōnis q; est p̄ predicationē. fm vero abstractio nē forme a materia vel subiecto: id qd̄ abstractiō nō habet ex vi abstractionis q; sit cōmūne cōmunitate rōnis: nā pōt isto modo abstractiō p̄ intellectum forma singularis a singulari materia vel subiecto: sicut p̄siderādo hui² circuli enei figurā circularē absq; cōsideratione eris qd̄ ē eius materia indiuidua. sed quādoq; id qd̄ isto modo abstractiō est cōe cōitate rei. quēadmodū mā prima cui² vnitatis et cōitas sub plurib² formis ē realiter preter opationē intellect². nullo enī intellectu creato exiūte: materia p̄ma vna numero vnitatis essentie est cōicabilis plurib² formis sibi inuicē succedētib². aliqñ tñ forma q; abstractiō a mā vel subiecto: ē cōis plurib² cōitate rōnis nō ex vi talis abstractionis p̄ se loquēdo: sed accidit ei ex eo q; forma eadē fm sp̄z repit̄ i plurib² subiectis. vñ talis cōitas cōsequit̄ imēdiate abstractio nē primi modi. quēadmodū si abstractiō p̄ intellectum forma circuli particularis ab isto signato ere vel cupro: forma sic abstracta singularis et indiuidua est q; est ex vi talis abstractionis. verūtñ pōt intellect² apprehēdēs i ferro et in ligno et in alijs subiectis esse formā circuli: abstractiōne iterū ab ista et ab illa et ab alia forma circuli vñ rōnez cōem oib² figuris circularib². q; abstractio iā est fm primū modū. s.

vlt a particulari. sed vt dictū est fm abstractiones forme a mā p̄ se loquēdo: nō hēt id qd̄ abstractiō q; sit cōe cōitate rōnis ei a q; abstractiō aut alijs. Secūdu hāc igi² distinctionē abstractionis dicim² q; cōitas de q; sc̄tus doctor loq̄tur cuz dicit q; oēs hoīes appetūt b̄titudinē fm cōem ipsi² rōnez: nō est cōitas rōnis f; abstractionē p̄mi modi. s. vlt a particulari: s; cōitas fm abstractiones forme a materia vel subiecto. p̄robat̄ hoc. qm̄ ponēs secundū modū q; b̄tudo pōt cōsiderari fm rōnem specialē p̄ oppositū ad cōem rōnez p̄mi modi: specialē rōnē b̄titudinis assignat nō i aliquo particulari respectu vltis: sed i ipsa materia vel materiali b̄titudinis. ait enim sic p^o. 2. q. 5. ar. 8. in cor. alio modo possum² loq̄ de b̄titudine fm specialē rōnez q; ad id in q; b̄tudo cōsistit. i. q; ad materiaz in qua ponit̄ vel fm errores quozūdā vel fm veritatē. Et cōfirmat̄. qm̄ in hac distinctione vbi allegatū est p̄ p̄ma cōclusionē ad p̄mū: distiguit d̄ b̄titudine p̄ se et p̄ accidēs. vocās b̄tudinē p̄ se ip̄am formā b̄titudinis q; ē bonū p̄fectū. b̄tudinē vero p̄ accidēs vocat id qd̄ ē materia vlt subiectū forme b̄titudinis. et inducit p̄ simili duplex visibile. s. p̄ se vt color: et p̄ accidēs vt hō vel alia res colorata. Galluz igi² intellectū habuerūt in verb̄ sc̄ti thome q; p̄ eo q; ip̄e posuit b̄tudinē fm cōem rōnez appeti naturalr ab oibus tanq; finale obm volūtatis: intellexerūt b̄tudinē fm rōnez vltitatis vlt fm q; est qd̄ vlt. qd̄ falsuz est nō solū ex p̄cedētib²: sed etiā q; i pleriq; locis sc̄tus thomas assignat differētia inter p̄puz obm intellect² et p̄puz obm volūtatis: p̄ hoc q; intellect² ferē in suū obm fm q; in eo recipit̄ p̄ mediū speciei. volūtatis aut ferē in suū obm fm q; est in reb² in qb² nō est rō vltitatis s; rerū singularitas. et hec differētia ē sumpta ex doctrina phi sexto libro metha. Si nōnūq; dicat sanct² doctor obm volūtatis nō esse hoc vel illud bonū s; bonū i cōmuni vel vlti sūptū: nō ē sensus q; f; rōnē vltitatis sit tale obm. s; ē sensus q; bonū f; natura boni absolute: est p̄puz obm volūtatis: nō f; q; ip̄a natura boni ē indiuiduata i hoc vlt illo bono. vñ volūtatis i bonū extra intellectū ferē. et quāuis omne tale bonū sit hoc et indiuiduū: q; tñ cū sit hoc bonū ē etiā bonū: ferē p̄ se volūtatis in illd̄ q; ē bonū: nō q; ē bonū hoc. i. sic indiuiduātū. Ad qd̄ facit qd̄. S. Tho. dicit i simili mā p^o. 2. q. 29. ar. 6° in cor. dicēdu inq̄t q; de vlti dupl̄r cōtigit loq̄. vno modo f; q; subest itētioni vltitatis. alio aut̄ modo dicit̄ de natura cui talis intentio attribuit̄. alia est enī cōsideratio hoīs vltis: et alia hoīs i eo q; ē hō. si igi² vlt accipiat̄ p̄mo modo: sic nulla potētia sentitiue partis neq; apphēsiua neq; appetitiua pōt i

vle: quia vle fit p abstractione a materia indiuiduali in qua radicat ois virtus sensitua. pot tamen aliq potetia sensitua et apphensua et appetitua ferri in aliqd vliter. sicut dicim q obm visus e color fm gen. no qz visus cognoscat colozē vlez sed qz q coloz sit cognoscibilis a visu no puenit coloz in qm est hic coloz: sed in qm e coloz simplicif. hec sanct thomas. Ad idē facit qd dicit in de veri. q. 22. ar. 4. ad. 2^m. quāuis iquit appetit^o semp intēdat ad aliqd irez natura existēs qd est p modū particularis et nō vlis: tū ad appetendū qñq mouet p apphensionē alicui^o vlis cōdicionis. sicut appetit^o hoc bonū ex hac cōsideratione q pside ram^o bonū simplr eē appetēdū. qñqz vero p apphensionē particularis f; particularitatē suā. z ideo sicut appetit^o distinguit ex cōsequēti p differētiā apphensionis quā sequit: ita etiā ex cōsequēti distinguit per vle et particulare. hec ille. Idez in sentētia dicit. p^a. p. q. 80. ar. 2. ad. 2^m.

¶ Secundo Notandū est q appetitus naturalis est duplex. quidā ē cōis omnib^o reb^o naturalib^o etiā cognitione carētib^o. ali^o est appetit^o naturalis q seqt apphensionē virtutis cognitive. appetit^o naturalis pmo modo: nō est potetia spūalis nec aliqz act^o elicit^o a potetia appetitiua: sed ē sola naturalis inclinatio ad id qd appetit cōsequēs formā naturālē rei cui est cōnaturalis et cōproducta. z inde est q p hmoi appetitū nō dicim^o res ex seipsis appetere bonū sed ab alio dirigū in bonū. s. a generāte a quo hnt naturā. appetit^o aut naturalis secūdo modo: ē act^o elicit^o a potetia appetitiua cōsequēs apphensionē potetie cognitive. loqmur nūc de appetitu. put nominat actū: nō ipam potetiā appetitiuā. Accipit ista distinctio ex dictis. S. T. p^a. p. q. 80. ar. p^o. Et. p^a. li. sen. dif. p^a. q. vltima. ar. p^o. ad 3^m. Et. 4°. li. sen. dif. 5. q. 2. ar. p^o. sub. ar. p^o. in. c. et ad. p^m. et i mult^o alijs locis. Et multū expresse de veri. q. 22. ar. 3. ad. 3^m. **¶ Et** qd inferim^o q i aialib^o et hoib^o appetit^o sensitū aut itellectū naturalis: nō excludit appetitū naturālē cōem etiā reb^o inaiatis f sup addit ei. z hoc expresse dicit scitūs thomas de veri. loco p^o allegato i rñsione ad 2^m. vbi pcludēs dicit. et ideo cū appetit^o natural^o sit determinat^o ad vnū nec possit eē multiformis vt i tot diuersa extēdat se quot aialia idigēt: neces sariū fuit vt aialib^o sup adderet appetit^o aialis cōsequēs apphensionē: vt ex multitudine apphēsoz appetit^o aialis in diuersa ferret. Et in rñsione ad 5^m. dicēdū inqt q vnaqz potetia appetit suū obiectū appetitu naturali. sed appetit^o aialis ad specialē potetiā p^oinet. et qz appetit^o naturalis deter

minat^o est ad vnū: aial aut sequit apphensionē: ideo est q singule potetie appetunt bonū determinatū: f vis appetitiua appetit quodcūqz bonū apphensum. hec ille. Et p^a. 2^e. q. 26. ar. p^o. in cor. exp^o se distinguit triplicē appetitū. s. naturalē sensitū et itellectū. Itē. p^a. p. q. 80. ar. p^o. ad. 3^m. ait. vnaqueqz potetia anime est qdam forma seu natura et hēt naturālē inclinationē in aliqd. vñ vnaqueqz appetit obiectū sibi pueniēs naturalē appetitu: supra quē est appetit^o aialis cōsequēs apphensionē quo appetit aliquid nō ea ratione qua ē cōueniens ad actum hui^o vel illius potentie vt pote visio ad videndum et auditio ad audiendum: sed quia est pueniēs simpliciter aiali. Facit ad ista plurimum deductio quam doctor sanctus ponit de veritate loco p^o allegato. arti. 4°.

¶ Tertio Notandū est q volūtas dupliciter pot dicit cōpleta seu perfecta vel incōpleta siue imperfecta. vno modo respectu act^o interioris voluntatis sicut est velle aut appetere vel desiderare. alio modo respectu act^o exterioris q est psecutio et qd quis appetit vel desiderat aut vult. volūtas pmo modo perfecta seu cōpleta: est rōnis volūtas. i. q cōsequit rōnis deliberationē ac determinationem. et hec dicit volūtas hois simpliciter et absoluta. i. nō condicionata. put. S. Tho. dicit. 3^a. p. q. 21. ar. 4. illud enim absolute volumus: quod fm deliberatā ratione z volum^o. imperfecta aut volūtas hoc pmo modo est p oppositū volūtas nō absoluta sed p dicionata. illud eni quod volūtas sub condicione vult vt si sit possibile vel si aliud nō obstat vl quomodo libet aliter: non simpliciter et complete volumus sed fm quid. quā obrem talis voluntas conuenit appellari velleitas quedam. i. imperfecta voluntas. perfecta autē voluntas siue completa secundo modo dicitur voluntas qua quis appetit aut vult aliquid simpliciter et absolute. i. absqz condicione: non solū actu interiori voluntatis: sed etiā actu exteriori quo tēdit et conatur ad psecutionē eius quod appetit aut vult. voluntas autem imperfecta isto secūdo modo: dicit voluntas q licet aliquid appetit aut vult absolute. i. absqz condicione: non tū nitit illud assequi pro suo conamine non ppter defectum actus interioris qui est velle aut appetere: sed ppter defectū operis exterioris ad illud obtinēdum requisitū. eo q actu exteriori psecutionis ad illud habendū quod appetit est aliquid adiūctū quod sibi non placet aut ē difficile. et fm distinctionem voluntatis hoc secundo modo: consuevit appellari voluntas perfecta voluntas efficax: et volūtas imperfecta volūtas

patet

inefficax. Secundū igit̄ primū modū distinctionis voluntatis cū querit̄ an omnes hoies appetāt naturaliter b̄itudinē voluntate p̄fecta q̄m ad generalem seu cōem rōnem b̄itudinis q̄ est rō boni completi: respōdem⁹ fm̄ mentē sc̄i thome q̄ sic. non solū p̄ statu patrie: sed etiā p̄ statu vie. p̄bat̄ hoc. qm̄ loquēdo de actu interiori voluntatis fm̄ quez accipitur distinctio voluntatis primo modo supra posito: omnes naturaliter bonū suū completū appetunt et volūt. ac per hoc suā beatitudinem fm̄ cōem rationē quaz nullus rōnis composignorat cognitisterminis. Si vero q̄stio fiat de voluntate p̄fecta vel imperfecta secūdo modo: respōdem⁹ q̄ pro statu vie nō omnes hoies appetūt beatitudinem voluntate p̄fecta sed imperfecta q̄ velleitas potest dici vel magis p̄pe voluntas inefficax. p̄bat̄ hoc. qz nō omnes conant̄ bonis opibus cōseq̄ beatitudinē sine q̄bus ipsa beatitudo obtineri nō potest. sicut apparet in obstinatis et peccatorib⁹ finaliter ipenitētib⁹. q̄ tñ interiori actu voluntatis appetūt et volūt absolute beatitudinē fm̄ rōnem cōmunē. s. boni cōpleri et p̄fecti. nō enī in volēdo v̄l appetēdo beatitudinē: cōdicionē aliquā apponunt vel p̄supponūt. quē admodū ē voluntas aliquorū de impossibili q̄ nullus sciens eē impossibile appetit aut vult simpliciter etiā actu interiori: sed sub cōdicione. s. si possibile foret. vñ velle aliqd̄ absolute et simpliciter pōt accipi duobus modis. vno modo vt sit idem dictū q̄ absq̄ cōdicione: et sic omnes hoies appetūt absolute et simpli beatitudinē f̄z cōem ipsi⁹ rōnez. alio modo capit̄ absolute et simpliciter vt dicat nō solū velle et appetere aliqd̄: s̄ simul etiā et ad illd̄ obtinēdū opib⁹ conari. et isto modo nō oēs appetūt beatitudinē etiāz sub ei⁹ rōne cōi q̄ est ratio completi et p̄fecti: quia nō omnes bonis opibus et meritis conant̄ bonū suū cōpletum et p̄fectū adipisci sine quibus obtineri non valet fm̄ ordinem a deo institutum.

¶ Quarto Notandū est q̄ capiēdo appetitū pro actu elicitō a voluntate: debet intelligi p̄ma cōclusio nō quasi rōnalis natura semp̄ actu appetat beatitudinez quē admodū semp̄ hēt naturā et ea q̄ fm̄ esse naturaz cōsequūt̄: sed debet intelligi q̄ naturaliter appetit beatitudinē qz. s. ex natura sua hēt q̄ si p̄ponatur voluntati ab intellectu id q̄ est summū bonuz quod est beatitudo: naturaliter appetit ip̄z si aliq̄e actū circa illd̄ hēt. Unde. S. Tho. p̄ 2. q. 10. ar. p̄. arguit sic secūdo loco. id q̄ est naturale: inest alicui semp̄ sicut igni esse calidū. sed nullus mot⁹ inest voluntati semp̄. ergo null⁹ mot⁹ est natural⁹ voluntati. ecce argumentū. ad q̄ r̄det sentēntialit̄

q̄ illa que pertinent ad motū vel que sequūt̄ motum etiam in rebus naturalibus: nō semp̄ insunt. sicut ignis non semper mouet sursum: sed quādo est extra locū suū. et similiter nō oportet q̄ voluntas q̄ de potētia in actū reduc̄ dum aliquid vult semp̄ actu velit: sed solū quando est in aliqua dispositione determinata. Tandē solutionē dat ad simile argumētum de veri. q. 22. ar. 5. Irē. p̄ 2. loco p̄xime allegato. ar. 2. in cor. sic dicit. vnde si p̄ponat̄ aliquod obiectū voluntati quod sit vniuersaliter bonū et fm̄ omnē cōsiderationē: ex necessitate voluntas in id tendit si aliquid velit. nō enim poterit velle oppositum. hec ille. vbi non dicit absolute voluntas in id tendit: sed cū hac additione: si aliquid velit. quod exponit qz. s. non poterit velle oppositū. quasi sic debeat intelligi volūtatem naturaliter et ex necessitate velle summuz bonum sibi p̄positū: quia. s. nō pōt velle oppositū. ita q̄ necessitas qua voluntas naturaliter tendit i summū bonū vel in beatitudinē per actū elicituz magis est q̄m ad determinationem act⁹ per obiectum q̄m ad exercitiū actus: et hoc in statu vie nam in statu patrie vbi summū bonū et beatitudo semp̄ est obiectiue p̄posituz voluntati: vtroq̄ modo voluntas naturaliter et necessario in illud fert̄ actu elicitō put̄ deductū fuit li. p̄. dif. p̄. q. 3. sub notabili quarto. ¶ Ad p̄missorū aut̄ declarationē est aiaduerrēdū. put̄. S. Tho. deducit de veri. q. 22. ar. 6. in cor. q̄ indeterminatio voluntatis inuenit̄ respectu triū. s. respectu obiecti: respectu actus: et respectu ordinis in finez. respectu obiecti quidē est indeterminata voluntas q̄m ad ad ea q̄ sunt ad finez non q̄m ad ip̄m finē vltimū. non enī de necessitate ac determinate voluntas appetit aut vult aliquid eorū q̄ sunt ad finē quemadmodū appetit⁹ rez naturalium qui sicut est determinatus respectu finis: ita et respectu medioz q̄ sunt ad finē. Secūdo est voluntas indeterminata respectu actus: qz etiā circa obiectū determinatū. s. vltimū finem pōt vt̄i actu suo cum voluerit vel non vt̄i. pōt enim exire in actū volēdi respectu cuiuslibet obiecti et nō exire. q̄ intelligendū est. p̄ statu vie sicut ostēsūm fuit ex dictis sancti thome libro p̄mo loco p̄xime allegato. in rebus vero naturalibus nō est in potestate appetit⁹ exire in actum vel non exire: eo q̄ res inanimate nō mouent̄ a seipsis sed ab alijs ac p̄ hoc nō est in eis moueri vel nō moueri. Tertio voluntas est indeterminata respectu eorū que ordināt ad finē: inq̄m voluntas potest appetere illud q̄ fm̄ veritatē ordinat̄ in finē debitum vel fm̄ apparentiā tñ. et hec indeterminatio ex duob⁹ cōtingit. s. ex ideterminatione cir-

ca obiectū in his q̄ sunt ad finē. et itez ex indeter-
minatione apprehensionis q̄ p̄t nō esse recta. et qz
volūtas dicit libera in q̄ nō est necessario deter-
minata: cōsequēs est q̄ libertas volūtatīs in tri-
bus predictis cōsideret. s. q̄^m ad actū in q̄^m potest
velle et nō velle. et q̄^m ad obm̄ in his q̄ sunt ad fi-
nem: in q̄^m p̄t velle hoc vel illud et eius opposi-
tū. et q̄^m ad ordinē in finē: in q̄^m p̄t velle id qd̄ ve-
re ducit in finem vel id quod vere non ducit.

Quinto Notanduz est q̄ sicut p̄s
docet. 9. ethi. amicabilia q̄
sunt ad alterū: veniūt ex amicabilib⁹ q̄ sunt ad se-
ipsum. vñ et ad amicos amozē habem⁹ et amicitia
qz illos reputam⁹ esse nos ipsos. et inde est q̄ p̄ce-
pri forma de diligēdo. p̄mo imposta ē vnicuiqz
fm̄ mēsurā dilectionis sui cū dicit. diliges p̄ximū
tuū sicut te ipsum. leuitici. 19. et mathei. 22. amoz
igit̄ sui est principiū cuiuslibet amoris ad alteruz.
et qz in appetibilib⁹ sicut et in speculabilib⁹ p̄ncipi-
pia insunt nobis a natura: consequēs est q̄ vnus-
quisqz naturaliter seipm̄ amet: ita vt p̄ se loquen-
do nullus possit seipm̄ odio h̄re. iuxta qd̄ ap̄ls di-
cebat ephē. 5. nemo vnqz carnē suā odio habuit.
Aduertēdū tñ put. S. Tho. dedit. 2. 2. q. 2. §
ar. 7. q̄ amare seipm̄ contingit tripliciter. vno mo-
do fm̄ suā subam et naturā et p̄fectiones naturaz
cōsequētes. et iste amor est cōis et naturalis om-
nib⁹ hoībus sicut et ceteris reb⁹ naturalib⁹. omnes
enī hoīes et boni et mali naturalr̄ amāt suā cōser-
uationē et generaliter bonuz ad qd̄ ex sui natura
inclinant̄. Alio modo amare seipm̄ contingit fm̄
meliorē et p̄ncipaliorē partē sui. et istud amare ē
p̄p̄riū bonoz q̄ amāt se in illo et ad illud qd̄ ē bo-
num fm̄ mētem rōnalē q̄ est in hoīe potior et p̄-
ncipalior pars. q̄ ab ap̄lo appellat̄ interior homo
2. corin. 4. Tertio modo cōtingit amare seipm̄
fm̄ partē carnalē et sensitivā. s. q̄^m ad ea ad q̄ ca-
ro et sensualitas incitant cōtra iudiciuz rationis.
fm̄ q̄ ap̄lus dicit Gala. 5. caro cōcupiscit aduer-
sus sp̄m̄ et sp̄s aduersus carnē. et iste amor est
p̄p̄rius maloz hoīm et peccatoz. vñ cuz dicim⁹
naturale cōhoīem amare seipm̄ ita vt nemo pos-
sit se odio h̄re: intelligim⁹ de p̄mo modo. Sed cō-
tra hoc obijci p̄t qz naturalib⁹ nō meremur. si er-
go homo seipm̄ naturalr̄ amat: sequit̄ q̄ null⁹ me-
reat̄ seipm̄ amās cuius opposituz cōiter tenet. Ad
hoc respondēdū est sicut sct̄s thomas respōdet
ad sile argumētū qd̄ fit de appetitu naturali vlti-
mi finis in hac dis. q. p̄. ar. 3. sub. ar. 3. et d̄ veri. q.
22. ar. 7. homini inquit est indit⁹ appetitus vlti-
mi finis sui in cōmuni vt. s. naturaliter appetat se
esse completū in bonitate. sed in quo illa comple-

tio consistit vtrū in virtutibus vel scientijs vel de-
lectationib⁹ vel h̄mōi alijs: nō est ei determinatū
a natura. quādo ergo ex p̄p̄ria ratione adiut⁹ dei
gr̄a apprehēdit aliquid speciale bonū vt suā beati-
tudinē in quo vere beatitudo sua cōsistit sicut vi-
sionē dei: tūc meret̄ nō ex hoc q̄ appetit beatitudi-
nem quaz naturaliter appetit: sed ex hoc q̄ appe-
tit hoc speciale. s. visionē dei qd̄ nō naturaliter ap-
petit: in quo tñ fm̄ rei veritatē sua beatitudo cōsi-
stit. si vero aliqz p̄rationē erroneā deducat vt ap-
petat aliquid speciale tanqz beatitudinē suaz vt
carnales delectationes in quib⁹ tñ fm̄ rei verita-
tem sua beatitudo nō cōsistit: sic appetēdo suā bea-
titudinē demeret̄. nō qz appetit beatitudinē: sed
qz idēbite appetit hoc vt beatitudinē in quo bea-
tudo nō vere cōsistit. Cōsimiliter dicendū est q̄
amare seipm̄ p̄mo modo amoris simplr̄ et abso-
lute: nō ē meritoriz qz naturalr̄ inest vnicuiqz ta-
lis amor. sed amare seipm̄ q̄^m ad aliqua specialia
s. sub deo et p̄pter deū et ad obsequiū dei: est me-
ritoz adiūcta gr̄a. eo q̄ ad ista specialia nō inest
amor sui naturaliter: sed ista determinant̄ per ra-
tionē et discretionē hoīs fide et charitate adiuti.
vñ in vtroqz casu volendo id quod quis naturalit̄
vult: nō est meritoriz vel demeritoriz fm̄ se: sed
volendo id quod naturaliter vult fm̄ specialem
determinationem prout dictum est.

Sexto Notandū est put sanct⁹ tho-
mas dedit. p̄. p. q. 82. arti.
2. in cor. q̄ sicut intellect⁹ naturalr̄ ex necessitate
inheret primis p̄ncipijs: ita voluntas vltimo fi-
ni vt iam dictū est. sunt aut̄ qdam intelligibilia q̄
non h̄nt necessariā cōnexionē ad prima p̄ncipia
sicut cōtingētēs. p̄positiones ad quaz remotionē
non sequit̄ remotio p̄moz p̄ncipioz: et talibus
nō ex necessitate assentit intellect⁹. quedā autem
p̄positiones sunt necessarie que habent cōnexio-
nem necessariā cum p̄mis p̄ncipijs sicut conclusio-
nes demonstrabiles ad quarū remotionē sequitur
remotio primoz p̄ncipioz. et his intellect⁹ ex
necessitate cōsentit cognita cōnexionē necessaria
cōclusionū ad p̄ncipia p̄ demonstrationis dedu-
ctionē. nō aut̄ ex necessitate assentit anteqz h̄mōi
necessitatē cōnexionis per demonstratōnē cognos-
cat. similiter etiā ex parte volūtatīs. sunt enī que
dā particularia bona que nō habēt necessariā cō-
nexionē ad beatitudinē quia sine his p̄t aliqz eē
beat⁹: et h̄mōi volūtas nō de necessitate inheret.
sunt aut̄ quedā habentia necessariā cōnexionem
ad beatitudinē quib⁹. s. homo deo inheret in quo
solo vera beatitudo cōsistit: sed tñ anteqz p̄ certī-
tudinem diuine visionis necessitas h̄mōi cōnexio

nis demonstratur: voluntas non ex necessitate deo inheret ne his que deus sunt. sed voluntas videtur deum sentire: de necessitate inheret deo sicut nunc ex necessitate volumus esse beati. patet ergo quod voluntas non ex necessitate vult quecumque vult. hec sanctus thomas. Ex quibus apparet quod sicut in speculativis intellectus naturaliter et ex necessitate assentit primis principiis et his propositionibus que necessaria habent ad prima principia connectione quibus. scilicet remotis prima principia non statent: ita etiam in appetibilibus voluntas naturaliter et ex necessitate appetit ultimum finem humane vite qui est summum et perfectum bonum. et ex consequenti eadem necessitate appetit illa bona que necessaria habent connectionem ad ultimum finem et summum bonum. sine quibus constat ipsum summum bonum et ultimum finem adipisci non posse. veruntamen est differentia inter speculabilia et operabilia seu appetibilia. quoniam in speculabilibus sunt multo plures conclusiones de quibus habere certitudinem potest intellectus que habent necessariam dependentiam et connectionem ad prima principia per se nota ut sunt propositiones demonstrabiles. per demonstrationem namque certificatur intellectus de necessaria connectione conclusionis ad principia ex quibus deducitur. in operabilibus vero seu appetibilibus: modica et forte nulla potest haberi certitudo in statu vite de medijs. scilicet bonis particularibus que necessariam habent connectionem ad summum bonum et ultimum finem ita quod sine illis prius haberi non possit: propter operabilia et appetibilia magna habeant varietatem. propter diversitatem temporum locorum ac conditionum et consuetudinum hominum que consideranda sunt circa agenda eo quod operationes sunt circa particularia. putatur dicitur primo methaphisicorum. propter quod philosophus dicit in primo ethicorum. quod scientia moralis non patitur demonstrationem. unde paucissima sunt de quibus sit per se notum et pro certo constet quod habent necessariam connectionem qualis dicta est ad ultimum finem. aliqua tamen sunt: sicut esse et vivere et ea que necessaria sunt ad hominis consistentiam sine qua homo finem suum consequi non potest. putatur. S. Thome. notatur. primo 2. q. 10. ar. 2. ad 3. et huiusmodi bona naturaliter et ex necessitate voluntas appetit que ad modum et ultimum finem. credendum tamen est quod videntes clare divinitam essentiam: vident in ea si que alia sunt bona que necessariam connectionem habeant ad summum et perfectum bonum ac ultimum finem. et illa sic videntes: naturaliter et ex necessitate volunt et amant.

Septimo Notandum est quod ut. S. Thome. deducit de veritate. q. 22. arti. 5. in rebus ordinatis oportet primum includi in secundo. et in secundo invenitur non so-

lum illud quod competit sibi secundum rationem propriam: sed etiam illud quod ei competit secundum rationem primi. sicut homini convenit non solum ratione veri quod ei competit secundum propriam differentiam que est rationale: sed etiam veri sensu et alimento quod etiam ei competit secundum suum genus quod est animal et vivum. natura autem et voluntas hoc modo ordinantur ut ipsa voluntas etiam quedam natura sit. et ita in voluntate oportet inveniri non solum id quod voluntatis est sed etiam id quod nature est. hoc autem est nature cuiuslibet creature: ut a deo sit ordinata in bonum naturaliter appetens illud. unde et voluntati ipsi inest quidam naturalis appetitus boni sibi convenientis. et preter hoc habet aliud appetere secundum propriam determinationem non ex necessitate quod ei competit ut voluntas est. sicut autem est ordo nature ad voluntatem: ita se habet ordo eorum que naturaliter vult voluntas ad ea respectu quorum ex se ipsa determinatur: non ex natura. et ideo sicut natura est voluntatis fundamentum: ita appetibile quod naturaliter appetitur est aliorum appetibilium principium et fundamentum. in appetibilibus autem finis est principium et fundamentum eorum que sunt ad finem: cum ea que sunt ad finem non appetant nisi ratione finis. et ideo quod voluntas de necessitate vult quasi naturali inclinatione ipsius determinata: est finis ultimus ut beatitudo et ea que in ipso fine includuntur ut est cognitio veritatis et quedam huiusmodi. ad alta vero non determinatur de necessitate naturali inclinatione: sed propria dispositione absque omni necessitate. hec sanctus thomas. Ex quibus colligitur quod voluntas non dicitur proprie loquendo divina sui actus secundum quod est natura: sed secundum quod est voluntas. unde et eadem questione 2 ar. 7. loco in oppositum arguit sanctus doctor sic. ex eo quod aliquod est voluntarium: dicitur esse in nobis inquit nos divinus sumus illi. sed illud quod est in nobis cuius divinus sumus possumus velle et non velle. et ita non de necessitate voluntas aliquid vult. ecce argumentum. ad quod respondet sic. Ad. 7. dicitur quod etiam illa ratio preedit de voluntate secundum quod voluntas est. hoc enim est proprium voluntati inquit est voluntas: quod sit domina sui actus.

Quantum ad artem

culum quartum respondendum est objectionibus adversariorum. Et quod ad primum scoti contra conclusionem dicitur primo quod procedit ex falso intellectu quem habuit in dictis sancti thome. putans quod communis ratio secundum quam sanctus thomas dicit beatitudinem appeti naturaliter ab homine: sit secundum abstractionem universalis a particulari. quod est falsum ut ostensum fuit in primo notabili. Dicitur

secundo q̄ capiēdo beatitudinez in particulari pro re in qua vere ponit̄ beatitudo formalis q̄ habet rationē omnis boni et nihil mali aut defect⁹ sicut est visio divine essentie: cōcedim⁹ q̄ ab omnib⁹ necessario ⁊ naturaliter appetit̄ cognoscētib⁹ in ea esse omnē bonit̄onez et nihil mali aut defect⁹. nō enī sanct⁹ thomas negat rē particulārē in qua est beatitudo ab omnib⁹ naturalit̄ appeti: nisi qz non omnib⁹ nota est eius perfecta et summa ratio bonitatis. nec dicit beatitudinez naturaliter appeti ab omnibus nisi presupposito q̄ rō p̄fecti boni ab omnib⁹ cognoscit̄ cognitis terminis esse beatitudinē. quod nō sic est d̄ re particulari beatitudinis. nam multi sunt q̄ ignorāt̄ i qua re beatitudo hoīs vere cōsistat. quāobz̄ de eo varie fuerūt opiniones et errores sicut apparet ex p̄mo libro et decimo ethicozū. Et p̄hec patet r̄sio ad. 2^m. et. 3^m. et. 4^m. ¶ Ad. 5^m. dicit̄ q̄ deficit in multis. primo in eo qd̄ dicit̄ q̄ necessitas in causa inferiori nō pōt̄ determinare modū agēdi cause superioris. hoc enī nō est vlr̄ verū. nam habit⁹ est causa inferior potētia naturali et posterior fm naturā: et tñ determinat modū agēdi potētie vel bene vel male fm rōnem habit⁹ et p̄opte et delectabiliter. item sensus causa inferior est intellectus: et tñ p̄ spēm sensibilis ab eo oblatā: determinat intellectū ad intelligendū rē cui⁹ est illa spēs. et semē tritici determinat virtutē solis q̄ est ad plures effect⁹: ad productionē tritici. et multa similia dari p̄nt. Deficit secundo eo q̄ dicit̄ volūtātē esse causam superiorē intellectu qd̄ est falsuz̄ p̄out in q̄stione precedente fuit ostēsum. Deficit tertio in eo q̄ dicit̄ necessitatem q̄ volūtas necessitat̄ ad aliqd̄ volēdū: puenire ei ex rōne sui et nō ex aliqua alia causa. hoc aut̄ falsum est. nā vt in precedēte q̄stione fuit p̄batuz̄ volūtas necessitat̄ ad volendū illud quod sibi p̄ponit̄ ab intellectu esse bonū et appetibile. necessitat̄ in quā q̄m ad specificationē act⁹ p̄ obiectū sub hoc sensu. q̄ si aliqd̄ vult: necessario vult illud qd̄ sibi p̄posituz̄ est ab intellectu esse bonū. Quarto deficit quia ex necessitate quaz̄ intellect⁹ infert voluntati q̄m ad specificationem actus p̄ obiectū pretendit inferre q̄ volūtas necessitat̄ intellectū et alias vires anime ad exercitiū actus. et sic committitur in argumento fallacia equiuocationis vlr̄ fm quid ad simpliciter. nam si ex necessitate quā infert intellectus voluntati debet inferri q̄ volūtas necessitat̄ intellectuz̄: vtraqz̄ necessitas debet accipi eiusdem rationis: aliter cōmittitur fallacia vt dictum est. vnde licet intellectus necessitet voluntatem ad volendum beatitudinez sibi p̄positam sub ratione p̄fecti boni: nō inde sequitur

q̄ voluntas sic necessitata necessitet intellectū ad semper actu considerandum d̄ beatitudine. quia nec necessitas quam intellectus infert voluntati necessitat̄ voluntatem vt semper actu velit beatitudinem: sed tunc d̄taxat quādo est sibi p̄posita beatitudo vt perfectum bonum. ¶ Ad. 6^m. dicitur q̄ p̄positio illa in qua fundat̄ ratio sc̄ti doctoris intelligitur pro statu vie: non absolute sed supposito q̄ voluntas circa tale bonū debeat habere aliquem actum. quē intellectus. S. Tho. ex p̄mit. p̄ 2°. q. 10. ar. 2. in cor. put̄ allegatuz̄ fuit in quarto notabili. nam suspendere actum volendi circa illud: bene pōt̄ voluntas in statu vie put̄ ipse expresse dicit̄ in principio eiusdez̄ articuli. ait enim. voluntas mouet̄ dupliciter. vno modo q̄m ad exercitiū actus. alio modo q̄m ad specificationē act⁹ que est ex obiecto. primo ergo modo voluntas a nullo obiecto ex necessitate mouet̄. pōt̄ enim aliq̄s de q̄cūqz̄ obiecto nō cogitare et p̄ consequēs nec actu velle illud. hec ille. Idē in sentētia dicit̄ d̄ veri. q. 22. ar. 6. in cor. Ex quib⁹ patet q̄ argumētū nō militat̄ cōtra sanctū thomaz̄ imo dicitis eius cōsonat. ¶ Ad argumēta quorundam que recitat durandus dicit̄ primo q̄ si in distinctione quam p̄mittit de duplici appetitu: appetitus naturalis capiat̄ pro appetitu qui consequitur naturam et est illi cōnaturalis qualis est appetitus cōmunis omnibus rebus naturalib⁹: cōcedimus suppositū. i. q̄ talis appetit⁹ nō est act⁹ elicitus s̄ inclinatio quedā inata nature. si aut̄ appetitus natural̄ dicit̄ natural̄ eo q̄ natural̄ in aliqd̄ tēdat etiā si cōsequat̄ ex aliq̄ apphēsiōne virtutis cognitiue: sic dicit̄ q̄ illud presuppositū non est vlr̄ verum. put̄ latius deductū fuit in secūdo notabili. ¶ Hunc vero respōdēdo ad argumēta dicit̄ q̄ ad p̄mū patet respōsio ex his q̄ dicta sūt ad. 5^m scoti. ¶ Ad. 2^m. dicit̄ sicut respōdet durād⁹ q̄ argumētū nō est ad p̄positū. quia nos nō loquimur de inclinatione volūtatis in suū obiectum per aliq̄m habitum acquisitū: sed per ipsam met naturā potentie q̄ habet necessariaz̄ habitudinē ad illud obiectum vt in ipsum feratur actu elicitō. et illa inclinatio pōt̄ esse ita efficax supposita presentia talis obiecti: sicut inclinatio appetit⁹ naturalis. ¶ Ad 3^m. respondet durandus q̄ auctoritas augustini loquitur de libertate a coactione: non de libertate a naturali necessitate. q̄ vt sanct⁹ thomas inq̄t in pluribus locis: libertati volūtatis nō repugnat̄. Quod vero vlr̄ ibi dicunt: nos concedim⁹ p̄ statu vie. put̄ supra dictū est. ¶ Respōsiones autem quas dant ad auctoritates augustini et anselmi nō valent. cum enim dicunt primo q̄ aucto-

ritates beati augustini et anselini intelliguntur & appetitu naturali non autē d' actu elicitō: patet expresse q̄ non est verū. dicit enim augustinus. 13. d' trinitate caplo tertio i fine q̄ ille mim^o qui promisit se diciturū quid omnes vellēt et dixit: vile vultis emere et care vendere. si in quā dixisset beati omnes esse vultis miseri esse nō vultis: dixisset aliqd quod nullus in sua non cognosceret voluntate. q̄c quid enim aliud quisq̄ latenter velit: ab hac voluntate tamē nō recedit. vbi constat q̄ loquitur d' voluntate vel actu voluntatis elicitō de quo mim^o dixerat vile vultis emere et care vēdere. et nō solum loquitur de appetitu naturali voluntatis. Itē in quarto caplo eiusdē libri inquit: cum omnes velint beatitudinē: an omnes eam nouerit. cōstat autē q̄ velle sequens cognitionē: est act^o elicitus. Item in quinto caplo dicit q̄ omnes hoies beati esse volunt: idēq̄ vniū ardētissimo amore appetunt. et subiungit q̄ nullus pōt amare qd omnino nescit. et ita loquit de amore sequēte cognitionē. Anselmus etiā de casu diaboli caplo. 13. circa finē dicit. omnes quippe volūt beati esse. et loquit de beatitudine absolute q̄ includit cōmoduz. de qua dicit q̄ iusticiā non omnes volūt: cōmodū vero nō solum omnis natura rōnalis: sed etiam omne qd sentire pōt vult. nā nullus vult nisi quod aliq̄ modo putat sibi cōmodū. et sic loquit de velle quod sequit cognitionem. qd velle est act^o elicitus. et sic expositio qua exponunt dicta augustini et anselmi non est vera vt clarissime patet intuenti dicta eorū in predictis locis. ¶ Ad argumēta durandi quibus pponit distinctionē de appetitu efficaci et nō efficaci: patet quid dicendū sit ex tertio notabili. Itēq̄ obstat dictis nostris auctoritas augustini quam adducit. nam appetere immortalitatem hui^o vite corporalis: apprehēdit vt impossibile post statū peccati. et ideo nimiruz q̄ appetat appetitu condionato. sed beatitudinē cōsequi: nō reputatur ipossibile etiā a peccatorib^o dñi non conantur operibus illam cōsequi. ac per hoc pōt habere appetitum naturalē beatitudinis: non condionato sed absolutum q̄ ad interiorē actū. de dñi natis autē potest concedi q̄ nō habeant appetitū beatitudinis efficacem et absolutū sicut arguens dicit: quia sciunt beatitudinē esse impossibilē sibi. ¶ Ad argumenta que recitat aureolus cōtra eandem conclusionem: dicitur ad prima quattuor q̄ non militant cōtra nr̄am cōclusionem. nam omnia concludunt q̄ voluntas non de necessitate vult finem vltimū quia pōt suspendere actum considerationis intellectus circa illum. quod nos nō negamus pro statu vie. nr̄a autē conclusio intelligit

vt supra dictum est q̄ ad specificationem actus voluntatis per obiectū: non q̄ ad exercitiū act^o. et de hoc latius dictum fuit in q̄rto notabili. Auctoritas autē augustini quam arguens allegat in primo argumento: loquitur de voluntate electiua non de naturali. vt enī. S. Tho. dicit infra dis. vltima. q. 2. ar. p^o. sub. ar. p^o. in cor. duplex voluntas considerari potest in nobis. s. voluntas deliberatiua et voluntas naturalis. naturalis voluntas non est ex nobis ipsis: sed ex auctore nature q̄ in natura hanc inclinationē posuit que naturalis voluntas dicitur. voluntas vero deliberatiua est in nobis ex nobis ipsis fm q̄ in potestate nostra est inclinari per affectū ad hoc vel illud. et de ista distinctione voluntatis dictum est diffusius in septimo notabili. ¶ Ad. 5^m. negatur minor. et ad ei^o probationem dicitur q̄ assumptum est falsum. immo experimur q̄ maiori conatu et ardore appetimus beatitudinem et esse et viuere que naturaliter et ex necessitate appetim^o: q̄ quodcūq̄ aliud appetibile. quod patet. quia ista bona cunctis alijs appetibilibus preponimus appetitu recto. et i quocūq̄ alio appetibili implicite et virtute appetimus beatitudinem et esse. q̄ autez nō sentiam^o intensiōis ardorem in amando beatitudinē: nō obstat. quia huiusmodi ardorem magis efficit plerūq̄ impetus passionis q̄ ordo nature qui ab auctore nature fm rei condicionem moderatur. ex quo fit vt voluntas cuz sit potentia intellectua lis nature: nō eo impetu feratur etiam in id quod naturaliter appetit: quo fertur appetitus naturalis i rebus inanimatis que magis agūt q̄ agāt. voluntas vero etsi naturaliter feratur in beatitudinem: et tamen ipsa se fert in illam actu a se elicitō de quo nunc loquimur. nam talis est ipsius natura q̄ ipsa se ferat quo tendit affectu. ¶ Ad. 6^m. dicitur primo q̄ minor sicut iacet est falsa. immo si voluntas simpliciter et determinate imperat intellectui q̄ consideret de fine vltimo intellectus ex necessitate considerabit. et sicut voluntas necessitat intellectum q̄ ad exercitiū actus: ita intellectus necessitat voluntatem q̄ ad specificationem actus per obiectum. vnde. S. Tho. p^o 2^e. q. 9. ar. p^o. ad. 3^m. voluntas inquit mouet intellectuz q̄ ad exercitiū actus. sed q̄ ad determinatiōnem actus que est per obiectum: intellect^o mouet voluntatem. Dicitur secundo q̄ consequētia nō valet. non enī sequit si voluntas nō necessitat intellectū: q̄ ideo intellect^o nō necessitet voluntatez. nisi imagineē arguens q̄ omne ab alio motuz: moueatur ab illo et eodez modo. quod nō solū ē falsum: sed est puerile dictum. et maxime in pposito

nō cōsequētia est falsa: qz intellect^o est p̄mus mo-
tor comparatione volūtatis. ¶ Ad. 7^m. dī primo
q̄ minor est falsa. imo intellectus est superior vt in
precedēti articulo probatum fuit. Dicitur secūdo
concedendo cōsequens illatū modo exposito in
responsione precedente. et cum dicit arguens q̄
experimur oppositum: dicitur q̄ est falsum. imo
manifeste experimur q̄ ad imperium voluntatis
intellectus exercet actum suuz. ¶ Ad argumenta
aureoli contra eandē cōclusionem: ad primū dicitur
q̄ procedit ex falso intellectu quē arguens ha-
buit in dictis sancti thome: quēadmodū respōsuz
fuit ad primū scoti. ¶ Ad. 2^m. dicitur q̄ etiam p̄-
cedit ex falsa imaginatione quaz habuit ex dictis
sancti thome. existimās q̄ quecūq; apphēsiō vlti-
mi finis et beatitudinis necessitatē voluntatē ad il-
lum appetendū fm̄ mentē sancti thome qd̄ est fal-
sum. sed fm̄ ei⁹ doctrinā illa apphēsiō beatitudi-
nis per intellectum determinat et necessitatē vo-
luntatē: qua apprehendit beatitudo sic q̄ est sum-
mū bonū et dicitat volūtati summe esse appetēdā.
que apprehēsiō est practica. nā de apprehēsiōne pu-
re speculatiua: i plerisq; locis ipse dicit cū p̄ho. 3°.
libro de aīa q̄ nō dicit aliqd̄ de fugibili aut p̄sequi-
bili. vñ pōt intellect^o cōsiderare bonū sub rōne ve-
ri et vt sic disputare de bono: et q̄ ad ip̄am cōside-
rationē boni nō moueatur voluntas ad illud ap-
petendum: quia intellect^o nō dicitat p̄ tunc illud
esse appetendum. cōcedimus ergo q̄ stante appre-
hensione summi boni speculatiua precise: volun-
tas pōt non appetere illud actu nec desiderare vt
arguens obijcit. sed hoc non militat contra nos.
¶ Ad. 3^m dicitur q̄ si laico pponat̄ intelligibiliter
que sit natura beatitudinis et summi boni: falsuz
est vt arguens dicit q̄ aliud bonum plus appetat.
et preterea i quocūq; bono quod homo appetat
primo et principaliter appetit vltimus finis. Ut
enī. S. Tho. dicit. p^o 2°. q. 1^a. ar. 6. in cor. vltim^o
finis hoc modo se habet in mouēdo appetitum si-
cut se habet in alijs motionib⁹ primū mouēs. ma-
nifestū est aut̄ q̄ cause secūde mouentes non mo-
uent nisi fm̄ q̄ mouent a primo mouēte. vnde se-
cūda appetibilia nō mouēt appetitū nisi in ordie
ad primū appetibile qd̄ est vltimus finis. neq; ob-
stat q̄ appetēs aliquid nō actu cogitet de vltimo
fine nec semper illud appetat. qm̄ vt sc̄tus doctor
ibidē dicit ad tertiu⁹: nō oportet q̄ semp̄ hō cogi-
tet de vltimo fine quando cūq; aliqd̄ appetit vel
operat̄. sed virtus p̄me itētioniē q̄ est respectu vl-
tūmi finis: māet in quolibet appetitu cuiuscūq; rei
etiā si de vltimo fine actu non cogitet. ¶ Ad. 4^m
dicitur q̄ complacere de complacētia quaz quis

habet de bono adepto vel amato: dupliciter po-
test contingere. vno modo ipso eodem actu quo
habet cōplacētia boni amati. quēadmodū eodē
actu fruitionis fruimur deo et fruitione dei prout
S. Tho. dicit. p^o 2°. q. 11^a. ar. 3. ad. 3^m. et sicut co-
de actu intelligo rem et intelligo me intelligere
prout. S. Tho. inquit. p^o. li. sen. dif. p^o. q. 2. ar. p^o.
ad. 2^m. et isto modo eandē necessitatē vel cōtigē-
tiā habet ipsum cōplacere de complacētia: quam
hēt complacētia de bono adepto cuz vtriusq; sit
idem actus. alio modo pōt cōtingere eiuscemodi
complacere q̄ sit per reflexionē voluntatis sup̄ cō-
placētia habitā de bono adepto vel amato: et
isto modo ip̄m cōplacere est ali⁹ act⁹ a cōplacētia
de qua est: z nō est simul cū actu p̄me cōplacētie
cum iste actus sit rect⁹ et illereflex⁹. et p̄ cōsequēs
non hēt ex sua rōne q̄ sit eiusdē necessitatis vl⁹ cō-
tingētie cū prima cōplacētia de bono amato. hac
distinctione habitā dicim⁹ q̄ loquēdo de cōplacere
p̄mo modo: maior p̄positio ē vera et minor est
falsa. si vero loquimur d̄ cōplacere secūdo modo
maior p̄positio ē falsa et minor est vera. et sic quo-
cūq; modo arguens loquat̄ processus est nullus.
¶ Ad. 5^m. dicit q̄ loquēdo de cōplacētia imedia-
ta vltimi finis: minor ē falsa. imo in ea volūtas qe-
tatur z imobilitat̄ sicut in ipso vltimo fine. ¶ Ad
6^m. dicit q̄ minor est falsa. imo qlibet naturalit̄ z
ex necessitate diligit seip̄m eo modo quo dictū est
in quinto notabili. vbi patet respōsiō ad alia que
arguēs iducit i suo p̄cessu. ¶ Ad argumēta aureo-
li cōtra rōnes sc̄ti thome: ad p̄mū cōtra p̄maz rō-
nem dicit q̄ assumptū est falsum. s. q̄ illa rō sit de-
ducibilis ad oppositū. et ad ei⁹ p̄bationē: dicim⁹
q̄ p̄ncipiū particulare i speculabilib⁹ nō necessitat
intellectū nisi qz hēt necessariā depēdētiā et cōne-
xiōnē ad p̄mū p̄ncipiū vltimū. et eo ip̄o modo i
appetibilib⁹ etiā particularia appetibilia q̄ neces-
sariā depēdētiā et cōnexionē habēt ad p̄mum ap-
petibile qd̄ est vltim^o finis: necessitat volūtātē. vt
pari modo se habeat intellect^o in speculabilib⁹ cir-
ca necessitatē et cōtingētiā: sicut volūtas in appe-
tibilib⁹. et de hoc lat⁹ dictū fuit in sexto notabili.
¶ Ad primā p̄firmationē dicit q̄ quocūq; modo
accipiant̄ principia et fines a p̄ho: nō obstat rōni
sc̄ti doctoris. qz etiā de p̄ncipijs nō vltimis et de
finib⁹ cōtra vltimū finē: veritatē hēt dictum p̄hi et
rō sc̄ti thome sup̄ eo fundata si vniformiter vtraq;
capiant̄ q̄ ad depēdētiā et cōnexionē sicut dictū
est. et per hec patet respōsiō ad secūdā confirmā-
tionē. assumit enī falsum. nam fallacia cōsequētis
non cōmittit̄ quādo similitudo vtrōbq; parifor-
miter regitur sicut in n̄ro p̄posito. ¶ Ad. 2^m. p̄tra

secundam rōnem. S. Tho. dicitur q̄ arguēs non satis habuit mētē. S. Tho. nam cū dicit omnem motum reduci ad aliquod imobile: intelligit vltimate et non ita q̄ ad quodcūq; mot⁹ vel mobile reducitur: sit simpliciter imobile. vnde responsio ibi data bona est. Itēq; valet ei⁹ prima impugnatio. nā dictum p̄bi si capiat vlr de quocunq; scire debet intelligi q̄ appetit. p̄pter se respectu exteriorum bonorum et cōmoditatum huius vite. naz ipse in. p̄. et. 10. ethi. ordinat omne scire ad scire quod habetur de altissima causa in quo ponit vltimā felicitatem. si autē accipit scire nobilissimū: cōcedimus q̄ p̄pter se vltimate appetat tanq̄ vltimus finis. Itēq; valet secunda impugnatio qm̄ falsum assumit. nō enī est verum q̄ p̄pterea omnis motus aīalium inicit alicui imobili: qz mouentur per impulsione. quia nō solum in aīalibus verum est q̄ omnis mot⁹ inicitur alicui imobili: sed etiā in omnibus partibus vniuersi et in toto vniuerso sicut probat p̄hs. S. phy. Et p̄terea falsuz ē q̄ voluntas nō moueat ad aliqd̄ impulsione nature ad vltimū finem. naz et si actu elicit ad illū moueat non tñ sine impulsu nature quo voluntas talē actū elicit. vnde nō est in ei⁹ libertate illū elicere vlr nō elicere: quia nō elicit illū vt voluntas sed vt natura. et de hoc dictum est in septimo notabili. ¶ Ad 3^m. contra tertiam rationē dicit q̄ ad primū patet respōsio ex solutione precedēte. ¶ Ad 2^m. dicitur primo q̄ assumptum est falsum. et ad ei⁹ p̄bationem dicitur q̄ cōmittit in ea fallacia consequētis sic arguendo. voluntas non necessitat̄ circa aliquid quantūcūq; velit illud participatione vltimi finis: ergo non necessitat̄ circa vltimum finem. nō valet cōsequentia. sicut nec valet sic arguendo. illud est bonum per essentiā cui⁹ participatione est bonū quicqd̄ est bonū. sed nullū bonum aliud a deo est bonū p̄ essentiā. ergo nec deus est bon⁹ per essentiā. fallit enī vtrobicq; qz arguit negatiue ab inferiori vel ab eo qd̄ min⁹ est ad superius vel ad id quod mai⁹ aut p̄fecti⁹ est. Dicitur secundo q̄ minor est falsa vniuersaliter sumpta. nā vt deductū fuit in sexto notabili: aliqua sunt bona q̄ volumus participatione vltimi finis: ad que volendū necessitat̄ voluntas. ¶ Ad 3^m. dicit falsum esse q̄ oppositum eius quod cōcludit teneat. S. Tho. imo vt in pluribus locis ille probat: omnesz angeli et hoīes naturaliter diligūt deū. et omnes creature appetūt deū suo modo vel implicite vel explicite. put. S. Tho. p̄bat de veri. q. 2. ar. 2. ¶ Ad 4^m. principale cōtra quartā rationem patet respōsio q̄ ad primū eius p̄cessuz ex his q̄ dicta sunt in responsione ad. p̄. et. 2^m. ¶ Ad secun-

dum eius p̄cessum cōcedimus totā deductionē. non enī militat cōtra nos. nam ipsaz suspensionē actus: voluntas vult ex impressione et participatione vltimi finis: quia pro eo q̄ existimat talem suspensionem esse quid bonum et sic habere similitudinem beatitudinis et ad eam cōducere. Cū S. Tho. in hac dis. q. p̄. ar. 3. sub. arti. 4. ad. 2^m. respondet ad simile argumētū dicens. cū quis appetit aliquid: ex hoc ipso efficit vt desideret illud in quo eius aliqua similitudo inuenit: quāuis principale desideratum habere non possit. et hoc modo omnes q̄ peccata appetunt: ad beatitudinē tendunt et ad dei imitationē vt dicit augustin⁹ secundo cōfessionū. ¶ Ad 5^m. principale cōtra quintā rationē cōcedimus primā deductionē. et ad secundam negat̄ assumptū q̄. s. esse et viuere nō sint naturaliter ab omnib⁹ volita. et ad eius p̄bationem respondet. S. Tho. infra disti. 5. q. 2. ar. p̄. sub ar. 3. in cor. q̄ non esse et non viuere pōt dupliciter cōsiderari. vno modo fm̄ se: et sic nullo modo potest esse appetibile cum nō habeat aliquam rōnez boni sed sit pura boni priuatio. alio modo pōt cōsiderari inq̄m̄ est ablatiū penalis vel misere vite et sic non esse accipit rationem boni. carere enim malo: est quoddaz bonum prout dicit p̄hs in. 5. ethi. Et in responsione ad primū ait sic. quod enī dicitur q̄ esse et viuere ab omnibus appetitur naturaliter: non oportet hoc accipere q̄ ad malaz vitam et corruptam et eam que est in tristitijs vt p̄hs dicit in. 9. ethi. ¶ Ad 6^m. contra sextam rationem dicitur q̄ vt sepe dictuz est: aliqua sunt p̄ter beatitudinē que homo naturaliter vult. neq; est verum q̄ huius opposituz experiamur vt arguens fingit. vile autēz emere et care vendere: non est cōmuniter ab omnibus appetitum quia non a iustis. nec in hoc standum est auctoritati mimi i teatro declamantis. quā arguens inducit tanq̄ fuisset doctoris irrefragabilis in cathedra sententias decernentis. vnde augustin⁹. 13. libro de trinitate cap. 3. in fine reprehendit et deridet illō dictum mimi. ¶ Ad 7^m. contra septimam rationem concedimus totam deductionem. non enim militat contra nos qui tenemus q̄ voluntas potest suspendere actum voluntatis circa vltimū finem in statu vie: sed non contra dictamen rationis. ¶ Ad 8^m. contra octauam rationem dicit q̄ ratio ista quamuis non reperiatur in forma sicut iacet in dictis sancti thome: potest tamen ex ipsis trahi. et tunc ad reductionem arguentis in ei⁹ oppositum: dicit q̄ falsum nobis imponit dicens q̄ opposituz nos dicam⁹. imo vtrāq; p̄positionē sancti thomas tenet i plerisq; locis vt ex sup̄ dictis p̄.

Ad. 9^m. contra nonaz rationē cōceditur totus processus. ita q̄ stāte estimatiōe de deo q̄ sit in eo omnis ratio boni ⁊ nihil penit⁹ mali: nō potest voluntas resillire ab eius dilectione sic q̄ ipsuz odio habeat. et cum arguēs ex hoc infert q̄ nullus poterit peccare nisi prius sit hereticus: negat consequētia. quia nō omne peccatū presuponit odiū dei neq̄ erroz heresis in mēte. pōt enī quis face- re cōtra legē dei quod est peccare: nō male senti- ens de deo aut de ei⁹ lege. nam non est idem pec- care in legē et male sentire per intellectū de lege. et si aliqui peccatores deū odio habēt sicut de dā natis dicitur: illud est non quia deū in se odio ha- beant: imo illū fm se naturaliter diligūt. sed quia aliquos eius effect⁹ oderūt: ex cōsequēti odio ha- bent deū. nō fz se: sed inq̄^m ē taliū effectū actor. Unde. S. Tho. de veri. q. 22. ar. 2. ad. 3^m. deus inquit pōt dupliciter cōsiderari. vel in se vel in ef- fectibus suis. in se quidē cū sit ipsa essentia bonita- tis: non pōt non diligi. sed in aliq̄bus effectib⁹ suis inq̄^m sunt cōtrarj voluntati sicut sunt pene illate vel precepta q̄ grauiā vident: ipse deus refugit et quodā modo odio habet. et tamen oportet q̄ illi qui eum q̄^m ad aliquos effect⁹ odiūt: in alijs effe- ctibus eum diligant. sicut ipsi demones fm dioni- siū. 4°. caplo de diui. nomi. appetūt esse et viuere naturaliter. et in hoc ipm deū appetunt et diligūt. hec ille. Idē in sentētia dicit in hoc quarto dis. 50. q. 2. ar. p^o. sub. ar. 5. Et. p^o. p. q. 60. ar. 5. ad. 5^m. Et. 2^a. q. 24. ar. p^o. et in multis alijs locis. Ad confirmationē dicit. q̄ pcedit ex falso supposito. presuponit siquidē q̄ in peccando et in odiendo deum vel non diligendo cum proponitur vt sum- ma bonitas: stet experiētia propzel libertatis. qd est falsum. non enim posse peccare est libertatis s̄ defectus libertatis. vnde et in deo qui peccare non potest ponit liberum arbitriuz. et de hoc. S. Tho. p^o. p. q. 62. ar. 8. ad. 3^m. et in plerisq̄ alijs lo- cis. Ad. 10^m. contradecimā rationē dicitur q̄ deductione arguētis: minoz propositio est falsa. et ad eius primā pbationē dicitur q̄ assumptū est falsum. tum quia non solum deus replet totaz ca- pacitatem mentis mediāte actu dilectionis: sed etiam mediante actu cognitionis. tuz etiam quia falsum est q̄ dilectio dei non repleat totam potē- tiam voluntatis. neq̄ valet huius pbatio. quia li- cet voluntas sit in potentia ad multas dilectiōes omnes tamen ille referuntur ⁊ ordinantur ad di- lectionem dei. que omnes illas comprehendit et superexcedit: vel actu sicut in patria: vel virtute si- cut in statu vie. nam et omnia bona sunt bona ac- per hoc appetibilia participatione prime bonita-

ris. vnde sicut dictum fuit supra: non solū creatu- re rationales s̄ etiaz omnes creature naturaliter appetunt deū implicite vel explicite: pro eo q̄ om- ne bonum creatuz participatiōe diuine bonitatis ē bonū. quo circa in hac dis. q. p^o. ar. 3. sub. ar. 4°. et p^o 2°. q. p^o. ar. 6. S. Doc. probat rationibus ef- ficacibus q̄ omnia quecūq̄ homo vult: propter vltimū finem vult quideus est. Ad secundaz pro- bationem dicit q̄ minoz est falsa. naz quāuis deo presente voluntas in multis alijs possit compla- cere: nō ideo est quia non satiatur dilectione dei qui habet omnez rōnem boni. sed illud fit quasi p- quāndā redundantiam et consequētiā. sicut enī videns diuinā essentiā: videt multa alia ex con- sequenti quozum omniū veritas et entitas in di- uina essentia continet: ita et diligens deum p̄sen- tem: diligit multa alia ex consequenti quia. s. p̄p̄ deum et quia in eis diuina bonitas refulcet. vnde sicut augustinus dicit in quinto libro confessionū. infelix homo qui scit omnia illa. s. creaturas: te au- tem nescit. beatus aut̄ qui te scit: etiam si illa nescit. qui vero te et illa nouit: nō propter illa beati- or est sed propter te solum beatus. ita parifo: mi- ter dicendum est de dilectione. infelix homo q̄ oīa diligit: te autem non diligit. beatus autem qui te diligit: etiam si illa nō diligit. qui vero te et illa di- ligit: non propter illa beatiore est aut capacior: sed p̄pter te solum beatus est. Ad argumēta scoti que capreolus adducit in fine responsionū huius articuli: hic non respondemus quia prima distin- ctione primi libri questione tertia recitantur om- nia in forma et ad ea respondetur. Ad argumē- tum ante opposituz respondet. S. Tho. in hac dis- tin. q. p^o. arti. 3. sub. arti. p^o. ad. p^o. q̄ beatitudo q̄^m ad id quod in ipsa est per se voluntatis prin- cipale obiectum: est omnibus nota. sed q̄^m ad id quod accidit per se obiecto: nō est nota omnib⁹. omnes enim cognoscunt perfectum bonū et hoc appetunt dum beatitudinez appetunt. sed hoc p̄se- ctum bonum esse voluptatez vel diuitias virtutē vel quicquid huiusmodi: est per accidens. et ideo circa hoc non est inconueniens multos fuisse erro- res. Et in hoc articulus terminatur.

Vteri^o cir

ca eandē quadragesi mā nonā distictione z q̄ritur vtrū intellect^o creat^o ex solis natura libus possit ptingere ad vidēdū deū p esse tiaz et arguit q̄ sic. qz dicit in tertio de anima . sicut se habet vi-

sus ad visibile: ita se habet intellect^o ad intelligibile. sed visus non impeditur a visione alicuius nisi aliquo quattuor modoz. vno modo ppter corruptionē visus: sicut quando est aliq̄ macula i pupilla. quod nō pōt dici de intellectu angelico etiā in statu naturaliū: quia angeli sunt specula mūda et clarissima vt dicit dionisius. 4°. caplo de diuinis nominibus. alio modo ppter absentiam visibilis. nec hoc pōt dici in pposito. quia de^o est presens omni intellectui quia omnia iplet. tertio modo ex hoc q̄ visibile nō est visibile in actu sicut colores in tenebris. nō enī fiūt visibiles actu nisi per lucez. quod etiā in pposito dici nō pōt. qz ipse de^o p seipsum est visibilis cuz sit lux intelligibilis vt patet ioānis pmo. quarto modo ppter excellētiā obiecti qd̄ correspōdet sensui. nec hoc in pposito locum habet. excellētiā enī intellectualis nō cor respōdet intellectui sicut excellentie sensibilibum correspōdent sensui vt dicit tertio de anima. ergo nihil impedit quin intellect^o creatus ex pprijs naturalibus deū videre possit p essentiaz. ¶ In oppositū arguit. qz iRo. 6. dicit. gr̄a dei vita eterna. sed videre deuz p essentiā: est vita eterna fm̄ illō ioā. 17. hec est vita eterna vt cognoscant te. ergo videre deū p essentiā cōuenit intellectui creato p gratiam et non p naturam. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuz ad pri-

mū articulū sit p̄ma conclusio q̄ nullus intellect^o creat^o ex pprijs naturalib^o pōt videre diuinaz essentiā apta visione. hanc cōclusionē tenet. S. Tho. i hac dis. q. 2. ar. 6. Et. p^o. p. q. 12. ar. 4. Itē de veri. q. 8. ar. 3. Et cōtra gen. li. 3. caplo. 52. ¶ Secūda cōclusio ē q̄ intellect^o creatus indiget adiutorio luminis glorie ad vidēdūz clare diuinā essentiā. hanc cōclusionem tenet. S. Tho. in hac dis. loco p̄allegato. Et. p^o. p. vbi sup̄ ar. 5. Et de veri. loco p̄ime allegato. Itē p̄tra gen. loco p̄ime allegato. caplo. 53.

Qantum ad se-

cundū articulū arguit cōtra conclusiones. Et quidē cōtra p̄maz arguit scot^o ipugnādo p̄bationē ei^o qua sic arguit. cognitio cuiuscūq̄ cognoscētis est fm̄ modū sue nature. ergo si modus essendi alicui^o rei cognite excedat moduz nature cognoscētis: oportet q̄ cognitio ipsius rei sit supra facultatem nature cognoscētis. hoc enī inquit scot^o nō sequit. quia arguit ex p̄positionib^o nō sylogizatis. nec video q̄ ista cōsequētia teneat nisi isto modo arguēdo. q̄ si mod^o cognitionis est fm̄ cognoscentem: ergo nulla cognitio naturalis excedit modū nature cognoscētis. ergo nulla cognitio naturalis est de obiecto cuius cognitio excedit modū nature cognoscētis. cū ergo mod^o cognitionis sit fm̄ modū cognoscibilis: si mod^o essendi rei cognite excedat modū cognoscētis: cognitio ei^o erit sup̄naturalis. sic enī arguēdo argumentū tenet: s̄ tūc vna p̄positio ē falsa. s. hec. modus cognitionis ē fm̄ modū cognoscibil. et hec simili. q̄ nulla natural cognitio ē d̄ obiecto cuius natura excedit modū nature cognoscētis. qz licet cognitio nō sit sup̄ naturā cognoscētis: ē tū obiecti habētis modū cognoscibilē et modū nature vltra modū nature cognoscētis. aliter nūq̄ impfecti^o cognosceret p̄fecti^o naturalit. nec tūc angel^o infimus possz naturalr cognoscere angelū sup̄remū. ¶ 2°. qz si rō cōcluderet: tūc intellect^o beati cuz lumine glie vel quocūq̄ hitu charitatis nō possiet ptingere ad visionē diuine essentie. quia modus nature cognoscētis cū omnib^o illis: essz inferior in infinitū modo nature cognite. ¶ 3°. quia nō oportet int̄ obiectū et potētiā eē p̄portionē eqlitatis: s̄ poti^o similitudinis q̄ est inter actiuū et passiuū. q̄ nō est fm̄ p̄portionē virtutis q̄ reddat quantitatez virtuales alteri^o: sed oportet esse p̄portionē motiui ad mobile: ita q̄ hoc obiectū possit mouere et illa potētiā imutari ab illo. vnde obiectū debet p̄portionari potētiē receptiue motionis sicut opatiuū p̄portionat̄ terminio sue opationis: et nō quantū ad p̄portionē duplicis vel triplicis vel alicuius alteri^o. ¶ 4°. qz ordinatū ad finē p̄portionat̄ illi fini in attigendo ipm. et tū ordinatū cū omnib^o additis: ē finitū et finis est infinit^o. ergo sic in p̄posito licet cognitū in se sit natura infinita: tū pōt cognosci naturalit a cognoscēte hūte naturā finitā. ¶ 5°. qz si loquamur d̄ p̄portione geometrica tūc nulla est p̄portio finiti ad infinitū. quia finitū q̄tiēscūq̄ sumptū nūq̄ reddit infinitū. et isto modo si entitas creata ē ip̄portionata ētitati icreate

in entitate: ita et in intelligibilitate. sed ex hoc non sequitur quod sit intelligibile improporzionabile nisi loquendo univozmiter de pporzionabilitate geometrica. sed non sequitur quod sit intelligibile improporzionatum virtuti cognitive ipsius cognoscentis: quia pporzio obiecti ad potetiam est de alio foro. hec scotus. ¶ Contra eandem arguit duradus sic dicens. nihil cadens sub ratione formali obiecti: excedit pporzionem potentie p se: licet possit excedere p accidens. sicut claritas solis in se excedit visum noctue ppter hoc quod organum visus in noctua leditur et dissolvitur a claritate solis in rota sua. sed si hoc non esset: visus noctue posset dare et manifeste videre solem. quod satis inuit philosophus in quodam simili curz dicit quod si senex haberet oculum iuuenis: videret ut iuuenis. ergo excessus obiecti sup potetiam non potest esse causa cognitionis obscure et confuse nisi p accidens: vel rone organz ut in potetis sensitivis: vel rone modi cognoscendi ut in potetia intellectiva que non cognoscit naturaliter deum vel subas separatas nisi p creaturas corpales que sunt inferioris gradus nec possunt perfecte representare eum. omnis enim potetia habet pporzionem cum omni eo quod cadit sub rone sui obiecti. deus autem cadit sub rone entis que est formalis ratio obiecti intellectus. hec ille. ¶ Contra secundam conclusionem arguit scotus p bado quod lumen glorie non sit necessarium ad hoc quod intellectus creatus deum p essentia videat. quia si tale lumen distinctus ab actu visionis et fruitionis requiratur: aut hoc erit ad hoc quod intellectus sit susceptivus visionis: aut ad hoc quod sit actus illius. sed nec hoc nec illud ut patet. ergo et est minor probatio. quod enim non requiratur ad hoc quod intellectus sit receptivus beatitudinis: probatio quia rone recipiendi beatitudinem non potest esse aliquid habitus: quia nullo modo p habitus recipitur actus. quia cum habitus generetur exactibus: sequetur ad actus. ergo habitus non est ratio recipiendi actus in via. et multo magis nec in patria. ¶ 2. ad idem. quia susceptivum quod ordinatur ad multas formas maxime ordinatur ad perfectissimam. sed anima humana ordinatur ad plures formas sup naturales quaz perfectissima est beatitudo. ergo anima humana maxime ordinatur ut perficiatur beatitudine. ergo si anima humana sit immediatus susceptivus alicuius illarum: maxime erit immediatus susceptivus beatitudinis quia maxime illa perficitur. Dicitur forte quod habitus requiritur ut perfectius perficiatur beatitudine: unde habitus tunc requiritur propter perfectionem beatitudinis: contra. tunc sequeretur quod humana anima finem quod perficitur beatitudine: non perficiatur simpliciter sed ille habitus simpliciter. et tunc ille habitus videret et charitas diligeret deum: et anima humana non ni

si p accidens et finem quid. sed sicut superficies est per se colorata non autem substantia nisi p accidens mediante superficie. igitur anima humana in puris naturalibus est immediatus susceptivus beatitudinis. Sed p batur alia pars. scilicet quod nec tale lumen ponendum sit propter operationem eliciendam. quia aut hoc erit necessarium propter obiectum aut propter potetiam. non propter obiectum: quia cum ipsum sit in se presens: sufficit ad causandum actum visionis que est ex parte obiecti. Item quia si aliquid requireretur ex parte obiecti: hoc esset species obiecti quam tamen tu non ponis. nec potest dici quod illud lumen sit necessarium propter intellectum ut eliciat operationem: quia forte intellectus se habet ibi mere passive. tunc etiam quia habitus non est simpliciter principium agendi: sed sic agendum. nam aliter habitus esset potetia. ergo intellectus habet quod simpliciter potest acquirere beatitudinem: licet non habeat quo taliter posset in beatitudinem nisi mediante aliquo habitu. ¶ 2. principaliter arguit sic. omni potetie passive in natura: correspondet aliqua potentia activa in natura. si in anima est potentia passiva que naturaliter est receptiva beatitudinis. ergo sibi correspondet aliqua potetia activa naturaliter. ergo intellectus sine tali habitu sola naturali actione potest consequi beatitudinem. ¶ 3. quia perfectio inferior potest virtutis contineri in perfectione superioris ut patet in essentiali ordine specierum. sed quod cumque accidens est imperfectius que sit natura intellectualis. ergo si aliqua natura intellectualis indigeat tali habitu ad consequendum suum finem: fiat aliqua natura intellectualis in tanto gradu in quanto habitus est necessarius nature intellectuali inferiori. ergo poterit ex puris naturalibus consequi beatitudinem. hec scotus. ¶ Contra eandem arguit aureolus multipliciter. et primo vult probare quod lumen glorie non requiratur ad hoc quod illo mediante intellectus agens cooperetur divine essentie in causando visionem beatificam. ¶ Primo quia quod est intellectum in actu et nullo modo intelligibile in potetia: potest de se sufficienter causare intellectionem in intellectu absque hoc quod aliquid sibi cooperetur. propter hoc enim ponitur intellectus cooperari phantasie: quia phantasma est intelligibile in potetia et non intelligibile in actu. unde commentator. 3. de anima commento. 31. dicit quod si vis essent extra animam sicut posuit plato: non indigerem intellectum agere neque esset aliqua necessitas in ponendo illum. videmus etiam quod calidum in actu potest generare calorem absque aliquo coagente et sensibile sensationem. sed constat quod deus non est intelligibilis in potetia imo est summe intelligibilis in actu. ergo potest sui intellectionem causare in potetia absque hoc quod coagat sibi intellectus agens. ¶ 2. quia actio intellectus

intellect⁹ agētis est pncipalis phantasmatis aut instrumentalis. aut ergo i visione beatifica intellectus agēs est pncipalis et eēntia diuina agens instrumentale: aut ecōtra. sed non pōt dici p̄mu3 qz tunc homo ex puris naturalibus pncipaliter beatificaretur. nec pōt dari secundū: qz tunc variabitur actiuitas agētis et fieret de agente pncipali agēs instrumentale. ergo nullo modo causat visionē beatificā. **C. 3°.** quia illud quod habet mere et eēntialiter rationē redditi pro merito: debet esse totaliter a premiāte effectiue et nullo modo a p̄m̄ium recipiēte. nam si detur oppositum: non habebit ex toto rationem p̄m̄ij sed partialiter tantū. sed constat qz visio beatifica ē totaliter merces et p̄m̄ium quod p̄ merito redditur. ergo ex toto ē a deo p̄m̄iante. **Confirmatur p̄ illud philosophi p^o ethi.** si aliquod est donum deorum hominibus: rationabile est felicitatē dei: datū esse maxime humano et quāto optimum. **C. 4°.** illud quod habet summuz et infimum: in virtute videtur habere quodlibet mediū. sed constat qz intellectus agēs habet virtutem ad intentiones rerū immaterialiū que sunt infime. ergo si habet in virtute visionē beatificā que summa est inter intellectiones: sequitur qz habebit in virtute omnes intellectiones creaturaz possibilium dato qz sint infinite possibles fm opinionē multoz. et fm hoc erit infinitus i virtute. ergo. **C. 5°.** quando cūqz in aliquo genere inuenitur aliquid ignobilius excedēs facultatē nature: videtur qz nobilissimuz in illo genere multo fortius excedat. sed inter ea q̄ spectāt ad intellectum repiunt quedā q̄ naturā excedūt nec sunt in virtute intellect⁹ agētis aliquo mō vt donū fidei vel habit⁹ sapiētie et intellect⁹. cōstat aut qz ista ignobiliora sunt q̄ actus visionis btē. ergo visio beata nullo mō cōtinet in virtute intellect⁹ agētis. **Secūdo loco arguit idē aureolus p̄ bādo qz nulla actiuitas ē attribuēda intellectui possibili respectu act⁹ intelligēdi.** dicit enī sic. oīs actiuitas q̄ est circa intellectionē: attribuēda ē intellectui agētis et nulla possibili. idcirco solū ille appellat lumē tertio de aīa a p̄ho: vbi dicit qz ē habit⁹ vel lumē. et ab augustino. 12. d. trinitate ca^o vltimo et i plurib⁹ alijs locis. hāc aut p̄positionē pono contra illā opinionē q̄ dicit qz intellect⁹ possibilis est passiu⁹ in recipiēdo spēm: sed ē actiu⁹ vna cū spē ad intellectionē p̄cipue i cōponēdo et diuidēdo et distribuēdo. sed hoc nō obstatē p̄positio opposita vera ē. qd̄ patet. qz sicut se hēt materia p̄ma in genere sensibiliū: sic intellect⁹ possibilis i genere intelligibiliū. sed p̄ma materia cui3 careat omni

actu et sit pura potētia: nullā hēt actiuitatē in genere sensibiliū nec etiā coagit forme recepte tāqz pncipiuz agēdi. ergo nec intellect⁹ possibilis hēt aliquā actionē in genere intelligibiliū nec coagit sicut causa partialis spē recepte ad intellectionē. **C. 2°.** qz q̄ oē dicit: nihil excludit. sed p̄hus dicit tertio d aīa qz intellect⁹ agēs est q̄ est oīa facere. ergo intellectio et cōpositio et diuisio et discursus sūt virtute intellect⁹ agētis actiue: et virtute possibilis tm̄ receptive. vñ et cōmētator tertio de aīa cōmēto. 32°. dicit qz actio intellect⁹ possibilis nō est actio s3 passio. ergo et c. **C. 3°.** si intellect⁹ possibilis ageret ad intellectionē aut ad cōpositionē et diuisionē: eēt dare duo agētia. s. illud i virtute cui⁹ spēs imp̄m̄ij intellectui possibili: et aliud virtute cuius intellectio mediātē spē gignit. sed hoc est supflūū et cōtra dicta p̄ho et sc̄toz q̄ nō diuiserunt intellectū nisi i istas duas differentias. s. in agentē et possibile: nec posuerūt duo agētia. et itē sequitur qz multo nobilius et p̄stātius agēs esset intellectus possibilis q̄ ille q̄ appellat agēs p̄ quāto ageret ad nobiliozē effectū puta actu3 intelligēdi. ille vero ad ignobiliozē. s. ad similitudines. sed hec sunt absoluta. ergo oīs actiuitas attribuēda est agētis et nullo mō possibili. et hic ē qz appellatur lumē qz luminis ē manifestare ad epheseos. 5°. oē qd̄ manifestat lumē est. sol⁹ aut intellectus agēs actiue manifestat vt dictuz est. et ideo solus dicit lumē: possibilis vero nō. hec aureol⁹ in forma. **Tertio loco p̄bat qz nō exigit lumē glorie ad vigozandū intellectū possibile vt suscipiat beatificā visionē aut ad ip̄m eleuādum aut ponendū in eē potestatiuo vt possit suscipere. p̄mo qz illud nō idiget vigozari respectu aliquid⁹ obiecti: qd̄ ab illo obiecto passione abiectiua nō patit. p̄pter hoc enī ocul⁹ noctue idiget vigozatione si debet aspiciere rotaz solis: qz obrueret et aliqd̄ abijceret a substātia eius rōne sue materialitatis et passibilitatis. sed cōstat qz intellectus possibilis nō patit passione abiectiua cui3 sit imaterialis ab obiecto quocūqz etiā a diuina essentia imo magis p̄ficiat. ergo nō indiget vigozatione ad hoc qz diuinā essentia intueat. Et cōfirmat p̄ illud tertio de aīa. intellect⁹ postqz intellexit maxima intelligibilia: nō min⁹ intelligit minorā imo magis. **C. 2°.** sicut se hēt materia p̄ma in genere scibiliū: sic intellectus possibilis i genere intelligibiliū. sed null⁹ diceret qz materia p̄ma indigeat vigozari cū nullū vigozē intrisece habeat sed sit pura potētia. p̄cipue respectu nobilissime forme q̄ est aīa rationalis fm sic opinantes. imo eam imediate suscipit. ergo intellectus**

possibilis immediate poterit suscipere nobilissimum actum ad quem est in potentia. scilicet visionem diuine essentie. nec intellectus vigorabitur cum sit potentia pura. ¶ 3.º. quod aut illud lumen eleuaret aut vigoraret intellectus possibile tanquam dispositio mediana inter potentiam et actum in recipiendo sicut mediat superficies inter corpus et colorem quod proprium est superficie primo loco colorari et mediante ea inesse corpori. aut sicut dispositio mediana inter potentiam et agens in patiendo sicut mediat mollicies inter ceram et sigillum. non enim mediat inter ceram et figuram quasi figura primo in sit mollicies: sed inter ceram et sigillum. quia nec sigillum posset figuram imprimere nec cera pati nisi ratione mollicies. sed non potest dici quod requiratur talis habitus propter primum. tum quod actus visionis primo in esset illi habitui: et per consequens esset primo beatus. et ideo si separaretur ab intellectu: fieret beatus sicut superficies colorata. tum quod actus beatificus immediate perficit intellectum et voluntatem in quibus consistit imago trinitatis. quia ex hoc quod anima est imago dei: beatitudinis princeps esse potest. tum quod nullus actus immediatus perficit intellectum quamvis visio diuine essentie: precipue cum intellectus possibilis sit susceptivum immediatum omnis actus. nec potest etiam dari secundum. tum quod tale medium non requiritur nisi propter defectum agentis. unde deus posset imprimere omnem figuram in cera nec indigeret mollicies. tum quod deus potest immediate intellectui imprimere quicquid intellectus potest immediate recipere. immediate autem potest recipere visionem beatificam sicut probatum est. ergo non requiritur lumen ad eleuandum vel vigorandum intellectum possibile. ¶ Quarto loco probatur quod lumen glorie ponendum est directe propter intellectum agentem: sed consecutiuum propter intellectum possibile. prima pars probatur. quod constat quod lumen glorie non ponitur nisi ad eleuandum et vigorandum et ampliandum lumen generale quod est defectuosum sicut diffinit decretalis li. 7. titu. de hereti. ca. ad nostrum. sed nullum lumen naturale est in intellectu nisi lumen intellectus agentis. alio qui si intellectus possibilis habeat claritatem per se non sit omnis claritas eius naturalis ex parte intellectus agentis: sequitur quod sunt in nobis duo lumina et supfluit alterum quod sufficit vnum. unde intellectus possibilis solum habet recipere. sed vigor et claritas secundum quam recipit est intellectus agens. ergo lumen glorie ponendum est directe per se ex parte intellectus agentis cuius defectum supplet. ¶ 2.º. quod lux illa incorporea in qua sub qua secundum augustinum mens rationalis videt quicquid videt: oportet quod sit lux vitalis per essentiam ut pote intellectus in actu vel

saltim reducibilis aliquo modo ad istam lucem. non enim potest habere per se aliqua qualitas non vitalis introitum ad actum vitale per modum clarificantis et illuminantis: nisi per hoc quod reducitur ad illud lumen quod est per essentiam vita. et est exemplum ad hoc quod figura nullam causalitatem habet per se super actum penetrandi: nisi quatenus est dispositio ferri quod penetrat. sed constat quod lumen glorie est lux quedam incorporea in qua et sub qua videtur diuina essentia. nec tamen est lux vitalis per essentiam. ergo necesse est quod reducatur ad illud quod est claritas vitalis per essentiam. et illud est in intellectu agens. ¶ 3.º. quando aliquid constituitur sufficienter ex tribus: si ponitur aliquid ad intermedium: poni debet ex parte illius sub cuius habitudine intermedium. exemplum est ad hoc de domo ad quam concurrunt paries fundamentum tectum. si quis autem vellet domum ampliare ex parte tecti: non adderet ex parte fundamenti. sed constat ut dicitur se probasse quod ad actum cognoscendi concurrens intellectus possibilis et claritas actualis representatiua obiecti que communi nomine dicitur actus et claritas aut vigor spiritualis ipsius anime que non est aliud quam intellectus agens. concurrens autem intellectus possibilis receptiuus: qualitas vero assimilatiue et representatiue. claritas vero intellectus agentis quasi directiue et illustratiue quod in illa et sub illa cernitur obiectum. constat autem quod lumen glorie ponitur ad actum beatificum concurrere sub ista habitudine ut scilicet in eo et sub eo videatur obiectum. igitur reducitur ad claritatem intellectus agentis per se et directe. ¶ Secunda vero pars propositionis patet. quod quando aliquid est perfectio alicuius aut ampliatio eius: necesse est quod concomitatiue et consecutiue sit ampliatio effectus formalis illius in subiecto in quo recipitur. ut quod lux est in diaphano subiectiue: si luci stellari addatur lux lunaris in diaphano: quantum una lux incedat aliam de se et directe: tamen diaphanum erit luminosius consecutiue et participatiue. sed intellectus agens est perfectio intellectus possibilis et actus in eo cum non sit nisi claritas et vigor intellectualis. ergo lumen glorie quod ponitur ad intelligendum et ampliandum claritatem agentis participatiue in possibile redundabit. unde intellectus possibilis dicitur clarus et vigorosus claritate et vigore que est agens. sicut diaphanum dicitur clarum claritate que est lux corporea. cum ergo vigoratur claritas naturalis per lumen glorie: sequitur quod intellectus possibilis sit clarior et luminosior quam ante. Ambe etiam partes propositionis simul patent in exemplo oculi corporalis que quando caligat: indiget illustrari si deberet videre alii

quē colorē. constat enī q̄ talis illustratio est. ppter defectuz cōnaturalis claritatis. et ideo ponetur directe ad vigozandū illā. et tū participatīue diaphanū oculi eēt vigoziosus et magis illuminatū. ¶ Quarto loco. pponit q̄tuor dubia cōtra positionē suā et n̄rām. p̄mum dubium est. qz quēcūq; vigozē pōt deus dare per aliquod reale accidēs: videtur q̄ pōssit dare intellectū alicui p̄ essentiam. vnde illum gradum vigozis quem pōssit dare oculo noctūe p̄ qualitatez supadditam ad vidēdum rotam solis: dedit oculo aq̄le per suam naturam. poterit ergo facere aliquem intellectum q̄ habebit p̄ essentiam tantam claritatē: quantam habet intellectus inferior cuz lumine glorie supaddito. et sic talis intellectus nō indigebit lumine glorie. ¶ Secundū dubiū est. qz illam claritatē in q̄ deficit intellectus i natura libus cōstitutus: videtur q̄ pōssit sup̄plere defectio act⁹ beatifici et claritas sua. ¶ Tertū dubiū est. qz deus imediate pōt facere quicquid facit mediante creatura. sed mediante claritate luminis glorie facit q̄ intellectus videt deum. ergo imediate poterit sine illa. ¶ Quartū dubium est. qz qualitas q̄ est alicui accidētalis: pōt alteri eē cōnaturalis. vt caliditas q̄ est accidētalis in aq̄: est cōnaturalis igni. poterit ergo deus lumē glorie alicui cōnaturale facere. et p̄ cōsequēs intellect⁹ ille videbit deum i lumine naturali. ¶ Sexto loco recitat opinionē quozundaz dicēs q̄ de facto non est ibi lumen aliud nisi ip̄a visio clara et facialis que dicitur habitus ratione perpetue p̄manētie: et dicitur lumen ratione manifestationis obiecti qz diuinam essentiam manifestat. nec q̄cūq; auctoritates cogunt vt aliud lumē ab actu ponatur. illud enī quod dicitur in psalmo: in lumine tuo videbimus lumē: potest sic intelligi q̄ in lumine q̄ est actus: videbimus lumen obiecti uum quod est deus. ¶ 2.º. illa auctoritas q̄ scribitur apo. 21. q̄ ciuitas illa non eget sole et luna sed claritas dei illuminabit eam: intelligitur de claritate act⁹ beatifici qua vn̄uersa ciuitas beatorū illuminabitur. ¶ 3.º. illa auctoritas ista. 60. scripta. non erit tibi amplius sol ad lucendum et splēdor lune non illuminabit te: sed erit tibi dominus in lucē sempiternam: intelligitur fm̄ glosam interlinearē de visione diuine essentie. et ita non de habitu sed de actu. ¶ 4.º. illa prima ad timotheum: lucem habitat inaccessibilem quez nemo hominum vidit: fm̄ glosam augustini exponitur q̄ nemo eū videt nisi ex dono eius. act⁹ autē cum sit supernaturalis: est donum dei. ergo illa p̄ma iōānis. 3.º. similes ei erimus quoniā

videbimus eum sicuti est: nō potest exponi sicut aliqui exponūt q̄ erigatur habitus q̄ faciat istā similitudinem. quoniam exp̄sse auctoritas dicit q̄ visio faciet eā. ¶ 5.º. illa saluatoris mathei. 5.º. beati mūdo corde quoniam ipsi deum videbūt non cogit ponere talem habitum qui sit lumen glorie. quia ista cordis mundicia se habet p̄ modum meriti cui reprobatur visio dei. lumē autē si poneretur non esset p̄ncipiū merendi. ¶ 6.º. qz decretalis. 7.º. extra d̄ hereticis ca.º ad nostruz que dicit inter alios errores illuz q̄ ponit q̄ anima rationalis per naturā potest esse beata: qz non indigenus lumine glorie eleuante ad deū videndum et beate fruendum: non cōcludit habitum. qz sicut habitus eleuat potētiam effectiue: sic actus eleuat formaliter. quoniam error ē dicere q̄ non indigeamus lumine. i. actu supernaturali. et q̄ iste sit intellectus: patet ex p̄ncipio articuli qz dicitur q̄ anima rationalis potest eē beata per naturam. hoc autē sufficiēter excluditur dato q̄ non ponatur habitus supernaturalis sed actus. ¶ 7.º. illa auctoritas augustini dicentis q̄ anima nisi participatiōe diuini luminis nō est beata: intelligitur d̄ lumine obiecti uo quod deus est q̄ participatur p̄ actum. et vn̄uersaliter nulla auctoritas videtur ex suo vero intellectu ponere habitū vel lumē distinctum ab actu. quare cum deus et natura nihil faciant frustra et precipue in statu illo p̄petuo et finali: et non appareat vlla necessitas aut auctoritas qua debeat poni: negandus est talis habitus vel lumen glorie preter actum. hec aureolus in quodam quodlibet licet non eodē ordine. Contra eandē cōclusionē arguit durandus dicēs: q̄ lumē glorie req̄ratur ad confortandū intellectuz vt eliciat actū beatificē visionis nō pōt intelligi nisi dupliciter. vno mō q̄ p̄ cōfortationē intellectus n̄ri a lumine glorie virt⁹ eius intēdatur et intēsa eleuet ad visionē diuine essentie ad quaz p̄us pringere nō poterat. alio modo q̄ intellectus noster et illud lumē tanq̄ duo imp̄fecta agētia sup̄pleant vices vn̄ius p̄fecti agētis respectu talis visionis. quē admodum duo trahunt nauē quozuz duozum neuter sufficeret p̄ se trahere. et due candelę causant lumē intēsum quod neutra per se sufficeret causare. p̄mum dici non potest propter duo. p̄mū est qz intellectus noster nō est forma suscipiens magis et minus. secūdo quia illud quod intēdit per se aliud: est tale formaliter vel virtualiter sicut illud quod intēdit. verbigratia. illud quod intendit calorem est calidum formaliter vt ignis: vel virtualiter vt sol intendit calorem

aeris. dico autem per se: quia cōtrarium per acci-
dens confortat et intendit: sicut calidum circun-
stans comburit: vel frigidū circūstans intendit
calidū. de quo nihil ad presens. lumen autē glo-
rie non est tale formaliter qualis est intellectus
noster. nec virtualiter: quia lumen glorie non
est causatiuū virtutis intellectiue. ergo lumen
glorie non pōt confortare intellectum nostrum
ipsum intendēdo. secūndum etiam dici nō pōt: qz
si intellect⁹ creat⁹ et lumē glorie supplerēt vicez
vni⁹ pfecti agentis: tūc quodlibet eozū haberet
similē virtutē respectu act⁹ intelligēdi: sicut duo
trahētes nauē respectu tract⁹ nauis. et ita lumē
glie esset quedā potētia intellectiua sicut intelle-
ctus noster qd est incōueniēs. et si dicat q lumē
corporale cōfortat visum: et tū visus nō intēdit
nec remittitur illud: nec visus et lumē corpora-
le sunt duo imperfecta agētia supplētia vicē vni⁹
agētis pfecti: et sic eodē modo vt videt pōt es-
se circa intellectū nrm et lumē glorie: dicendum
est q non valet. quia lumē corporale nō requirē
tanqz confortans visum q fm se pōt in obiectuz
sibi presentatuz. sed requiritur vt dispositio mediū
et organi ad suscipiēdū spēm coloris fm ponen-
tes visionez fieri per spēm. quia mediū vel or-
ganum nō recipit speciē coloris nisi sit actu illu-
minatū. quia color nō est natus facere spēm suā
in organo vel medio nisi sint illuminata. ergo in
visione beata nō requiritur lumē glorie vt confor-
tās intellectum nec ex parte obiecti quasi dās ei
virtutem mouēdi intellectum cum essentia diuī-
na possit hoc de se sine quacūqz virtute creata. si
ergo aliquo modo requiritur: hoc erit ad dispo-
nēdum intellectum ad suscipiēdum actionē ob-
iecti quē ad modū dictum est de lumine corpora-
li respectu mediū et organi qd p̄tinet ad sequētē
articulū. ¶ Secundo loco arguit q lumen glo-
rie nō requirat ad suscipiendum actuz visionis
beate que ē forma supernaturalis et impo-
tionata nature. cum enī dicat q nullū obiectum
est susceptiuum forme supernaturalis nisi dispo-
natur per aliquā dispositionē supnaturalē: non
est verū. quia dispositio supnaturalis est quedā
forma supernaturalis. illa ergo aut recipitur im-
mediate in natura: aut mediāte alia dispositiōe.
si immediate: eadē ratione quelibet alia forma su-
pnaturalis. si mediāte: aut dispositio mediā erit
naturalis aut supernaturalis. si naturalis: habe-
tur p̄positum q natura intellectualis ex natu-
ralib⁹ ē capax forme supernaturalis. si supnatu-
ralis: querit quomodo recipitur in subiecto: aut
mediāte dispositiōe naturali aut supnaturali. et

sic pceditur in infinitū nisi stet in hoc q forma su-
pnaturalis recipiat immediate in intellectu absqz
dispositione supnaturali. ¶ 3°. arguit contra
vtrāqz opinionē cōmuniter. quia si requiritur dis-
positio supnaturalis ad eliciēdū actuz aut sus-
cipiēdū ipsum: hoc nō ē nisi ppter excessuz obie-
cti super potētia vt per ipsaz sit pportioata ob-
iecto q fm se distat in infinitū ab ipō. sed ppter
hoc nō oportet q requiratur dispositio supnatu-
ralis. qz ea addita: adhuc tātuz distat potētia ab
obiecto sicut pri⁹. s. in infinitū. ergo ad hoc non
requiritur aliqua dispositio supnaturalis: cuz nul-
la forma vl dispositio possit erigere intellectu ad
illud quod nō pōt fm seipm. nec ad recipiēdū
formam supnaturalē vel actuz: oportet ponere
semper dispositionē supnaturalē alias eēt p̄ces-
sus in infinitū. ¶ 4°. arguit. qz quicqd sit de fa-
cto an tale lumē glorie sit in intellectu beato: tū
de possibili tenet frat̄ Tho. li. 4. dis. 4. q. q bea-
ta visio pōt cōmunicari hoi existēti in puris dis-
positionib⁹ vie et ita nō habenti lumē glie. ¶ 5°.
arguit sic. vbicūqz natura et virtus potētie se ex-
tēdit ad obiectū: presentato obiecto immediate et
per se et excluso omni impedimēto enigma cau-
sante: necessario sequit̄ cognitio clara et manife-
sta qualis possibilis ē inter talē potētiam et tale
obiectū fm quēcūqz modū. sed intellectus non
de se pōt in diuinā eētia tanqz in obiectū: et ro-
tū impedimētū clare et manifeste cognitionis di-
uine essentie est quia cognoscit̄ per mediū infe-
rioris grad⁹ qd est essentia creata. qd mediū pōt
excludi vt pbabit̄. ergo hoc excluso et p̄sentata
diuina essentia intellectui fm se immediate: sequit̄
cognitio clara et manifesta qualis possibilis ē in-
tellectui nro respectu diuine eētie. maior patet
qz ex quo potētia pōt i obiectum de natura sua
ipm cognoscere: et si impedimētū causans obscu-
rā cognitionē excludat̄: cōsequēs ē q potētia co-
gnoscat obiectū clare q̄tū possibile ē. minor p̄-
bat̄. qz intellect⁹ noster de se pōt cognoscere di-
uinā essentia. nā p̄bi pbauerūt deū eē quādā na-
turā subsistētē intelligibilē habētē oēm perfectio-
nē. q aut̄ hec cognitio esset nobis obscura et eis
causa est quia naturali ordine non cognouerūt
nec nos cognouimus deū nisi ex creaturis. que
cum sint inferioris gradus: nō representāt ipam
clare et manifeste. hoc aut̄ impedimētū potest
amoueri a virtute diuina q pōt omne qd nō im-
plicat cōtradictionē. q autē intellect⁹ noster qui
fm ordinē nature nō cōsurgit in dei cognitionē
nisi ex creaturis: possit ipm habere p̄sentē fm se
et sic eū cognoscere exclusa prius cognitione cre-

aturarū: nullā cōtradictionē implicat. quia in ac-
tionib⁹ supnaturalibus videmus q^d deus modū
agēdi imutat. hoc etiā attestatur omnis opinio
circa istā materiam: quia omnes ponūt q^d deus
in visione beata imutabit illum ordinē quo nūc
cognouim⁹ ipsum ex creaturis et representabi-
tur intellectui nro nullo alio precognito. 7 hec
fuit minor. sequit^r ergo cōclusio. 7 hāc viā habēt
tenere illi necessario qui dicūt q^d deus pōt visio-
nē imediatā sue eēntie cōscare homīni existēti in
puris dispositionib⁹ vie. quia isti excludūt spēm
representantē et lumen glorie a tali visione. ex
quo pōt sic argui. q^d eēntia diuina sit presens in-
tellectui in rōne obiecti q^d p^o nō erat sic ei pre-
sens: oportet q^d hoc sit vel ex mutatione sui: vel
ex mutatione intellectus. non ex mutatione sui
q^z ipa omnino est imutabilis. nec ex mutatione
intellectus per aliqd receptiuuz q^d sit species vl
lumē. quia spēm negāt: lumē aut ponūt vt sit dis-
positio patrie. ipsi autē dicūt q^d talis pōt cōcari
intellectui habētī solas dispositiones vie. oportet
ergo q^d per hoc solū quia mutatur ordo na-
turalis quē habet in intelligēdo fm q^d nō cog-
noscat deum nisi ex creaturis. hec ille.

Quātum ad ter-

tiū articulū primo notādum est
q^d vt. S. Tho. deducit de veri.
q. 8. ar. 2. ad. 2^m. in qualibet vi-
sione triplex modus visiois cōsi-
derari pōt. Primus mod⁹ est ipsius vidētis ab-
solute qui est mensura capacitatis eius. s. ad vi-
dendū. hec autē capacitas accipit fm modū vir-
tutis visive: quia efficacia actionis mēsurat fm
virtutē agentis. Secūdu⁹ modus est ipsius rei vi-
se fm q^d visibilis ē. dicit^r enī ex parte rei vise visio
pfecta quādo videt^r de re id q^d ē. impfecta vero
quādo res videt^r esse inferiori vel imperfectioni
modo q^d sit. Tertiu⁹ modus ē ipsi⁹ visiois q^d est me-
diū inter vidētē et rem visam. et ideo dicit^r mo-
dū videntis per cōparationē ad rē visam. et isto
modo dicit^r visio pfecta quādo modus visionis
equat^r in pfectione modo eēndi rei vise. ita q^d tā
pfecte et plene videt^r: quantū res ipa visibilis ē.
dicit^r autē impfecta visio quādo nō tā plene 7 per-
fecte videt^r quātū visibilis ē. Prim⁹ mod⁹ visio-
nis cōsequit^r modū eēndi rei vidētis. nā cū nihil
opere^r nisi in q^d est in actu: mod⁹ opandi vniuz
cuiusq^z rei sequit^r modū effendi ipsius. vnde q^z
aīa aliū modū effendi habet vnita corpori 7 ali-
um a corpore separata manēte eadē aīe natura
ideo aliū modū intelligēdi habet cū ē vnita cor-

pori. s. per conuersionē ad phāsimata q^d in cor-
poris organis sunt a quib⁹ species intelligibiles
abstrahunt p illustrationē intellectus agentis.
et aliū modū intelligēdi habet sepata a cor-
pore. s. absq^z predicta conuersione et per cōuer-
sionē ad ea que sunt intelligibilia simpliciter si-
cut et alie substantie sepate q^duis non ita pfecte.
Secūdu⁹ mod⁹ visionis consequit^r modū essen-
di rei vise: eo q^d vnūquodq^z intantū est cognos-
cibile inquantū habet esse actu. ppter quod nec
potētia est cognoscibilis nisi per actum: nec pri-
uatio nisi per habituz. quocirca phs dicit^r primo
phy. q^d materia prima q^d est d se pura potētia: nō
ē cognoscibilis nisi fm analogiā ad formā. Ter-
tiu⁹ mod⁹ visionis cōsequitur et modum eēndi
vidētis et moduz effendi rei vise: et addit^r pl⁹ q^z
presupponit equalitatē pfectionis vtriusq^z mo-
di. Ex quibus colligim⁹ q^d quādo capacitas vi-
dentis fm virtutē visiuaz excedit a pfectione
modi eēndi rei vise q^d ad id quod visibile ē: vi-
sio ipsa erit imperfecta omnibus tribus modis.
si vero capacitas vidētis nō excedatur a modo
effendi rei vise q^d ad id quod ē de ea visibile sed
excedatur a modo quo est res visibilis: tūc visio
erit pfecta primo et secūdo modo visionis 7 nō
tertio modo. sicut ponitur exēpluz quādo quis
propositionē demonstrabilez noscat per rationes
probabiles vt q^d terra ē rotūda: totā propositio-
nē nouit q^d ad id quod est. et q^d ad hoc mod⁹
visionis ē perfectus. sed quia nō illā nouit omni-
modo quo scibilis ē cuz nō eam nouerit demon-
stratiue: visio est impfecta tertio modo visiois.
¶ Ex premissis inferim⁹ ad ppositū nostrū tria
fm tres modos supra positos. p^omu⁹ est q^d null⁹
intellect⁹ creat⁹ in puris naturalibus pōt habere
pfectā cognitionē de diuina essentia. et p con-
sequēs nec visionē que est clara et aperta cog-
nitio. pbatur hoc ex premissis. quia modus eēndi
rei cognite. s. diuine eēntie excedit impropor-
tionabiliter capacitātē virtutis visive intellect⁹ crea-
ti. Secūdu⁹ est q^d intellect⁹ creat⁹ lumine glorie
illustratus et ipa diuina essentia informatus fm
esse cognitū qualis est intellect⁹ beat⁹: pōt habe-
re pfectaz cognitionē 7 clarā visionē diuine eēn-
tie q^d ad pfectionē visionis fm p^omos duos mo-
dos preassignatos. probat^r hoc. qm intellectus
creat⁹ sic adiutus et informatus: pportioat in
capacitate mō eēndi diuine essentie: presertim ra-
tione forme intelligibilis que ē ipsamet diuina es-
sentia qua p seipam pficit in esse cognito. cui⁹ ra-
tione idē rē ē q^d videt^r et forma per quaz videt^r.
ac per hoc vnū aliud nō excedit. Tertiu⁹ ē q^d nul-

lius intellect⁹ creati visio equat modo quo res visa idest diuina eētia visibilis ē fm pfectionez tertij modi visionis supra positi: q̄ntūcūq; itelle ctus creatus perfusus sit lumine glorie ac etiā a diuina essentia per seipam imutatus. probatur hoc. qm̄ licet intellectus creatus sit informatus fm esse cognitū per diuinā essentiā q̄ est de se in finita: non ideo fit virtutis infinite in eliciendo operationes suas: sed manet capacitatis finite. ac per hoc nō pōt nisi finite videre. Ad quod facit quod. S. Tho. dicit i hac dis. q. 2. ar. 3. ad. 6^m. q̄ quia actio nō attribuitur forme rātū que est p̄ncipiū actionis sed cōposito: ideo actio nez oportet mēsurare non solū fm formā que ē p̄ncipiū actionis: sed etiā fm subiectum forme in q̄^m est p̄formā perfectibile. vnde visio q̄ fit ab intellectu creato p diuinā essentiā: nō mēsuratur fm modū infinitū q̄ est diuine essentie fm se: sed fm modum quo intellect⁹ ptingit ad hoc q̄ per ipam pficiatur. ad hoc aut ptingit in q̄^m ei cōiungitur p lumē glorie q̄ est finitū. ppter quod visio ipsa finita est ex parte vidētis. Idē in sententia dicit de veri. q. 8. ar. 2. ad. 3^m.

Secundo Notādum est q̄ mod⁹ essendi in quo d̄bet esse p̄portio inter cognoscentē et rē cognitā fm q̄ S. Tho. d̄ducit signāter. p^o. p. q. 12. ar. 4. in. cor. de quo et locuti sum⁹ in p̄cedēte notabili: est mod⁹ eēndi nō qualiscūq; sed faciens ad cognitionē. duo aut modi eēndi in genere sunt qui cōferūt ad cognitionē et illā diuersificāt taz ex parte cognoscentis q̄ ex parte cognoscibilis. s. esse in actu et esse in materiale. vnūquodq; enim int̄rū est cognoscibile: inquantū ē in actu. et nihil est cognoscēs nisi fm q̄ est in actu quēadmodū nec agēs vt supra dicebatur. et tertio de aīa p̄hs dicit q̄ sicut res sūt separabiles a materia: sic circa intellectū sunt. virtutes etiā cognitiue fm modum immaterialitatis distinguūtur. vnde et p̄hs secundo d̄ aīa dicit q̄ plāte nō cognoscūt ppter sui materialitātē: et sensus corporales cognitiui sunt: quia sunt susceptiui specieruz sine materia. vnde et sc̄tūs doctor loco p̄ime allegato volēs assignare p̄portionē inter cognoscēs et cognitū distinguit moduz essendi vtriusq; in diuersis rebus fm esse in materiale et fm esse in actu. dicit enī q̄ quia sensus est virtus cognitiua habens esse nō soluz in materia sed etiā affixum organo materiali: ideo naturaliter nō cognoscit nisi res habētes esse in materia indiuiduali. intellectus vero humanus quia habet esse in materia nō tū affixum organo corporali pro eo q̄ ex sui natu-

ra est virtus immaterialis sicut et aīa intellectiua inde est q̄ eius capacitas naturalis est directe et per se circa res materiales fm tū q̄ abstrahūtur a materia indiuiduali. ita vt si aliquid cognoscit ex vi sue nature de rebus immaterialib⁹ non habentibus esse in materia: nō id habet nisi per res materiales. intellectus vero angelicus quia simpliciter est immaterialis non habēs esse in materia: naturaliter cognoscit directe et per se res immateriales et p̄ eas res materiales intelligit. sed quia nec angelus nec eius intellectus est purus actus sed habet potentiam admixtā ita q̄ non est habens esse pure in actu: eius virtus cognitiua non se extendit naturaliter nisi ad res cōpositas ex actu et potētia. ex quo fit q̄ capacitas naturalis intellectus angelici nō se extēdat ad claram et perfectam cognitionē diuine essentie que est actus purus: cuius tamen habet aliquālē cognitionem non directe et per se sed per res cōpositas ex potentia et actu. vnde q̄ intellectus humanus nō ptingat ex suis naturalibus ad videndum clare et aperte diuinā essentiā: prouenit ex duplici defectu. s. ex eo q̄ est habēs esse in materia: et quia est constans ex potētia et actu. q̄ autem intellectus angelicus nō attingat ex vi sue nature ad visionē claram diuine eētie: prouenit ex vno defectu. s. quia est virt⁹ habens esse actu admixtum potentie. gratis ergo et absq; vlla ratione contra premissam deductionē sancti doctoris obijciunt quidam putātes q̄ se fundet in modo essendi specifico et naturali cognoscētis et rei cognite: vel in alio modo essendi qui non directe pertineat ad habēdas rerum cognitionem: quod est falsum. vnde. S. Tho. p^o. p. q. 88. ar. p^o. ad. 2^m. dicit q̄ similitudo nature non est ratio sufficiens ad cognitionem: alioquin oporteret dicere q̄ epedocles dixit q̄ aīa ē de natura oīum ad hoc q̄ omnia cognosceret. sed requiritur ad cognoscendum vt sit similitudo rei cognite in cognoscente quasi quedam forma ipsius. hec sanctus thomas. et sup̄pleri debet vel q̄ sit in cognoscente ipsamet res cognita prout ex plerisq; locis doctrine sancti thome accipi pōt. et p̄sertim in hac dis. q. 2. ar. p^o. in cor. Et p^o. p. q. 12. ar. 2. in. cor. Et de veri. q. 8. ar. p^o. in. cor. Itē facit ad id de modo essendi q̄ et. S. Doc. dicit contra gen. li. 3. ca. Si sic condu dēs. manifestum est igitur q̄ essentia diuina pōt comparari ad intellectum creatum vt species intelligibilis qua intelligit. quod non contingit de eētia alicuius alterius substantie separate. neq; tū pōt esse forma alterius rei fm esse naturale. se-

queretur enim q̄ simul cū alio vnita: constitue-
ret vnā naturā quod esse hō pōt. species autē
intelligibilis vnita intellectui: non constituit ali-
quā naturam sed perficit ip̄m ad intelligendum
quod perfectiōi diuine eētīe nō repugnat. hec
ille. Ad quod iterum facit quod dicit d̄ ve. q. 8.
ar. 3. ad. 6^m. q. s. conformitas naturalis ad deū
que est in intellectu angeli: non est vt intellect⁹
angeli proportione ad essentiā diuinā sicut ad
formas intelligibiles. Itaq; s̄m premissa propor-
tio inter cognoscentem et cognitum q̄^m ad mo-
dum essendi debet intelligi s̄m mentem sc̄i tho-
me nō de modo essendi s̄m existentiā naturalez
sed de modo essendi s̄m esse intelligibile. vt sc̄i
cet modus essendi cognoscētis in q̄^m est cognof-
cens sit conformis modo essendi rei cognite s̄m
q̄ est cognoscibilis. est autē huiuscemodi confor-
mitas quādo cognoscens ⁊ cognitū proportio-
nantur in imaterialitate et in actualitate q̄ vt su-
pra diximus requiruntur ad cognitionē ex par-
te cognoscētis et ex parte rei cognite. Unde qz
modus essendi intellectus n̄i in q̄^m est cogniti-
uus: exceditur a modo essendi angeloz in q̄^m
sunt cognoscibiles: eo q̄ angeli sunt simpliciter
imateriales non habētes esse in materia: intel-
lectus vero noster ē habēs esse in materia: ideo
ex puris naturalibus non pertingit ad cognof-
cendum quidditates angelozum. Rursus quia
multo plus excedit a modo essendi diuine eētīe
s̄m rationem cognoscibilis tam in imateria-
litate q̄ in actualitate: quia diuina essentiā non
solum est imaterialis per negationez materie
sed etiā per negationem potentie passiuē: et nō
solum est in actu sed est actus purus: ideo intel-
lectus noster ex vi sue nature pertingere nō po-
test ad videndum clare et aperte essentiā diui-
nam. pertingit tñ sola dei gratia per quaz essen-
tia diuina fit per seipsam forma intelligibilis in-
tellect⁹ nostri vt in beatis coaptās moduz essen-
di sue cognoscibilitatis modo essendi intellect⁹
nostri: disponens et eleuās illum supra naturaz
suā per illustrationem luminis glorie. vnde. S.
Tho. p^a. q. 12. ar. 4. in cor. sic cōcludit. nō igitur
potest intellectus creatus deuz per essentiā
videre: nisi in q̄^m deus per suam gratiaz se intel-
lectui creato coniungit vt intelligibile ab ipso.
Aduertendū tñ q̄ imaterialitas dicitur esse
ratio cognoscendi in re cognoscēte: non prout
dicit priuationē materie aut materialitatis. tuz
quia vt sic dicit puram priuationem que nō po-
test esse causa actionis positiuē. tum etiā quia
non omnis res imaterialis est cognitiua id est

apta nata cognoscere: sicut apparet d̄ formis in-
aiatorū et de multis formis accidentalibus. sed
accipitur immaterialitas prout circūloquitur
nobis quandam naturam positiuam inno-
minata tam quā nos vocare possumus per accōmōda-
tionem naturaz spiritualē. et de hoc latius dictū
fuit. p^o. li. d̄. 35. q. p^a. sub notabili quarto.

Tertio Notandum est q̄ cum p̄s
dicit tertio libro de aia q̄ in
tellectus possibilis se habet in potētia ad intelli-
gibilia in q̄^m nihil eorū est actu ante q̄ intelligat
quemadmodum et tabula in qua nihil est actu
scriptū: sed habet potentiam ad hoc q̄ in ea plu-
ra scribant: non est mentis eius q̄ intellect⁹ pos-
sibilis sit in pura potētia et nō aliquod ens actu.
nā et tabula nondū scripta vel depicta cui p̄s
assimilat intellectuz possibilē: quod dā ens actu
est s̄m naturam suam quia ē lignuz vel lapis seu
quid aliud: q̄uis respectu imaginum vel figura-
rum que in ea p̄nt depingi dicatur esse in poten-
tia. vnde intellectus possibilis licet sit quodam
modo in potētia ad formas intelligibiles in q̄^m
de se non est determinatus ad aliquam ipsaruz
ante q̄ per eam aut per suam similitudinē deter-
minetur: et tamen s̄m se aliqua res ē actu sc̄i
licet virtus quedaz et potentia anime de predicamē-
to qualitatis ordinata ad anime operatōes no-
biliōres. Rursus quod dicit cōmentator eodez
tertio libro d̄ anima q̄ sc̄i licet intellectus possibi-
lis se habet vt materia prima: non debet accipi tā
quam simpliciter dictū et quo ad omnia sed q̄^m
ad aliquid. non enim sicut materia prima de se ē
pura potentia: ita et intellectus possibilis ex sui
natura est pura potentia. sed debet accipi simili-
tudo q̄^m ad hoc q̄ sicut materia prima ex sui ra-
tione non est determinata ad hanc vel illam for-
mam sed indeterminate se habet ad omnes: ita
et intellectus noster possibilis non est de sui na-
tura determinatus ad aliquod vnum intelli-
gibile: sed indeterminate se habet ad omnia intel-
ligibilia. Ex quibus inferimus errorem dicen-
tium q̄ intellectus possibilis nullam habet pro-
prium operationem sed tantūmodo passionez:
pro eo q̄ ab aristotele ponitur potentia passiuā
⁊ a cōmentatore ponitur similis materie prime.
decepti enim sunt non satis aduertentes q̄ vna
et eadez res potest esse in actu et in potentia vel
s̄m diuersa vel respectu diuersoruz. vt enim no-
tat. S. Tho. de veri. q. 8. ar. 6. in cor. nihil ph̄-
bet aliquid esse actu vnum: et in potentia alte-
rum. sicut corpus diaphanum est actu quod dā
corpus: sed in potentia tantum coloratum. et si

militer est possibile esse aliquod ens actu: quod in genere intelligibile est in potentia tantum. sicut enim est gradus actus et potentie in entibus quia aliquid est in potentia tantum ut materia prima: aliquid actu tantum ut deus: aliquid actu et potentia ut sunt omnia intermedia: sic est in genere intelligibilium aliquid actu tantum sicut essentia diuina: aliquid in potentia tantum ut intellectus possibilis. omnes autem substantie angelice sunt medie habentes aliquid de potentia et aliquid de actu: non solum in genere entium sed etiam in genere intelligibilium. habent enim essentias proprias sibi presentes ut actus in genere intelligibilium: et sunt in potentia respectu plurium aliorum. veruntamen ut ibi dedit sanctus thomas: licet intellectus noster possibilis nihil potest intelligere prout est in potentia ad intelligibilia: postquam tamen perficitur actu forma intelligibili: intelligere potest rem illam cuius forma perficitur.

Quarto Notandum est quod ut sanctus thomas docet in plerisque locis sequens aristotelem in tertio libro de anima: intellectus agens in nobis est potentia distincta realiter ab intellectu possibili. dicit enim a philosopho intellectus possibilis quo est omnia fieri: intellectus vero agens quo est omnia facere scilicet intelligibilia. huius autem intellectus agentis sunt duo effectus. vnus est facere intelligibilia in potentia esse actu intelligibilia. quod facit abstrahendo a phantasmatibus per illustrationem sui luminis species sensibilium absque individualibus condicionibus. que sic illustrate resultant in intellectum possibilem qui est receptiuus specierum absque materia et absque materialibus condicionibus. et ex hoc primo effectu resultat secundus qui est intellectum possibile illustrare per ipsam specierum intelligibilium illustrationem. et quia intellectus possibilis intelligere non posset naturali virtute nec habere propriam operationem nisi per actionem intellectus agentis secundum predictos effectus: ideo dicitur intellectus agens vigorare intellectum possibilem. unde sanctus thomas de veritate questione nona articulo primo in corpore. de lumine inquit intellectuali oportet nos loqui ad similitudinem luminis corporalis. lumen autem corporale est medium quo videmus et seruit nostro visui in duobus. vno modo in hoc quod per ipsum fit visibile in actu quod erat potentia visibile. alio modo in hoc quod visus ipse confortatur ad videndum ex luminis natura. unde et lumen intellectuale potest

dici ipse vigor intellectualis ad intelligendum. hecille. et inde est quod potentia naturalis intellectus possibilis ad intelligendum: non se extendit nisi ad ea que per virtutes naturales intellectus agentis possunt fieri intelligibilia in actu. **¶** Ex quibus inferimus quod lumen glorie quo beati vident diuinam essentiam: aliud lumen realiter est a lumine intellectus agentis qui ponitur naturalis potentia anime nostre. et non idem re extensum aut intensum prout aliqui opinati sunt. Probat hoc. quia illa non sunt idem re: que non habent eandem operationem. sed lumen glorie in beatis non habet eandem principalem operationem quam habet intellectus agens. non enim eius est facere aliquid intelligibile in potentia: esse intelligibile actu: cum essentia diuina ad cuius visionem lumen glorie confert: est secundum se maxime intelligibile actu et nullo modo in potentia. est enim actus purus. Unde. S. Tho. 7. quodlibet. ar. 5. hoc inquit lumen scilicet glorie non est necessarium ad hoc quod faciat intelligibile in potentia esse intelligibile in actu: ad quod est nobis necessarium lumen intellectus agentis: quia ipsa diuina essentia cuius sit a materia separata est per se actu intelligibilis. sed erit necessarium tantum modo ad perficiendum intellectum: ad quod etiam nunc lumen intellectus agentis valet. predictum autem lumen glorie sufficienter perficit intellectum ad videndum diuinam essentiam eo quod ipsa essentia diuina totaliter est lux intelligibilis. unde lumen glorie ab ea in intellectum descendens: facit hoc respectu diuine essentie in intellectu: quod facit respectu aliorum intelligibilium que non sunt lux tantum: species rei intellecte simul et lumen. sicut si lux sensibilis per se existeret ad eius visionem sufficeret lumen oculum perficiens sine aliqua similitudine. hec sanctus thomas. et ut ibi dicit in responsione ad quartum: quia visibilia oculo corporali non sunt lux tantum: ideo oportet ad hoc quod visus determineetur ad ea: quod non solum sit illi lumen sed etiam species rei vise. **¶** Et quod lumen glorie non sit quoddam augmentum vel intensio luminis naturalis intellectus agentis: dicit illud sanctus doctor contra gentiles libro tertio capitulo quinquagesimo tertio. contingit inquit alicuius virtutes dupliciter fortificari. vno modo per simplicem ipsius virtutis intensioem sicut virtus actiua calidi augetur per intensioem caloris ut possit efficere vehementiorem actionem in eadem specie. alio modo per noue forme appositionem. sicut diaphoni virtus augetur ad hoc ut possit illuminare: per hoc quod fit in actu

per formam lucis receptā in ipso de nouo. et hoc quidē virtutis augmētum requiritur ad alterius speciei operationē cōsequendā. virt^{us} autē intellectus creati naturalis non sufficit ad diuinā substantiam videndā. ergo oportet q̄ augeat ei virtus ad hoc q̄ ad talem visionē pueniat. nō sufficit autē augmentum per intētionem naturalem virtutis quia talis visio non est eiusdē rationis cuius visione naturali intellectus creati quod ex distātia visio patet. oportet igit̄ q̄ fiat augmentū virtutis intellectiue per alicuius noue dispositionis adeptiōnem. hec ille.

Quinto Notādum est q̄ lumē glorie ponitur dispositio q̄dā intellect^{us} per quam p̄ficitur et eleuat̄ ad vidēdū clare diuinam essentiā in q̄s^m est lumen quoddam deriuatū et impressum a luce diuine essentie et q̄dam eius participatio. s̄m q̄ propheta dicit i psalmo. in lumine tuo videbimus lumen. non tamen huiuscemodi dispositio est necessaria ad vidēdū diuinam essentiā necessitate absoluta ita q̄ sine illa repugnet contradictorie videre aperte diuinam essentiā. nam vt. S. Tho. tenet in hac distin. q. 2. arti. 7. in cor. sicut contingit aliquando diuina virtute q̄ aliqua res miraculose producit̄ absq̄s dispositionibus sibi inherētibus sicut q̄ virgo pariat et ignis i aqua comburat: ita potest miraculose fieri q̄ diuina virtute aliquis intellectus creatus non habēs nisi dispositiones vie eleuetur ad vidēdū deum per essentiā. Idez tenet de veritate questione decima articulo vndecimo in corpore. sicut inquit diuine omnipotētie subiecta sunt corpora: ita mentes. vnde sicut potest aliqua corpora pducere ad effectus quozū dispositio in predictis corporibus non inuenitur sicut petrum fecit super aquas ambulare sine hoc q̄ ei dotem agilitatis tribueret: ita potest mentē ad hoc perducere vt diuine essentie vnias̄ in statu vie modo illo quo vnitur sibi patria sine hoc q̄ a lumine glorie p̄fundatur. hec ille. Clertamē necessitate proueniente ex suppositione diuine ordinationis: dici potest lumē glorie necessaria dispositio intellect^{us} nostri ad vidēdū clare diuinam essentiā. vt eniz. S. Tho. dicit. p^o. 2°. q. 110. ar. 2. in corpe non est cōueniēs q̄ deus minus p̄uideat his quos diligit ad supnaturale bonū habendum q̄s creaturis quas diligit ad habēdū bonū naturale. creaturis autē naturalib^{us} sic prouidet vt non solum moueat eas ad act^{us} naturales: sed etiā largitur eis formas et virtutes quas dā que sunt p̄cipia actū: vt s̄m ipsas inclinēt ad h̄mōi motus et sic mot^{us} quib^{us} a deo mouent̄ fiāt creaturis con-

naturales et faciles. s̄m illud sapiētie. S. et disponit omnia suauiter. multo igitur magis illis quos mouet ad consequendum bonum supnaturale eternum: infundit aliquas formas seu qualitates supnaturales s̄m quas suauiter et prompte ab ipso moueantur ad bonum eternū consequendū. hec ille. et sic ex diuina ordinatione lumen glorie est necessaria dispositio ad vidēdū diuinam essentiā. Secunduz hec igit̄ oportet dicere q̄ vbi S. Tho. dicit nullū intellectū creatū posse videre diuinam essentiā clara visione nisi fuerit lumie glorie illustratus: loquit̄ de potētia dei ordinata nō de absoluta cui attribuitur opera miraculosa. vnde de veritate loco proxime allegato in fine: non absolute p̄cludit q̄ null^{us} i statu vie deū p̄ essentiā videt: s̄ cū determinatione. s. s̄m cōmunē cursuz.

Sexto Notanduz est q̄ vt accipit̄ ex dictis. S. Tho. d. veri. q. 8. ar. 3°. in responsione ad. 12^m. et cōtra gen. li. 3. caplo 157. multiplex gradus p̄fectionis inuenit̄ in reb^{us} put p̄bs dicit. 2. li. celi et mundi. prim^{us} est p̄fectissimus vt aliquid cōsequatur bonitatē suā et sine motu et sine adminiculo alteri^{us}. sicut est p̄fectissima sanitas in eo qui est per se sanus sine auxilio medicine et hic gradus est diuine p̄fectionis. secundus grad^{us} est eius quod potest consequi p̄fectam bonitatē cum modico auxilio et paruo motu. sicut eius qui habet sanitatem cū modico exercitio. tertius gradus est eius quod acquirit p̄fectam bonitatem cum multis motibus. sicut ille q̄ acquirit p̄fectam sanitatem cum multis exercitijs. quartus gradus est ei^{us} quod nūq̄s pōt acquirere p̄fectam bonitatem: sed acquirit de bonitate aliqd̄ et multis motionib^{us}. quint^{us} gradus est eius quod non pōt acquirere aliqd̄ d̄ bonitate nec habet aliq̄m modū ad hoc. sicut est gradus ill^{us} in sanitate qui sanari non potest. vnde nullam medicinam accipit. nature igitur irrationales nullo modo ad bonitatem p̄fectā que est beatitudo p̄tingere possunt. sed p̄tingunt ad aliam bonitatem imperfectam q̄ est earū finis naturalis que ex vi nature sue consequuntur. sed creature rationales possunt consequi p̄fectam bonitatem id est beatitudinem: tamen ad consequendum indigent pluribus q̄s nature inferiores ad consequendum fines suos. et ideo quamuis sint nobiliores: non tamen sequitur q̄ ex proprijs naturalibus possint attingere ad finem suum sicut nature inferiores. diuina nimirum prouidentia aliter disponit creaturas rationales: q̄s res alias s̄m q̄ nature conditione ab alijs differunt. vnde sicut humane nature datum est a deo q̄ per suam operationem

veritatem intelligibiles attingere possit quod alijs rebus non competit que intellectu carent: ita et diuinitus illi aliter prouisum est etiam in naturalibus: quibus rebus intellectu carētibus: in quibus homini datus est intellectus per quem veritatem discernere et inuestigare possit. date sunt etiam ei vires sensitiue et interiores et exteriores quibus ad inuestigandam veritatem adiuetur. datus est preterea illi loquere vsus per cuius officium veritatem quam mente concipit alteri manifestet. et quo fit quod quia vltimus finis hominis in quadam veritatis cognitione constitutus est que naturalem facultatem ipsius excedit: vt scilicet ipsa primam veritatem videat in seipsa: oportet vt et hoc sine media illi determinentur que sint fini proportionata. ac per hoc necessarium est quod aliquod auxilium supernaturale homini adhibeatur per quod in vltimum finem suum tendat. Et quibus colligimus quod licet intellectualis natura creata ordinata sit ad visionem diuine essentie tanquam ad vltimum finem et naturaliter sit capacillius: non ideo sequitur quod ex puris suis naturalibus attingere possit ad ipsum finem vltimum consequendum. nam talis data est illi a deo capacitas naturalis ad vltimum finem: quod non per sola sua naturalia: sed per auxilium supernaturale dei ad illum perueniat. Et est simile de impletione preceptorum. nam quantum precepta data sint de operibus virtutum que sunt de naturali dictamine rationis: non tamen impleri possunt ex puris naturalibus absque auxilio dei speciali et gratuito. vnde hieronimus in expositione catholice fidei confitetur sic nostrum esse liberum arbitrium vt dicamus nos semper indigere dei auxilio. et augustinus in libro de spiritu et littera dicit. non moueat quod apostolus. 1. Ro. 2. dixit: naturaliter eos qui legis sunt facere. hoc enim agit spiritus gratie vt imaginem dei in qua naturaliter facti sumus: instaret in nobis.

Quantum ad ar

ticulum quartum respondendum est obiectionibus aduersariorum. Et quidem ad primum scoti contra primam conclusionem dicit primo quod assumptum est falsum neque arguens illud probat. Dicitur secundo quod formare propositiones actu et expresse secundum figuras syllogismorum: ad rudimenta pertinet dialecticorum que docti viri non semper tenentur obseruare in expressa forma verborum. imo eorum auctoritati derogat forma syllogisticam secundum regulas et figuras dialecticorum summo opere custodire. sed satis illis est si earum virtu-

tem cum sensus veritate in scriptis suis teneant. et cum arguens in reductione sua confusa et inconfusa posita dicit duas propositiones in ratione sancti doctoris virtualiter contentas esse falsas: dicimus quod verum non est. et ad probationem dicimus quod assumptum est falsum si loquamur de cognitione perfecta. non enim potest haberi perfecta cognitio rei superexcedentis naturam cognoscentis: nisi et ipsa cognitio sit superexcedens naturam virtutem cognoscentis. neque obstat quod imperfecto naturaliter cognoscit perfectius sicut infimus angelus supremum: quoniam talis cognitio ex puris naturalibus non est perfecta. et ideo exemplum non est ad propositum vbi loquimur de perfecta et clara visione diuine essentie. Ad 2. respondet. S. Tho. in simili de veri. q. 8. ar. 3. ad 4. quod quantum intellectus creatus nunquam tantum eleuetur per lumen glorie quin in infinitum distet ab eo essentia diuina: tamen per illud lumen fit vt intellectus vniatur essentie diuine sicut forme intelligibili: quod aliter fieri non posset. Contra gentiles vero libro tertio capitulo quinquagesimo quarto respondet quod idem in sententia sic dicens. homo autem lumen intellectum creatum ad dei visionem eleuat: non propter eius indistanciam a diuina suba: sed propter virtutem quam a deo sortitur ad talem effectum licet finem suum esse a deo in infinitum distet vt secunda ratio proponebat. non enim hoc lumen creatum coniungit intellectum deo finem esse: sed finem intelligere solum. hec ille. Et stat virtus vtriusque responsionis in hoc quod licet lumen glorie quantum ad essentiam in infinitum distet a diuina essentia: quia tamen habet a deo virtutem ad eleuandum et perficiendum intellectum creatum vt ei coniungatur diuina essentia tanquam forma intelligibilis: sufficit ad disponendum et vigorandum intellectum ad videndum diuinam essentiam. quia inter cognoscentem et rem cognitam ac etiam medium cognoscendi: non requiritur proportio quantum ad esse nature sed quantum ad esse intelligibile. et de hoc clarius dictum fuit in secundo notabili. Ad 3. dicitur quod non militat contra nos qui non ponimus proportionem intellectus nostri ad deum geometricam nec arithmeticam aut duplicam vel triplam: sed tantummodo proportionem largi dictam cognoscentis ad cognoscibile et perfectibile ad perfectum finem esse cognitum. vbi. S. Tho. in hac disti. q. 2. ar. 1. in responsione ad 6. dicit quod inter cognoscentem et cognitum non oportet esse proportionem: sed sufficit quedam proportionalitas. vt scilicet sicut se habet cognoscentis ad cognoscendum: ita se habeat cognoscibile ad hoc quod cognoscatur. et talis proportionalitas sufficit ad hoc quod

infinitum cognoscatur a finito et econuerso. Idē in sententiā respondet ad simile argumentū. p. q. 12. arti. p. ad. 4^m. Item contra gen. li. 3°. ca. p. 4. in fine respondet q. proportio intellectus creati ad intelligendum: non est s. m. cōmensurationem aliquam proportionis proprie dicte: sed s. m. q. proportio designat quandā habitudinem vnius ad alterum vt materie ad formā vel cause ad effectum. sic enīz nihil prohibet esse proportionem creature ad deum s. m. habitudinē intelligentis ad intellectum: sicut et s. m. habitudinem effectus ad causam. ¶ Ad. 4^m. patet respōsio ex his que dicta sunt in sexto notabili. ¶ Ad. 5^m. dicitur q. proportio que requiritur inter cognoscentem et rem cognitā: nec est geometrica nec s. m. aliquem determinatū gradū quantitatis dimēsiue nec virtualis cōmensurata: sed exigitur quidam modus p. portionalitatis vt sicut cognoscens se habet ad cognoscendū: ita se habeat cognoscibile ad hoc q. cognoscatur. put. S. Tho. dicit in hac dis. q. 2. arti. p. ad. 6^m. et huiuscemodi modus attenditur in hoc q. res cognita possit fieri forma intelligibilis cognoscentis vel p. seipsam vel per suam speciem: et q. intellectus sit susceptiuus ipsius forme. hunc autem modum proportionalitatis non habet intellectus creatus ex puris naturalibus: sed illi prouenit ex lumine glorie qd. facit intellectum susceptiuum essentie diuine per modum forme intelligibilis. ¶ Ad. ea que durandus obiicit cōtra eandē conclusionē dicitur q. maior propositio est vera de eo quod cadit sub rōne formali obiecti per se et adequati. quod nō est in proposito. nam obiectum per se intellectus noster est quidditas rei materialis: et obiectum p. se et adequatū intellectus angelici est substantia immaterialis composita tamen ex potentia et actu. sub quorum neutro comprehenditur diuina essentia sed vtrūq. excedit sicut deductum fuit in secundo notabili. ens autem in tota sui cōmunitate nō est obiectum adequatum intellectus creati: sed ē remotum et mediatum. et ideo nimirum si p. mū et summū ens excedat proportionē potētie creature ad propriū obiectum. vnde et ipse arguens coactus est fateri q. potentia nostra intellectiua non cognoscit naturaliter deum vel substantias separatas nisi per creaturas corporales que sunt inferioris gradus: nec possunt perfecte representare eum. Quod autem arguens dicit q. excessus obiecti non causat confusam et obscuram cognitionem nisi per accidens: falsum est vno de per se. nā sicut proportio adequata potentie et obiecti causat per se operationem perfectam potentie circa

obiectum: ita et dispositio p. excessum obiecti causat p. se imperfectam operationem potentie. Unde. S. Tho. in. q. de anima. q. 16. ad. 5^m. ait. licet intellectus nō habeat organū quod possit corrumpi ab intelligibili excedenti: tamē aliquid excellēs intelligibile pōt. excedere facultatē intellectus nostri in intelligendo. ¶ Ad. argumēta scoti cōtra secūdam cōclusionē: ad primū dicitur q. lumen glorie est necessarium ad hoc q. intellectus sit actiuus siue elicitiuus visionis diuine. et ad huius improbationem dicimus q. lumen glorie est necessarium ad actum visionis dare eliciendum: non propter obiectum sed propter potētiam. Neq. valēt que cōtra obiicit. non primū quia assumptū est falsū vt alias probatum fuit: et nunc in tertio notabili fuit deductum. Neq. valet secundū: quia si cum dicitur: habitus non est simpliciter principius agēdi sed sic agēdi: intelligatur q. si hūc nō sit principius substantie actus sed dūtaxat modi agēdi prout arguens videtur intelligere: dictum est falsum vt in precedente questione ostensum fuit. si autē intelligatur q. habitus solus non est simpliciter principius agēdi absq. potētia: dictum est verū s. nō militat cōtra nos. ¶ Ad. 2^m. dicitur q. minor est falsa si naturaliter capiatur. i. in puris naturalibus. p. ut arguens intendit. si autem intelligatur q. intellectus creatus ex sua naturali aptitudine sit ordinatus ad beatitudinem consequendam: vera est propositio sed non militat contra nos prout dictum fuit in sexto notabili. ¶ Ad. 3^m. dicitur ad minorem q. licet accidens sit imperfectius q. natura intellectualis: non tñ se habent sicut essentialiter ordinata. et ideo minor non recte sumitur sub maiori. Ad illud autem quod arguens subiungit q. i. fiat natura intellectualis in tanto gradu et ē: dicitur q. casus est impossibilis et ideo nihil concludit. vnde ad illum casum respondet. S. Tho. in hac dis. q. 2. arti. 6. ad. 7^m. q. nō quicquid sup. addit creature potest esse de constitutione nature ipsius. nā illud quod ad proprietatem nature superioris p. tinet: non potest cōmunicari inferiori nature vt illud naturaliter habeat nisi trāfferatur in superiorem naturam. sicut diaphano non potest communicari vt absente lucido luceat: nisi ipsum lucidū id est nature lucide fiat: quamuis lumen ei a corpore lucido cōmunicetur. determinari autem ad formam intelligibilem increatam est proprietatis intellectus increati: et ideo lumen illud per quod intellectus vnitur forme intelligibili increate: cōmunicari potest intellectui creato: sed non vt ipsum lumen naturaliter habeat: nisi in naturam intellectus increati transferatur quod est impossi-

bile. Idem in sententia et breui⁹ respondet. p^o. p. q. 12. ar. 5. ad. 3^m. ¶ Ad argumēta aureoli cōtra eandem conclusionē primo loco facta: dicitur ad omnia tertio excepto q^o quicquid sit de ppositio- nibus assumptis in earū pcessu nam nōnulli sunt false et alie impertinentes: et tamē omnia proce- dunt ex falso supposito. s. q^o nos ponamus q^o lumē glorie requiratur ad hoc q^o illo mediante intelle- ctus agens cooperetur diuine essentie in causan- do visionem beatificam. hoc autem falsum ē. naz non ponimus lumen glorie subiectiue in intelle- ctu agente: sed in intellectu possibili cuius est dis- positio eleuans intellectum et perficiens ad reci- piendum diuinam essentiam tanq^o formam intel- ligibilem et ad eliciendum actum visionis beate. ¶ Ad. 3^m. dicitur q^o maior ppositio non est vni- uersaliter vera. naz pzo premio sepe redditur ho- mini a rege q^o vel assistat regi vel ei consilium pre- beat aut etiam q^o officium honoris vel commodi exerceat: que sine eius assistētia et actionibus fieri nō possunt. et id ipsum est de premio visionis bea- te. quia huiuscemodi premium consistit in opera- tione ab homine elicitā virtute et dono dei. imo in proposito nostro ecōtra argui potest q^o homo cooperetur premiānti. quoniam meritum et pre- mium correlative dicuntur et sibi inuicem corres- pondent. sed meritum hominis non est a solo ho- mine: sed etiam a deo sibi cooperante. ergo et p- miū non erit a solo deo sed et ab homine sibi coo- perante. Ad confirmationem dicitur q^o dictū phi- losophi non probat q^o felicitas non sit operatio ab homine elicitā: cum ipse expresse doceat in pri- mo et decimo ethicozum felicitatem esse optimā hominis operationem. ¶ Ad ea que secundo lo- co obijcit: ad primū dicitur q^o assumptum est fal- sum. et ad eius probationem dicitur primo q^o si- militudo intellectus possibilis ad materiam: nō tenet per omnia: sed solum q^o ad hoc q^o sicut ma- teria est in potētia ad formas: sic intellectus pos- sibilis ad intelligibilia. verū tamen in plurib⁹ sunt dissimilia. nā materia pma est pura potētia ex sui natura. intellect⁹ vero possibilis est quedam vir- tus et forma et actus. et ideo magis ei competit agere q^o materie pme. Dicitur secūdo q^o etiam in agendo pōt dari aliqua similitudo inter mate- riam et intellectuz possibilem. qm̄ sicut intellect⁹ possibilis postq^o informat⁹ est forma intelligibili est principium agendi: ita etiam materia postq^o per formam informat⁹ et actuatur potest esse pzi- cipium agendi: nam actiones rotius sunt compo- siti ex materia et forma et non tantū forme. ¶ Ad 2^m. dicitur q^o dictum philosophi sic debet intelli-

gi: q^o intellectus agēs est quo est omnia facere. s. omnia intelligibilia in potentia: esse intelligibilia actu per illustrationem phantasmatum. vnde nō debet intelligi q^o intellectus agentis sit omnia fa- cere id est omnia itelligere vel omnes intellectio- nes elicere: sed hoc est propriū intellectus possi- bilis postq^o sit actu informatus specie vel forma intelligibili. ¶ Ad. 3^m. dicitur primo q^o nullum in- conueniens reputamus intellectum agentem et intellectum possibilem esse duo principia agētia respectu diuersarum operationum. alia eni ope- ratio est intellectus agentis. s. illustratio phantas- matum et abstractio specierum intelligibilium: et alia ē operatio intellect⁹ possibilis. s. itelligere v^l indiuisibiliter vel cōponēdo et diuidendo. D^r se- cūdo q^o quia itellect⁹ possibilis operationes suas elicit virtute luminis intellectus agentis: possunt ambo intellectus pro vno agente computari per illā regulā thopicā. vbi vnuz propter alterū et ē. nec sic dicēdo sequit⁹ q^o intellect⁹ possibilis sit agēs nobili⁹ et prestāt⁹ q^o intellect⁹ agens: quia etiam si habeat nobiliozē actum aut effectū: non illum habet nisi virtute intellectus agentis. ¶ Ad ea q^o aureolus arguit tertio loco: ad primuz dicitur q^o maior est falsa. quia etiam si potentia non patiat⁹ ab obiecto passione corruptiua vel abiectiua: in- diget vigorari si virtus eius deficit ab excellentia obiecti: quē admoduz in pposito nro put dictum fuit in respōsione ad durandū contra primaz con- clusionē. Et ad cōfirmationez dicit⁹ q^o non militat contra nos. qm̄ auctoritas phi nō aliud pbat nisi q^o ex intelligētia pfectioris obiecti: non reddi⁹ in- tellectus min⁹ potens ad intelligēdū min⁹ pfecta quē admodū contingit in sensu. ppter organi pas- sionem. hoc autē nihil facit ad nostrū ppositū. naz nec ponim⁹ intellectū n⁹ deficere a clara visione dei. ppter organi passionē: nec ppter intelligētiā pfectioris obiecti. imo ecōtra dicimus q^o quia itel- lectus noster ex vi sue nature natus ē itelligere infima vt materialia: nō pōt ex solis naturalib⁹ p- tingere ad visionē maximi et supmi intelligibilis. ¶ Ad. 2^m. dicitur primo q^o vt responsū ē supra similitudo materie pme ad intellectū possibilez nō tenet in omnib⁹. Dicit⁹ secūdo q^o etiā materia prima intelligit⁹ vigorari ad recipiēdam formam subalem per dispositiones per quas sit apta et p- pria talis forme. quia non quo dlibet recipitur in quolibet. et consimiliter intellect⁹ possibilis vigo- rat lumine glorie sicut quadā dispositione ad reci- piēdū diuinā essentiā tanq^o formā intelligibilez et consequenter ad eliciēdū actū visionis diuine essentie. nec vigor iste est magis intrinsecus intel-

lectui quod vigor materie ex dispositionibus proueniens. quod autem anima rationalis infundatur materie immediate: non obstat proposito. ¶ Ad. 3^m. dicitur quod lumen glorie vigorat intellectum possibilem secundo modo. scilicet ut dispositio medietatis inter agens et patiens vel inter potentiam et obiectum. et ad huius primam impugnationem dicitur quod assumptum est falsum. quoniam plerumque requiritur tale medium propter dispositionem patientis. ad secundam impugnationem dicitur quod non est ad propositum. nam non querimus hinc de eo quod deus potest facere per potentiam absolutam: sed de eo quod fit secundum communem cursum et magis competit potentie dei ordinate. ¶ Ad ea vero que inducit quarto loco: ad primum dicitur quod assumptum est falsum quod ad primam partem. et ad eius probationem negat maior. et ad decretalem quam arguens inducit: dicimus quod false allegatur. unde sic dicit littera decretalis referens quintum errorem beguardorum. quinto quod quilibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata: quod anima non indiget lumine glorie ipsam eleuante ad deum videndum et eo beate fruendum. hec textus decretalis. ubi constat nullam esse factam mentionem de intellectu agente cui decretalis lumen glorie attribuat: sed tantummodo de anima in qua est intellectus possibilis. cui rationaliter attribuitur tanquam subiecto lumen glorie pro eo quod est dispositio eleuans et perficiens intellectum ad recipiendum diuinam essentiam tanquam forma intelligibiles et ad ipsam clare intelligendum et videndum. que duo circa quodlibet intelligibile competunt intellectui possibili non intellectui agenti. unde sicut deductum fuit in quarto notabili: lumen glorie non est necessarium ad hoc quod faciat primum et principalem effectum quem in nobis efficit intellectus agens: sed ad effectus concernentes intellectum possibilem. ac per hoc non debet poni dispositio intellectus agentis: sed dispositio et perfectio intellectus possibilis. arguens autem deceptus est ex appellatione nominis: quod dicitur lumen glorie. non aduertens quod lumen appellari consuevit omne illud quod ad manifestationem confert. secundum illud apostoli ephe. 4. omne quod manifestat lumen est. nec est inconueniens quod in anima beata sit duplex lumen unum naturale et aliud super naturale respectu diuersorum actuum. ¶ Ad. 2^m. dicitur primo quod licet lux illa incorporea de qua loquitur augustinus. scilicet lux intellectus agentis sit vitalis per essentiam quia cum sit potentia anime viuunt vita anime: non inde sequitur quod omnis lux in qua et sub qua aliquid videtur: sit vitalis per essentiam. sicut patet de luce solis in qua et sub qua mens rationalis per oculos videt colores: quoniam et ip-

sa visio sit actus vitalis. Dicitur secundo quod lumen glorie reducibile est ad lucem que est vita per essentiam scilicet ad lucem que deus est. a qua lumen glorie profluit et emanat. ¶ Ad. 3^m. dicitur quod procedit ex falso supposito. scilicet quod intellectus possibilis sit potentia pure passiva et nullo modo actiua. quod est falsum prout in tertio notabili fuit deductum. ex qua falsitate arguens prorupit in alium errorem. scilicet quod lumen glorie detur ad intendendum et augendum lumen naturale intellectus agentis. quod non est verum prout in quarto notabili probatum fuit. uno datur ad vigorandam et ampliandam virtutem intellectus possibilis ut sepe dictum est. ¶ Ad dubia que aureolus mouet quinto loco circa lumen glorie: ad primum patet responsio ex solutione data ad tertium scoti contra secundam conclusionem. ¶ Ad. 2^m. et. 3^m. respondetur sicut responsum est ad secundam impugnationem tertij argumenti eiusdem aureoli tertio loco positi. ¶ Ad. 4^m respondet sicut responsum est ad primum dubium. ¶ Ad ea que sexto loco adducit: ad primum dicitur quod assumptum est falsum. ¶ Ad responsiones vero que arguens adinuenit ad auctoritates quibus lumen glorie probatur: dicimus quod licet quedam illarum non probent efficaciter lumen glorie: verum tamen stante veritate quod lumen glorie infundatur a deo intellectui beatorum sicut eius dispositio ad videndum diuinam essentiam quemadmodum per ecclesiam fuit determinatum: omnes ille auctoritates suo modo ad id probandum iuuant: quoniam ab aduersariis aliter possint exponi. Verum quod prima auctoritas dicens in psalmo in lumine tuo videbimus lumen: satis extorste ac ficticie exponitur intelligendo cum dicitur in lumine tuo: ipsum actum visionis. tum quia actus videndi quoniam requirat lumen: non tamen consuevit lumen appellari. tum etiam quia actus visionis quo beatus videt deum est actus ipsius beati et illi inherens et ab eo elicitus. quamobrem magis proprie dicitur debet lumen intellectus quod lumen dei: quoniam dono dei sit habitus. unde in quacumque auctoritate ibi recitata lumen vel lux exponitur de actu visionis: est impropria et extorste expositio. sed quicquid sit de alijs auctoritatibus hic recitatis que ut prediximus non efficaciter propositum probant: auctoritas tamen ecclesie in decretali supra allegata extra de hereticis capitulo ad nostrum: omnes fideles conuincit facteri animam beatam indigere lumine glorie ad videndum diuinam essentiam. Nec valet intellectus quem aduersarij sola proteruia dare conantur ad textum decretalis. quoniam actus elicitus a potentia: habet se ut eius effectus et ut aliquid

ab ea procedēs. effectus autē vel actus a potētia procedēs: non pōt eleuare et pficere potētiā ad illūmet. pducēdum: alioquin anteq̄ actu sit: face-
ret ad sui productionē quod est impossibile et di-
ctum magne demētie. Lumergo decretalis dicat
expresse q̄ anima indiget lumine glorie ipsaz ele-
uante ad deum videndum: manifestum est q̄ per
lumen glorie non intelligit actum vidēdi deuz: s̄
aliquid aliud animam perficiēs et eleuans ad vi-
sionem dei. ex determinatione profecto ecclesie ī
hac decretali omnes expositiones auctoritatum
in contrarium conficte dānantur. ¶ Ad ea q̄ du-
randus inducit primo loco contra eandem con-
clusionem: dicitur q̄ lumē glorie requiritur ad cō-
fortationē intellect⁹ nostri: non intendendo eius
subam aut virtutē naturalē: sed perficiēdo et dis-
ponendo intellectū per modū forme inherētis.
quē admodum gratia et charitas disponūt et pfī-
ciunt animā ad actus meritorios absq̄ eo q̄ eius
subam vel naturalē virtutez adaugeant intēsiue.
vnde cessant obiectiones arguentis cōtra istam
partez. ¶ Rursus dicimus q̄ intellectus noster per
lumen glorie habet vicē vnius agētis perfecti et
pectu talis visionis: supposita diuina essentia pre-
sente intellectū sicut forma intelligibili. et non se
habēt intellect⁹ et lumē glorie tanq̄ duo imperfe-
cta agentia quemadmodū se habent duo trahē-
tes nauem quoz vtrūq̄ est quod agit: sed se ha-
bent sicut agens et principium formale quo agit.
et ita cessat obiectio qua arguēs concludere puta-
bat lumen glorie et potentiam intellectus eē eius-
dem rationis in agēdo. nam vtrūq̄ est q̄ princi-
pium agendi quo et principium agēdi quod: sunt
alterius et alteri⁹ rationis: quia vnū est formale ⁊
aliud effectiū. vnde lumen glorie se habet ad in-
tellectū possibilem sicut quedam virtus sibi inhe-
rens et illum informās. ac p hoc valet intellectus
confortare plusq̄ lumē solis sub quo vident̄ colo-
res: oculos corporales. eo q̄ nō se habet ad ocu-
los sicut formaliter inherens quē admodū se hēt
lumen glorie ad intellectū. ¶ Ad ea q̄ secūdo lo-
co obiicit ipse durand⁹ ad primum dicit primo q̄
nos non ponim⁹ lumē glorie ad suscipiendū actū
visionis beate vt arguens falso putat: sed ad eli-
ciendum ipsum visionis actū. Dicit secundo q̄ nō
est simile de forma et de dispositione ad formam.
nam et in naturalibus et in moralib⁹ forme ē dis-
positio: sed nō est dispositio dispositionis. quia sic
esset processus in infinitum. est enī in materia vel
subiecto ordo et aptitudo imēdiatē recipiēdi dis-
positionem ad formam. et ideo ad illam recipien-
dam non requiritur alia dispositio. vnde quia na-

tura intellectualis naturalem ordinem et aptitu-
dinem habet ex sui creatione ad videndam clare
diuinam essentiam: eo ipso est apta nata recipere
immediatē lumen glorie. quod ex diuina ordina-
tione est dispositio propria intellectus creati ad ta-
lem visionem eliciendam et ad recipiendum diui-
nam essentiam tanq̄ formam intelligibilem. non
enī ad recipiendum quodcūq̄ supnaturale re-
quiritur preuia dispositio: sed tantūmodo ad re-
cipiendū formam que non est principalr alterius
dispositio. ¶ Ad. 2^m. patet responsio ex his q̄ di-
cta sunt ad primū scoti contra primam conclusio-
nem. ¶ 3^m. et. 4^m. et. 5^m. argumentum concedi-
mus loquendo de potentia dei absoluta. et d̄ hoc
latius diximus in quinto notabili. ¶ Ad argumē-
tum ante oppositū respondet. S. Tho. in hac di-
stin. q. 2. arti. 6. ad. 4^m. q̄ intellectus creatus nō
impeditur ad hoc q̄ naturaliter possit deum per
essentiam videre: ex defectu diuine essentie quia
scilicet de se nō sit intelligibilis in actu: sed ex par-
te ipsius intellect⁹ creati. Et in hoc articulus ter-
minatur.

Quateri⁹ cir

ca quadragesimā no-
nā distinctionez q̄rit̄
vtrūq̄ essentia diuina
ab intellectu creato p
aliquā similitudinem
videat̄: et arguitur q̄
sic. qz intellect⁹ in actu
est intellectū in actu.
sicut sensus in actu ē
sensibile in actu. hoc autem non est nisi in quantū
sensus informatur similitudine rei sensibilis et in-
tellectus similitudine rei intelligibilis vel rei intel-
lecte. ergo si deus ab intellectu creato videtur in
actu: oportet q̄ per aliquam similitudinem videat̄.
¶ In oppositum arguitur. quia dicit augustinus. 15. de trinitate q̄ cum apostolus dicit: vide-
mus nunc per speculū in enigmate: speculi ⁊ enig-
matis nomine quecūq̄ similitudines ab aposto-
lo significatē intelligi possunt que accommodatē
sunt ad deum intelligendum. sed videre deum p
essentiam: non est visio enigmatica vel specula-
ris sed contra eam diuiditur. ergo diuina essentia
non videtur per similitudinem. ¶ In hac q̄stio-
ne erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad primū articulū sit ista cōclusio q̄ diuina essentia p̄ nullā similitudinē creatā videri p̄t. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac disti. .q. 2. ar. p̄. 3. tē. p̄. p. q. 12. ar. 2. Et cōtra gen. li. 3. caplo. 51. 3. tē in cōmēto. p̄. Lozin. 13.

Qantum ad secundū articulū arguit cōtra cōclusionē cōtra quā arguit aureolus in suo q̄libet multiplici. et p̄mo q̄dē arguit cōtra pbationes illius cōclusionis. dicit enim sic in forma. si debeat tolli species a beatifica visione: hoc nō facit rō facialis et dare noticiē nec finitatio seu limitatio speciei create ppter opinionē q̄ has rōnes assignat. 1. Primā q̄dē sic assignat. nulla similitudo speciei finita p̄t representare diuinā essentiā. q̄d patet primo auctoritate dionisi d̄ diuinis nominib⁹ caplo p̄mo. q̄ dicit q̄ p̄ similitudinē inferioris ordinis rerū nō p̄t superiora cognosci: sicut p̄ sp̄m corpis non p̄t cognosci essentia rei corporee. sp̄s autē creatae inferioris ordinis est q̄ diuina essentia. ¶ 2. qz essentia dei est ip̄m suum eē q̄d nulli forme create cōpetit. et p̄ p̄ns eam representare nō p̄t. ¶ 3. Tertia rō est q̄ nullū limitatū p̄ rōnem sapiētie v̄l bonitatis vel ipsi⁹ esse p̄t esse similitudo ei⁹ quod ē incircūscriptuz et cōtinēs sup̄essentialit̄ q̄cqd significari aut intelligi creato p̄t. s̄ talis ē diuina essentia. ergo nulla creatā species p̄t eam representare. ¶ 4. Quartā rōnem assignat ex claritate intuitiue noticiē. qz putat aug⁹. 1. 5. de trini. cuz apls dicit. videm⁹ nūc p̄ speculū in enigmatē: speculi et enigmati noie quecūqz similitudines significat ab aplo intelligi possunt q̄ accommodatē sunt ad itel ligēdū deū. sed videre deū p̄ essentiā nō est cognitio enigmatica et specularis: sed clara et facialis. ergo nō videt p̄ sp̄m. sed hoc dicere ē dicere q̄ de us in se nō videat sed p̄ theophasias et speculum q̄d est absurdū vel erroneū. Sed his nō obstantibus p̄bo p̄positionē p̄mo qz limitatio nō impedit sic. actus q̄ videt diuinā essentia: est expressissima similitudo ipsi⁹. sed act⁹ quo videt diuinā essentia est quid limitatū et finitū. ergo aliqua res limitata et finita p̄t esse exp̄ssa similitudo diuinā essentiam representās. maior patet p̄ augustinū. 1. 5. de trini. caplo. 11. qui ait q̄ similitudo ē visio cogitationis rei illi vnde format et ex qua gignit. Et. 14. de trini. caplo. 17. tunc p̄fecta erit similitudo dei in mēte: quādo dei p̄fecta erit visio. apostol⁹ eni iōā

nes ait. scim⁹ qm̄ cuz apparuerit similes ei erimus qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. hinc apparet tūc in ista imagine dei plenā similitudinē fieri: quādo ei⁹ plenā p̄cepit visionē. hec ille. Et caplo. 6. dicit cogitationem qua format mentis intuit⁹ imaginē rei esse. Sicut et anselm⁹ dicit monol. 33. q̄ nulla rōne negari p̄t cognitionē rei eē imaginē ei⁹ tanq̄ ex ei⁹ imp̄ssiōe formatā. Rōne etiā patet. illd̄ eni q̄d vltimate facit formati vt res aliq̄ mēti appareat luceat et sit p̄sens in eē p̄specto et cōspicuo: ē illi⁹ rei exp̄ssiua similitudo. hoc patet. esse eni apparēs rōse q̄ mihi obijcit nulla rosa existēte: illud nō ē reale sed rōnis tm̄ v̄l intētionale. et ideo nihil ē ex se s̄ oportet q̄ reducat ad aliqd̄ reale ex cui⁹ denominatione sit. illd̄ autē in mēte est q̄dā res q̄ est re-lucētia et apparitio et p̄sentialitas et similitudo cōspicua rei. obm̄ eni q̄d sic apparet et relucet relucēs ex apparitione expressiua apparet et lucet. sed actus diuine visionis est illud quo formaliter et vltimate diuina essentia mēti apparet obijcit et lucet in esse cōspicuo et p̄specto. da enim q̄ nulla alia mutatione facta nec ex parte dei nec ex parte beati de⁹ annihilat visionē in mēte beati: cōstat q̄ non est apparēs lucens nec cōspicua dei essentia illi mēti: sed aberit s̄m esse p̄spectū. et hoc est cōmune omni actui cognitiuo. nullus eni habet in prospectu mentis rem: nisi dum actu de illa cogitat. vnde augustin⁹. 14. de trini. capitulo. 6. tanta est vis cogitationis: vt nec ipsa mens sit in prospectu suo nisi dum se cogitat. nec aliter possit esse in conspectu suo nisi cogitando. sequitur multarum disciplinarum peritus: ea que nouit ei⁹ memoria continentur. nec tamen est aliquid in conspectu mentis sue nisi dum cogitat. Et libro. 1. 5. dicit q̄ res lucet in cogitatione virtute ipsius. ergo ipsa visio est expressissima diuine essentie imago et expressissima similitudo illius. minor autem q̄ actus sit res limitata patet. quia est creatā et accidens in d̄terminato genere qualitatis. ¶ Ad motiua vero in oppositum patet. ad primū quidem dicitur q̄ similitudinē esse inferioris ordinis q̄ sit res cognita: intelligi potest dupliciter. vno modo essentialiter quasi ipsa sit p̄ essentiā inferioris: et sic constat q̄ omnis similitudo in intellectu exis vel de angelo vel de quauis substantia: est ordinis inferioris cum accidens inferius sit substantia nec sic intelligit dionisius. vel potest intelligi obiectiue: et sic dionisius intendit q̄ per similitudines inferioris ordinis rerum hoc est que representat inferiora: non possunt superiora cognosci. vnde exemplificat q̄ per speciem corporis non potest essentia incorporea cognosci. non ergo ex hac au

ctoitate potest ferri nisi q̄ dei essentia videri nō potest per speciem alicuius creature. sed quando per speciem creatam non representantem creaturam sed solam dei essentiam: non infertur. vnde i argumento cōmittitur fallacia figure dictionis v̄ amphibologie cum dicitur per speciem rei inferioris ordinis non possunt superiora cognosci. quia vel pōt intelligi intrāsitue. s. p̄ specie q̄ est p̄ essentia suā inferior in ordine: et sic est falsa. vel trāsitue quasi p̄ sp̄m que est de re inferioris ordinis et sic est vera nō solū cōparando sp̄m rei inferioris ordinis ad cognitionē rei superioris ordinis. imo etiā e conuerso quia per sp̄m angeli non pōt homo cognosci. ¶ Ad. 2^m. dicit q̄ peccat fm nō causam vt causam. nam non causa vt causa est q̄ non possit species representare deum que est suū esse: p̄pter hoc q̄ sp̄s non est suū esse. sicut patet q̄ sp̄s que vere est accidēs et inherēs: pōt rēpsentare subam et subsistens. vnde nulla esset ratio q̄ vellet ostendere q̄ angelus non potest habere similitudinem archangeli: quia angelus in essendo subsistit. omnis aut̄ similitudo accidentalis inheret et non subsistit. et ratio huius est. quia rēpsentatio fundatur super qualitatem ⁊ conformitatē non autē sup̄ existentiam vel inherētiam. vñ accidit rei representanti q̄ subsistat vel inheret vel q̄ sit suum esse vel non sit. quāuis etiā falsum assumat. s. q̄ species non sit suū esse vt alias ostensum fuit. quia esse non est nisi affirmatio essentie vere dicens ip̄am vt cōmentator dicit. s. metha. et. 10. per consequēs omnis res est suū esse realit̄ quāuis differat fm modum cōcipiendi. ¶ Ad. 3^m dicenduz q̄ p̄positio cui inicitur: non est vera. s. q̄ illud quod est incircūscriptū cōtinēs in se sup̄eminenter quicq̄d pōt significari vel intelligi ab intellectu creato: non possit representari per specie finitam et limitatā. p̄batū est enī q̄ actus visionis similit̄ est diuine essentie exhibens eam presentem facialiter in esse apparenti et cognito. et tñ est quid finitū. hoc patet si ponderetur p̄positio que est q̄ sp̄s rei infinite dicitur infinita. fm hoc enī scientia de diuinitate: esset infinita. vnde cum representatio fundetur super qualitātē: finitas autem et infinitas fundetur super quantitatem: est mutare quale in quantum cum arguitur. hoc est similitudo infiniti: ergo hoc est infinitum. quod i exemplo sensibili patet. quia per specie in pupilla describitur similitudo medietatis celi eque representans eam ac si equaretur sibi in quantitate. ¶ Secundo inquit probō propositionem q̄ clara noticia et intuitiua hoc nullo modo impediatur. constat enim q̄ noticia rei presentis per visuz cor

porum apprehēse et clara et facialis noticia: nō impeditur per hoc q̄ ponitur species tanq̄ ratio videndi. et per consequens etiam non est verum q̄ qui poneret diuinam essentiam videri per sp̄z tanq̄ p̄ rationem vidēdi: poneret diuinam essentia non videri aut enigmate cognosci. ¶ Preterea illud quod ponit enigma et tollit noticiam facialem: est mediū creatum se tenēs ex parte obiecti. quasi act^o attigat illud mediū et nō diuinā essentia p̄ se. nō aut̄ tollit facialē noticiā mediuz quod est ratio cognoscendi. quia in illā non fertur sed immediate in obiectū: quāuis ratio tendēdi sit sp̄s ergo nō tollit facialis noticia si sp̄s ponatur isto vltimo modo. ¶ Quod de augustino inducitur patet q̄ nō intelligit de quacūq̄ creata similitudine q̄ adhibet ad intelligendū deum fm modum rationis intelligēdi: sed de illa q̄ adhibet f̄z modum cuiusdāz mediū obiecti. fm q̄ dicit̄ 1°. p̄. q̄ inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. et sic ponere q̄ diuina essentia videat̄ per speciem mediam: est erroneuz. vnde patet q̄ contigit equiuocatio de medio in toto processu. hecille. ¶ 2°. principaliter arguit probādo q̄ deus videtur in patria per creatam similitudinē: qz per actum que est vera similitudo obiecti. et hoc est cōmune omni potētē cognoscitiue. s. q̄ nulla alia species est i ea formaliter aut similitudo alia nisi actus qui similit̄ est ipsi rei. sic q̄ actus nō addit vltra speciem nisi actualē representationē. hanc autem propositionem que vt dicit forte videtur noua: probat dupliciratione. prima fundata in auctoritate. secunda tenente ex se. quia fm augustinum de moribus ecclesie contra manicheos: nature ordo in se habet vt cuz aliquid dicim^o rationē precedat auctoritas. nam infirma potest videri ratio: que cum reddita fuerit auctoritatez postea per quam confirmet̄ assumit. sed quia caligantes hominū mētes consuetudine tenebrāz p̄spicitati aut certitudini rationis aspectum idoneum attendere nequeunt: saluberrime compertum est vt in lucem veritatis ad eum titubantē inducat auctoritas. ¶ Primo ergo auctoritate fundata in ratione apparet propositio. si enim vel in intellectu vel in sensu que sunt potētie cognoscitiue poneretur aliqua similitudo distincta ab actu et non esset ipsa similitudo idest species et actus qui imprimi ab obiecto: sequeretur q̄ primuz receptiuum in sensu nō esset ipsa visio: et intellectio non esset purum pati ab obiecto. et hoc patet. qz fm ponentes species distinctas realiter ab actu et si simul tempore potētia respiciat vtrūq̄: tñ ordine nature prius respicit species per quā facta in actu

in actu primo: elicit actum secundum qui est cognoscere intelligere vel videre. et ita cognoscere non est purum pati ab obiecto nec primum impressum in potentia. sed sancti et philosophi dicunt quod primum impressum ab obiecto in potentia: est actus ipse ut pote visio et intellectio. et de sanctis quidem patet. nam augustinus de quantitate anime capitulo. 12. dicit. quid patiuntur oculi nisi ipsum visum cum videant. si enim me interrogares quid pateretur egrotans: egritudinez responderem. cur ergo interroganti quid videns patiat: non recte visum ipsum responderem. ¶ Similiter. 11. de trinitate caplo. 2. dicit quod illa informatio que visio dicitur: a solo corpore quod videtur imprimitur. et subdit quod tardioribus ingenijs difficile persuaderi potest in nostro sensu imaginez rei visibilis formati et eandem formam esse visionez. Et infra. imago rei impressa sensui: est visio sensus ve formati. et concludit quod imago rei que fit in sensu est visio. ¶ Similiter eodez libro capitulo. 9. dicit quod quatuor reperiuntur species quasi gradatim nate altera ex altera. ex specie quippe corporis quod dicitur: exoritur illa species que fit in sensu cernentis. et ab hac: ea que fit in memoria. et ab hac: ea que fit in acie cogitantis. et subdit quod due istarum sunt visiones. scilicet illa que fit in sensu cernentis: altera in acie cogitantis. propterea duas in hoc anime trinitates volui commendare. vnam cum visio sentientis formatur ex corpore. aliaz cum visio cogitantis formatur ex memoria. mediam autem volui: quia non sola visio dei cum forma memorie commedatur. ex quo patet quod forma que imprimitur sensui est ipsa visio: et que imprimitur aciei cogitationis. non autem illa que imprimitur memorie quia non est potentia cognitiua. ¶ Similiter anselm⁹ monol. 33. dicit quod nulla ratione negari potest cum mens rationalis cogitatio intelligit: imaginem nasci in sua cogitatione: imo ipsam cogitationem esse imaginem. et concludit quod mens rationalis cum se cogitando intelligit: habet secum imaginem suam ex se natam id est cogitationez ad suam similitudinem quasi sua impressione formatam ¶ Similiter philosophus. 2. de anima expresse dicit quod idem est actus sensibilis et sensus: et eadem est actio sensibilis et passio sensus. et ponit exempluz comentator comentio. 104. dices. verbi gratia. sonare est actio soni: audire autem est passio sensus audientis. et verbi gratia. in visu passio visus est videre licet sit in figura nominis ageris. actio vero sui sensibilis quod est color: caret nomine in lingua greca. nunc autem cum actio sensibilis sit impressio speciei nisi ipsa species esset ipsa sen-

ratio formaliter sed aliquid consequens aliud a specie: non esset verum quod actio sensibilis et passio sensibilis essent idem secundum rem. ¶ Similiter philosophus 3. de anima postquam dixit quod intelligere est pati: declarans modum illius pati: dicit quod esse susceptivum speciei. ipsum intelligere appellans speciem. et ideo comentator comentio. 25. ait quod intelligere est in capitulo passionis et passivus: non actio. et tamen esset actio si per spiritum intellectus eliceret actum. Dicit etiam comentio. 31. quod abstrahere nihil aliud est quam facere intentiones imaginatas intellectas in actu postquam erant in potentia intellecte. intelligere vero nihil aliud est quam recipere has intentiones. constat autem quod ibi vocat intentiones ipsas species. ergo secundum mentem sanctorum et philosophorum non est aliud actus cognoscitivus in quacumque potentia apprehensiva: nisi receptio similitudinis aut speciei aut forme rei cognite. et per consequens in ea non est alia species ponenda. nec valet si dicatur quod auctoritates iste intelligende sunt per causalitatem et non formaliter. ut sit sensus quod species sit intellectio aut sensatio quia est causa earum. hoc utique non valet. tum quia secundum hunc modum possent omnes propositiones essentielles infirmari. unde posset dici quod homo est animal per causalitatem. tum quod talis modus loquendi improprie est nec visitatur in philosophia: quia est causa deceptionis. in hoc enim differt philosophia aristotelis ab illa platonis: quia ille loquebatur metaphoric: iste vero sub proprijs verbis. tum quia philosophus et augustinus non probarent illud ad quod adducunt has propositiones si intelligantur per causalitatem. sicut apparet deducenti illud quod augustinus dicit. 11. de trinitate. intendit enim probare quandam trinitatem in sensu: accipiendo pro parente corpus visibile: et pro prole formam impressam ac visionem ipsam. pro tertio vero intentionem copulatam. si ergo intelligeret quod forma et visio essent due res et quod forma esset visio per causalitatem et non essentialiter: tunc haberet quaternitatem quod duas proles impressas ab obiecto sub ordine quodam scilicet speculationem et visionem. cuius oppositum ipse intendit. ¶ Similiter philosophus in. 2. de anima non probaret quod cognoscens visionem. scilicet sensus communis: cognosceret colorem seu colorationez ex hoc quod idem est actus sensitivi et sensibilis: nisi intelligeret quod primum impressum a sensibili est ipsa sensatio: ut a colore coloratio oculi intentionalis que est visio. vbi etiam comentator ait quod intelligere nihil aliud est quam recipere intentiones intellectas. non potest ergo gloriari quod hoc sit dictum per causalitatem: quia falsum diceret cum effectus sit aliud

a causa. ¶ Secundo inquit idem patet ratione dicente propter quod illud enim quod existens in potentia cognitiua est sibi formaliter ratio ut res sibi appareat principaliter obiectiue: est formaliter actus cognoscendi. constat autem quod actus cognoscendi non est nisi quedam formalis apparentia. unde et greci vocant phantasiam et apparentiam. et propter hoc augustinus ut supra allegatum est. 9. de trinitate dicit quod ista est vis cogitationis quod facit rem esse in conspectu. unde et conspiceret nihil aliud est quam in conspectu habere. cognoscere autem et aspiceret idem est. sed omnis similitudo formalis existens in potentia cognitiua ultimate disposita: est illud quod formaliter facit eidez potentie rem presentia liter et obiectiue apparere. et hoc patet ex dicto philosophi. 3. de anima anaxagoram approbantis. dicit enim quod si intellectus haberet penes se aliqualem conaturalem speciem: faceret apparere illud cuius haberet speciem. et quod hoc prohiberet speciem extranei apparere et quasi obstrueret intellectum propter hoc quod auicena dicit quod impossibile erat quod in intellectu remaneret species. quia cum sit potentia cognitiua: semper appareret quoad in ipso esset species per quam obiectus apparet. propter idem etiam memoria non ponit virtus apprehensiuam: quia species ibi existentes non semper faciunt lucere obiectus. et ratio huius potest patere. quia speciei et similitudinis est representare. unde ponentes species: dicunt eas necessarias ut representent obiectum. et manifestum est quod omnis similitudo est representatiua sui similis et expressiua. et per consequens cum representare sit rem presentem facere: patet quod si ponitur similitudo in potentia cui potest fieri representatio qualis est cognoscitiua: exhibebit actu rem presentem. igitur omnis similitudo existens in potentia cognitiua ultimate disposita: est actus cognoscitiuus. sed si preter actum poneretur alia species: sequeretur quod essent duo actus quia adhuc illa species representaret obiectum et ipsum faceret apparere ut dicit philosophus. Sed forte dicitur quod species non ponitur ut representet obiectus quia hoc competit actui: sed ut sit intellectui ratio agendi vel ut coagat intellectui ac si obiectum esset presentens. unde patet quod tenet vicem obiecti in eliciendo actum. hoc autem non valet. quantumcumque enim coagat: adhuc ex vi sue essentie in intellectu est illud quo formaliter obiectum cuius est similitudo representatur ac presentia liter apparet. non enim potest species separari ab actu suo proprio. sed actus proprius speciei est representatio. imo non est nisi representatio obiecti. ergo absque hoc

quod coagat ad productionem alterius similitudinis ipsa seipsa formaliter representaret. Et confirmatur. quia quod inest alicui per rationem communem inest cuilibet participantem illam. sed actui inest quod exhibeat obiectum et faciat formaliter apparere ex hoc quod est similitudo et representatio obiecti. ergo et hoc inest speciei alteri si ponatur. Confirmatur etiam quia talis species et actus non differrent nisi sicut expressio et similitudo et minus expressio: et sic sicut maior similitudo et minor. et per consequens non differrent nisi per magis representare et minus. in aliquo ergo gradu faceret apparere obiectum species predicta. et per consequens esset quedam cognitio et quoddam conspiceret. Forte etiam dicitur quod nec actus nec species exhibent obiectum presentem nec constituunt in esse apparenti. et ita ratio cessat. sed hoc dici non potest. negans enim quin obiectum aliquod esse intentionale habeat et prospectum in actu intellectus negat vniuersale: negat intentiones secundas: negat relationes rationis. et vniuersaliter negat etiam scientiam esse de rebus et veritatem omnium enunciationum. et ponit quod anima nihil apprehendit et cognoscit nisi proprias passiones et illud quod est in ea. negat quidem vniuersale: quia constat quod nec actus intellectus nec aliquid extra existens est vniuersale sed particulare iuxta dictum porphyrii species in solis nudis purisque intellectibus posite sunt. et ideo vniuersale nihil est vel non habet esse nisi in anima obiectiue et finem esse intentionale et apparens. Secunde etiam intentiones et relationes et entia rationis non habent esse reale nec in anima nec extra: sed tantum esse cognitum. Similiter si actus intellectus quo enunciat quod rosa est flos non habet in prospectu ipsam et rosam sed vel speciem vel ipsum actum: sequitur quod illa propositio est falsa quia species rose non est species floris: nec actus est actus. sequitur etiam quod scientia de ista propositione: non est de rebus. et vniuersaliter quod quid est quod lucet in phantasmate cum sit aliud a phantasmate et ab actu intellectus: necesse est quod ponatur subsistere sicut posuit plato: vel habeat esse intentionale et finem esse apparens. et ad hoc est intentio augustini. 14. de trinitate capitulo. 6. ubi dicit quod tanta est vis cogitationis quod nihil est in prospectu mentis nisi illud unde cogitat. et subdit quod anima cogitando se cogemina se ut sit in se conspiciens et ante se conspiciua. et tota doctrina philosophi et augustini ubi loquitur de actibus cognitiuis: hanc veritatem clamant scilicet quod res sunt finem esse apparens cognitum presentiale et prospectum vel intentionale.

le in acie cogitationis. ¶ 2°. inquit hoc potest p-
bari ratione diuisiua. si eni preter illam similitudi-
nem que est actus: ponatur alia similitudo in po-
tentia cognitiua: vel esset eiusdeꝝ rationis vel al-
terius. sed eiusdem rationis poni non potest. tuz
quia accidentia eiusdem speciei solo numero dif-
ferentia in eodem subiecto plura esse nõ possunt.
tum quia quelibet ex illis similitudinibus esset for-
maliter actus cognitiuus ex quo esset eiusdeꝝ spe-
ciei. et ita bis et duplici actu cognosceret potẽtia
quicquid cognosceret. nec etiam potest dici q̄ al-
terius rationis: quia tunc vna esset nobilioꝝ alia:
et actus esset expressioꝝ similitudo et nobilioꝝ. et
per consequens contineret primã similitudinem
in virtute. nunc autem due forme tales quarum
vna continet aliam in virtute: incompõsibiles sunt
in eodem subiecto. vnde quia anima intellectiua
continet sensitiuam: incompõsibiles sunt in eo-
dem corpore. esset enim bis animatum et bis sen-
sibile. quare et similitudo nobilioꝝ que est cog-
nitio et ignobilioꝝ que est species cum hec contineat
virtualiter in illa tanq̄ in eminenti: incompõ-
sibiles essent in eadem potentia simul. sequeret
enim q̄ idem bis assimilaretur alicui. vnde quia
tetragonus cõtinet trigonum: figura tetragona
et trigona incompõsibiles sunt in eadem superfi-
cie. similiter quia calidum continet tepidum: im-
possibile est tepiditatem ⁊ caliditatem esse simul
in eodem subiecto. et ratio sumi potest quia for-
ma diminuta et forma eminentis specificẽ disticte
differunt sicut habitus et priuatio. ideo differen-
tia specifica forme diminute includit priuationeꝝ.
differencia vero forme eminentis includit habi-
tum oppositum. tales autem differẽtie incompõ-
sibiles sunt in eodem. ¶ Confirmatur. quia tales
forme habent rationem terminorum motus: ita
q̄ subiectum transit ab vna in aliam. quod patet
quia non ex quolibet fit quodlibet primo phy-
sicoꝝ. sed existens sub priuatione: transfertur a
priuatione in habitum. vnde quecũq̄ tales for-
me habent contrarietateꝝ que exigitur ad termi-
nos motus sicut patet d̄ tepido et calido: quia cõ-
trarietas est distantia fm priuationem et habitũ
vt patet. 10. methaphisice. cum ergo istedue simi-
litudines essent representationes eiusdem rei: es-
sent in eodem genere: nam quelibet est represen-
tatiua vnius rei. differrent autem fm expressiũ
et nobiliũ et minus expressum et minus nobile.
et per consequens essent termini motus. vnde po-
tentia cognitiua dum reduceretur ad similitudi-
nem que est actus: amitteret primam similitudi-
nem. sicut aqua amittit tepiditateꝝ dum acquirit

caliditatem. ergo preter similitudinem que ẽ actus
non est ponenda alia similitudo in potentia cog-
nitiua. ¶ 4°. inquit hoc idem patet. quia si aliq̄d
obstaret supradictis: hoc maxime videretur quia
fm hoc videtur q̄ species in intellectu non rema-
neant post actum considerandi: aut q̄ intellectus
omnino actu consideret quozũ habet species si spe-
cies sit idipsum quod intellectio. hoc autẽ omni
experientie repugnat. sed hoc nõ obstat. quia dicẽ-
dum q̄ licet species et actus cognitiuus idem sint
fm suũ absolutũ: differũt tñ ratione in hoc q̄ vbi-
cũq̄ in potentia non apprehensiuã aut in tali dis-
positione existente in qua non est apprehensiuã
illa similitudo ponatur: habet rationeꝝ tñ modo
speciei et non actus. et ideo species in memoria sen-
sitiua aut in medio: non est apphẽsio. nõ additur
aut aliud duꝝ est apphẽsio: nisi sola presentia-
litas et apparentia obiecti que est purus ens rationis.
quãuis eni similitudo semp sit apta nata presen-
tare obiectum et facere apparere: non tamẽ pre-
cise hoc habet a se nec in omni subiecto. et ppter
hoc in memoria vel in medio quamuis sit species
non tamen obiectum presentia-
liter representat. alioquin medium et memoria vere cognoscerẽt.
habet ergo species in potentia cognoscatiua vt fa-
ciat apparere. quia vtrũq̄. i. potentia et sp̄s con-
stituunt vnũ ad quod sequit obiecti apparentia.
ita q̄ quia esse apparẽs est esse vitale: q̄ sit hic ap-
paritio est ex potẽtia. q̄ vero sit talis res subista
apparitione: est ex ipsa specie. et ideo cõmetatoꝝ
3°. de anima cõmento. 18. dicit q̄ sicut esse sensibi-
le diuiditur in materiam et formam: sic esse inten-
tionale. dicit etiam q̄ intentio intellecta et intel-
lectus materialis faciũt vnum in actu: sic q̄ intelle-
ctio actualis componitur ex intellectu possibili et
similitudine rei q̄ vocatur intẽtio intellecta. Sic
ergo ad difficultatem dicẽdũ q̄ sicut species exi-
stens in memoria vel medio vel sensu distracto p
fortem imaginationem vel in intellectu fm ponẽ-
tes eam differre ab actu remanet sine actu: in his
enim omnibus remanet absolutus sp̄s absq̄ hoc
q̄ actu rep̄sentet et exhibeat p̄sens obm: et tamẽ
istud rep̄sentare et species sola ratione differunt:
sic in proposito erit dato q̄ species nõ differat ab
actu realiter sed sola ratione. i. solo actuali repre-
sentare presentiam obiecti. videmus enim q̄ dex-
trum et sinistrum in colũna non differt re cũ sit re-
latio rationis: ⁊ tamẽ amittet rationẽ dextri sola
mutatione facta alibi. Est ergo sciẽdũ q̄ intentio
intellecta obiectiue habet duplex subiectũ. primũ
in eo q̄ est verũ accipiẽdo vtz p̄ esse apparẽti. et
hoc subm ẽ intẽtio imaginata. nũq̄ eni intellectus

nosfer fertur in aliquod vniuersale aut aliquā qđ dicitur obiectiue: nisi speculādo eam in aliquo particulari phantasmate. et ideo cōmētator ait cōmētato. 43. q. pportio intētionum intelligibiliū ad intētionē imaginatā: est sicut pportio colorū ad corpus coloratū: nō sicut pportio colorū ad sensum visus. intellecta enī sunt intētionē formārū imaginatiōis abstracte a materia. et idē dicit cōmētato. 18. q. intētionē intellecte sunt de intētionib⁹ imaginatis sicut forme de materia. et p̄hs ait q. intelligentē necesse est phantasmata speculari. Secū dū vero subm̄ ē illud p quod sunt entia realia. et istud est intellect⁹ possibilis informat⁹ similitudine rei. naz totum istud est intellectio realis a qua dependet esse obiectiuū intentionis intellecte. et hoc patet etiam per cōmētatozem in predictis locis. cum ergo omne dependēs corūpat ad corruptionē illi⁹ a quo depēdet: necesse est q. circa intellectiōnē contingat duplex corruptio et generatio. vna quidē in se q̄m ad reale absolutū quod p intellectiōnē impōrtat. et sic generat intellectio in addiscēte de nouo aut suscipiente similitudinem rei: et corūpuitur in obliuiscēte. altera vero q̄m ad esse. p̄spectū cū corūpuit intētio imaginata in qua sustētabat intētio ista et per cōsequēs intellectio quātū ad id quod dicit obiectiue. et ideo experientia docet q. abeuntib⁹ vel tardatis phantasmatibus: intellectio cessat. nō quidē quod ad realitatem absolutam: sed q̄m ad actū rationis qui est representare aut exhibere vniuersale in prospectu. et ideo dicit cōmētator cōmētato. 49. q. intellectus quid dicitur aut vniuersalis indiget forma imaginata indivisibili in qua sustētetur. et p̄hs de memoriā dicit q. volens intelligere re lineam simpliciter: ponit ante oculos lineā pedalem: vt in linea pedali cōsideret quid dicitur lineae simpliciter. Ex his patet ad difficultatē. nam in intellectu possibili remanet species et similitudo sine actuali consideratione: non tamē vt faciens apparere aut vt presentans obiectū. et ita remanet absolute vt species et similitudo: nō autē vt intellectio. sed dum phantasia existens in suo actu exhibet intentionem imaginatam siue particulare phantasmatum: et similitudo illa remanēs in intellectu: exhibet in esse obiectiuo intentionē intellectam q. in illo phantasmate sustētat et colligatur. et propter hoc dicit cōmētator cōmētato. 18. q. generatio et corruptio insunt intellectui: vt fm q. sunt entia simpliciter et hoc cum acquirantur aut deleantur fm suū esse reale ab intellectu possibili: vel fm esse verum et sic generantur et corūpuntur in intellectu: nō in se per generationē

vel corruptionem forme imagnate. Concedendum est ergo q. intellectio differt a specie: nō quod de quo ad aliquid reale absolutū: sed quia intellectio nominat ipsam spēm vt actu exhibet obiectū in esse presentiali et apparenti. Finaliter ergo dicit ad cōclusionē q. ad visionem beatificā requiritur similitudo creata q. est actus visionis. similitudo vero q. sit videndi ratio vt q. coagat actui ad visionē eliciendā aut q. terminet visionē et mediet inter illam et diuinā essentiā: nullo modo est ponenda sed nec in aliqua alia cognitione. hec ille.

Quantus ad ter-

tiū articulū primo notandus est q. sicut idēitas fundat in substantia et equalitas in quātitate: ita et similitudo fundat in qualitate. dicunt enī res similes q. participāt eandē specie qualitātē. et q. qualitas est quedā forma: fm quācūq. formā accipitur similitudo extēso nomine. vnde similitudo duo necessario exigit. scilicet qualitatem pro fundamēto subiectū similitudinis informatē: et aliud participās eandē specie qualitātē p termino. est enī similitudo relatio similis ad simile fundata in idēitate qualitatis vel forme habentis modū qualitatis. Ex quib⁹ inferim⁹ q. fm actionē vel passiōnē non attenditur similitudo inter agens et patiens: ita q. actio vel passio sit fundamentum talis similitudinis. probat hoc pmo. quia fundamentum similitudinis prout fuit dictū est qualitas. actio autem et passio sunt alteri⁹ predicamenti. predicamenta vero sunt impermixta. Secundo probatur. quia licet per actionē et passiōnē forma agentis que est principiū actionis conueniat passio sicut calor ignis calefacientis cōmunicatur ligno calefacto: ipsa tamē actio calefactionis nō ei cōmunicatur nec passio ligni igni agenti cōmunicatur. alioquin lignū esset calefaciēs ignem et ignis esset a ligno calefactus quod est absurdum. ac per hoc similitudo agentis et passiōis nō fundatur super actionē et passiōnē nec fm illa attenditur. nam fm illam formam et qualitatem attenditur similitudo: que est cōmunis vtriq. similitudinis. cum ergo actus intellectiōis seu cognitiōis sit actio vel passio: consequens est q. similitudo inter cognoscentem et rem cognitā non attendatur fm ipsū intellectiōis vel cognitiōis actum: sed fm qualitatem aliquam vel formam que sit cōmunis vtriq. et hanc dicitur iuxta doctrinam p̄hs speciem intelligibilem que est qualitas impressa intellectui a re intelligibili eadē specie forme sue: non in essendo sed in representādo

nam talis conuenientia exigitur inter cognoscen-
tem et rem cognitam. propter quod phs dicebat
tertio de anima q lapis non est in anima sed spe-
cies lapidis. Et confirmatur. qz cōmunis fuit om-
nium phozum sentētia quia simile simili cognosci-
tur. et licet aristoteles dissentiat ab eis in eo q di-
cebant animā ex omnib⁹ rebus naturaliter cōpo-
ni vt omnia cognosceret: in hāctamē sententiam
consensit q omnis cognitio fit per assimilationē
cognoscibilis ad cognitum. ex quo sequitur q hu-
iusmodi assimilatio precedit cognitionem sicut
causa effectum. et cum esse non possit per ipsam
met rem cognoscibilem: sequitur q fiat per eius
speciem et similitudinem precedentem in intelle-
ctu cognitionē. ¶ Neq; obstat supradictis q. S.
Tho. intentionem et conceptionem intellectus
vocat similitudinem rei intellecte cōtra gentiles
libro primo capitulo. § 4. et de potentia dei. q. 8.
arti. p^o. nam in his locis et vbiq; habet talē mo-
dum loquendi: accipit cōceptionē vel intētionē
pro conceptu mentis quē intellect⁹ format tanq;
terminum intellectionis seu cognitionis. qui con-
ceptus alio nomine vocatur verbū mentis et ha-
bet modum cuiusdaz qualitatis vel forme p actū
intellectionis vel cognitionis constitute. quē ad-
modum in naturalibus terminus generationis ē
forma per ipsaz constituta seu aggregata. vnde
sanct⁹ thomas loco proxime allegato de potētia
dei sic dicit. intellectus intelligendo: ad quattuor
potest habere ordines: scilicet ad rem que intelli-
gitur: ad speciem intelligibilem qua fit intellect⁹
in actu: ad suum intelligere: et ad conceptionem
intellectus. que quidem cōceptio a tribus predi-
ctis differt. a re quidez intellecta: quia res intelle-
cta est interdum extra intellectum. conceptio au-
tem intellectus non est nisi in intellectu. et iteruz
conceptio intellectus ordinatur ad rem intelle-
ctam sicut ad finē. propter hoc enim intellectus
conceptionem rei in se format: vt rem intellectaz
cognoscat. differt autem ab intelligibili specie: nā
species intelligibilis qua fit intellectus in actu: cō-
sideratur vt principium actionis intellectus cum
omne agens agat fm q est in actu. intellect⁹ au-
tem fit in actu per aliquaz formam quaz oportet
esse actionis principium. differt autem ab actione
intellectus: quia predicta conceptio consideratur
vt terminus actionis et quasi quoddaz per ipsuz
constitutum. intellectus enim sua actione format
rei diffinitionem vel etiam propositionem affir-
mativam seu negativam.

¶ **Secundo** Notanduz est q simili-
tudo proprie accepta
est relatio quedā inter duo similia. sed quandoq;
large capiēdo similitudinem: forma fm quā at-
tenditur similitudo inter res similes appellatur si-
militudo vtriusq;. per quem modum dici consue-
uit q species sensibilis in sensu: est similitudo rei
sensate. et species intelligibilis in intellectu: est si-
militudo rei intellecte. et in ista acceptione capit
sanctus thomas similitudinem prima parte que-
stione octogesima quinta articulo secūdo: q sicut
forma fm quam prouenit actio tendens in rē ex-
teriorē est similitudo obiecti actionis vt calor ca-
lesciens est similitudo calefacti: similiter forma
fm quam prouenit actio manens in agente: est
similitudo obiecti. vnde similitudo rei visibilis est
fm quam visus videt. et similitudo rei intellecte
que est species intelligibilis: est fm quam intelle-
ctus intelligit. et accipitur iste modus loquēdi ex-
tendēdo nomē similitudinis ad omne illud quod
aliud designat vel representat. Sed sciendum est
q aliquid designare vel representare aliud conti-
git dupliciter. vno modo per continentiam quia
scilicet est res quedam continens in se actu vel vir-
tute id quod designat seu representat simpliciter
vel fm quid. et quod isto modo representat vel
designat aliud: consuevit appellari eius simili-
tudo modo supra dicto. alio modo designat seu re-
presentat aliquid rem aliam non per modum cō-
tinentie: vt scilicet contineat realiter in se actu vl
virtute id quod representat vel designat: sed per
modum enunciationis quia scilicet est quedaz rei
quasi verbalis expressio. fm quem moduz nomē
designat et representat rem cui est impositum: et
diffinitio representat quidditatez diffiniti: et oratio
aliquam rei compositionem. hoc enim nomē
homo designat seu representat naturam huma-
nam: quam tamen ipsum nomen realiter non cō-
tinet. et hec oratio diffinitiva: homo est animal
rationale: designat z representat hominis quiddi-
tatem: cum tamen nec in partibus orationis nec ī
tota oratione aliquid nature humane realiter cō-
tinetur nec actu nec virtute. quia nihil reale est in
ipsa oratione quod actu vel virtute contineat hu-
manam naturam. et quod isto modo designat vl
representat aliud: non consuevit appellari simili-
tudo illius: sed bene signum vel designatio. non
enim nomen vel oratio consuevit dici similitudo
rei per nomen vel orationem significare. ¶ Ex
quibus inferimus q cū sanctus thomas dicit diui-
nam essentiam non posse videri etiam a beatis p

aliquam similitudinem creatam quia nulla species vel similitudo creata potest representare diuinam essentiam: intelligit de representatione primo modo dicta: et de similitudine secundum consuetum modum loquendi. ac per hoc doctrine sue non preiudicat quod ipsa visio beata hominum et angelorum designet seu representet expresse et absque enigmate diuinam essentiam. nam huiusmodi representatio: non est per modum alicuius rei vel forme continentis in se realiter perfectionem diuine essentie actu vel virtute: secundum quem modum representationis accipitur ratio similitudinis. sed est quedam enunciativa expressio per modum orationis verbalis eius quod est diuina essentia. quemadmodum in hac propositione homo est albus: continetur enunciativae tantummodo et verbaliter inherencia formalis qua albedo realiter est homini. unde sicut nullus sapiens unquam dixit hanc orationem homo est albus esse similitudinem hominis albi: ita nec satis docte aliquis dixerit quod intellectio seu cognitio sit similitudo rei intellecte: quamuis enunciativae notificet quid sit. Ueruntamen ut eos qui contentionibus studet omni ex parte convincamus: dicimus ulterius quod etiam si cognitio seu visio intellectus dicatur abusive similitudo rei intellecte: non preiudicat doctrine sancti doctoris quod visio beatorum qua diuinam essentiam clare vident dicatur similitudo expresse representans diuinam essentiam. quoniam huiusmodi visio ex parte principij. scilicet forme intelligibilis ex qua est in intellectu tota ratio representationis rei intellecte: est quid increatum et infinitum virtute. nam talis forma intelligibilis est ipsa met numero essentia diuina cuius virtute visio beata habet quod sit expressissime representans diuinam essentiam. ac per hoc non comprehenditur sub specie vel similitudine creata: de qua sanctus thomas dicit quod non sufficeret representare diuinam essentiam. nam ipse ibi loquitur de specie vel similitudine que ex omni sui parte est quid creatum. Hec diximus ad obstruendum os aduersariorum quasi respondentes ad hominem. sed verum est quod sanctus thomas negans diuinam essentiam videri clare a beatis per aliquam similitudinem creatam: intelligit de similitudine que sit forma intelligibilis qua sicut principio formali intellectus determinatur ad intelligendum rem cuius est similitudo. nam ut ipse dicit de veritate questione octava articulo primo in corpore: in omni visione oportet ponere aliquid quod videns videat rem visam. et hoc est vel essentia ipsius rei vise sicut cum deus cognoscit seipsum

vel similitudo eius sicut cum homo videt lapidem. et hoc ideo quia ex intelligente et intelligibili oportet aliquo modo fieri unum intelligendo.

Tertio Notandum est prout sanctus thomas deducit loco proxime allegato in precedente notabili: quod in omni cognitione que est per similitudinem: modus cognitionis est secundum convenientiam similitudinis ad illud cuius est similitudo. dico autem convenientiam non secundum esse nature sed secundum representationem. sicut species intelligibilis in anima conuenit cum re que est extra animam non secundum esse naturale. et ideo si similitudo deficiat a representatione nature speciei non autem a representatione generis: cognoscetur res illa secundum rationem generis: non secundum rationem speciei. si vero etiam deficeret a representatione generis: representaret autem secundum convenientiam analogie tantum: tunc etiam nec secundum rationem generis cognoscetur. sicut si cognoscerem substantiam per similitudinem entis vel accidentis. Ex quibus inferimus quod similitudo creata per quam posset cognosci diuina essentia perfecte: necessario deberet representare diuinam essentiam quam ad propriam et ut ita dixerim specificam naturam. hoc autem est impossibile create similitudini propter multa in quibus deficit a tali representatione. et iuxta propositum nostrum hoc est unum quia nulla natura creata est suum esse. propter quem defectum nulla similitudo creata potest representare proprie et specificiter diuinam essentiam que est suum esse. Et hanc rationem tangit sanctus thomas prima parte questione duodecima articulo secundo in corpore. ubi non fuit mens eius assignare defectum representationis in similitudine creata ex parte modi essendi ipsius prout aliqui false intellexerunt: sed ex parte ipsius nature similitudinis secundum quam attenditur eius representatio. ut formetur sic ratio sancti doctoris. in omni similitudine perfecte et specificiter representate essentiam alicuius rei: virtus representationis que provenit ex natura similitudinis debet se extendere ad totum illud quod est essentia rei representate. cum autem nulla natura creata sit suum esse nec illud intrinsece contineat quia in omni creatura esse est extrinsecum essentie et differt ab ea realiter: consequens est quod nihil creatum ex sui natura habet vim representandi essentiam diuinam que est substantialiter ipsum esse purum et simplicissimum. Ex hac ratione consequitur alia. nam quia diuina essentia est suum esse simplicissimum: sequitur quod sit purus actus nihil prorsus potentialitatis habens.

cum autem nulla res creata sit purus actus: quini-
mo omne creatum aliquid habet potentialitatis
vel in sui compositione vel secundum ordinem seu habitu
dinez aliquam: saltem habet potentiam ad esse et non
esse et fuit prius in potentia quam in actu: consequens est
quod nulla res creata possit perfecte et quasi specificiter
representare divinam essentiam. non enim actus
purus per aliquid potenziale perfecte representa-
ri potest sicut nec dissimile per suum dissimile. quod
ut tactum est supra: omnis representatio est propter
convenientiam quam habet representans ad
representatum. in eo ergo in quo disconveniunt
vnum non potest directe aliud representare. in re-
bus autem creatis potest essentia representari per id quod
non est actus purus: quia nec ipsa rei essentia est actus
purus sed aliquid potentialitatis implicans.

Quarto Notandum est quod ut acci-
pitur ex dictis. S. Tho. p.
p. q. 85. arti. p.^o. et. 2. phantasmata cum sint simili-
tudines individuorum et existant in organis cor-
poralibus: non habent eundem modum existendi
quem habet intellectus humanus qui est potentia ani-
me non determinans sibi organum corporale. et
ideo phantasmata non possunt sua virtute ipse-
mere in intellectum possibilem. nam sicut corpus
non potest agere in rem corpoream propria vir-
tute: ita nec agens organicum potest agere propria vir-
tute in potentiam non organicam. virtute tamen in-
tellectus agentis phantasmata illuminantis: re-
sultat quedam similitudo in intellectum possibilem
que est representativa earum rerum quarum sunt
phantasmata. non quod ad principia individualia
sed quod ad naturam speciei. et per hunc modum di-
citur abstrahi species intelligibilis a phantasma-
tibus. non quod aliqua eadem numero forma que prius
fuit in phantasmatibus: postmodum fiat in in-
tellectu possibili: ad modum quo accipitur corpus
ab uno loco et transfertur ad alterum. huiusmo-
di autem species intelligibilis in intellectu possi-
bili: non est id quod intellectus possibilis directe
intelligit: sed est principium quo intellectus intel-
ligit rem vel naturam cuius est species. **Ex** qui-
bus inferimus falsam esse ne dicam vanam ima-
ginationem quorundam dicentium quod similitudo
rei intelligibilis habet duplex subiectum. vnum secundum
esse reale quod est intellectus possibilis. et aliud
secundum esse apparens vel prospectum secundum modum lo-
quendi illorum quod est phantasma. tum quod hoc
est contra omnem philosophiam. immo implicat
contradictionem quod idem numero accidens sit in
duobus subiectis: eo quod omne accidens numeratur

et indiuiduatur a subiecto suo a quo habet esse. tum
etiam quia sicut capiunt esse prospectum. scilicet per esse
obiectali apparens: quod est in aliquo secundum esse pro-
spectum: non est in eo subiective sed tantummodo
obiective. nec secundum tale esse indiget subiecto sicut
ens rationis. entia siquidem rationis prout dedu-
ctum fuit libro primo distinctione decima nona
questione tertia sub primo notabili: ut sic non sunt
in aliquo subiective. quia entia rationis non dicuntur
entia ab esse existentie: sed ab esse intelligibili
vel obiectali. secundum quod non dicitur esse aliquid pro-
prie loquendo existere: sed magis intelligi aut esse
intellectum vel intelligibile. esse enim obiective in
aliquo: non est aliud quam esse eius obiectum. huius-
modi autem esse: non est reale sed rationis. et
inde est quod cognoscibilis in quantum cognoscibile ad cog-
noscentem vel cognitionem: non est relatio rea-
lis sed rationis tantum prout philosophus dicit. S.
methaphisice. Quod autem isti dicunt quod species
sive similitudo rei intellecte quam ipsi ratione vi-
cti fatentur sit idem realiter quod ipsa intellectio aut
cognitio pro eo quod utraque facit rem intellectam ap-
parere: est minus bene dictum. nam sicut tactus su-
it supra in secundo notabili: alio modo facit rem
apparere species seu similitudo rei: et alio modo
cognitio aut intellectio. sicut et apud omne agens
creatum alio modo forma seu virtus agentis est
quo agens agit: et alio modo ipsa actio. nam for-
ma seu virtus agentis est quo agens agit sicut prin-
cipio agendi et sicut habens esse permanens in a-
gente. actio vero est quo agens agit non sicut prin-
cipio agendi: sed sicut actione que magis habet ra-
tionem effectus et est habens esse non permanens
sed in fluxu ac successione. unde cessante motu a-
gentis: cessat et ipsa actio nec amplius manet in
esse. forma vero seu virtus agentis etiam cessan-
te actione permanet. sed fieri non potest quod una
eadem res simul sit principium actionis et ipsa a-
ctio aut principium et principiatum respectu eius-
dem. et iterum quod simul habeat esse permanens et
esse successivum et simul sit et desinat esse. Nec quod
ad hoc valere potest distinctio rationis inter spe-
ciem vel similitudinem et intellectionem ad quam
isti confugiunt. nam nulla distinctio rationis suffi-
cit ad hoc quod de una et eadem re finita et limitata
verificentur premissa contradictoria predicta. unde
et isti verbis suis se convincunt dicentes quod spe-
cies sive rei similitudo est in intellectu faciens rem
apparere. ex quo sequitur quod ipsa species et simili-
tudo sit causa apparitionis: et per consequens quod
non sit ipsa apparitio. quia causa aliud est ab effectu

intellectio vero et cognitio ex ipsa nominis ratione est apparitio rei. vnde sicut nemo satis doctus diceret formam seu virtutem agendi esse eandem rem cum actione quam causat: ita nec satis docte potest dici quod species vel similitudo faciens in intellectu rem apparere: sit ipsa rei apparitio.

Quantum ad articulum quartum respondendum est ad argumenta contra conclusionem. Et quidem ad primum contra primam rationem probationem conclusionem: dicitur quod assumptum est falsum. et ad eius probationem dicitur primo quod maior propositio est falsa capiendo similitudinem proprie et secundum consuetum modum loquendi. nam ut deductus fuit in primo notabili: actus visionis seu cognitionis et generaliter actio vel passio non est fundamentum similitudinis nec proprie dici potest similitudo. Necque auctoritates augustini illi suffragantur. non prima quoniam falso allegatur ab arguente. non enim augustinus dicit quod visio cogitationis est similitudo rei vnde formatur sicut arguens falserecitat: sed dicit quod visio cogitationis est similitudo visioni scientie. ubi cogitationem accipit pro verbo formato ex visione scientie id est ex intellectu. vnde post verba premissa augustinus subiungit. quando ergo quod in noticia est hoc est in verbo: tunc est verum verbum et veritas. Et parum infra. verum inquit verbum est: cum de scientia bene operandi gignitur. Et infra libro decimo quinto capitulo decimo sexto. cogitatio inquit nostra procedens ad id quod scimus atque inde formata: verbum nostrum est. Ad quem intellectum facit quod infra dicit capitulo penultimo. ait enim. ipsa scilicet trinitas ostendit tibi verbum verum esse in te quando de scientia gignitur id est quando quod scimus dicimus: quantum nullius generis lingua significantem vocem vel proferamus vel cogitemus vel ex illo quod nouimus cogitatio nostra formatur. fitque in acie cogitantis imago similitudo cogitationis eius quam memoria continebat. patet igitur quod auctoritas allegata per arguentem non facit ad eius propositum. Nec secunda auctoritas illi iuuat: nam truncate illam arguens recitat. sic enim habetur in textu. in hac quippe imagine tunc perfecta erit dei similitudo: quando dei perfecta erit visio. ubi non est mens augustini dicere quod perfecta dei visio est perfecta dei similitudo: sed quod perfecta dei visio facit quod in imagine dei que est in homine a sui creatione eo ipso quod dei capax est ut idem

augustinus dicit supra capitulo octauo: sit perfecta dei similitudo. pro eo quia ut sanctus thomas deducit prima parte questione nonagesima tertia articulo sexto et septimo: imago dei principaliter attenditur in homine secundum actum mentis scilicet intellectus et voluntatis. ac per hoc quanto actus mentis fuerint perfectiores sicut in patria tanto imago dei que est in mente hominis est perfectior dei similitudo. vnde patet quod auctoritas allegata per arguentem impertinens est suo proposito. Ad quod nihil etiam facit tertia auctoritas allegata: nam nec ista fideliter recitatur. non enim in toto capitulo reperitur dictum sicut arguens illud allegat. sed quod ibi magis ad propositum trahi potest: est quod in principio capituli dicit. tanta est cogitationis vis ut nec ipsa mens quodammodo se in conspectu suo ponat: nisi quando se cogitat. ac per hoc ita nihil in conspectu mentis est: nisi vnde cogitatur. et infra cum dicit. mens igitur quando cogitatione se conspiciat: intelligit se et recognoscit. gignit ergo intellectum hunc et cognitionem suam. Sed certe ex his verbis non probatur arguentis propositum. nam non est sensus verborum quod ipsa cogitatio sit mentis imago vel similitudo: sed quod ipsa mens quando se cogitat: est sibi pro imagine et similitudine ita quod seipsam in seipsa conspiciat et intuetur. Apparet igitur quod auctoritates augustini per arguentem inducte: nihil faciunt ad eius propositum. Nec iterum auctoritas anselmi per arguentem allegata probat eius propositum. quoniam cogitatio ibi capitur non pro actu intellectionis: sed pro conceptu aut verbo per illum formato quod est terminus intellectionis et habet vim forme non actionis. Et quod anselmus capiat cogitationem pro verbo vel conceptu: constat ex antecedentibus et subsequentibus. premisserat enim. utique verbum quod sedicit summa sapientia: convenientissime dici potest verbum eius secundum superiorem rationem quia eius perfectam tenet similitudinem. post que verba statim subiungit. nam nulla ratione negari potest et cetera que arguens allegat. et infra inquit. cum enim cogito notum mihi hominem absentem: formatur acies cogitationis mee in talem imaginem eius qualem illam per visum oculorum in memoriam attraxi. que imago in cogitatione verbum est eiusdem hominis quem cogitando dico. et post pauca in ultimis verbis capituli sic concludit de cogitatione formata. que imago eius verbum eius est. Ad rationem autem quam arguens adducit ad id probandum dicitur quod assumptum est verum de illo quod facit rem ultimare et forma-

liter apparere sicut eius species aut forma: et non sicut operatio que enunciatiue tantummodo facit rem apparere, et de hoc latius dictum fuit in primo et secundo notabili. In casu autem ab arguente dato si deus annihilaret visionem in mente beati: dicimus quod consequentia non est vera, nam ipsa et diuina essentia per seipsam perficiens intellectum: esset sibi apparens et lucens et conspicua etiam nullo actu intelligendi elicitio ab intellectu beati. nam et communi cursu prius natura species intelligibilis representat et facit apparentem rem cuius est: quod intellectus eliciat actum intelligendi ad ipsam rem terminatum. quod multo perfectius potest fieri si ipsa res per seipsam fiat presens intellectui quemadmodum est diuina essentia in beatis. prius enim natura quam intellectus dicat diffinitive aut enunciatiue hoc est hoc de re cuius specie est informatus: habet rem ipsam conspicuam et apparentem in ipsa specie intelligibili quasi in quodam speculo: vel in re ipsa si per se sit forma intelligibilis quemadmodum diuina essentia in beatis. Ad auctoritate vero augustini dicimus quod quod simul tempore mens sibi relucet et est conspicua et seipsam cogitat: ideo augustinus dicit quod non est in conspectu suo nisi quando se cogitat. sed nihilominus ordine nature prius est mens sibi apparens et conspicua antequam de ea actus cogitationis formetur. non enim ipsa cogitatio seu intellectio elici potest: nisi res que intelligitur aut cogitatur esset menti apparens per se vel per suam speciem, et potest poni exemplum in eo qui videt faciem suam vel alterius in speculo, quia prius natura res cuius est facies sit apparens et perspicua per faciem quam visio oculi consequatur: quamuis simul tempore sit utrumque: unde augustinus undecimo libro de trinitate capitulo tertio inquit. si autem acies recordantis non formaretur ex ea re que erat in memoria: nullo modo fieret visio cogitationis. sed utriusque coniunctio id est eius quam memoria tenet et eius que inde exprimitur ut formetur acies recordantis quia simillima sunt: veluti unam facit apparere. Ad quod facit in capitulo sequenti cum dicit. quod ergo est ad corporis sensum aliquid corpus in loco: hoc est ad animi acies similitudo corporis in memoria. et quod est aspiciens visio ad eam speciem corporis ex qua sensus formatur: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constitutam ex qua formatur acies animi. hec augustinus. ex quibus apparet quod visionem et cogitationem semper precedit in sensu vel intellectu: species vel similitudo per quam res cuius est

species reluceat et fiat conspicua. ¶ Responsiones autem quibus arguens nititur respondere ad motiua pro nostra conclusione inducta: non satis faciunt. non prima. nam capiendo similitudinem inferioris ordinis essentialiter ut arguens dicit vel ut melius dicitur capiendo genituum intrinseque in quo sensu intellexit dionysius: falsum est quod omnis similitudo sit inferioris ordinis quam res cuius est sub ratione qua est similitudo. nam sicut deductum fuit in tertio notabili: inter similitudines seu speciem representantem et rem que per eam representatur: non requiritur conuenientia secundum esse nature sed secundum representationem. unde licet species vel similitudo angeli vel cuiuscumque substantie sit inferioris esse nature: equatur tamen illi secundum esse representatiuum si sit perfecta quia. scilicet representat rem quam representabilis est. hanc autem perfectam representationem: nulla forma aut similitudo creata habere potest respectu diuine essentie: signanter propter illam que sanctus thomas assignat locis per conclusionem allegatis. nec arguens talem representationem probauit. ¶ Hec valet secunda responsio. quam falsum est quod ratio sancti doctoris peccet secundum non causam ut causam ut arguens putauit non intelligens vim rationis sancti thome. que non stat in eo quod esse sit inherens vel non inherens vel subale vel accidentale: sed in eo quod dictum fuit in tertio notabili: quia scilicet esse dei est ipsa diuina natura et contra. ac per hoc perfecte representari non potest nisi per naturam que sit suum esse quod nulli nature create potest conuenire. ¶ Hec valet tertia responsio. nam ex premissis responsionibus apparet et ex dictis in secundo notabili: actus visionis non potest proprie dici similitudo rei vise. quod si abusive arguens contendant similitudinem vocari: dicimus falsum esse quod visio clara diuine essentie sit quid finitum ex ea parte qua vim habet perfecte representare diuinam essentiam: prout ostensum fuit in secundo notabili. ¶ Ad ea que arguens secundo loco obiicit: ad primum dicit quod peccat per fallaciam secundum non causam ut causam. non enim sanctus thomas negat diuinam essentiam clare videri per spiritum creatam: ea ratione quod visio que fit per spiritum non sit clara rei visio. quia immo contrarium ipse tenet signanter in hac dis. q. 2. ar. primo ad 16^m. sed illud negat quia nulla species creata potest perfecte representare diuinam essentiam. Et per hec patet responsio ad secundum quod preceedit ex eodem falso supposito. ¶ Rursus responsio quam dat ad auctoritatem augustini non valet. quam sensus quem in ea habuit arguens est contra intentionem augustini. nam augustinus ibi duo tetigit in quibus

differt visio dei quam nunc habemus a visione patrie. unde in eo quod dixit nunc videmus per speculum: tetigit modum visionis per medium obiecti visum. de qua visione responsio arguentis procedit. sed sub enigmatis nomine: quatenus similitudines designavit et non solum que est per medium obiectum prout augustinus ibi expresse dicit. ait enim. proinde quantum mihi videtur sicut nomine speculi imaginem voluit intelligi. scilicet apostolus: ita nomine enigmatis quatenus similitudinem tamen obscuram et ad prospiciendum difficilem. hec augustinus. Ad ea que arguens secundo principaliter adducit ad probandum quod deus in patria videtur per creatam similitudinem. scilicet per actum visionis que est vera similitudo obiecti: concedimus consequentiam. est enim verissimum quod videre et cognoscere seu intelligere non est purum pati sed sunt operationes presupponentes quandam passionem prout latius ostensum fuit primo libro distincti. 35. sub primo notabili. Et ad huius improbationem: respondemus primo ad auctoritates. unde ad primam augustinus dicitur quod sentire et intelligere presupponunt receptionem speciei sensibilis et intelligibilis in sensu et intellectu. et quia omnis receptio est quedam passio large sumpta: ideo sentire et intelligere quandoque dicuntur esse quoddam pati. non predicatione essentiali: sed per causam. quia. scilicet et predicta receptione specierum que largo modo dicitur passio causatur intelligere et sentire. Unde S. Tho. p. q. 85. arti. 2. ad. 3. primo inquit consideratur passio intellectus possibilis scilicet quod informatur specie intelligibili. qua quidem formatus format secundo vel diffinitionem vel diuisionem vel compositionem que per vocem significatur. Item primo sententiarum distinctione quadragesima questione prima in corpore dicit. sentire quatenus ad ipsam receptionem speciei sensibilis: nominat passionem. similiter et intelligere quod etiam pati quoddam est ut in tertio de anima dicitur. sed quatenus ad actum consequentem ipsum sensum perfectum per speciem: nominat operationem que dicitur motus sensus. de quo dicit philosophus in tertio de anima quod est actus perfecti. hec sanctus thomas. Ex quibus patet quod sentire et intelligere quatenus ad sui substantiam actiones et operationes sunt. sed quia non sunt sine passione aliqua. scilicet receptione specierum aliquando vocantur quoddam pati predicatione per causam. Et per hec patet responsio ad auctoritates philosophi et commentatoris in quibus intelligere et sentire vocantur pati. in omnibus enim loquuntur de sentire et intelligere quatenus ad receptio-

nem speciei sensibilis vel intelligibilis. per quam sensus et intellectus prius natura informantur quatenus eliciant operationes suas que sunt sentire et intelligere. et quod ista fuerit mens philosophi et commentatoris probatum fuit libro primo distinctione. 35. Ad secundam auctoritatem augustinus per quam nititur probare quod forma vel species rei vise in sensu vel intellectu sit ipsa visio: dicitur quod arguens non habuit verum intellectum in verbis augustinus. nam in eodem capitulo expresse ponit augustinus preter visionem: formam seu spiritum corporis visi impressam sensui visus. sed ut ipse augustinus ibi dicit: quod ipsa speciei impressio et visio sunt ita coniuncte ut simul tempore sint: non discernuntur sensu sed ratione quatenus duo diuersa sint. ait enim sic quasi in medio capituli. ideoque non possumus quidem dicere quod sensus signat res visibiles: signat tamen formam velut similitudinem suam que fit in sensu cum aliquid videndo sentire. sed corporis formam quod videmus et formam que ab illa in sensu videntis fit per eundem sensum: non discernimus. quoniam tanta coniunctio est ut non pateat discernendiloco. sed ratione colligimus nequaquam nos potuisse sentire: nisi fieret in sensu nostro aliqua similitudo respectu corporis. hec augustinus. et infra sic concludit. que coniuncta sunt tria hec quatenus diuersa natura que admodum in quandam unitatem contemperent meminerimus. id est species corporis quod videtur: et impressa eius imago sensui que est visio sensus ue format: et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet in eo quod ipsa visio nem tenet. et parum infra inquit. cum igitur horum trium tam diuersa sube sint: tamen in tanta coeunt unitate ut duo priora vix intercedere iudice ratione discerni valeant. species videlicet corporis quod videtur: et imago eius que fit in sensu. id est visio. Item in capitulo tertio sequenti parum post principium sic ait. pro illa specie corporis que videbatur extrinsecus: succedit memoria retinens illam spiritum quam per corporis sensus combibit anima. proque illa visione que foris erat cum sensus corpore visibili formare: succedit inatus similis visio et cetera. et parum infra. sicut in questione discernere species visibilis qua sensus corporis formabat: et eius similitudo que fiebat in sensu formato ut esset visio ita erant coniuncte ut omnino una eademque putaretur: sic illa phantasia et cetera. hec augustinus. Ex quibus manifeste apparet quod preter visionem augustinus ponit speciem seu similitudinem corporis informantem sensum visus. ac per hoc arguens falsum habuit intellectum in verbis augustinus dicens augustinum tenuisse nullam aliam formam vel similitudinem imprimi a corpore visibili in visum: nisi vi-

sionem. ¶ Tertia vero auctoritas per arguentē inducta ex capto nono eiusdē libri: manifeste pro nobis facit. arguēs autē trūcate illam recitat. naz sic iacet in textu. in hac igitur distributione cuz in cipimus a specie corporis et peruenimus vsq; ad species que fit in contuitu cogitātis: quattuor species reperiunt quasi gradatim nate altera ex altera secunda de prima tertia de secunda quarta de tertia. a specie quippe corporis quod cernit: exortitur ea que fit in sensu cernentis. et ab hac ea q̄ fit in memoria. et ab illa ea que fit in acie cogitantis. quapropter voluntas quasi parentē cū prole ter copulat. primo specie corporis cum ea quam gignit in corporis sensu. et ipsam rursus cum ea q̄ fit ex illa in memoria. atq; istam quoq; tertio cuz ea que ex illa parit in cogitantis intuitu. hecaugustinus. vbi manifeste ponit spēm corporis distinctā a visione quam dicit secundā speciem q̄ fit in sensu videntis per moduz quo proles distinguitur a parente. qui in omnibus etiam in diuinis realiter distinguuntur. et vocat hanc species min⁹ proprie fm acceptionem similitudinis secundā quam posuimus in secundo notabili. ¶ Ad auctoritatē anselmi supra responsum est. ¶ Ad primā auctoritatem phi ex secundo de anima dicim⁹ q̄ non militat cōtra nos imo pro nobis facit. nam actus sensibilis ibi sumitur pro specie rei sensibilis qua sensus informatur et fit vnum ex specie et sensu sicut ex potentia et actu. q̄ autē eadem est actio sensibilis et passio sensus: non est ad propositū. nam questio nostra nō est an actio et passio sint idem sed vtrū species visibilis et visio sint idem. et generaliter vtruz species sensibilis aut intelligibilis et sensatio aut intellectio sint idē. ¶ Ad dicta vero cōmentatoris et ad auctoritates phi quib⁹ videntur dicere q̄ sentire et intelligere est quoddā pari responsum est supra respōdendo ad ea q̄ arguēs secundo principaliter obiicit. Quod arguens dicit q̄ si visio aut sensatio vel intellectio nō essent primū et solū quod sensibilis res et intelligibilis impriunt sensui aut intellectui: nō probarēt augustinus et phs intētionē suam: dicim⁹ q̄ est falsum. imo si non ponerēt spēm rei sensibilis vel intelligibilis distinctā ab actu sensationis et intellectiois non pbarēt intētionē suā: sicut aperte deduximus ex auctoritatib⁹ augustinī. ¶ Ad rationem vero quā arguēs putat esse dicentē propter quid: dicimus q̄ maior est falsa vniuersaliter sumpta. nam dupliciter aliqd dicit ratio formalis agendi. vno modo sicut forma q̄ in agēte est principiū agendi sicut caliditas est igni principiū formale calefaciē-

di. alio modo dicitur aliquid formaliter agere p aliud non tanq; principiū actionis: sed tanq; per ipsam actionē. ignis enī calefacit formaliter caliditate tanq; principio calefaciēdi: et calefactione tanq; actione. maior ergo ppositio habet veritatem de eo qd est ratio formalis secundo modo et non pmo modo: fm quē species sensibilis et intelligibilis est rō formalis sensui et intellectui vt res sensibilis aut intelligibilis sibi appareat obiectiue. vnde omnia q̄ arguēs adducit p se probāt q̄ act⁹ sentiēdi et intelligēdi faciūt formaliter rē apparere sensui aut intellectui secūdo modo: nō pmo modo. Quod autem arguēs adducit ex dicto phi cōtra anaxagorā nō est ad ppositū. qm phs nō rēp hēdit ipsum pro eo q̄ poneret in anima vel intellectu spēm aduenticiā a sensib⁹ impressam: s̄ quia posuit q̄ anima esset cōposita fm esse naturale ex omnib⁹ rebus vt sic omnia cognosceret. nā et ipse phs species rerū intelligibilū ponit in intellectu a sensibilibus acceptas per quas cognoscat. vnde in eodem tercio libro dicit q̄ lapis nō est i anima sed species lapidis. Cum autem arguēs obiicit q̄ tunc due essent in intellectu similitudines aut species representantes rem intelligibilē: dicimus primo q̄ illud non est nobis incōueniens cuz sint diuersaruz rationū: quemadmodū et sunt duo qd⁹ omne agēs creatum formaliter agit vt paruz sup diximus. Respondemus secundo q̄ species sensibilis vel intelligibilis est pprie similitudo rei. sed actus sentiēdi vel intelligēdi dicitur improprie et abusive similitudo rei intellecte vel sensate. pur in secūdo notabili et in quarto fuit deductuz. Et cū iterū arguens infert q̄ tūc duo actus essent in intellectu: cōcedimus cū sint diuersarū rationum. naz species intelligibilis vel sensibilis habet rationez actus pmi. sensatio vero aut intellectio seu visio hēt rationē act⁹ secūdi q̄ ē opatio. quē admodum et in eo q̄ virtuose opat: simul sunt duo act⁹ distincti. s. virt⁹ tanq; act⁹ primus opantem informans et opatio virtuosa tanq; act⁹ secūd⁹ ab opāte elicitus. vñ frustra arguēs laborat q̄ si ponit in intellectu species pter actū intelligēdi: q̄ illa erit rēp sentatiua rei intelligibilis. qm illud nos libenter admittim⁹. imo ad eundē actū spēm intelligibilē ponim⁹. Quā autē arguens dicit q̄ tunc species et act⁹ intelligēdi nō differrēt nisi p magis representare et min⁹ in eadem specie: dicim⁹ q̄ est falsum. quia imo differūt p magis pprie et minus pprie representare et fm diuersam specificā rationē prout in secūdo notabili deductū fuit. ¶ Ad secundā pba tionē per rationē diuisiuaz: accipim⁹ secūdā partē

diuisionis, s. q. sunt alteri⁹ rationis, et ad hui⁹ par-
tis improbationem dicimus q. vna est nobilior a-
lia, quia species est nobilior similitudo rei intelli-
gibilis q. actus intelligendi: quia est magis pro-
pria, et cum arguens infert q. tunc actus intelli-
gendi esset nobilior similitudo et contineret alia
negatur consequentia, immo econtra species in-
telligibilis est nobilior et continet virtute actum
intelligendi, quemadmodum omnis forma que e-
st principium agendi est nobilior actione et eaz vir-
tute continet cum eius virtute producat. Cum
vero arguens obicit q. due forme quarum vna
continet alia virtute sunt impossibiles in eo-
dem subiecto: dicitur q. illud habet veritate qua-
do forme sunt eiusdem rationis et ordinis sicut due
forme substantiales vel duo trigona et calidus et
tepidum et similia: sed non est verum quando for-
me sunt diuersarum rationum et ordinum quem-
admodum forma agendi et actio, simul eni sunt
in agente virtus et potentia agendi et actio ima-
nens, et forma substantialis et forma accidenta-
lis per eius virtutem agens. Nec est inconueni-
ens q. idem bis assimilatur alicui sicut vnum po-
mum bis potest, i. s. in duo assimilari alteri, s. in co-
lore et sapore, vnde quia totus processus argu-
tis fundatur in pluralitate formarum eiusdem or-
dinis et rationis: nihil ad propositum cofert. ¶ Ad
illa autem que arguens adducit contra aliqua q.
obstare possunt si species intelligibilis esset idip-
sum quod intellectio: respondemus q. inter ea q.
obstant: hoc est vnum quod arguens tangit, nec
valet responsio vel magis fuga ad quam arguens
recurrat, nam distinctio rationis quam arguens as-
signat inter speciem et actum intelligendi: dicens
illa esse eandem rem absolutam: est fictio quedam
impossibilis, ¶ Probatur hoc, quia omnis actio et
operatio aut passio est de numero entium succes-
sivorum q. ad sui substantiam: de quorum ratione
est q. peracta transeunt et non sunt: quam obrem
dicuntur successiua, ergo post q. intellectio perfici-
tur in intellectu: statim transit et non est, ac p. hoc
non potest in memoria remanere s. in sui substan-
tiam, Cum autem species rei intelligibilis in intel-
lectu et in memoria maneat post actualem consi-
derationem prout sepe augustinus dicit in locis
per arguentem allegatis libro vndecimo et quin-
decimo de trinitate: sequitur q. species intelli-
gibilis et visio seu intellectio non sunt nec esse possunt
vna et eadem res absoluta. Et confirmatur, quo-
niam augustinus vndecimo de trinitate capitulo
secundo expresse dicit speciem rei visibilis et visio

nem esse duo distincta: et q. se habent adinuicem
sicut parens et proles: qui non solum in reb⁹ crea-
tis sed etiam in diuinis realiter distinguuntur, Et
preterea signanter in eo libro vndecimo capitulo
tertio et quarto aperte ponit in memoria specie
rei visibilis distinctam a visione, ait enim in prin-
cipio capituli tertij, quia etiam detracta specie cor-
poris que corporaliter sentiebatur: remanet in me-
moriam similitudo eius quo rursus voluntas conuer-
tat aciem vt inde formetur intrinsec⁹: sicut ex cor-
poris obiecto sensibilis sensus extrinsecus formaba-
tur: atq. ita fit illa trinitas ex memoria et interna
visione et que vtriusq. copulat voluntate, Et pa-
rum infra, pro illa inquit specie corporis que vi-
debatur extrinsecus: succedit memoria retinens
illam speciem quam per corporis sensum combi-
bit anima, proq. illa visione que foris erat cu sen-
sus corpore visibili formaretur: succedit intus si-
milis visio: cu ex eo quod memoria tenet: forma-
tiones animi et absentia corpora cogitantur, vo-
luntasq. ipsa quomodo foris corpori obiecto for-
mandum sensum admouebat formatuq. iunge-
bat: sic aciem recordantis animi conuertit ad me-
moriam: vt ex eo quod illa retinuit ista formetur
et sit in cogitatione similis visio, sicut autem ratio-
ne discernebatur species visibilis qua sensus cor-
poris formabatur et eius similitudo que fiebat in
sensu formato vt esset visio: alioquin ita erant co-
iuncte vt omnino vna eademq. putaretur, sic illa
phantasia cum animus cogitat speciem corporis
cum constet ex corporis similitudine quam me-
moriam tenet et ea que inde formatur in acie recordan-
tis animi: tamen sic vna et singularis apparet: vt
duo quedam esse non inueniantur nisi iudicante
ratione: qua intelligimus aliud esse illud quod in
memoria manet etiam cum aliunde cogitamus:
et aliud fieri cum recordamur id est ad memori-
am redimus et illic inuenimus eandem speciem, qua
si iam ibi non esset: ita oblitos nos esse dicerem⁹
vt omnino recolere non possemus, si autem acies
recordantis non formaretur ex ea re que erat in
memoria: nullo modo fieret visio cogitantis: sed
vtriusq. coniunctio id est eius quaz memoria te-
net et eius que inde exprimitur: vt formetur ac-
ies recordantis: quia similitudo sunt: veluti vnam
facit comparere, cum autem cogitantis acies auer-
sa inde fuerit: atq. id quod in memoria cernebat
desisterit intueri: nihil forme que impressa erat in
eadem acie remanebit: atq. inde formabitur quo
rursus conuersa fuerit vt illa cogitatio fiat, manet
tamen illud quod reliquit in memoria: quo rursus

cū id recordamur cōuertat: et puerſa formet atq; vnū cū eo fiat vñ forma. hec oia augu⁹. et i caplo 4°. post mediū sic cōcludit. qđ ergo est ad corpis sensum aliqđ corp⁹ in loco: hoc ē ad animi aciem similitudo corpis in memoria. et qđ ē aspicientis visio ad eam spēm corpis ex qua sensus formatur hoc ē visio cogitātis ad imaginē corpis in memoria cōstitutā et qua format acies animi. et qđ ē in tentio volūtatis ad corp⁹ visum visionēq; copulādā vt fiat ibi qđā vnitas triū quāuis eorū sit diuersa natura: hoc ē eadē volūtatis intētio ad copulādā imaginē corpis q̄ est in memoria et visione cogitātis. hec augustin⁹. Ex qbus verbis manifeste apparet qđ tā in visione exteriori q̄ in visione interiori: duo sunt realiter species sensibilis vñ intelligibilis et ipa visio q̄ quādo ē interior vocat quādoq; ab augustino cogitatio. Rursus ex p̄dictis verbis augustini plane accipit qđ nisi species esset in memoria: nō formaret visio iterna seu cogitatio: qz ex specie format ipsa visio: sicut et visio exterior ex specie sensibili. Patet igit esse ab arguente cōfictū cōtra intētionē augustini qđ spēs intelligibilis et intellectio seu visio intellectualis sit vna et eadē res sola ratione distincta. vñ arguēs nō valens fictionē suā saluare et veritate conuict⁹ redit ad nrām sententiā dicēs. habet ergo spēs in potentia cognoscitiua vt faciat apparere: qz vtrumq; .s. potētia et spēs cōstituūt vnū ad qđ sequit⁹ obiecti apparentia. hec ille. obiecti vero apparentia: est eius visio seu cognitio. vñ cū dicat illaz cōsequi ex potētia et specie fm qđ vnū sūt. .s. in esse intelligibili: consequēs est qđ alia res sit species et alia visio sicut se habēt causa et effectus. Dictum aut cōmentatoris sane intellectus: pro nobis facit. nam nos cōsimiliter dicim⁹ qđ potētia intellect⁹ et spēs intelligibilis se habēt sicut materia et forma et sūt vnū in actu fm esse intelligibile qđ cōmētor vocat esse intētionale. ita qđ intellect⁹ in actu est qđ cōpositū ex potētia intellectiua et ex specie intelligibili q̄^m ad eē intellectuale. vnde arguēs quē admodū goliath suo se interimit gladio. ¶ Reliqua vero qđ arguēs longo sermone recitat et cōmēdat notāda: magis certe veniūt reprobāda. put ex q̄rto notabili sit manifestū. ¶ Ad argumētum ante oppositū respōdet. S. Tho. p^o. p. q. 12. arti. 2. ad 3^m. qđ diuina essentia est ipsuz esse. vnde sicut alie forme intelligibiles q̄ nō sunt suū esse: vniunt⁹ intellectui fm aliquod esse quo in formāt ipm intellectū et faciūt ipsum intellectuz in actu: ita diuina essentia vnitur intellectui creato vt intellectuz in actu: per se ipsam faciens intellectum in actu. Et in hoc articulus terminatur.

M Timocir

ca quadragesimā nō nā distinctionē queritur vtrū vidētes deū videāt in eo oia que de⁹ videt vñ q̄ possūt in ipso videri: et arguitur qđ sic. qz qui intelligit quod mai⁹ est: potest intelligere minū vt dicit tertio de aia. sed oia qđ de⁹ facit vel facere pōt: sunt min⁹ q̄ eius essentia. ergo quicūq; intelligit deū p essentiaz: pōt intelligere omnia qđ de⁹ facit vel facere pōt. ¶ In oppositum arguitur. quia angeli vidēt deum p essentiam: et tamē non omnia sciunt. inferiores enim angeli purgantur a superiorib⁹ a nesciētia vt dicit dionisius caplo. 6. celest. hierar. ipsi etiam nesciunt futura contingētia nec cogitationes cordiū. hoc enim est soli⁹ dei. nō ergo quicūq; videt dei essentiam: videt omnia. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt sup̄.

Quantuz ad pri-

mū articulu⁹ sit prima conclusio qđ nullus intellectus creatus videndo dei essentia: videt in ipso omnia que de⁹ facit et facere potest. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac dis. q. 2. ar. 5. Et p^o. p. q. 12. ar. 8. Itē de veri. q. 8. ar. 4°. Et cōtra gen. li. 3. caplo. 56. ¶ Secūda cōclusio est qđ intellectus creat⁹ videns diuinam essentiaz quodā modo videt ea omnia: nō tñ omnia simplr. hāc cōclusionē tenet. S. Tho. cōtra gē. li. 3. capi. 59.

Qantum ad se-

cū dū articulu⁹ arguit cōtra cōclusiones. Et qđ cōtra pmā arguit godofred⁹ sexto quodlibet q̄stio ne tertia vbi sic dicit. dicūt qđāz qđ de⁹ pōt videri absq; hoc qđ aliq̄ creatura videat in eo. qz intellect⁹ limitat⁹ pōt p̄siderare absolutuz nō p̄siderādo relatiuū: dato qđ sint idē absolutū et relatiuū. s. de⁹ ē p̄ncipiū cognoscēdi se fm qđ est qđ absolutū: et ē p̄ncipiū cognoscēdi creaturas fm rōnē relationis q̄ ē idea. qđ intellect⁹ creat⁹ pōt videre deū nō vidēdo creaturā i ipso: qz pōt ipz p̄siderare nō p̄siderādo ideā. istō nō valet. qz cū essētia diuina ex sua ifinitate sit oiu⁹ rēpresentatiua: idea aut nō ē aliud q̄ essētia diuina i q̄^m rēpresentatiua alioz. disti⁹cte qđ nō pōt videri absq; visione idee nec cōtra. Alij dicūt qđ quāto aliq̄ intellect⁹ plurā videt i aliq̄

pncipio: tãto pfecti⁹ ipz intelligit. q̄ aut̄ intelligit i ali
 q̄ alia cognoscibilia: cognoscit ipsum q̄^m e cognof
 cibile. et per cõsequẽs comprehendit ipm. sed nul
 lus intellectus creatus põt deum comprehendere.
 ergo nullus intellectus creat⁹ videt in deo om
 nia: sed aliqua sic ⁊ aliqua non. istud aut̄ non va
 let. vnde sciendũ est q̄ quedam sunt q̄ per diuinã
 essentiã naturaliter representant̄ sicut omnes qd
 ditates: ⁊ hec vident̄ necessario visa diuina essen
 tia. qd̄ patet primo sic. quia que equaliter habet
 representari p̄ diuinã essentiã: equaliter habet vi
 deri per eam. sed omnia talia equaliter habet re
 presentari per diuinã essentiã: ergo equaliter
 videri. mino² probatur. quia essentiã diuinã equa
 liter representat ea q̄ per eam fm suam infinitatẽ
 representant̄. sed essentiã diuinã fm suam infinitatẽ
 habz naturaliter esse similitudo omnia talia
 representãs. ergo et e. nec põt dici q̄ diuina essen
 tia sub ratione vnus idee possit representare vnuz
 et sub ratione alteri⁹ nō representare illud: qz ab
 illo nō p̄det representatio diuine essentiẽ: quod
 sequitur actũ intelligẽdi quo essentiã diuinã actu
 intelligitur. sed idee sunt h̄mõi quia intelliguntur
 constitui actu intelligẽdi quo diuina essentiã actu
 intelligitur vt imitabilis adiuersis. ergo non põt
 dici ex parte idee q̄ essentiã diuinã non equaliter
 representet. Sed ad hoc dicunt quidã q̄ sicut de⁹
 põt se ostendere sub ratione entis et veri sine hoc
 q̄ ostendat se sub rōne boni et finis: et per conse
 quẽs põt videri et non diligi: ita põt se manifesta
 re et suspendere actionem qua nata est creaturã i
 ea videri. Sed hoc nihil est. quia vtrũq̄ qd̄ assu
 mitur est impossibile. s. videri diuinã essentiã sine
 ratione boni et sine creatura. tum quia dato q̄ di
 cant verum: adhuc stat q̄ si deus non suspendat
 actionem qua videtur creatura in eo: qua ratio
 ne videretur vna et alia: quia nō est processus ab
 vno in aliud vel ab ignoto ad notum. et ideo vel
 omnes videbunt̄ vel nulla. predicta aut̄ posirio
 non ponit q̄ nulla: ergo omnes. Sed adhuc ad p̄
 dicta respondetur q̄ quia ad beatitudinẽ sancto
 rum videntũ deum: p̄inet videre in deo ea q̄ fa
 ciunt ad perfectionez vnũuersi: ideo illa videntur
 non aut̄ alia que deus facere põt. sed nec hoc va
 let. quia licet in cognitione per medium creatum
 intellectus magis determinet̄ ad cognoscenduz
 ista q̄ illa: tamen illa cognitione q̄ est per diuinã
 essentiã: nō magis cognoscunt̄ hec q̄ illa: quia
 fm mediũ cognitionis iudicandũ est de cognitio
 ne. sed medium est essentiã diuinã q̄ equaliter se
 habet ad representandũ hec ⁊ illa. ergo cognitio
 q̄ fit per diuinã essentiã: non plus respicit pfe

ctionẽ istius vnũuersi q̄ alia. ¶ 2°. patet hoc sic.
 quia omnis creatura fm q̄ habet esse in deo: est
 creatrix essentiã. ergo equaliter se habet vt videa
 tur per creatricem essentiã. ¶ 3°. quia maius e
 videre infinitatẽ diuine essentiẽ: q̄ entitatẽ
 cuiuscũq̄ creature. sed intellectus beatus efficitur
 potens videre infinitatẽ diuine essentiẽ. ergo
 multo plus efficitur potens videre in ea omnem
 creaturã etiã possibilem. et sic nō est dare vn
 de statuatur numerus determinatus visibiliuz in
 diuina essentiã quin omnia videantur. Si dicat̄
 q̄ plus est videre diuinã essentiã et res in di
 uina essentiã q̄ diuinã essentiã tantum: nō va
 let cum omnia videantur per idem medium. per
 idem etiã patet q̄ si species rerum sunt multi
 plicabiles in infinitum: non est inconueniens in
 tellectum creatum simul videre eas per tale me
 dium infinitum. ¶ 4°. arguit contra probationẽ
 conclusionis dicens. nec tamen sequitur q̄ intelle
 ctus creat⁹ licet videat omnia que naturaliter re
 presentantur in diuina essentiã: comprehendat
 eam. quia quantitas cognitionis potest attendi
 extensue penes numerum cognitorum. et inten
 siue scilicet penes maiorem limpiditatez. licet au
 tem intellectus creatus videat tot in deo quot ip
 se deus q̄^m ad quidditates creaturuz rerum: non
 tamen videt equali limpiditate. quia deus videt
 se et relucet in ipso infinita limpiditate: intel
 lectus autem finita. et vnus beatus videt limpi
 dius alio: licet omnes equaliter videãt q̄^m ad nu
 merum cognitorum. et quia deus est claritas infi
 nita: nullus intellectus creatus comprehendit euz
 nisi intelligat ipsum limpiditate infinita quod est
 creature impossibile. ¶ 5°. arguit contra illud qd̄
 adducitur de principio respectu conclusionum. di
 cit enim q̄ hoc non est simile. quia in principio ex
 quo conclusiones deducimus: non habet cognof
 ci ipse conclusiones in actu et sub proprijs ratio
 nibus ante pertractationem vel perscrutationez
 principij: sed in virtute et in potentia. et ideo po
 test cognosci principium ignorata conclusione.
 et sic perfectius cognoscit principium qui cognof
 cit principũ et conclusiones: q̄ qui cognofcit pri
 cipium tantum. sed deus est ratio cognoscendi si
 mul et distincte in eo omnia que in eo relucet. et
 sic eodem actu sine aliqua pertractatione vel per
 scrutatione habent cognosci deus et que in eo re
 lucet. et ideo nō est pfectius cognoscere deũ cum
 his que relucet in eo: q̄ cognoscere ipsum tm̄. qz
 non contingit cognoscere vnum eorum in actu ⁊
 aliud in potentia: sicut est de principio et conclu
 sione. ¶ Sed contra hoc est quod dicit̄ augustin⁹

de videndo deū: q̄ de^o est speculuz voluntarium et si vult videt et si nō vult nō videtur. et dicēdū est q̄^m ad hoc q̄ deus ē speculū volūtariū in q̄^m q̄ ad visionez essentie diuine si vult videt et si non vult non videt. sed supposito q̄ videatur: non potest fieri q̄ videatur q̄^m ad vnuz et lateat quo ad aliud q̄^m ad ea que nata sunt naturaliter reſſentari in eo. loquendo autem de visione qua de^o videtur per creaturas mediantibus quibus sūt ali que reuelationes sanctis in vita ista: potest videri quo ad vnum et non quo ad aliud sicut placet. et de tali visione loquitur ibi augustinus. alia autem sunt que non ita naturaliter habent reſſentari per diuinam essentia sicut quod hic proponit facere vel illud taliter et tali tempore: et producere vel non pducere ea q̄ libera voluntate pducit et potest non producere: et potuit etiam abſolute velle et non velle se facturum talia. et hec nō videntur nisi q̄^m deus vult. qualiter autem lateant vt sunt talia et qualiter possunt de nouo reuelari sine mutatione beatitudinis: alteri^o negocij est. et de his potest intelligi illud p̄ma Cor. 2. que sunt hominis nemo nouit nisi spiritus hominis qui est in eo. ita et que dei sunt nemo nouit nisi spiritus dei. sic ergo patet q̄ videns deus: videt in eo omnia naturaliter relucētia sicut sunt rationes quid dicitur rerum. non autem ea que subsunt diuino proposito. s. quid intendit facere circa res et quid non. et quia primū ad essentiaz beatitudinis pertinet non secundū: ideo ad perfectā beatitudinem creature sufficit omnia cognoscere quo ad primū. hec godofredus i forma. **C**ōtra eandē cōclusionē arguit durādus dicens. beatus videns diuinā essentiam cognoscit in ipsa omnes res creatas et creabiles cognoscēdo qd sunt. sed de nulla cognoscit an sit ex natura cognitiōis diuine essentie. ad cuius probationem premittendum est qualiter res create representantur intellectui per diuinam essentiam. quo viso probabitur intentum. Quantum ad primū sciendum est q̄ res create non representantur in diuina essentia sicut res obiecte videntur in speculo: nec sicut determinata in principio vniuersali sylogistico: sed soluz sicut creabile in suo principaliter creatiuo. p̄mum patet. quia illud quod representatur in speculo: representatur in ipso quasi ab alio impressuz vel ab eo reflexum fm duas opiniones que sunt de imagine speculi. nam quidam dicunt q̄ in speculo est vere imago impressa ab obiecto. alij dicūt q̄ solum ab ipso reflectitur imago vel species ad oculum. sed in diuina essentia nihil est impressum a creaturis vel quocūq; alio. nec aliquid est ab ea

reflexum vt sic per talem impressionem vel reflectionē aliq̄ res creata possit videri. ergo res create non representantur in diuina essentia sicut in speculo accipiendo proprie speculum: quia large quandoq; vocat̄ speculum omne illud in quo aliquid speculamur qualitercūq; siue clare vt in filio cognoscit̄ pater. vnde et filius speculū patris dicitur sapientie. 7°. candor est enim lucis eterne et speculum sine macula. siue obscure sicut in creaturis speculamur deus. de qua speculatione p̄ma Cor. 13. videmus nunc per speculū in enigmatē. sed proprie accipiendo speculū prout distinguitur contra alia representatiua: verum est q̄ in essentia diuina non representant̄ res create sicut in speculo. Secundum patet. s. q̄ in ipsa non representant̄ res create sicut conclusiones in principio vniuersali sylogistico. quia per principuz vniuersale et sylogisticū nō reſſentat̄ aliq̄ cōclusio particularis in actu et determinate: nisi facta applicatione et sumptione sub ipso. sed solum in vli et in potētia. sed i essentia diuina representant̄ creature determinate absq; quacūq; deductione et applicatione. ergo nō sic reſſentant̄ res in diuina essentia sicut cōclusiones reſſentant̄ in principio vli. **E**x quo sequitur q̄ licet clarius videns principuz sylogisticū possit p̄ ipsum cognoscere plures conclusiones quia scit facere plures applicationes et deductiones q̄ vidēs minus clare: tamē istud locum non habet in videntibus diuinam essentiam que in actu et determinate representat alias res absq; quacūq; applicatione et deductione. **R**estat ergo tertiu. s. q̄ res create representantur a diuina essentia sicut causa representat effectuz. et ex hoc patet quod dictum est. s. q̄ intellectus beatus vidēs diuinā essentia: videt in ipsa omnes res creatas et creabiles q̄^m ad id quod sunt. quod sic probari potest. intellectus beat^o videns clare et mūde diuinam essentiam: videt in ipsa omnia q̄ per ipsam naturaliter et ex necessitate representant̄. sed diuina essentia reſſentat naturaliter et ex necessitate omnes res creatas et creabiles q̄^m ad id quod sunt. ergo et c. maior patet. quia ex parte representationis non est impedimentum cum reſſentet naturaliter et ex necessitate determinate. nec ex parte intellectus cui fit representatio: quia ex quo potest in essentiam representantem: potest in omnes res per eam representatas. minor probatur. q̄ enim diuina essentia reſſentet determinate omnes res existentes et posibles q̄^m ad id quod sunt: non est dubium quia aliter deus non cognosceret per essentiam suam omnes res existentes et posibles. sed q̄ representet illas

naturaliter et ex necessitate: pbatur sic. quia diuina essentia representat res creatas sicut causa representat effectum. sed diuina essentia est causa secundum potentiam omnium rerum quod ad id quod sunt naturaliter et ex necessitate: licet non sit causa actu. pducens nisi libere. est enim in potentia diuine voluntatis. pducere quamlibet rem. sed non est in libertate diuine voluntatis habere potentiam. pducendi quamlibet rem. imo ex naturali perfectione diuine essentie est habere potentiam omnia pducendi. sicut autem causa secundum actum. pducit effectum quod ad eius existentiam: ita causa secundum potentiam respicit effectum secundum essentiam vel quod ad illud quod est. quia sicut ex parte cause est. pductiuum et pducens ita ex parte effectus est. pducibile et pductum. quorum primum respicit essentiam absolute. secundum vero respicit essentiam sub actuali existentia. sicut ex parte cause. pductiuum respicit potentiam absolute. pducere autem respicit eandem cum reali actione. res ergo creabiles quod ad id quod sunt: essentialiter necessario representantur per essentiam diuinam ut est virtus pductiuua. sed quod ad actionem extraneam representantur libere per essentiam diuinam ut est actu volens. pducere et pducens. patet ergo minor. sequitur ergo conclusio. scilicet quod intellectus diuinam essentiam videns videt in ea omnia alia quod ad id quod sunt. scit enim de quolibet ente siue sit naturale siue supernaturale quid est perfecte. ut quid est homo vel asinus: gratia vel gloria vel affectus et sic de singulis: non solum in generali. scit enim quilibet beatus non solum quid est homo quia est quoddam compositum ex anima et corpore: sed etiam quid est hic homo: quia est quoddam compositum ex hac anima et hoc corpore. non tamen scit an homo vel hic homo sit in rerum natura quia hoc dependet ex voluntate diuina: nec presentatur necessario in essentia diuina. deus tamen sciens essentiam suam: non solum scit de rebus quid sint: sed etiam an sint vel facte sint aut future sint. et huiusmodi causa assignatur ab aliquibus quia deus non solum nouit essentiam suam ut representat res necessario quod ad id quod sunt: sed etiam nouit plenarie voluntates suas per quam res in actu sunt vel fuerunt vel preterierunt. Sed contra hoc instatur. quia voluntas non fertur nisi in precognitum. ergo voluntas diuina non vult aliquid esse vel fore: nisi sit precognitum ab intellectu diuino. ergo intellectus diuinus non accipit cognitionem de rebus ex hoc quod cognoscit actus voluntatis: sed eius voluntas exit in actum volendi rem aliquam fore vel non fore ex precognitione intellectus. quod concedendum est. intellectus enim diuinus nouit plenissime diuinam essentiam. et ideo nouit de rebus creabilibus non solum quod sunt vel quod esse possunt: sed qualiter se habeant vel habere

possint ad condecenciaz bonitatis diuine. et ideo seipso ut praticus est: dicat quid et quando aliquid sit. pducendum ad manifestationem diuine bonitatis et perfectionis. ad cuius dictam secundum nostrum modum intelligendi: diuina voluntas inclinatur et potentia exequitur. et sic intellectus diuinus scit quicquid diuina voluntas vult fore vel non fore: vel quid erit vel non erit. sed tale cognitionem de existentiarum non habet ex hoc quod cognoscit actum voluntatis: sed seipso prout dicat quid erit vel non erit secundum decenciaz diuine bonitatis. et illud idem diuina voluntas vult et potentia exequitur. et quantum beati ex natura visionis beatorum non videant res creatas in essentia diuina ita ut sciatur de eis an sint: tamen hoc sciatur per aliam cognitionem seu per cognitionem naturalem vel reuelationem quod ad eos attinet. et ista cognitio pertinet ad beatitudinem eorum accidentalem. hec durandus in forma. Contra eandem conclusionem arguit aureolus improbando motum conclusionis dicens. non impeditur quin videns diuinam essentiam videat omnia ex hoc quod diuina essentia comprehenditur. quod patet sic. si enim videns omnes effectus virtutis diuine: comprehenderet diuinam essentiam: sequitur quod videns infinitatem dei intensus: multo fortius comprehenderet eam cum intensus infinitas sit perfectior et intimior deo in finitate extensus: imo et causa illius. ex hoc enim deus potest causare et representare infinitos effectus: quia est infinitus intensus. et sequeretur quod videns duos effectus: perfectior cognosceret deum quod videns unum solum. et quanto plures: tanto magis cognosceret. et per consequens in qualibet reuelatione quam deus facit beato: perfectius deum videret. et sic essentia vel eius beatitudo intenderetur. rursus sequeretur quod videns unam creaturam a deo creatam: comprehenderet virtutis sue infinitatem: cum creatio habeat per causa solam virtutem infinitam. adhuc deus visus in quolibet gradu: non esset exemplar omnis creature: sed visus in minori esset exemplar unius: visus autem in maiori esset exemplar alterius. et sic non posset deus lineo reuelare ea que petro: nisi poneret ipsum in gradu beatitudinis quem habet petrus. nec angelo inferiori ea que reuelat superiori. sed hec omnia inconuenientia sunt. ergo videns omnes effectus qui subsunt vel subesse possunt diuine virtuti: non comprehenderet eam. Confirmatur. quia omnes creature in essendo non adequantur dei infinitati. quare nec si ponantur omnes cognosci: adequarentur eius cognoscibilitatem. Et iterum comprehensio non attenditur penes hoc quod omnia que sunt vel relucent in diuina essentia cognoscantur: cum quilibet beatus videat existentiam et distinctionem trium personarum et quicquid est reale in deo: cum simul sint. et per consequens comprehenderet.

hēderet. sed potius attēditur penes claritatē et gradū visionis: quia nō in tāta claritate et tātūz videt q̄^m visibilis ē. nō sequit̄ ergo q̄ vidēs deū et omnes eius effectus cōprehēderet: quia non infinite deū videret. Ad motiū autē opinionis dicēdū q̄ assumit qd̄ nō est verū. s. q̄ vidēs essentia: per eam videat creaturas sub ea ratione qua ē causa efficiēs et que cōtinent̄ i eis virtute. nō videt aut̄ sic: sed poti⁹ tāq̄ exēplar et idea. sub quo cūq̄ aut̄ gradu videat: oīum est exēplar. et iterū in argumēto cōmittit fallacia cōsequētis. verūz est enī q̄ cognoscēs causam: pfecti⁹ pōt cognoscere plures effect⁹: et cognoscēs pfecti⁹ pncipiū pōt cognoscere plures cōclūsiōes. sed nō sequitur ecōuerso q̄ cognoscēs plures cōclūsiōes: pfectius cognoscat pncipiū: aut cognoscēs plures effect⁹ cognoscat pfecti⁹ causam. cui⁹ ratio est. qz pncipiū in quolibet gradu cognitūz: est causa oīum cōclūsiōnū pportionaliter: tū qz vt pfecti⁹ cognitūz: ē causa cognitionis pfectionis. et im pfecti⁹ cognitūz: ē causa ipfectionis. quāto ergo quis pfecti⁹ videt diuinā essentia: pfectius videt creaturas dū sibi reuelant̄. sed nō sequit̄ ecōuerso: qz visa eēntia in eodē gradu: possūt plura reuelari et cognosci et p cōsequēs omnes. ¶ Cōtra secūdā cōclūsiōnez arguit aureolus pbādo q̄ si creature vidētur in diuina eēntia seu i verbo eadē visione et eodē actu quo videt̄ verbū: inenitabile ē quin vidēs diuinā essentia: videat omnē creaturā. nec poterit alternatim nūc videre vnā creaturā et nūc aliā: sed qua ratione videt vnāz videt aliā et p cōsequēs omnes. hoc pbo inquit dupliciter. primo sic. omnis diuersitas q̄ est circa obiecta in esse cognito et in esse intēntionalī: reduci habet necessario ad diuersitatē in actu cognitiuo s̄m suū esse reale. hoc patet. qz esse intēntionale nihil ē in se: sed totū suū esse est ex actu cognitiuo. et ratio ē qz esse intēntionale est tātūmodo ens rationis. ergo impossibile ē q̄ fiat de nouo esse intēntionale nisi p actū realē cognitiuū: vel q̄ fiat variatio in isto nisi fiat in illo. alioqui esset p se ens in esse. et p cōsequēs esset ens reale et nō rationis tātū. ¶ Et cōfirmat. qz nulla actiōe pōt attingi imediate et directe: sed attingit̄ actiōe p̄attingēte actū cognoscēdi. ad cui⁹ positionē vel variationē ponit̄ et variat̄ eē cognitū aut hoc v̄ illō cognitū ex tali vel talī cognitione. a quo enī res habet vt sit: ab eo habet vt tale v̄ tale sit. sed ad variationē act⁹ visionis diuine essentie: nō habet reduci illa varietas vel diuersitas qua nūc videtur sola essentia sine creatura: nūc aut̄ cū aliqua creatura: et nūc illa videtur nūc ista creatura: et

nūc vidēt̄ pauciores nūc plures. ergo necessariū est si illa visione qua videtur diuina essentia videtur creatura: q̄ omnes creature videātur. q̄ aut̄ ad variationē beatificē visionis qua videt̄ diuina eēntia nō possit̄ reduci illa diuersitas: patet. quia vel reduceret̄ ad diuersitatē specificam vel numeralē in eodē gradu: vel ad intensionez actus et remissionē act⁹. nō pōt aut̄ reduci ad diuersitatē specificā: quasi act⁹ quo videtur diuina essentia nūc cum vnā creatura nūc cum alia nūc cū plurib⁹ nūc cū pauciorib⁹ nūc cū creatura nūc sine creatura: sit alteri⁹ speciei. quia cui⁹ q̄libet sit beatific⁹: sequeretur q̄ essent̄ plures act⁹ beatifici differētes specie. et q̄ in qualibet reuelatione variaret̄ beat⁹ s̄m speciei et sua beatitudo: et eēt beat⁹ sicut camerleonta quod ē incōueniēs. nec pōt reduci ad solā diuersitatē numeralē manēte idēntitate specifica: qz ex quo eēt̄ eiusdē ratiois et eiusdē grad⁹: haberēt̄ idē obiectūz et in eodem gradu ac eodē modo. et ita nō plures nec pauciores creature attingerēt̄ p vnū actū q̄ p aliū. nec pōt reduci ad intēntionē et remissionē. tum qz in quocūq̄ gradu videt̄ diuina essentia: sufficēter representat omnē creaturā cum sit exēplar in diuisibile qd̄ totūz attingitur in quocūq̄ gradu claro v̄ min⁹ claro cognoscatur. tū qz nō posset deus aliquid reuelare lino de nouo: quin intenderet essentialē beatitudinē eius. nec posset sibi māifestare tot creaturas quot videt petr⁹ in verbo: quin poneret eū in gradu beatifico petrī qd̄ est incōueniēs. ergo ad nullā diuersitatē act⁹ visionis reduci pōt q̄ nūc plures nunc pauciores creature cognoscātur. ¶ 2°. pbat eandē condicionalē sic. impossibile ē actū cognitiuū ad obiecta secūdaria aliter se habere: nisi aliter se habeat ad obiectū primūz qd̄ est exēplar et ratio cognoscēdi. et hoc patet. qz nulla varietas ē in effectū: qui habeat reduci ad causas maxime in causalitate formali et exēplari. sed act⁹ visionis quo videtur diuina essentia et cui⁹ hoc creatura: non se habet aliter ad obiectūz primūz qd̄ est exēplar. et ideo ratio cognoscēdi creaturas si debēt̄ videri nūc plures nūc pauciores: cōstat q̄ non pōt se aliter habere ad diuinā essentia: nisi quia nūc intēntius nūc remissi⁹ feratur in eam: vel qz nūc vnū nūc aliud videt de ea. et primūz nō pōt dari: quia oportet actū intēnti et remitti ex manifestatiōne nūc pluriū nunc pauciorū creaturaz. nec pōt dari secūdū: cum in diuina essentia nō sit aliud et aliud ipsa existēte in fine simplicitatis. ergo nulla diuersitas ē in actu respectu diuine eēntie que est exemplar et ratio cognoscēdi. ergo nec circa

creaturas poterit esse diuersitas vt cognoscant nūc plures nūc pauciores. et per cōsequēs cognoscere omnes. hec ille. et finaliter cōcludit q̄ sicut diuin⁹ intellect⁹ nō attingit creaturas tāq̄ obiecta secundaria sed illud ad quod terminat̄ est vnū et simplex. s. sua eēntia qua attingit vnite et equipollēter omnis creatura ē cognita: sic est de intellectu creato beato: qz vidēdo diuinā eēntiā videt omnia. nō quidē terminatiue et formaliter: sed eminēter et cōtētiue quia videt diuinā eēntiā que est omnia eminenter et subsistentē et contentiue.

Quātum ad arti

culū tertiu⁹ primo notandum est q̄ put accipit̄ ex dictis scti thome in locis pro cōclusionē allegatis et in pluribus alijs: duplici ratione diuina eēntia ē perfectissimū representatiuū creaturarū. vna est quia diuina eēntia habet in se oēm perfectionē essendi. ac per hoc quicquid p̄fectionis et entitatis inuenitur in reb⁹ creatis aut inueniri pōt: diuina eēntia p̄fectissime cōplectit̄. cū enī de⁹ sit ip̄m esse per se subsistēs: nihil de p̄fectione essendi pōt ei deesse. omniū aut rerū p̄fectiones p̄tinet ad p̄fectionem essendi prout. S. Tho. deducit. p̄. p. q. 4. ar. 2. ex quo fit vt diuina eēntia sit omniū rerū et entitatū sufficient̄ representatiuū. Alia ratione ē diuina eēntia oīum rerū p̄fectissimū representatiuum. qz. s. est oīum creaturarū causa q̄ ad omnia q̄ aliqd entitatis sunt in creaturis. in omni aut causa cōtinetur virtute effect⁹ ad quos causa illa se extendit: cum eius virtus ad omnes illos se extendat. idē est enī dictū q̄ virtus cause ad aliquos effectus se extendat: et q̄ ip̄i effectus in virtute cause cōtineantur. **C**Differunt aut̄ hi duo modi representandi q̄ ad tria. primū est quia s̄m primū modū: eēntia diuina est p̄fectissimū representatiuū non solū oīum p̄fectionū et entitatū creaturā et creabiliū: sed etiā oīum perfectionū increabiliū. s. diuinarū tam essentialiū q̄ notionaliū. s̄m vero secundum modū quo eēntia diuina est representatiua rerū: non representat nisi res illas et p̄fectiones ad quas sua potētia causatiua se extendit. **C**Secūdum in quo differūt est qz s̄m primū modum omnis eēntia et p̄fectio creaturarū tā pro aliquo tēpore existētīū q̄ etiā possibiliū: actu et realiter cōtinetur in diuina eēntia q̄uis nō s̄m modū p̄p̄riū creaturarū qui defectū aliquem implicat: sed p̄fectiori modo. vnde Dionysius quinto ca⁹ de diuinis noibus: deus in-

quit nō quodā modo est existēs: sed simpliciter et ināscripte totum in seip̄o esse vniformiter p̄cipit. ē enim deus realiter sapiēs fortis bon⁹ et sic de singulis eēntis p̄fectionibus. et per consequēs actu et realiter diuina eēntia est omnis eēntitatis et realitatis creaturarū p̄fectissimū representatiuū. Scdm̄ vero modū secūdum q̄ est ex ip̄i⁹ ratiōe: nō hēt diuina eēntia q̄ sit actu et realiter representatiuū oīum creaturarū: sed virtute tm̄. naz ex ea ratione qua de⁹ est causa omnis creature: nō ei cōuenit q̄ habeat actu realiter et formaliter eēntitates aut realitates omniū creaturarū. nō enī de ratione cause effectiue est q̄ actu et realiter habeat in se effectus suos aut eoz p̄fectiones: sed virtute dūtaxat. nā omniū que apud nos hic infer⁹ generant̄: celū est causa effectiua. quocirca p̄s dicit. 2. phy. q̄ sol et homo generāt hoīem. et tm̄ celū nō habet in se actu et realiter oīm istarū rerū inferiorū eēntitates et p̄fectiones: sed virtute tm̄. qz. s. virtus celi ad producēdas oīum illoz eēntitates et p̄fectiones se extendit. **C**Aliud vero in quo differunt modi representandi supra positi ē: quia representatio diuine eēntie s̄m s̄m modū: fit ex necessitate absoluta qz ex natura rei: quemadmodū et necessitate absoluta et ex natura rei diuina eēntia habet in se omnes creaturarū eēntitates et p̄fectiones in q̄ est eēntia infinita et infinite p̄fectionis. infinitū nāq̄ eēntia et p̄fectio: oīm eēntitatē et p̄fectionē cōplectitur. **R**epresentatio aut̄ diuine eēntie p̄ modū secūdū. s. in q̄ est causa rerū: nō ē representatio ex natura rei s̄m se et absolute. et p̄ consequēs neq̄ ē representatio ex necessitate absoluta: sed ex necessitate imutabilitatis voluntatis diuine et diuine p̄ordinatiōis. quē modū necessitatis theologī vocant ex suppositione. **P**robatur hoc. qm̄ omnes res create sunt a deo p̄ducte libere: nō ex necessitate nature diuine: nā potuit de⁹ eas non p̄ducere. ac p̄ hoc nō sunt necessario p̄ducte ex necessitate absoluta. **E**x quo sequit̄ q̄ eēntia diuina s̄m q̄ ē causa rerū: nō est illarū representatiuū ex necessitate absoluta. nā vt supra dictū est nō alio modo effect⁹ representatur i causa: q̄ eō modo quo in ei⁹ virtute cōtinet̄. cū aut̄ in virtute creatiua seu causatiua dei: non cōtineatur res a deo p̄ducte necessitate absoluta eo q̄ in virtute dei causatiua rerū non sit talis ordinis necessitas absoluta ad rerū p̄ductionē: cōsequēs ergo est q̄ diuina eēntia in q̄ est causa rerū: nō sit eaz representatiuū actu et distincte. verū tamē qz ex natura rei in diuina eēntia ē potētia creatiua rerū: dici pōt q̄ omnes creature sunt potētia et vir-

tute i essentia diuina. et p consequens q eentia diuina ex natura rei e in potetia et virtute representati nu creaturaz omniu etia possibiliu produci.

Secundo Notanduz est q res yniuersi siue create siue creabiles no representant in diuina eentia sicut in speculo: loquedo pprie de speculo in quo apparēt imagines ab alio ipresse vel ab eo reflexe: fm duas opiniones d imagine apparēte i speculo q ex necessitate videt a videte speculū. naz vt. S. Tho. deducit. 2. li. sen. dis. 11. q. 2. ar. 4. et de veri. q. 12. ar. 6. in cor. de^o seu diuina eentia no pprie ē rerū speculū. qm nihil in diuina essentia representat vel p reflexionē vel p impressio- nez ab alio. et ideo nec ex natura rei quicqd in ea representat: videt a vidētib⁹ diuinā essentia. im- mo magi ecōuerso res create sūt speculū dei eo q in eis representat et cōspiciat. fm illud iRo. 2. inuisibilia dei p ea q facta sunt itellecta cōspiciūt sempiterna quo q virt⁹ eius et diuinitas. quod et expresse dicit apłus p^o Corin. 13. videmus iquit nūc per speculū et c. i. per creaturas. Quod autē sub noie sapiētie fili⁹ in trinitate dicit speculuz si- ne macula sapiētie. 7. nō debet intelligi q sit spe- culū creaturaz: sed ipsi⁹ patris. put sanctus tho- mas loco prime allegato d veritate notat. in q^m in filio pfectissime ē et relucet species p̄is que est ipa natura diuina. Fallit igit cōsequētia volētū ex necessaria representatione qua speculū repre- sentat imagines in eo resultates cūctis speculuz vidētib⁹: inferre necessariā representationē in di- uina eentia oim rerū q in ea relucēt. ita vt omnes diuinā essentiaz vidētes: necessario videāt omnia quozū est sufficiēs representatiūz. fallunt certe isti falso putates q diuina eentia sit speculū crea- turarū. Sed et ex abūdanti dicimus q supposito q de^o seu diuina essentia dicit speculū creatura- rū impropriē et abusiue fm q oē illud in quo ali- quid videm⁹ seu speculamur speculū dici potest nō adhuc necessaria cōsequētia inferri posset q vidētes diuinā essentia: viderēt omnia quozū est sufficiēs representatiū. nā et si quoquo mō diui- na essentia speculū vocet creaturarū: dici debet speculū volūtariū. in quo vt. S. Tho. dicit. 2. li. sen. dis. 11. q. 2. ar. 2. ad. 4. et i hac dis. q. 2. ar. 5. ad. 6. nō videt nisi qd vult ostēdere. sec⁹ autē ē d speculo materiali qd ex necessitate nature re- presentat formas in eo relucētes. essentia autē di- uina quāuis ex ratione nature ac naturali necessi- tate sit pfectissimū representatiū oim rez quā naturaliter omnia in ipsa relucēt: qz tñ se volūta- rie ostēdit et sola grā visionē sui vidētib⁹ tribuit

ideo beati eentia dei vidētes: nō omnia q natura- liter in ipsa relucēt vidēt: sed illa tñ modo q do- no gratie illis de^o vult ostēdere. qd dñs significa- uit Joā. 14. dices. si quis diligit me: diliget a pa- tre meo et ego diligā eū et manifestabo ei meip- sum. Et cōfirmat. nā visio dei dara: ē vita eterna fm illud Joā. 17. hec est vita eterna vt cognos- cāt te soluz verū deū et quē misisti iesum xp̄m. vi- ta vero eterna: sola dei grā datur quibus datur. iuxta verbū apłi iRo. 6. dicentis. gratia dei vita eterna. **Ex** premissis ergo inferim⁹ q licet diui- na essentia q^m ē ex se naturalitē representat oim rerū entitates ac pfectiones: nō ideo consequens est q quilibet vidēs diuinā essentia: videat in ea rerū omniū pfectiones etia q^m ad ipsas rerū na- turas. et pari ratione nec omnes dei effect⁹ non solū possibiles pducī sed etiam nec omnes pduc- tos. Probatur hoc. qm sicut visio diuine essen- tie solo dono gratie et p dei volūtate cōcessa est beatis: et nō equaliter omnibus sed fm magis et min⁹: iuxta qd apłus dicebat p^o Corin. 13. stella differt a stella in claritate: ita et visio rerū in diui- na essentia: dono gratie dūtaxat et ex diuina mi- sericordia beatis tribuit: nō equaliter omib⁹ sed fm magis et min⁹ pro volūtatibus diuine distribu- tione et nō ex naturali necessitate. Est autē huius nfe deductionis fundamētū q nō eo modo vi- dentur res in verbo seu diuina essentia a beatis quo i ipa representātur. qm representātur i deo ex vi nature diuine q est infinita pfectione. sed vi- dētur a beatis sola dei volūtate et ex mūere gra- tie. ac p hoc fm ei⁹ beneplacitū alijs plura et alijs paucoza de reb⁹ creatis in se ostēdit.

Tertio Notādū est q sicut intelle- ctuū in hoie est quedā pfe- ctio cōtinēs in se actu et formaliter pfectionē ve- getatiui et sensitui: ita ratio diuinitatis in deo ē sicut quedā ratio perfectionis totalis cōtinēs in se actu et formaliter omnes et singulas ratiōes at- tributorū diuinozū. eadez nāqz ratione qua de^o est de^o: est sapiēs et iustus et potēs et bonus et ce- tera omnia attributa. ita q ratio diuinitatis ē for- maliter ratio sapiētie iusticie potētie et bonitatis et sic de ceteris. qd tñ de singulis ratiōib⁹ attri- butozū nō dicitur. nō enī ratio iusticie in deo est formaliter ratio bonitatis aut ratio sapiētie et c. quāuis iusticia in deo sit realiter ipa bonitas et sa- piētia. hñoi enī ratiōes apprehēduntur ab in- tellectu vt quedā ratiōes partiales totalis per- fectionis ipsius diuinitatis. quarum vna forma- liter idest fm sui formalem ratiōē non includit aliam. Ex quibus inferitur q diuina essentia sub

ratione diuinitatis est propria et distincta ratio omnium et cuiuslibet creaturarū. non autē sub ratione iusticie vel sapientie aut alicuius aliorū attributorum essentialiū. ac per hoc q̄ sub ratione diuinitatis ē exemplar et representatiuū propriū et distinctum cuiuslibet creaturarū. non autē sub ratione sapientie vel potētie aut aliorum attributorū essentialiū. Aduertēdum tñ q̄ sicut li. p. dis. 36. fuit deductum: essentia diuinam esse propriū ac distinctum representatiuū cuiuslibet creature: dupliciter pōt intelligi. vno modo quia scilicet est principiū et distinctū id est distincto modo representatiuū cuiuslibet creature q̄ sit representatiuū aliarū. ita vt distincta ratioe et perfectione sit representatiuū huius creature: et distincta ratione ac perfectione sit representatiuū alterius et sic de singulis creaturis. et sub hoc intellectu diuina essentia fm se absolute et ex natura rei diuinitat: non est propriū et distinctum representatiuū cuiuslibet creature. imo est cōmune et indistinctū omnium creaturarum representatiuū. quia vna ratione et fm vnam perfectionē t̄rū modo. s. diuinitatis est omnium et singularū creaturarū cōmune representatiuū. eo quia vt supra dictū est ratio et perfectio diuinitatis continet in se actu et formaliter omnes et singulas pfectiones creaturarū quibus modo eminētiōri. Alio modo pōt intelligi eēntiam diuinam esse propriū et distinctū representatiuū cuiuslibet creaturarū: quia. s. est omnium et cuiuslibet representatiuū. nō solum q̄ ad ea q̄ singulis sunt coia: sed etiā q̄ ad illa q̄ vnicuiq̄ creature sunt propria et quibus ab alijs creaturis distinguitur et in hoc sensu eēntia diuina fm se et ex natura rei est omnium et cuiuslibet creaturarū propriū ac distinctū representatiuū: pro eo q̄ in diuina eēntia fm se et ex natura diuinitatis que est infinita perfectione: est plenitudo omnium pfectionū totius et cuiuslibet entitatis prout. S. Tho. deducit. p. p. q. 4. ar. 2. et. q. 14. ar. 6. et in plerisq̄ alijs locis. Unde et p. p. q. 5. ar. 3. ad. 3. aut. idem si sit excellens: pōt accipi vt propria ratio et similitudo diuersorum. sicut in hoīe est ppria ratio vniuersalis prudētie q̄ ad omnes actus virtutū. et potest accipi vt propriā ratio particularis prudētie q̄ est in leone ad actus magnanimitatis: et eius que est in vulpe ad actus cautelez sic de alijs. similiter et essentia diuina ppter sui excellētiā accipitur vt propria ratio singulorum que est in ea vnde sibi singula similitur fm pprias rationes.

¶ Ex premissis secūdo inferimus ad propositū nostrum q̄ quāuis essentia et potētia in deo sint

vna et eadē res numero: cōsideratis tñ proprijs et formalibus rationibus fm quas essentia et potentia in deo distinguunt: amplior est ratio diuine eēntie q̄ ratio diuine potētie. et per cōsequēs amplior est ratio representatiui in diuina essentia q̄ in diuina potētia. Probatur hoc. quia vt ex supradictis patet: essentia diuina est pfectissimū representatiuū actu et distincte omnium pfectiōnū et entitatū: non solū creatarū et creabilium sed etiā increatarū et increabilium. continet enim diuina essentia actu et formaliter nō solū perfectiōes et entitates cōmunicabiles creature: sed et ipsas infinitas et imēsas pfectiones diuinas creaturis nō cōmunicabiles sed soli deo proprias. diuina aut potētia sub ratione potētie: nō cōtinet actu et realiter omnes rerum pfectiones et entitates: qz nō illas q̄ soli deo sunt proprie non cōmunicabiles creature. nō enim potētia dei ad res q̄ in deo et deus sunt se extēdit. vnde nec ipsarū est representatiuū. et itē nec potētia dei sub ratione quę est potētia: est actu et formaliter representatiuū rerū creatarū et creabilium: sed virtute t̄rū modo. quā vt dictum est supra: in potētia dei sub ratione potētie: nō cōtinentur res ad quas potētia se extēdit nisi virtute t̄rū.

¶ Quarto Notandum est q̄ vt. S. Tho. deducit de veri. q. 20. ar. 4. in cor. nihil pōt videri in aliquo nisi illo modo quo est in illo. cōtingit aut multa esse in vno dupliciter. vno modo diuisim et pluraliter: sicut plures facies respēdēt in speculo vnaqueq̄ diuisim: et sicut plures hoīes sunt in domo. alio modo vniformiter et simpliciter: sicut plures effectus sunt virtute in causa vel etiā conclusiones in principio et mēbra in semine. quicunq̄ aut aliquid intruetur: cōsequēs est vt illa videat que illo sunt multipliciter et diuisim. eo q̄ vnū quodq̄ ita offertur sicut et illud vnū in quo cōtinetur. et pro tāto qui videt speculum: videt formas in eo resultātes. sed qui videt aliquod vnū non oportet q̄ videat oīa que sunt in eo vniformiter siue vnite: nisi quādo totā virtutē illi vnū comprehendit. sicut qui videt aliquod principiū non oportet q̄ videat omnes cōclusiones in eo virtute existentes: nisi forte illud cōprehendat. res aut create sunt in deo: non quidē multipliciter sed vnite vt dicit dionisius. hec sanctus thomas

Ex quibus cōcluditur q̄ necessariū non est omnes videntes deū seu diuinā essentia: videre res omnes creatas q̄ in ea sunt vnite et vniformiter nisi diuinā essentia comprehendēt quod est impossibile intellectui creato. naq̄ illud visione aut

cognitione cōprehēditur: quod tam pfecte cog-
noscutur quātū cognoscibile ē. est autē cognosca-
bile fm q̄ est ens actu. deus autē cui⁹ esse est infi-
nitū: est ens actu infinitum. ergo et infinite cog-
noscibilis est. nullus autē intellectus creatus pōt
infinite deū cognoscere cum ei⁹ substātia ⁊ virt⁹
finita sit. nam cuiuslibet rei operatio: modum et
efficaciā habet ex substātia et virtute ipsius. Sa-
cīt ad ista q̄d. **S. Tho.** vbi sup. ar. 5. dicit q̄ cog-
nitio illi⁹ quod in alio cognoscitur: dependet ex
modo cognoscendi illud in quo cognoscit. quē
admodū si quis cognoscat aliquod principium
et in eo accipiat cognitionē cōclusionū aliarū
earū cognitio ex modo cognoscēdi principium
depēdet. nam quātō aliquis principū perfecti⁹
cognoscit: tanto plures cōclusiones in eo intue-
tur. sed quātūcūq; tenuiter principū cognoscat
semper substātia ipsius principij remanet ei cog-
nita: eo q̄ est id quod offert per se et principaliter
cognoscēdum. vnde eorū quorū intellectui
offert principū vnū: omnes ipaz substātia p̄ci-
pij cognoscūt. nō autē omnes easdem vel equales
numero cōclusiones cognoscūt: quia nō omnes
in modo cognoscēdi principū sunt pares. sic er-
go qui deū per essentiā videt: totā dei essentiā
videt. quia nihil est essentie quod ab aliquo nō
sit visum: cū essentia diuina partē nō habeat. sed
q̄ cognoscere creaturas in essentia diuina: depē-
det ex modo cognitiōis ipsi⁹ essentie: ideo sicut
impossibile ē q̄ intellect⁹ creatus p̄tingat ad per-
fectū modū cognoscēdi essentiā diuinā: ita im-
possibile est q̄ p̄tingat ad cognoscēdum omnia
que in diuina essentia cognosci possunt.

¶ Quinto Notandum est prout ac-
cipitur ex dictis. **S. Tho.**
p̄. p. q. 14. ar. 7. in cor. et ad. 2^m. q̄ pprie loquē-
do aliud dictū est aliquid cognosci in alio: et ali-
ud cognosci ex alio vel p̄ aliud. nam q̄d cognos-
cīt ex alio vel per aliud: cognoscit distincto actu
cognitionis ab actu quo illud cognoscit. cū enī
cognoscim⁹ effectū per causam vel ex causa: pri-
mo cognoscimus causam: et deinde quasi quo-
dā discursu alio actu cognitionis cognoscimus
effectū. et ita vnū seorsum ab alio cognoscitur.
sed quādo aliquid cognoscit i alio: vtrūq; cog-
noscit eodē actu cognitionis: quāuis prius na-
tura cognoscatur illud i quo aliud cognoscitur
referēdo prioritatē nature ad ipsa cognita non
ad eorū cognitionē cū sit vnamet numero vtri-
usq; vnde. **S. Tho.** de veri. q. 12. ar. 6. in cor. vi-
sio inquit qua videt deus vt ē rerū species pre-
supponit illā qua videt vt ē in se essentia quedāz

fm q̄ est obiectū beatitudinis. vnde impossibi-
le ē q̄ aliquis videat deū fm q̄ est species rerū: ⁊
non videat eum fm q̄ est beatitudinis obiectū.
videre ergo aliquid i aliquo vt verbi gratia effe-
ctū in causa: est cognoscere causam nō soluz q̄^m
ad sui substātia et pprietates absolutas: sed etiā
in q̄^m ei⁹ virt⁹ se extēdit ad p̄ducēdū effectū. ideo
ē enī dictū effectū in sua causa cognosci ⁊ causaz
cognosci fm q̄ in ea est virtus p̄ducēdi talē effe-
ctū. ex quo sequit⁹ q̄ p̄fectio ⁊ capacio sit cog-
nitio cause quādo i ea effect⁹ cognoscunt: q̄ si cau-
sa q̄^m ad sui substātia p̄cise cognoscit. et ra-
tio est. quia cognitio effectū in causa includit
in se et cognitionē effectū et cognitionē cause.

¶ Ex quib⁹ inferimus q̄ licet maius et p̄fecti⁹ sit
videre deum q̄ omnia alia: tū maius ē videre sic
deū q̄ omnia in eo cognoscant: q̄ videre sic ipm
q̄ nō omnia sed pauciora vel plura in eo cognos-
cant. ⁊ hoc dicit expresse. **S. Tho.** p̄. p. q. 12. ar.
8. ad. 3^m. Et cōtra gen. li. 3. ca. 56. Si autem res
create ⁊ creabiles representantur in diuina es-
sentia multiplicat⁹ diuisim sub pprijs formis eo
modo quo imagines representantur in speculo
materiali: nō esset maius videre in diuina eēntia
omnes ipsas res: q̄ videre diuinā eēntiā. sicut nō
est aliquid mai⁹ aut difficili⁹ videre imagines re-
sultantes in speculo materiali: q̄ videre ipm spe-
culum. sed quia res omnes create et creabiles sūt
in diuina eēntia vnite id est sub vna tūmodo for-
ma representate que ē diuina essentia in qua cō-
tinētur nō actu sed virtute fm q̄ in ea existūt si-
cut i causa effectiua et exēplari: ideo nō ita p̄p̄-
te et facili⁹ ac ex necessitate videntur a vidētī-
b⁹ diuinā essentiā: quēadmodū nec cōclusiones
in principio vniuersali silogistico: q̄ in eo cōtinē-
tur non actu sed virtute: nec vt multe ac diuise
sed vnite. ideo nō ab omnib⁹ omnes vidētur: q̄
uis principuz vniuersale ab omnib⁹ videat: sed
plus vel minus quilibet videt fm sui intellectus
lumē ⁊ virtutē. latēt enim in principio vniuersa-
li effect⁹ seu cōclusiones: quedā pl⁹ quedā min⁹.
¶ Nec valet cōtra hāc rationē scti doctoris quod
aliqui respōdēt dicētes q̄ non simpliciter repre-
sentant⁹ res create in diuina eēntia quemadmo-
dū cōclusiones in principio vniuersali represen-
tātur: pro eo q̄ in diuina essentia representātur
creature determinate absq; quacūq; dductione
⁊ applicatione: sed in p̄ncipio vniuersali nō repre-
sentant⁹ cōclusiones determinate ⁊ in actu: nisi
facta applicatione ⁊ sumptione sub ipō p̄ncipio.
Sed certe hec illozū obiectio p̄positū n̄m non
infirmat p̄pter duo. primū est quia applicatio et

sumptio conclusionum que fit in nobis sub principio vniuersali: prouenit ex eo q̄ cognoscitur conclusiones ex principijs et nō in principijs. qui mod⁹ cognitionis est per quēdam discursum ab vno in aliud. put deductū est in principio notabilis. in quo discursu fit applicatio principij ad conclusiones et sumptio conclusionum sub principio. sed in visione beatifica: res create nō vidētur proprie loquēdo ex eēntia diuina sed in diuina eēntia. ac per hoc simul et vno actu vidētur cū diuina essentia. et quia talis visio non est cum discursu: non proprie ibi locū habet dicta applicatio v̄ sumptio. Secundū est. quia improprie et large capiēdo prefatam applicationē et sumptionem dicere possumus q̄ in visione beatifica est quidā modus applicatiōis principij actiui. s. diuine eēntie ad res creatas. et consimiliter quidā modus sūptionis creatarū rerum sub ipso principio in q̄^m diuina essentia se volūtarie representat beatistanq̄ rerum creatarum principij: et beati lumine glorie illustrati pertingunt ad huiuscemodi representationē percipiēdam: et ad vidēdum res creatas in diuina eēntia sicut in principio productio. in quo quidam modus applicationis designatur principij ad eius effectus et sumptionis effectū sub principio. vnde. S. Tho. de veri. q. 12. ar. 6. in cor. ait. cognoscere ergo essentiam diuinā et species. s. rerum in ipsa resultantes nihil aliud est q̄ cognoscere ipam in se et relatā ad aliud. prius autē est aliquid cognoscere in se q̄ prout est ad aliud comparatū. huiuscemodi autē cōparatio quidam modus ē applicationis.

Sexto Notādum est prout accipiē ex dictis. S. Tho. in hac dis. q. 2. ar. 3. et de veri. q. 8. ar. 2. q̄ illud proprie cōprehenditur: quod simul capitur cum omnibus que eius sunt. hoc autē est illud vndiq̄ habere inclusum. vnde oportet comprehēsum cōtineri in cōprehēdēte. quod autē includitur ab alio minus est includēte vel saltē equale. nō enī vndiq̄ inclusum: excedere pōt includentem illud. tunc ergo aliquid per cognitionē dicitur comprehēdi: quando cognitū ex omni sua parte cognoscitur ita vt actus cognitionis nō excedatur a re cognita. excessus autem et equalitas: ad quātitatem pertinet. vnde s̄m duplicem quātitatē est duplex modus comprehētionis. s. s̄m quantitatem dimensiuam: quēadmodum vas dicitur cōprehendere aquā in eo inclusam. et iste modus comprehētionis non est ad propositū n̄m: qz quantitas dimensiuā locū nō habet in intellectu qui ē virtus immaterialis. et presertim q̄^m ad vi-

sionē diuinā q̄ neq̄ ex parte potētie que ē immaterialis et non vtens organo corporali: neq̄ ex parte obiecti: neq̄ ex parte sui: potest accipi s̄m quātitatē molis. ali⁹ modus cōprehētionis ē s̄m quātitatē virtualē. per quē modū materia dicit cōprehendere formā: quādo forma nullam aliā materiam perficere et formare pōt sed tota eius formalitas aut actualitas cōtinet in ipa materia quā informat. quēadmodum de materia celi p̄bi dicit q̄ totā sue forme amplitudinē capit et concludit. et de isto modo cōprehētionis scilicet s̄m quātitatem virtutis: loquunt theologi dicētes q̄ nullus intellectus creatus comprehendere potest sua cognitione diuinam eēntiam. Sed animaduertendum ē q̄ quātitas virtutis alicuius reiduplex esse pōt. s. intensiua et extensiua prout accipiē ex dictis. S. Tho. p̄. sen. dis. 17. q. 2. ar. p̄. et. 2. et de virtu. in cōmuni. arti. 11. ad. 10^m. quantitas intensiua attenditur s̄m rei perfectionem. intensio enim quedam magnitudo est perfectionis s̄m quam attenditur augmentum virtutis. et de hac magnitudine augustin⁹ dicebat 6. de trini. ca. 8. q̄ in his que non mole magna sunt: hoc est maius esse quod est melius esse. Alia est quantitas virtutis rei extensiua que accipitur in comparatione ad illa ad que virtus se extendit scilicet ad obiecta vel ad effectus. dicitur enim hoc modo maior v̄ minor virtus: s̄m q̄ ad plura v̄ pauciora se extendit. Et s̄m vtrūq̄ modum quantitatis virtualis possumus loqui de comprehētionē cum querimus an beati visionē beatifica diuinam essentia comprehendant. Sed sciendum ē q̄ quia essentia diuina in visione beatifica ē per se obiectum scibile: triplex quātitas virtutis in ea potest considerari. vna in ipsa p̄fectione diuine virtutis s̄m se. et alia s̄m effectus ad quos diuina virtus se extendere potest. et tertia sub ratione scibilis aut visibilis q̄^m scilicet ad modum quo visibilis est aut cognoscibilis. primus et tertius modus dicuntur s̄m intensiōnem. secundus vero modus dicitur s̄m extensiōnem. Ihac autē distinctione premissa dicim⁹ ad questionem s̄m mentē sancti thome q̄ capiēdo quantitatem virtutis diuine intensiuam s̄m primum modum: quilibet beatus visione beatifica comprehendit diuinam essentiam et virtutem: eo q̄ totam essentiam et virtutem dei videat: ita vt nihil essentie aut virtutis diuine sit quod non videat. nam cum diuina essentia sit simplicissima: non potest aliquid eius videri et aliquid non videri. quia quod non habet partes: non habet aliquid et aliquid. vnde augus-

tinus in libro de videndo deum . totum inquit comprehenditur videndo: quod ita videtur vt nihil ipsi lateat vidente. quod circa. S. Tho. dicit p^a. p. q. 12. ar. 7. ad. 2^m. q. nō ppter hoc de^o incōprehēbilis dicitur: quasi aliquid ei^o sit quod nō videatur. et in hac dis. q. 2. ar. 3. ad. 3^m. dicendū inquit q. totā essentiā diuinā sancti videbunt in patria: sed nō totaliter. nō ita q. aliquis mod^o sit in deo quē nō videat: vel aliquis modus sit in intellectus ipsorum qui nō conuertatur ad deuz. q. autē virtus rei possit considerari fm se precise absq. respectu et ordine ad illa ad que se extendit: notat. S. Tho. d. veri. q. 2. o. ar. 5. ad. 3^m. ait enim q. virtus cause vel principij dupliciter pōt considerari. vno modo q^m ad ipam substātiā virtutis fm se. alio modo pōt cōsiderari q^m ad ea ad que virtus se extēdit et quibus quantitas virtutis accipitur. ex qua distinctiōe ibi infert q. anima xpi videt primo modo totā dei virtutem sicut et totā eius essentiā. nō tamen videt totam dei virtutem secūdo modo: quia nō videt omnia ad que diuina virtus se extendere pōt. secundo vero modo quā accipitur fm quāritatē virtutis extēsiuam et tertio modo qui accipitur fm quāritatem intensiuā q^m ad rationem scabilis: null^o intellectus creatus comprehendit diuinā essentiā quia videre nō pōt in essentia diuina omnia illa ad q. virt^o dei et omnipotētia se extēdere pōt q^m ad secūdū modū. nec ipaz dei eēntiā aut alia q. in ea videt intellectus creat^o videre pōt taz pfecto modo visionis: quāto diuina eēntiā visibilis est et hoc q^m ad tertiuū modū. naz deus cum sit actu infinitus: infinite cognoscibilis ē. null^o autē intellectus creat^o pōt deuz infinite cognoscere: q^muis cognoscat ipsum esse quid infinitum. Unde. S. Tho. p^a. p. loco proxime allegato ad. 3^m. dicit q. cū dicit deus videtur tot^o sed non totaliter: aduerbinim totaliter dicit modū obiecti. nō quidē ita q. tot^o modus obiecti nō cadat sub cognitio ne: sed quia mod^o obiecti nō est modus cognoscētis. quod exponēs subiūgit. qui igit videt deum per essentiā: videt hoc in eo q. infinite existit et infinite cognoscibilis ē. sed hic infinitus mod^o nō cōpetit ei vt. s. ipē infinite cognoscat. sicut alii quis pbabiliter scire pōt aliquā ppositionez esse demonstrabilē: licet ipē eaz demonstratiue nō cognoscat. Ad horū intellectū plurimuz facit quod ipse deducit de veri. q. 8. ar. 2. in. cor. et ad. 3^m. **¶** Et quib^o inferimus q. vbi cūq. sanct^o thomas dicit q. si aliquis intellect^o creatus videret in verbo aut in diuina essentia omnes creaturas atq. vniuersaliter omnia que in diuina virtute cōtinē

tur .i. omnia ad q. pducēda diuina virt^o se extēdit cōprehēderet diuinā eēntiā et virtutē: loquit de cōprehēsiōe fm p̄mū moduz et secūdū: non de tertio modo cōprehensionis. nā ad cognitio nē omniū q. sunt possibilis pducī p diuinā virtutes nō necessario inferit q. ipa eorū cognitio ex parte intellect^o cognoscētis sit omni modo ita pfecta sicut illa in deo cognoscibilia sunt et sicut intellectus diuinus illa cognoscit.

¶ Septimo Notādū ē prout. S. Tho. deducit de potētia dei. q. p^a. ar. 2. in cor. q. q^mis potētia dei habeat infinitatē ex diuina essentia: tamē ex hoc ipō q. cōparat ad ea quoz ē pncipiū: recipit quēdā modū infinitatis quez essentia ex sui formali ratione nō habet. naz in obiectis potētie quedā multitudo inuenit. in actiōe etiā inuenitur quedā intensio fm efficaciaz agēdi. et sic pōt potētie actiue attribui quedā infinitas fm cōformitatez ad infinitatē quāritatis et cōtinue et discrete. discrete quidē: fm q. quantitas potētie attribuitur fm multa vel pauca obiecta. et hec vocatur quāritas extēsiua. cōtinue vero: fm q. quāritas potētie attenditur in hoc q. remisse vel intense agit. et hec vocatur quāritas intensiua. prima autēz quāritas cōuenit potētie respectu obiectozū. secūda vero respectu actionis. isto rō enim duozū actiua potētia est pncipiū. vtroq. autēz modo diuina potētia est infinita. nā nūq. tot effect^o facit quin plures facere possit. nec vnq. ita intense operatur: quin itēsius operari possit. intēsiō autē in operatione diuina: nō est attendēda fm q. operatio est in operante: quia sic semper ē infinita cum opatio sit diuina essentia. sed attendēda est fm q. attingit effectū. sic enī a deo mouētur que dā effica^o quedam min^o efficaciter. **¶** Et quib^o inferim^o q. fm illū modū quo res create vidētur in essentia diuina: videre infinitatē potētie diuine que accipit i respectu ad obiecta. s. ad ea que subsunt diuine potētie sicut ad pducta et producibilia et etiā in respectu ad actionē potētie que infinitas attenditur fm efficaciaz agēdi: presuppōnit visionez infinitatis diuine essentie fm se cōsiderate: et visionez infinitatis potētie quā habet ab essentia diuina. Probatur hoc. quia sicut videre res creatas in diuina essentia: est videre res creatas vidēdo diuinā essentiā et eadem visione qua ipsa videtur: ita vt visio diuine essentie sit ratio videndi res creatas prout in quinto nota bili fuit deductum: ita videre infinitatē potētie diuine respectu rerum creatarum et creabilium est illam videre vidēdo infinitatem diuine eēntie

tie et infinitatem diuine potentie quā habet a diuina essentia id est in q̄^m est idem omnino re cum ea. sic vt visio infinitatis diuine essentie et diuine potentie fm se considerate: sit ratio videndi infinitatem diuine potentie fm q̄ consideratur in respectu ad res omnes creatas et creabiles. qđ autē est ratio alterius: presupponitur ab eo saltem prioritate nature. Quia igitur videre in essentia diuina res omnes creatas et possibiles creari vel produci a deo quocūq; modo: est videre in finitam dei potētiā intensiue et extēsiue fm q̄ ē rerum productiua: nam omnes huiuscemodires adequant diuinam potētiā quia totalitas obiecti adequat totalitatē potētiē fm q̄ est rerum productiua: cōsequēs est q̄ qui videret in essentia diuina omnes res quocūq; modo pducas et pducibiles per diuinam potentiam: videret et infinitatem diuine essentie et infinitatem diuine potentie: non solum q̄^m ad id quod est: sed etiam fm q̄ est rerum productiua. hoc autē esset diuinā essentiam et diuinam potentiam intellectu cōprehendere. videre enim rei infinitatem: est rem ipsā in finitam visu comprehendere. vnde et deus dicit seipsum comprehendere: quia suam infinitatem perfecte videt. Et ex his rursus inferimus q̄ magis comprehendetur diuina essentia et diuina potentia si in ea viderent a beatis omnes res pducte et pducibiles quocūq; modo: q̄^m videndo diuinam essentia et diuinā potētiā q̄^m ad sui naturam precise. contra opinionem quorundā dicitur q̄ vidēs infinitatē dei intēsiuam. i. quā habet ex sui natura: multo fortius comprehendet illā q̄ si videret dei infinitatem extēsiuā. i. in respectu ad eius effectus. Falluntur certe isti non satis aduertentes q̄ visio infinitatis dei extēsiua quam beati habent visione beatifica: presupponit et implicat visionē ifinitatis dei intēsiue modo sup̄ exposito. stare autē illoꝝ opinio ponēdo vtrāq; visio nē seorsuz ab alia. qđ i visione btifica nō cōtingit.

Quantū ad arti-

culum quartū respondendū est ad argumēta cōtra cōclusiones. Et quidē ad primum godofredi q̄^m ad primum quod impugnat cōtra primā cōclusionem: dicit q̄ quāuis idea nō sit aliud re q̄ diuina essentia: distinguunt tamen ratione. p̄oꝝpter quā distinctionē quedā conueniunt essentie que nō conueniūt idee et e contra cōsideratis prop̄ijs earū rationibus. put latius dictum fuit li. p̄mo. disti. 2. et. 23. vnde sicut essentia diuina pōt a nobis considerari vt essentia ē nō

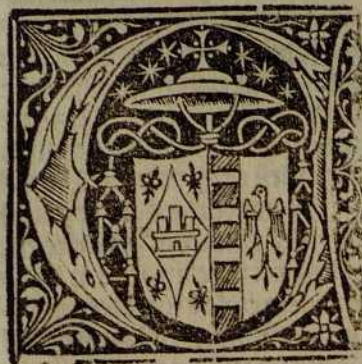
considerando rationem idee: ita et potest videri a beatis id quod est essentia diuina: absq; eo q̄ videatur fm respectuz ad creaturas in q̄^m. i. est ab eis imitabilis ex quo habet rationem idee. vnde i argumento cōmittitur fallacia accidētis. accidit enim rationi diuine essentie fm se considerate: ratio idee. ac per hoc potest vnum sine alio intelligi et videri. Ad id vero quod obiicit contra secundum quod impugnat: dicitur q̄ assumptum ē falsum vniuersaliter acceptum sicut ab eo ponit. et ad eius primā probationem dicitur q̄ minor ē falsa loquēdo de representatione actuali quo ad nos. nec valet eius probatio nam assumptum est falsum. quia licet essentia diuina p̄oꝝpter suam infinitatem habeat q̄ naturaliter sit omnium reruz representatiuum: non inde sequitur q̄ actualiter se omnibus naturaliter representet. sicut et naturaliter est rerum omnium possibilium productiua: s̄ inde non sequitur q̄ omnes res fieri possibiles: ex naturali necessitate in esse producat sed p̄oꝝ beu placito sue voluntatis. sic quāuis diuina essentia sit ex natura rei omnium reruz representatiua: nō ideo sequitur q̄ representet omnia actu ex necessitate nature omnibus illam vidētibus. qz q̄^m ad actualem representationem sui et eozū que in ipsa sunt: est representatiuum voluntariū q̄ ad alios a se. ac hoc illis tantū modo quibꝰ vult et quātū vult et de quibus vult se representat. quē admodum etiā et corpore gloriificati a quibus volūt videntur corporaliter: et a quibus nolunt nō videntur quamuis eozum corpora dēsa sint et lucida. Respon̄sione autē prima et secunda quā arguēs introduxit: non indigemus ideo illā pretermittimus. Ad illud autē quod obiicit cōtra tertium dicitur q̄ procedit ex falso supposito sicut et precedens. i. q̄ diuina essentia eq̄lites se habet ad representādū omnia quozū naturaliter est representatiuum. s̄ cuiꝰ falsitate satis est dictū. Ad. 2^m. negat cōsequētia. p̄cedit enī ex predicto falso supposito. i. q̄ quicquid est in diuina essentia: videatur actu et distincte ab omnibus illam vidētibus. Ad. 3^m. respōdet. S. Tho. p̄. p. q. 12. ar. 8. ad. 3^m. q̄ licet maiꝰ sit videre deū q̄ omnia alia: tamē maius est videre sic deū q̄ oia in eo cognoscant: q̄ videre sic ip̄s q̄ nō omnia sed pauciora vel plura cognoscant i eo. qm̄ multitudine cognitoꝝ i deo: cōsequit modū vidēdi ip̄m vel magis p̄fectū vel minꝰ p̄fectū. Sic etiā respōdet cōtra gen. li. 3°. caplo. 56. Nec valet huiꝰ respōsionis improbatio. nā licet omnia videntur in diuina essentia per idem medium: nō tamē per idem mediū equaliter ostensum et visum sed fm magis et minus. et de hoc latius dictuz est

in primo et secundo notabili. ¶ Ad. 4^m. dicitur q^d p^rbatio cōclusionis cōtra quā arguit: sufficiens est loquēdo de cōprehēsiōe s^cm p^rimū et secundū modū positos in sexto notabili. de qua cōprehēsiōe sanct^o thomas intelligit in ea p^rbatione. put ibi dictū fuit. nō de cōprehēsiōe tertio modo ibi posito de qua p^rcedit argumentū. et ideo nō militat p^rtra nos. ¶ Ad. 5^m. d^r q^d cōsiderādo essentia diuinā s^cm q^d est causa rerū: falsum ē q^d arguēs dicit nō esse simile. imo ē simile q^m ad hoc q^d sicut cōclusiones virtute continent in principio et vnite non actu distincte: ita et res create sunt in diuina essentia. put ē earū causa virtute ac vnite et non actu distincte sicut in p^rmo notabili deductū fuit. si vero cōsideret essentia diuina s^cm q^d includit in se actu et realiter omnū rerū p^rfectiones eminentiori modo: sic non est omnino simile. sed p^rbatio sancti doctoris. p^rcedit d^r essentia diuina p^rmo modo. s. s^cm q^d est causa rerū. et ita valet p^rbatio a simili. vnde minor argumētū s^cm hāc cōsiderationē diuine essentia: est falsa. et ideo argumentū nō p^rcedit. loquēdo tamē d^r diuina essentia. put in se cōtinet omnū rerū p^rfectiones nō per modū cause sed sicut ens infinite p^rfectissimū: argumētū nō est ad p^rpositū p^rbationis sancti thome. sed nec sic cōcluderet p^rpositū arguētis. q^d licet actu et realiter habeat in se omnū rerū p^rfectiones et sit earū representatiuū: q^d tamē nō ex necessitate nature s^cm volūtarie se ostēdit et representat beatis: nō seq^r tur q^d omnes oia videāt quorū diuina essentia ē representatiuū. et de hoc factis dictū est. vñ respōsio ibi data ex v^b augustini bona ē. nec valet ei^o p^robatio. nā falsus est intellect^o quē arguēs fingit ex dictis augustini. q^m essentia diuina nō appellatur speculū q^d seip^saz representat: s^cm q^d in ea relucēt creature. quē admodū speculū materiale nō appellat speculū. p^rpter sui ostensionē: sed q^d i eo imāgines aliorū corporū resultāt et ostendunt. vñ cū augustin^o dicat essentia diuinā esse speculū voluntariū manifestū est q^d s^cm volūtariā representatiōe rerū aliarū in ipsa relucētū vocat eam speculū voluntariū. nā p^rpter sui volūtariā representatiōe nō vere dicere speculū voluntariū: s^cm res visa aut obiectū voluntariū. nec rursus verū est q^d augustin^o ibi loquat^r d^r visione quade^o videt^r p^r creaturas: q^d in tali visione creature habēt rōnem speculi nō de^o. nec iterū de^o vere p^rpedici debet speculū creaturarū. put in secūdo notabili deductū fuit. ¶ Ad argumēta durādī cōtra eandē cōclusionē dicit^r q^d i eo q^d dicit oēs res creatas et creabiles cognosci in diuina essentia q^m ad quid sunt ab omnib^o ip^saz videntibus: assumptum est falsum. et ad ei^o p^rbatio

nem concedimus p^rimū. s. q^d res create nō videntur in diuina essentia proprie loquendo sicut i speculo. sed negamus secundū. s. q^d non vident^r i ea per modū quo in principio vniuersali cōclusiones videntur. et ad eius p^rbationē patet responsio ex his q^d dicta sunt in quinto notabili. cōcedim^o p^rterea tertū eius dictū. s. q^d res create representant^r in diuina essentia sicut effect^o representant^r in causa. et cū ex hoc concesso procedit ad p^rbandū q^d intellect^o beat^o vidēs dare et nude diuinā essentiam videt in ea omnes res creatas et creabiles q^m ad id quod sunt: dicim^o q^d p^rcessus est nullus. q^m maior p^rpositio est falsa. nec valet eius p^rbatio. quia quāuis ex parte representatiōis nō sit impedimētū. p^rpter inefficiā representatiōis: est tamē impedimētū. p^rpter defectū volūtatis ipsi^o representatiōis q^d nō vult omnia simpliciter omnib^o in se ostēdere sed q^d busdā plura et q^d busdā pauciora. et est hoc impedimētum efficax p^r eo q^d est representatiō actu se et alia volūtarie. item ex parte intellect^o cui fit representatiō est defectus capacitatis quāz habet p^r lumē glorie quod non omnibus infundit^r a deo equaliter sicut nec omnū sunt in hac vita equalia merita. vnde longus p^rcessus arguētis fundatur sup^r falso q^m ad istam partem. ¶ Ad ea q^d aureolus inducit quibus nitit^r improbare motiū cōclusionis nostre: patet responsio ex his que dicta sunt i sexto et septimo notabili. fundatur enim in duobus falsis p^rsuppositis. p^rimū est q^d videre in essentia diuina omnes res creatas et creabiles: esset videre infinitatē dei extrinsecā nō etiā et intrinsecā q^d ē falsum sicut patet p^rsertim ex septimo notabili. secundū falsum p^rsuppositū est q^d comprehēsiō dei nullo modo attēdit nisi penes claritatē et gradū visionis q^d. s. de^o nō videt^r tā clare q^m visibilis est. hoc autē nō est simpliciter verū sicut patuit in sexto notabili. ¶ Ad argumēta eiusdē cōtra secūdā cōclusionē: ad p^rmū d^r q^d assumptū est falsū q^m ad p^rmā p^rter. et ad ei^o p^rmā p^rbationē dicit^r q^d ex toto eius p^rcessu nō aliud p^rbā nisi q^d in visione beatifica nulla est variatio et alteratio ita vt nunc videat^r vnū in essentia diuina et postmodū aliud: q^d nos gratis cōcedim^o: sed ex isto concesso nequaquā p^rbā q^d arguēs p^rposuit. p^rbādūz videlicet q^d si creature vident^r in diuina essentia seu in verbo eadē visione et eo dē actu q^d videt^r verbū: inuitabile ē quin vidēs diuinā essentia videat i ea omnē creaturā. nā quod recta cōsequētia ex illo concesso inferri pōt hoc tantū modo est q^d omnia q^d vident^r in diuina essentia: simul et semper et a principio visionis videntur. hoc certe multū differt a proposito arguētis. vnde dicimus q^d in actu visionis beatifice

nulla est variatio nec alteratio circa quolibet beatum: et quod plura vel pauciora quam a principio visionis quilibet beatus videt in diuina essentia: semper videt et simul omnia illa. Et cum hoc stat quod nec a principio visionis nec post videt in deo omnes res creatas. Ad illud quod ultimo infert de sufficientia representationis diuine essentie: respondum est supra. quod non puenit ex ipsius insufficientia quod beati non videant omnia simpliciter: sed ex causis super tactis. Ad secundam probationem dicitur quod procedit ex dicto falso supposito. scilicet quod idem dictum sit res creatas videri in essentia diuina secundum magis et minus et a quibusdam pauciores: et dicere nunc videri plures et nunc pauciores. hoc autem falsum est. quoniam nunc et nunc diuersitate temporis designant circa eandem visionem quam nos non ponimus. videri autem a quibusdam plures a quibusdam pauciores pluralitate et diuersitate ponit visionum in pluribus et diuersis videtibus. hoc autem dicere multum differt ab illo. Ad argumentum ante oppositum respondet. S. Tho. p. q. 12. arti. 8. ad 3. et in hac disti. q. 2. arti. 5. ad 3. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio quinquagesima.

Circa quinquagesima et ultimam distinctionem quartam sententiarum queritur vtrum anima a corpore separata aliquid cognoscat vel intelligat: et arguitur quod non. quia si anima se-

parata aliquid intelligit: oportet quod per aliquas species intelligat. sed non intelligit per species inatas quia a principio est sicut tabula rasa in qua nihil est scriptum. neque per species quas abstrahit a rebus: quod non habet organa sensus et imaginationis quibus mediatis species intelligibiles abstrahuntur a rebus. neque etiam per species prius abstractas et in anima conseruatas: quia sic pueri nihil intelligerent post mortem. neque etiam per species intelligibiles diuinitus influxas. hec enim cognitio non esset naturalis de qua nunc agitur: sed gratie. ergo anima a corpore separata nihil intelligit. In oppositum arguitur. quia philosophus dicit in primo de anima

quod si non est aliqua operatio anime propria: non contingit ipsam separari. contingit autem animam separari. ergo habet aliquam operationem propriam et maxime eam que est intelligere. ergo intelligit sine corpore existens. In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad primum articulum sic ista conclusio quod anima separata naturali cognitione non intelligit res per species quas a rebus accipiat post sui separationem a corpore: sed bene per species post separationem sibi a deo influxas. hanc conclusionem tenet. S. Tho. in hac disti. ar. p. Et p. q. 89. ar. p. et. 3. 3. de veri. q. 19. ar. p. Et quodlibet. 3. ar. 21.

Quantum ad articulum secundum arguendum est contra premissam. Et quidem contra conclusionem arguit scotus probando quod anima separata non omnia que intelligit intelligat per species prius in corpore acquisite vel postea in separatione sibi influxas: ita quod nullas acquirat extra corpus. Primo quod et si non esset alia ratio nisi ex istis duobus principijs quorum primum est quod plura non sunt ponenda sine necessitate. et accipit a philosopho primo philosopho. secundum est quod de nulla natura ponendum est quod derogat ei dignitati nisi sit euidens ex alio conuenienti nature quod illud sibi repugnat. et illud accipi potest a philosopho secundo de generatione. semper inquit dicimus naturam desiderare illud quod melius est. et sicut in toto vniuerso: ita in quolibet ei parte ponendum est magis illud quod est sibi melius si non euidenter appareat illud sibi non conuenire. nunc autem hic ponitur pluralitas sine necessitate. quia tales species influxe a deo vel angelis frustra ponuntur. quod ista natura sufficienter habet in se vniuersum possit attingere ad suam propriam perfectionem sine talibus datis iusibus vel a deo vel ab angelis. vni hoc non videtur nisi quodam recursus ad deum vel ad angelos per hoc quod non capit perfectio illius nature in se. hec etiam opinio vilificat naturam anime intellectiue. sicut enim simpliciter est natura vilior quam nullam operationem habet: ita proportionabiliter illa videtur esse vilior quam in operatione sibi puenientem non potest: quod illa que potest. anima autem separata secundum te ex sibi intrinsecis etiam cum obiectis concurrentibus: non potest in aliqua operatione sibi conueniente: nisi deus vel angeli det sibi tales species. lapis autem ex sibi intrinsecis sine tali influxu medicato: potest in operatione sibi proportionata quod descendit deorsum et ibi quiescit. ergo magis vilificatur anima secundum proportionem ad suam nobilitatem quam natura lapidis. 2. sic. quod

tu tenes alibi q̄ duo accidētia eiusdē speciei non possunt simul esse. illa autē species lapidis vt obiecti influxa: est eiusdē speciei cuius specie intelligibili acquisita in corpe ab anima. hec ergo et illa influxa nō poterit manere: vel oportebit speciē hic acquisitā non manere. sed secunduz est falsum. qz si subiectū ppriū illius speciei sit icorruptibile: et ipsa species in se possit icorrupta manere: sequit̄ q̄ ista manebit. ergo nō dabit̄ isti a deo vel angelo alia species lapidis. et p̄ cōsequens vel nūq̄ poterit intelligere lapidez: vel poterit intelligere per speciē priore acceptā a rebus quod negat̄. Si dicas non dari spēm anime habēti prius speciē acq̄sitam: nō videt̄ rationale q̄ illa specie perfecta qualis dat̄ alteri nō habēti: careat ista aia. et saltē hoc habet̄ cōtra opinionē q̄ alia intellectio ē tūc p̄ speciez pri⁹ a re acceptā. Si dicas formā infusaz et acq̄sitam differre specie sicut virtutez acq̄sitam et infusam q̄ sunt simul: nō valet similitudo. tum qz suppositū de illis virtutibus est falsuz. tum quia non est simile. quia virt⁹ infusa habebit aliaz propriam regulā q̄ acquisita. vt ex alietate regule: posset poni alia virt⁹ fm̄ speciem. qz virtus in essentiali ratione virtutis depēdet a regula cui cōformatur. hic autem nō poterit assignari differentia specifica speciei infuse ⁊ acq̄site. quia non est hic differentia nisi tantūmodo principij effectiui vel modi efficiēdi. talis autē non distinguit specie vt dicit augustin⁹. 3°. de trini. cap. 10. 9. ¶ 3°. quia actiuo sufficienti ⁊ passiuo sufficienter approximat̄is potest sequi effectus. et si agens sit naturaliter agens: sequit̄ effectus. nūc autē anima separata habente lapidez vel aliud obiectum sibi p̄sens: cōcurrunt hec omnia agēs sufficiēs et passuz sufficiens p̄ proportionatum respectu speciei intelligibilis talis obiecti per quaz habetur cognitio abstractiua. minor probatur. quia intellectus agens cū obiecto: est causa actiua speciei intelligibilis talis obiecti per quam habetur talis cognitio. nec minus cum obiecto extra: q̄ cuius phātasmate de quo tu concedis: quia nihil est in phātasmate propter quod sufficiat ad causandam speciem intelligibilem: quin eminentius insit rei cuius est phātasma. intellectus autem possibilis est sufficiēter receptiuus. ¶ 4°. quia anima separata potest habere cognitionem intuitiua de rebus. sed ad illaz non sufficit species intelligibilis nec phātasma. quia phātasma representat rem existentem et nō existentem presentem vel non presentem. et per consequens p̄ ipsam nō pōt haberi cognitio de re vt existente in propria natura vel de existētia p̄sente. talis autē cognitio que dicitur intuitiua pōt

dici intellectiua: alioquin intellectus non esset certus de existentia alicui⁹ obiecti. sed nec intellectio intuitiua pōt haberi per speciem: quia illa representat indifferenter re existentem et nō existentē p̄sentem et non presentē. et ex hoc sequitur q̄ p̄ solas species influxas a deo vel angelis: non ē possibilis anime separate cognitio intuitiua. si ergo illa est possibilis anime separate: sequitur q̄ erit de re in se et non per speciem influxam. etiam distātia imoderata obiecti impedit istam intellectio-nem intuitiua obiecti. quia fm̄ augustinū in libro d̄ cura p̄ mortuis agenda: ille anime nesciūt que hic aguntur nisi discant ab angelis vel ab animabus alijs d̄ nouo ad eas veniētibus. q̄ illa que hic nouerunt possunt dicere illis. sicut iohannes baptista predixit animab⁹ sanctis in limbo xp̄s esse descendurū. sicut exponit gregorius illā questionē ei⁹ math. 10. tu es qui v̄turus es. nūc autē si p̄ species influxas cognosceret illas cōdicionē ex pte rerum: non oporteret talia nunciari eis a sanctis vel angelis animabus. ¶ 5°. quia illa p̄batio tue opinionis p̄ parte negatiua. .i. q̄ anima nō pōt recipere species a rebus quia non ē convenientia inter recipiens et receptum: non valet. quia vel ē ex quattuor terminis: vel non concludit p̄positum: vel vna p̄positio erit falsa. si enim accipiatur p̄ maiori q̄ oportet esse cōuenientiam inter recipiens et receptū: et p̄ minore q̄ res materialis non habet cōueniētā cū intellectu: solū sequit̄ q̄ intellectus nō recipit re materialē nec contra. si autē cōcludas q̄ intellect⁹ nihil recipiat a re materiali: erit ex quattuor terminis: qz illd̄ p̄dicatuz nō fuit in maiori. si autē nō accipias illā maiorem primā sed istā. .i. oportet esse cōueniētiaz inter recipiens et illud a quo recipit: dico q̄ magis proprie dicere ē esse p̄portionē q̄ cōueniētā: qz recipiēs hēt rōnem passi: et illud a quo recipit rōnez agentis. agēs autē et passum oportet ēē p̄portionabilia non autē cōueniētā p̄prie nisi extendēdo cōueniētā ad p̄portionē. imo p̄portio eoz requirit discōueniētā: quia requirit̄ q̄ vnū eorum sit in actu tale et aliud i potētā tale. sic ergo illa maior noua falsa erit si intelligat̄ de cōueniētā p̄prie dicta. vel si extendas cōueniētā ad p̄portionem: concedatur. ⁊ tunc minor. .i. res extra nō habet cōueniētā illo modo cū intellectu: erit falsa. est enī i actu x̄tuali talis q̄lis ē intellect⁹ in potētā formali. ¶ 6°. confirmat̄ dupliciter. p̄mo qz tu concedis phātasma habere talē cōueniētiam ad intellectuz. et tñ phātasma ē oppositē d̄dicionis ad illud quod recipit̄ in intellectu in hoc q̄ non representat obiectum nisi vt hic et nunc. quod intelligit̄

vero subrone vniuersalis: est abstractum ab istis
 cōdicionib⁹. nec illa alia pueniēria .s. q̄ phāta
 ma est sine materia extrinseca: facit q̄ phāta
 ma ē actiū. est enīz vere in materia hoc ē in organo ex
 tēso: et tātū impediret actionē in intellectu existe
 re in hac materia extēsa: quātūz si existeret in illa
 materia extrinseca. sed tantūmodo phoc phāta
 ma agit in intellectu possibile: qz est rēpresentatiūz
 obiecti. ergo eque poterit ista res in se: qz eque ē
 rēpresentatiua sui. et hoc credo esse verū. quia li
 cet intellectus posset abstrahere a phāta
 ma sine materia existēte: tamē nō pōt imēdiate acce
 re cognitionē a re extra vt habet in quodā cōmē
 to tertij de aia. ¶ 2°. confirmat. qz sequeretur q̄
 angelus nō posset imēdiate accipere cognitionē
 a re extra. q̄ est improbatū in secūdo libro diffu
 se. ¶ 6°. arguit. quia alia. pbatio pro parte affir
 matiua. .s. de illo influxu specierū: nō valet. qz pec
 cat fm diuersum intellectu mediū vel habet alte
 ram pmissam falsam. cū enim accipitur a maiore
 q̄ mediū quanto magis recedit ab vno extremo
 tātō magis accedit ad aliud: si intelligas mediūz
 vniormiter et accedere et recedere: pcedo. si dis
 formiter: falsa est. vt pote si est mediū in essendo z
 recedit ab hoc extremo in essendo: accedit ad ali
 ud in essendo. similiter si mediū in opando z rece
 dit ab hoc extremo in operando: accedit ad aliū
 in operando. et si est mediū in essendo sed non
 in operando z recedit ab vno extremo in essen
 do: non ppter hoc accedit ad aliud in operādo.
 modo minor pōt intelligi vel de medio in essen
 do: et sic est vera. quia quodā modo etiaz anima
 cōiuncta habet esse mediū inter substantiaz sepa
 ratam et esse corporeū. et tunc concludē. ergo sepa
 rata anima quando recedit a corpe in essendo
 accedit ad subāz separatā in modo essendi. Et hoc
 nihil est ad propositum q̄ magis accedat recipiē
 do influxum eius p̄tinentē ad operationem. et si
 ad hoc deduceretur ratio: manifestū est q̄ nō cō
 cludit. tunc enī anima separata magis est capax
 talis influentie: q̄ ipsamet coniuncta corpe glo
 rioso cuz magis accedat ad esse fm corpus q̄ ani
 ma separata: immo magis hoc est perfecti⁹ q̄ ip
 sa coniuncta corpe: et r̄ruptibili. si autem accipi
 as in minore q̄ anima separata magis recedit a
 corpore in operando q̄ coniuncta: falsum est si in
 telligas vt ab obiecto circa qd̄ operatur. ita enīz
 potest a corpore separata cognoscere corpus: si
 cut coniuncta potest. et ideo non sequitur q̄ ma
 gis accedat ad substantiam separatam vt ad ob
 iectum cognoscibile vel a quo recipiat obiectum
 cognoscibile. ¶ 7°. quia illō quod adducitur ad

cōfirmationem huius cōfirmationis. .s. de som
 no et extasi et illud de cōmentatoze tertio de ani
 ma: videntur esse figmēta. nō enīz ideo in somno
 videntur vera: quia anima recipit a corpe in ope
 rando vt ab obiecto. tūc enim quātō somn⁹ esset
 pfundior: tātō magis talia viderent. hoc autē est
 falsum: quia somnia nō accidunt in somno. pfun
 disimo sed in tenui somno. tūc etiā epilēctici regu
 lariter videntur a spiritibus illis. vnde illud fun
 damentū videt acceptum ex fictionibus macho
 meti qui dicit fuisse epilēcti⁹ et ad cooperiēdum
 miserā suā dixit se oportere tacere quando ange
 lus loquebat sibi. sup istā fictionem ei⁹ auicena re
 uerenter loquēs d̄ lege sua fingit tales abstractio
 nes a sensu. ¶ 9°. metha. vt fiat reuelatio ab angel.
 nos autē christiani non dicim⁹ aliquē in somno vt
 extasi aliquid videre: nisi sit ibi alia causa positiua
 vt pote quia de⁹ tunc ei⁹ intellectū mutet. de con
 gruo autē magis tunc disponit per amotionē im
 pedimēti quia. .s. non est distractus circa alia obie
 cta. et vehemēs occupatio circa aliud obiectū im
 pedit intēse operari circa illud. imo magis videt
 miraculum q̄ in somno veritas reueletur q̄ in vi
 gilia in intellectu nō minus intēto circa sensibilia
 quia naturale est q̄ in vigilia homo habet vsū
 rationis non aut in somno. illud etiā dictū auen
 roiz est planū figmentū q̄. .s. illa suba separata re
 cipiat a superioribus: et tamē vt cōiungit nobis nō
 recipiat: contradictio est. quia nulla suba sepa
 ta potest nobis cōiungi nisi ratione efficiētis vel mo
 uentis. manifestuz est autē q̄ si in essendo recipit
 aliqd̄ a superiori: in q̄^m est actiū ē recipiēs ab eodē.
 ¶ 8°. quia illa pbatio q̄ infert animā frustra vni
 corpe et ē: non valet. quia vnio anime ad corpe
 nō est finaliter ppter pfectionē corpe nec ppter
 solā pfectionē anime: sed ppter pfectionē toti⁹ cō
 sistentis ex istis duobus. z ideo licet nulla pfectio
 posset accrescere huic pti vel illi q̄ nō possit habe
 ri sine tali vnione: tamen non fit frustra vnio: qz
 perfectio totius q̄ principaliter intendit a natura
 non posset haberi nisi illo modo. Item esto q̄ il
 la vnio fieret propter perfectionē aie vt .s. acqui
 reret perfectionem suam ex tali vnione: non seq̄
 tur q̄ frustra vniatur si per aliaz viam posset eam
 acquirere. si enim aliquid ordinatur ad finem: nō
 frustra fit si alio modo possit finis acquiri. sicut si
 sanitas possit acquiri per sectionē et potionē: nō
 frustra fit sectio: z si p potionē possit satis haberi.
 et ita si cognitio posset acquiri per vsū sensuum
 et p aliū modū ab ipsa anima separata: nō frustra
 fit vnio ex quo ipsa est via cōueniens vno modo
 ad acquirenduz perfectionem scilicet cognitionē.

C9^o. quia illa pbatio q̄ procedit de trāfitu extre-
mi ad extremū sine medio: nō valet propter duo.
primo quia aliqd̄ est mediū vni virtuti: quod nō
est mediū alteri loquēdo de medio necessario. si-
cut in trāsserēdo corpus de loco ad locū vbi ali-
quod est mediū necessariū virtuti naturali moti-
ue. ita q̄ virt^o naturalis non pōt trāsserre corp^o
de vbi remoto ad aliud vbi nisi p̄ vbi mediū. et ta-
men illud nō est mediū necessariū virtuti diuine
q̄ potest subito trāsserre corpus de quocunq̄ vbi
ad quodcūq̄ aliud vbi. sic est in pposito. nā imp-
fecte virtuti abstractiue mediū necessariū est in-
ter sensibile extra et pure intelligibile. s. esse ima-
ginabile. sed virtuti abstractiue pfectiozi: non est
necessariū istud mediū. vnde argumētū possz de-
duci ad oppositū. quia si act^o intellect^o separati estz
perfectioz q̄ coniuicti: possz tunc sine tali medio
trāsserre obiectū ab extremo in extremū. secun-
do quia dici pōt ad illud argumentum q̄ sub alio
extremo cadit esse imaginabile qz illud est simpli-
citer sensibile. illud aut̄ extremū habz sub se diuer-
sos gradus: qz alio modo in gradu sensibili remo-
tiori ab itelligibili ē sensibile extra: q̄s imaginabile.
nūc aut̄ ab aliq̄ gradu in extremuz pōt aliq̄ virt^o
agere et alia minor nō pōt agere: s̄ ab alio gradu
ppinquozi. ita hic licet virtus abstractiua intel-
lectus nri non possit agere a sensibili abstrahēdo
intelligibile nisi ab hoc gradu sensibilis. s. ab ima-
ginabili: tamen alia virtus superior vel efficacior
potest abstrahere a gradu magis distante puta a
sensibili extra. hec scotus in forma.

Quantū ad arti-

culū tertiuū primo notanduz est
q̄ fm doctrinā p̄bi tertio libro d̄
aia: duo requirunt̄ inter cognos-
cens et cognituz ad cognitionez
habendā. vnū est q̄ cognoscēs assimilet̄ rei cog-
noscēde. qm̄ sententia cōmunis fuit omnū p̄boz
q̄ omnis cognitio fit per assimilationē cognoscē-
tis ad cognitū. aliud ē q̄ cognitū vniā cognoscē-
ti. naz vt ibi p̄bs dicit ex intellectu et re intellecta
fit vnū fm esse intelligibile. et his duob^o respōdet
q̄ p̄bs dicit eodē libro d̄ intellectu nfo possibili
q̄ est omnia fieri. dicit̄ enī intellect^o omnia fieri: et
qz omnib^o reb^o cognoscēdis ab eo fit similis: et qz
illis vniē. et sicut intellect^o noster dicit̄ omnia fie-
ri predictis modis vt omnia cognoscat: ita et in-
tellect^o diuin^o z intellect^o angelicus dici p̄nt omnia
esse ad omnia cognoscēda. dicit̄ enī intellect^o noster
possibilis omnia fieri non omnia esse q̄m̄ est de se: qz
vt p̄bs dicit eodē libro intellectus possibilis de se

nullo intelligibiliū est formatus aut figuratus: s̄
est omnib^o nudat^o sicut tabula rasa in qua nihil est
depictū. intellectus autem diuinus dicit̄ non fieri
omnia: sed esse omnia per suā essentiā que omnū
entitates et pfectiones actu et realiter in se habz
perfectiozi tamē modo q̄ ipsa sint in seipsis. intel-
lectus vero angelicus dicitur omnia esse nō om-
nia fieri: quia a principio sue creationis habz actu
formas rerū q̄ dicunt̄ species intelligibiles sibi cō-
creatas quib^o fit similis omnib^o ab eo cognoscen-
dis et eis vniē. Itaqz est differētia inter intellectū
diuinum et intellectū angelicū q̄m̄ ad hoc q̄ ē om-
nia esse. quia intellect^o diuini est omnia esse p̄ suā
essentiā q̄ est omnū rerū exēplar p̄fectissimū. intel-
lectus vero angelici est omnia esse nō p̄ essentiaz
suam sed p̄ formas et species intelligibiles sibi cō-
creatas quib^o est plenus put̄ dicit̄ in libro de cau-
sis. Juxta quod augustin^o dicit̄ q̄ sicut ratio q̄ crea-
tura condit̄: pri^o est in verbo dei q̄ ipsa creatura
q̄ conditur: sic z eius d̄rationis cognitio: prius fit
in creatura intellectuali: ac deinde est ipsa condi-
tio creature. hinc est quod. S. Tho. dicit. p^o. p. q.
55. ar. 2. in cor. q̄ anime humane habet potētiāz
intellectiua nō cōpletā naturaliter: sed cōpletur i
eis successiue p̄ hoc q̄ accipiunt species intelligibi-
les a reb^o. potētia vero intellectiua in substantijs
spiritualibus. i. in angelis: naturaliter cōpleta est
in q̄m̄ habent species intelligibiles connaturales
ad omnia intelligenda q̄ naturaliter cognoscere
possunt. Nec pōt vere dici q̄ assimilatio et vniō
substantie separate ad res ab ea cognitās: per es-
sentiam substantie separate sit. quia vt deducit. S.
Tho. p^o. p. q. 55. ar. p^o. et de veri. q. 8. ar. 8. et con-
tra gē. li. 2. caplo. 98. cū oīs essentia creata sit de
terminati generis et determinate speciei: nō pōt
d̄ sui natura representare p̄fecte res diuersoz gene-
rū et diuersarū specieoz vel etiā res alteri^o generis
et speciei ab ipsa. qz quod est limitatū ad certū ge-
n^o et ad certā speciē: excederet nature suelimites
si alioz generū et specierū esset p̄fectū representa-
tiuum. ac p̄ hoc nec aia separata nec alia spūalis
substantia creata per essentiā suā esse potest p̄-
fectum representatiuū rerū omnium ab ea cognos-
cibiliū que diuersoz generū sunt et specierū. nam
vt augustinus dicit. li. 83. q. singuleres sunt a deo
cōdite in diuersitate nature z fm aliā et aliā rōnē.
Nec iteruz pōt esse vera opinio dicētū q̄ essētia
angeli vel aie sepate aut etiā natura itellect^o crea-
ti: habeat ex sui rōne q̄ se conformet et assimilet
reb^o itelligibilib^o. qm̄ vt sanct^o thomas cōtra hoc
arguit de veri. q. 8. ar. 9. in cor. essentia cuiuslibet
intellectus aut intelligentis: semp est ex sui natu-

ra et eodem modo se habens atque indifferens ad omnia quae ab eo possunt cognosci. unde nisi per aliquid aliud specificaretur et determinaretur ad hanc vel illam rem cognoscendam: ad nullam determinate eius intuitum dirigeret. omne enim ex se indifferens indiget aliquo illud determinate. et inde est quod veltra effectum assimilationis et unionis cognoscetis ad rem cognitam: quem species intelligibilis efficit ponit et huius effectus quod intellectus specificat et determinat ad hoc vel illud obiectum: eo quod ex sui natura se habeat communiter et indifferenter ad omnia. Nec valet dicere put aliqui istorum dicunt quod natura intellectus aut intelligentis determinat se ad intelligendum hoc vel illud per propriam voluntatem. quoniam ut sanctus thomas docet in pluribus locis et signanter. 2. q. 9. ar. 2. in cor. et ad. 3. licet voluntas moueat intellectum quod ad exercitum actus id est quod ad hoc quod est intelligere vel non intelligere: nullo tamen modo habet quod determinet intellectum ad proprium obiectum. imo quod ad hoc voluntas mouet et determinatur ab intellectu. unde nulla ex parte opinio dicentium quod anima vel angelus ex se potest formari et assimilari rebus: verificari potest.

Secundo Notandum est put. S. Tho. deducit ex dictis philosophi. 2. li. de. ce. 2. q. 77. ar. 2. in cor. sicut minus est ad sanitatem dispositus qui non potest perfectam consequi bonitatem sed aliqua modicum consequitur paucis remedijs: melius autem dispositus est qui potest perfectam consequi sanitatem quamuis remedijs multis: ita et in rebus vniuersi meliores sunt et nobiliores que possunt consequi perfectiorem bonitatem quamuis multis virtutibus et potentijs: quae inferiores res quae non possunt peruenire ad tantam bonitatem et perfectionem sed ad imperfectiorem bonitatem: licet eam consequantur paucis virtutibus et operationibus. unde perfectior et altior est natura hominis que potest consequi vniuersalem et perfectam bonitatem: quamuis multis et diuersis operationibus ac virtutibus ad illam consequendam indigeat: quae res inanimate aut etiam bruta animalia quae imperfectam bonitatem paucis virtutibus et actionibus possunt adipisci. Ut enim ibi dicit sanctus doctor in responsione ad primum: magis ad similitudinem dei accedit anima intellectiva quae creature inferiores per hoc quod perfectiorem potest consequi bonitatem: licet per plura et magis diuersa illas acquirat quae inferiores creature suam imperfectam. Et in responsione ad secundum respondens ad illud dictum: quanto virtus est magis unita tanto est superior: dicit quod dictum est verum si virtus unita ad equalia se extendat. sed virtus multiplicata est superior si ad plura et nobiliores se extendit. Et idem in sententia dicit de

rita. q. 8. ar. 3. ad. 12. per quod respondet ad. 13. argumentum quod est simile argumentationi quam arguens contra naturam conclusionem adducit. Patet igitur ex predictis quod comparatio rerum ad inuicem secundum nobilitatem et perfectionem simpliciter: non attenditur secundum plura aut pauciora media quibus res attingunt bonitatem suam et perfectionem ad quam ordinantur: sed secundum gradus altiores vel inferiores bonitatis et perfectionis ad quam perueniunt. unde animalia quae plura habent genera potentiarum vite ut vegetatiuum et sensitiuum ac motiuum secundum locum: sunt perfectiora viuentia quae plura solo vegetatiuo viuunt. et inter animalia: illa quae perfectionem suam habent pluribus potentijs ut vegetatiua sensitiua et motiua secundum locum: perfectiora dicuntur a philosopho secundo libro de anima: quae ostree et cochiliae que carent motiua secundum locum. Ex quibus inferimus quod licet anima separata a corpore pluribus modis possit habere cognitionem rerum quae coniuncta corpori: quia tamen per illos plures modos attingit altiore cognitionem rerum quae corpori coniuncta aut de rebus de quibus cognitio nem non habet dum est in corpore: ideo quod ad hoc non vilior sed nobilior est iudicanda.

Tertio Notandum est quod duplici ratione res cognita necessario debet esse praesens intellectui cognoscenti. vna est quia sicut deductum fuit in primo notabili: obiectum cognitum determinat et reducit intellectum de potentia ad actum: et hoc vel per se ipsum vel per suam speciem. unde habet se ad intellectum sicut actus ad potentiam et sicut forma ad materiam. quae obiectum formale obiectum potentie appellatur. sed actus et forma et forma liter perficiens aliquid: necessario est illi praesens eo quod utrumque alteri vniatur uno ex utroque fit vnum compositum. Alia ratio res intellecta necessario debet esse praesens intellectui: quia habet se ad intellectum sicut agens motiuum et perfectiuum ipsi. omne autem mouens seu agens immediatum: oportet esse appropinquatum rei que ab eo mouetur vel circa quam agit prout philosophus dicit. 7. et. 8. phy. eo quod omnimotio et actio fit per contactum. ideo ex consequenti omne mouens et agens oportet esse praesens rei quam mouet et agit. nam quod est alteri immediatum ita ut illud tangat: praesens illi dicitur largo modo supra presentia et quasi translative. Ad curum intellectum est considerandum quod ut deductum fuit. 2. li. dif. 2. q. 2. sub tertio notabili: res dicuntur esse praesentes alicui secundum visum loquentium: quia sunt ante oculos vel in conspectu ipsius videntis eas in seipsis et non per aliquod medium visum. inde ergo tractum est ut quia intellectus usurpat nomen visus more loquentium: ea quae in seipsis cognoscuntur ab intellectu et non per alias

res cognitae sunt quasi ante oculos mentis existētia. et ideo dicuntur esse visa ac per hoc presentia intellectui. illa vero quae non in seipsis cognoscuntur sed in alijs rebus cognitae quae admodum effectus cognoscuntur in causis vel e contra: non se habent quasi ante oculos mentis statim per seipsa. et ideo non consueverunt dici visa nec intellectui presentia. Rursus quia in rebus quae dicuntur esse presentes visui aut intellectui: ratio presentia accipitur ex eo quod intellectui et visui secundum se et immediate inferuntur per modum obiecti: et intellectus ac visus per suam operationem illis immediate coniunguntur: inde est quod large capiēdo presentia: omne agens quod immediate circa aliquid agit dicitur esse illi praesens. **¶** Ex quibus inferimus quod quia res exteriores secundum se non possunt coniungi intellectui vel hominis vel angeli cum sint loco et supposito ab eo distinctae ac per hoc nec possunt ipsum mouere aut circa illum agere immediate: consequens est quod nec per seipsas possunt esse illi praesentes. quod ob hoc necessarium est quod per aliquas formas seu species quae sunt ipsarum rerum similitudines illi coniungantur et fiat praesentes ad hoc quod intellectum moueant et perficiant ac etiam ab ipso cognoscantur. et praemaxime quia ut deductum est ex doctrina philosophi tertio de anima: oportet quod ex intellectu et ex re intellecta fiat unum principium intelligendi. et ex hac necessitate sapientia dei prouidit quod intellectui angelico a principio creationis angelorum infunderentur species intelligibiles coeunte: et quod intellectus humanus corpori coniunctus haberet virtutem mediatrix sensibus exterioribus et interioribus ad se trahere species rerum corporalium ut mediatrix speciebus res coniungerentur et fierent praesentes utrique intellectui ut sic illum mouerent et ad actum reducerent ac per hoc ab eo cognosci possent. unde iuxta propositum nostrum si anima separata debeat aliqua cognoscere quorum noticiam prius non habuit coniuncta corpori: nec ex speciebus tunc acquiritis et in ea conseruatis haberi potest: oportet quod recipiat aliquas species a deo influxas quibus res cognoscende intellectui eius coniungantur et fiat sibi praesentes: pro eo quod nec eas concreatas habeat: nec separata a corpore illas a rebus acquirere valet. nam cum res ipse cognoscibiles distent ab anima separata loco et supposito vel subiecto: non eas attingit sic ut ab eis species intelligibiles abstrahere possit. itaque non solum in angelis verum non est quod species per quam aliquid cognoscitur non semper est abstracta a re que per ipsam cognoscitur: sed etiam verum non est in animabus secundum statum quem habent a corporibus separatis. **¶** Ad intellectus praemissorum faciunt quod S. Thome dicit de veri. q. 8. arti. 9.

et in questionibus anima. q. 20. in cor. dicit enim quod cum maxima sit distantia inter esse intelligibile et esse materiale sensibile: non statim forma rei materialis ab intellectu accipitur: sed per multa media ad eum deducitur. forma enim alicuius sensibilis prius fit in medio ubi est spiritualiter: quod in re sensibili. et postmodum in organo sensus. et ex inde deriuatur ad phantasiam et ad alias interiores vires et tandem perducitur ad intellectus. sed huiusmodi forme rerum sensibiliu etiam postquam facte sunt intelligibiles depurate et subtiliate per actiones predictarum virium ac etiam intellectus agentis: non duz essent omnino apte ut per eas intelligeremur: nisi nostro intellectui inuenirentur ita ut intelligentes et intellectus fierent unum. et ideo oportet quod intellectus homini formas recipiat. **¶** Ex quibus omnibus manifestum fit falsam esse opinionem dicentium quod ad habendam cognitionem de rebus sufficit existētia anime separate cum ipsa rerum existētia. quia his suppositis: intellectus et res sunt debite approximata et sibi inuicem presentia ad cognitionem ipsarum rerum habendam.

¶ Quarto Notandum est quod ut dicitur S. Thome. i. q. de anima. q. 20. forme rerum per quas intellectus cognoscitur: dupliciter se habent ad res. quedam enim sunt factiue rerum: quedam autem sunt a rebus acceptae. et ille quidem qui sunt rerum factiue: intantum ducunt in cognitionem rei: in quibus eius factiue existunt. unde artifex qui artificiat o tradit formam vel dispositionem materie: per formam artis cognoscit artificiatum quod ad illud quod in eo causat. et quia nulla ars hominis causat materiam sed accipit eam iam praexistentem que est indiuiduationis principium ideo artifex per formam artis puta edificator cognoscit domum in vniuersali: non autem hanc domum ut est hec: nisi in quibus eius noticiam accipit per sensum. deus autem per intellectum suum non solum producit formam ex qua sumitur ratio vniuersalis: sed etiam materiam que est indiuiduationis principium. unde per suam artem cognoscit vniuersalia et singularia. sicut enim a diuina arte effluunt res materiales ut subsistant in proprijs naturis: ita ab eadem arte effluunt in substantias intellectuales separatas similitudines rerum intelligibiles quibus res cognoscantur secundum quod producantur a deo. et ideo substantie separate cognoscuntur non solum vniuersalia sed etiam singularia: in quibus species intelligibiles in eis a diuina arte emanantes sunt similitudines rerum et per se formam et per se materiam. Itaque est conueniens formam quae est factiua rei quauis sit materialis esse similitudinem rei et quod ad formam et quod ad materiam: quia semper in re altiori est aliquid vni-

formi⁹ q̄ sit in inferiori. vnde licet in natura sensibili sit forma et materia: tamen id quod est altius et causa vtriusq̄: vnū existēs se habet ad vtrūq̄. p̄pter quod superiores substantie imaterialiter materialia cognoscūt et vniiformiter diuersa vt dionisius dicit. 7. caplo de di. no. sed circa hoc aliter se habet intellectus angelic⁹ et aliter intellectus anime separate. naz efficacia virtutis intellectiue que est in angelo: est p̄portionata vniuersalitati formarū intelligibiliū in eis existētū. et ideo per h̄mōiformas vniuersales cognoscūt omnia ad q̄ se extendūt. vnde sicut cognoscūt omnes species rerū naturalīū sub generib⁹ existētēs: ita cognoscūt omnia singularia rerū naturalīū q̄ sub specieb⁹ cōtinent. efficacia autē virtutis intellectiue anime separate nō est p̄portionata vniuersalitati formarū influxarū: sed magis est p̄portionata formis a rebus acceptis. propter quod naturale est anime corpori vniri. et ideo anima sepata nō cognoscit p̄ spēs influxas omnia naturalia etiā fm species determinate et cōplete: sed in quadā vniuersalitate et cōfusione. vnde nec species influxe sufficiunt eis ad cognitionē singulariū vt sic possent cognoscere omnia singularia sicut ip̄i angeli cognoscunt. sed tamē h̄mōi species influxe determinant in ipsa anima ad cognitionem aliquorū singulariū: ad q̄ anima habet aliquē ordinē specialē vel inclinationē: sicut ad ea q̄ patit̄ vel ad ea ad q̄ afficit̄ vel quorū aliq̄ue impressiōes et vestigia in ea remanent. omne enī receptū est in recipiēte fm modū recipientis. et sic patet quare anima separata cognoscit singularia non tamen omnia sed quedam.

¶ Quinto Notandū est q̄ vt accipiūt ex dictis. S. Tho. 8. veri. q. 12. ar. 3. ad. p̄m. in cognitione que fit per influxus specierum: duo sunt cōsideranda. s. receptio specierum et iudiciū de receptis. q̄m̄ igitur ad iudiciū de receptis: potior est vigilātis cognitio q̄ dormiētis. quia iudiciū vigilātis est liberū: s̄ dormiētis ligatū vt dicitur in libro de somno et vigilia. sed q̄m̄ ad receptionē specierū: cognitio dormiētis est potior. et vtriusq̄ rationē assignat ibi sanct⁹ doctor. ratio p̄mi est quia vt p̄hs dicit. 3. li. de ce. et mū. complementū artis et nature ē res sensibilis ex qua docemur de alijs iudicare. et i. 6. ethi. dicit q̄ sensus est extremorū sicut intellectus est principiorū. extrema appellās illa in que fit resolutio iudicātis. quia igit̄ ī somno ligati sunt sensus: non potest esse verū iudiciū quin q̄m̄ ad aliq̄uid homo decipiat̄ intēdens rex similitudinib⁹ tanq̄ rebus ipsi. ratio secūdi est qm̄ quiescentibus sensibus ab exteriorib⁹ motib⁹: interiores im-

pressiōes magis percipiunt: siue sint ex substantijs separatis siue ex celestib⁹ corporibus. qd̄ ideo est quia in somno ligatis exterioribus sensib⁹: interiores vires quasi quietate ab exteriorū sensuū tumultibus: magis suscipere possunt interiores impressiōes factas in intellectu vel imaginatione ex illustratione diuina vel angelica vel etiam ex virtute celestīū corporū. et iterum dum quis vtrūq̄ sensibus vigilans: potētia imaginatiua et alie virtutes interiores principaliter intendūt his q̄ p̄ sensus accipiunt. et ideo non pōt earū intētio principaliter transferri ad ea q̄ aliūde accipiūt. et hic est q̄ vt sanct⁹ thomas ibi dicit. arti. 9. in cor. quādo cūq̄ fit p̄phetia fm imaginariā visionē: oportet p̄phetā a sensib⁹ abstractū esse: v̄l in somno quando. s. abstractio a sensib⁹ fit per causam naturalem ordinatā: vel in visione quando fit abstractio a causa animalī sicut quādo homo ex nimia attentione ad intelligibilia vel imaginabilia: omnino a sensib⁹ exterioribus abstrahit. iuxta qd̄ augustin⁹. 12. super gene. ad li. dicebat q̄ anime humane s̄z q̄ a sensib⁹ corporis abstrahit: competit futura p̄uidere. p̄pter quā etiā rationē gregori⁹ quarto libro dialogorum dicit q̄ anime exiture a corpore: per revelationē ventura cognoscunt. qz videlicet instāte mortis articulo: vires corporis sunt debilitate ac sensuum vigor sic est attenuat⁹ q̄ nullus motus corporalis aut sensitīu⁹ insurgere potest qui mentē impediāt a receptione impressiōnū supiorū causarū. Et cōsonāt horū dicta scōrū ei quod dicit iob. 33. per somniū inquit in visione nocturna quādo irruit sopor sup homines et dormiunt in lectulo: tunc aperit. s. de aures virozum et erudiēs eos instruit disciplina. vbi iter linearis sup illud per somniū in visione nocturna dicit. i. cum cessat ab exteriori actione vnde fit quies in mente. et glosa marginaria dicit. in somno exteriores dormiūt sensus et interiora cernuntur. vbi et postillator nicholaus de lyra ait. hic ponitur secundus mod⁹ diuine locutionis cū homine seu reflectionis. s. per revelationem diuinam que vt frequētius fit in somnis eo q̄ quietatis sensib⁹ a tumultib⁹ exteriorib⁹: anima est magis apta ad percipiendū diuinas revelationes. Patet igit̄ ex predictis q̄ nō satis instructi sunt in scripturis sacris et in sanctorū doctorū doctrinis qui dicunt figurata esse machometi reuelationes q̄ fiunt ī somnis a deo vel angelis. Et certe mirabile est q̄ isti ignorauerint aut dissimulauerint vulgatas sacre scripture auctoritates: et q̄b⁹ duas ad iuciam ad p̄missa. vna est illa numeri. 12. vbi dñs ait. si q̄s fuerit inter vos propheta dñi: in visione apparebo ei vel p̄ somniū

vel p somniū loquar ad illū. alia est mathei. 2. di-
cente euāgelista de magis. et responso accepto in
somis ne redirēt ad herodē et c. et infra. ecce an-
gelus domini apparuit in somnis ioseph dicēs. sur-
ge accipe puerū et matrem eius et c. et infra. ecce
angelus domini apparuit in somnis ioseph in egi-
pro dicens et cetera.

Sexto Notādū est prout. S. Tho. deducit. S. quodlibz. arti. 3. q. anima humana similitudines rerū quib⁹ cognos-
cit: accipit a reb⁹ illo modo accipiendū quo patiens
accipit ab agente. sed in agentib⁹ et patientib⁹ di-
stinguendū est. est enim quoddam agens quod
de se sufficiens est ad inducendū formā suam i pa-
tiens: sicut ignis de se sufficit ad calefaciendū. qd-
dam vero agēs est quod non sufficit de se ad idu-
cendū formā suā in patiens: nisi supueniat aliud
agens. sicut calor ignis non sufficit ad complēdū
actionem nutritionis: nisi p virtutez anime nutri-
tiue. vnde virtus anime nutritiue est principalit̄
agens: calor vero igneus instrumentaliter. Simili-
ter etiam est diuersitas ex parte patientiū. quod-
dam enim est patiens quod in nullo cooperat̄ agē-
ti: sicut lapis cum sursum proiicitur vel lignū cuz
ex eo fit scānum. quoddā vero patiens est quod co-
operatur agēti: sicut lapis cū deorsum proiicit̄: et
corpus hominis cū sanatur per artes. Et fm hoc
res q sunt extra animā: tripliciter se habēt ad di-
uersas anime potētias. ad sensus enim exteriores
se habent sicut agētia sufficientia quib⁹ patientia
non coopātur sed recipiūt tñ. q. autem calor per
se nō possit mouere visum nisi lux superueniat: nō
est contra hoc quod dictum est: quia tam calor qz
lux: inter ea que sunt extra animā computantur.
sensus autē exteriores suscipiūt tantum a rebus p
modū patiendi sine hoc q aliquid cooperentur
ad sui formationem: quāuis iam formati habeāt
propriam opationē que est iudicium de proprijs
obiectis. sed ad imaginationē res que sunt extra
animā: comparant̄ vt agentia sufficientia. actio
enim rei sensibilis non sistit in sensu: sed vltcri⁹ p-
tingit vsqz ad phantasiā siue imaginationē. ta-
men imaginatio est patiens quod coopāt̄ agentī.
ipsa enim imaginatio format sibi aliquarū rerum
similitudines quas nunqz sensu percepit: ex his ta-
men que sensu recipiunt̄ cōponendo ea et dividē-
do. sicut imaginamur montes aureos quos nūqz
vidim⁹: ex hoc q vidim⁹ aurū et montes. sed ad
intellectū possibilez comparant̄ res sicut agentia
insufficientia. actio enim ipsaz rerū sensibiliū neqz
etiā in imaginatione sistit: sed phāsmata vltcri⁹
mouent intellectū possibile. nō autē q ad hoc ex

seipsis sufficiāt cum sint in potentia intelligibilia.
intellect⁹ autē non mouetur nisi ab intelligibili in
actu. vnde oportet q supueniat actio intellectus
agētis cui⁹ illustratione phantasmata fiūt intelli-
gibilia in actu: sicut illustratione lucis corporalis
fiunt colores visibiles actu. et sic patet q intel-
lectus agēs est principale agēs qd agit rerū similitu-
dines in intellectu possibili. phāsmata autē que
a rebus exteriorib⁹ accipiunt̄: sunt quasi agētia i-
strumentalia. intellect⁹ enī possibilis cōparatur ad
res quarū noticiā recipit: sicut patiens qd coopā-
tur agēti. multo enī magis pōt intellect⁹ formare
qdditatē rei q nō cecidit sub sensu: qz imaginatio

Quantum ad ar

ticulū quartū respōdendum est
obiectiōibus aduersariozū. Et
quidem ad primū scoti contra p-
mā cōclusionēz dicif q minor est
falsa pro vtraqz parte. et ad ei⁹ pbationē pro pri-
ma parte dicif q assumptū est falsum sicut appa-
ret ex primo notabili: nec arguens illud pbat. nec
valet ei⁹ pbatio qz ad secūdā partē: quia pcedit
ex falso supposito. s. q illa natura est dignior et pfe-
ctior simpliciter: q pauciorib⁹ indiget ad suā pfe-
ctionē cōsequēdam. hoc aut falsum est sicut dedu-
ctū fuit in secūdo notabili. ¶ Ad. 2. dicif q res-
pōsio ibi secundo data ē bona et ē. S. Tho. in hac
dis. ar. 2. ad. 4. et. p. p. q. 89. ar. 5. ad. 3. et ad
eius pīmā impugnationē dicif q assumptū est fal-
sum. uno qd supponit de differētia specifica inter
virtutē infusam et acq̄sitā: est verū. nec arguēs p-
bat quod dicif. Ad secūdā vero impugnationēz
dicif iterū q assumptū est falsum. et ad ei⁹ pbatio-
nem dicif q minor est falsa. qz inter species infu-
sas acq̄sitas nō solum ē differētia ex parte p̄ci-
pi effectiui: sed etiā ex ipsa illarū natura. nā speci-
es infuse nō sunt ita rebus adequate sicut species
acq̄sitate. sunt enī species infuse cōpēdiosiores et vni-
uersaliores et amplioris virtutis sicut dictū ē i. 2.
li. distin. 3. q. 2. sub notabili quinto de speciebus in-
fuis angelis cōcreatis. ¶ Ad. 3. dicif q lapidez
de quo in minori arguēs exēplificat: pōt anima se-
parata habere sibi presentē per spēm sui quaz cor-
pori p̄iuncta habuit mediāte sensuū abstractione
et sic illū intelligere quod nra cōclusio nō negat.
sed de illis reb⁹ exterioribus quarū anima coniū-
cta corpori species intelligibiles nō acquisiuit: mi-
nor p̄positio supponit falsūz q. s. sint presentes
intellectui post ei⁹ separationē. nā vt in tertio no-
tabili deductū fuit: res nō possunt esse presentes
intellectui: nisi sibi coniungant̄ per se vel per suas

species: ita vt ex intellectu et ex ipsis rebus fiat vñ nū principiū intelligendi. vnde falsum est qđ arguens dicit qđ. s. intellect⁹ agēs anime separate cū re exteriori p̄ obiecto sit causa actiua speciei intelligibilis talis rei resultātis in intellectu possibīlē nō min⁹ qđ cū phātasma edū anima erat cōiūcta cor poris. et patet falsitas. qm̄ phātasma ē similitudo rei causata in phātasia mediāte abstractione specierū a re facta p̄ sensus exteriores quibus res ipse p̄iungunt et sūt presentes p̄ proprias species. ac per hoc ipsū phātasma res cui⁹ est similitudo cōiungitur et sit presens phātasie: ita vt cōcurrente actione intellect⁹ agētis: possit causare spēs intelligibīlē per quandā resultationē in intellectu possibīlē qui cōiunct⁹ est intellectui agēti. sine phātasmate autē et abstractione sensuū cor poraliū: res exterior nō posset cōiungi nec esse presens intellectui agēti vt simul cū eo spēm intelligibīlēz causaret. ita qđ res ipsa absq; phantasmate min⁹ sufficit qđ cū phantasmate ad causandū speciē intelligibīlē: ppter defectū sue presentie et p̄iunctionis ad intellectū. ¶ Ad. 4^m. dicit qđ minor est falsa. qm̄ vt deductū fuit. li. 2. dif. 3. q. 2. sub tertio notabili: cognoscerem p̄ propriā spēm sicut p̄ medium quo: nō excludit cognitionē intuitiuā. Et cum arguēs cōtra obijcit qđ p̄ spēm non pōt haberi cognitio de re vt existēte in propria natura: respondetur dupliciter. primo qđ nō reputam⁹ incōueniens: esse cognitionē intuitiuā absq; eo qđ cognoscatur de re an habeat esse in rerū natura. nam vt loco preallegato pbatū fuit: ad cognitionē intuitiuā nō plus requirit nisi qđ immediate sit de re sibi presente obiectiue et actualiter existēte: quāuis p̄ eam nō cognoscat actu ipsa rei existētia. Secundo respōdet iuxta ppositūz n̄m qđ sicut p̄ species cōcreatas angelis cognoscunt angeli de rebus nō solum earū quidditates sed etiā ipsas earum existētiās: ita et p̄ species influxas animabus separatis: anime cognoscūt nō solū rerū quidditates s̄ etiam earū existētiās quāuis nō ita pfecte quē admodūz angeli. Et hec efficaciter pbat sanct⁹ thomas in hac dif. q. p̄. ar. 3. Et. p̄. q. 89. ar. 4. Et de veri. q. 19. ar. 2. Et in questionib⁹ de anima. ar. 20. Ad illud qđ arguēs obijcit qđ imoderata distantia obiecti impedit eius cognitionē intuitiuā in anima separata: dicit qđ est falsum. qz cū anima separata nō accipiat cognitionē p̄ abstractionem specierū a rebus: nihil differt qđ res distēt vel non distēt localiter. Et de hoc sanct⁹ thomas in hac distinctione loco prime allegato ad. 4^m. Et. p̄. q. loco prime allegato ad. 7^m. Et ad auctoritatem augustini respōdet sanct⁹ thomas in hac distinctio

ne vbi supra ad primū: qđ quāuis aliq̄ anime de functoꝝ i suis receptaculis existētes ea qđ hic aguntur ignozēt: nō tamē hoc cōtingit. ppter localē distantiam sed ppter aliā causam: vt qz afficiuntur vehemēter ad ea qđ in illis receptaculis patiuntur vel etiā quia influētia superioris substātie quāuis animā p̄ficiat ad aliqua cognoscēda: nō tamē ad oīa sed ad illa tm̄ que ei simillū modū cōpetūt. Adēz in sentētiā respondet p̄ma parte vbi supra. ¶ Ad 5^m. dicitur qđ assumptū est falsum. imo p̄batio sancti thome ē sufficiēs. et ad ei⁹ improbationē dicimus itez qđ assumptū est falsum: qz nec probatio p̄cedit ex quattuor terminis nec aliqua ei⁹ ppositio est falsa sed cōcludit recte ppositū. qđ autē nō p̄cedat ex quattuor terminis: patet formādo sylogismū ad intētione sancti doctoris. qđ est p̄bare qđ anima separata nō accipit cognitionē a rebus abstrahēdo ab eis spēs vel similitudines quas in se recipiat sicut et cōiuncta cor pori facit. nam accipitur pro maiori qđ oportet esse cōueniētiāz inter recipiēs et receptū. pro minori vero nō accipitur qđ res materialis nō habet cōueniētiā cum intellectu anime separate. put arguēs fingit. sed qđ species existēs in reb⁹ non habet cōueniētiā cum ipso intellectu. et sic sunt in p̄batione tres termini tātm̄ modo. ex quib⁹ cōcludit recta cōsequētia qđ intellectus anime separate non recipit imediate species ab ip̄is reb⁹ extra existētibus quod est ei⁹ ppositum. et loquitur sanctus thomas in hac p̄batione de rebus materialib⁹ et sensibilibus. probat autē sanctus doctor illam minorem: quia forma vel species existēs in rebus: habet esse materiale simpliciter: tum quia est subiectiue in materia: tm̄ etiā quia est cū condicionib⁹ materialibus. intellectus vero anime separate vtroq; modo est imaterialis. ac p̄ hoc inter ipsum z spēm fm̄ qđ existit in rebus extra intellectū: non est cōueniētiā qualis requiritur inter recipiēs et receptū: p̄sertim ad cognitionem habēdam cui repugnat materialitas. vnde patet qđ arguens non intellexit p̄bationem sancti thome. Et cum obijcit in prima confirmatione qđ phantasma est opposite conditionis ad intellectum quia non representat obiectum nisi vt hic et nūc: dicim⁹ qđ ex hoc non aliud potest inferri recta consequentia nisi qđ phantasma nō recipiat in intellectu. hoc autē non est contra doctrinam sancti thome qui nusq; posuit phātasma. put representat rem vt hic et nunc: recipi in intellectu. vnde fm̄ ipsius doctrinā phātasma in phātasia est subiectiue. nec fm̄ se in intellectu recipitur: sed per illustrationem intellect⁹ agentis ex ipso phantasmate resultat z abstrahit alia spe

cies subtilior et spūalior q̄ recipitur in intellectu. et hec representat rem q̄ ad naturā speciei: nō q̄ ad condiciones indiuiduales. quāobrē si intellectus noster iunct⁹ corpoti velit cognoscere rem vt singularē. i. q̄ ad condiciones indiuiduales: cōuertit ad phāstasma qd̄ representat rē indiuidualiter. Unde. S. Tho. p̄. p. q. 85. arti. p̄. ad. 3^m. phāstasmata inquit cum sint similitudines indiuiduoz et existāt in organis corporis: non habent eundē modū existēdi quē habet intellect⁹ humanus: et ideo nō possunt sua virtute imprimere in intellectū possibile. sed virtute intellect⁹ agentis resultat quedā similitudo in intellectu possibili ex p̄uersione intellect⁹ agētis supra phantasmata. q̄ quidem similitudo est representatiua eoz quozū sunt phāstasmata solū q̄ ad naturā speciei. et per hūc modū dicit̄ abstrahi spēs intelligibilis a phāstasmatis. nō q̄ aliq̄ eadē numero forma q̄ prius fuit in phāstasmatis: post modum fiat in intellectu possibili ad modū q̄ corpoti accipit̄ ab vno loco et trāferit̄ ad alter. hec ille. Et in respōsione ad. 4^m ait. phāstasmata et illuminant̄ ab intellectu agēte et iterū ab eis p̄ virtutē intellect⁹ agētis species intelligibiles abstrahunt̄. Et supra. q. 76. ar. 2. in cor. phāstasma inq̄t nō est forma intellect⁹ potētia sed spēs intelligibilis q̄ a phāstasmatis abstrahit̄. in vno aut̄ intellectu a phāstasmatis diuersis eiusdem spēs nō abstrahit̄ nisi vna spēs intelligibilis. sicut in vno hoīe apparet in quo p̄nt eē diuersa phāstasmata lapidis: et tū ab omnib⁹ eis abstrahit̄ vna spēs intelligibilis lapidis. veruz q̄ et ip̄m phāstasma aliquā hēt cōueniētā cū intellectu n̄o quam nō habet forma et spēs in re extra extis: qz habet eē in phāstasma intētionale et qdā modo spūale et imateriale sicut et intellect⁹ est spūalis et imaterialis. ¶ Ad secūdā cōfirmationē dicim⁹ q̄ nihil concludit cōtra nos. imo magis id nos tenem⁹. et ad ei⁹ ip̄robationē: fuit sufficiēter respōsuz in secūdo libro ad quē arguēs remittit̄. p̄bationē. ¶ Ad. 6^m dicit̄ q̄ assumptū ē falsuz. et ad ei⁹ p̄bationē dicimus q̄ mediū vniiformiter capit̄ in p̄batione sancti thome: et similiter accedere et recedere. s. in essendo. vt sic forinet̄ rō. mediū in essendo quanto magis recedit ab altero extremoz in essendo: tāto magis accedit ad alteruz in essendo et ecōtra. sed aīa sepata recedit in essendo seu i modo essēdi a corpe. ergo magis accedit in essendo et modo essēdi ad subas in corpeas. et cū arguēs dicit̄ q̄ hoc nihil est ad p̄positū q̄. s. magis accedat ad subas sepatas recipiēdo influxū carū ptinentē ad operationem: dicim⁹ q̄ est falsum et non docte dictum imo illud est multū ad p̄positū. nam mo-

du opandi cōsequit̄ naturaliter modū essēdi. vnde ex illa cōclusionē q̄ aīa separata a corpe accedit in essendo aut in modo essēdi ad subas separatas: necessario cōsequit̄ q̄ accedat et iaz in modo opandi et in modo cognoscēdi. s. per species influxas qui est mod⁹ cognoscēdi subarū separatarū. et cum arguēs cōtra hoc obijcit q̄ tūc anima separata magis esset capax talis influentie q̄ ipsamet cōiuncta corpoti glorioso: concedimus hāc ipsius illationē loquendo de capacitate naturali quicquid sit de capacitate fm esse gratie vel glorie. quod aut̄ arguens. p̄bat in fine q̄ aīa separata nō magis recedit a corpe in opando q̄ cōiuncta: accipiēdo recessum a corpe vt ab obiecto quia et cōiuncta et separata pōt cognoscere corpus: nō est ad p̄positū. quia recessus a corpe in p̄batione sancti thome nō capit̄ sicut ab obiecto s̄ sicut a subiecto. quia enī separata anima nō ē subiectiue in corpe: non hēt modū opandi anime existētis in corpe qz modus opandi cōsequit̄ modū essēdi. ¶ Ad. 7^m dicit̄ q̄ assumptū nō solū ē falsum sed et absonū et nō satis docte dictū prout in quinto notabili fuit deductū. nec valet quod ad dicti p̄bationē arguēs adducit̄ de somno p̄fundissimo. nā huiusmodi reuelationes licet fiat̄ i somnis: nō fiunt sicut ex causa per se ex vi somni: s̄ ex volūtate superioris substantie ad instructionē eius cui fit reuelatio: quāuis somn⁹ cōferat ad dispositionē recipientis. vnde exigit̄ ad hoc q̄ aīa capiat reuelationē: q̄ somn⁹ sit talis q̄ mot⁹ et tumult⁹ corporales impediāt: et vires anime nō omnino liget quin possint motus et influxus superiorum causarū recipere. ad hec autē tenuis somn⁹ cōfert nō multū p̄fundus. et quia in epilēticis et freneticis est magn⁹ humorū tumultus et spirituum p̄turbatio quib⁹ inhabiles reddunt̄ ad capiendas superiorum causarū influentias: ideo nō fiunt ad eos reuelationes. vnde obiecto arguētis sumpta ex somno profundissimo: magis est derisibilis q̄ solubilis. certe arcus nubium non nisi tempore pluuioso apparet. sed non inde sequit̄ q̄ quanto magis fuerit tēpus pluuiosum tanto magis appareat nam tēpore nimis pluuioso non apparet: quia ad eius apparentiā requirit̄ pluuie cū siccitate quodam tēperamētū prout accipitur ex dictis phi. 3. metheo. ¶ Ad. 8^m dicitur q̄ prima p̄batio nō valet. quia licet vniō anime ad corpoti sit principalit̄ finaliter. p̄pter bonū totius: nō inde sequit̄ q̄ nō sit p̄pter bonū partiū. imo magis ecōtra sequitur qz bonū totius ex bonitate partiū resultat. et inter partes q̄ sunt anima et corpoti: negari nō pōt q̄ vniō sit. p̄pter partem nobilioz que est anima

quãobresẽ ex tali vnione impediretur opatio anime: frustra anima corpi vniret q̃m̃ est in se. qz frustra dicitur quod nõ cõsequitur finẽ suũ. finis aut rei primus et primus est ipsius opatio a qua si destituitur: merito dicitur frustra fieri. et si anima quoad se frustra vniret corpi: frustra etiã esset vnio respectu totius cui opatio principaliter est p ipsam animã: ita vt destitutio anime a ppria opatione: esset causa destitutionis toti compositi ab opatione ppria. et hoc arguẽs debet concedere. qui in hac questione de intellectu anime separate respõdens ad quartã dubitationem quã mouet cõtra cõclusionẽ suã: tenet qz cui forma specifica nata est p se esse: illius totius non põt esse aliq opatio propria q non possit esse forme vt operãtis: quia opatio pfectissima non põt inesse nisi sit fm formã pfectissimã. ex quo ibi concedit qz intelligere est ppria opatio totius hominis: sed fz formã pfectissimã in eo tanqz fm ppriam rõnem operandi. et ideo sic est ppria operatio totius: qz põt esse partis. et sic concludit negãdo maiorem argumẽti q erat hec. operatio ppria toti non potest esse ppria opatio partis. ¶ Ad secundã pbationẽ dicit qz arguens in ea se ipsum cõfundit. naz nõ aliud ex pbatione cõcluditur nisi q anima nõ frustra vniret corpi: si in eo non habeat ppriã operationẽ: quia põt illaz habere. s. separata a corpore. et certe hec cõclusio cõfundit eius pbationem et illã interimit. nã si anima per aliam viã. i. separata a corpore põt habere suam opationẽ: optime sequit q vnio eius sit frustra aut saltẽ pbatio confundit. non enim pbatur q vnio anime ad corp non sit frustra p hoc q anima per aliam viã qz p sensus corporis. s. separata põt habere suã operationẽ. vnde pbatio ex vtraqz parte inepta cõuincit. ¶ Ad 9^m. dicitur ad primã instãtia q licet aliqua virtus. s. diuina põt sua opatione vel effectu trãfire de extremo ad extremũ sine medio: nõ inde probat qz id ipsum possit anima. qz deus est virtutis infinite et est auctor omniũ reruz. anima autem est virtutis finite et ad certum modũ operandi limitata: siue sit vnita corpi siue ab eo separata. nõ enim ei separatio a corpore dat illi virtutem infinitã aut modũ operandi illimitatũ. vñ argumentũ quod arguens deducit ad oppositũ: ea facilitate cõtemnit qua absqz vlla rõne aut recta cõsequẽtia formã. hec certe cõsequẽtia: intellectus separatus est pfectior qz cõiunctus: ergo põt trãferre obiectũ ab extremo in extremũ sine medio qd nõ põt cõiunctus: nõ plus valet qz ista. angelus est pfectior hoie: ergo põt creare mundum qd homo non põt. et homo est pfectior equo: ergo põt vola-

re quod nõ põt equus. nõ enim omne qd nõ põt inferri põt superius. nam aliqd põt vtriqz repugnare. sicut enim creare mundum et hoie et angelo repugnat et hoie et equo repugnat volare: ita et trãferre rem materialẽ p seipsam ab esse materiali in rerũ natura ad esse intelligibile et obiectale apud intellectũ sine medijs opationibz et abstractionibz sensuum: repugnat et intellectui cõiuncto corpi et intellectui separato. ¶ Ad secundã instãtia dicit qz in probatone sancti thome extrema sunt materiale simpliciter. s. res corporea existẽs extra animã: et imateriale simpliciter. s. res actu intelligibilis. iter qz mediat sensibile abstractũ opatione sensuum: qz parti est materiale in qz habet esse cũ conditionibz materialibz. et parti est imateriale in qz habet esse intentionale et quodã modo spũale a ppria materia separatũ. vnde patet falsum eẽ qz esse imaginabile seu sensibile abstractum p sensus sit extremũ fm qz illud accipit sanctus doctor in sua pbatione. nõ enim illud accipit. put existit materialiter in rerum natura in quo deceptus est arguens: s. sensibile abstractum per potẽtias sensitivas. vñ argumentũ pcedit ex falso intellectu quem arguens habuit in dictis sancti thome. qd autẽ finaliter infert de superiori virtute: est absqz ratione dictum sicut et pcedẽs. ¶ Ad argumẽtũ ante oppositum respondet. S. Tho. in. p. q. 89. ar. p. ad. 3^m. qz anima separata nõ intelligit p species inatas nec per species quas tũc abstrahit nec solũ p species conseruatas vt obiectio pbat: sed p species ex influentia diuini luminis participatas. quarum anima fit particeps sicut et alie substantie separate: quãuis inferiori modo. vnde tã cito cessante cõuersione ad corp: anima ad superiora se cõuertit. nec tamẽ propter hoc cognitio vel potẽtia non est naturalis: quia deus est auctor non solum influentie gratuiti luminis: sed etiam naturalis. Et in hoc articulus terminatur.

Quintocir

ca quinquagesimā di-
stictionez q̄rit vtrum
aia hois separata pos-
sit corpa mouere loca-
liter: et arguitur q̄ sic.
quia substātie spūali
obedit naturalit̄ cor-
pus ad motuz localē.
¶ aia separata ē suba

spūalis, ergo suo ip̄erio p̄t mouere corpa. ¶ In
oppositū arguit sic. quia p̄hs dicit secūdo de aia q̄
anima non p̄t mouere quodcūq̄ corpus sed so-
lūmodo propriū. ¶ In hac questione erūt q̄t-
tuor articuli vt sup̄a.

Quantuz ad pri-

mū articulū sit p̄ma conclusio q̄
aia sepata non p̄t sua naturali
virtute mouere aliquod corpus
hāc cōclusionē tenet. S. Tho.
in. p̄. q. 117. ar. 4. ¶ Secūda cōclusio est q̄ aia
separata virtute diuinit̄ et sup̄naturali sibi data
p̄t mouere localiter corpa. hāc cōclusionē tenet
S. Tho. vbi sup̄. Ad q̄d faciunt ea q̄ docet supra
dis. 4. q. p̄. ar. p̄. sub. ar. 3. de exitu aiaruz a suis
receptaculis post mortē in corpibus assumptis.

Quantum ad se-

cundū articulū arguit cōtra con-
clusiones. Et q̄dē cōtraprimam
arguit scot̄ p̄mo qz incōueniens
videt q̄ aia separata sit ī aliquo
loco vñ non posset mouere se libere: et p̄cipue si
sit in loco sibi discōueniēti cū quodlibet elemētuz
moueat se de taliloco. ¶ 2°. qz agēs q̄d p̄t h̄fe
in sua virtute actiua aliq̄ē terminū: p̄t in illum.
sed termin⁹ mot⁹ localis nō est nisi vbi. quē termi-
nū p̄t h̄fe anima in virtute sua: qz nullū est cor-
pus ita imp̄fectū qui habeat in virtute illū termi-
num. et similit̄ ad mouēdū aliud ad illū terminuz
qz lapis trahit secū aliud corp⁹ ad locuz suū si sibi
cōiungat̄. cum ergo aia sit susceptiua illi⁹ termini
qz est in loco diffinitiuē: oportet q̄ habeat illū in
virtute actiua. ergo aia sepata p̄t se et aliud cor-
pus mouere nō organice. ¶ Confirmat̄. qz si re-
pugnat anime separate mouere aliud corp⁹ loca-
liter secuz: aut hoc esset ex sua imaterialitate: aut
p̄pter suā imp̄fectionē. nō primo modo: qz moue-
re se et aliud corp⁹: conuenit nature intellectuali
vt angelo qui p̄t mouere se et celū. nec secundo

modo: qz cōuenit corpi q̄d est imp̄fecti⁹ ens. simi-
liter aia in virtute sua habet formā p̄fectionē. s. in-
telligere et velle. nō ergo sibi repugnat rōne imp̄-
fectionis. ¶ 3°. qz corpa glificata post resurrectio-
nē mouebunt ab aia et nō organice: sed totū cor-
pus simul mouebit nō vna parte mota et alia q̄s-
cente: qz volabunt et nō deficiēt. hec autē motio
simul toti⁹ corporis nō est p̄ organum. ergo tunc
erit in ea virtus qua poterit mouere corp⁹ nō or-
ganice. et si tunc: ergo et nūc. quia nulla noua po-
tentia sibi dabit̄ in resurrectione. hec scot̄. ¶ Cō-
tra eandē cōclusionē arguit aureolus. primo quia
aia xp̄i descēdit ad inferos. et cōstat q̄ non est di-
cendū quin potuerit secū deferre vna p̄paleam si
voluisset aut mouere localiter aliq̄d corp⁹. Con-
firmat̄. quia aliq̄ pie ponit q̄ secū portauit bacu-
lum imp̄ialē. ¶ 2°. sic. anima cōiuncta p̄t mouere
aliq̄d corp⁹ imediate nō mediāte aliquo organo
sed solū p̄ potentiā motiuā quā h̄t in se. ergo aia
separata p̄t mouere aliq̄d corp⁹ localiter p̄ ean-
dē potētiā motiuā. tenet cōsequētia. qz non p̄-
ter aliud negat̄ ab aduersario q̄ aia separata mo-
ueat aliquod corp⁹ localiter: nisi qz dicūt potētiā
motiuā in loco esse organice. et ideo fm eos aia
nō mouet corpus imediate sed mediāte aliq̄ or-
gano: sicut nec imediate videt aia sed ocul⁹. Assū-
ptū. p̄bat̄. quia ista est expressa intētio aristotelis
in libro de causa mot⁹ aialium. vnde ibidē dicit q̄
non oportet q̄ in corpe animalis sit aliq̄ pars im-
mobilis sic q̄ nō totū moueat̄. cōtingit enī quan-
do qz q̄ totū mouet̄: et nihil est immobile nisi pun-
ct⁹. quomodo ergo et a quo tūc est mot⁹. respon-
det q̄ imediate est ab anima q̄ primo mouet spi-
ritū et mediāte spū totū corpus. Similiter ista est
expressa intētio cōmentatoris in. 8. p̄hy. vbi com-
mēto. 36. dicit q̄ in aiali primo mouēs est anima
motū vero imediate ab ea est spūs in musculis et
lacertis. et idē dicit in multis alijs locis. Ex q̄bus
apparet q̄ mens cōmentatoris ē q̄ aia mouet cor-
pus imediate. s. aliq̄ā eius partē imediate mouē-
do: non p̄ aliq̄ā partē mediā. nā fm eum mani-
festū est q̄ res mouēs et res mota differunt. nihil
autē mouet nisi a quiescēte illo motu. tūc querit̄
illud quiescēs aut est aia sola et habeo p̄positum
vel est aliq̄ pars corpis: et hoc est cōtra mentem
aristotelis et cōmentatoris. qz fm eos contingit
quando qz vt totum corp⁹ sit motuz excepto aliq̄
punctali. sicut ille qui saltat mouet se totalit̄ vsqz
ad aliq̄ē punctū gibbi. et cuz punct⁹ non habeat
virtutem motiuā in loco: necesse ē q̄ illud mouēs
immobile p̄cise sit anima. ¶ 3°. quia ista opinio tua
non stat cum opinione cōmentatoris qui. 12. me

raphy. cometo. 33. dicit q potētia motiua ē i sub-
stātis separatis dicēs de virtutib⁹ anime tm̄ repitur
in eis intellectiua et appetitiua et fm̄ locum moti-
ua. ¶ 4°. quia cōtradicit illis q̄ fide tenem⁹. legi-
mus enī aliquādo aias sc̄toꝝ apparuisse in corpo-
ribus assumptis. sicut legim⁹ de agatha appa-
rente sancte lucie. ¶ 5°. quia cū aia intellectiua sit sub-
stātia media inter subas abstractas et subas cor-
poreas: inq̄^m est forma cōueniēs cū substātis ab-
stractis: habet potētia intellectiua et volūtate z
motiua fm̄ locū nō organicā. inq̄^m vero cōuenit
cū corpibus: habet potētiās sensitiuas et motiua
ad locum organicē. hecaureolus.

Quantus ad ter-

tiū articulū primo notandū est
q̄ vt accipitur ex dictis. S. Tho.
supra dif. 43. q. p^o. ar. p^o. sub. ar.
p^o. quāuis aiaibus post mortē nō
assignent^r aliqua corpa quoz sint forme vel deter-
minati motores: determinant^r tamē eis qdā cor-
poralia loca per cōgruentiā quādā fm̄ gradus di-
gruitatis earū in quib⁹ sint quasi in loco: eo modo
quo in corporalia in loco esse possunt. huiuscemo-
di autē cōgruentia put ibi. S. Tho. notat sub. ar.
2. in cor. accipit^r fm̄ meritū vel demeritū. nam si-
cut in corpib⁹ est grauitas vel leuitas qua ferunt^r
in locū suū q̄ est finis mot⁹ ipsoꝝ: ita etiaz est in
animab⁹ meritū vel demeritū quib⁹ pueniūt ani-
me ad p̄miū vel penā q̄ sunt fines actionū ipsoꝝ.
vnde sicut corpus p grauitatē vel leuitatē statim
fertur in locū suū nisi phibeat^r: ita anime soluto
vinculo carnis p quod in statu vie detinebant^r: sta-
tim p̄miū cōsequunt^r vel penā nisi aliqd̄ impedi-
at. et quia locus deputat^r animab⁹ fm̄ cōgruentiā
p̄miū vel penē: statim q̄ aia a corpe absoluit^r: vel
in infernū demergit^r vel ad celū euolat: nisi impe-
diat^r aliquo reatu quo oportuit euolationē differ-
ri vt pri⁹ aia purget^r. Ex quib⁹ colligit^r q̄ sicut per
grauitatē aut leuitatē corpa habēt loca sibi ppor-
tionata in quib⁹ naturaliter quiescūt et a quibus
naturaliter nō recedūt: ita et per merita vel deme-
rita anime separate a corpibus habēt loca sibi p-
portionata diuina iusticia et p̄uidētia illis depu-
tata. in quibus locis stant et p̄manent p meritū vel
demeritū tanq̄ p̄ quas dā qualitates ibi adapta-
tas: quib⁹ sūt illis q̄si loca p̄p̄a. a quibus q̄si sibi cō-
naturalib⁹ fm̄ naturā meriti vel demeriti non re-
cedūt: nisi vis aut mot⁹ seu imperiū vel influētia
superioris cause illis supueniat. p̄ quē modū etiam
ipsa corpa quibus p̄p̄e locus debet^r a p̄p̄is locis
quando q̄ recedūt. loca autē per meritū vel deme-

ritum deputata animab⁹ post hanc vitā: sunt fina-
liter celū p̄pter meritū: et infernus p̄pter demeri-
tum. dixim⁹ autē signanter nisi vis aut mot⁹ seu im-
periu vel influētia illis supueniat: qm̄ fm̄ disposi-
tionē diuine p̄uidētie aliquādo anime separate a
predictis locis sibi adaptatis exeūt et ad alia lo-
ca mouent^r vt aliq̄ ministeriū impleāt. vt quan-
do apparent viuētib⁹ hoibus ad eoz eruditionē
vel etiā terroꝝ. sed vt sanct⁹ thomas dicit loco p̄
allegato sub articulo tertio: hoc interest inter san-
ctos et dānatos. q̄ sancti cū voluerit possunt ap-
parere viuētibus et p̄cōsequēs ad temp⁹ mutare
locū: non autē dānati. sicut enī viuētes sancti in
carne p̄ donū gratie gratis date accipiunt vt sani-
tates vel signa p̄ficiant que nō nisi diuina virtute
mirabiliter sūt nec p̄fici possūt ab alijs dono gra-
tie carētib⁹: ita etiā non ē incōueniēs vt ex virtu-
te glorie aliq̄ potestas aiaibus sanctoꝝ def p̄ quā
possunt mirabiliter apparere viuētib⁹ cū volūt. ac
p̄ hoc mutare locū sibi d̄putatū. q̄ dānati nō p̄nt
nisi interdū a deo p̄missi. verū q̄ sancti hoies aut
sc̄toꝝ anime quāuis id agere p̄nt cū voluerit: nō
tū id volūt nisi qm̄ vidēt diuine dispositioni et vo-
luntati cōgruere: cui in omnib⁹ conforment^r.

¶ Secundo notādū est q̄ anima
est forma corporis et
motor. sed est forma corporis per se et primo: et cō-
sequenti vero est motor ipsius. est autē forma cor-
poris illud animādo et viuificādo. et p̄ hoc q̄ cor-
pus viuificat: habet q̄ illud moueat motu locali.
huius signū est q̄ si aliquod mēbrū corporis morti-
ficet: non obedit anime ad motū locale. vnde qz
aia humana a sui creatione est naturaliter deter-
minata ad viuificādū corp⁹ cui infundit^r et in quo
creat^r: cōsequēs est q̄ naturalisua virtute nullum
aliud corp⁹ mouere p̄t localiter p̄mo et imedia-
te. q̄ addit qm̄ mediāte corpe q̄ viuificat: mo-
uere p̄t aliud corp⁹ extraneū. vt cū aia mediāte
brachio vel pede sui corporis: lapidē vel lignū aut
quodcūq̄ aliud corp⁹ mouet localiter. Et p̄pter
hanc rōnem supra dif. 43. q. 2. sub tertio notabi-
li p̄batū fuit cōtra opinionē quorundam q̄ aia se-
parata non p̄t ex vi sue nature aut etiam p̄pria
voluntate reuniri corpoꝝi q̄ prius habuit tanq̄
eius motor. nā sicut ibi deductū fuit: anima sepa-
rata nequaq̄ p̄t reuniri p̄prio corpoꝝi sua natu-
rali virtute tanq̄ forma. et quia non est sui corpo-
ris motor nisi quia est eius forma illud viuificans
consequens est q̄ nec etiam possit corpoꝝi reuni-
ri ex vi sue nature inq̄^m motor. vnde quia tanta
est vis determinationis substātie spiritualis que
determinata est naturaliter ad aliquod corp⁹ fal-

tem ex auctore nature: inde est q̄ inter substantias separatas que naturaliter non vniuntur corporibus vt forme sed tantūmodo vt motores sicut sunt angeli: tenet p̄hs q̄ substantia separata deputata ab auctore nature ad mouendum celum inferius: non p̄t mouere celum superius. quanto igit̄ magis anima q̄ naturaliter est determinata ad p̄rium corpus nō solum vt motor sed etiā vt forma: non poterit aliud corp̄ mouere localiter. p̄ inde si quando anime separate iussu aut p̄missione dei aparēt hominib⁹ in corporibus assumptis quod raro contingit: miraculo deputādū est non naturali virtuti anime prout sanct⁹ thomas deducit supra dis. 4. ex dictis augustini. qui i libro de cura pro mortuis agēda de huiusmodi apparitionibus loquēs inquit. alij sunt humanarū lūmes rez: alia sunt diuinarū signa virtutū: alia sunt que naturaliter: alia que mirabiliter fiunt.

Quantum ad ar

ticulum quartū respōdendū est obiectiōnib⁹ in cōtrarium. Et q̄dem ad primū scoti contra p̄mā conclusionē dicitur q̄ absq̄ vlla rōne dictum est ab arguēte esse incōueniēs q̄ anima separata sit in aliq̄ loco vnde nō possit mouere se libere. tum quia anime separate sicut nō debetur s̄m se locus eo q̄ cōmunis anime cōceptio est q̄ incorpōralia nō sunt in loco s̄m boetium li. de eb. ita nec illi conuenit propria virtute moueri s̄m locum. tum etiā quia licet anime separate non debeat locus q̄m est ex sua natura: p̄t tamē esse sibi debitus ex diuina iusticia ac p̄uidētia. p̄ quam sicut dicitur est in primo notabilis: debentur animabus separatis quedam loca receptacula. sicut enim de⁹ vt est auctor nature deputat aīas suis corporibus et illis mediātib⁹ certis corpōz locis ita vt nō sit liberū animab⁹ a locis corpōz transferre ad alia loca nec ad alia corpōz: ita r̄ deput est iustus iudex et vniuersalis p̄uisor: deputat et alligat animas separatas certis locis p̄mādas vel puniēdas s̄m earū meritū vel demeritūz. Simile autēz q̄ arguens adducit de elemēto est impertinens. tum qz elemēto debet s̄m se locus et p̄ consequēs mot⁹ localis. tum etiā qz falsum ē q̄ elemētū se moueat quōtēscūq̄ vult seu recedit a loco sibi discōueniēti: cū videamus sepe partes elementozum detineri cōtra earū appetitū in locis sibi discōuenientib⁹. ¶ Ad. 2^m. dicitur q̄ minor est falsa. s. q̄ aīa separata possit habere in virtute sua locū vel vbi. et ad eius p̄bationē dicit q̄

nō est simile de corpore et de anima separata. quia corpori debetur locus et motus localis ex natura sua. ac hoc est p̄fectionis in corpore habere locum et ad illum moueri. sed anime separate ex vi sue nature non debet locus aut vbi. imo vt. S. Tho. dicit. p̄. q. 102. ar. 2. ad. 2^m. ridiculū est dicere q̄ anime aut alicui sp̄iali substantie sit aliq̄s locus naturalis. et sic nō est p̄fectionis illi esse in loco nec ad locū moueri. et cū arguens probat q̄ anima sit susceptiua termini localis quia est in loco diffinitive: respōdemus q̄ si arguens intelligit animā separatam esse in loco diffinitive ex ratione sue nature: falsum est. si vero intelligat q̄ esse in loco diffinitive cōueniat aīe ex diuina iusticia aut p̄uidētia non facit ad p̄positū arguētis. nam sicut ex dei imperio et dispositione habet q̄ sit diffinitive in loco vel agēdo vel patiēdo vel q̄modolibet aliter ita et ex dei impio ac dispositione et non ex virtute p̄pria habebit q̄ secū portet ad illū locū aliud corpus adiunctū. et hoc nō p̄bat intētionē arguētis q̄. s. illud habeat aīa ex virtute propria. ¶ Ad cōfirmationē dicit q̄ p̄cedit ex insufficiēti diuisione. naz nō repugnat anime separe mouere secum aliud corp⁹ localiter p̄pter suā imp̄fectionē nec ex sola imaterialitate: s̄ quia est deputata a sua origine certo corpōz ita q̄ nisi eo mediāte aliud corpus mouere nō p̄t. quā deputatōnē angelus nō habet. neq̄ valet prout arguens dicit q̄ anima ex virtute sua habet formā perfectiorem. s. intelligere et velle. quia non omne quod habet id quod est perfectius: habet ex vi sue nature quicquid est imperfectius. alias homo ex vi sue nature posset volare quod est imperfecti⁹ q̄ intelligere. ¶ Ad 3^m. dicitur q̄ quicquid sit de maiori p̄positione nam multi eam negant: et tamen concesso q̄ anima post generalem resurrectionem moueat corpus glorificatū quandoq̄ p̄ sua voluntate nō organice sed totum simul: nihil concludit argumētū contra nos. tum qz illud erit nō ex vi sue nature: sed ex dote supernaturali sue glorificationis. tū etiam quia vltima cōsequētia falsa est. s. q̄ si tunc erit ab anima talis motio corpōz: q̄ sit etiā nūc. et patet falsitas consequētie quia tunc est ali⁹ anime status et habet dotes supernaturalem glorie quā nunc non habet. et ad eius p̄bationē dicitur q̄ assumit falsum. quia imo in resurrectione dabit corporibus noua potētia ad obediēdū anime in tali motione. et anima tūc habebit nouam potētia quam hic nō hēt. ¶ Ad argumēta aureoli cōtra eandē cōclusionē: ad primū dicit q̄ non est ad p̄positū. quia descensus anime xp̄i ad inferos nō fuit mot⁹ naturalis anime separe: de q̄ motū ē

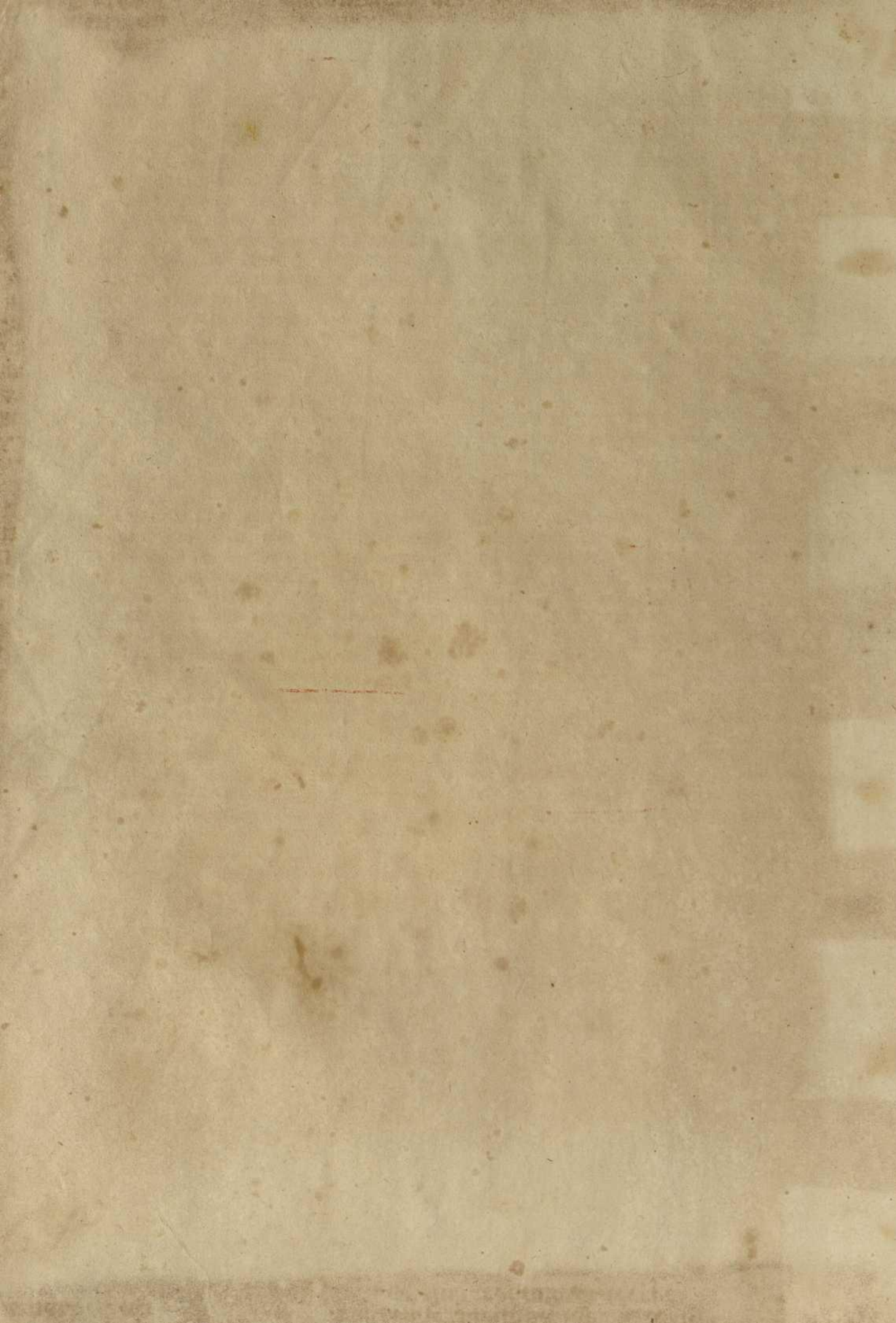
sermo n̄. s̄ fuit mot⁹ sup̄naturalis. tum ex vnione ad p̄sonā diuinā. tū etiā p̄ dotē gl̄orificationis. et p̄ idē respōdet ad p̄firmationē. ¶ Ad. 2^m. negat cōsequētia. et ad ei⁹ p̄bationē dicit q̄ assumptū ē falsum. et ad ei⁹ p̄bationē dicit q̄ nec p̄ ea q̄ arguens inducit ex auctoritate aristotelis nec p̄ ea q̄ allegat ex auctoritate cōmentatoris p̄bat ei⁹ assumptū. nā assumptū q̄d arguens debet p̄bare ad verificandū cōsequētia: est q̄ nō p̄pter aliud negat ab aduersariis q̄ anima sepata moueat aliq̄d corp⁹ localiter: nisi qz dicit potētiam motiua ad locū esse organica. hoc certe nō p̄bant dicta p̄bi aut sui cōmentatoris sicut patet cuilibet dicta illo r̄ū intelligētī. et ip̄semet arguens sic cōcludit. ex q̄bus apparet q̄ mēs cōmētatoris est q̄ aīa mouet corp⁹ immediate. s̄. aliq̄a ei⁹ partē immediate mouēdo nō p̄ aliq̄a partē mediā. s̄ manifestū est q̄ ex hac cōclusionē nō p̄bat illud assumptū q̄d p̄bare debuit. vnde tot⁹ ei⁹ p̄cessus in cassum tēdit. Dicimus ergo q̄ nō p̄pter illud q̄d arguens dicit negamus aīam separatā posse mouere aliq̄d corp⁹ localiter: s̄ qz a sua origine deputata ē naturalit̄ ad mouēdū localiter corp⁹ suū p̄p̄riū in quo creata ē et nō aliud nisi illo mediāte: siue mot⁹ sit organica siue nō mediāte organo. ¶ Ad. 3^m. dicim⁹ q̄ cōmētator loquit̄ de substantiis sepatis q̄ nō sunt create vt sint forme subales corp⁹: quales sunt angeli boni et mali in q̄bus potētia motiua nō est affixa organo corpali nec ē subiectiue ī corpore. nō aut̄ loquit̄ de aīab⁹ sepatis quarū nō est potētia motiua nisi simul cū corpore. nā ei⁹ potētie motiue p̄p̄rium subm̄ est totū cōiūctū ex aīa et corpore. ¶ Ad. 4^m. dicim⁹ q̄ assumptū ē falsū: et ei⁹ p̄batio ē puerilis et friuola. nā apparitiones aīaz sanctaz quas legit⁹ in corpib⁹ assumptis: sunt miraculose. et per p̄ns miraculose et nō naturali virtute corp⁹ assumpta ab eis mouent̄. et de hoc dictū fuit in secūdo

notabili. n̄a aut̄ p̄clusio p̄ma loquit̄ de motu locali ex vi nature anime sepate. nā virtute sup̄naturali: n̄a secūda p̄clusio p̄cedit aīas sepatas posse mouere localiter aliq̄d corp⁹. ¶ Ad. 5^m. dicit q̄ etiā data illa mediāte aīe n̄e inter subas abstractas et subas corp⁹as quā arguens assignat: nō p̄bat ei⁹ p̄positū. qz licet aīa sepata hēat in se radicalit̄ potētiam motiua: nō tū illā hēt respectu cuiuscūqz corp⁹is: s̄ tū modo respectu corp⁹is p̄p̄riū in q̄ fuit creata et cui ē naturalit̄ p̄portionat⁹ motor. nā nō est eiusdē rōnis potētia motiua ī angel̄ et aīab⁹ sicut nec intellectiua aut volitiua. ¶ Ad argumētū ante oppositū respōdet. S. Tho. p̄. p. .q. 117. ar. 4. ad. p̄. q̄ sube sp̄iali q̄ ex sui natura nō est forma corp⁹is sicut ē angel⁹: obedit naturaliter quodcūqz corp⁹ ad motū locale. nō aut̄ sube sp̄iali q̄ naturaliter ē determinata ad p̄p̄riū corp⁹ sicut ei⁹ p̄p̄ria forma et motor. et d̄ hoc dictū fuit in secūdo notabili. Et in hoc articulo terminat̄. ¶ Sinit⁹ qz libri q̄rti sententiārum q̄stiones post primi secūdi et tertij q̄stiones disputatas ad cōsumationē toti⁹ opis p̄cōcepti. q̄d ceptū fuit ad dei omnipotentis gl̄iam et sancti doctoris Thome d̄ adq̄no honorē et doctrine sue veridice p̄tra aduersarios defensionē. ¶ Sinitū est autē sexta die martij i vigilia eiusdē sancti doctoris eximij: anno d̄ni millesimo quingentesimo decimo septimo. Cui⁹ opis oīa et singula dicta et scripta submitto determinationi et castigationi sanctissimi d̄ni n̄ri pape et sacrosante romane ecclie. cui⁹ fidē et obediētiam me incōcul se tenere p̄fiteor vsqz etiā ad sanguinis effusionē si libeat. sit deus gl̄oriosus in donis suis et benedictus per secula. Amen.

Impressum hispalī arte et ingenio Jacobi kronberger alemāni anno christiane salutis millesimo quingentesimo decimo septimo sexto idus aprilis.

Didaci deza archiepiscopi Hispalēsis nouarum defensionum doctrine angelici doctoris beati Thome de aquino super quarto libro sententiarum questiones profundissime ac vtilissime feliciter finiunt.

No. Caja
C-9